

Uniwersytet Śląski w Katowicach

Wydział Prawa i Administracji

Tomasz Mizioch

CHARAKTER PRAWNY LICENCJI SPORTOWEJ

Rozprawa doktorska przygotowana pod kierunkiem

dr hab. prof. UŚ Mirosława Pawelczyka

Katowice 2024

SPIS TREŚCI

WYKAZ NAJWAŻNIEJSZYCH SKRÓTÓW	4
WSTĘP	7
1. Zakres badań i uzasadnienie wyboru tematu dysertacji.....	7
2. Określenie problemów oraz hipotez badawczych	9
3. Układ i zakres dysertacji	10
4. Metodologia badawcza	12
5. Aktualny stan wiedzy w zakresie charakteru prawnego licencji sportowej	13
ROZDZIAŁ 1 Zagadnienia wstępne	15
1. Uwagi ogólne	15
2. Pojęcie wolności gospodarczej oraz definicje działalności gospodarczej i przedsiębiorcy	15
3. Pojęcie sportu i działalności sportowej.....	26
4. Formy wykonywania działalności sportowej	36
5. Sportowa działalność gospodarcza	45
6. Przedsiębiorca w działalności sportowej	55
7. Źródła prawa w działalności sportowej ze szczególnym uwzględnieniem przepisów prawa polskiego	65
8. Środki reglamentacji w działalności sportowej	84
9. Uprawnienia do prowadzenia działalności w sporcie.....	92
10. Rola i pozycja polskiego związku sportowego dla prowadzenia działalności w sporcie	101
ROZDZIAŁ 2 Koncepcje licencji w prawie sportowym	124
1. Uwagi ogólne	124
2. Cywilnoprawna koncepcja licencji sportowej	127
3. Administracyjnoprawna koncepcja licencji sportowej	138
4. Wybór koncepcji licencji sportowej a jurysdykcja sądowa lub sądowno-administracyjna	151

5. Konsekwencje prawne i praktyczne związane z wyborem charakteru prawnego licencji sportowej	175
ROZDZIAŁ 3 Charakterystyka systemów licencyjnych i rodzaje licencji w polskim sporcie	188
1. Uwagi ogólne	188
2. Podmioty udzielające licencji sportowych	189
3. Systemy licencyjne w polskich związkach sportowych	193
4. Charakterystyka postępowań licencyjnych.....	200
5. Rodzaje licencji sportowych.....	205
5.1 Licencje dla klubów sportowych	206
5.2 Licencje zawodnicze	209
5.3 Licencje trenerskie	213
5.4 Licencje sędziowskie	217
5.5 Pozostałe rodzaje licencji podmiotowych.....	219
6. Wytyczne dotyczące systemów licencyjnych w Kodeksie Dobrego Zarządzania dla polskich związków sportowych.....	220
ROZDZIAŁ 4 Procedury licencyjne na przykładzie postępowań licencyjnych w wybranych polskich związkach sportowych	225
1. Uwagi ogólne	225
2. Postępowania licencyjne w Polskim Związku Piłki Nożnej.....	226
3. Postępowania licencyjne w Polskim Związku Piłki Siatkowej	239
4. Postępowania licencyjne w Związku Piłki Ręcznej w Polsce	247
5. Postępowania licencyjne w Polskim Związku Motorowym.....	256
6. Postępowania licencyjne w Polskim Związku Biathlonu	268
7. Postępowania licencyjne w Aeroklubie Polskim.....	273
PODSUMOWANIE	278
BIBLIOGRAFIA	283

WYKAZ NAJWAŻNIEJSZYCH SKRÓTÓW

CEV – Confédération Européenne de Volleyball (Europejska Konfederacja Piłki Siatkowej),

ds. – do spraw,

FIFA – Fédération Internationale de Football Association (Międzynarodowa Federacja Piłki Nożnej),

FIVB – Fédération Internationale de Volleyball (Międzynarodowa Federacja Piłki Siatkowej),

IBU – International Biathlon Union (Międzynarodowa Unia Biathlonu),

IHF - International Handball Federation (Międzynarodowa Federacja Piłki Ręcznej),

itd. – i tak dalej,

itp. – i tym podobne,

Karta Praw Podstawowych – Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej 2012/C 326/02 (Dz. Urz. UE C 326/391),

k.c. lub Kodeks cywilny – Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 roku – Kodeks cywilny (tekst jedn. Dz. U. z 2023, poz. 1610 ze zm.),

k.p.a. – Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 roku – Kodeks postępowania administracyjnego (tekst jedn. Dz. U. z 2024, poz. 572 ze zm.),

k.p.c. – Ustawa z dnia 17 listopada 1964 roku – Kodeks postępowania administracyjnego (tekst jedn. Dz. U. z 2023, poz. 1550 ze zm.),

Konstytucja RP – Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku (Dz. U. Nr 78, poz. 483 ze zm.),

k.s.h. – Ustawa z dnia 15 września 2000 roku – Kodeks spółek handlowych (tekst jedn. Dz. U. z 2024, poz. 18 ze zm.),

m.in. – między innymi,

np. – na przykład,

Ordynacja podatkowa – Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 roku – Ordynacja podatkowa (tekst jedn. Dz. U. z 2023, poz. 2383 ze zm.),

PKD lub **Polska Klasyfikacja Działalności** – Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 2007 roku w sprawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (Dz. U. Nr 251, poz. 1885 ze zm.),

PKWiU – Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 4 września 2015 roku w sprawie Polskiej Klasyfikacji Wyrobów i Usług (Dz. U. z 2015, poz. 1676 ze zm.),

p.p.s.a. – Ustawa z dnia 30 sierpnia 2002 roku – Prawo o postępowaniu przed Sądami Administracyjnymi (tekst jedn. Dz. U. z 2023, poz. 1634 ze zm.),

PZM – Polski Związek Motorowy,

PZPN – Polski Związek Piłki Nożnej,

PZPS – Polski Związek Piłki Siatkowej,

TFUE – Traktat o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej z dnia 25 marca 1957 roku (Dz. U. z 2004, Nr 90, poz. 864 ze zm.),

Trybunał Arbitrażowy ds. Sportu – Trybunał Arbitrażowy do spraw Sportu przy Polskim Komitecie Olimpijskim,

tj. – to jest,

tzw. – tak zwany,

u.b.i.m. – Ustawa z dnia 20 marca 2009 roku o bezpieczeństwie imprez masowych (tekst jedn. Dz. U. z 2023, poz. 616 ze zm.),

u.d.i.p. – Ustawa z dnia 6 września 2001 roku o dostępie do informacji publicznej (tekst jedn. Dz. U. z 2022, poz. 902 ze zm.),

u.d.p.p.w. – Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (tekst jedn. Dz. U. z 2023, poz. 571 ze zm.),

UEFA – Union of European Football Associations (Unia Europejskich Związków Piłkarskich),

u.f.p. – Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 roku o finansach publicznych (tekst jedn. Dz. U. z 2023, poz. 1270 ze zm.),

UNESCO – United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization,

u.o.k.i.k. – Ustawa z dnia 16 lutego 2007 roku o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn. Dz. U. z 2024, poz. 594 ze zm.),

u.p.d.o.f. – Ustawa z dnia 26 lipca 1991 roku o podatku dochodowym od osób fizycznych (tekst jedn. Dz. U. z 2024, poz. 226 ze zm.),

u.p.d.o.p. – f Ustawa z dnia 15 lutego 1992 roku o podatku dochodowym od osób prawnych (tekst jedn. Dz. U. z 2023, poz. 2805 ze zm.),

u.p.n.p.r. – Ustawa z dnia 23 sierpnia 2007 roku o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym (tekst jedn. Dz. U. z 2023, poz. 845),

u.p.p. lub **ustawa – Prawo przedsiębiorców** – Ustawa z dnia 6 marca 2018 roku – Prawo przedsiębiorców (tekst jedn. Dz. U. z 2024, poz. 236 ze zm.),

u.p.s. lub **prawo o stowarzyszeniach** – Ustawa z dnia 7 kwietnia 1989 r. – Prawo o stowarzyszeniach (tekst jedn. Dz. U. z 2020, poz. 2261 ze zm.),

u.z.n.k. – Ustawa z dnia 16 kwietnia 1993 roku (tekst jedn. Dz. U. z 2022, poz. 1233 ze zm.),

u.s. lub **ustawa o sporcie** – Ustawa o sporcie z dnia 25 czerwca 2010 roku o sporcie (tekst jedn. Dz. U. z 2023, poz. 2048 ze zm.),

u.s.k. lub **ustawa o sporcie kwalifikowanym** – Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o sporcie kwalifikowanym (Dz. U. Nr 155, poz. 1298 ze zm.),

ustawa o kulturze fizycznej – Ustawa z dnia 18 stycznia 1996 roku o kulturze fizycznej (Dz. U. Nr. 25, poz. 113 ze zm.),

u.z.d.s. - Ustawa z dnia 21 kwietnia 2017 roku o zwalczaniu dopingu w sporcie (tekst jedn. Dz. U. 2022, poz. 1258),

ZPRP – Związek Piłki Ręcznej w Polsce.

WSTĘP

1. Zakres badań i uzasadnienie wyboru tematu dysertacji.

W pierwszej kolejności należy zwrócić uwagę, że prawo sportowe, nazywane również *lex sportiva*, w ostatnich latach zyskało na znaczeniu. Wynika to przede wszystkim z rozwoju sportu i jego powszechnej dostępności, zarówno dla osób chcących rekreacyjnie uprawiać aktywność fizyczną, dla sportowców profesjonalnych, jak i dla obserwatorów rywalizacji sportowej. Nie bez znaczenia pozostaje fakt, że coraz większe możliwości związane telewizją i internetem sprawiają, że sport nie staje się jedynie rywalizacją, ale często jest także sposobem na biznes. Wystarczy sięgnąć do publicznie dostępnych danych, aby zobaczyć, jakimi środkami pieniężnymi dysponują kluby sportowe lub zawodnicy oraz jak wysokie mogą być wpływy z praw medialnych. To sprawia, że w sferze sportu kształtuje się potrzeba zwiększania ochrony prawnej uczestników ruchu sportowego – tak uczestników czynnych, jak i biernych. Biorąc pod uwagę szeroki zakres regulacji prawnych spotykanych w ramach uprawiania sportu, na prawo sportowe składać się będą różne dyscypliny prawne, począwszy od prawa cywilnego, poprzez prawo administracyjne, na prawie karnym kończąc. *Lex sportiva* będzie więc prawem niezwykle pojemnym pod względem zakresu regulacyjnego. Siłą rzeczy, bacząc na obszerność norm prawnych w obszarze prawa sportowego, w wielu przypadkach będą istniały wątpliwości interpretacyjne, które będą musiały być rozwiązywane w drodze wykładni przez prawników.

Jednym z przykładów rodzących spory w orzecznictwie i w doktrynie prawa sportowego są sprawy dotyczące licencji sportowych. Licencja sportowa w prawie polskim nie jest obecnie w żaden sposób uregulowana na poziomie prawa powszechnie obowiązującego. Do 2010 roku w przepisach rangi ustawowej, można było doszukać się przepisów normujących licencje sportowe dla klubów, zawodników, trenerów i sędziów sportowych. Regulacje w tym zakresie miały jednak charakter mocno ogólny. W 2010 roku ustawodawca zdecydował jednak o usunięciu instytucji licencji sportowej z polskiego porządku prawnego, co zaczęło prowadzić do dalszych wątpliwości związanych z charakterem prawnym licencji sportowej. Aktualnie prawo w zakresie licencji sportowych powstaje na poziomie polskich związków sportowych, co oznacza, że jest prawem wewnętrznym. Choć dominującym poglądem pozostaje przypisanie licencji sportowej cywilnoprawnego charakteru, to jednak co jakiś czas pojawiają się zdania, że licencja ma charakter administracyjnoprawny. Badając podstawy przyjęcia jednej, bądź drugiej koncepcji, możliwym jest stwierdzenie, że charakter licencji sportowej pozostaje obecnie niejednorodny, a zwłaszcza w sytuacji, gdy teorię zestawia się z praktyką. To z kolei

powoduje konsekwencje natury prawnej, faktycznej oraz często także natury finansowej. Przykładem skutków wyboru teorii licencji sportowej będzie chociażby sposób zaskarżania rozstrzygnięć licencyjnych polskich związków sportowych oraz wybór właściwej drogi sądowej. Od tego przecież zależeć będzie sposób i zakres ochrony prawnej uczestników ruchu sportowego.

Dodać przy tym należy, że systemy licencyjne w polskich związkach sportowych nie są wprowadzane bez potrzeby, ale mają uzasadnienie aksjologiczne. Przede wszystkim wprowadzenie norm dotyczących przyznawania licencji sportowych ma na celu ochronę sportu przed czynnikami pozasportowymi, ale także zapewnienie prawidłowych standardów organizacyjnych, infrastrukturalnych i finansowych, jak również zapewnienie transparentności sportu oraz niedyskryminacyjnego dostępu do sportu reglamentowanego przez polskie związki sportowe¹.

Mając na uwadze tak nakreślone okoliczności, wydaje się, że obecnie konieczne pozostaje kompleksowe przedstawienie problematyki licencji sportowej, zwłaszcza, że temat ten nie został wyeksploatowany w doktrynie prawa sportowego. Ma on jednak doniosłe znaczenie dla wielu uczestników ruchu sportowego. Uprawnienia do udziału we współzawodnictwie sportowym organizowanym przez polskie związki sportowe mają kapitalne znaczenie tak w zakresie dostępności sportu profesjonalnego, jak i w wymiarze finansowo-organizacyjnym. Na tle licencji sportowych, jak wspomniano, powstaje wiele problemów prawnych. W pracy doktorskiej podjęto próbę rozwiązania co najmniej niektórych z nich.

Oczywiście, należy zdać sobie sprawę, że niniejsza dysertacja nie wyczerpuje w całości tematu licencji sportowej i jej charakteru prawnego, a w zasadzie, wobec szcątkowych opracowań w piśmiennictwie, stanowi niejako wstęp do dyskusji w tym temacie. W pracy przeanalizowano unormowania ogólne dotyczące szeroko pojętego prawa sportowego, bez których nie da się wyjść do dalszych rozważań. Omówiono także szeroko status polskiego związku sportowego jak podmiotu udzielającego licencji sportowej, przedstawiono charakterystykę licencji sportowych oraz koncepcje licencji sportowej z omówieniem istotnych zagadnień praktycznych w tym zakresie. Finalnie przeanalizowano reguły licencyjne przyjmowane przez wybrane polskie związki sportowe. Przedmiotowe opracowanie skupia się w głównej mierze na przepisach prawa polskiego oraz unormowaniach

¹ S. Fundowicz, *Prawo sportowe*, LEX a Wolters Kluwer Business, Warszawa 2013, s. 15.

wewnątrzorganizacyjnych polskich związków sportowych. Rzeczywiście, prawo sportowe jest niezwykle szerokie i obejmuje także przepisy federacji europejskich i międzynarodowych. Dodatkowo w różnych krajach mogą obowiązywać różne modele sportu oraz odmienne regulacje licencyjne. Z tego też względu, praca stanowi jedynie omówienie tematyki licencji sportowej na gruncie regulacji polskich, ponieważ niezwykle trudno byłoby syntetycznie opisać charakter prawny licencji sportowych na świecie, czy też w perspektywie prawno-porównawczej. Choć rzeczywiście praca doktorska stanowi jedynie wycinek tematu, to jest jednak zaproszeniem do otwarcia dyskursu w szeroko pojętej w sporcie tematyce licencyjnej.

Wskazując na wybór tematu dysertacji już teraz należy dodać, że jego konstrukcja została przyjęta w sposób świadomy, przy założeniu, że opisywane są obowiązujące w Polsce normy powszechne oraz regulacje wewnętrzne. Przy konstrukcji tematu rozważane było, czy możliwym jest nazwanie opracowania jako „*Charakter prawny licencji sportowej w prawie polskim*”. Gdyby przyjąć taki tytuł rozprawy, mogłyby pojawić się zarzuty, że jest on wadliwy, ponieważ aktualnie w prawie polskim, rozumianym jako prawo powszechnie obowiązujące, nie ma w istocie żadnych przepisów dotyczących licencji sportowej. Z takiego też powodu, temat opracowania został skrócony do pojęcia „*Charakter prawny licencji sportowej*”. Oczywiście jest, że można było rozważać, czy temat nie powinien brzmieć: „*Charakter prawny licencji sportowej w Polsce*”, tym niemniej analiza regulacji wewnętrznych polskich związków sportowych, dokonana przed wyborem tematu, doprowadziła do wniosku, że temat taki również nie byłby odpowiedni. Wynika to z faktu, że nierzadko przepisy licencyjne w polskich związkach sportowych odsyłają do regulacji federacji międzynarodowych i europejskich, do których polskie związki sportowe przynależą. Z tego też względu podjęto decyzję o syntetycznym ujęciu tematu rozprawy doktorskiej jako: „*Charakter prawny licencji sportowej*”.

2. Określenie problemów oraz hipotez badawczych.

Przeprowadzona w zakresie licencji sportowej analiza pozwoliła na określenie kilku problemów badawczych, bez których rozwiązania, niemożliwe jest podjęcie próby przypisania charakteru prawnego licencji sportowej. Konieczne zatem stało się przedstawienie następujących pytań:

- 1) Czy status prawny polskiego związku sportowego jako podmiotu udzielającego licencji

sportowych ma znaczenie dla przypisania licencji sportowej odpowiedniego charakteru prawnego (administracyjnoprawnego lub cywilnoprawnego)?

- 2) Czy sprawy związane z przyznawaniem licencji sportowych leżą w wyłącznej autonomii polskich związków sportowych i w związku z tym, czy to polskie związki sportowe nadają im charakter prawny?
- 3) W jaki sposób wybór koncepcji licencji sportowej wpływa na sytuację prawną uczestników ruchu sportowego?
- 4) Czy istnieje potrzeba unormowania w prawie powszechnie obowiązującym spraw związanych z przyznawaniem licencji sportowych?

Weryfikacja materiałów źródłowych stanowiących podstawę niniejszego opracowania pozwoliła na wypracowanie głównej hipotezy badawczej, zgodnie z którą charakter prawny licencji sportowej jest zależny od statusu i przymiotów podmiotu udzielającego licencji, w związku z czym, licencja sportowa jest środkiem o cywilnoprawnym charakterze.

Oprócz powyższej hipotezy głównej, przyjęto także hipotezy szczegółowe i cząstkowe w następujący sposób:

- 1) Polski związek sportowy jako podmiot udzielający licencji sportowej jest prywatnoprawną organizacją o charakterze stowarzyszenia.
- 2) Licencja sportowa jest cywilnoprawnym stosunkiem pomiędzy polskim związkiem sportowym a uczestnikiem ruchu sportowego.
- 3) Przyjęcie cywilnoprawnego charakteru licencji sportowej otwiera możliwość skorzystania z ochrony prawnej przed sądem powszechnym.
- 4) Wobec rozbieżności na temat charakteru prawnego licencji sportowej w doktrynie i w orzecznictwie, istnieje potrzeba uregulowania ogólnych podstaw przyznawania licencji sportowej w drodze ustawy.

3. Układ i zakres dysertacji.

Przedmiotowa dysertacja w części merytorycznej składa się z czterech rozdziałów oraz wstępu i podsumowania. Najbardziej obszernym pozostaje pierwszy z rozdziałów, który przedstawia zagadnienia ogólne w obszarze działalności gospodarczej i prawa sportowego. Pomimo, iż istnieje wyraźna dysproporcja w zakresie objętości rozdziału pierwszego w relacji

z pozostałymi, to omówienie w nim elementarnych zagadnień stało się konieczne i uzasadnione. Bez tego bowiem niemożliwe było przejście do przedstawienia koncepcji licencji sportowych i konsekwencji związanych z jej wyborem, a także niemożliwe byłoby prawidłowe opisanie charakterystyki licencji i postępowań licencyjnych oraz omówienie przykładów spraw licencyjnych w poszczególnych polskich związkach sportowych.

Jeśli chodzi o zawartość treściową pierwszego rozdziału, obejmuje ona swoim zakresem najważniejsze zagadnienia związane z podejmowaniem i prowadzeniem działalności gospodarczej, w tym sportowej działalności gospodarczej i występujących w świecie sportu przedsiębiorców. Przedstawiono także, w jaki sposób należy rozumieć sport i działalność sportową oraz omówiono formy wykonywania działalności sportowej ze szczególnym uwzględnieniem klubów sportowych. Nie bez znaczenia pozostaje także opis źródeł prawa sportowego, zarówno w sferze aktów prawa powszechnie obowiązującego, jak i ze zwróceniem uwagi na charakterystyczne dla *lex sportiva* prawo wewnętrzne, czyli prawo federacji sportowych. Co istotne, z perspektywy ograniczeń związanych z dostępnością sportu profesjonalnego, sprecyzowano, na czym polega reglamentacja w polskim sporcie oraz w jaki sposób należy ją rozumieć. W pierwszym rozdziale dokonano równocześnie scharakteryzowania uprawnień do prowadzenia działalności w sporcie. Finalnie w ramach zagadnień wstępnych zobrazowana została rola i pozycja oraz charakter prawny polskiego związku sportowego, co ma kluczowe znaczenie dla dalszej analizy zagadnień dotyczących licencji sportowej.

Rozdział drugi w swojej treści szeroko przedstawia dwie wypracowane w prawie sportowym koncepcje licencji sportowej – cywilnoprawną i administracyjnoprawną. Opisana została geneza każdej z tych koncepcji oraz uzasadnienie dla danego rozumienia licencji sportowej. Co ma kluczowe znaczenie dla korzystania przez uczestników ruchu sportowego ze środków ochrony prawnej, omówiono zagadnienie związane z wpływem wyboru koncepcji licencji sportowej na jurysdykcję sądową i właściwość drogi sądowej. Przedstawiono przy tym postulaty związane z uznaniem drogi sądowej, zwłaszcza, że do tej pory kwestia ta wywoływała kłopoty i wątpliwości wśród sądów orzekających w sprawach licencji sportowych. Jednocześnie, aby rozprawa doktorska nie stanowiła wyłącznie opracowania teoretycznego, bazując na własnym doświadczeniu zawodowym, rozpisano konsekwencje prawne i praktyczne związane z przyjęciem odpowiedniego charakteru prawnego licencji sportowej.

Rozdział trzeci stanowi opis charakterystyki postępowań licencyjnych, ze szczególnym uwzględnieniem podmiotów odpowiadających za udzielanie licencji sportowych. W rozdziale

tym omówiono także, czym są systemy licencyjne występujące w polskich związkach sportowych oraz jakie podstawy leżą u ich kształtowania. Wreszcie, na poziomie ogólnym, przedstawiono charakterystykę postępowań licencyjnych w polskich związkach sportowych. Wobec braku unormowania kwestii licencji sportowej przez ustawodawcę, przebieg tych postępowań może wywoływać wątpliwości co do charakteru prawnego licencji, gdyż procedury te zawierają w sobie elementy charakterystyczne zarówno dla postępowań cywilnych, jak i administracyjnych zarazem. Następnie opisano podstawowe rodzaje licencji występujące w praktyce polskich związków sportowych. Na końcu tego rozdziału wspomniano o Kodeksie Dobrego Zarządzania dla polskich związków sportowych, aby pokazać zakres ingerencji ministra właściwego do spraw kultury fizycznej w sferę autonomii polskich związków sportowych w sprawach licencjonowania uczestników ruchu sportowego.

Ostatni z rozdziałów pracy doktorskiej stanowi niejako studium przypadku, ponieważ opisuje postępowania licencyjne w wybranych polskich związkach sportowych. W czwartym rozdziale omówiono sprawy licencyjne przed: Polskim Związkiem Piłki Nożnej, Polskim Związkiem Piłki Siatkowej, Związkiem Piłki Ręcznej w Polsce, Polskim Związkiem Motorowym, Polskim Związkiem Biathlonu oraz Aeroklubem Polskim. Wybór wskazanych polskich związków sportowych nie był przypadkowy. Choć przed rozpoczęciem sporządzania rozprawy doktorskiej, przeanalizowano dostępne w domenie publicznej regulacje także pozostałych związków sportowych, to różnorodność form prawnych stosowanych przez wymienione wyżej polskie związki sportowe skłoniła do dokonania opisu postępowań licencyjnych właśnie w tych podmiotach. Było to istotne o tyle, że w czterech pierwszych polskich związkach sportowych funkcjonują ligi zawodowe, co istotnie wpływa na kształt systemów licencyjnych.

4. Metodologia badawcza.

Dysertacja doktorska została sporządzona w oparciu o podstawowe metody badawcze, charakterystyczne dla nauk prawnych. Pierwszą i w zasadzie podstawową ze stosowanych metod była metoda dogmatyczna. W oparciu o nią poszukiwano aktów prawnych niezbędnych dla przedstawienia zagadnienia związanego z charakterem prawnym licencji sportowej. Na potrzeby niniejszej pracy przeprowadzona została weryfikacja treści aktów prawnych, w konsekwencji czego omówiono poszczególne instytucje prawne z nich wynikające. Z metodą dogmatyczną związana także była analiza literatury przedmiotu oraz interpretacja judykatów sądów powszechnych, sądów administracyjnych i Sądu Najwyższego. Przeprowadzono także

przeгляд netografii. Dodać przy tym należy, że choć literatura i orzecznictwo w zakresie prawnych aspektów licencji sportowej nie są obszerne, to ich weryfikacja poszerzyła znacznie zakres opracowania. Metodę dogmatyczną wykorzystano także przy analizie przepisów wewnętrznych polskich związków sportowych dotyczących licencji. Dodać równocześnie należy, że przy metodzie dogmatycznej bazowano na analizie logiczno-językowej, co miało szczególne znaczenie dla rozumienia wskazanych w aktach prawnych pojęć i terminologii prawniczej. W toku badań poddawano analizie przepisy, zwłaszcza z uwzględnieniem wykładni celowościowej i systemowej.

Choć jedynie pośrednio, to w ramach przeprowadzonych badań wykorzystano także metodę historycznoprawną. Wynikało to przede wszystkim z faktu obowiązywania w poprzednim stanie prawnym instytucji licencji sportowej, z których to unormowań zrezygnowano dopiero w 2010 roku. Dzięki tego rodzaju metodzie możliwe było nie tylko przedstawienie genezy omawianych instytucji i instrumentów prawnych, ale przede wszystkim odszukanie intencji ustawodawcy w rezygnacji z normowania licencji sportowej w prawie powszechnie obowiązującym.

5. Aktualny stan wiedzy w zakresie charakteru prawnego licencji sportowej.

Weryfikując aktualny stan wiedzy w sferze licencji sportowej i jej charakteru, należałoby zacytować Eligiusza Jerzego Krześniaka – jednego z najbardziej znanych przedstawicieli doktryny prawa sportowego. Autor ten w zakresie licencji sportowej wskazuje: *„Ustawa o sporcie w ogóle nie reguluje kwestii licencji, pozostawiając ją swobodnemu uznaniu właściwych podmiotów, w tym w pierwszym rzędzie polskich związków sportowych. Temat nie jest też w zasadzie opracowany w doktrynie polskiego prawa sportowego. Brak jest odrębnych opracowań poświęconych temu zagadnieniu, a szczątkowe wypowiedzi w komentarzach do tej ustawy oraz pojedyncze wypowiedzi w doktrynie nie są wystarczająco rozbudowane”*². Rzeczywiście przeprowadzona analiza literatury przedmiotu prowadzi do wniosku, że temat ten nie został do tej pory kompleksowo omówiony i wymaga szerszego opracowania. Było to jedną z przyczyn, dla których temat ten został przyjęty do analizy.

Wskazując na samo prawo sportowe zauważyć należy, że co prawda powstają co jakiś czas artykuły lub pojedyncze rozdziały w pracach zbiorowych, ale kompleksowych opracowań

² E. J. Krześniak, *Kluby i organizacje sportowe w prawie polskim na tle rozwiązań zagranicznych*, Wolters Kluwer, Warszawa 2016, s. 454.

do dziś jest bardzo mało. Analiza literatury prawa sportowego obejmuje kilku lub kilkunastu autorów, którzy dokonali szerszych opracowań. Od wielu lat w opracowaniach ze sfery prawa sportowego można spotkać znakomite teksty niewielkiej liczby przedstawicieli, wśród których wyróżnić należy Profesora Andrzeja Jana Szwarca, Profesora Andrzeja Wacha, Księdza Profesora Sławomira Fundowicza, a w ostatnim czasie interesujące opracowania powstawały za pośrednictwem Profesora Michała Bilińskiego, czy Profesora Michała Leciaka. Wreszcie kluczowe pozycje w literaturze prawa sportowego wyszły spod pióra praktyków w osobach Profesora Eligiusza Jerzego Krześniaka, czy Doktora Wiktora Cajsela, a także Michała Gniatkowskiego. Istotne znaczenie ma również tekst komentarza do ustawy o sporcie autorstwa Michała Badury, Huberta Basińskiego, Grzegorza Kałużnego i Marcina Wojcieszaka. Porównując jednak literaturę w obszarze prawa sportowego z innymi dziedzinami i dyscyplinami prawa, dorobek ten nie jest jeszcze tak obszerny i istnieje wiele pól badawczych, wymagających zagospodarowania. Takim polem stało się właśnie dokonanie analizy zagadnienia charakteru prawnego licencji sportowej. Choć zarówno w doktrynie jak i w orzecznictwie pojawiały się poglądy w tym zakresie, to dotychczas temat ten nie był przedmiotem kompleksowego omówienia.

ROZDZIAŁ 1

Zagadnienia wstępne

1. Uwagi ogólne.

Próba zbadania charakteru prawnego licencji sportowej wymaga w pierwszej kolejności omówienia kilku zagadnień istotnych z punktu widzenia działalności sportowej, a zwłaszcza takiej działalności, która podlega licencjonowaniu przez właściwe polskie związki sportowe. Trudno bowiem przejść do analizy zagadnień licencyjnych bez rozważań na temat pojęcia działalności gospodarczej i przedsiębiorcy, a zwłaszcza w sytuacji, gdy praktyce sportowej wiele klubów oraz zawodników prowadzi działalność gospodarczą.

Również w sferze działalności sportowej i form jej wykonywania zaprezentowanie tej kwestii jest niezbędne dla rzetelnego opisu zagadnień udzielania licencji sportowych i wskazania kręgu podmiotów wykonujących działalność sportową, a które uprawnione będą do ubiegania się o udzielenie licencji na wykonywanie poszczególnych form działalności sportowej.

Ponadto, a co może mieć kluczowe znaczenie dla przypisania konkretnego charakteru prawnego licencji sportowej, jako istotne jawi się zaprezentowanie charakteru prawnego polskich związków sportowych. Powstaje bowiem pytanie, czy przymioty polskiego związku sportowego mogą wpływać na ustalenie cywilnoprawnego lub też administracyjnoprawnego charakteru licencji sportowej. Jeżeli bowiem uznać, że polskie związki sportowe realizują zadania publiczne, to z pewnością przybliży to nas do administracyjnoprawnego ujmowania licencji, zaś przypisanie członkostwa w polskich związkach sportowych stosunkowi stowarzyszenia, przemawiać będzie za podejściem cywilnoprawnym. Bez poczynienia jednak rozważań ogólnych, w istocie niemożliwym staje się przeprowadzenie badań dotyczących charakteru prawnego licencji sportowej.

W tym stanie rzeczy, niniejsza dysertacja swoją materią obejmować będzie poniższe zagadnienia o charakterze ogólnym, pozwalające w dalszej perspektywie na wyprowadzenie prawidłowych wniosków badawczych.

2. Pojęcie wolności gospodarczej oraz definicje działalności gospodarczej i przedsiębiorcy.

Dla prowadzenia wszelkich form działalności gospodarczej, w tym w zakresie sportu,

kluczowe znaczenie ma realizacja zasady wolności gospodarczej. W prawie polskim, podstawowe źródło wolności gospodarczej stanowią przepisy Konstytucji RP³. Zgodnie z art. 20 Konstytucji RP społeczna gospodarka rynkowa oparta na wolności działalności gospodarczej, własności prywatnej oraz solidarności, dialogu i współpracy partnerów społecznych stanowi podstawę ustroju gospodarczego Rzeczypospolitej Polskiej. Stosownie zaś do treści art. 22 Konstytucji RP ograniczenie wolności działalności gospodarczej jest dopuszczalne tylko w drodze ustawy i tylko ze względu na ważny interes publiczny.

Wprowadzona na podstawie art. 20 Konstytucji RP wolność gospodarcza, jak wskazuje się w doktrynie, „*srowadzi się przede wszystkim do możliwości podejmowania, prowadzenia działalności gospodarczej, a więc działalności nastawionej na zysk, wyboru prawno-organizacyjnych form działania, swobodnego podejmowania decyzji gospodarczych oraz zakończenia działalności. Z uprawnieniami tymi korespondują obowiązki państwa stworzenia instytucji prawnych gwarantujących korzystanie z nich. Wolność działalności gospodarczej zapewnia ochronę przed monopolami, które w społecznej gospodarce rynkowej dopuszczalne są na zasadzie wyjątku*”⁴. Na tej podstawie stwierdzić należy, że art. 20 Konstytucji RP stanowi podstawową regulację dla istnienia wolności gospodarczej w Polsce. Z kolei przepis art. 22 Konstytucji RP nie stanowi samodzielnej zasady wolności gospodarczej, ale ma charakter pomocniczy i wskazujący jedynie warunki ograniczania działalności gospodarczej w Polsce⁵.

Niezależnie od przepisów Konstytucji RP z konkretyzacją zasady wolności gospodarczej możemy spotkać się w regulacji zwanej „Konstytucją Biznesu”, a ściślej w wchodzącej w jej skład ustawie – Prawo przedsiębiorców⁶. Co ważne, już preambuła do ustawy – Prawo przedsiębiorców wskazuje na wagę wolności gospodarczej oraz fakt, iż stała się ona jedną z podstaw funkcjonowania regulacji gospodarczej w sferze przedsiębiorców (w preambule wskazano: „*Kierując się konstytucyjną zasadą wolności działalności gospodarczej, a także innymi zasadami konstytucyjnymi mającymi znaczenie dla przedsiębiorców i wykonywanej przez nich działalności gospodarczej, w tym zasadami praworządności, pewności prawa, niedyskryminacji oraz zrównoważonego rozwoju...*”).

³ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku (Dz. U. Nr 78, poz. 483 ze zm., dalej jako: Konstytucja RP).

⁴ P. Tuleja [w:] red. P. Tuleja, *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, Wolters Kluwer, Warszawa 2019, s. 87.

⁵ S. Jarosz-Żukowska, *Zasady ustroju społeczno-gospodarczego w Konstytucji RP* [w:] R. Balicki, M. Bernaczyk, O. Hałub-Kowalczyk, M. Jabłoński, S. Jarosz-Żukowska, M. Kłopotcka-Jasińska, A. Ławniczak, M. Masternak-Kubiak, A. Śledzińska-Simon, J. Węgrzyn, K. Wygoda, *Konstytucja i prawo konstytucyjne. Zarys wykładu*, Wolters Kluwer, Warszawa 2021, s. 162.

⁶ Ustawa z dnia 6 marca 2018 roku – Prawo przedsiębiorców (tekst jedn. Dz. U. z 2024, poz. 236 ze zm., dalej jako: u.p.p.).

W art. 2 u.p.p. wskazuje się, że podejmowanie, wykonywanie i zakończenie działalności gospodarczej jest wolne dla każdego na równych prawach. W judykaturze zaznacza się, że w kontekście zasady wolności gospodarczej „*istnieje domniemanie wolności podejmowania i prowadzenia działalności, o ile (i dopóki) co innego nie wynika z przepisów ustawowych. Z zasadą wolności działalności gospodarczej związane jest również uprawnienie do podejmowania przez przedsiębiorców wszelkich działań, z wyjątkiem tych, które są zakazane przez przepisy prawa*”⁷. Dalsza realizacja zasady wolności gospodarczej wprowadzonej przez ustrojodawcę, następować będzie także w zasadach ogólnych, sprecyzowanych w art. 8-15 u.p.p.

Co ważne wolność gospodarcza nie jest zasadą występującą wyłącznie w prawie polskim, ale jej źródła możemy poszukiwać także poza polskim ustawodawstwem. I tak egemplifikacyjnie jako podstawę dla istnienia wolności gospodarczej trzeba wymienić Kartę Praw Podstawowych⁸. Zgodnie z art. 16 Karty Praw Podstawowych, uznaje się wolność prowadzenia działalności gospodarczej zgodnie z prawem Unii oraz ustawodawstwami i praktykami krajowymi. Konkretyzacja wolności i swobody prowadzenia działalności gospodarczej następuje także w Traktacie o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej⁹. W treści artykułów 49-55 TFUE możemy doszukać się regulacji dotyczących tzw. zasady swobody przedsiębiorczości, zaś w artykułach 56-62 TFUE prawodawca unijny prezentuje zasadę swobody świadczenia usług w państwach członkowskich. Powyższe dla niniejszej dysertacji jest istotne o tyle, że w świecie sportu zdarzają się przypadki uczestnictwa w rozgrywkach sportowych podmiotów z różnych krajów członkowskich Unii Europejskiej, co również z perspektywy procesów licencyjnych i wykonywania sportowej działalności gospodarczej będzie zyskiwało na aktualności.

Niezależnie od zasady wolności gospodarczej, nie ulega wątpliwości, że działalność sportowa w wielu przypadkach będzie równocześnie działalnością gospodarczą, zaś klub sportowy lub zawodnik przedsiębiorcą. W publicznym prawie gospodarczym stanowiącą punkt wyjścia jest definicja działalności gospodarczej wyrażona w ustawie – Prawo przedsiębiorców. Zgodnie z art. 3 u.p.p., działalnością gospodarczą jest zorganizowana działalność zarobkowa, wykonywana we własnym imieniu i w sposób ciągły. Powyższe stanowi tzw. definicję

⁷ Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Opolu z dnia 9 czerwca 2022 roku, sygn. II SA/Op 125/22.

⁸ Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej 2012/C 326/02 (Dz. Urz. UE C 326/391), dalej jako: Karta Praw Podstawowych.

⁹ Traktat o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej z dnia 25 marca 1957 roku (Dz. U. z 2004, Nr 90, poz. 864 ze zm.), dalej jako: TFUE.

pozytywną działalność gospodarczej.

Pierwszą z przesłanek, które muszą zostać spełnione, aby mówić o działalności gospodarczej jest zarobkowość. Jak wskazuje A. Powałowski „o zarobkowości decyduje w pierwszej kolejności okoliczność obiektywna, sprowadzająca się do faktu wykonywania działalności danego rodzaju, kwalifikowanej ekonomicznie do działalności gospodarczej oraz formalnie, odpowiednio do przepisów o klasyfikacji działalności, uznawanej za działalność gospodarczą”¹⁰. Co istotne, sam fakt nieosiągnięcia przychodów z działalności lub ponoszenie strat nie niweczy przesłanki zarobkowości w kontekście spełnienia warunków dla zakwalifikowania danej działalności jako działalności gospodarczej. W judykaturze wskazuje się, że „nawet przynoszenie strat przez daną działalność zarówno przejściowo, jak i w dłuższych okresach, nie pozbawia jej statusu działalności gospodarczej. Należy bowiem liczyć się z możliwością nieuzyskania przychodu z prowadzonej działalności gospodarczej, czyli poniesienia straty. Tym samym o zarobkowym charakterze działalności gospodarczej nie decyduje faktyczne osiągnięcie zysku, lecz zamiar jego osiągnięcia”¹¹. Jak więc można zauważyć, dla osiągnięcia zarobkowości prawnie relewantnym jest samo nastawienie na osiąganie zysków, nie zaś ich rzeczywiste generowanie. Przy odróżnieniu działalności gospodarczej od innych rodzajów aktywności pojęcie zarobkowości ma kluczowe znaczenie. Pozwala bowiem oddzielić sferę działalności gospodarczej od działalności *non profit*¹². W literaturze przedmiotu zaznacza się, że jeżeli działalność pozbawiona jest aspektu zarobkowego, należy wówczas rozumieć ją jako działalność charytatywną, kulturalną lub społeczną, szerzej zwaną właśnie działalnością *non profit*. Tego rodzaju działalność wykonywana jest przez fundacje, stowarzyszenia i inne podmioty, nie działające w celu osiągnięcia zysku. Takie organizacje mogą osiągać dochody, jednak ich działań nie traktuje się w kategoriach działalności gospodarczej, dopóki ich immanentną cechą nie jest nastawienie na osiąganie zysków¹³. Powyższe rozróżnienie będzie miało istotne znaczenie dla działalności sportowej, bowiem w tej sferze bardzo często występują podmioty, które w toku swojego działania nie są nastawione na osiąganie zysków (jak np. uczniowskie kluby sportowe), ale występują równocześnie podmioty (np. zawodowe kluby sportowe), których celem ze swej

¹⁰ A. Powałowski [w:] red. R. Blicharz, A. Powałowski, *Prawo przedsiębiorcy*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2019, s. 38.

¹¹ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 27 stycznia 2021 roku, sygn. III AUa 933/19.

¹² Należy jednak wyraźnie odróżnić działalność *non profit* od działalności *not for profit*, gdzie przy pierwszym rodzaju działalności założeniem jest nieprowadzenie działalności gospodarczej, zaś co do drugiej z nich, spełnione zostają wymogi dla zakwalifikowania działalności *not for profit* jako działalności gospodarczej, jednak ewentualne zyski przeznaczane są najczęściej na realizację szeroko pojętych zadań społecznych.

¹³ A. Kruszewski, *Przepisy ogólne* [w:] red. A. Pietrzak, *Prawo przedsiębiorców. Komentarz*, Wolters Kluwer, Warszawa 2019, s. 53.

istoty jest generowanie dochodów. Zdarzają się także sytuacje, w których organizacje sportowe pierwotnie nienastawione na osiągnięcie zysków z czasem, w związku z rozwojem działalności, planują dokonanie przekształceń podmiotowych, prowadzących finalnie do wykonywania działalności gospodarczej. Z tego też względu przesłanka zarobkowości ma istotne znaczenie dla przedmiotu niniejszego opracowania.

Drugim z warunków kwalifikowania aktywności jako działalności gospodarczej jest jej zorganizowanie. W orzecznictwie sądów powszechnych precyzuje się, że *„wyznacznikiem działalności gospodarczej jest jej zorganizowany charakter, co oznacza nie tylko wpisanie obranego rodzaju działalności w formalne ramy organizacyjne, które zasadniczo oznaczają np. ustanowienie określonej formy prawnej i zarejestrowanie działalności, lecz także określenie siedziby, zorganizowanie biura bądź innych pomieszczeń do prowadzenia działalności, wyposażenie tego biura w niezbędne urządzenia i sprzęty, ewentualne zatrudnienie pracowników i ustanowienie wewnątrzzakładowych uregulowań prawnych, formalne uregulowanie kwestii obsługi księgowej, rachunkowej, kadrowej. Takie zorganizowanie działalności gospodarczej różni ją od podejmowania działalności zarobkowej w innej formule - np. wykonywania pracy na podstawie umów prawa cywilnego, w szczególności umowy o świadczenie usług, do której stosuje się przepisy o zleceniu”*¹⁴. Z powyższego można zatem wyprowadzić dwa aspekty zorganizowania, a mianowicie aspekt formalny (polegający na spełnieniu wymogów prawnych/formalnych dla prowadzenia konkretnej działalności gospodarczej) oraz aspekt materialny (obejmujący elementy pozwalające faktycznie prowadzić daną działalność gospodarczą)¹⁵. Co jednak istotne, w piśmiennictwie wskazuje się, że pojęcie zorganizowania działalności gospodarczej powinno być poddawane wykładni rozszerzającej. Sam fakt rejestracji działalności gospodarczej może świadczyć już w praktyce o zaistnieniu tejże przesłanki, zaś aspekt materialny zorganizowania będzie miał charakter wtórny. Podzielić należy pogląd P. Wrześniewskiego, że *„czasem wystarczy nawet sam fakt pojawiania się w pewnych miejscach, kontaktowania się z odpowiednimi osobami, itp. zachowania wystarczają, ażeby uznać je za zorganizowane”*¹⁶.

Przechodząc do kwestii ciągłości działalności gospodarczej, należy zwrócić uwagę, że warunek ten nie powoduje z automatu, że przedsiębiorca zobowiązany jest do działania przez cały rok, w każdy jego dzień. Chodzi raczej o to, aby założeniem przedsiębiorcy było

¹⁴ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 17 września 2020 roku, sygn. III AUa 793/20.

¹⁵ Por. M. Sieradzka [w:] red. M. Sieradzka, M. Zdyb, *Ustawa o swobodzie działalności gospodarczej. Komentarz*, LEX a Wolters Kluwer Business, Warszawa 2013, s. 42-43.

¹⁶ P. Wrześniewski, *Ustawa o swobodzie działalności gospodarczej. Komentarz*, Oficyna Wydawnicza, Warszawa 2010, s. 23.

prowadzenie działalności gospodarczej w sposób ciągły, niezależnie od tego, czy aktywność przedsiębiorcy będzie miała charakter periodyczny (sezonowy), czy też nie¹⁷. W tym miejscu zaznaczyć należy, że okresowe przerwy w wykonywaniu działalności (np. spowodowane zawieszeniem jej wykonywania albo urlopem przedsiębiorcy), również nie niweczą przesłanki ciągłości¹⁸. Istotnym jest bowiem nastawienie przedsiębiorcy na stałe wykonywanie działalności gospodarczej w przyszłości¹⁹. W tym miejscu należy jednak zwrócić uwagę na pogląd prezentowany przez T. Kocowskiego, który wskazuje na trzy aspekty, a to: czasowy, celowy oraz związany z podstawą utrzymania się w obrocie gospodarczym. Aspekt pierwszy opiera się na wykonywaniu działalności gospodarczej nieprzerwanie, drugi aspekt związany jest z podejmowaniem czynności prowadzących do utrzymania ciągłości działalności, zaś aspekt trzeci kojarzy się z podejściem przedsiębiorcy chcącego utrzymywać w dalszym ciągu swoją działalność w celu osiągnięcia źródeł dochodu²⁰.

Ostatnią z przesłanek definicji pozytywnej statuującej działalność gospodarczą jest jej wykonywanie we własnym imieniu, które winno być rozumiane jako wykonywanie praw wynikających z konkretnej działalności oraz przyjęcie pełnej odpowiedzialności za zobowiązania z tejże działalności płynące. Oznacza to, że przedsiębiorca wykonujący działalność gospodarczą będzie prowadził ją na własny rachunek. W doktrynie wskazuje się, że *„działalność ta powinna więc być prowadzona samodzielnie w tym znaczeniu, iż prowadzi ją konkretny podmiot, który w ramach stosunków prawnych, w których występuje, jest podmiotem w sensie prawnym samodzielnym, a wszelkie prawa i obowiązki związane z wykonywaną działalnością nabywa (uzyskuje) bezpośrednio. Samodzielność oznacza zaś możliwość podejmowania decyzji (rozstrzygnięć) samoistnie (niezależnie od czyichś wpływów), we własnym imieniu; staje się więc podmiotem praw i obowiązków związanych z wykonywaną przez nią działalnością. Oznacza to, że w rezultacie dokonywanych przez siebie w obrocie gospodarczym transakcji osoba ta staje się bezpośrednio uprawniona lub bezpośrednio zobowiązana. Jest więc ona w pełni, osobiście odpowiedzialna za dokonywane transakcje, co*

¹⁷ K. Strzyczkowski, *Prawo gospodarcze publiczne*, Wydawnictwo Prawnicze Lexis Nexis, Warszawa 2009, s. 220.

¹⁸ Por. K. Pokryszka, *Podjęcie i prowadzenie działalności gospodarczej* [w:] red. R. Blicharz, *Publiczne prawo gospodarcze: zarys wykładu*, LEX a Wolters Kluwer Business, Warszawa 2015, s. 35.

¹⁹ Przesłanka ciągłości działalności gospodarczej będzie silnie analizowana w zakresie działalności gospodarczej w sporcie. Często bowiem prowadzenie sportowej działalności gospodarczej związane jest z sezonowością, co jednak nie wpływa negatywnie na kwalifikowanie wybranych działalności sportowych do działalności gospodarczej.

²⁰ T. Kocowski, *Przedsiębiorcy* [w:] A. Borkowski, A. Chełmoński, M. Guziński, K. Kiczka, L. Kieres, T. Kocowski, M. Szydło, *Administracyjne prawo gospodarcze*, Kolonia Limited, Wrocław 2009, s. 81.

nie oznacza, iż wszystkich czynności musi ona dokonywać osobiście”²¹. Co jednak istotne, wykonywanie działalności gospodarczej nie oznacza, że wszystkie czynności w ramach działalności gospodarczej będą podejmowane przez jednego tylko przedsiębiorcę lub też przez jeden organ przedsiębiorcy. Trudno bowiem wyobrazić sobie, że u przedsiębiorców o złożonej, wielopłaszczyznowej i wielopoziomowej strukturze decyzje nie będą podejmowane przez upoważnionych (np. na podstawie pełnomocnictwa) pracowników. Podobnie w literaturze precyzuje się, że wykonywanie działalności gospodarczej we własnym imieniu nie wyklucza „możliwości ustanowienia pełnomocników, zastępców, udzielania prokury, tworzenia filii, oddziałów, agencji czy przedstawicielstw danego podmiotu, z zastrzeżeniem, iż tak utworzone wyodrębnione organizacyjnie i majątkowo części podmiotu działają wyłącznie w jego imieniu”²².

Abstrahując od definicji pozytywnej działalności gospodarczej, na którą składają się powyższe przesłanki, przepisy ustawy – Prawo przedsiębiorców wprowadzają także definicję o charakterze negatywnym, sprecyzowaną odpowiednio w art. 5 u.p.p. i art. 6 u.p.p. W art. 5 u.p.p. ustawodawca wskazuje na tzw. działalność nierejestrowaną, a więc taką, która nie wymaga wpisu do właściwego rejestru przedsiębiorców²³, zaś w art. 6 u.p.p. prawodawca wylicza, do jakich sfer działalności, nie stosuje się przepisów ustawy – Prawo przedsiębiorców²⁴.

Jedynie na marginesie wypada zwrócić uwagę, że pojęcie działalności gospodarczej pojawia się także w przepisach innych ustaw, aniżeli tylko w ustawie – Prawo przedsiębiorców.

²¹ K. Horubski, L. Kieres, T. Kocowski, M. Szydło, A. Żurawik, *Podstawowe pojęcia publicznego prawa gospodarczego* [w:] red. R. Hauser, Z. Niewiadowski, A. Wróbel, *Publiczne prawo gospodarcze. System Prawa Administracyjnego. Tom 8A*, Legalis, dostęp online: 18.05.2024 r.

²² *Ibidem*.

²³ Zgodnie z art. 5 ust. 1 u.p.p. nie stanowi działalności gospodarczej działalność wykonywana przez osobę fizyczną, której przychód należny z tej działalności nie przekracza w żadnym miesiącu 75% kwoty minimalnego wynagrodzenia, o którym mowa w ustawie z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę (Dz.U. z 2020 r. poz. 2207 oraz z 2023 r. poz. 1667), i która w okresie ostatnich 60 miesięcy nie wykonywała działalności gospodarczej.

²⁴ W art. 6 ust. 1 u.p.p. ustawodawca wylicza, że przepisów ustawy – Prawo przedsiębiorców nie stosuje się do: 1) działalności wytwórczej w rolnictwie w zakresie upraw rolnych oraz chowu i hodowli zwierząt, ogrodnictwa, warzywnictwa, leśnictwa i rybactwa śródlądowego; 2) wynajmowania przez rolników pokoi, sprzedaży posiłków domowych i świadczenia w gospodarstwach rolnych innych usług związanych z pobytem turystów; 3) wyrobu wina przez producentów wina w rozumieniu art. 2 pkt 23 ustawy z dnia 2 grudnia 2021 r. o wyrobach winiarskich (Dz.U. z 2023 r. poz. 550) będących rolnikami wyrabiającymi mniej niż 100 hektolitrów wina w roku winiarskim wyłącznie z winogron pochodzących z własnych upraw winorośli; 4) działalności rolników w zakresie sprzedaży, o której mowa w art. 20 ust. 1c ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz.U. z 2022 r. poz. 2647, z późn. zm.); 5) działalności prowadzonej przez koła gospodyń wiejskich na podstawie ustawy z dnia 9 listopada 2018 r. o kołach gospodyń wiejskich (Dz.U. z 2023 r. poz. 1179), które spełniają warunki, o których mowa w art. 24 ust. 1 tej ustawy.

Dla przykładu wymienić można ustawę z dnia 29 sierpnia 1997 roku – Ordynacja podatkowa²⁵. W art. 3 pkt 9 Ordynacji podatkowej przez działalność gospodarczą rozumieć będzie się nie tylko działalność w rozumieniu przepisów ustawy – Prawo przedsiębiorców, ale także wykonywanie wolnego zawodu oraz każdą inną działalność zarobkową wykonywaną we własnym imieniu i na własny lub cudzy rachunek, nawet gdy inne ustawy nie zaliczają tej działalności do działalności gospodarczej lub osoby wykonującej taką działalność - do przedsiębiorców. Egzemplifikacyjnie, w ustawie z dnia 26 lipca 1991 roku o podatku dochodowym od osób fizycznych, definicja działalności gospodarczej jest także znacznie szersza²⁶. W świetle art. 5a pkt 6 u.p.d.o.f. działalnością gospodarczą jest działalność zarobkowa, będąca działalnością: wytwórczą, budowlaną, handlową, usługową albo polegającą na poszukiwaniu, rozpoznawaniu i wydobywaniu kopalin ze złóż lub też polegającą na wykorzystywaniu rzeczy oraz wartości niematerialnych i prawnych – prowadzoną we własnym imieniu bez względu na jej rezultat, w sposób zorganizowany i ciągły, z której uzyskane przychody nie są zaliczane do innych przychodów ze źródeł wymienionych w art. 10 ust. 1 pkt 1, 2 i 4-9 u.p.d.o.f. Niemniej dla dalszego kwalifikowania działalności sportowej, a co za tym idzie *clou* niniejszej dysertacji podstawowe i kluczowe znaczenie będzie miała definicja działalności gospodarczej, o której mowa w ustawie – Prawo przedsiębiorców.

Równocześnie istotnym jest przedstawienie pojęcie przedsiębiorcy, a zwłaszcza kształtowanego na tle ustawy – Prawo przedsiębiorców, która zawiera podstawową jego definicję w sferze publicznego prawa gospodarczego. Stosownie do treści art. 4 ust. 1 u.p.p. przedsiębiorcą jest osoba fizyczna, osoba prawna lub jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną, wykonująca działalność gospodarczą. Przedsiębiorcami są także wspólnicy spółki cywilnej w zakresie wykonywanej przez nich działalności gospodarczej (art. 4 ust. 2 u.p.p.).

W zakresie przywołanej definicji przedsiębiorcy wyodrębnienia wymagają dwa zakresy, a mianowicie zakres podmiotowy oraz zakres przedmiotowy²⁷. Jeśli chodzi o pierwszy z nich, ustawodawca tworzy krąg podmiotów, które mogą wykonywać działalność gospodarczą, a zatem osoby fizyczne, osoby prawne i jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, którym odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną. Co do drugiego z zakresów, a to

²⁵ Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 roku – Ordynacja podatkowa (tekst jedn. Dz. U. z 2023, poz. 2383 ze zm., dalej jako: Ordynacja podatkowa).

²⁶ Ustawa z dnia 26 lipca 1991 roku o podatku dochodowym od osób fizycznych (tekst jedn. Dz. U. z 2024, poz. 226 ze zm., dalej jako u.p.d.o.f.).

²⁷ D. Kupryjańczyk, *Ustawa o swobodzie działalności gospodarczej: z komentarzem oraz ustawy szczegółowe*, Biblioteka Prawa, Warszawa 2010, s. 6.

zakresu przedmiotowego, wyróżnione zostaje kryterium o charakterze funkcjonalnym w postaci wykonywania działalności gospodarczej. Jak się wydaje, wykonywanie działalności gospodarczej powinno być rozumiane przez pryzmat art. 3 u.p.p.²⁸

W kwestii wykonywania działalności gospodarczej przez osoby fizyczne, osoby prawne lub jednostki organizacyjne nie posiadające osobowości prawnej wskazuje się, że „*cechą wspólną wszystkich wymienionych kategorii podmiotów jest posiadanie zdolności prawnej. Fakt ten każe przyjąć, że posiadanie zdolności prawnej jest niezbędnym wymogiem do uzyskania statusu przedsiębiorcy*”²⁹. Powstaje natomiast pytanie, jak zakwalifikować osoby fizyczne, które wprawdzie posiadają zdolność prawną, jednak pozbawione są w całości lub w części zdolności do czynności prawnych, a zwłaszcza, że wśród przedstawicieli doktryny zagadnienie to prowadzi do rozbieżności³⁰. Część z nich opowiada się za możliwością prowadzenia działalności gospodarczej przez wszystkie osoby fizyczne, niezależnie od zdolności do czynności prawnych (co wiązane jest m.in. z brakiem regulacji przeciwnej w kontekście art. 22 Konstytucji RP)³¹, inni optują za uniemożliwieniem prowadzenia działalności gospodarczej osobom nieposiadającym częściowej lub pełnej zdolności do czynności prawnych³². Wreszcie, jak wskazuje K. Pokryszka, w doktrynie można spotkać się z poglądem o charakterze koncyliacyjnym, zgodnie z którym możliwe byłoby prowadzenie działalności gospodarczej i posiadanie statusu przedsiębiorcy przez osoby nieposiadające pełnej zdolności do czynności prawnych, przy założeniu, że działalność takich osób będzie ograniczać się do czynności niewymagających pomocy i interwencji przedstawiciela ustawowego³³. W kontekście niniejszej dysertacji, kwestia powyższa może mieć istotne znaczenia z perspektywy młodych sportowców, których osiągnięcia, poziom sportowy, czy wreszcie związana z tym wartość marketingowa wizerunku sugerowałyby podjęcie i prowadzenie sportowej działalności gospodarczej.

Mniej problemów w zakresie wykładni powoduje wykonywanie działalności gospodarczej przez osoby prawne oraz jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, którym odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną. W tym jednak zakresie,

²⁸ G. Lubeńczuk [w:] red. M. Zdyb, G. Lubeńczuk, A. Wołoszyn-Cichocka, *Prawo przedsiębiorców. Komentarz*, Legalis, dostęp online: 18.05.2024 r.

²⁹ *Ibidem*.

³⁰ K. Pokryszka, *Podjęcie...* [w:] red. R. Blicharz, *Publiczne prawo...*, s. 40.

³¹ P. Zaporowski, *Czy przedsiębiorcą może być osoba fizyczna niemająca pełnej zdolności do czynności prawnych?*, *Palestra* 2006, nr 7-8, s. 39-41.

³² C. Kosikowski, *Ustawa o swobodzie działalności gospodarczej. Komentarz*, Lexis Nexis, Warszawa 2011, s. 13-14.

³³ K. Pokryszka, *Podjęcie...* [w:] red. R. Blicharz, *Publiczne prawo...*, s. 41.

koniecznym staje się odwołanie do przepisów prawa cywilnego. Zgodnie z art. 33 k.c. osobami prawnymi są Skarb Państwa i jednostki organizacyjne, którym przepisy szczególne przyznają osobowość prawną. Wśród podmiotów, którym przepisy ustaw przyznają zdolność prawną znajdują się m.in. spółki kapitałowe (spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, spółka akcyjna, prosta spółka akcyjna), spółdzielnie, fundacje, stowarzyszenia rejestrowe, czy też uczelnie wyższe, partie polityczne, związki zawodowe oraz szereg innych. Jakkolwiek ustawodawca nie tworzy definicji jednostek organizacyjnych nieposiadających osobowości prawnej, o tyle art. 33¹ k.c. „*stwarza normatywną podstawę dla wysuwanej już wcześniej koncepcji ułomnych osób prawnych (podmiotów bez osobowości prawnej), w myśl której "oprócz osób fizycznych i osób prawnych zdolność prawną mają również takie jednostki organizacyjne, które nie zostały uznane za osoby prawne"*³⁴. W ten sposób niezależnie od statusu, sam fakt posiadania zdolności prawnej będzie prowadzić do możliwości zakwalifikowania poszczególnych podmiotów do grona przedsiębiorców, o ile wykonywać będą działalność gospodarczą. Kwalifikowanie osób fizycznych, osób prawnych i jednostek organizacyjnych nieposiadających osobowości prawnej, którym odrębne ustawy przyznają zdolność prawną, będzie miało istotne znaczenie w sferze sportowej działalności gospodarczej, co zostanie przedstawione w niniejszym opracowaniu w zakresie form prowadzenia działalności gospodarczej w sporcie. Niemniej dla przykładu wskazać już teraz należy, że do jednostek organizacyjnych nieposiadających osobowości prawnej, którym odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną zalicza się spółki osobowe (spółka jawna, spółka partnerska, spółka komandytowa, spółka komandytowo-akcyjna), wspólnoty mieszkaniowe, stowarzyszenia zwykłe i inne.

Abstrahując od definicji przedsiębiorcy z art. 4 ust. 1 u.p.p., w przepisach ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 roku – Kodeks cywilny³⁵, w treści art. 43¹ k.c. wprowadzono zostaje definicja przedsiębiorcy istotna dla sfery prawa prywatnego, stosownie do której przedsiębiorcą jest osoba fizyczna, osoba prawna i jednostka organizacyjna, o której mowa w art. 33¹ § 1 k.c., prowadząca we własnym imieniu działalność gospodarczą lub zawodową. Elementem odróżniającym definicję z art. 4 ust. 1 u.p.p. od pojęcia przedsiębiorcy z art. 43¹ k.c. jest wykonywanie działalności o charakterze zawodowym. Co jednak istotne, działalność zawodową należałoby uznać za wchodzącą w zakres przedmiotowy definicji z ustawy – Prawo przedsiębiorców, a zatem oba pojęcia można uznać za niemal tożsame, z zastrzeżeniem, że

³⁴ M. Pazdan [w:] red. K. Pietrzykowski, *Kodeks Cywilny. Tom I. Komentarz. Art. 1-449*¹⁰, Legalis, dostęp online: 18.05.2024 r.

³⁵ Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 roku – Kodeks cywilny (tekst jedn. Dz. U. z 2023, poz. 1610 ze zm., dalej jako: k.c.).

pierwsza z nich istotna jest dla sfery prawa publicznego, druga zaś dla prawa prywatnego³⁶. Zauważyć jednakowoż trzeba, że Kodeks cywilny w zakresie pojęcia przedsiębiorcy nie reguluje w sposób szerszy wykonywania działalności gospodarczej przez wspólników spółki cywilnej (wszak spółka cywilna w rozumieniu przepisów Kodeksu cywilnego jest umową, w ramach której wspólnicy zobowiązują się dążyć do osiągnięcia wspólnego celu gospodarczego przez działanie w sposób oznaczony)³⁷.

Co interesujące, w prawie unijnym trudno o poszukiwanie definicji legalnej przedsiębiorcy. Jak wskazuje M. Etel, „*termin „przedsiębiorca”, jeżeli jest wykorzystywany w prawie europejskim, to wyłącznie w niezbędnym ujęciu językowym. Prawo unijne nie formułuje jego znaczenia w sensie definicji normatywnej. Jednocześnie jednak termin jest szeroko interpretowany przez organy UE i Trybunału Sprawiedliwości UE (dawniej ETS). W ten sposób w dorobku unijnym znaczenie terminu zostało sprecyzowane, lecz nie w formie definicji normatywnej*”³⁸. Na marginesie należy zwrócić uwagę, że w prawie Unii Europejskiej można doszukać się definicji legalnej „jednego przedsiębiorstwa” kształtowanego na potrzeby udzielania pomocy publicznej *de minimis*³⁹. Definicja przedsiębiorcy pojawia się także w innych regulacjach w prawie polskim. Jedynie dla porządku i dla przykładu wypada wskazać na ustawę o ochronie konkurencji i konsumentów⁴⁰, czy na ustawę o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji⁴¹, albo na ustawę o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym⁴², które

³⁶ Zob. M. Pawełczyk [w:] red. A. Powalowski, *Ustawa o swobodzie działalności gospodarczej. Komentarz.*, Lex Omega, dostęp online: 18.05.2024 r.

³⁷ Zob. szerzej: T. Kocowski, *Przedsiębiorcy* [w:] A. Borkowski, A. Chełmoński, M. Guziński, K. Kiczka, L. Kieres, T. Kocowski, M. Szydło, *Administracyjne...*, s. 89-90.

³⁸ M. Etel, *Pojęcie przedsiębiorcy w prawie polskim i prawie Unii Europejskiej oraz w orzecznictwie sądowym*, Lex a Wolters Kluwer, Warszawa 2012, s. 26-27.

³⁹ Zob. art. 2 ust. 2 Rozporządzenia Komisji (UE) nr 1407/2013 z dnia 18 grudnia 2013 roku w sprawie stosowania art. 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy *de minimis*.

⁴⁰ Ustawa z dnia 16 lutego 2007 roku o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn. Dz. U. z 2024, poz. 594 ze zm., dalej jako: u.o.k.i.k.); zgodnie z art. 4 pkt 1 u.o.k.i.k. przez przedsiębiorcę rozumie się przedsiębiorcę w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 6 marca 2018 r. - Prawo przedsiębiorców (Dz.U. z 2024 r. poz. 236), a także: a) osobę fizyczną, osobę prawną, a także jednostkę organizacyjną niemającą osobowości prawnej, której ustawa przyznaje zdolność prawną, organizującą lub świadczącą usługi o charakterze użyteczności publicznej, które nie są działalnością gospodarczą w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 6 marca 2018 r. - Prawo przedsiębiorców, b) osobę fizyczną wykonującą zawód we własnym imieniu i na własny rachunek lub prowadzącą działalność w ramach wykonywania takiego zawodu, c) osobę fizyczną, która posiada kontrolę, w rozumieniu pkt 4, nad co najmniej jednym przedsiębiorcą, choćby nie prowadziła działalności gospodarczej w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 6 marca 2018 r. - Prawo przedsiębiorców, jeżeli podejmuje dalsze działania podlegające kontroli koncentracji, o której mowa w art. 13, d) związek przedsiębiorców w rozumieniu pkt 2, z wyłączeniem przepisów dotyczących koncentracji;

⁴¹ Ustawa z dnia 16 kwietnia 1993 roku o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (tekst jedn. Dz. U. z 2022, poz. 1233 ze zm., dalej jako: u.z.n.k.); stosownie do art. 2 u.z.n.k. przedsiębiorcami są osoby fizyczne, osoby prawne oraz jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej, które prowadzą, chociażby ubocznie, działalność zarobkową lub zawodową uczestnicząc w działalności gospodarczej.

⁴² Ustawa z dnia 23 sierpnia 2007 roku o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym (tekst jedn. Dz. U. z 2023, poz. 845 ze zm., dalej jako: u.p.n.p.r.); art. 2 pkt 1 u.p.n.p.r. stanowi, że przedsiębiorcami są osoby fizyczne,

tworzą odrębne definicje tegoż pojęcia.

W zakresie prowadzenia działalności gospodarczej należy odpowiedzieć na pytanie, w jaki sposób powinno ustalać się przedmiot i zakres prowadzonej działalności. W tym celu pomocna okaże się Polska Klasyfikacja Działalności (PKD)⁴³ oraz Polska Klasyfikacja Wyrobów i Usług (PKWiU)⁴⁴. Wskazane regulacje będą miały kluczowe znaczenie dla zakresu prowadzonej działalności gospodarczej przez podmioty występujące w świecie sportu, bowiem obie wskazane klasyfikacje zawierają treści odnoszące się do działalności sportowej (co szczegółowo zostanie opisane w dalszej części niniejszego rozdziału). Polska Klasyfikacja Działalności składa się w wielu podklas, których wyliczenie możemy określić jako enumeratywne, jednak zakres poszczególnych działalności wymienionych w podklasach ma charakter otwarty i podlegać będzie interpretacji rozszerzającej⁴⁵.

3. Pojęcie sportu i działalności sportowej.

Dla podjęcia problematyki licencji sportowej kluczowe znaczenie ma ustalenie, w jaki sposób jest rozumiany lub powinien być rozumiany sport oraz działalność sportowa. Jeżeli chodzi o zdefiniowanie sportu, może być on pojmowany na różne sposoby. W języku potocznym przyjmuje się, że przez sport rozumie się wszelkie „ćwiczenia i gry mające na celu rozwijanie sprawności fizycznej i dążenie we współzawodnictwie do uzyskania jak najlepszych wyników”⁴⁶, albo też za sport uznaje się „różnego rodzaju ćwiczenia i gry, mające ściśle określone reguły, w których uczestniczy się po to, żeby być sprawniejszym fizycznie lub po to, żeby osiągać w nich jak najlepsze wyniki”⁴⁷. Niemniej w znaczeniu językowym sport będzie rozumiany nieco inaczej, aniżeli w ramach pojęć prawnych. Słowo „sport” pochodzi z języka łacińskiego, a dokładniej z pojęcia *disporte* (składającego się z rzeczownika *porta* oznaczającego bramę oraz przedimka *dis*), które następnie przekształciło się w pojęcie *sporte*. Po rozpowszechnieniu tego słowa zaczęto używać go w wielu krajach i zaczęto rozumieć je

osoby prawne oraz jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, które prowadzą działalność gospodarczą lub zawodową, nawet jeżeli działalność ta nie ma charakteru zorganizowanego i ciągłego, a także osoby działające w ich imieniu lub na ich rzecz.

⁴³ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 2007 roku w sprawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (Dz. U. Nr 251, poz. 1885 ze zm., dalej jako: PKD).

⁴⁴ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 4 września 2015 roku w sprawie Polskiej Klasyfikacji Wyrobów i Usług (Dz. U. z 2015, poz. 1676 ze zm., dalej jako: PKWiU).

⁴⁵ Por. wyrok Krajowej Izby Odwoławczej z dnia 11 lutego 2011 roku, sygn. KIO 200/11.

⁴⁶ Zob. <https://sjp.pwn.pl/szukaj/sport.html>; dostęp online: 19.05.2024 r.

⁴⁷ Zob. <https://wsjp.pl/haslo/podglad/17419/sport/2360200/cwiczenia>; dostęp online: 19.05.2024 r.

jako różnego rodzaju zabawy i rozrywki albo też współzawodnictwo fizyczne⁴⁸. Jak wskazuje S. Fundowicz, w Polsce z pojęciem sportu można było spotkać się w utworze Konstantego Gaszyńskiego, pt. „Wyścigi konne w Warszawie”, pochodzącego z 1826 roku⁴⁹. Badając pochodzenie definicji sportu, pierwsza próba zdefiniowania sportu na arenie światowej pojawiła się w czasie Zgromadzenia Ogólnego Międzynarodowej Rady Wychowania Fizycznego i Sportu przy UNESCO w 1964 roku w Tokio. Jeżeli zaś chodzi o pierwsze próby ujęć o charakterze normatywnym, definicja sportu pojawiła się w tzw. Europejskiej Karcie Sportu, wprowadzonej przez Radę Europy w dniu 24 września 1992 roku. Sportem w jej ujęciu miały być wszelkie formy aktywności fizycznej, które przez uczestnictwo doraźne lub zorganizowane stawiają sobie za cel wypracowanie lub poprawienie kondycji fizycznej i psychicznej, rozwój stosunków sportowych lub osiągnięcie wyników sportowych na wszelkich poziomach⁵⁰. Jeśli chodzi o prawodawstwo polskie, definicja sportu pojawiła się w ustawie o kulturze fizycznej⁵¹, a także w ustawie o sporcie kwalifikowanym⁵². Zgodnie z art. 3 pkt 3 ustawy o kulturze fizycznej sport był formą aktywności człowieka, mającą na celu doskonalenie jego sił psychofizycznych, indywidualnie lub zbiorowo, według reguł umownych. Co ciekawe cytowana ustawa tworzyła także pojęcie sportu wyczynowego i sportu profesjonalnego (*vide*: art. 3 pkt 4 i 5 ustawy o kulturze fizycznej). Pierwszy z nich był rozumiany jako forma działalności człowieka, podejmowana dobrowolnie, w drodze rywalizacji, dla uzyskania maksymalnych wyników sportowych, zaś drugi jako rodzaj sportu wyczynowego, uprawiany w celach zarobkowych. W drugiej z ustaw pojawiło się nie tyle pojęcie klasycznego sportu (bowiem w tym czasie obowiązywały regulacje ustawy o kulturze fizycznej wprowadzającej definicję sportu), ale sportu kwalifikowanego. Stosownie do treści art. 3 pkt 3 u.s.k. sport kwalifikowany był uznawany za formę aktywności człowieka związaną z uczestnictwem we współzawodnictwie sportowym, organizowanym lub prowadzonym w określonej dyscyplinie sportu przez polski związek sportowy lub podmioty działające z jego upoważnienia.

De lege lata z definicjami sportu można spotkać się w różnych aktach o charakterze prawnym. Z pojęciem sportu mamy do czynienia chociażby w tzw. Białej Księdze na temat

⁴⁸ Zob. A. Maciejewski, *Ewolucja definicji sportu*, Miesięcznik Literacki Akant 2017, nr 12, <https://akant.org/archiwum/191-archiwum-miesiecznik-literacki-akant-2017/akant-2017-nr-12/6449-andrzej-maciejewski-ewolucja-definicji-sportu>; dostęp online: 19.05.2024 r.

⁴⁹ S. Fundowicz, *Prawo...*, s. 15.

⁵⁰ *Ibidem*, s. 16-17.

⁵¹ Ustawa z dnia 18 stycznia 1996 roku o kulturze fizycznej (Dz. U. Nr. 25, poz. 113 ze zm., dalej jako: ustawa o kulturze fizycznej).

⁵² Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o sporcie kwalifikowanym (Dz. U. Nr 155, poz. 1298 ze zm., dalej jako: u.s.k. lub ustawa o sporcie kwalifikowanym).

sportu⁵³, albo w mającej podstawowe znaczenie w prawie polskim ustawie o sporcie⁵⁴. W Białej Księdze na temat sportu wskazano, że dla jasności i przejrzystości, używana będzie definicja sportu ustalona przez Radę Europy (przyp. w brzmieniu z 1992 roku), wedle której sport oznacza wszelkie formy aktywności fizycznej, które poprzez uczestnictwo doraźne lub zorganizowane, stawiają sobie za cel wypracowanie lub poprawienie kondycji fizycznej i psychicznej, rozwój stosunków społecznych lub osiągnięcie wyników sportowych na wszelkich poziomach.

W doktrynie prawa sportowego również podjęto próby zdefiniowania sportu. W ślad za Z. Jaworskim wskazać należy na przesłanki, które w ocenie autora składają się na pojęcie sportu, a mianowicie: „1) struktury organizacyjne sportu, 2) systematyczny trening, 3) współzawodnictwo (rywalizacja) pomiędzy zawodnikami, 4) selekcja zawodników”⁵⁵. Przekładając powyższe na definicję sportu, Z. Jaworski uznał, że sportem jest „systematyczna aktywność ruchowa w określonej dyscyplinie, uprawiana w ramach właściwych dla tego pojęcia struktur organizacyjnych, przepisów i metod selekcji, podlegająca ocenie w bezpośrednim współzawodnictwie”⁵⁶.

Obecnie w prawie polskim obowiązująca definicja sportu została sprecyzowana w treści art. 2 u.s. Stosownie do art. 2 ust. 1 u.s., sportem są wszelkie formy aktywności fizycznej, które przez uczestnictwo doraźne lub zorganizowane wpływają na wypracowanie lub poprawienie kondycji fizycznej i psychicznej, rozwój stosunków społecznych lub osiągnięcie wyników sportowych na wszelkich poziomach. Jak można zauważyć do prawa polskiego transponowana została definicja sprecyzowana w Białej Księdze na temat sportu, jak i poprzedzająca ją definicja przyjęta przez Radę Europy w dniu 24 września 1992 roku. W uzasadnieniu do ustawy o sporcie wskazano, że „w projekcie ustawy używa się pojęcia „sport” w dwóch znaczeniach, szerszym i węższym. Z jednej strony sport (*sensu largo*) odnosi się do definicji wskazanej wyżej. I w takim znaczeniu używa się tego pojęcia w art. 2 ust. 1 projektu ustawy. Z drugiej strony (*sensu stricto*) sport jest związany z jego konkretnym przejawem (dyscypliną sportową w rozumieniu obecnych przepisów). I w takim znaczeniu używa się tego pojęcia w odniesieniu do polskiego związku sportowego. Odstępuje się od używania sformułowania „dyscyplina sportowa”, jako pojęcia niedookreślonego, przyjmując, że konwencjonalne reguły znaczeniowe

⁵³ Biała księga na temat sportu z dnia 11 lipca 2007 roku (przedstawiona przez Komisję) {SEC(2007) 932} {SEC(2007) 934} {SEC(2007) 935} {SEC(2007)936}.

⁵⁴ Ustawa o sporcie z dnia 25 czerwca 2010 roku o sporcie (tekst jedn. Dz. U. z 2023, poz. 2048 ze zm., dalej jako: u.s. lub ustawa o sporcie).

⁵⁵ Z. Jaworski, *Sport – problem desygnat i definicji*, Lider 2011, s. 4 – cyt za: S. Fundowicz, *Prawo...*, s. 17-18.

⁵⁶ S. Fundowicz, *Prawo...*, s. 18.

dla określonego sportu są wystarczające dla prawidłowego funkcjonowania projektowanej ustawy. Doprowadzi to do unifikacji pojęciowej w tym zakresie z nomenklaturą stosowaną w ramach międzynarodowego ruchu olimpijskiego, w którym pojęcie „sport” stosuje się w celu oznaczenia określonej aktywności organizowanej lub prowadzonej przez właściwą międzynarodową organizację sportową⁵⁷. Zauważyć należy więc, że wprowadzenie definicji sportu do prawa polskiego miało zunifikować lub ujednoczyć podejście do rozumienia sportu. Kwestia konieczności zdefiniowania sportu przez ustawodawcę polskiego była poddawana dyskusji przez komentatorów. W ocenie E. J. Krześniaka, brak jest w prawie polskim konieczności wprowadzenia definicji legalnej sportu, bowiem w praktyce nie jest ona przydatna w procesach interpretacyjnych⁵⁸. Jak się jednak wydaje, definicja sportu z art. 2 ust. 1 u.s. będzie miała charakter subsydiarny i będzie analizowana w przypadkach wątpliwości co do zaliczenia konkretnych rodzajów aktywności do sportu.

Odnosząc się do przedmiotowej definicji wskazać należy, że ustawodawca czyni odwołanie do art. 68 ust. 5 Konstytucji RP, zgodnie z którym władze publiczne popierają rozwój kultury fizycznej, zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży⁵⁹. W piśmiennictwie zaznacza się, że art. 68 ust. 5 Konstytucji RP tworzy system gwarancji ze strony państwa w zakresie poprawy zdrowia społeczeństwa, zwłaszcza poprzez propagowanie rozwoju kultury fizycznej. Sam sport, jakkolwiek nie jest prawem wynikającym wprost z ustawy zasadniczej, stanowi przejaw rozpowszechniania kultury fizycznej i jest elementem kultury narodowej⁶⁰. Państwo zaś samo w sobie ma zapewniać środki i instrumenty, które pozwolą na zwiększanie świadomości społecznej w tym zakresie. W świetle obowiązujących w Polsce przepisów prawa, rolą państwa jest zapewnienie autonomii sportu i nie zmienia tego w żadnym zakresie chociażby przynależność polskich związków sportowych do federacji międzynarodowych i poddanie się normom obowiązującym w organizacjach międzynarodowych, bowiem przepisy wewnątrzorganizacyjne (niebędące prawem powszechnie obowiązującym) nigdy nie będą wyprzedzać regulacji konstytucyjnych, takich jak wynikających z art. 68 ust. 5 Konstytucji RP⁶¹. Konkretyzacja obowiązków władz publicznych w zakresie sportu będzie następowała w ustawach szczególnych, jednak już teraz należy zasygnalizować, że obowiązki te mogą być

⁵⁷ Uzasadnienie do ustawy z dnia 25 czerwca 2010 roku o sporcie; zob. <https://orka.sejm.gov.pl/Druki6ka.nsf/wgdruk/2313>, dostęp online: 19.05.2024 r.

⁵⁸ E. J. Krześniak, *Kluby i organizacje...*, s. 289.

⁵⁹ W. Cajselski, *Ustawa o sporcie. Komentarz*, C.H. Beck, Warszawa 2011, s. 41.

⁶⁰ A. Gajda, *Jednostki organizacyjne powołane do prowadzenia działalności na rzecz sportu w wybranych miastach w Polsce*, Gdańskie Studia Prawnicze 2015, tom XXXIV, s. 207.

⁶¹ D. Pałucka, *Obowiązek przynależności polskiego związku sportowego do międzynarodowej organizacji sportowej*, IUS NOVUM 2016, nr 4, s. 226.

związane między innymi z utrzymaniem infrastruktury sportowej, programami edukacyjnymi w obszarze kultury fizycznej, czy też związane będą ze wspieraniem sportowców w aspekcie finansowym (np. poprzez programy stypendialne)⁶².

Powracając do definicji sportu z art. 2 ust. 1 u.s., w literaturze przedmiotu zauważa się, że definicja sportu została skonstruowana szeroko, co prowadzi do wniosku, że obejmuje także rekreację, bowiem sport niekoniecznie musi opierać się na współzawodnictwie. Zauważa się jednocześnie, że pierwotna definicja sportu z ustawy z dnia 25 czerwca 2010 roku o sporcie zawierała swego rodzaju błąd logiczny (błąd „to samo przez to samo”), a to z uwagi na używanie przy definiowaniu nieokreślonego pojęcia wyników sportowych, przy ówczesnym braku regulacji sportu jako aktywności umysłowej⁶³. Obecnie ze względu na treść art. 2 ust. 1a u.s., jak się wydaje, definicja ta została usystematyzowana i doprecyzowana.

W zakresie definicji sportu z art. 2 ust. 1 u.s. w orzecznictwie można spotkać się z poglądem poszerzającym znaczenie sportu. W jednym z wyroków Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gliwicach wskazano, że „*sportem jest także aktywność fizyczna realizowana poza jakimikolwiek formami zorganizowanymi*”⁶⁴. Oznacza to nic innego jak tyle, że bez względu na aspekt zorganizowania aktywności fizycznej, sportem będzie każdy jej przejaw.

W kontekście definicji ustawowej sportu, E. J. Krześniak zauważa problemy praktyczne wynikające z tak szerokiego ujęcia sportu, a zarazem wskazuje, że wykładnia językowa tegoż pojęcia może prowadzić do rezultatów absurdalnych. Autor zaznacza, że, „*literalnie interpretując art. 2 ustawy, należałoby uznać, że wspólny posiłek z przyjaciółmi jest sportem. Spełnione są w tym przypadku wszystkie elementy ustawowej definicji: mamy aktywność fizyczną (jedzenie), która przez uczestnictwo doraźne (spontanicznie umówiona kolacja) wpływa na poprawienie kondycji psychicznej (ciekawa rozmowa w trakcie posiłku) oraz rozwój stosunków społecznych (jeśli konsumujemy wraz z przyjaciółmi). Przy tak sformułowanej definicji trudno znaleźć jakąkolwiek aktywność fizyczną, która nie spełniałaby ustawowej kwalifikacji sportu*”⁶⁵. W podobnym tonie wypowiada się M. Grudecki, zaznaczając, że w świetle przywołanej definicji sportu, można rozważać, czy bójka uliczna lub też tzw. kibicowska ustawka będą sportem, zwłaszcza, że w teorii spełniają przesłanki definicyjne tegoż

⁶² M. Florczak-Wątor [w:] red. P. Tuleja, *Konstytucja...*, s. 252-253.

⁶³ M. Badura, H. Basiński, G. Kałużny, M. Wojcieszak, *Ustawa o sporcie. Komentarz*, LEX a Wolters Kluwer business, Warszawa 2011, s. 28-29.

⁶⁴ Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gliwicach z dnia 23 lutego 2017 roku, sygn. III SA/GI 1206/16.

⁶⁵ E. J. Krześniak, *Ustawa o sporcie. Komentarz*, Wolters Kluwer, Warszawa 2020, s. 48.

pojęcia. Niemniej w ocenie Autora, przez sport nie mogą być rozumiane zachowania zabronione i społecznie niedopuszczalne⁶⁶. Istotnie, interpretując definicję sportu czysto językowo, takie aktywności mogą być uznane za sport, jednak jak się wydaje, o tym, czy mamy do czynienia ze sportem w rozumieniu art. 2 u.s., decydować będą okoliczności konkretnego przypadku oraz konkretnego stanu faktycznego i w tym zakresie podlegać będą odpowiedniej wykładni.

Abstrahując od powyższych okoliczności, zauważyć należy, że począwszy od dnia 12 września 2017 roku w prawie polskim pojęcie sportu zostało niemal całkowicie zmienione. Otóż ustawą z dnia 20 lipca 2017 roku o zmianie ustawy o sporcie oraz ustawy o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów⁶⁷, wprowadzono nową (dodatkową) definicję sportu, dodając art. 2 ust. 1a u.s. Stosownie do jego treści za sport uważa się również współzawodnictwo oparte na aktywności intelektualnej, którego celem jest osiągnięcie wyniku sportowego. Przedmiotowa ustawa wyszła jednak ponad ramy aktywności fizycznej, dopuszczając kwalifikowanie w ramach sportu aktywności intelektualnej. W uzasadnieniu do wskazanej ustawy sprecyzowano, że *„uwzględnienie w tej kategorii takich sportów, jak szachy, warcaby, czy brydż sportowy do tej pory mogło budzić wątpliwości. Proponowana zmiana wyjaśni tę kwestię. Ponadto rozszerzenie definicji sportu o aktywność intelektualną umożliwi uwzględnienie w regulacji cieszących się dużą popularnością kategorii sportów elektronicznych (...) Zasadność powyższego rozwiązania wynika z faktu, że nie tylko aktywność fizyczna sprzyja umacnianiu więzi społecznych czy budowaniu własnej wartości. Angażowanie aktywności umysłowej poprzez grę w brydża sportowego, warcaby, czy szachy, a także sporty elektroniczne stwarza możliwość rozwoju intelektualnego, wzmacnia relacje społeczne, sprzyja socjalizacji uczestników, dodaje pewności siebie. Skutki aktywności intelektualnej w aspekcie społecznym są zatem podobne do uprawiania aktywności fizycznej. Należy również mieć na względzie, że profesjonalne podejście do gry w szachy, warcaby, brydża sportowego, a także sporty elektroniczne wymaga od uczestników uprawiania aktywności fizycznej. Ponadto gry w szachy, warcaby, brydża sportowego oraz sporty elektroniczne wyrabiają szybkość reakcji oraz rozwijają strategiczne myślenie (...) Podsumowując, planowana zmiana definicji sportu nie jest odejściem od*

⁶⁶ M. Grudecki, *Kontratypy pozaustawowe w polskim prawie karnym*, Legalis, dostęp online: 19.05.2024 r.

⁶⁷ Ustawa z dnia 20 lipca 2017 roku o zmianie ustawy o sporcie oraz ustawy o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów (Dz. U. z 2017, poz. 1600).

*dotychczasowej polityki popularyzacji aktywności fizycznej, ale stanowi jej doprecyzowanie*⁶⁸. Jak można zatem zauważyć, aby zakwalifikować dany rodzaj aktywności za sport w rozumieniu art. 2 ust. 1a u.s. musimy mieć do czynienia ze współzawodnictwem o charakterze intelektualnym, uwzględniającym jednak element rywalizacji. W zakresie wskazanego przepisu najpopularniejszą formą sportu jest tzw. e-sport. Jak wskazuje się w orzecznictwie, nie każdy rodzaj aktywności w sferze gier elektronicznych będziemy mogli za sport uznawać. Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie w wyroku z dnia 27 marca 2019 roku, sygn. III SA/Wa 1079/18 wskazał, że *„nie jest tak, że automatycznie wszystkie gry elektroniczne należy uznać za sport. Istotne jest tu brzmienie przepisy art. 2 ust. 1a ustawy z 2010 r. o sporcie - za sport może być uważane współzawodnictwo oparte na aktywności intelektualnej, nie zaś współzawodnictwo we wszelkich typach gier elektronicznych*⁶⁹. Trzeba jednakowoż dodać, że czasami w dyskursie prawniczym, przez sport w rozumieniu art. 2 ust. 1a u.s. próbuje się kwalifikować się wyłącznie zjawisko e-sportu, czy też sportu elektronicznego. Pamiętać jednak należy, że art. 2 ust. 1a u.s. swoim zakresem obejmuje wszelkie inne rodzaje sportów opartych na aktywności intelektualnej (a więc np. gry karciane, szachy, warcaby itp.). Oceniając nowelizację z 2017 roku wprowadzającą do definicji sportu również aktywności o charakterze intelektualnym, zauważyć trzeba, że w doktrynie pojawiały się głosy mówiące o tym, że nadal sport oparty na aktywności intelektualnej, a zwłaszcza sport elektroniczny jest podrzędny względem sportu rozumianego jako aktywność fizyczna i stanowi jedynie ukłon w stronę środowiska e-sportowców, a nie pociąga za sobą większego znaczenia prawnego⁷⁰. Odnosząc się do tak przedstawianego poglądu należałoby zauważyć, że rozwój i społeczny oddźwięk sportu pojmowanego jako rodzaj aktywności intelektualnej, a zwłaszcza e-sportu poniekąd przyczynił się do uregulowania ustawowego w tym zakresie. Trudno bowiem nie zauważyć, że zjawisko sportu elektronicznego staje się nie tylko co raz bardziej powszechne na świecie, ale także co raz bardziej zyskuje na popularności i znaczeniu, co z kolei pociąga za sobą napływ inwestorów, angażujących swoje środki w ciągle rozwijającą się branżę e-sportu.

Analizując treść art. 2 u.s. trzeba zwrócić uwagę, że sport jest jedną ze składowych kultury fizycznej. W treści art. 2 ust. 3 u.s. prawodawca wskazuje, że sport wraz z wychowaniem fizycznym i rehabilitacją ruchową składają się na kulturę fizyczną. Jak się

⁶⁸ Uzasadnienie do ustawy z dnia 20 lipca 2017 roku o zmianie ustawy o sporcie oraz ustawy o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów; zob. <https://www.sejm.gov.pl/Sejm8.nsf/druk.xsp?nr=1410>, dostęp online: 19.05.2024 r.

⁶⁹ Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 27 marca 2019 roku, sygn. III SA/Wa 1079/18.

⁷⁰ S. Myrna, *E-sport w świetle nowelizacji ustawy o sporcie*, Prawo Mediów Elektronicznych 2020, nr 1, s. 19.

wydaje, przyczyną takiego uregulowania był stan prawny obowiązujący do 2010 roku. Otóż przed tą datą ustawodawca rozdzielał wyraźnie sferę kultury fizycznej oraz sportu kwalifikowanego, a podstawowymi regulacjami były tutaj ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o sporcie kwalifikowanym oraz ustawa z dnia 18 stycznia 1996 roku o kulturze fizycznej. Ustawa o sporcie stanowi zaś jednoznacznie, że kultura fizyczna jest pojęciem zdecydowanie szerszym, a składa się na nią sport zarówno będący aktywnością fizyczną, jak i intelektualną oraz rehabilitacja ruchowa. Aktualnie w przepisach prawa powszechnie obowiązującego trudno doszukać się pojęcia rehabilitacji ruchowej. W ustawie o sporcie *de lege lata* brak jest definicji legalnej tegoż pojęcia. W razie jednak konieczności ustalenia, czym rehabilitacja ruchowa jest zasadnym byłoby sięgnięcie do co prawda nieobowiązujących przepisów ustawy o kulturze fizycznej. W art. 3 pkt 9 ustawy o kulturze fizycznej wskazywano bowiem, że rehabilitacja ruchowa jest procesem mającym na celu przywrócenie, poprawę lub utrzymanie psychofizycznej sprawności osób czasowo lub trwale niepełnosprawnych za pomocą specjalnych zabiegów i ćwiczeń fizycznych – w oparciu o wiedzę medyczną. Podobnie i obecnie taki zakres pojęciowy może stanowić wraz ze sportem w rozumieniu art. 2 u.s. kulturę fizyczną.

Niezależnie od kwestii rozumienia sportu, rehabilitacji ruchowej i kultury fizycznej, odnieść należy się także do kolejnego z pojęć, które wprowadza prawodawca w ustawie o sporcie, a to pojęcia działalności sportowej. W ustawie o sporcie działalność sportowa nie podlega zdefiniowaniu, jednak w treści art. 3 ust. 1 u.s. precyzuje się, że działalność sportowa jest prowadzona w szczególności w formie klubu sportowego. Poza tak lakonicznym ujęciem brak jest w ustawie o sporcie szerszego rozwinięcia tego zagadnienia. Niemniej w polskim prawie sportowym przedstawiciele doktryny podjęli próbę ujęcia działalności sportowej. W ocenie S. Fundowicza działalność sportowa winna być rozumiana jako działalność w obszarze sportu, powiązana w jakikolwiek sposób ze sportem lub też na rzecz samego sportu⁷¹. S. Fundowicz przyjmuje, że „*działalność sportową należy rozumieć jako działalność w sferze sportu, na rzecz sportu, dotyczącą sportu, czy też ze sportem związaną*”⁷². W ten sposób relatywnie obszerna interpretacja działalności sportowej pozwala na możliwość prowadzenia jej przez znaczny krąg podmiotów. W. Cajselski zauważa z kolei, że w ustawie o sporcie możemy mieć do czynienia ze swego błędem natury pojęciowej, a prawidłowo powinno się określać tą działalność nie jako działalność sportową, ale działalność w sporcie⁷³. E. J. Krześniak zaznacza

⁷¹ S. Fundowicz, *Prawo...*, s. 64.

⁷² *Ibidem*.

⁷³ W. Cajselski, *Ustawa...*, s. 45.

natomiast, że „pojęcie działalności sportowej należy rozumieć jako działalność w sporcie lub organizowanie działalności sportowej lub zapewnianie ram organizacyjnych dla działalności sportowej”⁷⁴. W ten sposób relatywnie obszerna interpretacja działalności sportowej pozwala na możliwość prowadzenia jej przez znaczny krąg podmiotów.

Jakkolwiek na gruncie przepisów prawa sportowego, pojęcia i zakresu działalności sportowej możemy doszukiwać się w art. 3 u.s., o tyle w innych ustawach takie pojęcie możemy spotkać. I tak chociażby w przepisach podatkowych, takich jak ustawa o podatku dochodowym od osób fizycznych lub ustawa o podatku dochodowym od osób prawnych⁷⁵, prawodawca kreuje pojęcie działalności sportowej. W obu tychże ustawach wskazuje się, że za koszty uzyskania przychodów poniesione na działalność sportową uznaje się koszty poniesione na finansowanie: 1) klubu sportowego, o którym mowa w art. 28 ust. 1 u.s., na realizację celów wskazanych w art. 28 ust. 2 u.s.; 2) stypendium sportowego; 3) imprezy sportowej niebędącej masową imprezą sportową, o której mowa w art. 3 pkt 3 ustawy z dnia 20 marca 2009 r. o bezpieczeństwie imprez masowych⁷⁶. Z powyższego można wyprowadzić wniosek, że pomimo faktu, iż ustawodawca nie doprecyzował ściślej pojęcia działalności sportowej w art. 3 u.s., to działalność ta winna być rozumiana szeroko i nie powinna ograniczać się jedynie do działalności klubów sportowych, ale obejmuje ona swoim zakresem także organizację imprez masowych, czy finansowanie sportu.

Brak zdefiniowania przez ustawodawcę działalności sportowej może powodować wątpliwości interpretacyjne. W obrocie prawnym wielokrotnie występują sytuacje, w których konieczne jest ustalenie, co mieści się w takim pojęciu. Z takimi przypadkami mamy chociażby do czynienia przy dysponowaniu środkami publicznymi przez jednostki samorządu terytorialnego i przeznaczaniu je na zadania z zakresu sportu⁷⁷.

Mając na uwadze szeroki zakres pojęciowy działalności sportowej, także w doktrynie prawa sportowego przeprowadzono swego rodzaju kategoryzację rodzajów działalności sportowej. W ocenie M. Rudnika zasadnym staje się dokonanie następującego podział działalności sportowej (ujmowanej w aspekcie sportu profesjonalnego) na: „*1. działalność zawodnika profesjonalnego, polegająca na odpłatnym udziale w zawodach sportowych*

⁷⁴ E. J. Krześniak, *Ustawa...*, s. 57-58.

⁷⁵ Ustawa z dnia 15 lutego 1992 roku o podatku dochodowym od osób prawnych (tekst jedn. Dz. U. z 2023, poz. 2805 ze zm., dalej jako: u.p.d.o.p.).

⁷⁶ Ustawa z dnia 20 marca 2009 roku o bezpieczeństwie imprez masowych (tekst jedn. Dz. U. z 2023, poz. 616 ze zm., dalej jako: u.b.i.m.).

⁷⁷ Por. E. Ostapowicz, *Zadania z zakresu sportu i rekreacji a dotacja dla samorządowej instytucji kultury*, Legalis, dostęp online: 19.05.2024 r.

(tenisiści, bokserzy, lekkoatleci); 2. działalność prowadzona na zasadach komercyjnych przez podmioty grupujące sportowców profesjonalnych (grupy zawodowe, stajnie, w kolarstwie); 3. działalność podmiotów organizujących na zasadach komercyjnych sportowe imprezy zawodowe (mityngi lekkoatletyczne, gale bokserskie, turnieje tenisowe); 4. działalność polskich związków sportowych organizujących profesjonalne współzawodnictwo; 5. działalność lig zawodowych jako podmiotów organizujących profesjonalne współzawodnictwo sportowe na podstawie umowy z polskim związkiem sportowym; 6. działalność podmiotów gospodarczych prowadzących marketing sportowy”⁷⁸.

Niezależnie od powyższego, jak się wydaje, działalność sportową należy ujmować w sposób szeroki. Trudno przyjąć jedną i jednolitą definicję, która w pełni odda intencję ustawodawcy, tym niemniej możliwym jest podjęcie próby wypracowania ujęcia definicji działalności sportowej od strony przedmiotowej. W tym stanie rzeczy zasadnym staje się wskazanie, że działalność sportowa może być rozumiana w trzech kategoriach, a to jako działalność gospodarcza związana ze sportem, jako niegospodarcza działalność dotycząca sportu oraz uprawianie sportu w sposób amatorski. Przy sportowej działalności gospodarczej będziemy brali przede wszystkim pod uwagę definicję działalności gospodarczej w rozumieniu art. 3 u.p.p., jednak dla uściślenia chodzić tu będzie zwłaszcza o działalność określaną w dziale 93.1 Polskiej Klasyfikacji Działalności. W kontekście natomiast działalności o niegospodarczym charakterze do tej kategorii zaliczać się będzie wszelką działalność związaną ze sportem, która nie jest działalnością gospodarczą. Taka sfera działalności sportowej nastawiona będzie na propagowanie sportu i kultury fizycznej oraz na zapewnienie uczestnictwa w sporcie szerokiej grupie osób. W tym zakresie na czoło wysuwa się działalność uczniowskich klubów sportowych, czy klubów sportowych nieprowadzących działalności gospodarczej, ale także działalność wszelkiego rodzaju nieformalnych grup, czy podmiotów spełniających funkcje edukacyjne, jak na przykład akademickie związki sportowe. Za niegospodarczą działalność sportową można uznać także zapewnianie wsparcia w zakresie sportu przez władze publiczne i realizowanie przez nie funkcji organizatorskiej⁷⁹. Jeśli chodzi o trzeci z rodzajów działalności sportowej, a więc sport amatorski, oznaczać to będzie wszelką działalność, którą organizują indywidualne osoby w celu poprawy własnej kondycji sprawności

⁷⁸ M. Rudnik, *Sport profesjonalny w Polsce. Rola regulacji prawnych* [w:] red. A.J. Szwarz, *Unia Europejska i sport*, Poznań 2006, s. 103 [cyt. za:] M. Gniatkowski, P. Kokot, *Kluby sportowe i związki sportowe* [w:] red. M. Gniatkowski, *Ustawa o sporcie. Komentarz*, Presscom Sp. z o.o., Warszawa 2011, s. 27-28.

⁷⁹ A. J. Szwarz, *Nowe regulacje prawne dotyczące statusu prawnego polskich klubów i związków sportowych* [w:] red. A. J. Szwarz, *Status polskich klubów i związków sportowych*, Poznań 2000, s. 23 [cyt. za:] M. Gniatkowski, P. Kokot, *Kluby...* [w:] red. M. Gniatkowski, *Ustawa...*, s. 27.

fizycznej. Choć działalność sportową można analizować na różne sposoby, to trudno stworzyć jedną definicję tego pojęcia, dlatego zasadnym jawi się doprecyzowanie tej kwestii przez ustawodawcę.

4. Formy wykonywania działalności sportowej.

Choć formy wykonywania działalności sportowej mogą budzić wątpliwości, to jednak w art. 3 ust. 1 u.s. precyzuje się, że działalność sportowa prowadzona jest w szczególności w formie klubu sportowego. Nie jest to jednak jedyna forma. Jak zauważono w wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Poznaniu z dnia z dnia 20 maja 2015 r., sygn. I SA/Po 174/15, *„działalność sportowa jest prowadzona w szczególności w formie klubu sportowego. Zatem jest to podstawowa forma prowadzenia tej działalności ale nie jedyna. Zwłaszcza, że definicja legalna pojęcia sportu zawarta w art. 2 ust. 1 tej ustawy jest bardzo szeroka”*⁸⁰. Jak wskazuje W. Cajselski, posłużenie się przez ustawodawcę zwrotem „w szczególności” oznacza, że klub sportowy nie jest wyłączną formą prowadzenia działalności sportowej, ale w praktyce obrotu spotkamy się chociażby ze związkami sportowymi, czy polskimi związkami sportowymi⁸¹. Nie ulega równocześnie wątpliwościom, że możliwym są także inne formy nieposiadające przymiotu *stricte* zorganizowane działalności. Możemy mieć bowiem do czynienia z grupami o charakterze nieformalnym uprawiającymi wspólnie sport, albo z pojedynczymi osobami wykonującymi jakąkolwiek aktywność ruchową.

Odnosząc się natomiast do podstawowej i najbardziej powszechnej formy prowadzenia działalności sportowej, a więc klubu sportowego, ustalenia wymaga czymże klub sportowy jest. W przepisach prawa powszechnie obowiązującego na próżno szukać definicji legalnej klubu sportowego, niemniej możliwym staje się przyjęcie definicji słownikowej, zgodnie z którą klubem sportowym jest *„organizacja powołana w celu uprawiania różnych dyscyplin sportowych, organizowania zawodów i imprez sportowych oraz upowszechniania kultury fizycznej”*⁸². Co jednak istotne, w doktrynie prawa sportowego podjęto próbę usystematyzowania podziału klubów sportowych. I tak S. Fundowicz przyjmuje, że możliwym jest wyodrębnienie rodzajów klubów sportowych ze względu na ich formę organizacyjnoprawną (np. funkcjonujące jako stowarzyszenia czy spółki akcyjne). Możliwe jest także rozróżnienie na kluby wykonujące lub niewykonyjące działalności gospodarczej, na kluby sportowe działające na podstawie ustawy o działalności pożytku publicznego

⁸⁰ Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Poznaniu z dnia 20 maja 2015 roku, sygn. I SA/Po 174/15.

⁸¹ W. Cajselski, *Ustawa...*, s. 45.

⁸² Zob. <https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/klub-sportowy;3923092.html>, dostęp online: 19.05.2024 r.

i o wolontariacie⁸³, a także na kluby jednosekcyjne i wielosekcyjne⁸⁴.

M. Gniatkowski oraz P. Kokot zaznaczają z kolei, że „klub sportowy to osoba prawna prowadząca działalność sportową zarejestrowaną na terenie Polski i z siedzibą na jej terytorium”⁸⁵. W praktyce wydaje się jednak, że klub sportowy w rozumieniu art. 3 u.s. nie ogranicza się do podmiotów funkcjonujących wyłącznie na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej. Aktualnym tego przykładem mogą być kluby sportowe biorące udział we współzawodnictwie organizowanym przez Polski Związek Motorowy⁸⁶, Polski Związek Piłki Siatkowej⁸⁷, czy Związek Piłki Ręcznej w Polsce⁸⁸. *A contrario*, gdyby nie były klubami sportowymi, o których mowa w ustawie o sporcie, nie zostałyby dopuszczone przez polskie związki sportowe do rozgrywek, a zwłaszcza, że organizatorzy współzawodnictwa sportowego powszechnie wymagają posiadania statusu klubu sportowego na podstawie art. 3 u.s.⁸⁹

Aby jednak mówić o klubie sportowym w rozumieniu art. 3 u.s., podmiot ten musi posiadać osobowość prawną. Oczywiście w praktyce obrotu, kluby sportowe przybierają różnorakie formy organizacyjnoprawne, takie jak spółki akcyjne, stowarzyszenia, czy spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, niemniej wspólnym mianownikiem łączącym wszystkie kluby sportowe jest przymiot osobowości prawnej⁹⁰. Z tego powodu każdy podmiot posiadający osobowość prawną może zostać uznany za klub sportowy i istnieje w tym zakresie pełna dowolność⁹¹. W niektórych przypadkach mogłyby pozostawać wątpliwości, czy jednostka samorządu terytorialnego albo partia polityczna mogą być klubami sportowymi z uwagi na posiadanie osobowości prawnej. Czysto teoretycznie mogłoby tak być, niemniej decydującym wydaje się tutaj, czy taki podmiot wykonuje działalność sportową, a jeżeli tak, to w jakim zakresie.

Jakkolwiek regulacja o konieczności posiadania osobowości prawnej przez klub sportowy nie powinna budzić wielu zastrzeżeń, o tyle w praktyce zdarza się, że wśród instytucji sportowych występują problemy z ich stosowaniem. W przyjętym przez Zarząd Główny

⁸³ Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (tekst jedn. Dz. U. z 2023, poz. 571 ze zm., dalej jako: u.d.p.p.w.).

⁸⁴ S. Fundowicz, *Prawo...*, s. 66.

⁸⁵ M. Gniatkowski, P. Kokot, *Kluby...* [w:] red. M. Gniatkowski, *Ustawa...*, s. 28-29.

⁸⁶ Lokomotive Daugavpils, Trans MF Landshut Devils.

⁸⁷ Barkom Każany Lwów.

⁸⁸ Galiczanka Lwów.

⁸⁹ Tak: Podręcznik Licencyjny dla PZPN: Sezon 2022/2023 i następne, zob. https://www.pzpn.pl/public/system/files/site_content/635/4411-Podr%C4%99cznik%20Licencyjny%20dla%20Klub%C3%B3w%20I%20ligi%20na%20sezon%202022_2023.pdf, dostęp online: 19.05.2024 r.

⁹⁰ W. Cąjsel, *Ustawa...*, s. 47-48.

⁹¹ M. Badura, H. Basiński, G. Kałużny, M. Wojcieszak, *Ustawa...*, s. 35-38.

Polskiego Związku Motorowego dokumencie w postaci załącznika nr 1 (Kryteria Prawne) do Regulaminu przyznawania, odmowy przyznania i pozbawiania licencji uprawniających do udziału we współzawodnictwie sportowym w sporcie żużlowym dla klubów Ekstraligi oraz I i II Ligi Żużlowej wskazuje się, że we współzawodnictwie organizowanym przez Polski Związek Motorowy w rozgrywkach o Drużynowe Mistrzostwa I Ligi i Drużynowe Mistrzostwa II Ligi uczestniczą kluby będące członkami Polskiego Związku Motorowego, działające jako osoby prawne utworzone na podstawie odrębnych przepisów. Polski Związek Motorowy zastrzega jednak, że wymóg ten nie dotyczy klubów zagranicznych⁹². Ustawodawca nie różnicuje, czy klub polski czy zagraniczny ma dysponować osobowością prawną, ale każdy podmiot, który aspiruje do miana klubu sportowego w rozumieniu ustawy o sporcie przymiot taki musi bezwzględnie posiadać. Z tego względu przywołana wyżej regulacja jako niedopuszczalna, nawet w sferze prawa wewnętrznego, nie może skutecznie obowiązywać i należy traktować ją w tym zakresie jako nieważną.

Powracając do kwestii dysponowania statusem klubu sportowego stwierdzić należy, że *de lege lata* jedyną przesłanką tworzącą status klubu sportowego jest osobowość prawna. Z tego też powodu nie może być klubem sportowym przedsiębiorca prowadzący jednoosobową działalność gospodarczą, czy spółki prawa handlowego w postaci spółek osobowych. Ustawodawca nie przypisuje też klubowi sportowemu *expressis verbis* konieczności prowadzenia wyłącznie działalności sportowej. Prawodawca wskazuje bowiem, że działalność sportowa jest prowadzona w szczególności w formie klubu sportowego, co nie oznacza automatycznie, że każdy klub sportowy musi prowadzić działalność wyłącznie w takiej sferze. Wydaje się jednak, że status klubu sportowego powinien determinować cel jego działania, to znaczy, co najmniej jeden z celów działalności podmiotu posiadającego osobowość prawną powinien mieć charakter sportowy.

W literaturze przedmiotu zaznacza się, że z uwagi na jedyną formalną przesłankę statuującą byt klubu sportowego w postaci osobowości prawnej, przynajmniej teoretycznie klubem sportowym może być także spółdzielnia, bank, fundacja, czy nawet Skarb Państwa⁹³. Wartym wyszczególnienia wydaje się także klub sportowy, o którym mowa w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Przepis art. 3 ust. 3 pkt 4 u.d.p.p.w. stanowi, że spółki akcyjne i spółki z ograniczoną odpowiedzialnością oraz kluby sportowe

⁹² Załącznik nr 1 (kryteria prawne) do Regulaminu przyznawania, odmowy przyznania i pozbawiania licencji uprawniających do udziału we współzawodnictwie sportowym w sporcie żużlowym dla klubów Ekstraligi oraz I i II Ligi Żużlowej, zob. załącznik_nr_1-kryteria_prawne_2023_19.11.2022_clean.pdf, dostęp online: 19.05.2024 r.

⁹³ W. Cajselski, *Ustawa...*, s. 47.

będące spółkami działającymi na podstawie przepisów ustawy z dnia 25 czerwca 2010 roku o sporcie, które nie działają w celu osiągnięcia zysku oraz przeznaczają całość dochodu na realizację celów statutowych oraz nie przeznaczają zysku do podziału między swoich udziałowców, akcjonariuszy i pracowników, mogą zostać uznane za organizację działalności pożytku publicznego. Modelowym przykładem takiego rozwiązania są kluby sportowe działające w formie stowarzyszeń, których podstawowym celem statutowym jest wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej oraz sportu. Zauważyć można, że funkcjonowanie w ramach statusu organizacji pożytku publicznego ułatwia klubom sportowym dotarcie do dodatkowych źródeł finansowania zarówno w formie wsparcia finansowego dokonywanego przez organy administracji rządowej czy jednostki samorządu terytorialnego w związku z realizacją zadań publicznych⁹⁴, jak też poprzez uzyskanie tzw. 1,5% podatku, który może zostać odpisany na rzecz organizacji pożytku publicznego (w tym na rzecz klubów sportowych, będących takimi organizacjami) przez podatników⁹⁵.

W ustawie o sporcie, wyszczególnione zostają szczególne rodzaje klubów sportowych, a mianowicie uczniowski klub sportowy oraz klub sportowy działający w formie stowarzyszenia niebędący uczniowskim klubem sportowym i nieprowadzący zarazem działalności gospodarczej. Oba te rodzaje klubów sportowych podlegają wpisowi do ewidencji prowadzonej przez właściwego starostę.

Jeśli chodzi o uczniowski klub sportowy ustawodawca w treści art. 4 ust. 1 u.s. zaznacza, że uczniowski klub sportowy jest szczególnym rodzajem klubu sportowego, który nastawiony jest na prowadzenie działalności sportowej w szczególności z udziałem uczniów, rodziców, czy nauczycieli. Sam uczniowski klub sportowy nie jest *novum* w obrocie prawnym. Już ustawa o kulturze fizycznej przewidywała możliwość prowadzenia działalności sportowej przez uczniowskie kluby sportowe. Stosownie natomiast do art. 4 ust. 2 u.s., uczniowski klub sportowy działa na zasadach przewidzianych w przepisach ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. – Prawo o stowarzyszeniach⁹⁶, z wyłączeniem przepisów dotyczących rejestracji. W kontekście

⁹⁴ Np. Wieloletni Program Współpracy Wojewody Małopolskiego z Organizacjami Pozarządowymi i Innymi Podmiotami Prowadzącymi Działalność Pożytku Publicznego na lata 2023-2025, zob. <https://www.malopolska.uw.gov.pl/doc/Za%C5%82%C4%85cznik%20do%20zarz%C4%85dzenia%20nr%20pocz.%20rej.%20808-22%20Wojewody%20Ma%C5%82opolskiego%20z%20dnia%2029%20listopada%202022%20r..pdf>, dostęp online: 19.05.2024 r.;

Uchwała nr LXVIII/534/22 Rady Miasta Chełm z dnia 29 listopada 2022 roku w sprawie Programu współpracy Miasta Chełm z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na 2023 rok, zob. https://edziennik.lublin.uw.gov.pl/eli/POL_WOJ_LB/2022/6173/ogl/pol/pdf, dostęp online: 19.05.2024 r.

⁹⁵ Zob. <https://www.gov.pl/web/gov/przekaz-1-podatku-jako-emeryt-lub-rencista>, dostęp online: 19.05.2024 r.

⁹⁶ Ustawa z dnia 7 kwietnia 1989 r. - Prawo o stowarzyszeniach (tekst jedn. Dz. U. z 2020, poz. 2261 ze zm., dalej jako: u.p.s.).

członkostwa w uczniowskim klubie sportowym ustawodawca przewiduje możliwość udziału w nim uczniów rodziców i nauczycieli, przy czym nie są to jedyne osobą mogące zostać jego członkami. W treści art. 4 ust. 3 u.s. posłużono się zwrotem „w szczególności”, co oznacza, że wyliczenie to nie ma charakteru taksatywnego. Jak wynika z art. 4 ust. 4 u.s. uczniowski klub sportowy podlega wpisowi do ewidencji prowadzonej przez starostę właściwego ze względu na siedzibę klubu. Wpisu do ewidencji dokonuje się na podstawie wniosku, przy czym wpis i odmowa wpisu do ewidencji następują w drodze decyzji administracyjnej. Jakkolwiek nie budzi większych wątpliwości rozwiązanie, w którym odmowa dokonania wpisu przybiera formę decyzji administracyjnej (albowiem mamy do czynienia z rozstrzygnięciem *ad meriti*), o tyle biorąc pod uwagę charakter wpisu do ewidencji prowadzonej przez starostę zastanawiającym pozostaje, dlaczego ustawodawca zdecydował się na wpis dokonywany nie w drodze czynności materialno-technicznej, ale w formie decyzji administracyjnej. W nauce prawa administracyjnego zaznacza się, że wszelkie wpisy przybierają z zasady formę czynności materialno-technicznej z uwagi na ich deklaratoryjny charakter i fakt, że są wyłącznie działaniem rejestracyjnym⁹⁷. Tym niemniej przypomnieć należy, że zgodnie z art. 4 ust. 6 u.s. wskutek wpisu do ewidencji prowadzonej przez starostę, uczniowski klub sportowy zyskuje osobowość prawną (a więc przesłankę niezbędną dla przypisania podmiotowi statusu klubu sportowego w rozumieniu art. 3 ust. 2 u.s.), z czego można wyprowadzić wniosek, że w tym przypadku wpis ma charakter prawno-tworzący (konstytutywny). Choć w uzasadnieniu do ustawy o sporcie, jak i ustawy o kulturze fizycznej na próżno szukać intencji ustawodawcy w zakresie takiej formy dokonania wpisu, o tyle wydaje się, że wpis w formie decyzji administracyjnej jest w tej mierze powiązany ze skutkiem jego dokonania, to jest przypisaniem osobowości prawnej.

Przechodząc zaś do formalności związanych z rejestracją uczniowskiego klubu sportowego, zauważyć trzeba, że organem uprawnionym do dokonania rejestracji uczniowskiego klubu sportowego jest starosta właściwy miejscowo ze względu na siedzibę klubu. Z treści art. 4 ust. 5 u.s. wynika, że do wniosku o wpis do ewidencji uczniowskim klubów sportowych dołącza się statut, listę założycieli, zawierającą ich imiona i nazwiska, daty i miejsca urodzenia, miejsca zamieszkania oraz własnoręczne podpisy, a także wskazuje się informację o adresie siedziby klubu sportowego. Choć przepisy ustawy o sporcie nie wskazują elementów statutu oraz innych dokumentów i danych niezbędnych do dokonania wpisu w ewidencji uczniowskich klubów sportowych, to na mocy art. 4 ust. 8 u.s. wprowadzone

⁹⁷ J. Zimmermann, *Prawo administracyjne*, Wolters Kluwer, Warszawa 2008, s. 350.

zostało rozporządzenie wykonawcze, precyzujące konieczne do przekazania staroście przez założycieli uczniowskiego klubu sportowego dane. Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Sportu i Turystyki w sprawie ewidencji klubów sportowych z dnia 18 października 2011 roku⁹⁸, w ewidencji zamieszcza się datę wpisu, numer ewidencyjny, imiona i nazwiska oraz daty urodzenia członków komitetu założycielskiego, nazwę, siedzibę oraz adres klubu sportowego, imiona, nazwiska i funkcje osób wchodzących w skład zarządu i organu kontroli wewnętrznej, informacje o statucie: datę jego uchwalenia, datę zmiany statutu, dane osób upoważnionych do zaciągania zobowiązań majątkowych, cel działania, teren działania, datę wykreślenia klubu sportowego z ewidencji oraz ewentualnie inne uwagi. O ile więc ustawa o sporcie nie zawiera w swojej treści wprost wytycznych co do kształtowania merytorycznego zakresu statutu, o tyle przywołane rozporządzenie stanowi wskazówki dla założycieli uczniowskiego klubu sportowego w przedmiocie istotnych jego postanowień.

Postępowanie w przedmiocie wpisu do ewidencji uczniowskich klubów sportowych ma charakter odformalizowany. *De lege lata* ustawodawca w zakresie postępowania dotyczącego wpisu odsyła do działu II rozdziału 14 Kodeksu postępowania administracyjnego⁹⁹, a zatem procedura ta ma status postępowania uproszczonego. Teoretycznie mogłoby się wydawać, że sprawa wniosku o wpis do ewidencji uczniowskich klubów sportowych jest załatwiana niezwłocznie, jednak w terminie nie dłuższym niż miesiąc. Zgodnie bowiem z art. 35 § 3a k.p.a. załatwienie sprawy w postępowaniu uproszczonym powinno nastąpić niezwłocznie, nie później niż w terminie miesiąca od dnia wszczęcia postępowania, choć przepisy szczególne mogą przewidywać inne terminy¹⁰⁰. Tak też dzieje się w przypadku wpisu do ewidencji uczniowskich klubów sportowych, co pośrednio wynika z art. 4 ust. 4b u.s. Wynika z niego, że sprawę wpisu do ewidencji uznaje się za załatwioną milcząco w sposób w całości uwzględniający żądanie strony występującej z wnioskiem o wpis, jeżeli w terminie 30 dni od daty doręczenia wniosku właściwemu terytorialnie staroście, organ ten nie wyda decyzji o wpisie, albo decyzji o odmowie wpisu. Z powyższego można wywnioskować, że właściwy starosta ma maksymalnie 30 dni (nie zaś miesiąc, który może przewidywać różną liczbę dni) na rozpoznanie wniosku o wpis. Po bezskutecznym upływie terminu, uczniowski klub sportowy może rozpocząć swoją działalność.

⁹⁸ Rozporządzenie Ministra Sportu i Turystyki w sprawie ewidencji klubów sportowych z dnia 18 października 2011 roku (Dz. U. z 2011, Nr 243, poz. 1449).

⁹⁹ Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 roku – Kodeks postępowania administracyjnego (tekst jedn. Dz. U. z 2024, poz. 572 ze zm., dalej jako: k.p.a.).

¹⁰⁰ B. Adamiak [w:] B. Adamiak, J. Borkowski, *Postępowanie administracyjne i sądownoadministracyjne*, Wolters Kluwer, Warszawa 2022, s. 333-334.

Pozostając przy kwestii działalności uczniowskiego klubu sportowego, podmiot ten funkcjonuje w oparciu o przepisy Prawa o stowarzyszeniach, za wyjątkiem regulacji dotyczących rejestracji stowarzyszeń (*vide*: art. 4 ust. 2 u.s.). W tym bowiem przypadku, schemat rejestracji wynika z ustawy o sporcie. Rozważenia wymaga jednak, czy uczniowski klub sportowy jest uprawniony do prowadzenia działalności gospodarczej w sporcie oraz w innych sferach. Wydaje się, że odpowiedzi na to pytanie należy udzielić przecząco. O ile, można rozważać, czy fakt stosowania prawa o stowarzyszeniach nie daje uprawnienia do prowadzenia działalności gospodarczej poprzez treść art. 34 u.p.s., o tyle *ratio legis* ustawy o sporcie taką możliwość wyklucza. Po pierwsze uczniowski klub sportowy jest szczególnym rodzajem klubu sportowego, którego celem jest prowadzenie i rozpowszechnianie działalności sportowej wśród dzieci i młodzieży. Po drugie, art. 4 ust. 7 u.s. stanowi wskazówkę, że skoro do klubów sportowych nieprowadzących działalności gospodarczej (niebędących klubami uczniowskimi) stosuje się te same przepisy, co do uczniowskich klubów sportowych, to uczniowskie kluby sportowe prowadzić działalności gospodarczej nie mogą¹⁰¹. Wreszcie po trzecie kwestia dopuszczalności prowadzenia działalności gospodarczej przez uczniowskie kluby sportowe była przedmiotem rozpoznania w judykaturze. Sąd Okręgowy w Toruniu wskazał m.in. że „*prawidłowa wykładnia art. 4 ust. 7 ustawy z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie (Dz.U. Nr 127, poz. 857 ze zm.) i art. 34 ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. - Prawo o stowarzyszeniach (t.j. Dz.U. z 2001 r. Nr 79, poz. 855 ze zm.) uzasadnia stanowisko, że uczniowski klub sportowy jest szczególnym rodzajem klubu sportowego nastawionego jedynie na prowadzenie działalności sportowej. W przeciwieństwie do innych klubów sportowych uczniowski klub sportowy nie może podejmować działalności gospodarczej, co powoduje, że postanowienia statutu na ten temat, jako sprzeczne z prawem są nieważne (art. 58 § 1 i 3 KC)*”¹⁰². Mając na względzie powyższe orzeczenie, obronić można pogląd o braku dopuszczalności prowadzenia działalności gospodarczej przez uczniowskie kluby sportowe.

Oprócz uczniowskich klubów sportowych, prawodawca wyróżnia w ustawie o sporcie także kluby sportowe działające w formie stowarzyszeń, których statuty nie przewidują możliwości prowadzenia działalności gospodarczej. Art. 4 ust. 7 u.s. stanowi bowiem, że przepisy art. 4 ust. 2 i 4-6 u.s. stosuje się odpowiednio do innych niż uczniowskie klubów sportowych działających w formie stowarzyszenia, których statuty nie przewidują prowadzenia działalności gospodarczej. W praktyce zauważa się jednak, że w Polsce wiele klubów o takim

¹⁰¹ Por. B. Wojnicz, *Uczniowskie kluby sportowe w prawnym balaganie*; zob. <http://www.rp.pl/arttykul/1184931-Uczniowskie-kluby-sportowe-w-prawnym-balaganie.html#ap-1>, dostęp na dzień: 19.05.2024 r.

¹⁰² Postanowienie Sądu Okręgowego w Toruniu z dnia 2 kwietnia 2013 roku, sygn. VI Gz 44/13.

statusie nie funkcjonuje¹⁰³. Nadto W. Cajsels zauważa, że „biorąc pod uwagę polskie realia działalności sportowej, będzie to prawdziwy margines tej działalności (przyp. kluby sportowe działające w formie stowarzyszeń i nieprowadzące działalności gospodarczej). W dzisiejszych czasach kluby sportowe aby mogły się rozwijać, muszą prowadzić aktywną działalność gospodarczą. Oczekiwanie jedynie na dotacje lub „łaskę sponsorów” najczęściej kończy się fiaskiem sportowym, zadłużeniem oraz likwidacją klubu sportowego”¹⁰⁴. Wydaje się, że brak możliwości prowadzenia działalności gospodarczej jest jedną z przyczyn, dla których podmiot taki w obrocie prawnym jest rzadkością.

Alternatywną dla klubów sportowych (w tym uczniowskich klubów sportowych i klubów będących stowarzyszeniami nieprowadzącymi działalności gospodarczej) formą działalności sportowej jest związek sportowy, o którym mowa w art. 6 u.s. Działa on w formie stowarzyszenia lub związku stowarzyszeń. Należy jednak wyraźnie odróżnić związek sportowy od polskiego związku sportowego, którego status jest zgoła odmienny. Stosownie do treści art. 6 ust. 1 u.s. kluby sportowe, w liczbie co najmniej trzech, mogą tworzyć związki sportowe. Jak można zauważyć, ustawodawca przewiduje możliwość tworzenia związków sportowych wyłącznie przez kluby sportowe, nie precyzując, kto do związku sportowego może przynależeć i czy muszą to być tylko kluby sportowe, czy też dopuszczalnym jest członkostwo innych podmiotów. W tym zakresie przypomnieć należy, że zgodnie z art. 6 ust. 2 u.s. związek sportowy działa w formie stowarzyszenia lub związku stowarzyszeń. Zresztą przepis art. 6 ust. 1 u.s. stanowi niejako odpowiednik art. 22 u.p.s., na mocy którego stowarzyszenia w liczbie co najmniej trzech mogą założyć związek stowarzyszeń. W prawie o stowarzyszeniach zaznacza się natomiast, że założycielami i członkami związku mogą być także inne osoby prawne, z tym że osoby prawne mające cele zarobkowe mogą być członkami wspierającymi. Dokonując wykładni *per analogiam* i przyjmując, że do związków sportowych stosuje się przepisy ustawy – Prawo o stowarzyszeniach, uznać należy, że członkami związków sportowych mogą być nie tylko będące osobami prawnymi kluby sportowe, ale także osoby fizyczne i jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej. W tym miejscu zaznaczyć należy, że dokonując kwerendy statutów niektórych związków sportowych, działających na podstawie art. 6 u.s., w podstawie prawnej ich działania dopuszcza się członkostwo podmiotów innych niż osoby prawne. I tak przykładowo w Polskim Związku Kiteboardingu¹⁰⁵, statut przewiduje, że

¹⁰³ M. Badura, H. Basiński, G. Kałużny, M. Wojcieszak, *Ustawa...*, s. 35-38.

¹⁰⁴ W. Cajsels, *Ustawa...*, s. 57.

¹⁰⁵ Choć nazwa Polskiego Związku Kiteboardingu mogłaby sugerować, że podmiot ten jest polskim związkiem sportowym, to jednak aktualnie posiada on status wyłącznie związku sportowego, o którym mowa w art. 6 u.s.

członkami zwyczajnymi mogą być związki sportowe, kluby sportowe oraz inne osoby prawne, których statut, umowa lub akt założycielski przewiduje prowadzenie działalności w dziedzinie kiteboardingu, zaś członkami wspierającymi osoby fizyczne, osoby prawne i jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, którym odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną, zainteresowane realizacją celów statutowych Związku, deklarujące wsparcie finansowe lub organizacyjne dla Związku¹⁰⁶. Biorąc zatem pod uwagę praktykę obrotu, stwierdzić należy, że status klubu sportowego muszą posiadać wyłącznie założyciele związku sportowego, zaś członkostwo w związku sportowym nie jest uzależnione od statusu prawnego podmiotu. W podobnym tonie wypowiedział się W. Cajselski, wskazując, że *„zarówno projektodawcy, jak też ustawodawcy nie chodziło o stworzenie możliwości tworzenia związków sportowych przez inne podmioty niż kluby sportowe. Wówczas bowiem porzeczano by na ogólnym sformułowaniu, iż „dopuszcza się tworzenie związków sportowych w formie stowarzyszeń lub związków stowarzyszeń”*. Efekt byłby ten sam – tworzone by związki sportowe zgodnie z odpowiednimi regulacjami PrStow. Skoro więc ustawodawca kształtując treść art. 6 SportU zdecydował o tym, że kluby sportowe, w liczbie co najmniej 3, mogą tworzyć związki sportowe, które będą działały w formie stowarzyszenia lub związku stowarzyszeń, to konsekwentnie powinien postanowić, że w zakresie nieuregulowanym w SportU – stosować należy przepisy PrStow¹⁰⁷.

W Polsce obecnie funkcjonują także szczególnego rodzaju związki sportowe, zrzeszające określone grupy społeczne. Do takich związków należą między innymi: Szkolny Związek Sportowy, Akademicki Związek Sportowy, czy Krajowe Zrzeszenie Ludowych Zespołów Sportowych. W ślad za S. Fundowiczem wskazać należy, że *„Szkolny Związek Sportowy jest dobrowolnym powszechnym i samorządnym stowarzyszeniem sportowo-wychowawczym uczniów, nauczycieli i innych osób działających na rzecz zdrowia, aktywności ruchowej i sportu dzieci i młodzieży”*¹⁰⁸. Za Akademicki Związek Sportowy uznaje się zaś *„studencką organizacją sportu akademickiego o zasięgu ogólnokrajowym, reprezentującą swoich członków w sprawach związanych z upowszechnianiem i rozwojem kultury fizycznej w środowisku akademickim”*¹⁰⁹. Krajowe Zrzeszenie Ludowych Zespołów Sportowych jest natomiast organizacją działającą zwłaszcza na terenach niewielkich miast, której celem jest między innymi upowszechnienie i rozwijanie kultury fizycznej oraz sportu, rozwój

¹⁰⁶ Statut Polskiego Związku Kiteboardingu, zob. <http://pzkite.org/pzkite/statut-3/>, dostęp online: 19.05.2024 r.

¹⁰⁷ W. Cajselski, *Ustawa...*, s. 64-65.

¹⁰⁸ S. Fundowicz, *Prawo...*, s. 69.

¹⁰⁹ S. Fundowicz, *Prawo...*, s. 72.

krajoznawstwa, czy też promocja i propagowanie wolontariatu związanego z kulturą fizyczną i sportem¹¹⁰.

Podkreślić trzeba, że związki sportowe pełnią istotną rolę w funkcjonowaniu polskiego systemu sportu, bowiem są jedynymi podmiotami uprawnionymi do tworzenia polskich związków sportowych. Jak wynika z art. 7 ust. 2 u.s. utworzenie polskiego związku sportowego przez związek sportowy wymaga uzyskania zgody ministra właściwego do spraw kultury fizycznej. Zauważyć więc należy, że poza związkami sportowymi, brak jest innych podmiotów uprawnionych do utworzenia polskiego związku sportowego. Niemniej wypada zaznaczyć, że utworzenie polskiego związku sportowego przez związek sportowy nie polega na jego przekształceniu i uzyskaniu statusu „polskiego” związku sportowego. Wyodrębniona zostaje zupełnie nowa jednostka, a związek sportowy zachowuje swój byt¹¹¹. Polski związek sportowy różni się w swojej istocie od związku sportowego przede wszystkim zakresem kompetencji, których polskiemu związkowi sportowemu udziela prawodawca w ustawie o sporcie, zwłaszcza w zakresie praw wyłącznych polskiego związku sportowego normowanych w art. 13 ust. 1 u.s.

5. Sportowa działalność gospodarcza.

W prawie polskim nie funkcjonuje definicja legalna sportowej działalności gospodarczej. W związku z powszechnością prowadzenia działalności gospodarczej w sporcie oraz zdecydowanego rozwoju biznesowego aspektu sportu w ostatnich latach, rozważań wymaga, czym rzeczona sportowa działalność gospodarcza jest i czym się charakteryzuje. Nie ulega wątpliwości, że chodzić tu będzie przede wszystkim o działalność gospodarczą w rozumieniu art. 3 u.p.p., a więc zorganizowaną działalność zarobkową, wykonywaną we własnym imieniu i w sposób ciągły w szeroko pojętej sferze sportu. Wydaje się, że w kontekście sportowej działalności gospodarczej nie będziemy ograniczać się wyłącznie do kwestii aktywności fizycznej lub współzawodnictwa w sferze intelektualnej. Sportowa działalność gospodarcza obejmować będzie także inne obszary, jak na przykład hazard (w przypadku zakładów bukmacherskich), organizację sportowych imprez masowych, czy promocję i marketing sportowy.

Powstaje jednak pytanie, gdzie należy poszukiwać przykładów rodzajów sportowej działalności gospodarczej. Co najmniej częściowo na to pytanie odpowiada treść Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD), która kategoryzuje szereg rodzajów działalności

¹¹⁰ S. Fundowicz, *Prawo...*, s. 74.

¹¹¹ M. Badura, H. Basiński, G. Kałużny, M. Wojcieszak, *Ustawa...*, s. 94-95.

gospodarczej, w tym działalności gospodarczej w sferze sportu. Odróżnić w tym miejscu należy działalności pośrednio oraz bezpośrednio powiązane ze sportem.

Analizując chronologicznie zakres Polskiej Klasyfikacji Działalności, pierwszym rodzajem działalności niebędącej sportem, ale pośrednio z nim związanym jest działalność z podklasy oznaczonej kodem 10.86.Z, która obejmuje produkcję specjalnej żywności zalecanej przy zwiększonym wysiłku fizycznym, w szczególności dla sportowców. Kolejna z podklas o oznaczeniu 15.20.Z odnosi się do produkcji obuwia sportowego. Związana ze sprzętem sportowym jest także podklasa 25.40.Z dotycząca broni sportowej i amunicji. Z kolei wyodrębniona podklasa 30.12.Z przewiduje prowadzenie działalności gospodarczej związanej z produkcją łodzi wycieczkowych i sportowych (w szczególności produkcję nadmuchiwanym łodzi i tratw łodzi żaglowych, łodzi motorowych, poduszkowców na cele rekreacyjne, jednostek pływających na zamówienia indywidualne, pozostałych łodzi sportowych i wycieczkowych, a zwłaszcza: kajaków, czółen, łodzi wiosłowych, łodzi sportowych typu skif), zaś podklasa 30.30.Z odnosi się do produkcji samolotów sportowych. Jedną z obejmujących szeroki zakres podklas jest podklasa oznaczona numerem 32.30.Z. W tym przypadku chodzi o działalności związane z produkcją sprzętu sportowego. Jak wskazuje prawodawca, podklasa ta obejmuje produkcję artykułów sportowych, z wyłączeniem odzieży i obuwia, a także produkcję artykułów i sprzętu do uprawiania sportu i gier na otwartym powietrzu i w pomieszczeniach, wykonanych z dowolnego materiału w postaci: piłek twardych, miękkich i nadmuchiwanym, rakiet, rakietek, kijów golfowych, nart, wiązań i kijków do nart, butów narciarskich, desek surfingowych i nart wodnych, sprzętu do wędkarstwa sportowego, włączając siatki do połowów, sprzętu myśliwskiego, sprzętu wspinaczkowego itp., skórzanych rękawic sportowych i sportowych kasków ochronnych, basenów do pływania i kąpeli, łyżew, wrotek, łuków i kusz, sprzętu gimnastycznego i atletycznego stosowanego w klubach fitness. Podklasa 32.99.Z przewiduje natomiast produkcję kasków ochronnych i sprzętu ochrony osobistej sportowców. Podklasa 33.11.Z dotyczy działalności związanej z naprawą broni sportowej i rekreacyjnej, zaś 33.15.Z naprawy i konserwacji łodzi sportowych oraz wycieczkowych.

Potencjalnie w zakresie pośrednio związanym z działalnością sportową, istotną może być klasa 41, 42 oraz 43 w części związanej z budową infrastruktury sportowej, takiej jak hale sportowe czy stadiony. Czym innym oczywiście pozostawać będzie następcze zarządzanie takimi obiektami, jednak biorąc pod uwagę szeroki wymiar działalności związanej ze sportem, Polską Klasyfikację Działalności w tej sferze należy uznać za mającą duże znaczenie. Kolejną

z podklas, którą można odnosić do szeroko pojętej działalności w zakresie sportu będzie podklasa 46.42.Z oraz 46.49.Z. Pierwsza z nich obejmuje m.in. sprzedaż hurtową odzieży sportowej, druga zaś sprzedaż hurtową artykułów sportowych, włączając w to specjalistyczne obuwie sportowe. Oprócz możliwości sprzedaży hurtowej pojawia się także sprzedaż detaliczna objęta oznaczeniem 47.64.Z zawierająca sprzedaż detaliczną sprzętu sportowego, prowadzoną w wyspecjalizowanych sklepach. Co ciekawe, także niektóre usługi gastronomiczne mogą pozostawać powiązane z działalnością sportową, w szczególności w przypadku działalności obiektów sportowych. Podklasa 56.29.Z obejmuje bowiem swoją treścią także usługi gastronomiczne świadczone w obiektach sportowych i podobnych.

Inną sferą działalności, którą w ramach Polskiej Klasyfikacji Działalności należałoby wyróżnić, będzie działalność związana z transmisjami telewizyjnymi, internetowymi, czy radiowymi, o czym mowa w podklasie 60.20.Z. Prawodawca wskazuje bowiem, że działalność polegająca na nadawaniu programów ogólnodostępnych i abonamentowych, takich jak transmisje relacji sportowych albo innych programów na życzenie może być traktowana jako działalność gospodarcza. Wydaje się, że w tej części działalność pozostaje relatywnie modna, zwłaszcza biorąc pod uwagę coraz szerzej oferowane tzw. usługi *pay per view*.

W Polskiej Klasyfikacji Działalności pojawia się równocześnie podklasa obejmująca działalność m.in. agentów sportowych, menadżerów, czy pośredników, oznaczona numerem 74.90.Z. W części tej wskazuje się, że odnosi się ona także do działalności agencji i agentów występujących w imieniu indywidualnych osób w celu zaangażowania tych osób do działalności sportowej. Bardzo szerokim pozostaje również Dział 77 Polskiej Klasyfikacji Działalności związany z wynajmem i dzierżawą. W zakresie sportowej działalności gospodarczej, chodzić tu jednak będzie przede wszystkim o wypożyczanie i dzierżawę sprzętu sportowego zarówno rekreacyjnego, jak i profesjonalnego.

Nadto w Polskiej Klasyfikacji Działalności pojawia się podklasa dotycząca funkcjonowania organizatorów turystyki, związana z tworzeniem imprez turystycznych, ale także widowisk sportowych. Została ona oznaczona w PKD numerem 79.12.Z. W zakresie związanym z organizacją wydarzeń sportowych duże znaczenie ma także podklasa 79.90.C dotycząca się m.in. sprzedaży biletów na wydarzenia sportowe. W zakresie natomiast szeroko pojętej edukacji, istotną rolę pełni klasa 85.5 odnosząca się do pozaszkolnych form edukacji. W tej części wyróżnić należy w szczególności organizowanie obozów i szkół oferujących grupom i osobom indywidualnym kursy i zajęcia sportowe.

Dodatkowo ważna z perspektywy sportowej działalności gospodarczej jest działalność

określana podklasą 92.00.Z, a obejmująca działalność w zakresie gier losowych i zakładów wzajemnych, taką jak: sprzedaż losów na loterie, eksploatacja automatów do gier hazardowych na monety, obsługa stron internetowych z wirtualnymi grami losowymi, działalność bukmacherska oraz pozostała działalność w zakresie zakładów wzajemnych, zakłady wyścigów konnych oraz działalność kasyn. Powyższe zyskuje na znaczeniu obecnie, w szczególności z perspektywy działalności bukmacherskiej, stającej się coraz bardziej powszechną i popularną branżą w sferze sportu.

Najbardziej istotną częścią Polskiej Klasyfikacji Działalności w zakresie sportowej działalności gospodarczej pozostaje grupa 93.1. Prawodawca wskazuje, że grupa ta obejmuje: prowadzenie obiektów sportowych, działalność drużyn i klubów sportowych oraz niezależnych sportowców, biorących udział głównie w imprezach sportowych na żywo przed publicznością, działalność właścicieli samochodów wyścigowych, psów, koni itd. biorących udział w wyścigach, polegającą przede wszystkim na wystawianiu ich na wyścigach lub innych imprezach sportowych, działalność trenerów sportowych świadczących specjalistyczne usługi dla uczestników imprez i zawodów sportowych, działalność związaną z prowadzeniem hal sportowych i stadionów oraz pozostałą działalność w zakresie organizowania, promowania i zarządzania imprezami sportowymi, gdzie indziej niesklasyfikowaną.

W zakresie poszczególnych podklas wskazuje się natomiast, że podklasa działalności obiektów sportowych obejmuje: działalność obiektów sportowych na otwartym powietrzu lub obiektów sportowych halowych (otwartych, zamkniętych lub zadaszonych, z miejscami siedzącymi dla widzów lub bez, tj. stadiony do gry w piłkę nożną, stadiony do gry w krykieta, rugby, tory wyścigowe dla samochodów, psów, koni, baseny, stadiony lekkoatletyczne, hale i stadiony przeznaczone dla sportów zimowych, włączając hale do gry w hokeja, hale bokserskie, pola golfowe, tory do gry w kręgle oraz pozostałe obiekty sportowe, a także organizowanie i przeprowadzanie imprez sportowych dla sportowców zawodowych lub amatorów z wykorzystaniem własnych, otwartych lub zamkniętych obiektów sportowych, a nadto zarządzanie i zapewnienie pracowników do obsługi tych obiektów. Podklasa dotycząca działalności klubów sportowych wymienia przykładowe kluby sportowe, choć wyraźnie wskazane zostaje, że wyliczenie to nie ma charakteru taksatywnego, ale odnosi się do szeroko pojętej działalności klubów sportowych i amatorskich. W kontekście obiektów związanych ze sportem istnieje również podklasa dotycząca działalności innych obiektów służących poprawie kondycji fizycznej, takich jak np. centra i kluby fitness oraz inne obiekty służące poprawie kondycji fizycznej i kulturystyce. Ważna pozostaje również pozostała działalność wyróżniana

w zakresie sportu. Prawodawca wskazuje tutaj m.in. na działalność producentów i sponsorów wydarzeń sportowych, w obiektach lub poza nimi, działalność indywidualnych sportowców, sędziów, chronometrażystów itd., działalność związaną z organizacją lig sportowych, działalność związaną z promocją imprez sportowych, działalność przewodników górskich, działalność stajni wyścigowych, ośrodków hodowli i tresury psów wyścigowych oraz działalność wspomagającą łowiectwo i wędkarstwo sportowe lub rekreacyjne.

Ostatnią z wymagających nakreślenia podklas jest podklasa oznaczona numerem 95.29.Z, a dotycząca naprawy artykułów użytku osobistego, która w części dotyczącej sportu odnosi się do naprawy rowerów, naprawy i przeróbki odzieży oraz naprawy artykułów sportowych i wyposażenia turystycznego, z wyłączeniem naprawy broni sportowej i rekreacyjnej.

Nadmienić jedynie na marginesie należy, że aktem prawnym wyznaczającym ramy sportowej działalności gospodarczej jest także Polska Klasyfikacja Wyrobów i Usług. W tym miejscu stwierdzić jednakowoż trzeba, że zakresowo pozostaje ona zbliżona do systematyki wprowadzonej w Polskiej Klasyfikacji Działalności.

Jak widać po chronologicznym przedstawieniu klas i podklas z Polskiej Klasyfikacji Działalności, działalność gospodarcza w świecie sportu może być prowadzona w bardzo szerokim zakresie. Choć chronologiczne przedstawienie możliwych zakresów działalności gospodarczej w sporcie może jawić się jako chaotyczne, o tyle wydaje się, iż istnieje możliwość zgrupowania zakresów sportowej działalności gospodarczej. Aby usystematyzować powyższe, wypada w pierwszej kolejności dokonać odróżnienia „działalności sportowej” od „działalności w sporcie” i pojęcia „sportowej działalności gospodarczej”. Pojęcie działalności sportowej jak wskazywano wcześniej nie jest jednolite, a to z uwagi na brak jednoznacznej definicji legalnej, i posłużenie się przez ustawodawcę jedynie wskazaniem, że jest prowadzona w szczególności w formie klubu sportowego. S. Fundowicz przyjmuje, że *„działalność sportową należy rozumieć jako działalność w sferze sportu, na rzecz sportu, dotyczącą sportu, czy też ze sportem związaną”*¹¹². Odmienny pogląd przedstawił W. Cajselski, zaznaczając, że nie powinno mówić się o działalności sportowej, a raczej o działalności w sporcie¹¹³. Niemniej podsumować trzeba, że zarówno działalność sportowa, z uwagi na szerokie ujęcie w art. 3 ust. 1 u.s., jak i działalność w sporcie są przejawem wszelkiej aktywności, tak fizycznej, intelektualnej, jak i organizatorskiej, produkcyjnej czy usługowej – związanej ze sportem. Tymczasem, jak się

¹¹² S. Fundowicz, *Prawo...*, s. 64.

¹¹³ W. Cajselski, *Ustawa...*, s. 45.

wydaje, sportowa działalność gospodarcza obejmuje powyższą charakterystykę w całości, z tym zastrzeżeniem, że musi zawierać element gospodarczy, a ściślej, spełniać przesłanki działalności gospodarczej, to jest mieć charakter zarobkowy, zorganizowany oraz wykonywany w sposób ciągły i we własnym imieniu.

Sportową działalność gospodarczą wyróżnia istotna cecha (związana z przesłanką zorganizowania), jaką jest wpis do właściwego rejestru przedsiębiorców. Jeśli podmiot prowadzący działalność w sferze sportu wpisuje się do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej lub do rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego, zakładać możemy, że jego działalność jest sportową działalnością gospodarczą. Aby ustalić, czy ma ona charakter sportowy, możemy sięgnąć do danych zawartych w tych rejestrach w postaci kodów Polskiej Klasyfikacji Działalności, której nazewnictwo i podziały systematyzują obrót gospodarczy, co ma istotne znaczenie dla praktyki gospodarczej, w tym praktyki w zakresie sportu¹¹⁴.

Co istotne, to czy mamy do czynienia z działalnością sportową lub działalnością w sporcie w wymiarze niegospodarczym, w wielu przypadkach prowadzić będzie do konsekwencji związanych z możliwością stosowania przepisów unijnych. W orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości wskazuje się, że „w kontekście celów Unii Europejskiej uprawianie sportu jest przedmiotem prawa Unii tylko w takim zakresie, w jakim uznaje się je za działalność gospodarczą (...). W ten oto sposób gdy działalność sportowa ma charakter odpłatnego świadczenia pracy lub świadczenia usług za wynagrodzeniem, co ma miejsce w przypadku działalności sportowej wykonywanej przez półzawodowców lub zawodowców, zostaje ona w szczególności objęta zakresem stosowania art. 45 TFUE i nast. lub art. 56 TFUE i nast.”¹¹⁵. Jak można zauważyć, zakresem prawa unijnego objęta jest przede wszystkim (choć nie wyłącznie) sportowa działalność gospodarcza. W tej jednak mierze sportowa działalność gospodarcza cechuje się profesjonalizmem i to odróżnia właśnie sportową działalność gospodarczą od pozostałych. Przyjmuje się z kolei, że profesjonalne organizacje sportowe, takie jak kluby sportowe z zasady winny być traktowane jako prowadzące działalność gospodarczą, co z kolei będzie przekładało się na stosowanie wobec nich szeregu innych regulacji związanych z przedsiębiorcami (np. dotyczących pomocy publicznej)¹¹⁶. Oczywiście w prawie

¹¹⁴ H. Gronkiewicz-Waltz, K. Jaroszyński [w:] red. H. Gronkiewicz-Waltz, M. Wierzbowski, *Prawo gospodarcze. Aspekty publicznoprawne*, Wolters Kluwer, Warszawa 2020, s. 275.

¹¹⁵ Wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 16 marca 2010 roku, Sprawa C-325/08 *Olympique Lyonnais SASP przeciwko Olivierowi Bernardowi i Newcastle UFC*.

¹¹⁶ W. Kiełbasiński, *Valencia CF vs. Komisja Europejska – glosa do Wyroku Sądu z dnia 12 marca 2020* [w:] red. J. Batorski, S. Kościółek, *Zarządzanie z Kodeksem: Młodzi o sporcie 2020*, Uniwersytet Jagielloński. Instytut Przedsiębiorczości, Kraków 2020, s. 123.

polskim nie dotyczy to uczniowskich klubów sportowych i klubów będących stowarzyszeniami, nieprowadzącymi działalności gospodarczej.

Wracając jednak do skategoryzowania rodzajów sportowej działalności gospodarczej, wydaje się, że w polskim porządku prawnym, na podstawie sfer wymienionych w Polskiej Klasyfikacji Działalności wyróżnić należy następujące kategorie sportowej działalności gospodarczej:

- działalność edukacyjna,
- działalność organizatorska,
- działalność w obszarze infrastruktury sportowej,
- działalność klubów i innych organizacji sportowych,
- działalność sportowców, trenerów, menadżerów, agentów i innych podmiotów działalności sportowej,
- działalność w zakresie produkcji, sprzedaży i naprawy sprzętu sportowego,
- działalność w zakresie transmisji wydarzeń sportowych,
- działalność hazardowa i bukmacherska,
- działalność sponsoringowa.

Powyższe usystematyzowanie pozwala na szerokie ujęcie sfer, w których sportowa działalność gospodarcza może być prowadzona. Oczywiście należy zdać sobie sprawę, że wskazane wyliczenie nie ma charakteru zamkniętego i może stanowić jedną z propozycji ujmowania sportowej działalności gospodarczej.

Opisując krótko wyróżnione sfery sportowej działalności gospodarczej, w aspekcie działalności o charakterze edukacyjnym wskazać należy, że pozostaje on obecnie istotny nie tylko z powodu swojej charakterystyki i spełniania funkcji wychowawczej, ale w praktyce obrotu gospodarczego w dużej mierze pozwala na zapewnienie finansowania działalności sportowej. Oczywiście w ramach edukacyjnych form sportowej działalności gospodarczej mamy do czynienia z czynnościami organizatorskimi w zakresie poprawy kultury fizycznej i popularyzacji sportu, natomiast edukacja w sportowej działalności gospodarczej często przejawia się również w edukacji np. związanej z przeciwdziałaniem alkoholizmowi, czy narkomanii. Prowadzenie tego rodzaju działalności jest po częstokroć łączone z działalnością pożytku publicznego, choć nie zawsze. Zdarza się bowiem, że podmioty prawa sportowego, takie jak kluby sportowe świadomie kształtują przedmiot swojej działalności gospodarczej, aby

możliwym było ubieganie się o środki finansowe w tym zakresie¹¹⁷.

Jeśli chodzi o sportową działalność gospodarczą w kontekście organizatorskim, przede wszystkim należy brać pod uwagę organizację zawodów i wydarzeń sportowych. Przeprowadzenie takich wydarzeń może z jednej strony obejmować regulację ustawy o bezpieczeństwie imprez masowych, a z drugiej strony pozostawać poza jej zakresem w przypadku niespełniania przez dane wydarzenie przesłanek definiowania go jako imprezy masowej. W pierwszym przypadku w kontekście prowadzenia działalności sportowej wyróżnia się odrębnie mecze piłki nożnej i oddzielnie imprezy masowe (w tym sportowe imprezy masowe), co związane jest z względami bezpieczeństwa. W przypadku prowadzenia sportowej działalności w tym zakresie kwestia ta może pozostawać problematyczna w sferze zabezpieczenia takich wydarzeń. W sytuacji bowiem kiedy nie mamy do czynienia z imprezą masową, okoliczność ta może pozostawać poza sferą ustawodawcy, choć czasem zdarzy się, że wymogi w tym zakresie będą wynikać z regulacji wewnętrznych polskich związków sportowych (natomiast w razie organizowania imprez niemasyowych przez podmioty nienależące do struktur polskich związków sportowych, po częstokroć w zakresie organizacji takich imprez będzie istniała pełna dowolność).

Jeśli chodzi o działalność w obszarze infrastruktury sportowej, może ona przejawiać się w różnych aspektach. Z jednej bowiem strony pamiętać należy o budowie hal, stadionów i innych miejsc aktywności i rywalizacji sportowej, z drugiej zaś działalność w zakresie infrastruktury sportowej może polegać na czynnościach związanych z jej zarządzaniem, a także pozostałą infrastrukturą, taką jak gastronomia, wynajem biur itp. Przypomnieć równocześnie należy, że zarówno w poprzednich latach, jak i obecnie istnieje szereg programów mających na celu rozwój infrastruktury sportowej. Sięgając pamięcią, można cofnąć się do czasów, w których dynamizacja powstawania nowej infrastruktury sportowej związana była z organizowanymi w Polsce i w Ukrainie Mistrzostwami Europy w Piłce Nożnej EURO 2012. Wyróżnić można także rządowy program rozwoju boisk dla dzieci pod nazwą „Orlik”. Obecnie również można spotkać się z wieloma głośnymi przykładami tworzenia nowych stadionów¹¹⁸. W aspekcie działalności przedsiębiorców nie można zapominać, że w wielu przypadkach budowa infrastruktury sportowej, a następnie zarządzanie nią odbywa się w drodze partnerstwa

¹¹⁷ Tak przykładowo w Zarządzeniu nr 2148/21 Prezydenta Miasta Gdańska z dnia 28 grudnia 2021 roku w sprawie przyjęcia szczegółowych warunków otwartego konkursu ofert na realizację zadań obejmujących rozwój sportu na terenie Gminy Miasta Gdańska w roku 2022 wraz z prowadzeniem działań z zakresu profilaktyki uzależnień, zob. https://baw.bip.gdansk.pl/UrządMiejskiwGdansk/document/549602/Zarządzenie-2148_21, dostęp online: 19.05.2024 r.

¹¹⁸ Tak: budowa stadionu w Sosnowcu, czy zapowiadana budowa stadionu dla Ruchu Chorzów oraz stadionu Rakowa Częstochowa.

publiczno-prywatnego, a co za tym idzie, swego rodzaju synergii pomiędzy władzą publiczną a prywatnymi przedsiębiorcami, działającymi w ramach sportowej działalności gospodarczej.

Odnosząc się natomiast do działalności klubów i innych organizacji sportowych, ich działalność polega przede wszystkim na udziale w zorganizowanym współzawodnictwie sportowym. Choć sam udział w takim współzawodnictwie nie zawsze będzie rozumiany jako działalność gospodarcza, to organizacja wydarzeń w ramach rozgrywek sportowych już tak. Oczywiście działalność klubów i innych organizacji nie ogranicza się wyłącznie do organizacji i udziału w wydarzeniach sportowych. Aby zapewnić źródło finansowania ich działalności, kluby sportowe bardzo często prowadzą działalność gospodarczą w innych także aspektach. Dość powiedzieć, że podstawy działania klubów sportowych (takie jak: umowy spółki, akty założycielskie czy statuty) przewidują szereg możliwości w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej. Wśród powszechnych i typowych dla tego rodzaju organizacji jest chociażby sprzedaż produktów i gadżetów, czy działalność reklamowa, ale także w przypadku dysponowania infrastrukturą sportową – wynajem obiektów i pomieszczeń¹¹⁹. Podobnie w przypadku działalności sportowców, trenerów, menadżerów, agentów i innych podmiotów działalności sportowej po częstokroć zakres ich działalności zbliżony jest do występującego przy klubach i organizacjach sportowych.

W zakresie produkcji, sprzedaży i naprawy sprzętu sportowego, należy zwrócić uwagę, że z jednej strony możemy mieć w tej dziedzinie do czynienia z działalnością prowadzoną przez wyspecjalizowane podmioty, zajmujące się rzeczoną produkcją czy sprzedażą, z drugiej strony zaś w kontekście tej działalności nie sposób nie wspomnieć o roli producentów sprzętu sportowego i dostarczaniu go do organizacji sportowych. Powszechną praktyką w przypadku producentów sprzętu sportowego jest tak zwany sponsoring techniczny, a więc sytuacja, w której producent sprzętu sportowego zawiera umowę na jego dostarczenie przykładowo do klubu sportowego w zamian za możliwość uzyskania promocji marki podczas współzawodnictwa sportowego i wydarzeń okołosportowych.

Pozostając przy działalności sponsoringowej w sporcie, mamy w istocie do czynienia z zawieraniem w ramach działalności sportowej umów nienazwanych, na podstawie których jedna ze stron obliguje się do spełnienia świadczenia o charakterze majątkowym (niezależnie od tego, czy ma ono charakter rzeczowy, czy też charakter pieniężny) albo usługowym, zaś druga ze stron zobowiązuje się do wykonania w interesie sponsora działań mających na celu

¹¹⁹ Zob. sprawozdanie finansowe Legia Warszawa S.A. za rok obrotowy od 1 lipca 2017 r. do 30 czerwca 2018 r.; https://legia.com/regulaminy/RaportFinansowy_Legia2019_lite_FINAL.pdf, dostęp online: 19.05.2024 r.

promocję i reklamę sponsora oraz jego wizerunku¹²⁰. Przyporządkowanie sponsoringu do sportowej działalności gospodarczej ma znaczenie o tyle, że ze względu na jego charakter nie będzie miał on większej racji bytu przy podmiotach w branży sportowej nieprowadzących działalności gospodarczej. Sponsoring bywa bowiem często wiązany z usługą w ramach prowadzonej działalności gospodarczej przynoszącą korzyści zarówno sponsorowi, jak i beneficjentowi. Pamiętać bowiem należy, że dla przedsiębiorcy wydatek tytułem umowy sponsoringu może stanowić koszt uzyskania przychodu, przyczyniający się do pomniejszenia podatku dochodowego należnego do zapłaty¹²¹. Z drugiej jednak strony, jeżeli beneficjent umowy sponsorskiej nie prowadzi działalności gospodarczej, problematyczne może być wykonywanie świadczeń z tego tytułu, gdyż podmiot taki naraża się na zarzut prowadzenia działalności gospodarczej bez właściwej rejestracji¹²². Problem taki bardzo często występuje wśród uczniowskich klubów sportowych i innych klubów nieprowadzących działalności gospodarczej. W takich sytuacjach umowy sponsorskie zazwyczaj zastępuje się umowami darowizny.

Skoro mowa o sportowej działalności gospodarczej, która może przybierać formę działalności sponsoringowej, nie sposób nie wspomnieć także o działalności odnoszącej się do transmisji wydarzeń sportowych, na których sponsorzy podmiotów działających w sporcie nierzadko są promowani. Transmisje radiowe, telewizyjne, czy internetowe w ostatnich latach zyskują na znaczeniu, co przekłada się także na wymiar finansowy funkcjonowania klubów sportowych i zawodników. Obecnie wpływy fiskalne z tytułu praw medialnych stanowią znaczną część budżetów podmiotów funkcjonujących w branży sportowej. Oczywiście koncerty medialne zwyczajowo zawierają umowy z federacjami sportowymi, a następnie środki bywają redystrybuowane pomiędzy podmioty uczestniczące we współzawodnictwie sportowym organizowanym przez polskie związki sportowe¹²³. Z drugiej strony działalność w zakresie transmisji wydarzeń sportowych nie tylko stanowi bezpośrednie przysporzenia dla podmiotów uczestniczących we współzawodnictwie sportowym, ale przekłada się równocześnie na popularność, która z kolei powoduje wzrost wartości marketingowej, a tym

¹²⁰ K. Kopaczyńska-Pieczniak, *Umowa sponsoringu* [w:] red. A. Kidyba, *Umowy w obrocie gospodarczym. Wzory. Komentarze. Orzecznictwo*, Wolters Kluwer, Warszawa 2021, s. 483.

¹²¹ Interpretacja indywidualna – pismo z dnia 17 lipca 2015 r. Izby Administracji Skarbowej w Katowicach, znak: IBPB-1-3/4510-28/15/AW, <https://sip.lex.pl/orzeczenia-i-pisma-urzedowe/pisma-urzedowe/ibpb-1-3-4510-28-15-aw-pismo-wydane-przez-izba-skarbowa-w-184820742>, dostęp online: 19.05.2024 r.

¹²² Por. <https://prawosportowe.pl/a/dzialalnosc-gospodarcza-klubu-sportowego-a-sponsoring>, dostęp online: 19.05.2024 r.

¹²³ W. Jastrzębski, *Zarządzanie i finansowanie w sporcie na przykładzie wybranych klubów sportowych z województwa kujawsko-pomorskiego* [w:] red. J. Muszkieta, W. Żukow, M. Napierała, E. Saks, *Stan i rozwój regionalnego sportu i rekreacji*, Wyższa Szkoła Gospodarki, Bydgoszcz 2010, s. 22.

samym większe prawdopodobieństwo uzyskania nowych relacji sponsorskich i świadczeń pieniężnych.

Wreszcie jeżeli chodzi o ostatnią z wyróżnionych wyżej form sportowej działalności gospodarczej, pamiętać należy o działalności hazardowej, ze szczególnym uwzględnieniem działalności bukmacherskiej. Bukmacherstwo posiada swoją definicję legalną w ustawie o grach hazardowych¹²⁴. Zgodnie z jej treścią bukmacherstwo polega na odgadywaniu zaistnienia różnych zdarzeń, w tym zdarzeń wirtualnych, w których uczestnicy wpłacają stawki, a wysokość wygranych zależy od umówionego, między przyjmującym zakład a wpłacającym stawkę, stosunku wpłaty do wygranej. Działalność zakładów bukmacherskich w przeważającej większości występuje w zakresie zdarzeń sportowych i ich wyników. Jak wskazał Naczelny Sąd Administracyjny: *„istotą zakładu bukmacherskiego, wynikającą z ustawy, jest odgadywanie zaistnienia różnych zdarzeń, których wynik zależy nie od przypadku, lecz od innych elementów niż przypadek, takich jak np. znajomość sytuacji politycznej, znajomość sportu”*¹²⁵. Jak można zatem zauważyć, działalność bukmacherska w sporcie jest więc zależna od jego znajomości, to jednak z uwagi na nieprzewidywalność, ma charakter losowy.

6. Przedsiębiorca w działalności sportowej.

Omawiając zagadnienia związane z przedsiębiorcami w działalności sportowej, w pierwszej kolejności ponownie przypomnieć należy, kim ów przedsiębiorca jest. Choć istnieje wiele definicji legalnych przedsiębiorcy, tak na potrzeby pojęcia przedsiębiorcy występującego w działalności sportowej, kluczowe znaczenie będzie miała definicja z ustawy – Prawo przedsiębiorców, biorąc pod uwagę, że szeroko pojęte ustawodawstwo sportowe takiej nomenklatury nie wprowadza. Zgodnie z art. 4 ust. 1 u.p.p. przedsiębiorcą jest osoba fizyczna, osoba prawna lub jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną, wykonująca działalność gospodarczą. Działalność gospodarcza będzie w tym zakresie rozumiana zgodnie z art. 3 u.p.p., a więc jako zorganizowana działalność zarobkowa, wykonywana we własnym imieniu i w sposób ciągły.

Prowadzenie działalności gospodarczej w sporcie będzie wywoływało określone konsekwencje. Jak zaznacza M. Mrówczyński *„zakwalifikowanie określonej działalności jako działalności w rozumieniu prawa gospodarczej wywoła na gruncie prawa znaczące skutki. Są to skutki w postaci stosowania tych a nie innych przepisów prawa cywilnego, przepisów*

¹²⁴ Ustawa z dnia 19 listopada 2009 roku o grach hazardowych (tekst jedn. Dz. U. z 2023, poz. 227 ze zm.).

¹²⁵ Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 10 lutego 1999 roku, sygn. II SA 1826/98.

dotyczących rejestracji i ustanawiających określone obciążenia, ale też i uprawnienia w zakresie podatków i innych danin publicznych, przepisów dotyczących ochrony konkurencji i konsumentów czy też przepisów zakazujących łączenia jej z innym rodzajem działalności; od sposobu prowadzenia działalności gospodarczej możliwość skorzystania z uprzywilejowanego statusu na gruncie prawa finansowego”¹²⁶.

Odnosząc się do poszczególnych form wykonywania sportowej działalności gospodarczej, trzeba zwrócić uwagę na osoby fizyczne prowadzące tzw. jednoosobową działalność gospodarczą. W świecie sportu taka forma jest dość mocno rozpowszechniona w szczególności, wśród zawodników, trenerów, czy instruktorów, a także menadżerów i agentów sportowych. Podkreślić jednak należy, że nie każdy może prowadzić jednoosobową działalność gospodarczą, gdyż w niektórych przypadkach ustawa o sporcie kreuje szczególne wymogi, tak jak chociażby w przypadku klubów sportowych, które muszą posiadać osobowość prawną. Z tego już względu wykluczone jest prowadzenie klubu sportowego przez osoby fizyczne¹²⁷. W obrocie sportowym powszechnym zjawiskiem staje się zatrudnianie sportowców, trenerów i innych osób na podstawie umowy o pracę lub na podstawie umów o charakterze cywilnoprawnym. W ostatnim jednak czasie coraz bardziej popularną formą *quasi-zatrudnienia* staje się tzw. umowa o współpracy (umowa B2B), zwana również samozatrudnieniem. Choć pozornie może wydawać się, że mamy do czynienia z podmiotem będącym samodzielnym i niezależnym przedsiębiorcą, to jednak w praktyce nie zawsze ma to miejsce. Zawodnik, trener czy inny podmiot w działalności sportowej podpisując umowę o współpracy godzi się także na pewne elementy podporządkowania. Jak wskazuje M. Matuszak, *„osoba fizyczna prowadząca działalność gospodarczą nie pozostaje jednak w pełni niezależna od podmiotu zamawiającego, bowiem zwykle występują w niej elementy podporządkowania, narzucenia miejsca i czasu wykonywania pracy oraz rozliczania jej efektów”¹²⁸*. Choć przy kontraktach B2B istotnie bardzo często występuje element podporządkowania, to forma taka może przynieść sportowcom, trenerom czy innym podmiotom wymierne korzyści majątkowe. Dla przykładu przypomnieć należy, że chociażby zawodnikowi prowadzącemu działalność gospodarczą łatwiej jest zawrzeć umowę sponsorską, co może przynosić korzyści zarówno jemu, jak i samemu sponsorowi. Z drugiej zaś strony, biorąc pod uwagę charakter umowy o współpracy i nawiązanie przez podmioty działalności

¹²⁶ M. Mrówczyński, *Działalność sportowa a działalność gospodarcza w polskim systemie prawnym* [w:] red. M. Tomanek, S. Raniszewski, *Problemy kultury fizycznej – aspekty ekonomiczne, prawne i pedagogiczne*, Akademia Sportu i Nauki, Bydgoszcz 2015, s. 220.

¹²⁷ S. Fundowicz, *Prawo...*, s. 64.

¹²⁸ M. Matuszak, *Umowa o pracę sportową*, C.H. Beck, Warszawa 2023, s. 90.

sportowej relacji z przedsiębiorcą, wydatki z tego tytułu można dużo łatwiej rozliczyć i na przykład wkalkulować w koszt uzyskania przychodu. Co jednak istotne, również dla sportowców jednoosobowa działalność gospodarcza może być dużo bardziej opłacalna w wymiarze fiskalnym. W 2015 roku przed Naczelnym Sądem Administracyjnym zapadło kluczowe orzeczenie, w którym jasno wskazano o możliwości prowadzenia działalności gospodarczej przez sportowców oraz konsekwencjach z tym związanych. Jak zaznaczył Naczelny Sąd Administracyjny, *„dozwolona prawem różnorodność form prawnych działania zawodników (sportowców), wobec braku jednoznacznej odmiennej regulacji podatkowej, wywiera wpływ na przypisanie uzyskanych przez nich przychodów do różnych źródeł przychodów. Skoro sportowiec może uzyskiwać przychody zarówno ze stosunku pracy, łączącego go z klubem, z tytułu umowy cywilnoprawnej, zawartej poza i w ramach prowadzonej działalności gospodarczej, a także otrzymywać przychody wynikające wyłącznie z faktu uprawiania sportu (bez istnienia stosunku prawnego między nim a klubem sportowym, przewidującego wypłatę wynagrodzenia za wzajemne świadczenie sportowca), to przychody te mogą być przypisane do różnych źródeł przychodów (...). Z tych względów na podstawie art.15 § 1 pkt 3 p.p.s.a. należało podjąć uchwałę następującej treści: Przychody sportowców mogą być zaliczone do źródła przychodów z pozarolniczej działalności gospodarczej (art.10 ust.1 pkt 3 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych - Dz.U. z 2000 r., Nr 14, poz. 176 ze zm.), jeżeli działalność sportowca spełnia kryteria określone w art.5a pkt 6 tej ustawy i nie spełnia kryteriów z art.5b ust.1 tej ustawy”*¹²⁹.

Choć wydawać by się mogło, że Polsce każdy sportowiec, trener czy inna osoba w działalności sportowej uprawniona byłaby do prowadzenia jednoosobowej działalności gospodarczej, to w praktyce zdarza się, że nie każdy jest do tego umocowany. Problem bowiem pojawia się przy osobach fizycznych niezaliczających się do kategorii osób wymienionych w art. 4 ust. 1 i 2 ustawy o zasadach uczestnictwa przedsiębiorców zagranicznych i innych osób zagranicznych w obrocie gospodarczym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej¹³⁰. W myśl bowiem art. 4 ust. 3 ww. ustawy, osoby zagraniczne inne niż wymienione w ust. 1 i 2 mają prawo do podejmowania i wykonywania działalności gospodarczej wyłącznie w formie spółki komandytowej, spółki komandytowo-akcyjnej, spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, prostej spółki akcyjnej i spółki akcyjnej, a także do przystępowania do takich spółek oraz

¹²⁹ Uchwała Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 22 czerwca 2015 roku, sygn. II FPS 1/15.

¹³⁰ Ustawa z dnia 6 marca 2018 roku o zasadach uczestnictwa przedsiębiorców zagranicznych i innych osób zagranicznych w obrocie gospodarczym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (tekst jedn. Dz. U. z 2022, poz. 470 ze zm.).

obejmowania bądź nabywania ich udziałów lub akcji, o ile umowy międzynarodowe nie stanowią inaczej¹³¹. W takiej sytuacji wykluczone jest prowadzenie działalności gospodarczej podlegającej wpisowi do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej przez takie osoby.

Oprócz możliwości prowadzenia działalności gospodarczej w sporcie przez osoby fizyczne, możliwe jest także posiadanie statusu osoby prawnej lub jednostki organizacyjnej nieposiadającej osobowości prawnej, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną. W praktyce jednak w sporcie najczęściej spotykanymi podmiotami z tej sfery są spółki akcyjne, spółki z ograniczoną odpowiedzialnością oraz stowarzyszenia rejestrowe¹³².

Jeśli chodzi o możliwość wykonywania działalności gospodarczej w sporcie w ramach spółki akcyjnej, stwierdzić należy, że jest ona dość powszechną formą, w szczególności w sporcie profesjonalnym (zawodowym). Co istotne, w wielu przypadkach posiadanie statusu spółki akcyjnej (lub innej spółki kapitałowej) może być wymogiem niezbędnym dla możliwości udziału we współzawodnictwie sportowym¹³³. Nadmienić należy, że pod rządami poprzednio obowiązującej ustawy o sporcie kwalifikowanym, tenże akt prawny wykreował pojęcie sportowej spółki akcyjnej, ale w obecnym porządku prawnym definicji takiej się nie wyróżnia¹³⁴.

Przechodząc do kwestii związanych z powstaniem spółki akcyjnej, zgodnie z art. 306 Kodeksu spółek handlowych¹³⁵, do powstania spółki akcyjnej wymagane jest: zawiązanie spółki, w tym podpisanie statutu przez założycieli, wniesienie przez akcjonariuszy wkładów na pokrycie całego kapitału zakładowego, ustanowienie zarządu i rady nadzorczej oraz wpisanie spółki do rejestru. Choć Kodeks spółek handlowych dla powstania spółki akcyjnej wymaga dokonania wpisu w rejestrze przedsiębiorców, to jednak możliwe jest na wczesnym etapie funkcjonowanie jako spółki akcyjnej w organizacji, co zyskuje na znaczeniu w przypadku prowadzenia działalności sportowej oraz chęci udziału przez spółki akcyjne we współzawodnictwie sportowym. Status spółki akcyjnej w organizacji uzyskuje się z chwilą zawiązania spółki. Możliwość czasowego działania jako spółka akcyjna w organizacji staje się

¹³¹ Przykładowo sportowiec z Azji niezaliczający się do którejkolwiek z kategorii wymienionej w art. 4 ust. 2 ustawy o zasadach uczestnictwa przedsiębiorców zagranicznych i innych osób zagranicznych w obrocie gospodarczym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, nie będzie mógł prowadzić jednoosobowej działalności gospodarczej w Polsce.

¹³² Z uwagi na brak osobowości prawnej, klubami sportowymi nie będą stowarzyszenia zwykłe.

¹³³ Jak na przykład w lidze zawodowej.

¹³⁴ M. Badura, H. Basiński, G. Kałużny, M. Wojcieszak, *Ustawa...*, s. 65.

¹³⁵ Ustawa z dnia 15 września 2000 roku – Kodeks spółek handlowych (tekst jedn. Dz. U z 2024, poz. 18 ze zm., dalej jako: k.s.h.).

istotna w szczególności w momencie przejściowym, kiedy kluby sportowe nieposiadające takiego statusu (np. działające wcześniej w formie stowarzyszeń) aspirują do udziału w lidze zawodowej. Często czas procedowania wniosku o wpis do rejestru przedsiębiorców w Krajowym Rejestrze Sądowym mógłby znacznie utrudniać udział w rozgrywkach sportowych ligi zawodowej, niemniej w wielu przypadkach, dopuszcza się możliwość ubiegania o licencję sportową przez spółki kapitałowe w organizacji (w takich przypadkach po częstokroć udziela się tzw. licencji warunkowej)¹³⁶.

W kontekście funkcjonowania spółki akcyjnej, zwrócić należy uwagę na istotną kwestię w zakresie jej funkcjonowania w świecie sportu. Otóż powstaje pytanie, co może zostać wniesione aportem do spółki akcyjnej, a zwłaszcza czy na przykład sprzęt sportowy, albo sami zawodnicy mogą być wkładem o charakterze niepieniężnym. W piśmiennictwie wskazuje się, że potencjalnie sportowiec mógłby stać się aportem do spółki akcyjnej¹³⁷. Niemniej biorąc pod uwagę podmiotowość wydaje się, że to nie sam gracz, czy zawodnik takim wkładem do spółki będzie, ale co najwyżej karta zawodnicza takiego sportowca. W kontekście natomiast *stricte* rzeczy ruchomych w doktrynie ujmuje się, że możliwe jest wniesienie aportem do spółki akcyjnej przykładowo sprzętu sportowego i innych niezbędnych do wykonywania działalności sportowej rzeczy¹³⁸.

Finalnie stwierdzić trzeba, że prowadzenie działalności gospodarczej w sporcie w ramach spółki akcyjnej nie tylko zyskuje na znaczeniu w sferze profesjonalizmu i możliwości uczestnictwa we współzawodnictwie sportowym w lidze zawodowej, ale przede wszystkim prowadzi do zapewnienia bezpieczeństwa obrotu gospodarczego. Jak zaznacza J. Bączyk, „*spółka akcyjna posiada kompletną strukturę organizacyjną, co wprowadza ład i porządek w organizacji prowadzącej działalność w ruchu sportowym. (...) ustawodawca chciał zagwarantować pewność obrotu gospodarczego w sporcie. Współzawodnictwo w rozgrywkach sportowych podmiotów mocnych finansowo ogranicza ryzyko związane z wycofaniem się z rywalizacji w trakcie sezonu (...). Ponadto z uwagi na szczególną formę prawną i gwarancje istnienia kapitału zakładowego możliwe jest zapewnienie bezpieczeństwa kontraktowego dla zawodników, którzy są współpracownikami sportowej spółki akcyjnej*”¹³⁹. Oczywiście, nie w każdym przypadku pożądane jest powołanie spółki akcyjnej. Trudno wyobrazić sobie

¹³⁶ Zob. <https://pzm.pl/zuzel/komunikaty-zespołu-ds-licencji-dla-klubow>, dostęp online: 20.05.2024 r.

¹³⁷ W. Rudzki, *Piłkarz jako wkład niepieniężny do spółki akcyjnej* [w:] red. M. Kaliński, M. Koszowski, *Prawo sportowe i turystyczne – między regulacją a deregulacją*, AT Wydawnictwo, Kraków 2011, s. 89-101.

¹³⁸ A. Koch, *Status prawny sportowej spółki akcyjnej* [w:] red. A. Szwarc, *Status prawny polskich klubów i związków sportowych*, Polskie Towarzystwo Prawa Sportowego, Poznań 2000, s. 73.

¹³⁹ J. Bączyk, *Prawne aspekty działalności gospodarczej w ruchu sportowym*, Wydawnictwo Akademii Wychowania Fizycznego, Warszawa 2018, s. 209-210.

sytuację, w której niewielkie kluby sportowe, czy kluby działające amatorsko będą powoływały do życia spółkę akcyjną, wymagającą minimalnego kapitału zakładowego w wysokości stu tysięcy złotych. Natomiast w przypadku organizacji uczestniczących we współzawodnictwie sportowym o charakterze profesjonalnym, takie ramy organizacyjne są wręcz formą pożądaną.

Jeśli chodzi o drugą z występujących form organizacyjnoprawnych sportowej działalności gospodarczej, koniecznym jest wyróżnienie spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, zgodnie z art. 151 § 1 k.s.h., może być utworzona w każdym celu prawnie dopuszczalnym, a zatem może zostać powołana w celu działalności w sporcie. W literaturze przedmiotu zaznacza się, że spółka z ograniczoną odpowiedzialnością powstaje w różnych celach, zarówno w wymiarze zarobkowym, jak i w wymiarze niemającym takiego charakteru¹⁴⁰. Ma to istotne znaczenie, gdy w sporcie, a w szczególności w działalności klubów sportowych zdarza się, że realizują one tak cele zarobkowe, jak i cele o niegospodarczym charakterze, kiedy spółka ma status spółki z ograniczoną odpowiedzialnością *non-profit*. Sportowa działalność gospodarcza w formie spółki z ograniczoną odpowiedzialnością może być prowadzona przez jednego tylko wspólnika, jak i przez wiele osób. Również funkcjonowanie klubu sportowego w jednym i drugim przypadku jest dopuszczalne z perspektywy art. 3 ust. 2 u.s, bowiem spełniona zostaje przesłanka posiadania osobowości prawnej.

Niezależnie od powyższego dla zawiązania spółki z ograniczoną odpowiedzialnością wymagane jest przede wszystkim: zawarcie umowy spółki lub podpisanie aktu założycielskiego, wniesienie przez wspólników wkładów na pokrycie kapitału zakładowego, powołanie zarządu, ustanowienie rady nadzorczej lub komisji rewizyjnej, jeżeli wymaga tego ustawa lub umowa spółki oraz co najważniejsze z perspektywy nabycia osobowości prawnej – wpis do rejestru. W przeciwieństwie do spółki akcyjnej, działalność w ramach spółki z ograniczoną odpowiedzialnością jest uproszczona o tyle, że istnieje dużo mniejsze sformalizowanie na etapie zakładania, jak i dalszego funkcjonowania, a także co ważne, na etapie tworzenia spółki nie jest koniecznym dysponowanie wysokimi środkami, ponieważ minimalny kapitał zakładowy równy jest kwocie 5.000,00 złotych.

Trzecią z najbardziej powszechnych form prowadzenia działalności gospodarczej w sporcie jest stowarzyszenie rejestrowe. S. Fundowicz wskazuje, że „ustawa – Prawo o stowarzyszeniach przewiduje stosunkowo prostą procedurę tworzenia stowarzyszenia oraz

¹⁴⁰A. Kidyba, *Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością. Komentarz*, C.H. Beck, Warszawa 2014, 11-14.

nie wprowadza żadnych wymagań co do konieczności zebrania minimalnego kapitału”¹⁴¹. Stanowi to daleko idące ułatwienie dla prowadzenia działalności w tej formie. *De lege lata* do założenia stowarzyszenia posiadającego osobowość prawną wystarczy 7 osób fizycznych mających pełną zdolność do czynności prawnych i niepozbawionych praw publicznych. Stosownie art. 9 u.p.s., do założenia stowarzyszenia konieczne jest uchwalenie jego statutu oraz wybranie komitetu założycielskiego lub władz stowarzyszenia.

Jeśli chodzi o pierwszy i zarazem podstawowy element, jakim jest statut stowarzyszenia, to przyjmuje się, że powinien on uwzględniać przede wszystkim nazwę stowarzyszenia odróżniającą je od innych stowarzyszeń, organizacji i instytucji, teren działania i siedzibę stowarzyszenia, cele i sposoby ich realizacji, sposób nabywania i utraty członkostwa, przyczyny utraty członkostwa oraz prawa i obowiązki członków, władze stowarzyszenia, tryb dokonywania ich wyboru, uzupełniania składu oraz ich kompetencje, możliwość otrzymywania przez członków zarządu wynagrodzenia za czynności wykonywane w związku z pełnioną funkcją, sposób reprezentowania stowarzyszenia, w szczególności sposób zaciągania zobowiązań majątkowych, a także warunki ważności uchwał władz stowarzyszenia, sposób uzyskiwania środków finansowych oraz ustanawiania składek członkowskich, zasady dokonywania zmian statutu oraz sposób rozwiązania się stowarzyszenia.

Kiedy statut stowarzyszenia uda się uchwalić, a także ustanowiony zostanie komitet założycielski lub władze stowarzyszenia, dokonać należy wpisu stowarzyszenia do Krajowego Rejestru Sądowego. Stosownie do art. 16 u.p.s. sąd rejestrowy wydaje postanowienie o wpisie stowarzyszenia do Krajowego Rejestru Sądowego po stwierdzeniu, że jego statut jest zgodny z przepisami prawa i założyciele spełniają wymagania określone ustawą. Po dokonaniu wpisu w rejestrze, stowarzyszenie otrzymuje osobowość prawną, co ma szczególne znaczenie dla możliwości uzyskania statusu klubu sportowego. Odróżnić jednak należy dokonanie wpisu jedynie w rejestrze stowarzyszeń Krajowego Rejestru Sądowego od wpisu w rejestrze przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego. Oczywistym jest, że stowarzyszenie rejestrowe zawsze będzie widniało w rejestrze stowarzyszeń, zaś pojawienie się dodatkowo w rejestrze przedsiębiorców uzależnione jest od tego, czy stowarzyszenie będzie prowadziło działalność gospodarczą. Jeśli tak, koniecznym staje się ujawnienie podmiotu w obu tych rejestrach równocześnie.

Przepisy ustawy – Prawo o stowarzyszeniach stanowią, że stowarzyszenie jest zrzeczeniem o charakterze niezarobkowym. Nie oznacza to jednak, że stowarzyszenie nie może

¹⁴¹ S. Fundowicz, *Prawo...*, s. 65.

prowadzić działalności gospodarczej, a więc działalności o charakterze zarobkowym. Sam dochód co do zasady powinien być przeznaczany na cele statutowe, a nie być dzielony pomiędzy członków stowarzyszenia¹⁴². Wątpliwości w doktrynie prawa sportowego wzbudza możliwość łączenia przez stowarzyszenie działalności pożytku publicznego z działalnością gospodarczą. Z jednej strony I. Bogucka opowiada się za brakiem możliwości łączenia tych dwóch sfer¹⁴³. Z drugiej strony E. Krześniak stanowczo podkreśla, że prowadzenie obu tych działalności jest prawnie dopuszczalne i kwestia ta obecnie, mając na uwadze ugruntowane orzecznictwo nie powinna wzbudzać większych wątpliwości¹⁴⁴. Jak się wydaje, należy opowiedzieć się za możliwością łączenia obu tych rodzajów działalności w ramach funkcjonowania stowarzyszenia, z tym zastrzeżeniem, że przedmiot tych działalności nie powinien pozostawać tożsamy.

Rozważając możliwości prowadzenia działalności w sporcie, tak gospodarczej, jak i niegospodarczej, wskazać należy na inne prawnie dopuszczalne, choć rzadko występujące w praktyce formy. Pod kątem możliwości działania w formie klubu sportowego, wystarczającym jest spełnienie wymogu posiadania osobowości prawnej. Tym samym teoretycznie klubem sportowym mogą być inne podmioty, takie jak przykładowo: fundacje, spółdzielnie, czy nawet hipotetycznie partie polityczne, choć prowadzenie klubu w takiej formie nie jawi się jako racjonalne. Podobnie rzecz będzie miała się z prostą spółką akcyjną. Choć to relatywnie nowa forma organizacyjnoprawna prowadzenia działalności gospodarczej, bo obowiązująca od 1 lipca 2021 roku, to jednak trudno obecnie wyobrazić sobie, aby działalność klubu sportowego była prowadzona w taki sposób, z uwagi na charakter tej spółki. W literaturze przedmiotu wskazuje się, że tego rodzaju spółka powoływana jest przede wszystkim dla działalności o charakterze innowacyjnym, w szczególności dla różnego rodzaju start-upów technologicznych¹⁴⁵. W związku z powyższym biorąc pod uwagę zakres działalności klubu sportowego, nie wydaje się to optymalną formą organizacyjnoprawną. Z drugiej strony z dyskursie prawnym podnosi się, że w przypadku chęci prowadzenia działalności sportowej jako klub sportowy będący prostą spółką akcyjną, zyskuje się kilka możliwości, a zwłaszcza zwiększa się sposobność pozyskania nowych inwestorów dla klubu, uzyskuje się możliwość stosunkowo łatwego emitowania akcji i zrzeszania nowych

¹⁴² P. Suski, *Stowarzyszenia w prawie polskim*, Wydawnictwo Prawnicze Lexis Nexis, Warszawa 2002, s. 49.

¹⁴³ I. Bogucka, *Działalność klubu sportowego w formie stowarzyszenia a jego działalność statutowa*, Wrocław 2012, s. 18.

¹⁴⁴ E. J. Krześniak, *Kluby i organizacje...*, s. 397-405.

¹⁴⁵ K. Reszczyk-Król, *Art. 300¹ KSH [w:] Z. Jara, Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, Legalis, dostęp online: 20.05.2024 r.

akcjonariuszy (np. *socios*), a także uproszczony zostaje model zarządzania, gdzie zarządzanie w głównej mierze należeć będzie do właściciela takiej spółki¹⁴⁶. Choć obecnie działalność klubów w ramach prostej spółki akcyjnej nie jest powszechna, a wręcz bardzo rzadka, to jednak w innych sferach działalności gospodarczej w obszarze sportu, może okazać się formą dopasowaną. Tak będzie chociażby w przypadku start-upów działających w branży e-sportu, dla których możliwość uelastycznienia formy organizacyjno-prawnej zyskuje na znaczeniu.

Ponadto jeśli chodzi o prowadzenie działalności gospodarczej w sporcie, dla porządku należy zwrócić uwagę na inne podmioty występujące w świecie sportu, które taką działalność mogą wykonywać. Nie ulega wątpliwości, że podmioty działające w branży sportowej także są uprawnione do prowadzenia działalności gospodarczej. W tej mierze wyróżnić trzeba chociażby polskie związki sportowe. Choć do polskich związków sportowych stosuje się przepisy ustawy – Prawo o stowarzyszeniach, to jeśli ich statuty to przewidują, mogą one również prowadzić działalność gospodarczą. Jak wskazuje się w judykaturze, *„stowarzyszenia mogą prowadzić dwojakiego rodzaju działalność: statutową i gospodarczą. Gospodarczego celu działalności nie niweczy przy tym to, że dochód z jej prowadzenia jest przeznaczony na działalność statutową. Ograniczenie to bowiem wynika z regulacji ustawowej i jest jednym z warunków dopuszczalności prowadzenia działalności gospodarczej. (...) nie jest wyłączona możliwość prowadzenia przez polski związek sportowy działalności gospodarczej, pod warunkiem, że uzyskany dochód będzie służył realizacji celów statutowych i nie zostanie przeznaczony do podziału między członków stowarzyszenia (art. 34 pr. stow.)*. Polskie związki sportowe mają zatem możliwość realizowania celów o komercyjnym (zarobkowym) charakterze, w szczególności w sytuacjach wyraźnie przewidzianych w ustawie”¹⁴⁷. Ponownie więc trzeba zwrócić uwagę na okoliczność przywoływaną wyżej przy charakterystyce stowarzyszeń, a mianowicie należy oddzielić działalność statutową od działalności gospodarczej oraz przyjąć, że dochody z działalności gospodarczej, zgodnie z ustawą – Prawo o stowarzyszeniach, przeznaczone będą właśnie na cele statutowe organizacji.

Dokonując przeglądu polskich związków sportowych, w wielu przypadkach podstawy prawne ich funkcjonowania, czyli statuty – przewidują możliwość prowadzenia działalności gospodarczej. Przykładowo w statucie Polskiego Związku Piłki Nożnej wskazuje się na dwa aspekty prowadzenia działalności gospodarczej – z jednej strony sam Polski Związek Piłki Nożnej może być podmiotem prowadzącym działalność gospodarczą, a więc przedsiębiorcą

¹⁴⁶ H. Olszak, J. Łukomski, *Klub sportowy w formie prostej spółki akcyjnej*, zob. <https://lukomski-niklewicz.pl/klub-sportowy-w-formie-prostej-spolki-akcyjnej/>, dostęp online: 20.05.2024 r.

¹⁴⁷ Postanowienie Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 16 czerwca 2016 roku, sygn. VI ACz 573/16.

(art. 14 § 4 Statutu PZPN), z drugiej zaś w celu prowadzenia działalności gospodarczej może powoływać zakłady, agencje oraz uczestniczyć w spółkach i w innych przedsięwzięciach gospodarczych (art. 14 § 5 Statutu PZPN)¹⁴⁸. W Polskim Związku Koszykówki wskazuje się z kolei, że cele statutowe tego polskiego związku sportowego są realizowane między innymi poprzez prowadzenie działalności promocyjnej i gospodarczej z przeznaczeniem uzyskiwanych z tego tytułu środków na działalność statutową¹⁴⁹. W tożsamym zakresie możliwość prowadzenia działalności gospodarczej dopuszcza się w Polskim Związku Lekkiej Atletyki¹⁵⁰. Podobnie rzecz ma się w Związku Piłki Ręcznej w Polsce, którego statut przewiduje, że dla realizacji swoich celów statutowych tenże polski związek sportowy podejmuje także działalność gospodarczą na zasadach i w granicach określonych w odrębnych przepisach, a zysk z niej wypracowany w całości jest przeznaczany na działalność statutową¹⁵¹. Jak można zauważyć, dominującym jest dopuszczenie możliwości prowadzenia działalności gospodarczej przez polski związek sportowy. Powszechnie spotykanym jest jednak, że polskie związki sportowe tworzą nowe podmioty gospodarcze w celu prowadzenia działalności gospodarczej¹⁵². Powstaje jednak pytanie, dlaczego polskie związki sportowe powołują do życia odrębne spółki. Odpowiedź na to pytanie wydaje się prosta i pośrednio znajduje się w przepisach ustawy – Prawo o stowarzyszeniach. Jakkolwiek art. 34 u.p.s. stanowi, że dochód z działalności gospodarczej stowarzyszenia służy realizacji celów statutowych i nie może być przeznaczony do podziału między jego członków, o tyle powołana do życia przez polski związek sportowy spółka kapitałowa już takim przepisem związana nie jest i może prowadzić działalność gospodarczą w pełnym zakresie i w dowolny sposób dysponować swoimi środkami. Pamiętać należy, że dochody uzyskane przez polski związek sportowy z tego tytułu (np. w postaci dywidendy) nie mogą być przeznaczane do podziału pomiędzy jego członków, a nadal stanowić mają kwoty będące do dyspozycji wyłącznie na cele statutowe. Na marginesie należy zaznaczyć, że skoro polskie związki sportowe uprawnione są do prowadzenia działalności gospodarczej, to tym bardziej podmioty zarządzające ligą zawodową taką możliwością muszą dysponować, zwłaszcza biorąc pod uwagę, że zgodnie z art. 15 ust. 4 u.s.

¹⁴⁸ Statut Polskiego Związku Piłki Nożnej, zob. https://pzpn.pl/public/system/files/site_content/635/5244-STATUT%20POLSKIEGO%20ZWI%20C4%84ZKU%20PI%20C5%81KI%20NO%20C5%BBNEJ%20.pdf, dostęp online: 20.05.2024 r.

¹⁴⁹ Statut Polskiego Związku Koszykówki, zob. https://pzkosz.pl/m/files/160312/statut_pzkosz.pdf, dostęp online: 20.05.2024 r.

¹⁵⁰ Statut Polskiego Związku Lekkiej Atletyki, zob. <https://www.pzla.pl/aktualnosci/11331-statut-polskiego-zwiazku-lekkiej-atletyki>, dostęp online: 20.05.2024 r.

¹⁵¹ Statut Związku Piłki Ręcznej w Polsce, zob. https://zprp.pl/wp-content/uploads/2023/02/Statut_tekst-jednolity_wersja-na-stron_RC.BES_.pdf, dostęp online: 20.05.2024 r.

¹⁵² Na przykład Polski Związek Piłki Siatkowej powołał do życia podmiot Polska Siatkówka Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, w której to spółce pozostaje jedynym wspólnikiem.

działają w formie spółki kapitałowej¹⁵³.

7. Źródła prawa w działalności sportowej ze szczególnym uwzględnieniem przepisów prawa polskiego.

Najważniejszą i podstawową zarazem kwestią przy źródłach prawa w działalności sportowej jest odróżnienie przepisów prawa powszechnie obowiązującego od regulacji wewnętrznych. Specyfika sportu, a zwłaszcza w obszarze organizacji krajowych i międzynarodowych doprowadziła do kreowania w danym sporcie norm obowiązujących jedynie podmioty i osoby przynależne do danej federacji. Choć dychotomiczny podział źródeł prawa sportowego na przepisy powszechnie obowiązujące i prawo wewnętrzne jest *prima facie* wyróżnialny, o tyle doktrynie wskazuje się, że można spotkać aż cztery rodzaje takich źródeł, a mianowicie „zasady gry, etyczne zasady gry, międzynarodowe prawo sportowe i globalne prawo sportowe”¹⁵⁴. Takie ujęcie ma charakter powszechny, co oznacza, że dotyczy szeroko pojętego (światowo) prawa sportowego. Na gruncie prawa polskiego wydaje się, że wystarczające jest wyróżnienie prawa powszechnie obowiązującego i regulacji wewnętrznych. Z drugiej strony podział dychotomiczny to nie tylko wyróżnienie dwóch powyższych sfer. Taki podział to także rozłożenie prawa sportowego według źródeł na prawo krajowe i prawo międzynarodowe (zwłaszcza europejskie)¹⁵⁵. Ma to znaczenie o tyle, że jak wskazuje się w literaturze przedmiotu, czynnikiem decydującym o stosowaniu prawa i właściwości tego prawa, będzie miejsce wykonywania działalności sportowej. Dopiero po ustaleniu właściwości należy rozważać gradację norm, poczynając od prawa międzynarodowego lub europejskiego federacji sportowych, poprzez regulacje krajowe, na normach wewnętrznych skończywszy¹⁵⁶.

Dla organizacji sportu w Polsce podstawowe znaczenie ma Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej, a zwłaszcza art. 68 ust. 5 Konstytucji RP. Zgodnie z jego treścią władze publiczne popierają rozwój kultury fizycznej, zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży. Norma ta stanowi punkt wyjścia dla ingerencji władz publicznych (zarówno na szczeblu centralnym jak i lokalnym) w propagowanie i rozwój sportu oraz tworzenie warunków niezbędnych do jego uprawiania. W judykaturze zaznacza się przy tym, że „przepis art. 68 ust. 5 Konstytucji pozwala zatem sformułować dwie główne zasady w zakresie reglamentacji

¹⁵³ W zasadzie wszystkie podmioty prowadzące ligi zawodowe w polskim sporcie pozostają ujawnione w Rejestrze Przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego jak podmioty prowadzące działalność gospodarczą.

¹⁵⁴ M. Matuszak, *Umowa o pracę...*, s. 45.

¹⁵⁵ *Ibidem*, s. 46.

¹⁵⁶ S. Fundowicz, *Prawo...*, s. 25.

prawnej kultury fizycznej, w tym sportu: podstawową zasadę wolności uprawiania i organizowania kultury fizycznej oraz uzupełniającą ją zasadę pomocniczości we wskazanym zakresie. Realizację tych zamierzeń stanowi regulacja zawarta w art. 31 ust. 3 ustawy z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie, zgodnie z którą organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego określa w drodze uchwały, szczegółowe zasady, tryb przyznawania i pozbawiania oraz rodzaje i wysokość stypendiów sportowych, nagród i wyróżnień, o których mowa w ust. 1 i 2, biorąc pod uwagę znaczenie danego sportu dla tej jednostki samorządu terytorialnego oraz osiągnięty wynik sportowy¹⁵⁷. Jak się wydaje, wykładnia art. 68 ust. 5 Konstytucji RP może być dokonywana rozszerzająco. Analizując literalnie wskazany przepis, po stronie władz publicznych istnieje jedynie obowiązek popierania rozwoju kultury fizycznej. Prawodawca nie uściśla jednak na czym owo „popieranie” miałoby polegać. Tym niemniej należy uznać, że chodzi tutaj o wszelkie przejawy wsparcia począwszy od spraw związanych z finansowaniem sportu, na tworzeniu warunków organizacyjnych dla rozwoju sportu skończywszy. W literaturze przedmiotu zaznacza się, że wsparcie dokonywane przez władze państwowe nie ogranicza się wyłącznie do sportu amatorskiego i popierania rozwoju kultury fizycznej wyłącznie na tym poziomie. Przepis Konstytucji RP stanowi także obowiązek dla władz w zakresie sportu profesjonalnego, w tym tworzy obowiązki o charakterze publicznoprawnym, uściślane w ustawach szczególnych¹⁵⁸. Podkreślić należy, a o czym już wcześniej wspomniano, przepis art. 68 ust. 5 Konstytucji RP stanowi punkt wyjścia dla tworzenia i funkcjonowania innych aktów prawa powszechnie obowiązującego, w tym także opisanych egzemplifikacyjnie poniżej.

Skupiając się na analizie źródeł prawa sportowego w Polsce, najważniejszym aktem prawnym o randze ustawowej regulującym *de lege lata* kwestie sportowe pozostaje ustawa o sporcie. W uzasadnieniu do ustawy o sporcie z dnia 25 czerwca 2010 roku wskazano, że potrzeba jej uchwalenia wynikała z trzech czynników, a to: uwarunkowań konstytucyjnych, uwarunkowań prawnych oraz uwarunkowań praktyczno-społecznych. Jeśli chodzi o pierwszy z czynników wskazuje się, że sport stanowi jeden z przejawów praw obywatelskich, w związku z czym sfera ta nie powinna być obciążana w ocenie projektodawcy nadmierną regulacją, czy też reglamentacją. Nadto wobec treści Konstytucji RP koniecznym stało się jasne uregulowanie obowiązków władz publicznych w zakresie wspierania kultury fizycznej i sportu, ale z uwzględnieniem zasady wolności uprawiania kultury fizycznej oraz zasady pomocniczości

¹⁵⁷ Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 31 marca 2022 roku, sygn. II GSK 225/22.

¹⁵⁸ D. Wolski, *Regulacje przyjmowane przez międzynarodowe organizacje sportowe a prawo krajowe*, Czasopismo Problemy Współczesnego Prawa Międzynarodowego 2016, nr 14, s. 135.

państwa w tym zakresie. W kontekście drugiego z czynników w postaci uwarunkowań prawnych, zdaniem ustawodawcy, niezbędnym dla rozwiązania problemów interpretacyjnych stało się odejście od dotychczasowego dualizmu skupionego na dwóch odrębnych regulacjach normujących osobno sport kwalifikowany oraz osobno kulturę fizyczną. Co więcej, wprowadzenie nowej ustawy regulującej sport oraz kulturę fizyczną stało się konieczne, bowiem dotychczasowe normy prawne hamowały w ocenie projektodawcy rozwój organizacyjny i finansowy kultury fizycznej. Wreszcie jeżeli chodzi o trzeci z czynników, który wpłynął na przyjęcie nowej ustawy, a więc uwarunkowania praktyczno-społeczne, to na wstępie stwierdzono, że należy niejako uwolnić sferę kultury fizycznej od nadmiernej regulacji, w szczególności biorąc pod uwagę, że już wcześniej wiele działalności sportowych było prowadzonych poza formalnym uregulowaniem. Ponadto u założeń ustawy o sporcie z 2010 roku legło przekonanie, że sport ma mieć charakter *stricte* państwowy, wobec czego wprowadzono przepisy dotyczące reprezentowania Polski w sferze międzynarodowej¹⁵⁹.

Obecnie przepisy ustawy o sporcie z 2010 roku regulują przede wszystkim pojęcie sportu i działalności sportowej. Nie powielając czynionych wcześniej wywodów, wskazać jedynie należy, że ustawa definiuje przede wszystkim pojęcie sportu, transponowane bezpośrednio z tzw. Białej Księgi na temat sportu, z tym zastrzeżeniem, że od 2017 roku za sport uznaje się także współzawodnictwo oparte na aktywności intelektualnej, mającej na celu osiągnięcie wyniku sportowego. Aktualnie obowiązująca ustawa o sporcie kreuje równocześnie normy dotyczące wykonywania działalności sportowej i funkcjonowania klubów i związków sportowych, ale także związku o charakterze autonomicznym, jakim jest polski związek sportowy działający w danym sporcie. Dodatkowo uregulowano także funkcjonowanie lig zawodowych. Ważnym rozwiązaniem z perspektywy wymagań konstytucyjnych jest rozdział ustawy o sporcie normujący wspieranie sportu przez organy władzy publicznej. Równie istotny pozostaje narodowy ruch olimpijski, w tym regulacje związane z reprezentacją kraju na arenie światowej. Ustawa normuje równocześnie kwestie bezpieczeństwa w sporcie (choć z wyłączeniem imprez masowych, które objęte są odrębną ustawą), a także kwalifikacje zawodowe w sporcie i odpowiedzialność dyscyplinarną oraz rozstrzygnięcie sporów w sporcie. W ustawie znajdują się także przepisy karne, a od 1 września 2023 roku także uregulowanie dotyczące prowadzenia ewidencji „Sportowe talenty”.

Jeśli chodzi o inne ustawy odnoszące się do działalności sportowej, choć w niewielkiej

¹⁵⁹ Uzasadnienie do ustawy z dnia 25 czerwca 2010 roku o sporcie; zob. <https://orka.sejm.gov.pl/Druki6ka.nsf/wgdruku/2313>, dostęp online: 20.05.2024 r.

części, to także ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie porusza te kwestie, zwłaszcza w wymiarze finansowym. Wskazana ustawa normuje, że działalność pożytku publicznego może być prowadzona przez spółki akcyjne i spółki z ograniczoną odpowiedzialnością oraz przez kluby sportowe będące spółkami działającymi na podstawie przepisów ustawy z dnia 25 czerwca 2010 roku o sporcie, które nie działają w celu osiągnięcia zysku oraz przeznaczają całość dochodu na realizację celów statutowych, a nadto nie przeznaczają zysku do podziału między swoich udziałowców, akcjonariuszy i pracowników. Działalność pożytku publicznego to działalność społecznie użyteczna, prowadzona przez organizacje pozarządowe w sferze zadań publicznych określonych w ustawie. W literaturze przedmiotu wskazuje się, że działalność sportowa może być prowadzona przez fundacje, stowarzyszenia i inne podobne podmioty, jednak dla możliwości prowadzenia działalności pożytku publicznego ich charakter powinien przybierać formę *not for profit*, a zatem nie powinno się działać w celu osiągnięcia zysków lub też zyski te należy przeznaczać wyłącznie na cele statutowe¹⁶⁰. Powstaje jednak pytanie, dlaczego w wielu przypadkach organizacje sportowe decydują się na prowadzenie działalności pożytku publicznego. Odpowiedź na to pytanie w dużej mierze znajduje się w przywołanej ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, która kreuje szereg możliwości i korzyści dla organizacji prowadzących taką działalność. Jednym z takich przykładów jest możliwość skorzystania z odliczenia podatku dochodowego przez osoby fizycznej w wysokości 1,5% tej daniny publicznoprawnej. Zgodnie z art. 27 ust. 1 u.d.p.p.w. podatnik podatku dochodowego od osób fizycznych może, na zasadach i w trybie określonym w przepisach odrębnych, przekazać 1,5% podatku obliczonego zgodnie z odrębnymi przepisami na rzecz wybranej przez siebie organizacji pożytku publicznego. Podkreślić należy, że środki pochodzące z tego tytułu mogą być wykorzystane wyłącznie na prowadzenie działalności pożytku publicznego. Co ważne, podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego, z mocy ustawy, są także uprawnione do nieodpłatnego udostępniania informacji o swojej działalności przy pomocy publicznej radiofonii i telewizji, a także mogą być zwalniane z płacenia niektórych podatków (z zastrzeżeniem, że powyższe odnosi się jedynie do sfery działalności pożytku publicznego, co ma znaczenie w przypadku łączenia tejże działalności z działalnością gospodarczą)¹⁶¹.

Kolejną z ustaw mających duże znaczenie dla działalności sportowej jest ustawa

¹⁶⁰ P. Staszcyk, *Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie*, Wolters Kluwer, Warszawa 2022, s. 31.

¹⁶¹ Por. <https://www.iwop.pl/aktualnosci/zalety-statusu-opp-organizacji-pozarządowej/>, dostęp online: 20.05.2024 r.

o bezpieczeństwie imprez masowych. Jak wskazują autorzy ustawy o bezpieczeństwie imprez masowych, zawiera ona rozwiązania systemowe w obszarze działań wszystkich podmiotów zajmujących się organizacją, realizacją i zabezpieczaniem imprez masowych¹⁶². Wspomniana ustawa dokonuje rozróżnienia i odrębnie reguluje kwestie związane z bezpieczeństwem imprez masowych i osobno z bezpieczeństwem meczów piłki nożnej. Taka regulacja wynika przede wszystkim z potrzeby sytuacji związanych z chuligaństwem stadionowym występującym na meczach piłki nożnej. Z tego względu ustawa o bezpieczeństwie imprez masowych zaostrza politykę karną wobec osób dopuszczających się agresji stadionowej, ale także zawiera szeroką gamę środków, mających zapewnić szczególne bezpieczeństwo takich wydarzeń¹⁶³. Ustawa o bezpieczeństwie imprez masowych w szczególności reguluje zarówno kwestie związane z przebiegiem oraz wymaganiami dla takich imprez (działalność służb porządkowych i informacyjnych, czy też kontrolę bezpieczeństwa na imprezach masowych), ale równocześnie wprowadza środek reglamentujący organizację imprez masowych, jakim jest zezwolenie i przedstawia procedurę jego uzyskania. Nadto ustawa o bezpieczeństwie imprez masowych kształtuje odpowiedzialność związaną z zabezpieczeniem imprez masowych oraz wprowadza przepisy karne odnoszące się do niepożądanych działań lub zaniechań w związku z organizacją i udziałem w takich imprezach. Co istotne adresatem ustawy nie są tylko osoby i podmioty będące organizatorami imprez masowych oraz organy stosujące przepisy tego aktu prawnego, ale ustawa kierowana jest także do osób uczestniczących w imprezach masowych, jakimi są kibice. Normy odnoszące się do uczestników imprez masowych dotyczą w głównej mierze bezpieczeństwa i pożądanego oraz zabronionych zachowań po ich stronie.

Istotną obecnie dla sportu, jak również aksjologii sportu pozostaje regulacja ustawy o zwalczaniu dopingu w sporcie¹⁶⁴. Jest to relatywnie nowa ustawa, gdyż do 2017 roku w obrocie prawnym kluczowe znaczenie dla przeciwdziałania dopingowi w sporcie miała ustawa o sporcie. Wraz z uchwaleniem ustawy o zwalczaniu dopingu w sporcie wprowadzono nowy model, czy też nowy system antydopingowy. Wspomniana ustawa normuje sprawy dotyczące zwalczania dopingu w sporcie, w szczególności organizację i zakres działania Polskiej Agencji Antydopingowej oraz Polskiego Laboratorium Antydopingowego. Regulacja antydopingowa została wyłączona z przepisów ustawy o sporcie ze względu na ratyfikowaną

¹⁶² Uzasadnienie do ustawy z dnia 20 marca 2009 roku o bezpieczeństwie imprez masowych, zob. [https://orka.sejm.gov.pl/Druki6ka.nsf/0/DA36C82C8CD734EDC12574DA002C0991/\\$file/1074.pdf](https://orka.sejm.gov.pl/Druki6ka.nsf/0/DA36C82C8CD734EDC12574DA002C0991/$file/1074.pdf), dostęp online: 20.05.2024 r.

¹⁶³ Por. C. Kąkol, *Bezpieczeństwo imprez masowych. Komentarz*, Wolters Kluwer, Warszawa 2020, s. 18-19.

¹⁶⁴ Ustawa z dnia 21 kwietnia 2017 roku o zwalczaniu dopingu w sporcie (tekst jedn. Dz. U. z 2022, poz. 1258 ze zm., dalej jako: u.z.d.s.).

przez Polskę Konwencję Antydopingową Rady Europy, sporządzoną w Strasburgu dnia 16 listopada 1989 r. (Dz. U. z 2001 r. poz. 149, z późn. zm.) oraz Międzynarodową konwencję o zwalczaniu dopingu w sporcie, sporządzoną w Paryżu dnia 19 października 2005 r. (Dz. U. z 2007 r. poz. 999, z późn. zm.). Choć normy te wcześniej były w części implementowane, o tyle ustawodawca, jak wynika z uzasadnienia do ustawy o zwalczaniu dopingu w sporcie, zdecydował się na stworzenie odrębnego aktu prawnego z uwagi na istotność i wagę przepisów międzynarodowych. Wchodząc w szczegóły ustawy o zwalczaniu dopingu w sporcie wskazać należy, że za funkcjonowanie systemu antydopingowego w Polsce odpowiada Polska Agencja Antydopingowa (POLADA). Choć na gruncie prawa polskiego POLADA ma charakter autonomiczny¹⁶⁵, o tyle w aspekcie międzynarodowym, podlega ona Światowej Agencji Antydopingowej (WADA) i zobowiązana jest do stosowania zarówno Międzynarodowej konwencji o zwalczaniu dopingu w sporcie, jak i Światowego Kodeksu Antydopingowego. Oprócz Polskiej Agencji Antydopingowej prawodawca w ustawie o zwalczaniu dopingu w sporcie stworzył Polskie Laboratorium Antydopingowe, będące państwową osobą prawną, a zajmujące się w szczególności prowadzeniem analiz antydopingowych. Ustawa o zwalczaniu dopingu w sporcie zawiera również przepisy karne. Ustawodawca nie penalizuje jednak działań lub zaniechań sportowców przyjmujących doping albo unikających kontroli dopingowej, ale zawiera restrykcje karne odnoszące się przede wszystkim do osób udzielających dopingu. W związku z wprowadzeniem nowego modelu antydopingowego w Polsce, ale także ze względu na dużą autonomię działalności POLADA, pojawiły się problemy związane z jurysdykcją Trybunału Arbitrażowego ds. Sportu, który do tej pory stanowił organ rozpoznający środki zaskarżenia od Panelu Dyscyplinarnego POLADA. Polska Agencja Antydopingowa przedstawiała stanowisko, zgodnie z którym po zmianie przepisów wewnętrznych po dniu 1 stycznia 2021 roku, stronom nie przysługuje już skarga do Trybunału Arbitrażowego ds. Sportu, a sprawy sportowców oskarżanych o stosowanie dopingu kończą się w drugiej instancji przed organami POLADA. Trybunał Arbitrażowy ds. Sportu podjął jednak uchwałę dokonującą wykładni przepisów Kodeksu Antydopingowego POLADA w ten sposób, że do postępowań antydopingowych wszczętych przed dniem 1 stycznia 2021 roku dotychczasowe przepisy zachowują swoją aktualność, a stronom przysługuje skarga do Trybunału. U podstaw rozstrzygnięcia Trybunału Arbitrażowego ds. Sportu legło przekonanie,

¹⁶⁵ Co ciekawe, POLADA w zakresie swojej działalności realizuje nie tylko zadania związane ze zwalczaniem dopingu w sporcie. W ostatnim czasie, eksperci z POLADA brali udział w akcji likwidacji trzech fabryk sfałszowanych produktów farmaceutycznych we współpracy z Centralnym Biurem Śledczym Policji, zob. <https://antydoping.pl/jedna-z-najwiekszych-akcji-w-historii-cbsp-wymierzona-w-przestepczosc-farmaceutyczna-udzial-wziela-polada/>, dostęp online: 20.05.2024 r.

że „wykładnia taka wypełnia przede wszystkim cel ustawodawcy, wyrażony w treści uzasadnienia projektu ustawy z dnia 07.07.2016 r. o zmianie ustawy o sporcie, który wprowadzał do ustawy o sporcie przepis art. 45e, w myśl którego przepisów tej ustawy nie stosuje się do spraw dyscyplinarnych dotyczących dopingu w sporcie. Zgodnie z treścią powołanego dokumentu, intencją ustawodawcy była zmiana przepisów ustawy o sporcie w zakresie, w jakim mają one służyć dostosowaniu obowiązującego w Polsce prawa do standardów międzynarodowych, w tym w szczególności Światowego Kodeksu Antydopingowego (...) Nie można zatem zgodzić się z aktualną interpretacją POLADA, że poprzez zmianę wewnętrznych reguł dyscyplinarnych stanowionych (obecnie) przez POLADA, zawodnicy krajowi utracili prawo do wniesienia środka zaskarżenia od decyzji dyscyplinarnej do jakiegokolwiek zewnętrznej – niepowiązanej w żaden sposób z POLADA – organizacji arbitrażowej (Trybunał Arbitrażowy ds. Sportu przy PKOl. bądź CAS)”¹⁶⁶. W kontekście norm zawartych w ustawie o zwalczaniu dopingu w sporcie należy zwrócić uwagę na jeden dość istotny z perspektywy rozwijającego się świata sportu aspekt. Mianowicie regulacja ta, co należy podkreślić, odnosi się wyłącznie do tzw. dopingu tradycyjnego, a to w szczególności związanego z zażywaniem przez sportowców substancji niedozwolonych. Prawodawca nie odnosi się tutaj jednak do sfery e-dopingu, który występuje coraz powszechniej w świecie rywalizacji opartej na wysiłku intelektualnym w postaci e-sportu¹⁶⁷. Należy w tym miejscu *de lege ferenda* postulować, aby stworzone zostały także normy prawa powszechnie obowiązującego regulujące kwestie dopingu technologicznego (obecnie tego rodzaju doping może być analizowany co najwyżej na kanwie dyscyplinarnej – w przypadku stworzenia regulacji wewnętrznej przez daną organizację sportową).

Kolejną z wymagających syntetycznego omówienia ustaw z zakresu prawa sportowego jest ustawa o grach hazardowych. Początkowo przygotowanie wspomnianej regulacji na etapie prac ustawodawczych budziło duże wątpliwości związane z transparentnością procesu jej uchwalania oraz lobbingiem środowisk bukmacherskich. Z tego względu wydaje się, że obecnie jest to jedna z ustaw, których procedura tworzenia pozostawała pod szczególnym nadzorem opinii publicznej¹⁶⁸. Jak wskazuje się w literaturze przedmiotu, ustawa o grach hazardowych wprowadziła silną reglamentację działalności w tej sferze i stanowiła odpowiedź na potrzebę

¹⁶⁶ Uchwała Rady Trybunału Arbitrażowego ds. Sportu przy Polskim Komitecie Olimpijskim z dnia 14 stycznia 2022 roku, zob. https://www.trybunalsport.pl/userfiles/download/n_1016.pdf, dostęp online: 20.05.2024 r.

¹⁶⁷ P. Rok, *Oszustwa w e-sporcie – e-doping* [w:] red. K. Grzybczyk, *E-sport. Prawne aspekty*, Wolters Kluwer, Warszawa 2021, s. 246.

¹⁶⁸ Zob. <https://prawo.gazetaprawna.pl/artykuly/825122,jak-pracowano-nad-ustawa-hazardowa.html>, dostęp online: 20.05.2024 r.

zmian w zakresie gier i zakładów wzajemnych¹⁶⁹. Podkreśla się równocześnie, że aktualnie obowiązująca ustawa o grach hazardowych, została wprowadzona ze względu na potrzebę zmian wynikających z rozwoju technologicznego, jak również z uwagi na występujące na rynku gier i zakładów wzajemnych nieprawidłowości¹⁷⁰. Ustawa o grach hazardowych w swojej treści reguluje przede wszystkim warunki i ograniczenia w organizowaniu gier hazardowych w Polsce, w tym obowiązki podmiotów prowadzących gry hazardowe. Co istotne gry hazardowe w Polsce nie są ograniczone wyłącznie do działalności komercyjnej, ale dla części z nich ustawodawca wprowadza wyłączność państwa. W ustawie wskazuje się, że prowadzenie działalności w zakresie gier liczbowych, loterii pieniężnych, gry telebingo oraz gier na automatach poza kasynem gry jest objęte monopolem państwa. Podobnie rzecz ma się z urządzaniem gier hazardowych przez sieć Internet, które z wyjątkiem zakładów wzajemnych i loterii promocyjnych, są również objęte monopolem państwa. Za wykonywanie monopolu w imieniu państwa odpowiada co do zasady minister właściwy do spraw aktywów państwowych (choć pomocniczą rolę pełni także minister właściwy do spraw finansów publicznych, który chociażby zatwierdza regulaminy gier objętych monopolem). Ustawa w zakresie gier hazardowych wprowadza środki reglamentacji działalności gospodarczej w postaci koncesji i zezwoleń – zależnie od rodzaju wykonywanej działalności. Ze względu na charakter organizacji gier hazardowych, regulacja przewiduje także opłaty i podatki związane z ich organizacją, a nadto restrykcje w postaci kar pieniężnych w sytuacji nieszanowania lub postępowania sprzecznego z przepisami ustawy o grach hazardowych.

Istotną dla sportu regulacją, w szczególności w sferze związanej z jego finansowaniem, jest ustawa o finansach publicznych¹⁷¹. Pamiętać należy, że art. 14 pkt u.f.p. powołuje się na zadania własne jednostek samorządu terytorialnego w postaci kultury fizycznej i sportu, w tym utrzymywania terenów rekreacyjnych i urządzeń sportowych. Choć ustawa o finansach publicznych na kwestie sportowe wprost w swojej treści nie wskazuje, to jednak pamiętać należy, że zawiera ważne regulacje związane z finansowaniem sportu przez jednostki samorządu terytorialnego, co pozostaje w powiązaniu z unormowaniem zawartym w art. 28 u.s. Ustawa o finansach publicznych w art. 250-252 normuje kwestie szczegółowe związane z udzielaniem dotacji, w tym dotacji dla klubów sportowych, o których mowa w ustawie

¹⁶⁹ S. Babiarz, K. Aromiński [w:] red. S. Babiarz, *Ustawa o grach hazardowych. Komentarz*, Wolters Kluwer, Warszawa 2017, s. 19

¹⁷⁰ S. Radowicki, *Rozdział 1. Przepisy ogólne* [w:] red. M. Wierzbowski, S. Radowicki, *Ustawa o grach hazardowych. Komentarz*, Wolters Kluwer, Warszawa 2019, s. 24.

¹⁷¹ Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 roku o finansach publicznych (tekst jedn. Dz. U. z 2023, poz. 1270 ze zm., dalej jako: u.f.p.).

o sporcie. Jak wskazała Regionalna Izba Obrachunkowa w Rzeszowie, „klub sportowy, działający na obszarze danej jednostki samorządu terytorialnego, nie działający w celu osiągnięcia zysku, może otrzymywać dotację celową z budżetu tej jednostki, z zastosowaniem przepisów u ustawy o finansach publicznych z 2009 r. w zakresie udzielania dotacji celowych dla podmiotów niezaliczanych do sektora finansów publicznych i nie działający w celu osiągnięcia zysku”¹⁷². Nie ulega więc wątpliwości, że przepisy ustawy o sporcie i ustawy o finansach publicznych pozostają w ścisłym związku (a charakter przyznawanych dotacji sportowych dla podmiotów nie działających w celu osiągnięcia zysku pozostaje spójny także z treścią art. 221 u.f.p.). Co ciekawe udzielanie dotacji klubom sportowym na zasadach określonych w art. 28 u.s. ma charakter hybrydowy. Z jednej bowiem strony zawierana jest umowa o charakterze cywilnoprawnym, z drugiej zaś stosuje się do niej regulacje publicznoprawne wynikające z art. 250-252 u.f.p. W praktyce działalności organizacji sportowych, ten rodzaj finansowania ma niebagatelne znaczenie dla ich funkcjonowania. Niemniej wydaje się, że zespolenie dwóch odrębnych reżimów prawnych wywołuje często wątpliwości po stronie adresatów norm prawnych¹⁷³.

Ustawą wartą syntetycznego omówienia jest także ustawa o bezpieczeństwie i ratownictwie w górach i na zorganizowanych terenach narciarskich¹⁷⁴, która wprowadza unormowania w zakresie sportu uprawianego w górach i na obszarach narciarskich. Regulacja ta w części odnoszącej się do uprawiania sportu obejmuje w szczególności warunki bezpieczeństwa i obowiązki osób przebywających w górach oraz na zorganizowanych terenach narciarskich, a w szczególności uprawiających sport, rekreację lub turystykę. Z drugiej zaś strony ustawa tworzy system ratownictwa obowiązujący na wskazanych obszarach tak, aby uczestnikom narciarskiej i górskiej turystyki oraz sportowcom korzystającym z aktywności fizycznej na tych obszarach zapewnione było szeroko pojęte bezpieczeństwo, zaś w razie wypadku udzielona została niezbędna pomoc. Nadto akt prawny normuje katalog podmiotów uprawnionych do wykonywania ratownictwa górskiego i narciarskiego, tworząc jednocześnie zasady finansowania tych podmiotów¹⁷⁵. Co istotne, ustawa wprowadza także restrykcje karne (stanowiące *lex specialis* w stosunku do przepisów Kodeksu karnego i pozostające z nimi

¹⁷² Uchwała Regionalnej Izby Obrachunkowej w Rzeszowie z dnia 25 stycznia 2011 roku, sygn. II/345/2011.

¹⁷³ Z doświadczeń zawodowych autora wynika, że w przypadku umów organy wykonawcze jednostek samorządu terytorialnego kreują prymat władztwa administracyjnego przy umowach dotacyjnych nad zasadą swobody umów i interpretacją umów dokonywaną wedle zgodnej woli stron umowy, tj. organu i organizacji sportowej.

¹⁷⁴ Ustawa z dnia 18 sierpnia 2011 roku o bezpieczeństwie i ratownictwie w górach i na zorganizowanych terenach narciarskich (tekst jedn. Dz. U. z 2023, poz. 1154 ze zm.).

¹⁷⁵ W zakresie ratownictwa górskiego do podmiotów takich należą m.in. Górskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe, czy Tatrzańskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe. W przypadku ratownictwa narciarskiego za zorganizowanie ratownictwa narciarskiego odpowiada zarządzający zorganizowanym terenem narciarskim.

z zbiegu) odnoszące się do uprawiania narciarstwa lub snowboardingu na zorganizowanym terenie narciarskim w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego oraz w zakresie zaniechania obowiązku opieki lub nadzoru nad osobą do ukończenia 16 roku życia poprzez dopuszczenie małoletniego do uprawiania narciarstwa zjazdowego lub snowboardingu bez kasku konstrukcyjnie do tego przeznaczonego.

Z podobnym aspektem uprawiania sportu i bezpieczeństwa mamy równocześnie do czynienia w ustawie o bezpieczeństwie osób przebywających na obszarach wodnych¹⁷⁶. Jak wskazano w uzasadnieniu do ustawy „w związku ze stale wzrastającym zainteresowaniem turystów aktywnym wypoczynkiem nad wodami oraz rosnącym zainteresowaniem inwestorów rozwojem infrastruktury rekreacyjnej, niezbędne jest podjęcie działań mających na celu maksymalne zapewnienie warunków bezpieczeństwa osób pływających, kąpiących się i uprawiających sporty wodne. To państwo powinno również zapewnić system informacyjny ostrzegający przed zagrożeniami nad wodą poprzez określenie systemu oznaczeń, zasad korzystania z obszarów wodnych. Dotychczasowe uregulowania prawne w zakresie bezpieczeństwa nad wodami nie uwzględniają różnic związanych ze specyfiką obszarów wodnych oraz pomijają konieczność uregulowania kwestii dotyczących określenia podmiotów odpowiedzialnych za zapewnienie warunków bezpieczeństwa osób pływających, kąpiących się i uprawiających sporty wodne”¹⁷⁷. Jak można zauważyć potrzeba wprowadzenia nowej ustawy wyniknęła z okoliczności związanych z rozwojem sportów wodnych i aktywności fizycznej nad wodą. Jak wskazuje się w literaturze przedmiotu, ustawa ta w dużej mierze promuje środki edukacyjne i profilaktyczne związane z zapewnianiem bezpieczeństwa na obszarach wodnych¹⁷⁸. W tym celu ustawodawca kreuje obowiązki leżące po stronie osób przebywających na obszarach wodnych oraz dla zarządzających terenami, a także wskazuje środki niezbędne dla zapewnienia bezpieczeństwa w tych rejonach. Nadto regulacja przewiduje unormowania dotyczące systemu ratownictwa wodnego w Polsce, w tym także związane z finansowaniem organizacji zajmujących się ratownictwem oraz nadzorem na tymi organizacjami¹⁷⁹. Ustawa

¹⁷⁶ Ustawa z dnia 18 sierpnia 2011 roku o bezpieczeństwie osób przebywających na obszarach wodnych (tekst jedn. Dz. U. z 2023, poz. 714 ze zm.).

¹⁷⁷ Uzasadnienie do projektu ustawy o bezpieczeństwie osób przebywających na obszarach wodnych, zob. [https://orka.sejm.gov.pl/Druki6ka.nsf/0/8E4B740E2D042A0AC12577B40037041B/\\$file/3448.pdf](https://orka.sejm.gov.pl/Druki6ka.nsf/0/8E4B740E2D042A0AC12577B40037041B/$file/3448.pdf), dostęp online: 20.05.2024 r.

¹⁷⁸ E. Zieliński, J. Wieczorek, K. Grobelska, J. Telak, T. Zalewski, B. Boniek, K. Pietkun, J. Simińska, K. Nowacka, S. Ryniak, *Analiza realizacji wybranych elementów programu profilaktycznego akcji pod kryptonimem „Przedszkolak” prowadzonej w latach 2010-2012* [w:] M. Napierała, A. Skaliy, W. Żukow, *Stan, perspektywy i rozwój ratownictwa, kultury fizycznej i sportu w XXI wieku*, Wydawnictwo Uczelniane Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy, Bydgoszcz 2013, s. 45.

¹⁷⁹ Główną organizacją odpowiadającą za system ratownictwa wodnego w Polsce jest obecnie Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe.

wprowadza także przepisy karne związane z penalizacją zachowań polegających na niestosowaniu się do poleceń zarządzających terenami wodnymi oraz zachowań związanych z przebywaniem na obszarach wodnych pod wpływem alkoholu lub środka odurzającego.

Na marginesie należy zauważyć, że poza aktami prawnymi rangi ustawowej, do źródeł prawa sportowego powszechnie obowiązującego, należy zaliczać także odnoszące się do sfery sportu rozporządzenia, czy akty prawa miejscowego. Rozporządzenia funkcjonujące w obrębie prawa sportowego mają najczęściej charakter wykonawczy i techniczny zarazem¹⁸⁰. Istotną rolę pełnią równocześnie akty prawa miejscowego. Choć ich wymiar z zasady ma charakter lokalny, to zyskują one na znaczeniu nie tylko w takiej sferze. Bardzo często bowiem na podstawie aktów prawa miejscowego ustalane są kwestie delegowane samorządom w ramach ich ustawowych obowiązków, a związanych z rozwojem infrastruktury sportowej, czy ze wspieraniem klubów sportowych i sportowców. Najczęściej akty prawa miejscowego w tym zakresie wydawane są w oparciu o art. 27 ust. 2 u.s., na podstawie którego organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego w drodze uchwały określa warunki i tryb finansowania zadania własnego odnoszącego się do tworzenia warunków sprzyjających rozwojowi sportu. Najczęstszym przejawem tworzenia takich warunków są dotacje sportowe stanowiące instrument wsparcia ze środków samorządowych¹⁸¹. Co ciekawe, na podstawie dyspozycji ustawowej, jednostki samorządu terytorialnego są także uprawnione do powoływania rad sportu, najczęściej na podstawie zarządzeń organów wykonawczych takiej jednostki (na podstawie delegacji ustawowej z art. 30 u.s.)¹⁸². Przykłady aktów wykonawczych w postaci rozporządzeń, czy aktów prawa miejscowego w zakresie sportu oczywiście można mnożyć z uwagi na powszechny charakter sportu.

Podsumowując wątek aktów prawa powszechnie obowiązującego należy wspomnieć, że powyżej przedstawiono wyłącznie wybrane akty prawne, niemniej biorąc pod uwagę zasięg sportu w regulacjach prawnych oraz jego wieloaspektowy wymiar, istnieje również wiele

¹⁸⁰ Przykładowo na podstawie delegacji wynikającej z ustawy o sporcie, aktualnie obowiązuje kilka rozporządzeń jak np. Rozporządzenie Ministra Sportu i Turystyki w sprawie ewidencji klubów sportowych, Rozporządzenie Ministra Sportu i Turystyki w sprawie stypendiów sportowych, Rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej w sprawie wzoru zaświadczenia dotyczącego okresu pobierania stypendiów sportowych, Rozporządzenie Ministra Sportu w sprawie wyróżnień i nagród pieniężnych za wybitne osiągnięcia sportowe, czy też Rozporządzenie Ministra Zdrowia w sprawie kwalifikacji lekarzy uprawnionych do wydawania zawodnikom orzeczeń lekarskich o stanie zdrowia oraz zakresu i częstotliwości wymaganych badań lekarskich niezbędnych do uzyskania tych orzeczeń.

¹⁸¹ K. Sawicka, *Finansowanie rozwoju sportu z budżetu jednostki samorządu terytorialnego* [w:] red. J. Blicharz, *Prawne aspekty prywatyzacji*, Prawnicza i Ekonomiczna Biblioteka Cyfrowa, Wrocław 2012, s. 249.

¹⁸² Por. szerzej: M. Szatkowski, *Działalność rad sportu jako przejaw publicznego wspierania sportu* [w:] red. J. Batorski, S. Kościółek, *Młodzi o sporcie 2022: wyzwania dla menadżerów*, Instytut Przedsiębiorczości Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2022, s. 21-34.

innych aktów prawnych rangi ustawowej odnoszących się bezpośrednio i pośrednio do sportu. Tym niemniej powyższy opis ukazuje różnorodność norm prawnych w obszarze prawa sportowego, które obejmują zarówno przepisy o charakterze ustrojowym, jak też patrząc szczegółowo, normy prawa prywatnego i prawa publicznego, co stanowi o wielowymiarowym aspekcie prawa sportowego.

Niezależnie jednak od norm prawa powszechnie obowiązującego należy zwrócić także na regulacje wewnętrzne istotnie rzutujące na działalność organizacji sportowych. Wydaje się, że świat sportu jest jedną z nielicznych sfer, gdzie często prymat zyskują akty prawa wewnętrznego. W niektórych sytuacjach, jak chociażby w przypadku polskich związków sportowych, szerokie regulacje wewnętrzne są wynikiem autonomii tychże organizacji, nadanej przepisami ustawy o sporcie. W ocenie M. Bilińskiego normy wewnętrzne stanowią uzupełnienie regulacji prawa powszechnie obowiązującego, a czasami nawet mogą zastępować niektóre gałęzi prawa (jak chociażby w przypadku kontraktu ryzyka sportowego w prawie karnym)¹⁸³. Jak się wydaje, akty prawa wewnętrznego w sporcie występują najczęściej na kilku płaszczyznach.

Pierwszą sferą, w której wprowadzane są bogate regulacje wewnętrzne są organizacje sportowe – zarówno na poziomie krajowym jak i międzynarodowym. Odnosząc się w pierwszej kolejności do organizacji krajowych, w polskim porządku prawnym na czoło wysuwają się polskie związki sportowe, które dysponują daleko idącą autonomią w zakresie ustalania reguł wewnątrzorganizacyjnych. Podstawa dla przyjmowania przepisów wewnętrznych przez polskie związki sportowe jest art. 13 ust. 1 pkt 2 u.s. Zgodnie z jego treścią, polski związek sportowy ma wyłączne prawo do ustanawiania i realizacji reguł sportowych, organizacyjnych i dyscyplinarnych we współzawodnictwie sportowym organizowanym przez związek, z wyjątkiem reguł dyscyplinarnych dotyczących dopingu w sporcie. Słowem, polski związek sportowy jest władny do regulowania wszystkich kwestii związanych ze współzawodnictwem sportowym, poza kwestiami odnoszącymi się do dopingu w sporcie. Rozwiązanie to pozostaje zatem spójne z ustawą o zwalczaniu dopingu w sporcie i z właściwością organów tam określonych.

Normy wewnętrzne w organizacjach sportowych nie stanowią źródła prawa powszechnie obowiązującego. Wiążą one co do zasady jedynie podmioty podlegające regułom

¹⁸³ Rozprawa doktorska Michała Bilińskiego, pt. *Państwa a sport. Węzłowe zagadnienia prawne*, Kraków 2011, s. 31-32, zob. https://ruj.uj.edu.pl/xmlui/bitstream/handle/item/42070/bilinski_panstwo_a_sport_wezlowe_zagadnienia_prawne_2011.pdf?sequence=1&isAllowed=y, dostęp online: 20.05.2024 r.

określanym przez daną organizację, a więc przykładowo zawodników, trenerów, kluby sportowe i inne osoby lub podmioty biorące udział w szeroko pojętych działaniach organizacyjnych federacji czy związków sportowych. Co ciekawe, zdarzają się jednak poglądy wskazujące na publiczny charakter przepisów wewnętrznych organizacji sportowych. Zdaniem J. Jabłońskiej normy tworzone przez organizacje sportowe można porównać do sfery prawa zwyczajowego, choć prawo to ma charakter pisemny, tworzony przez daną federację sportową lub jej organy¹⁸⁴. Wydaje się, że co najmniej w części z tym poglądem można się zgodzić. W niektórych bowiem przypadkach, choć prawo wewnętrzne organizacji sportowych nie ma charakteru zewnętrznego, tj. nie wiąże podmiotów spoza danej organizacji i nie stanowi prawa powszechnie obowiązującego, o tyle bywa ono stosowane także w judykaturze. Dobitym tego przykładem są regulacje związane z udzielaniem zezwolenia na posiadanie broni. Choć w tym zakresie istnieje regulacja ustawowa, o tyle orzecznictwo sądów administracyjnych nierzadko powołuje się na regulacje wewnętrzne polskiego związku sportowego. Praźródłem dla związania przepisami wewnętrznymi w tym zakresie pozostaje jednak akt rangi ustawowej w postaci art. 13 ust. 1 pkt 2 u.s. Tym niemniej powyższe ukazuje, że regulacje wewnętrzne polskich związków sportowych mają w sobie element publiczny i bywają stosowane przez sądy¹⁸⁵. Za takim przyjęciem w literaturze przedmiotu opowiedział się także E. Krześniak, zaznaczając, że przepisy wewnętrzne federacji sportowych można uznawać za swego rodzaju *soft law*, a to ze względu na to, że zawierają generalne i abstrakcyjne normy, niebędące jednocześnie prawem powszechnie obowiązującym¹⁸⁶.

Powstaje jednak pytanie, czy w świetle ustawy o sporcie jedynie polskie związki sportowe są uprawnione do ustanawiania własnych reguł wewnątrzorganizacyjnych. Wśród przedstawicieli doktryny pojawił się pogląd wskazujący na utrudnienia w zakresie tworzenia zasad współzawodnictwa sportowego i licencjonowania sportu w przypadku braku statusu polskiego związku sportowego¹⁸⁷. O ile pogląd ten wydaje się co do zasady słuszny, o tyle należałoby uznać, że każda organizacja działająca w sferze sportu może ustalać własne reguły i zasady organizacyjne. Różnica będzie polegała jednak na tym, że w przypadku weryfikacji

¹⁸⁴ J. Jabłońska, *Istota spójności regulacji prawnych oraz niesprzeczności regulacji pozaprawnych z regulacjami prawnymi* [w:] red. A. Szwarz, *Kompatybilność pozaprawnych regulacji sportowych z regulacjami prawnymi*, Wydawnictwo Nauka i Innowacje, Poznań 2014, s. 60-21.

¹⁸⁵ Zob. Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 21 czerwca 2017 roku, sygn. II SA/Wa 2034/16, Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 29 września 2017 roku, sygn. II SA/Wa 2148/16, Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 15 września 2017 roku, sygn. II SA/Wa 2040/16.

¹⁸⁶ E. J. Krześniak, *Kluby i organizacje...*, s. 294.

¹⁸⁷ M. Biliński, *Problemy prawne działalności z zakresu e-sportu* [w:] Ł. Klimczyk, M. Leciak, *E-sport. Aspekty prawne*, Legalis, dostęp online: 20.05.2024 r.

tychże reguł, ich interpretacja będzie dokonywana w przypadku polskich związków sportowych przez pryzmat zasady autonomii (art. 13 ust. 1 pkt 2 u.s.). W praktyce niejednokrotnie występują konflikty prawne związane ze stosowaniem reguł wewnątrzorganizacyjnych. Przykładem takim mogą być chociażby rozbieżności związane z ważnością lub obowiązywaniem kontraktów sportowych. Z jednej bowiem strony oceny w tym zakresie można dokonywać przez pryzmat przepisów powszechnie obowiązujących w postaci Kodeksu cywilnego, z drugiej zaś przeciwne regulacje mogą pojawić się w przepisach wewnętrznych. Dobrym zilustrowaniem tej sytuacji jest odmienna ocena obowiązywania umowy – kontraktu piłkarskiego z perspektywy Kodeksu cywilnego w zestawieniu z przepisami regulowanymi przez Polski Związek Piłki Nożnej. W przypadku przepisów prawa powszechnie obowiązującego – Kodeksu cywilnego – kontrakt może zostać uznany za skutecznie wypowiedziany w chwili złożenia przez piłkarza oświadczenia o wypowiedzeniu, zaś w przypadku przepisów wewnętrznych Polskiego Związku Piłki Nożnej, skuteczność wypowiedzenia umowy może być uzależniana chociażby od wcześniejszego wezwania do zapłaty. Z tej przyczyny już na pierwszy rzut oka pojawia się istotna rozbieżność pomiędzy prawem powszechnie obowiązującym a prawem wewnętrznym polskiego związku sportowego. Jak wskazuje J. Fornalik, w takich sytuacjach, choć z zasady przepisy należące do konstytucyjnych źródeł prawa powinny wyprzedzać prawo wewnętrzne, o tyle w praktyce decydujące znaczenie będą przybierały regulacje wewnętrzne, a to ze względu na przynależność i udział we współzawodnictwie organizowanym przez dany polski związek sportowy. Jeśli zawodnik będzie kwestionował przepisy związkowe, może on spotkać się z odmową dopuszczenia do udziału w rozgrywkach sportowych, choćby ze względu na nieskutecznie (w świetle przepisów wewnętrznych) rozwiązana umowę. Nierzadko zaś będzie dochodziło także do sytuacji, w których prawotwórczość polskich związków sportowych będzie wyłączała stosowanie przepisów powszechnie obowiązujących¹⁸⁸. Choć rozwiązania takie należy ocenić krytycznie, to jednak praktyka pokazuje, że takie sytuacje występują często.

Odrębną rzeczą pozostaje jednak kwestia zgodności przepisów wewnętrznych organizacji sportowych z normami prawa powszechnie obowiązującego. W dyskursie publicznym nie jeden raz zwracano uwagę na wątpliwości w tym zakresie. Przypomnieć należy, że prawotwórczość organizacji sportowych ma, dość powiedzieć, swobodny charakter i nie podlega szerszej kontroli. Oczywiście, na zasadach określonych w art. 16 u.s. minister

¹⁸⁸ J. Fornalik, *Kilka słów o autonomii regulacji Polskiego Związku Piłki Nożnej*, zob. <https://fornalik.law/2018/06/13/kilka-slow-o-autonomii-regulacji-polskiego-zwiazku-pilki-noznej/>, dostęp online: 20.05.2024 r.

właściwy do spraw kultury fizycznej może sprawować nadzór i kontrolę na polskich związkami sportowymi, w tym w zakresie podejmowanych aktów prawa wewnętrznego (choć minister nie jest już władny w zakresie decyzji dyscyplinarnych lub regulaminowych), jednak w zakresie innych organizacji weryfikacja takiej zgodności jest utrudniona¹⁸⁹. Co ciekawe, na problem sprzeczności przepisów wewnętrznych z prawem powszechnie obowiązującym wskazywano już co najmniej kilka lat temu. Na posiedzeniu Sejmowej Komisji Kultury Fizycznej, Sportu i Turystyki w dniu 11 maja 2017 roku, zwrócono uwagę na konieczność dostosowania statutów polskich związków sportowych do przepisów ustawy o sporcie, a w związku z tym ustalono, że kwestie te powinny stać się przedmiotem analiz Najwyższej Izby Kontroli¹⁹⁰. Niestety, ale w dalszych latach do szczegółowych kontroli w takim zakresie nie doszło. Można jedynie spotkać kontrole incydentalne, jak chociażby ta, która miała miejsce w 2018 roku w Polskim Związku Podnoszenia Ciężarów. Najwyższa Izba Kontroli przeprowadzała wówczas między innymi weryfikację przepisów wewnętrznych tego polskiego związku sportowego dotyczących dopingów pod kątem zgodności z przepisami ustawowymi, zauważając przy tym nieścisłości lub braki w regulacjach wewnętrznych¹⁹¹. Mając jednak na uwadze powyższe sygnały oraz wątpliwości, *de lege ferenda* należy postulować wprowadzenie ustawowej regulacji zapewniającej ścisłą weryfikację prawa organizacji sportowych pod kątem dostosowania ich do obowiązujących powszechnie przepisów prawa.

Regulacje wewnętrzne to jednak nie tylko reguły ustalane przez federacje sportowe. Wśród reguł wewnętrznych mających kluczowe znaczenie dla funkcjonowania sportu są także orzeczenia arbitrażu sportowego – zarówno w sferze krajowej (Trybunał Arbitrażowy ds. Sportu przy Polskim Komitecie Olimpijskim), jak i międzynarodowej (Trybunał Arbitrażowy ds. Sportu w Lozannie)¹⁹². Można pokusić się o stwierdzenie, że orzeczenia sądów i trybunałów arbitrażowych co najmniej pośrednio mają charakter prawnotworzący. O ile oczywiście orzeczenia przez nie wydawane nie stanowią źródłami prawa powszechnie

¹⁸⁹ Choć w sytuacji, gdy mamy do czynienia ze stowarzyszeniami w rozumieniu ustawy – Prawo o stowarzyszeniach, to na zasadach określonych w tej ustawie kontrola i nadzór są dopuszczalne, natomiast wyłącznie w zakresie określonym art. 25 u.p.s.

¹⁹⁰ Pełny zapis przebiegu posiedzenia Komisji Kultury Fizycznej, Sportu i Turystyki z dnia 11 maja 2017 roku, zob. <https://orka.sejm.gov.pl/zapisy8.nsf/0/83E41C5D609BE5D1C125816900497ADE/%24File/0186608.pdf>, dostęp online: 20.05.2024 r.

¹⁹¹ Wystąpienie pokontrolne Najwyższej Izby Kontroli z listopada 2018 roku, znak: LWA. 410.016.02.2018, zob. https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwissOP9wKSGAxUGQIUIHembDXoQFnoECBcQAQ&url=https%3A%2F%2Fwww.nik.gov.pl%2Fkontrola%2Fwyniki-kontroli-nik%2Fpobierz%2Clol~p_18_040_201901171339501547732390~id1~01%2Ctyp%2Ckj.pdf&usg=AOvVaw08haGbMZG0L7Pp83A7uVT0&opi=89978449, dostęp online: 20.05.2024 r.

¹⁹² J. Dziadur, *Lex sportiva – współczesny charakter prawa sportowego*, zob. <https://www.infor.pl/prawo/prawa-konsumenta/prawa-konsumenta/5135510,Lex-sportiva-wspolczesny-charakter-prawa-sportowego.html>, dostęp online: 20.05.2024 r.

obowiązującego, o tyle tworzone przez orzecznictwo arbitrażowe w sporcie precedensy, kształtują regulacje prawne. W zakresie sportu można przytaczać cały szereg orzeczeń czy to Trybunału Arbitrażowego ds. Sportu przy Polskim Komitecie Olimpijskim albo Trybunału Arbitrażowego ds. Sportu w Lozannie. W piśmiennictwie zauważa się, że chociażby Trybunał Arbitrażowy ds. Sportu w Lozannie ukształtował szereg niepisanych i nieskodyfikowanych zasad prawa sportowego, do których organizacje sportowe (działające w sferze sportu profesjonalnego) muszą się stosować. Tego rodzaju zasady określane są w doktrynie prawa sportowego mianem *lex mercatoria*¹⁹³. Wprowadzane w prawie sportowym zasady, choć z reguły nie mogą stanowić źródła prawa powszechnie obowiązującego, to jednak ich autonomiczny charakter nie wymaga uznawania przez państwo porządku prawnego określanego w regulacjach wewnętrznych, ani nie wymaga szczególnej legitymizacji¹⁹⁴. Niemniej wydaje się, że w zakresie norm o charakterze autonomicznym, choć minimalna kontrola w zakresie zgodności tych norm w prawem powszechnie obowiązującym powinna istnieć.

W sferze tworzenia norm prawa sportowego, oprócz wymienionych wyżej trybunałów, istotnego znaczenia nabierają organy tworzone w szczególności przy polskich związkach sportowych w postaci sądów polubownych. Sądownictwo polubowne zyskuje na znaczeniu zwłaszcza w obliczu regulacji powszechnie obowiązujących. Zgodnie z przepisami Kodeksu postępowania cywilnego¹⁹⁵, orzeczenia sądów polubownych są respektowane na równi z orzeczeniami sądów powszechnych. Kwestię sądownictwa polubownego regulują przepisy art. 1154-1217 k.p.c. Co jednak istotne, dla skuteczności procedowania sprawy przed sądem polubownym niezbędnym jest skonstruowanie prawidłowego zapisu na sąd polubowny. W świecie sportu w Polsce zapisy takie najczęściej występują na etapie przystępowania uczestników do polskiego związku sportowego, albo na etapie podpisywania dokumentów licencyjnych w sporcie. Judykaty sądów polubownych możemy także zaliczać do źródeł prawa sportowego *sensu largo*. Tyczą się one bowiem materii ściśle związanej z uprawianiem sportu oraz ze współzawodnictwem sportowym, ale przede wszystkim kreują one rzeczywistość otoczenia prawnego organizacji sportowych i stanowią swego rodzaju wytyczne dla rozpoznawania spraw spornych w sporcie.

Nie można zapominać, że charakter prawnokształtujący ma również orzecznictwo

¹⁹³ P. Łebek, *Autonomia organizacji sportowych*, Problemy Współczesnego Prawa Międzynarodowego, Europejskiego i Porównawczego, R. 9 (2011), s. 158.

¹⁹⁴ T. Widłak, *Wybrane uwagi na temat charakteru i statusu lex sportiva w przestrzeni prawnomiędzynarodowej*, Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny, Rok LXXVII – zeszyt 4 – 2015, s. 90.

¹⁹⁵ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 roku – Kodeks postępowania cywilnego (tekst jedn. Dz. U. z 2023, poz. 1550 ze zm., dalej jako: k.p.c.).

sądów powszechnych i sądów administracyjnych w zakresie prawa sportowego. W przypadku gdy sprawy z mocy regulacji wewnętrznych nie są rozpoznawane przez sądownictwo polubowne działające przy organizacjach sportowych, wiele przypadków spornych trafia na wokandę sądów powszechnych i administracyjnych. Rozstrzygnięcia sądów stanowią istotny wkład w sferę źródeł prawa sportowego. Oczywiście jest, że incydentalne i indywidualne orzeczenia nie stanowią prawa powszechnie obowiązującego. Mimo to samodzielność jurysdykcyjna sądów powszechnych i administracyjnych w zakresie sportu prowadzi do kształtowania się wykładni przepisów *lex sportiva*.

W kontekście polskich źródeł prawa sportowego nie sposób nie wspomnieć o pewnego rodzaju *novum*, jakim było wprowadzenie aktu w postaci Kodeksu Dobrego Zarządzania dla polskich związków sportowych¹⁹⁶. Został on wdrożony w życie w 2018 i stanowi istotne wytyczne dla zarządzających polskimi związkami sportowymi. Co ważne, jak podkreślają autorzy Kodeksu Dobrego Zarządzania, jest on dokumentem stanowiącym narzędzie pozalegislacyjne w zakresie polskiego prawa sportowego, a nadto jest kodeksem dobrych praktyk w zakresie działalności polskich związków sportowych. Można pokusić się zarazem o stwierdzenie, że Kodeks Dobrego Zarządzania pełni rolę czegoś w rodzaju *soft law* w zakresie prawa sportowego. Choć Kodeks Dobrego Zarządzania nie stanowi kodeksu dobrych praktyk w rozumieniu ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym, to jednak jego treść kodeksu dobrych praktyk przypomina. Zgodnie z art. 2 pkt 5 u.p.n.p.r. przez kodeks dobrych praktyk rozumie się zbiór zasad postępowania, a w szczególności norm etycznych i zawodowych, przedsiębiorców, którzy zobowiązali się do ich przestrzegania w odniesieniu do jednej lub większej liczby praktyk rynkowych. Kodeks Dobrego Zarządzania również zawiera normy etyczne, które powinny być realizowane przez polski związek sportowy, czym przypomina kodeks dobrych praktyk w rozumieniu ww. ustawy. Tym niemniej odnosi się on *stricte* do regulacji z zakresu sportu, w tym w szczególności w kontekście zasad funkcjonowania polskiego związku sportowego i stosowaniu przez ten związek prawa powszechnego oraz prawidłowego konstruowania regulacji wewnętrznych. W dyskursie prawa sportowego wskazuje się równocześnie, że Kodeks Dobrego Zarządzania ma stanowić presję ze strony ministerstwa na polskie związki sportowe w zakresie wdrożenia reguł prawidłowego zarządzania tym związkiem. Zaznaczyć przy tym należy, że wprowadzenie aktu o charakterze „miękkim” znane było już wcześniej w innych krajach, takich jak Wielka Brytania, Belgia, czy

¹⁹⁶ Kodeks Dobrego Zarządzania dla polskich związków sportowych, Warszawa 2018, zob. <https://www.gov.pl/web/sport/kodeks-dobrego-zaradzania-dla-pzs45>, dostęp online: 20.05.2024 r., dalej jako: Kodeks Dobrego Zarządzania.

Australia i przyniosło dyscyplinom sportowym wymierne korzyści systematyzujące i synchronizujące działalność federacji sportowych¹⁹⁷.

Odnosząc się szerzej do uregulowań zawartych w Kodeksie Dobrego Zarządzania, zauważyć należy pewnego rodzaju niespójność. Choć akt ten, jak wskazuje Ministerstwo Sportu i Turystyki, jest dokumentem pozalegisłacyjnym, a co za tym idzie, nie może stanowić norm bezwzględnie obowiązujących, o tyle już jego treść mówi coś innego. Otóż w Kodeksie Dobrego Zarządzania wskazano wytyczne, z których wynika, że Kodeks ten dzieli się na trzy części, a to: wytyczne bezwzględnie wiążące, wytyczne wiążące pod pewnymi warunkami oraz wytyczne niewiążące. Jeśli chodzi o pierwsze z nich zaznacza się, że mają one zastosowanie do każdego polskiego związku sportowego. Przykładem takich wytycznych jest chociażby określenie kompetencji organów polskiego związku sportowego, kwestia warunków ważności uchwał organów polskiego związku sportowego, czy określenie w statucie długości kadencji organów. Wytyczne wiążące pod pewnymi warunkami odnoszą się jedynie do niektórych polskich związków sportowych, a zwłaszcza takich, które otrzymują wyższą dotację z ministerstwa na funkcjonowanie. Taką wytyczną może być konieczność posiadania przez polski związek sportowy terenowych jednostek organizacyjnych. Wreszcie jeśli chodzi o wytyczne niewiążące stanowią one jedynie zalecenia. W razie niestosowania się do zaleceń niewiążących, polskiemu związkowi sportowemu co do zasady nie grożą żadne konsekwencje.

Oczywiście, jak wskazano wcześniej, Kodeks Dobrego Zarządzania w sensie formalnym nie ma mocy prawnie wiążącej, jednak brak jego stosowania przez polskie związki sportowe może rodzić dla federacji sportowej szereg negatywnych konsekwencji. W doktrynie wśród takich przykładów wymienia się przede wszystkim ograniczenie lub pozbawienie polskiego związku sportowego dofinansowania z dotacji ministerialnych. W szczególności brak stosowania reguł bezwzględnie wiążących prowadzić będzie do całkowitego wstrzymania dofinansowania ze środków państwowych¹⁹⁸. Jak wskazuje natomiast J. Bączyk, uzależnienie przekazywania środków na działalność polskiego związku sportowego od stosowania się do reguł Kodeksu Dobrego Zarządzania stanowi o efekcie związania tymi regulacjami¹⁹⁹. Oczywiście związanie to nie ma charakteru formalnego, niemniej każdorazowo polski związek sportowy musi pamiętać, że niestosowanie się do Kodeksu Dobrego Zarządzania może przynieść temu związkowi straty finansowe i zmniejszyć zarazem możliwości rozwoju.

¹⁹⁷ P. Zembura, A. Gołdys, *National Sports Observer. Raport Krajowy: Polska*, Instytut Studiów Społecznych im. Profesora Roberta Zajonca, Warszawa 2018, s. 27-28.

¹⁹⁸ K. Siemion, *O zasadach dobrego zarządzania w sporcie*, Acta Scientifica Academiae Ostroviensis, Ostrowiec Świętokrzyski 2018, s. 181.

¹⁹⁹ J. Bączyk, *Prawne aspekty działalności...*, s. 101.

Jednocześnie pamiętać należy, że choć Kodeks Dobrego Zarządzania nie jest źródłem prawa w rozumieniu Konstytucji RP, to ma znaczenie także w wymiarze praktycznym, w szczególności, gdy polski związek sportowy będzie podlegał kontroli. Zgodnie z art. 16 ust. 3 u.s. minister właściwy do spraw kultury fizycznej ma prawo żądać udostępnienia odpisów uchwał władz polskiego związku sportowego oraz udzielenia pisemnych wyjaśnień dotyczących działalności polskiego związku sportowego, a także dokonywać kontroli polskiego związku sportowego. Kontrola ta dokonywana jest pod względem zgodności z przepisami prawa, postanowieniami statutu oraz postanowieniami regulaminów tego związku. Jeżeli natomiast działalność władz polskiego związku sportowego narusza prawo, postanowienia statutu lub postanowienia regulaminów tego związku, minister właściwy do spraw kultury fizycznej, w zależności od stopnia stwierdzonych nieprawidłowości, jest uprawniony do udzielenia władzom polskiego związku sportowego upomnienia i zażądania od nich podjęcia działań mających na celu zapewnienie stanu zgodnego z prawem, uchylenia decyzji władz polskiego związku sportowego albo wystąpienia do sądu rejestrowego (KRS) z wnioskiem o zastosowanie środka w postaci zawieszenia w czynnościach władz polskiego związku sportowego lub środka w postaci rozwiązania polskiego związku sportowego. Jak można zauważyć działania polskiego związku sportowego podejmowane w sposób sprzeczny z prawem mogą doprowadzić do daleko idących konsekwencji. Jak się wydaje, w zakresie Kodeksu Dobrego Zarządzania tak skrajne przypadki mogłyby zaistnieć jedynie w sytuacji nierespektowania wytycznych bezwzględnie wiążących, ponieważ w większości stanowią one odzwierciedlenie aktualnie obowiązującego prawa. W pozostałych przypadkach trudno wyobrazić sobie, aby wadliwe działania władz polskiego związku sportowego stanowiły naruszenie prawa w stopniu uzasadniającym rozwiązanie polskiego związku sportowego albo zawieszenie w czynnościach jego władz.

W zakresie Kodeksu Dobrego Zarządzania na marginesie należy wspomnieć, że aktualnie dostrzegana jest potrzeba jego zmodyfikowania, a nawet przeniesienia niektórych jego rozwiązań na rangę ustawową. Potrzebę taką dostrzegają także przedstawiciele Ministerstwa Sportu i Turystyki. Na posiedzeniu Sejmowej Komisji Kultury Fizycznej, Sportu i Turystyki w dniu 11 stycznia 2023 roku przedstawiciel Ministerstwa zwrócił uwagę na to, że istotnie Kodeks Dobrego Zarządzania jest rodzajem podręcznika dla polskich związków sportowych, który nie ma charakteru wiążącego, ale po kilku latach jego funkcjonowania zauważa się potrzebę wprowadzenia niektórych uregulowań do polskiego porządku prawnego poprzez uchwalenie przepisów ustawowych. Jak wskazał na posiedzeniu Sekretarz Stanu Arkadiusz Czartoryski: „*mając na uwadze analizę dotychczasowego funkcjonowania kodeksu,*

MSiT zdecydowało o konieczności przeniesienia części wytycznych zawartych w kodeksie, dotyczących regulaminów etycznych i rozwiązań antydopingowych na poziom ustawowy w celu ich obligatoryjnego wdrożenia przez pzs. Propozycja nakłada na władze związku obowiązek ustalania w formie wewnętrznego regulaminu zasad ochrony nieletnich zawodników. Wskazane jest, by ta kwestia była regulowana ustawowo i znalazła swoje odzwierciedlenie w ustawie o sporcie. Kodeks zawiera wytyczne, które nie są przepisami prawa powszechnie obowiązującego. Z tego powodu postuluje się wskazanie w akcie rangi ustawowej²⁰⁰. Można zatem zauważyć, że praktyka funkcjonowania Kodeksu Dobrego Zarządzania, ale też praktyka działalności polskich związków sportowych przynosi stałą konieczność dostosowania prawa sportowego do zachodzących zmian.

Podsumowując klasyfikację źródeł prawa sportowego, zaznaczyć należy, że obejmują one zarówno przepisy prawa powszechnie obowiązującego, jak i źródła prawa w postaci wewnętrznych aktów prawnych oraz orzecznictwo sądów i arbitrażu. Stwierdzić wypada, że *lex sportiva* jest jedynym tego rodzaju obszarem prawa, gdzie w wielu przypadkach decydujące, a nawet podstawowe znaczenie odgrywają normy wewnętrzne.

8. Środki reglamentacji w działalności sportowej.

Powszechność sportu sprawia, że w niektórych przypadkach uprawianie albo współzawodnictwo sportowe bywa reglamentowane. Reglamentowane w sensie faktycznym, ponieważ nie zawsze mamy do czynienia ze środkami prawnymi w zakresie reglamentacji działalności gospodarczej (w rozumieniu ustawy – Prawo przedsiębiorców), o czym mowa w dalszej części niniejszej dysertacji. Problem ten bywa jednak złożony i należałoby odpowiedzieć na pytanie, czy w znaczeniu prawnym mówimy o reglamentacji czy raczej o regulacji. Rozpoczynając syntetyczną analizę w tym zakresie, należy wskazać, że słownikowo reglamentacja oznacza „*regulowanie bądź ograniczanie kupna, produkcji lub sprzedaży pewnych artykułów*” albo „*ograniczanie praw i wolności obywatelskich*”²⁰¹. L. Kieres wskazuje natomiast, że w sferze języka prawnego reglamentacja może być rozumiana jako „*ustanawianie regulacji określających zasady, warunki lub szczegółowe zagadnienia*

²⁰⁰ Pełny zapis przebiegu posiedzenia Komisji Kultury Fizycznej, Sportu i Turystyki z dnia 11 stycznia 2023 roku, <https://orka.sejm.gov.pl/zapisy9.nsf/0/746DB835A04E6728C1258942004B09C7/%24File/0340409.pdf>, dostęp online: 20.05.2024 r.

²⁰¹ Słownik Języka Polskiego PWN, zob. <https://sjp.pwn.pl/slowniki/reglamentacja.html>, dostęp online: 20.05.2024 r.

*podejmowania i realizacji działalności w jej określonej przedmiotowo sferze*²⁰². Na takiej też kanwie należałoby rozważać, czy działalność w sferze sportu podlega reglamentacji. W tym zakresie istotny pogląd wyraził M. Mrówczyński, który to pogląd należy szeroko zacytować: „Samo uprawianie sportu nie jest przez ustawodawcę reglamentowane. Reglamentowane jest organizowanie uprawiania sportu i prowadzenie działalności gospodarczej. Niemniej jednak prowadzenia działalności gospodarczej we wszystkich wskazanych wypadkach następuje nie na podstawie jakichś szczególnych uregulowań prawnych, lecz na zasadach ogólnych. Prowadzenie działalności gospodarczej – bez względu na to, czy jest działalnością główną czy uboczną - rodzi poważne konsekwencje prawne. W szczególności są to obostrzenia na gruncie prawa cywilnego czy możliwość znalezienia się w stanie upadłości. Natomiast samo prowadzenie działalności gospodarczej przez jednostkę organizacyjną nie musi stanowić przeszkody do nabycia uprzywilejowanego statusu na gruncie prawa podatkowego i w ogóle finansowego”²⁰³.

Wskazówek dla ustalenia, czy działalność sportowa jest reglamentowana dostarcza także uzasadnienie do ustawy o sporcie. W jego treści przyjęto, że choć co do zasady sport nie może być nadmiernie obciążony reglamentacją, czy interwencją ze strony państwa, to jednak reglamentacja w zakresie sportu w polskim porządku prawnym występuje. Reglamentacja ta ma dość powiedzieć swobodny charakter, gdyż opiera się na wolności uprawiania i organizacji kultury fizycznej, z zastrzeżeniem pomocniczości ze strony państwa. Reglamentacja w szerszym zakresie pojawia się przede wszystkim w ustawie o sporcie w aspekcie profesjonalnym, a odnoszącym się do organizowania i uprawiania sportu oraz współzawodnictwa sportowego pod egidą polskich związków sportowych. Zastrzec przy tym należy, że organizacja i uprawianie sportu poza sferą polskich związków sportowych nie podlega reglamentacji, niemniej wiąże się to z pewnego rodzaju ograniczeniami. Nie są to ograniczenia w sensie reglamentacyjnym, ale związane są z prawami wyłącznymi polskich związków sportowych. Tytułem przykładu należałoby wskazać, że poza sferą reglamentacyjną, a to poza polskim związkiem sportowym, nie można byłoby zorganizować współzawodnictwa sportowego o tytuł Mistrza Polski, gdyż w tym zakresie pozostaje to w kognicji wyłącznie polskiego związku sportowego. Z uzasadnienia do ustawy o sporcie wynika równocześnie, że reglamentacja sportu została rozszerzona o aktywność fizyczną uprawianą przez osoby

²⁰² L. Kieres, *Reglamentacja – ograniczenie i uprawnienie*, Acta Universitatis Wratislaviensis, nr 4101, Wrocław 2022, s. 101.

²⁰³ M. Mrówczyński, *Działalność sportowa...* [w:] red. M. Tomanek, S. Raniszewski, *Problemy kultury fizycznej...*, s. 234.

niepełnosprawne. W ustawie zrezygnowano bowiem z podziału na sport osób zdrowych i osób niepełnosprawnych, co wydaje się rozwiązaniem słusznym²⁰⁴.

W orzecznictwie wskazuje się dodatkowo, że reglamentacja sportu w Polsce została ograniczona do niezbędnego minimum, a takie założenia opierają się przede wszystkim na założeniach konstytucyjnych i aksjologicznych. Kwestię ograniczenia reglamentacji sportu wywodzi się ze sfery praw obywatelskich, które nie powinny być naruszane. Tak samo aktywność sportowa nie może być obciążona nadmierną ingerencją ze strony państwa²⁰⁵. Reglamentacja na gruncie prawa sportowego jest jednak czymś innym niż reglamentacja działalności gospodarczej. Reglamentacja działalności gospodarczej *de lege lata* wprowadzona została w przepisach ustawy – Prawo przedsiębiorców, a ściślej w rozdziale 4 tejże ustawy. Polega ona przede wszystkim na ograniczeniu swobody działalności gospodarczej i związana jest w wprowadzeniu ściśle określonych nakazów i zakazów w sferze działalności przedsiębiorców²⁰⁶. Nakazy i zakazy (np. koncesje, zezwolenia, czy wpisy do rejestrów działalności regulowanej) stanowią jednocześnie uprawnienia do profesjonalnego wykonywania działalności i uczestnictwa w życiu gospodarczym²⁰⁷. Pojęcie reglamentacji może być jednak rozumiane szeroko i nie musi ograniczać się wyłącznie do działalności gospodarczej²⁰⁸. K. Strzyczkowski zaznacza, że sama reglamentacja, nawet jeśli odnosi się do działalności gospodarczej, może mieć miejsce na różnego rodzaju płaszczyznach. Przykładowo, z reglamentacją możemy mieć do czynienia w przypadku przepisów chroniących konkurencję i konsumentów, w zakresie prawa pomocy publicznej, czy w reżimie prawa zamówień publicznych. Za każdym razem jednak reglamentacja następuje w celu ochrony interesów nadrzędnych, w tym wartości i dóbr publicznych²⁰⁹. Podobnie i w zakresie sportu, choć jego reglamentacja nie jest ściśle związana reglamentacją działalności gospodarczej w rozumieniu publicznego prawa gospodarczego, to jednak następuje ona w imię wyższych celów, jakim jest chociażby usystematyzowane uprawienia sportu profesjonalnego pod egidą polskich związków sportowych. Reglamentacja sportu w polskim porządku prawnym może mieć więc charakter autonomiczny i nie musi odnosić się wyłącznie do pojęcia reglamentacji działalności gospodarczej. Należałoby jednak zadać pytanie, czy w przypadku sportowej

²⁰⁴ Uzasadnienie do ustawy z dnia 25 czerwca 2010 roku o sporcie; zob. <https://orka.sejm.gov.pl/Druki6ka.nsf/wgdruku/2313>, dostęp online: 21.05.2024 r.

²⁰⁵ Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 31 marca 2022 roku, sygn. II GSK 225/22.

²⁰⁶ K. Pokryszka, *Podjęmowanie...* [w:] red. R. Blicharz, *Publiczne prawo...*, s. 103-104.

²⁰⁷ A. Żurawik, *Postępowania administracyjne szczególne (nieautonomiczne)* [w:] red. G. Łaszczyca, A. Matan, *System Prawa Administracyjnego Procesowego. Postępowania autonomiczne i szczególne. Postępowania niejurysdykcyjne. Tom IV*, Wolters Kluwer, Warszawa 2021, s. 328.

²⁰⁸ *Ibidem*, s. 328.

²⁰⁹ K. Strzyczkowski, *Prawo gospodarcze publiczne*, Wolters Kluwer, Warszawa 2023, s. 174.

działalności gospodarczej mamy do czynienia z reglamentacją w rozumieniu ustawy – Prawo przedsiębiorców, czy też jedynie z reglamentacją sportu. Szczegółowa odpowiedź na to pytanie, pojawi się w dalszych rozważaniach dotyczących uprawnień do prowadzenia działalności sportowej, niemniej już teraz należałoby zauważyć, że działalność gospodarcza w zakresie sportu rzadko objęta jest reglamentacją działalności gospodarczej *sensu stricto*, tj. reglamentacją polegającą na konieczności uzyskania koncesji, zezwolenia albo wpisu do rejestru działalności regulowanej. W aktualnym stanie prawnym trudno uznać, aby sportowa działalność gospodarcza podlegała reglamentacji rozumianej jako ograniczenia w pełnej swobodzie działalności gospodarczej. Co do zasady jest niewiele rodzajów sportowej działalności gospodarczej, które objęte są reglamentacją działalności gospodarczej z ustawy – Prawo przedsiębiorców. Oczywiście przykładem reglamentacji działalności gospodarczej w sferze sportu jest ustawa o grach hazardowych, w zakresie w jakim zobowiązuje do uzyskiwania zezwoleń na prowadzenie działalności w sferze hazardu albo ustawa o broni i amunicji²¹⁰, w części dotyczącej wytwarzania broni i amunicji sportowej²¹¹. Przykładem pośredniej reglamentacji działalności gospodarczej jest prowadzenie działalności w zakresie organizacji imprez masowych. Pamiętać bowiem należy, że aby możliwym było przeprowadzenie imprezy masowej, w pierwszej kolejności niezbędnym jest uzyskanie decyzji administracyjnej – zezwolenia na organizację imprezy masowej.

Ze zupełnie odmiennym charakterem reglamentacji mamy jednak do czynienia na gruncie ustawy o sporcie. Jak się wydaje i jak wynika z uzasadnienia do ustawy o sporcie, reglamentacja sportu kumuluje się w zakresie zastrzeżonym do kompetencji polskiego związku sportowego. Wynika to przede wszystkim z regulacji art. 13 u.s., a więc tak zwanych praw wyłącznych polskiego związku sportowego. Dodatkowo sam fakt możliwości działania jednego tylko polskiego związku sportowego w danej dyscyplinie sportu i uzależnienie jego funkcjonowania od zgody ministra właściwego do spraw kultury fizycznej powoduje, że mamy do czynienia ze swego rodzaju ograniczeniami działalności sportowej, gdyż dopiero wówczas po stronie takiej organizacji powstają dodatkowe uprawnienia i obowiązki wynikające z ustawy o sporcie²¹². Co istotne, dowodem świadczącym o reglamentacji sportu w ramach polskiego związku sportowego jest także to, że polski związek sportowy podlega w istocie dwóm

²¹⁰ Ustawa z dnia 21 maja 1999 roku o broni i amunicji (tekst jedn. Dz. U. z 2022, poz. 2516 ze zm.).

²¹¹ Por. szerzej: E. Olejniczak-Szałowska, *Ochrona osób i mienia. Reglamentacja dostępu do broni i amunicji* [w:] red. Z. Duniewska, B. Jaworska-Dębska, P. Korzeniowski, E. Olejniczak-Szałowska, *Prawo administracyjne materialne*, Wolters Kluwer, Warszawa 2022, s. 883-891.

²¹² Por. J. Wilk, *Administracyjne prawo zbiorowe* [w:] red. M. Miemiec, *Materialne prawo administracyjne*, LEX a Wolters Kluwer business, Warszawa 2013, s. 74.

ośrodkom – państwu, w ramach nadzoru ministra właściwego do sprawy kultury fizycznej oraz – federacji międzynarodowej w danym sporcie (ponieważ aktualnie przynależność do organizacji międzynarodowej jest warunkiem *sine qua non* jego powstania)²¹³. Również uczestnictwo w działalności polskiego związku sportowego może podlegać reglamentacji. Przykładem tego jest chociażby uczestnictwo w ramach współzawodnictwa sportowego organizowanego przez dany polski związek sportowy. Jak wskazuje się w literaturze przedmiotu, choć co do zasady uprawianie sportu jest wolne od ograniczeń, to uczestnictwo we współzawodnictwie sportowym organizowanym przez polski związek sportowy już tak. Udział w takim współzawodnictwie w ramach wytycznych określonych przez polski związek sportowy podlega ścisłej reglamentacji – według norm, zasad i przepisów ustanowionych przez związek²¹⁴.

Mając na uwadze powyższe, należy wskazać, że aktualnie można wyróżnić co do zasady dwa modele reglamentacji prawnej sportu, a to model interwencjonistyczny oraz nieinterwencjonistyczny. W przypadku pierwszego z nich głównym założeniem jest wkroczenie prawodawcy w sferę sportu i objęcie regulacjami prawnymi jego funkcjonowania, zarówno w aspekcie organizacyjnym, jak i finansowym oraz nadzorczym. Odnośnie natomiast modelu nieinterwencjonistycznego przyjmuje się, że sport pozostaje praktycznie całkowicie poza sferą regulacji państwa. Obecnie w Polsce przyjęto model interwencjonistyczny, choć zdaje się, że nie jest on tak dalece ingerujący, jak w niektórych innych państwach²¹⁵. Wynika to przede wszystkim z faktu, że co prawda istnieją ustawowe regulacje dotyczące uprawiania sportu i organizacji współzawodnictwa sportowego, jednak w zakresie ścisłej reglamentacji odbywa się to na poziomie polskich związków sportowych, które obdarzone zostały przez ustawodawcę daleko idącą autonomią. Tym samym w przypadku regulacji polskich, model interwencjonistyczny nie ma charakteru nadmiernie ingerującego w sferę sportu, co należy ocenić pozytywnie.²¹⁶

Należy nadto zwrócić uwagę, że jak wskazuje się w literaturze przedmiotu, reglamentacja sportu znajduje swój wymiar zarówno w tym, że różne sprawy z zakresu szeroko pojętej kultury fizycznej wymagają zastosowania powszechnych regulacji prawnych, ale także

²¹³ P. Feczko, *Ekonomiczno-prawne aspekty nowelizacji ustawy o sporcie w 2017 roku* [w:] red. J. Batorski, I. Perechuda, *Młodzi o sporcie 2017: Puchar dla menadżera*, Instytut Przedsiębiorczości Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2017, s. 11.

²¹⁴ M. Badura, H. Basiński, G. Kałużny, M. Wojcieszak, *Ustawa...*, s. 112.

²¹⁵ E. J. Krześniak, *Kluby i organizacje...*, s. 74.

²¹⁶ K. Siemion, *Umowa o profesjonalne uprawianie piłki nożnej*, Białystok 2020 s. 88-91, zob. https://repozytorium.uwb.edu.pl/jspui/bitstream/11320/10192/1/K_Siemion_Umowa_o_profesjonalne_uprawiani_e_piłki_nożnej.pdf, dostęp online: 21.05.2024 r.

dla problemów incydentalnych tworzy się szczególne regulacje prawne (np. w formie wewnętrznej). Jak wskazuje A. Szwarc, „*dla prawnego regulowania różnych problemów w sporcie tworzy się specjalne regulacje prawne, bądź to inaczej normujące w sporcie problemy regulowane poza sportem (regulacjami ogólnie i powszechnie obowiązującymi), bądź to regulacje normujące problemy nieobjęte w ogóle wcześniej prawną reglamentacją ani w sporcie, ani poza sportem*”²¹⁷. Powyższe pokazuje jednak, że reglamentacja sportu ma swoisty i niezależny charakter. Nie jest reglamentacją w rozumieniu ustaw gospodarczych, ale polega na tworzeniu regulacji powszechnie obowiązujących (choć z niewielkim zakresem ingerencji prawodawcy) i norm wewnętrznych, w szczególności w zakresie dysponowanej przez polskie związki sportowe autonomii. Jak już wcześniej zauważono, z treści uzasadnienia do ustawy o sporcie wynika, że reglamentacja sportu w prawie polskim skupiona została wokół polskich związków sportowych. Dokonując oceny takiego stanu, można pokusić się o stwierdzenie, że reglamentacja w tej sferze została oddana przez ustawodawcę polskim związkom sportowym w zakresie poszczególnych sportów, gdyż związki takie w danych dyscyplinach mają najlepszą wiedzę i mają świadomość, w jaki sposób ingerencja w kulturę fizyczną powinna następować. Oczywiście nie pozwala to im na dowolność, zwłaszcza, że ustawą o sporcie zostały stworzone mechanizmy nadzorcze i kontrolne, pozwalające na weryfikację prawidłowości prawnej reglamentacji sportu dokonywanej przez polskie związki sportowe, w ramach dysponowania przez te związki prawami wyłącznymi z art. 13 u.s.

Jednocześnie abstrahując od polskich związków sportowych, nie sposób nie zwrócić uwagi na organizacje działające w ramach polskich związków sportowych, w postaci tworzonych przez te związki, na mocy art. 15 ust. 1 u.s., lig zawodowych. W przypadku lig zawodowych możemy spotkać się z przejawami reglamentacji sportu. Zgodnie z art. 15 ust. 2 u.s., w przypadku gdy ponad połowa klubów sportowych biorących udział w rozgrywkach ligowych w najwyższej klasie rozgrywkowej w danym sporcie działa w formie spółek akcyjnych, polski związek sportowy jest obowiązany utworzyć ligę zawodową. Stosownie zaś do art. 15 ust. 3 u.s., w skład ligi zawodowej w grach zespołowych wchodzi wyłącznie kluby sportowe działające jako spółki akcyjne lub spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. Z powyższego *a contrario* wynika, że kluby sportowe działające w innych formach aniżeli spółki akcyjne i spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, nie mogą brać udziału we współzawodnictwie sportowym organizowanym przez ligi zawodowe, co stanowi swego rodzaju ograniczenie. Takie ograniczenie, choć jak się wydaje, ma na celu profesjonalizację

²¹⁷ A. J. Szwarc [w:] red. D. Wetoszka, *Prawo sportowe*, Warszawa 2018, Legalis, dostęp online: 21.05.2024 r.

sportu, to jednak jest przejawem reglamentacji. W uprzednio obowiązującej ustawie o sporcie kwalifikowanym istniała definicja legalna ligi zawodowej, zgodnie z którą liga zawodowa była rozumiana jako forma współzawodnictwa sportowego organizowanego i prowadzonego na najwyższym lub kilku najwyższych poziomach rywalizacji w określonej dyscyplinie sportu. Obecnie zaś, choć nie ma wprowadzonej definicji legalnej, liga zawodowa stanowi strukturę organizacyjną nakierowaną na organizację profesjonalnego współzawodnictwa sportowego w poszczególnych dyscyplinach sportowych. Pojęcie ligi zawodowej *de lege lata* jest więc zbliżone do pojęcia z ustawy o sporcie kwalifikowanym²¹⁸. Przez stworzenie ligi zawodowej ustawodawca dokonuje także reglamentacji sportu. Reglamentacja w tym zakresie stanowi o reglamentacji uczestnictwa w profesjonalnych rozgrywkach sportowych organizowanych przez ligę zawodową. Mamy bowiem do czynienia z kryterium selekcji organizacji sportowych, które mogą brać udział w sferze organizowanej przez ligę zawodową²¹⁹. Przypomnieć należy, że do ligi zawodowej mogą przynależeć wyłącznie kluby sportowe o określonej formie organizacyjnoprawnej, tj. działające jako spółki akcyjne lub spółki z ograniczoną odpowiedzialnością – stosownie do art. 15 ust. 3 u.s. Jeśli więc wprost ustawodawca stosuje środek reglamentacyjny związany ze zdolnością formalno-organizacyjną do uczestniczenia w lidze zawodowej, to świadczy to o reglamentacji sportu w tym zakresie. Ponownie podkreślić należy, że nie jest to reglamentacja, o jakiej myślimy przez pryzmat ustawy – Prawo przedsiębiorców, ale jest to reglamentacja na gruncie *lex sportiva*.

Choć reglamentacja sportu jest czym innym niż reglamentacja działalności gospodarczej, to w niektórych źródłach prawa (w szczególności w tzw. *soft law*) możemy poszukiwać genezy reglamentacji działalności sportowej. Dosadnym tego przykładem pozostaje jedno z orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego, które odnosiło się do kwestii związanych z udzielaniem licencji. W wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 29 października 2010 roku, sygn. P 10/10 wskazano: „*Mając na uwadze przedstawioną wyżej rolę licencji jako dokumentów dopuszczających kluby sportowe do uczestnictwa w sporcie kwalifikowanym w danej dyscyplinie sportu (por. art. 6 ust. 1 u.s.k.), należy dostrzec ich podobieństwo do niektórych form reglamentacji działalności gospodarczej, wydawanych w formie decyzji administracyjnych przez organy władzy publicznej. Dotyczy to w szczególności zezwoleń, rozumianych jako dopuszczenie przez organ administracji konkretnego przedsiębiorcy do podjęcia i wykonywania określonej, ograniczanej w interesie publicznym*

²¹⁸ M. Badura, H. Basiński, G. Kałużny, M. Wojcieszak, *Ustawa...*, s. 240-241.

²¹⁹ M. Klisiński, M. Szwaaja, *Zarządzanie ligą zawodową w systemie sportu profesjonalnego*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego nr 786. Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia nr 64/1 (2013), s. 163.

*działalności gospodarczej po uprzednim stwierdzeniu, że spełnia on wszelkie warunki wykonywania tej działalności*²²⁰. Choć orzeczenie to zapadło na kanwie poprzednio obowiązującej regulacji sportowej, jaką była ustawa o sporcie kwalifikowanym, to jednak Trybunał uznał, że kwestia dopuszczania klubów sportowych do uczestnictwa we współzawodnictwie sportowym organizowanym przez dany polski związek sportowy, zbliżona jest swoim charakterem do reglamentacji działalności gospodarczej. Oczywiście, w aspekcie czysto prawnym nie możemy mówić o ściśle rozumianej reglamentacji działalności gospodarczej, ponieważ zarówno ówczesna ustawa o swobodzie działalności gospodarczej, jak i obecna ustawa – Prawo przedsiębiorców, wyraźnie zastrzegają, jaka działalność podlega reglamentacji (odsyłając także w tym zakresie do ustaw szczególnych). Natomiast to, że procedury w polskich związkach sportowych w zakresie udzielania licencji mogą przypominać środki reglamentacyjne, jest twierdzeniem słusznym, ponieważ reglamentacja dotyczy tutaj innej płaszczyzny (płaszczyzny sportu i autonomii polskich związków sportowych).

Oceniając zasadność prawnej reglamentacji sportu należałoby uznać, że w stopniu, w którym następują ona obecnie, reglamentacja ta jawi się jako uzasadniona. Wydaje się, że silniejszy stopień reglamentacji sportu w Polsce mógłby doprowadzić do skutków negatywnych. Zbyt duże sformalizowanie sfery sportu, którego podstawy ustrojowe wynikają z przepisów Konstytucji RP (osadzonych na zasadzie wolności), mogłoby doprowadzić do zatracenia idei swobody uprawiania sportu i wszelkiej aktywności fizycznej. Pozostawienie zaś reglamentacji sportu w sferach autonomii profesjonalnych podmiotów, jakimi są polskie związki sportowe jest rozwiązaniem dobrym, a jak pokazuje praktyka ich funkcjonowania w ostatnich latach, stopień ingerencji prawodawcy w tym zakresie jest wystarczający. Pamiętać bowiem należy, że polskie związki sportowe podlegają nadzorowi władzy wykonawczej w postaci ministra właściwego ds. kultury fizycznej, który czuwa nad prawidłowością i zgodnością z prawem ich funkcjonowania. Niemniej nadzór ten nie wyklucza ich autonomii budowanej na zasadach z art. 13 u.s. Co więcej, jak wskazuje się w literaturze przedmiotu – tak polskiej, jak i zagranicznej – prawna reglamentacja sportu staje się kluczowa ze względu na konieczność zachowania spójności w prawie sportowym. Podmioty uczestniczące w działalności sportowej muszą dysponować jasnym przekazem w zakresie swoich praw i obowiązków, aby możliwym było osiągnięcie optymalnych efektów. Co jednak istotne, ze względu na korzyści płynące z uprawiania aktywności fizycznej i współzawodnictwa sportowego, minimalna ingerencja ze strony państwa staje się konieczna, w szczególności

²²⁰ Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 29 października 2010 roku, sygn. P 10/10.

w sferze finansowania sportu²²¹. Słowem, wydaje się, że reglamentacja sportu aktualnie jest niezbędna, jednak nie powinna ingerować ponad aktualną rzeczową potrzebę, pozostawiając autonomię organizacjom sportowym i podmiotom uczestniczącym we wszelkich przejawach aktywności fizycznej.

9. Uprawnienia do prowadzenia działalności w sporcie.

Aby przeanalizować kwestię związaną z tym, jakie uprawnienia należy uzyskiwać w poszczególnych rodzajach działalności w sporcie, w pierwszej kolejności należałoby nadmienić, że uprawnienia do wykonywania działalności w sferze sportu mogą znaleźć swoje źródło tak w przepisach prawa powszechnie obowiązującego, jak i w regulacjach wewnętrznych organizacji sportowych. Z jednej strony uprawnienia do prowadzenia działalności sportowej mogą przybierać charakter pierwotny – związany z utworzeniem podmiotu biorącego udział w działalności sportowej (np. wpis do Krajowego Rejestru Sądowego), jak i charakter następczy, a więc związany z tokiem działalności danej organizacji sportowej (np. poprzez nabywanie uprawnień do uczestnictwa we współzawodnictwie sportowym na podstawie licencji).

Podstawowym warunkiem dla prowadzenia działalności w sporcie jest uzyskanie podmiotowości prawnej, która bywa rozumiana jako zdolność do bycia podmiotem praw i obowiązków. Podmiotowość tą w przypadku działalności sportowej uzyskuje się między innymi poprzez wpis do właściwego rejestru lub ewidencji. Na gruncie ustawy o sporcie podmiotowość prawną uzyskują kluby sportowe, związki sportowe, polskie związki sportowe oraz instruktorzy i trenerzy. Są to bowiem podmioty ściśle wymienione przez ustawę o sporcie. W przypadku klubów sportowych prowadzenie przez nie działalności sportowej możliwe jest co do zasady od momentu wpisu we właściwym rejestrze²²². Dla najbardziej powszechnych form organizacyjnoprawnych klubów sportowych, jakimi są stowarzyszenia rejestrowe, spółki akcyjne i spółki z ograniczoną odpowiedzialnością podmiotowość prawną uzyskuje się w momencie wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego²²³. Wpis podmiotu do Krajowego

²²¹ D. Healey, *Sport and the Law*, Sydney 2009, s. 1 [cyt. za:] B. Kołaczkowski, B. S. Diallo, *Kształtowanie się regulacji prawnej zrzeszeń sportowych. Wybrane aspekty krajowe i prawnomiędzynarodowe*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Poznań 2016, s. 253.

²²² Choć kluby sportowe działające jako spółki kapitałowe w organizacji (przed uzyskaniem wpisu w Krajowym Rejestrze Sądowym) mogą wykonywać niektóre czynności, stosownie do treści art. 11 § 1 k.s.h., przed wpisem w Krajowym Rejestrze Sądowym.

²²³ A. Michnik, *Postępowanie o wpis do rejestru przedsiębiorców*, Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2009, s. 185.

Rejestru Sądowego ma bowiem charakter konstytutywny, a więc prawnotworzący²²⁴. Bez wpisu do właściwego rejestru lub ewidencji nie możemy mówić o funkcjonowaniu klubu sportowego w rozumieniu ustawy o sporcie. Z tego względu wpis należałoby traktować jako uprawnienie do prowadzenia działalności sportowej. Oprócz klubów sportowych podlegających wpisowi do Krajowego Rejestru Sądowego, ustawa o sporcie wyróżnia kluby podlegające wpisowi do ewidencji prowadzonej przez właściwego starostę. Chodzi tu o kluby sportowe, o których mowa w art. 4 ust. 1 i 7 u.s., a więc uczniowskie kluby sportowe oraz kluby sportowe działające w formie stowarzyszenia, których statuty nie przewidują prowadzenia działalności gospodarczej²²⁵. Choć ustawa o sporcie nie przewiduje *expressis verbis*, czy dla utworzenia uczniowskiego klubu sportowego albo klubu sportowego w formie stowarzyszenia, którego statut nie przewiduje prowadzenia działalności gospodarczej, wymagane jest dokonanie wpisu, czy też momentem prawnie relewantnym jest samo zawiązanie stowarzyszenia przez jego członków, to biorąc pod uwagę charakter wpisu, który następuje w drodze decyzji, a nie czynności materialno-technicznej, stwierdzić należy, że wpis do ewidencji prowadzonej przez starostę ma charakter prawnotworzący. Powierzenie tego rodzaju trybu rejestracji staroście stanowi o konstytutywności wpisu, zwłaszcza, że decyzja administracyjna ma charakter merytoryczny²²⁶. Ewentualne zmiany wpisu w ewidencji prowadzonej przez starostę, jak wskazuje się w judykaturze, przybierać będą charakter deklaratoryjny²²⁷, niemniej decyzja o wpisie do ewidencji prowadzonej przez starostę sama w sobie tworzy uprawnienie do prowadzenia działalności sportowej. Mając na uwadze powyższe stwierdzić należy, że postanowienie sądu rejestrowego o wpisie klubu sportowego do Krajowego Rejestru Sądowego oraz decyzja właściwego starosty o wpisie do ewidencji klubów sportowych stanowią uprawnienie do prowadzenia działalności w sporcie.

Kolejnym podmiotem wymienionym w ustawie o sporcie jest związek sportowy. Należy jednak wyraźnie odróżnić związek sportowy od polskiego związku sportowego. Zgodnie z art. 6 u.s. kluby sportowe, w liczbie co najmniej 3, mogą tworzyć związki sportowe, a związek ten działa w formie stowarzyszenia lub związku stowarzyszeń. Choć przepisy ustawy o sporcie wprost o tym nie stanowią, to do utworzenia związku sportowego zastosowanie znajdują

²²⁴ J. Glumińska-Pawlic, *Działalność gospodarcza w sektorze MŚP. Praktyczne aspekty tworzenia, funkcjonowania i likwidacji przedsiębiorstwa*, Wolters Kluwer, Warszawa 2019, s. 201.

²²⁵ Nie dotyczy to stowarzyszeń rejestrowych, a więc podlegających wpisowi do Krajowego Rejestru Sądowego, choć stowarzyszenia rejestrowe nie muszą zostać wpisane do Rejestru Przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego, a tym samym nie muszą prowadzić działalności gospodarczej.

²²⁶ Por. I. Bogucka, *Działalność gospodarcza uczniowskiego klubu sportowego. Glosa do postanowienia s. okręg. z dnia 2 kwietnia 2013 r., VI Gz 44/13*, Lex Omega, dostęp online: 21.05.2024 r.

²²⁷ Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Poznaniu z dnia 25 lutego 2021 roku, sygn. IV SA/Po 1513/20.

przepisy ustawy – Prawo o stowarzyszeniach. W literaturze przedmiotu kreuje się postulat, że podobnie jak ma to miejsce przy polskich związkach sportowych w art. 7 ust. 3 u.s., tak samo w przypadku związków sportowych należałoby doprecyzować tą kwestię, aby nie było wątpliwości interpretacyjnych²²⁸. Tym niemniej zaznaczyć należy, że uzyskanie statusu związku sportowego następować będzie co do zasady na podstawie wpisu takiego związku do Krajowego Rejestru Sądowego. Ustawa o sporcie nie przewiduje, czy związki sportowe mogą działać jako tak zwane stowarzyszenia zwykłe. Biorąc jednak pod uwagę, że związki sportowe są tworzone przez kluby sportowe, zaś kluby sportowe z mocy prawa posiadają i muszą posiadać osobowość prawną, to podobnie związek sportowy osobowością prawną dysponować powinien, co w konsekwencji prowadzi do przyjęcia, że związek sportowy może działać jedynie jako stowarzyszenie rejestrowe. Oczywiście, zgodnie z ustawą o sporcie, związek sportowy może funkcjonować także jako związek stowarzyszeń. Chodzi tu o związek stowarzyszeń, o którym mowa w art. 22 u.p.s.²²⁹ Mając na uwadze powyższe, uprawnieniem do prowadzenia działalności sportowej przez związek sportowy będzie wpis do Krajowego Rejestru Sądowego.

Abstrahując od związku sportowego, w przypadku polskiego związku sportowego uprawnienie do prowadzenia działalności w sporcie bywa bardziej złożone, a procedurę uzyskania uprawnienia do działania w formie polskiego związku sportowego uznać należy za co najmniej dwustopniową. Nie powielając treści zawartej w kolejnym podrozdziale, wskazać należy, że zgodnie z art. 7 ust. 2 u.s. utworzenie polskiego związku sportowego przez związek sportowy wymaga uzyskania zgody ministra właściwego do spraw kultury fizycznej. Postępowanie w przedmiocie wyrażenia zgody na utworzenie polskiego związku sportowego ma charakter wnioskowy (art. 11 ust. 1 u.s.) i kończy się wydaniem decyzji administracyjnej w przedmiocie wyrażenia bądź odmowy wyrażenia zgody na utworzenie polskiego związku sportowego (art. 11 ust. 7 u.s.). Decyzja ministra jest dopiero pierwszym elementem kreującym uprawnienie do prowadzenia działalności w sporcie przez przyszły polski związek sportowy. Prowadzenie działalności sportowej przez polski związek sportowy może rozpocząć się najwcześniej po wpisie do Krajowego Rejestru Sądowego, co stanowi drugi element uprawnienia w ramach tej procedury. W tym bowiem momencie polski związek sportowy uzyska osobowość prawną. Znamienne jest przy tym, że do wniosku o wpis polskiego związku sportowego do Krajowego Rejestru Sądowego należy dołączyć zgodę ministra właściwego do

²²⁸ W. Cajsels, *Ustawa...*, s. 65.

²²⁹ *Ibidem*, s. 63.

spraw kultury fizycznej na utworzenie polskiego związku sportowego. Bez decyzji bowiem sąd rejestrowy nie powinien dokonać wpisu polskiego związku sportowego. W kontekście uzyskiwania uprawnienia do utworzenia polskiego związku sportowego, na marginesie trzeba zwrócić uwagę na legitymację związaną z wystąpieniem o wyrażenie zgody na utworzenie polskiego związku sportowego. Jak zaznacza się w orzecznictwie, „*legitymację procesową do żądania wszczęcia postępowania w sprawie o wyrażenie zgody właściwego ministra na utworzenie polskiego związku sportowego o której mowa w art. 7 ust. 2 ustawy z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie (t.j. Dz.U. 2014, poz. 715) ma związek sportowy, który zamierza utworzyć polski związek sportowy. Legitymacji tej nie ma komitet założycielski stowarzyszenia ustanowionego na podstawie przepisów ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. - Prawo o stowarzyszeniach (Dz.U. z 2001 r. Nr 79, poz. 855, ze zm.)*”²³⁰. Pozytywne zakończenie postępowania administracyjnego przed ministrem właściwym do spraw kultury fizycznej oraz skuteczne dokonanie wpisu w Krajowym Rejestrze Sądowym daje uprawnienie w stopniu pierwotnym do prowadzenia współzawodnictwa sportowego i realizacji praw wyłącznych przez polski związek sportowy.

W zakresie uzyskiwanych uprawnień do prowadzenia działalności w sporcie, w sferze przepisów powszechnie obowiązujących należy wyróżnić także regulacje ustawy o sporcie odnoszące się do trenerów i instruktorów sportu. Temu zagadnieniu poświęcony został rozdział 8 ustawy o sporcie dotyczący kwalifikacji zawodowych. Art. 41 ust. 1 u.s. stanowi, że zorganizowane zajęcia w zakresie sportu w związku sportowym oraz w klubie sportowym uczestniczącym we współzawodnictwie organizowanym przez polski związek sportowy może prowadzić wyłącznie trener lub instruktor sportu w rozumieniu ustawy. Do zadań trenera lub instruktora sportu należy poza prowadzeniem zajęć, także przekazywanie aktualnej wiedzy teoretycznej i praktycznej z zakresu treningu sportowego i współzawodnictwa sportowego w danym sporcie. Jednocześnie przepisy ustawy o sporcie precyzują, jakie warunki musi spełnić instruktor lub trener, aby mógł uzyskać taki status. Trenerem lub instruktorem sportu w sportach, w których działają polskie związki sportowe, może być osoba, która ukończyła 18 lat, posiada co najmniej wykształcenie średnie lub średnie branżowe, posiada wiedzę, doświadczenie i umiejętności niezbędne do wykonywania zadań trenera lub instruktora sportu oraz nie była skazana prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo, o którym mowa w art. 46-50, lub określone w rozdziale XIX, XXIII, z wyjątkiem art. 192 i art. 193, rozdziale XXV i XXVI ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny. Wcześniej, a to w okresie od

²³⁰ Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 12 lutego 2014 roku, sygn. II GSK 1566/12.

1 marca 2011 roku do 22 sierpnia 2013 roku w obrocie prawnym funkcjonowało rozporządzenie Ministra Sportu i turystyki w sprawie szczegółowych warunków uzyskiwania kwalifikacji zawodowych w sporcie²³¹. Normowało ono podstawowe wymogi dla wykonywania funkcji trenera i instruktora, a w szczególności ustalało warunki uzyskiwania tytułów trenera i instruktora sportu, warunki uzyskiwania zgody na prowadzenie kursu instruktora i trenera, warunki kadrowe i organizacyjne konieczne dla prawidłowego prowadzenia kursu, minimalne wymogi, jakim powinien odpowiadać program kształcenia instruktorów i trenerów oraz wskazywało dokumenty, jakie potwierdzały posiadanie tytułów trenera i instruktora sportu, wzory tych dokumentów, podmioty obowiązane do ich wydawania oraz podmiot obowiązany do prowadzenia ewidencji tych dokumentów. Regulacja ustawy o sporcie w zakresie zawodu instruktora lub trenera jest, dość powiedzieć, lakoniczna. Rozważając przyczyny takiego stanu rzeczy, W. Cajselski zauważył, że aktualnie obowiązująca ustawa o sporcie odstąpiła od szczegółowości poprzedniej regulacji (tj. ustawy o kulturze fizycznej) w celu dążenia do deregulacji funkcji instruktora i trenera²³². Dla wykonywania zawodu instruktora i trenera kluczowe znaczenie mają regulacje wewnętrzne polskich związków sportowych, które normować będą szczegóły związane z uzyskiwaniem uprawnień w poszczególnych sportach²³³. Powstają jednak wątpliwości, jak szeroka może być ingerencja ze strony polskich związków sportowych w wykonywanie zawodu trenera i instruktora. W literaturze przedmiotu pojawił się pogląd, zgodnie z którym każda osoba spełniająca wymagania nakładane przez ustawę może być trenerem lub instruktorem, zaś polski związek sportowy nie powinien tego ograniczać²³⁴.

Niezależnie od powyższego, w sferze nadawania uprawnień w sporcie, istotne znaczenie ma także regulacja rozdziału 7 ustawy o sporcie odnosząca się do bezpieczeństwa zawodników. Uprawnienia te odnoszą się *stricte* do zawodników uczestniczących we współzawodnictwie sportowym organizowanym przez polski związek sportowy (a w niektórych przypadkach także zawodników kadry narodowej). Zawodnicy uczestniczący we współzawodnictwie muszą bowiem dysponować orzeczeniem lekarskim umożliwiającym bezpieczne branie udziału w sporcie oraz ubezpieczenie od następstw nieszczęśliwych wypadków. Zgodnie z art. 37 ust. 1 u.s. zawodnik uczestniczący we współzawodnictwie

²³¹ Rozporządzenie Ministra Sportu i turystyki z dnia 18 lutego 2011 r. w sprawie szczegółowych warunków uzyskiwania kwalifikacji zawodowych w sporcie (Dz.U. 2011 Nr 44, poz. 233).

²³² W. Cajselski, *Ustawa...*, s. 324.

²³³ S. Fundowicz, *Prawo...*, s. 61.

²³⁴ R. Danielczak, M. Gniatkowski, *Kwalifikacje zawodowe w sporcie* [w:] red. M. Gniatkowski, *Ustawa...* s. 203-204.

sportowym organizowanym przez polski związek sportowy jest obowiązany do uzyskania orzeczenia lekarskiego o stanie zdrowia umożliwiającym bezpieczne uczestnictwo w tym współzawodnictwie. Stosownie zaś do art. 38 ust. 1 u.s., zawodnik uczestniczący we współzawodnictwie sportowym organizowanym przez polski związek sportowy oraz zawodnik kadry narodowej podlegają obowiązkowemu ubezpieczeniu od następstw nieszczęśliwych wypadków w uprawianym sporcie. Art. 38 ust. 2 u.s. stanowi z kolei, że obowiązek ten spoczywa na klubie sportowym będącym członkiem polskiego związku sportowego, a w przypadku zawodnika kadry narodowej - na polskim związku sportowym. W literaturze przedmiotu wskazuje się, że regulacja art. 37 u.s. i art. 38 u.s. niesłusznie pomijają kwestie odpowiedzialności za bezpieczeństwo zawodników, a podmioty odpowiedzialne nie zostały wprost wskazane w przepisach ustawy o sporcie, co w konsekwencji może generować problemy, a zarazem konieczność sięgania do innych regulacji prawnych (czy to przepisów Kodeksu cywilnego, czy też Kodeksu pracy w zakresie odnoszącym się do zawodnika jako pracownika)²³⁵. Co jednak istotne, obowiązek uzyskania orzeczenia lekarskiego i posiadania ubezpieczenia nie może być w tym samym czasie nakładany wielokrotnie na różnych podstawach. Jak wskazał Wojewódzki Sąd Administracyjny we Wrocławiu, nieuprawnionym jest ponowne nałożenie obowiązków związanych z posiadaniem orzeczenia lekarskiego i posiadania ubezpieczenia na podstawie przepisów regulaminowych w sytuacji, gdy kwestia ubezpieczenia i badań lekarskich została uregulowana w ustawie o sporcie. Zważyć jednak należy, że sytuacja ta odnosi się wyłącznie do zawodników działających w ramach polskich związków sportowych – w zakresie dotyczącym badań lekarskich, a w zakresie ubezpieczenia od następstw nieszczęśliwych wypadków do zawodników uprawiających współzawodnictwo sportowe pod egidą polskiego związku sportowego i do zawodników kadry narodowej. Jeśli więc będziemy mieli do czynienia z zawodnikami związków sportowych albo innych organizacji niebędących polskimi związkami sportowymi, wówczas obowiązek uzyskiwania wskazanych wyżej uprawnień zawodniczych nie zaistnieje²³⁶. W kontekście ubezpieczeń zawodniczych, aktualne rozwiązania systemowe bywają krytykowane ze względu na lakoniczność swojej treści. Poza bowiem ustanowieniem ogólnego obowiązku posiadania ubezpieczenia nie zostały określone chociażby minimalne sumy ubezpieczenia, co może powodować, że istota tej regulacji traci swój sens. Ubezpieczenia, które mają w założeniu

²³⁵ M. A. Liwo, *Uwarunkowania prawne bezpieczeństwa w uprawianiu sportu i uczestnictwa we współzawodnictwie sportowym*, *Przegląd Prawa Publicznego* 2014, nr 1, s. 7-14.

²³⁶ Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego we Wrocławiu z dnia 4 października 2012 roku, sygn. III SA/Wr 353/12.

chronić zawodników w razie następstw nieszczęśliwych wypadków, w przypadku kwot ubezpieczenia o niewielkiej wartości, nie spełnią swojej roli²³⁷. Intencją ustawodawcy zarówno w przypadku ubezpieczeń, jak i posiadania orzeczenia lekarskiego było przede wszystkim zapewnienie bezpieczeństwa zawodników i stworzenia prawidłowych (bezpiecznych) warunków uprawiania sportu²³⁸. W kontekście sfery kreowania uprawnień podkreślić należy, że ubezpieczenie oraz orzeczenie lekarskie różnią się w swej istocie charakterem. Ubezpieczenie jest swego rodzaju przymusem zawarcia umowy regulowanej przepisami Kodeksu cywilnego oraz innych ustaw szczególnych. W przypadku zaś orzeczenia lekarskiego, mamy do czynienia z uzyskaniem uprawnienia, które następuje na podstawie czynności o charakterze władczym, bowiem kreuje odpowiednie prawa i obowiązki w zakresie uprawiania sportu²³⁹. W przypadku sportowców tworzy uprawnienia związane z dopuszczeniem do udziału we współzawodnictwie sportowym organizowanym przez polski związek sportowy.

Pozostając przy sferze uprawnień w zakresie sportu nadawanych przepisami rangi ustawowej, niezależnie od przepisów ustawy o sporcie wyróżnić można jeszcze kilka odrębnych ustaw, na podstawie których nadawane są tego rodzaju prerogatywy. Dla porządku należy wymienić tutaj chociażby wspomnianą już wcześniej ustawę o grach hazardowych. Ustawa o grach hazardowych wprowadza uprawnienia do prowadzenia działalności w zakresie gier hazardowych poprzez uregulowanie środków reglamentacji działalności gospodarczej, o których mowa w ustawie – Prawo przedsiębiorców w postaci koncesji i zezwoleń. Są więc to uprawnienia najdalej idące, bo bez ich uzyskania niemożliwe będzie prowadzenia działalności w tej sferze.

Oprócz wymienionej ustawy podstawy do poszukiwania źródeł nadawania uprawnień w zakresie sportu należy upatrywać także w ustawie – Prawo lotnicze²⁴⁰. Przepis art. 105 ust. 1 ustawy – Prawo lotnicze stanowi, że sprawność psychiczną i fizyczną członka oraz kandydata na członka personelu lotniczego i członka oraz kandydata na członka personelu pokładowego sprawdza się w trakcie badań lotniczo-lekarskich. Badaniom takim nie podlegają członkowie personelu lotniczego oraz kandydaci na członków personelu lotniczego określonych w ustawie specjalności. W art. 105 ust. 1b ustawy – Prawo lotnicze zastrzega się jednak, że rzeczony

²³⁷ Zob. S. Daciuk, *Ubezpieczenie sportowców od następstw nieszczęśliwych wypadków*, zob. <https://prawosportowe.pl/a/ubezpieczenie-sportowcow-od-nastepstw-nieszczesliwych-wypadkow>, dostęp online: 21.05.2024 r.

²³⁸ W. Cajselski, *Ustawa...*, s. 290.

²³⁹ R. Tyminiński, *Wykonywanie zawodu lekarza i lekarza dentystry. Aspekty administracyjnoprawne*, Wolters Kluwer, Warszawa 2019, s. 165.

²⁴⁰ Ustawa z dnia 3 lipca 2002 roku – Prawo lotnicze (tekst jedn. Dz. U. z 2023, poz. 2110).

badania muszą przejść osoby uczestniczące we współzawodnictwie sportowym organizowanym przez polski związek sportowy. Jak się wydaje, regulacja ta pozostaje zbieżna z treścią art. 37 ust. 1 u.s., który nakazuje dysponowanie orzeczeniem lekarskim na udział we współzawodnictwie sportowym. Choć w sferze prawa lotniczego niekoniecznie mówimy tu o klasycznym współzawodnictwie, o tyle kwestię wskazanych badań traktuje się porównywalnie. Badania stanowią uprawnienie do działalności w sporcie, w tym przypadku sporcie lotniczym. W sporcie lotniczym orzeczenie, o którym mowa w art. 105 ust. 1 ustawy – Prawo lotnicze uważa się za równoznaczne z orzeczeniem uprawniającym do udziału we współzawodnictwie sportowym organizowanym przez polski związek sportowy – Aeroklub Polski²⁴¹.

W zakresie przepisów ustawowych ostatnią z ustaw nakładających uprawnienia do prowadzenia działalności w sporcie jest ustawa o broni i amunicji. Art. 10b wskazanej ustawy reguluje, że uprawianie sportów o charakterze strzeleckim wymaga posiadania odpowiednich kwalifikacji potwierdzonych stosownym dokumentem oraz przestrzegania zasad bezpieczeństwa obowiązujących w tych sportach. Dokument ten, po przeprowadzeniu egzaminu, wydaje polski związek sportowy i potwierdza on posiadanie kwalifikacji niezbędnych do ubiegania się o wydanie pozwolenia na broń do celów sportowych. Nadanie uprawnień w tym zakresie spoczywa więc na polskim związku sportowym, a więc aktualnie na Polskim Związku Strzelectwa Sportowego. Ustawa o broni i amunicji nie precyzuje jednak szczegółów związanych z nadawaniem uprawnień do uprawiania sportu strzeleckiego, pozostawiając szczegółowe regulacje z tym związane polskiemu związkowi sportowego w zakresie jego autonomii. Dobitym tego przykładem jest brak sprecyzowania w ustawie o broni i amunicji co do przebiegu egzaminu strzeleckiego²⁴². Z tego jednak względu to Polski Związek Strzelectwa Sportowego odpowiada bezpośrednio za realizację potwierdzania uprawnień do strzelectwa o charakterze sportowym.²⁴³ Na marginesie należy zaznaczyć, że Polski Związek Strzelectwa Sportowego nie może warunkować dopuszczenia do egzaminu na licencję, dłuższym niż miesięcznym członkostwem osoby wnioskującej o dopuszczenie do egzaminu w klubie posiadającym licencję tego związku. Przepis ten został wprowadzony na kanwie przypadków osób, które próbowały uzyskać pozwolenia na posiadanie broni poprzez przynależność do polskiego związku sportowego. Należy jednak podkreślić, że choć podstawę do uzyskiwania uprawnień na strzelectwo sportowe stanowi ustawa o broni i amunicji, to jednak

²⁴¹ P. Kasprzyk [w:] red. M. Żylicz, *Prawo lotnicze. Komentarz*, Lex Omega, dostęp online: 21.05.2024 r.

²⁴² Oczywiście jedynie poza kwestią ustalenia wysokości opłaty.

²⁴³ C. Kąkol, *Ustawa o broni i amunicji. Komentarz*, Wolters Kluwer, Warszawa 2021, s. 102-103.

kluczowe znaczenie w tym zakresie ma Polski Związek Strzelectwa Sportowego. W praktyce, Polski Związek Strzelectwa Sportowego wydaje tzw. patent strzelecki, poprzedzony egzaminem oraz spełnieniem wymogów podmiotowych, przedmiotowych i formalnych²⁴⁴.

Abstrahując od przepisów rangi ustawowej statuujących uprawnienia do uczestnictwa i prowadzenia działalności sportowej lub działalności w sporcie, także przepisy wewnętrzne, w szczególności przepisy polskich związków sportowych kreują uprawnienia w tym zakresie. Wspomniano wyżej o tzw. patentach strzeleckich, ale podstawowe uprawnienia nadawane przez polskie związki sportowe odnoszą się do udzielania przez te związki licencji sportowych. Choć zagadnienia związane z charakterem prawnym licencji sportowej zostaną opisane w kolejnych rozdziałach już teraz należy zauważyć, że stanowią one między innymi uprawnienia do brania udziału we współzawodnictwie sportowym organizowanym przez dany polski związek sportowy. Praktycznie każdy polski związek sportowy tworzy regulacje wewnętrzne kreujące licencje sportowe rozumiane jako uprawnienia. Choć nie w każdym przypadku, to jednak niektóre polskie związki sportowe w swoich aktach wewnętrznych wprowadzają pojęcie licencji sportowej. Przykładowo Polski Związek Piłki Nożnej przyjął, że licencją jest stosunek prawny łączący Polski Związek Piłki Nożnej z klubem sportowym, sędzią piłkarskim, trenerem lub członkiem sztabu medycznego²⁴⁵. Przyglądając się jednak głębiej pojęciu licencji sportowej oraz biorąc pod uwagę, że licencja nadaje uprawnienia do uczestnictwa w działalności sportowej, staje się ona środkiem o charakterze reglamentacyjnym, wprowadzanym jednak przez regulacje wewnętrzne federacji sportowych. W wielu przypadkach licencja jest podstawowym środkiem uprawniającym do udziału we współzawodnictwie sportowym²⁴⁶. W orzecznictwie sądów administracyjnych wskazuje się, że posiadanie przez klub sportowy licencji świadczy o realizacji przez ten klub działalności sportowej²⁴⁷. Udzielenie licencji może być jednak niemożliwe bez pierwotnej przynależności do danego polskiego związku sportowego. W większości polskich związków sportowych, o uzyskanie licencji uprawniającej do brania udziału w działalności w sporcie mogą ubiegać się jedynie podmioty należące do tego związku sportowego, w szczególności kluby sportowe.

²⁴⁴ Zob. <https://www.pzss.org.pl/patenty-licencje/patent-strzelecki>, dostęp online: 21.05.2024 r.

²⁴⁵ Statut Polskiego Związku Piłki Nożnej, zob. https://pzpn.pl/puSblic/system/files/site_content/635/5858-STATUT%20POLSKIEGO%20ZWI%20C4%84ZKU%20PI%20C5%81KI%20NO%20C5%BBNEJ%20TJ%20PO%20OZMIANACH%2020.10.2023.pdf, dostęp online: 21.05.2024 r.

²⁴⁶ Tak np. w Polskim Związku Narciarskim przepisy dotyczące licencji wprost wskazują, że licencja uprawnia kluby sportowe i zawodników do udziału we współzawodnictwie sportowym – Regulamin Licencyjny Polskiego Związku Narciarskiego, zob. https://www.pzn.pl/uploaded_images/1696511116_1696448357regulamin-licencyjny-pzn-2022-2023.pdf, dostęp online: 21.05.2024 r.

²⁴⁷ Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Poznaniu z dnia 16 stycznia 2024 roku, sygn. I SA/Po 757/23.

W przypadku zawodników, trenerów, czy członków sztabu medycznego albo innych osób przynależność ta może mieć charakter pośredni, co oznaczać będzie, że o licencję ubiegać będą mogli się zawodnicy należący do klubów sportowych, które to kluby będą członkami polskich związków sportowych.

Oczywiście polskie związki sportowe i inne organizacje mogą przewidywać także inne zasady nadawania uprawnień, nie tylko za pośrednictwem licencji, ale także innych środków (np. patenty w Polskim Związku Żeglarskim²⁴⁸). Niemniej zauważyć należy, że nadawanie uprawnień do działalności sportowej lub w sporcie następuje w ramach autonomii danej organizacji sportowej.

10. Rola i pozycja polskiego związku sportowego dla prowadzenia działalności w sporcie.

Ustawa o sporcie nie wprowadza definicji legalnej polskiego związku sportowego, co utrudnia określenie jednoznacznie jego charakteru. Przepis art. 7 ust. 1 u.s. stanowi jedynie, że w celu organizowania i prowadzenia współzawodnictwa w danym sporcie może być utworzony polski związek sportowy. Przed wejściem w życie ustawy z dnia 25 czerwca 2010 roku, w poprzednio obowiązującej ustawie z dnia 29 lipca 2005 roku o sporcie kwalifikowanym, polski związek sportowy miał swoją definicję, co aktualnie może usprawniać także próby poszukiwania określenia jego charakteru. W art. 7 ust. 1 u.s.k. wskazano, że polskim związkiem sportowym jest związek sportowy, o którym mowa w art. 8 ustawy z dnia 18 stycznia 1996 r. o kulturze fizycznej, o zasięgu ogólnokrajowym, utworzony po uzyskaniu zgody ministra właściwego do spraw kultury fizycznej i sportu²⁴⁹. Obecne regulacje dotyczące utworzenia i funkcjonowania polskiego związku sportowego odbiegają nieco od poprzedniej regulacji w tym zakresie. Zanim jednak przeanalizowane zostaną przepisy dotyczące utworzenia i działania polskiego związku sportowego, koniecznym staje się poczynienie kilku uwag ogólnych, które pozwolą określić charakter prawny polskiego związku sportowego, a w konsekwencji pomogą w dokonaniu prawidłowej analizy charakteru prawnego licencji sportowego w Polsce.

Analizując charakter prawny polskiego związku sportowego nie sposób nie zauważyć,

²⁴⁸ Zob. <https://pya.org.pl/polski-zwiazek-zezlarski/page/patenty/>, dostęp online: 21.05.2024 r.

²⁴⁹ W świetle ustawy z dnia 18 stycznia 1996 roku o kulturze fizycznej Kluby sportowe, w liczbie co najmniej 3, oraz zawodnicy niezrzeszeni w klubach sportowych, w liczbie co najmniej 15, mogą zakładać związki klubów sportowych lub zawodników, zwane dalej „związkami sportowymi”. Związek sportowy może działać w formie stowarzyszenia lub związku stowarzyszeń.

że w ramach swojej działalności polski związek sportowy realizuje szeroko pojęte działania publiczne, co może skłaniać do przyjęcia jego publicznoprawnego charakteru. W piśmiennictwie wskazuje się, że polskie związki sportowe swoją konstrukcją w sensie funkcjonalnym przypominają organy administracji publicznej, a to ze względu na realizację zadań publicznych właśnie. Są one jednak umiejscowione poza strukturą administracji publicznej w znaczeniu ustrojowym. Polskie związki sportowe są wyposażone w środki przypominające kompetencje nadawane przez prawo publiczne, a ściślej, w zakresie wynikającym z tak zwanych praw wyłącznych określonych w art. 13 u.s. Tak, jak organy administracji publicznej uprawnione są przykładowo do wydawania decyzji administracyjnych tworzących sferę praw i obowiązków ich odbiorców, tak na przykład licencje udzielane przez polski związek sportowy również tworzą sferę uprawnień.²⁵⁰

W literaturze przedmiotu przedstawiono równocześnie pogląd, że polski związek sportowy swoim charakterem przypomina zakład administracyjny²⁵¹. Przyjęcie takiego poglądu opiera się na założeniu, że działalność polskiego związku sportowego przypomina administrowanie zakładowe. Rozszerzając ten wątek przypomnieć należy, że przez zakład administracyjny rozumie się *„jednostkę organizacyjną stanowiącą zespół osób, rzeczy i praw majątkowych, utworzoną na podstawie ustawy, wyodrębnioną z aparatu administracji państwa lub jednostki samorządu terytorialnego, wykonująca samodzielnie, ale pod nadzorem właściwego organu administracji publicznej, zadania publiczne z zastosowaniem form właściwych władzy publicznej, uprawniona do podejmowania działań władczych wobec osób będących jej użytkownikami albo znajdujących się na jej terenie z innych powodów”*²⁵². Z podobnym rozumieniem zakładu administracyjnego można spotkać się w orzecznictwie. Jak wskazał Naczelny Sąd Administracyjny, zakład administracyjny to *„jednostka organizacyjna nie będąca organem państwowym ani organem samorządu, która została powołana do wykonywania zadań publicznych i jest uprawniona do nawiązywania stosunków administracyjnoprawnych”*²⁵³. Oczywiście pojęć zakładu administracyjnego może być wiele, tym niemniej na potrzeby niniejszego wywodu zasadnym jest uzyskanie odpowiedzi na pytanie, czy polski związek sportowy może wymienione wyżej cechy spełniać. Nie powinno ulegać wątpliwościom, że polski związek sportowy nie jest ani organem państwowym, czy też

²⁵⁰ K. Karski, *Problematyka funkcjonowania polskich związków sportowych – zagadnienia wybrane* [w:] red. K. Nessel, *Bohaterowie drugiego planu w sporcie*, Uniwersytet Jagielloński. Instytut Przedsiębiorczości, Kraków 2015, s. 170-171.

²⁵¹ *Ibidem*, s. 172-176.

²⁵² E. Ura, *Prawo administracyjne*, Wolters Kluwer, Warszawa 2021, s. 336.

²⁵³ Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 18 września 2012 roku, sygn. I OSK 1583/12.

organem samorządowym, ale można go rozumieć jako jednostkę wyodrębnioną ze struktur państwa. Jednocześnie uprawnionym jest postawienie tezy, że polski związek sportowy realizuje zadania publiczne. Zgodnie z art. 68 ust. 5 Konstytucji RP, władze publiczne popierają rozwój kultury fizycznej, zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży. Jak wskazano już wcześniej, realizacja też zasady znajduje swoje odzwierciedlenie w przepisach ustawy o sporcie, w tym w części dotyczącej polskich związków sportowych. W uzasadnieniu do ustawy o sporcie klarownie wskazywano, że reglamentacja sportu w Polsce skupiona została wokół polskich związków sportowych. Dodatkowo zauważyć należy, że zarówno sport, jak i szeroko pojęta kultura fizyczna mieszczą się w ramach pojęcia zadań publicznych. Zadania publiczne mogą być rozumiane różnie, zależnie od kontekstu. Jednym z rozumień zadań publicznych może być ich przyjmowanie jako czynności realizowanych przez szeroko pojętą administrację publiczną, które to czynności mają na celu zaspokajanie potrzeb kolektywnych (potrzeb zbiorowych)²⁵⁴. W judykaturze wskazuje się równocześnie, że „*zadania publiczne to zadania, które służą zaspokojeniu potrzeb zbiorowych i realizują interes społeczny. Te zadania mogą być wykonywane nie tylko przez organy władzy publicznej. Pojęcie "zadań publicznych" jest więc szersze od pojęcia "zadań władzy publicznej", o których mowa w art. 61 ust. 1 Konstytucji RP. Zadania publiczne to zadania wykonywane nie tylko przez organy władzy publicznej, ale również przez przedsiębiorców w ramach prowadzonej działalności gospodarczej, zaspokajających jednocześnie powszechne potrzeby obywateli i z tego powodu istotne z punktu widzenia celów i zadań państwa*”²⁵⁵. Co istotne, w orzecznictwie dominującym poglądem jest, że polskie związki sportowe zalicza się do podmiotów realizujących zadania publiczne. Polskie związki sportowe są więc rozumiane jako podmioty publicznoprawne, wykonujące zadania publiczne w sferze sportu²⁵⁶. Jednocześnie orzecznictwo sądów administracyjnych dość zgodnie przyjmuje, że polskie związki sportowe mają status publicznoprawny, a ich zadania statutowane ustawą o sporcie mieszczą się w zakresie zadań należących do organów administracji publicznej, w tym zadań określonych w art. 68 ust. 5 Konstytucji RP²⁵⁷.

Choć kwestia realizacji zadań publicznych przez polskie związki sportowe przemawiałaby za przyjęciem publicznoprawnego statusu takiego związku, to jednak ze

²⁵⁴ P. Woltanowski [w:] red. J. M. Salachna, M. Tyniewicki, *Finanse publiczne. Komentarz*, Wolters Kluwer, Warszawa 2024, s. 219.

²⁵⁵ Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 31 sierpnia 2021 roku, sygn. II SAB/Wa 407/21.

²⁵⁶ Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 15 czerwca 2021 roku, sygn. II SAB/Wa 98/21.

²⁵⁷ Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 31 sierpnia 2021 roku, sygn. II SAB/Wa 301/21.

względu na fakt, iż polski związek sportowy jest stowarzyszeniem (lub związkiem stowarzyszeń), przypisuje się mu także cechy prywatnoprawne. Wynika to przede wszystkim z charakteru członkostwa w polskim związku sportowym. Skoro kluby sportowe czy zawodnicy przystępują do polskiego związku sportowego jako członkowie, to stosunek prawny łączący polskim związek sportowy z takim podmiotem ma charakter cywilnoprawny, ze względu na to, że przystąpienie następuje na podstawie oświadczenia woli potencjalnego członka, w konsekwencji czego pomiędzy polskim związkiem sportowym a członkiem następuje zawarcie umowy cywilnoprawnej²⁵⁸. Również w orzecznictwie zaznacza się, że akt przystąpienia do stowarzyszenia (jakim jest polski związek sportowy), jest cywilnoprawną umową rodzącą skutki prawne, w tym kreującą prawa i obowiązki zarówno po stronie przystępującego, jak i podmiotu, do którego przystąpiono²⁵⁹. Biorąc pod uwagę powyższe, status polskiego związku sportowego może być rozumiany inaczej.

Zestawiając wszystkie argumenty, zarówno te za przyznaniem polskiemu związkowi sportowemu publicznoprawnego charakteru, jak i przemawiające za przyjęciem, że charakter polskiego związku sportowego jest prywatnoprawny, stwierdzić należy że wybór koncepcji może być zależny od stanu faktycznego, z którym się spotkamy. Przykładowo, gdy będziemy rozważali, czy polski związek sportowy jest podmiotem obowiązany do udostępnienia informacji publicznej, to odpowiedź na to pytanie będzie twierdząca. A jeśli odpowiedź jest twierdząca, to uznajemy równocześnie, że polski związek sportowy jest podmiotem publicznym, realizującym zadania publiczne. Z drugiej zaś strony, jeśli pomiędzy polskim związkiem sportowym zaistnieje spór związany z przyjęciem w poczet członków albo wygaszeniem członkostwa danego podmiotu, skuteczność takiej czynności rozważać będziemy przez pryzmat norm prywatnoprawnych, bowiem okoliczności te związane są z czysto cywilnoprawnym charakterem. Można równocześnie uznać, że polski związek sportowy ma charakter hybrydowy – łączący elementy prywatnoprawne z publicznoprawnymi. Powyższe ukazuje jednak, że status polskiego związku sportowego nie jest jednorodny i może być rozumiany odmiennie, zależnie od sytuacji. To z kolei może przekładać się na dalsze konsekwencje związane chociażby z rozumieniem charakteru prawnego licencji sportowej, czy bardziej w wymiarze praktycznym, na kwestie związane z właściwym wyborem drogi sądowej w razie zaistnienia sporu. Powstanie bowiem pytanie, czy zasadnym będzie inicjowanie postępowania przed sądem powszechnym (z uwagi na prywatnoprawny charakter związku) czy

²⁵⁸ M. Badura, H. Basiński, G. Kałużny, M. Wojcieszak, *Ustawa...*, s. 114.

²⁵⁹ Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 11 maja 2005 roku, sygn. III CZP 16/05.

też przed sądem administracyjnym (ze względu na posiadane przez polski związek sportowy cech podmiotu publicznego). *De lege ferenda* należałoby postulować, aby ustawodawca jednoznacznie wypowiedział się na temat statusu polskiego związku sportowego i aby wątpliwości te na drodze legislacyjnej zostały rozwiane.

Niezależnie od powyższego, w kontekście polskich związków sportowych należy wyróżnić także inne elementy i cechy. Jak wskazuje E. Krześniak, polskie związki sportowe w sferze globalnej traktowane są jako tzw. *national federations*, a więc jako zrzeszenia kontrolujące współzawodnictwo sportowe w danym sporcie²⁶⁰. Polskie związki sportowe jako organizacje tworzące systemy rozrywkowe w konkretnym sporcie funkcjonują co do zasady w dwóch aspektach, a to aspekcie organizacyjno-funkcjonalnym oraz w aspekcie terytorialnym. Pierwszy z nich odnosi się do uprawnień polskiego związku sportowego do prowadzenia i organizowania współzawodnictwa w sporcie. Współzawodnictwo to, aby prawidłowo funkcjonowało zostało poddane reżimowi organizacyjnemu podmiotu, jakim jest polskim związek sportowy. Drugi zaś odnoszący się do sfery terytorialnej zakreśla ramy miejscowe działania polskiego związku sportowego. Polski związek sportowy ma co do zasady charakter ogólnokrajowy, choć ze względu na przynależność do federacji międzynarodowej zasięg jego działania w tym znaczeniu może być szerszy²⁶¹. Organizacja przez polski związek sportowy współzawodnictwa sportowego opiera się przede wszystkim na „indywidualnej lub zbiorowej rywalizacji osób zmierzających, zwłaszcza w trakcie zawodów sportowych, do uzyskania właściwych dla danego sportu rezultatów”²⁶². Jak wskazuje z kolei S. Fundowicz, choć na pierwszy rzut oka mogłoby się wydawać, że polski związek sportowy jest jedynym podmiotem uprawnionym do organizacji współzawodnictwa w danym sporcie, to w praktyce tak nie jest. Do organizacji współzawodnictwa uprawnione są także inne podmioty i organizacje, jak chociażby osoby fizyczne, czy organizacje społeczne. Sfera zastrzeżona dla innych podmiotów nie sięga jednak uprawnień wyłącznych, którymi dysponuje tylko polski związek sportowy na zasadach określonych w przepisach art. 13-15 u.s.²⁶³

Jeśli chodzi o status polskiego związku sportowego, już z uzasadnienia do projektu ustawy o sporcie płynie wniosek, że polski związek sportowy jest szczególnym rodzajem związku sportowego²⁶⁴. Choć wynika to wprost z intencji ustawodawcy, wątpliwości w tym

²⁶⁰ E. J. Krześniak, *Kluby i organizacje...*, s. 348.

²⁶¹ M. Gniatkowski, P. Kokot, *Kluby...* [w:] red. M. Gniatkowski, *Ustawa...*, s. 44-45.

²⁶² W. Cajselski, *Ustawa...*, s. 67.

²⁶³ S. Fundowicz, *Prawo...*, s. 76.

²⁶⁴ Uzasadnienie do ustawy z dnia 25 czerwca 2010 roku o sporcie; zob. <https://orka.sejm.gov.pl/Druki6ka.nsf/wgdruku/2313>, dostęp online: 21.05.2024 r.

zakresie wyraża E. Krześniak, który zaznacza, że polski związek sportowy niekoniecznie powinien być uznawany za szczególny rodzaj związku sportowego. Autor twierdzenia takie opiera na trzech podstawowych argumentach. Pierwszy z nich odnosi się do sekwencji odesłań zastosowanych przez ustawodawcę. Jak wskazuje, art. 7 ust. 3 u.s. kreuje nakaz odpowiedniego stosowania ustawy – Prawo o stowarzyszeniach, w sytuacji kiedy przepis dotyczący zwyczajnych związków sportowych odniesienia takie nie zawiera. Po drugie, tryb zakładania polskiego związku sportowego jest zgoła odmienny od sposobu zakładania związku sportowego. Założenie polskiego związku sportowego jest procesem bardzo złożonym i wymagającym uprzedniej zgody ministra właściwego do spraw kultury fizycznej udzielanej w drodze decyzji administracyjnej, co nie jest wymagane w przypadku zwykłych związków sportowych. Wreszcie po trzecie, za przyjęciem odmienności związku sportowego od polskiego związku sportowego przemawia aktualna treść art. 82 u.s. Zgodnie z art. 82 ust. 3 u.s. podmioty o statusie polskiego związku sportowego, które stały się polskimi związkami sportowymi na podstawie art. 82 ust. 1 i nie dostosowały swojej działalności do wymagań nowej ustawy o sporcie, stają się stowarzyszeniami w rozumieniu ustawy – Prawo o stowarzyszeniach. Takie stwierdzenie kreuje więc odrębność i odmiennść obu tych rodzajów związków.²⁶⁵

W literaturze przedmiotu wskazuje się, że istnieją wątpliwości w zakresie przypisania polskiemu związkowi sportowemu odpowiedniego charakteru prawnego, a precyzyjniej nie jest pewnym, czy jest on podmiotem prawa prywatnego, czy też jest podmiotem o charakterze publicznym. W ocenie E. Krześniaka, nie ulega wątpliwości, że polskie związki sportowe należą do kręgu podmiotów prawa prywatnego. Autor krytykuje przy tym poglądy prezentowane przez niektórych przedstawicieli doktryny, jakoby polskie związki sportowe przybierały rolę organów administracji publicznej. Wskazuje przy tym, że twierdzenie o statusie polskiego związku sportowego jako organowi administracji publicznej jest nadużyciem. Zaznacza również, że wbrew twierdzeniom niektórych przedstawicieli doktryny oczywistym jest, że polskie związki sportowe nie mają uprawnień do wydawania decyzji administracyjnych, co tym bardziej przesądza o braku statusu organu administracji publicznej²⁶⁶. Choć do co zasady słusznym jawi się twierdzenie, że polskie związki sportowe nie są organami administracji publicznej, to nie sposób zgodzić się z autorem, że polskie związki sportowe nie mają legitymacji do wydawania decyzji administracyjnych. Klasycznym przykładem wydawania decyzji administracyjnej przez polski związek sportowy będzie

²⁶⁵ E. J. Krześniak, *Kluby i organizacje...*, s. 348-351.

²⁶⁶ *Ibidem*, s. 357.

choćby decyzja wydawana w trybie ustawy o dostępie do informacji publicznej²⁶⁷, co już poddaje w wątpliwość argumenty twierdzące o braku możliwości wydawania decyzji administracyjnych. Polski związek sportowy może przecież wydać decyzję o odmowie udostępnienia informacji publicznej, o której mowa w art. 16 u.d.i.p., które to rozstrzygnięcie jest decyzją administracyjną w rozumieniu Kodeksu postępowania administracyjnego. Istotny pogląd w tym zakresie, jak i w części dotyczącej statusu polskiego związku sportowego wyraził Naczelny Sąd Administracyjny, który dokonywał oceny statusu Polskiego Związku Motorowodnego i Narciarstwa Wodnego. W swoim judykacie Naczelny Sąd Administracyjny zauważył, że „Polski Związek Motorowodny i Narciarstwa Wodnego (dalej jako PZMiNW) będący Polskim Związkiem Sportowym nie jest organem władzy publicznej w rozumieniu art. 4 ust. 1 pkt 1 ustawy z 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej. Polski Związek Motorowodny i Narciarstwa Wodnego jest jednak podmiotem wykonującym zadania publiczne, o którym mowa w art. 4 ust. 1 pkt 5 ustawy o dostępie do informacji publicznej. Stanowisko to wynika przede wszystkim z celu Związku, którym jest realizacja zadań publicznych w zakresie kultury fizycznej i sportu, a w szczególności organizacja współzawodnictwa sportowego, popularyzacja i rozwój sportu w Polsce”²⁶⁸. Pogląd taki należy zaaprobować. Polski związek sportowy nie będzie organem administracji publicznej, czy organem władzy publicznej, ale jest podmiotem realizującym zadania publiczne, co zbliża jego strukturę do charakterystyki podmiotów publicznych. Z racji jednak konstrukcji ustawowej i przyjęcia, że polski związek sportowy jest stowarzyszeniem lub związkiem stowarzyszeń, może zostać uznany za podmiot prawa prywatnego. Można natomiast pokusić się o stwierdzenie, że polski związek sportowy jest swego rodzaju hybrydą, łączącą cechy podmiotów publicznych i prywatnych, a zależnie od przedsięwziętych przez siebie działań może występować z jednej strony jako podmiot prywatny – w sytuacji zagadnień w sferze cywilnoprawnej oraz jako podmiot publiczny – na gruncie realizowanej przez polski związek sportowy sfery władztwa o charakterze administracyjnym (nie władztwa administracyjnego, które zastrzeżone jest do kompetencji typowych organów administracji publicznej).

Na marginesie, w kontekście działalności polskiego związku sportowego jako podmiotu o charakterze prywatnoprawnym, nie sposób nie zwrócić uwagi na kwestie związane z jego działalnością jako stowarzyszenia lub związku stowarzyszeń. Jak wcześniej wspomniano, fakt, że do polskiego związku sportowego stosuje się odpowiednio przepisy ustawy - Prawo

²⁶⁷ Ustawa z dnia 6 września 2001 roku o dostępie do informacji publicznej (tekst jedn. Dz. U. z 2022, poz. 902 ze zm., dalej jako: u.d.i.p.).

²⁶⁸ Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 11 sierpnia 2020 roku, sygn. I OSK 158/20.

o stowarzyszeniach, przybliży także związek do podmiotów prywatnych. Tym niemniej powstają wątpliwości związane z prowadzeniem działalności gospodarczej przez polski związek sportowy. Zgodnie z art. 34 u.p.s. stowarzyszenie może prowadzić działalność gospodarczą, według ogólnych zasad określonych w odrębnych przepisach. Dochód z działalności gospodarczej stowarzyszenia służy realizacji celów statutowych i nie może być przeznaczony do podziału między jego członków. Zdaniem S. Fundowicza, polski związek sportowy może prowadzić działalność gospodarczą, o czym dodatkowo świadczy treść art. 14 i art. 15 u.s., które co najmniej w sposób pośredni wskazują na sferę działalności odpłatnej. Dodać przy tym należy, że w określonym zakresie działalność polskiego związku sportowego, w części, w jakiej spełnia wskazane przesłanki, można uznać za działalność osoby prawnej, która wykonywana jest we własnym imieniu, w sposób zorganizowany, ciągły oraz przedsięwziętej w celu zarobkowym. Tym samym spełnienie takich warunków definiuje w tym zakresie działalność polskich związków sportowych jako działalność gospodarczą²⁶⁹.

Przechodząc jednak do szczegółów związanych z tworzeniem i dalszą działalnością polskiego związku sportowego, w pierwszej kolejności należy zauważyć, że zgodnie z art. 7 ust. 2 u.s. utworzenie polskiego związku sportowego przez związek sportowy wymaga uzyskania zgody ministra właściwego do spraw kultury fizycznej. Szczegóły zakładania polskiego związku sportowego opisane zostały w art. 11 i art. 12 u.s. Wniosek o wyrażenie zgody na utworzenie polskiego związku sportowego składa się do ministra właściwego do spraw kultury fizycznej. Do wniosku dołącza się: projekt statutu polskiego związku sportowego, szczegółowy opis sportu, w którym zamierza organizować i prowadzić współzawodnictwo, wraz z dokładną informacją o warunkach jego uprawiania oraz regułach i systemie współzawodnictwa w tym sporcie oraz zaświadczenie o przynależności do międzynarodowej federacji sportowej działającej w sporcie olimpijskim lub paraolimpijskim lub innej uznanej przez Międzynarodowy Komitet Olimpijski albo ujętej w wykazie, o którym mowa w art. 11 ust. 2a u.s. Zdarzają się oczywiście sytuacje, w których w obrocie nie funkcjonują międzynarodowe organizacje sportowe. Minister właściwy do spraw kultury fizycznej w sportach, w których nie działają międzynarodowe federacje sportowe uznane przez Międzynarodowy Komitet Olimpijski, kierując się wysoką popularnością i poziomem rozwoju danego sportu, a także zasięgiem działania międzynarodowych federacji sportowych oraz ich udziałem w systemie walki z dopingiem w sporcie, może określić, w drodze rozporządzenia, wykaz międzynarodowych federacji sportowych, do których przynależność stwarza możliwość

²⁶⁹ S. Fundowicz, *Prawo...*, s. 78-79.

uzyskania zgody ministra właściwego do spraw kultury fizycznej na utworzenie polskiego związku sportowego. Zaznaczyć przy tym należy, że minister właściwy do spraw kultury fizycznej wykreśla z wykazu, o którym mowa w art. 11 ust. 2a u.s., międzynarodową federację sportową, w przypadku gdy Międzynarodowy Komitet Olimpijski uznał inną międzynarodową federację sportową działającą w tym samym sporcie lub gdy międzynarodowa federacja sportowa przestała spełniać kryteria, o których mowa w art. 11 ust. 2a u.s.

Odnosząc się do poszczególnych elementów, które musi zawierać wniosek kierowany do ministra o wyrażenie zgody na utworzenie polskiego związku sportowego, w pierwszej kolejności należy zwrócić uwagę na kwestię statutu. Projekt statutu winien zostać uprzednio uchwalony przez umocowany organ założycieli (związku sportowego), to jest przez walne zebranie członków lub delegatów²⁷⁰. Co istotne, przedstawiany przez wnioskodawców projekt statutu nie jest jeszcze statutem właściwym, gdyż podlega on zatwierdzeniu przez ministra właściwego do spraw kultury fizycznej. Dopiero zgoda ministra na utworzenie polskiego związku sportowego kreuje moc prawną statutu, zwłaszcza, że decyzja ta przybiera charakter prawnotworzący²⁷¹. Zgodnie z art. 11 ust. 3 u.s. minister właściwy do spraw kultury fizycznej odmawia wyrażenia zgody na utworzenie polskiego związku sportowego, jeżeli wnioskodawca nie przedłoży dokumentów, o których mowa w art. 11 ust. 2, albo jeżeli postanowienia projektu statutu są niezgodne z przepisami prawa, w szczególności naruszają wymagania określone w ustawie. Stosownie zaś do art. 21 ust. 1 i 2 u.s., minister właściwy do spraw kultury fizycznej zatwierdza, w drodze decyzji, statut polskiego związku sportowego oraz jego zmiany, które polski związek sportowy przedstawia niezwłocznie po ich uchwaleniu, natomiast odmawia zatwierdzenia, również w drodze decyzji, w przypadku stwierdzenia niezgodności postanowień statutu z przepisami prawa. Jak można zauważyć treść art. 11 ust. 3 u.s. i art. 21 ust. 1 i 2 u.s. na pierwszy rzut oka pozostaje ze sobą w związku. W doktrynie istnieją jednak wątpliwości, jak kwalifikować obie te normy oraz na jakim etapie są stosowane²⁷². Wydaje się jednak, że przepis art. 11 ust. 3 u.s. znajduje zastosowanie wyłącznie na etapie tworzenia polskiego związku sportowego, zaś art. 21 ust. 1 i 2 u.s. tyczy się tworzenia lub zmiany statutu dla polskiego związku sportowego już istniejącego. Dokonując wykładni literalnej, ustawodawca posługuje się tutaj zwrotem „*polski związek sportowy przedstawia*”, co sugeruje, że wniosek o zatwierdzenie statutu składa polski związek sportowy wpisany do Krajowego Rejestru Sądowego, a więc występujący już w obrocie gospodarczym.

²⁷⁰ W. Cajsels, *Ustawa...*, s. 98.

²⁷¹ S. Fundowicz, *Prawo...*, s. 80.

²⁷² E. J. Krześniak, *Kluby i organizacje...*, s. 360-361.

Choć przepisy wprost o tym nie stanowią, to w ostatnim czasie można dostrzec zwiększoną rolę Kodeksu Dobrego Zarządzania dla polskich związków sportowych w kontekście treści statutu²⁷³. Jak wspomniano we wcześniejszym z podrozdziałów, Kodeks Dobrego Zarządzania dla polskich związków sportowych dzieli swoje zalecenia na trzy kategorie, a to: wytyczne bezwzględnie wiążące, wytyczne wiążące pod pewnymi warunkami oraz wytyczne niewiążące. W zakresie statutu polskiego związku sportowego Kodeks Dobrego Zarządzania dla polskich związków sportowych wymienia następujące elementy, które bezwzględnie powinny się znaleźć w statucie takiego związku. Chodzi tu przede wszystkim o:

- wskazanie nazwy organów polskiego związku sportowego,
- wyodrębnienie walnego zgromadzenia członków lub delegatów,
- wyodrębnienie zarządu,
- wyodrębnienie organu kontroli wewnętrznej,
- określenie kompetencji poszczególnych organów,
- określenie warunków ważności uchwał (decyzji) organów polskiego związku sportowego,
- określenie zasad wyboru delegatów na walne zgromadzenie i czasu trwania ich mandat, jeżeli w danym związku członków na walnym zgromadzeniu reprezentują delegaci,
- określenie zasad wyboru członków poszczególnych organów,
- wprowadzenie zasady tajności głosowania w trakcie wyboru członków poszczególnych organów polskiego związku sportowego,
- określenie sposobu działania polskiego związku sportowego w przypadku zdekompletowania składu organu (organów),
- określenie długości kadencji organów polskiego związku sportowego (przy czym kadencja nie może być dłuższa niż cztery lata),
- określenia maksymalnej liczby członków zarządu,
- określenie liczby dopuszczalnych kadencji prezesa (jednak nie więcej niż dwie następujące po sobie),
- określenie częstotliwości spotkań walnego zgromadzenia członków lub delegatów (nie rzadziej niż raz w roku),
- określenie, z jakim wyprzedzeniem członkowie polskiego związku sportowego powinni być

²⁷³ Kodeks Dobrego Zarządzania dla polskich związków sportowych, Warszawa 2018, zob. <https://www.gov.pl/web/sport/kodeks-dobrego-zarzadzania-dla-pzs45>, dostęp online: 21.05.2024 r.

powiadamiani o terminie wyborczego walnego zebrania członków lub delegatów,

- zagwarantowanie możliwości zwołania nadzwyczajnego zgromadzenia członków lub delegatów na wniosek określonej ilościowo grupy członków,
- określenie warunków wynagradzania członków zarządu za czynności wykonywane w związku z pełnioną funkcją, jednak z zastrzeżeniem, że nie może ono pochodzić ze środków dotacji Ministerstwa Sportu i Turystyki otrzymywanych przez związek,
- określenie przesłanek oraz trybu utraty lub pozbawienia członkostwa w organach polskiego związku sportowego,
- określenie zasad działania terenowych jednostek organizacyjnych polskiego związku sportowego, o ile zostały powołane²⁷⁴.

Powyższe wytyczne bezwzględnie wiążące muszą znaleźć się w treści statutu, aby został on zatwierdzony przez ministra właściwego do spraw kultury fizycznej. *A contrario*, można przypuszczać, że statut zawierający postanowienia sprzeczne z Kodeksem Dobrego Zarządzania dla polskich związków sportowych lub nie zawierający postanowień obligatoryjnych, nie zostanie zatwierdzony przez ministra, co uniemożliwi powstanie danego polskiego związku sportowego²⁷⁵.

Pozostając poza kwestią treści statutu, należy także zwrócić uwagę na kolejny element wniosku o wyrażenie zgody na powstanie polskiego związku sportowego, jakim jest szczegółowy opis sportu, w którym wnioskodawca zamierza organizować i prowadzić współzawodnictwo, wraz z dokładną informacją o warunkach jego uprawiania oraz regułach i systemie współzawodnictwa w tym sporcie. Powstaje przy tym pytanie, jakie jest *ratio legis* wprowadzenia obowiązku przedłożenia wraz z wnioskiem szczegółowego opisu sportu. Odpowiadając na to pytanie, należy odwołać się do normy określonej w art. 11 ust. 4 u.s., zgodnie z którą w danym sporcie co do zasady może działać tylko jeden polski związek sportowy²⁷⁶. Na etapie tworzenia związku i wyrażania zgody na jego powstanie minister właściwy do spraw sportu musi wiedzieć, w jakim zakresie potencjalnie nowy polski związek sportowy zamierzać działać, aby nie powielać i nie zająć się działalnością z innym istniejącym już polskim związkiem sportowym. Wobec znacznej liczby polskich związków sportowych zdarza się, że istnieje już w konkretnej dyscyplinie polski związek sportowy, a kiedy dziedzina sportu będzie do niego zbliżona, to może nie uzyskać zgody ministra na

²⁷⁴ *Ibidem*.

²⁷⁵ J. Krześniak, *Ustawa...*, s. 271.

²⁷⁶ S. Fundowicz, *Prawo...*, s. 81.

utworzenie nowego polskiego związku sportowego, z uwagi na to, że jeden polski związek sportowy w danej dyscyplinie już funkcjonuje²⁷⁷. W literaturze przedmiotu zwrócono uwagę, że konieczność dołączenia do wniosku szczegółowego opisu sportu może wywoływać wątpliwości interpretacyjne i pozostawiać zbyt daleką dyskrejonalność decyzji ministra właściwego do spraw kultury fizycznej. Autor postuluje przy tym, aby z wytycznych ustawowych usunąć zwrot „szczegółowy”, ograniczając tym samym swobodę uznania ministra²⁷⁸. Pogląd ten należałoby podzielić zastrzegając jednak, że opis sportu powinien zostać sporządzony precyzyjnie, aby orzekający w przedmiocie wyrażenia zgody na powstanie nowego polskiego związku sportowego minister, miał możliwość należytego zbadania, czy zakres nowej dyscypliny nie powiela się z działalnością już istniejącego polskiego związku sportowego.

Trzecim i zarazem ostatnim z elementów wniosku o wyrażenie zgody na utworzenie polskiego związku sportowego jest potwierdzenie przynależności do międzynarodowej federacji sportowej działającej w sporcie olimpijskim lub paraolimpijskim albo innej uznanej przez Międzynarodowy Komitet Olimpijski. Ustawa o sporcie wskazuje także, iż przynależność ta może być wykazana na podstawie art. 11 ust. 2a u.s.. Zgodnie z jego treścią, minister właściwy do spraw kultury fizycznej w sportach, w których nie działają międzynarodowe federacje sportowe uznane przez Międzynarodowy Komitet Olimpijski, kierując się wysoką popularnością i poziomem rozwoju danego sportu, a także zasięgiem działania międzynarodowych federacji sportowych oraz ich udziałem w systemie walki z dopingiem w sporcie, może określić, w drodze rozporządzenia, wykaz międzynarodowych federacji sportowych, do których przynależność stwarza możliwość uzyskania zgody ministra właściwego do spraw kultury fizycznej na utworzenie polskiego związku sportowego. Problem leży jednak w tym, że do dziś minister do spraw kultury fizycznej nie wydał rozporządzenia stanowiącego wymieniony wyżej wykaz, co powoduje istotne trudności w założeniu polskiego związku sportowego w sporcie, w którym nie działają międzynarodowe federacje sportowe uznawane przez Międzynarodowy Komitet Olimpijski²⁷⁹. W tej sytuacji, biorąc pod uwagę, że w praktyce wykaz ten nie funkcjonuje, wykazanie podmiotowości w zakresie możliwości działania jako polski związek sportowy w przypadku sportów nieolimpijskich, może odbywać

²⁷⁷ Przykładowo jako polski związek sportowy w rozumieniu ustawy o sporcie funkcjonuje Polski Związek Żeglarski. W Krajowym Rejestrze Sądowym widnieje także Polski Związek Kiteboardingu (a więc dyscypliny zbliżonej), który jednak pomimo sugestii zawartej w nazwie, w rozumieniu ustawy o sporcie nie jest polskim związkiem sportowym, ale zwykłym związkiem sportowym, o którym mowa w art. 6 u.s.

²⁷⁸ W. Cajsels, *Ustawa...*, s. 99.

²⁷⁹ Zob. <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=wdu20101270857>, dostęp online: 21.05.2024 r.

się jedynie poprzez przynależność do innej organizacji uznawanej przez Międzynarodowy Komitet Olimpijski, a więc organizacji przestrzegającej Światowego Kodeksu Antydopingowego i regulacji Karty Olimpijskiej (ponieważ w zasadzie tylko takie organizacje są uznawane przez Międzynarodowy Komitet Olimpijski). Zaznacza się przy tym, że w przypadku wykazania owej przynależności w istocie nie ma możliwości dokonywania interpretacji prokonstytucyjnej, wykazującej wolność zrzeszania się, ani też wykładni korygującej i adaptacyjnej²⁸⁰. *De lege lata* konieczność wykazywania przynależności do międzynarodowej federacji sportowej uznawanej przez Międzynarodowy Komitet Olimpijski uzasadniana jest koniecznością zachowania przez polskie związki sportowe nienaganych postaw etycznych w zakresie rywalizacji sportowej, który w ocenie ustawodawcy może być wykazana praktycznie wyłącznie poprzez uznawania światowych reguł w tym zakresie (a więc wspomnianej Karty Olimpijskiej i Światowego Kodeksu Antydopingowego)²⁸¹. Istnieje jeden wyjątek, kiedy wnioskodawca nie musi wykazywać przynależności do właściwej międzynarodowej federacji sportowej, ale dotyczy on wyłącznie sportu osób niepełnosprawnych. Stosownie do art. 11 ust. 6 u.s. minister właściwy do spraw kultury fizycznej może wyrazić zgodę na utworzenie polskiego związku sportowego w przypadku, gdy wniosek nie zawiera zaświadczenia, o którym mowa w ust. 2 pkt 4, jeżeli wniosek dotyczy sportu osób niepełnosprawnych.

Powracając do charakteru polskiego związku sportowego, w przypadku jego rejestracji należy zwrócić uwagę, czy aby w danym sporcie nie funkcjonuje już jakiś polski związek sportowy. Zgodnie z art. 11 ust. 4 u.s., polski związek sportowy działa w jednym sporcie, chyba że minister właściwy do spraw kultury fizycznej wyrazi zgodę na działanie polskiego związku sportowego w więcej niż jednym sporcie. W dotychczasowej praktyce nie zdarzyło się jednak, aby w tym samym sporcie funkcjonowały w Polsce dwa niezależne od siebie polskie związki sportowe. Wymieniony przepis kreuje tak zwany monopol polskich związków sportowych, co równocześnie skorelowane jest z jego autonomią i prawami wyłącznymi wynikającymi z art. 13 u.s. Monopol ten oddziałuje silnie na samodzielność polskiego związku sportowego funkcjonującego w danym sporcie. W piśmiennictwie można spotkać się z krytycznym poglądem pozycji monopolistycznej polskich związków sportowych, który to pogląd opiera się na założeniu, że zbyt duża autonomia może prowadzić do nadużyć²⁸². Z drugiej zaś strony (i takie założenie przyjął polski ustawodawca) zasada, że w jednym sporcie działa jeden tylko

²⁸⁰ Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 7 grudnia 2021 roku, sygn. II GSK 995/18.

²⁸¹ D. Pałucka, *Obowiązek...*, s. 230.

²⁸² J. Bączyk, *Prawne aspekty działalności...*, s. 233-234.

polski związek sportowy wywodzi się już z modeli regulacji europejskich, które tworzą podobne zasady. U podstaw takiego przyjęcia leży założenie, że zbyt duże rozproszenie organizacji w danym sporcie może prowadzić do chaosu organizacyjnego, a w konsekwencji marginalizacji danego sportu²⁸³. Pogląd ten jest w większości aprobowany w doktrynie prawa sportowego. Zaznacza przy tym, że biorąc pod uwagę ogólnokrajowy charakter polskiego związku sportowego, działanie jednego polskiego związku sportowego w danej dyscyplinie sportu daje rękojmię prawidłowości jego funkcjonowania²⁸⁴. Choć nadmienić należy, że działalność polskiego związku sportowego winna jednak podlegać kontroli i nadzorowi, a jak wskazuje E. Krześniak, właśnie nadzór i kontrola ze strony organu administracji publicznej, jakim jest minister właściwy do spraw kultury fizycznej, jest ceną za sięgającą głęboko autonomię organizacyjną i funkcjonalną²⁸⁵.

Jeśli chodzi o formalną rejestrację polskiego związku sportowego, to po wyrażeniu zgody przez ministra właściwego do spraw kultury fizycznej, należy złożyć wniosek do właściwego sądu rejestrowego (Krajowego Rejestru Sądowego)²⁸⁶. Zgodnie z art. 12 ust. 1 i 2 u.s. polski związek sportowy podlega wpisowi do Krajowego Rejestru Sądowego i z chwilą wpisu uzyskuje osobowość prawną, co oznacza, że wpis ma charakter konstytutywny (prawnotworzący)²⁸⁷. Pamiętać jednocześnie należy wniosek o wpis nowego polskiego związku sportowego musi spełniać nie tylko wymagania płynące z przepisów ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym oraz ustawy – Prawo o stowarzyszeniach, ale także z art. 12 ust. 3 u.s., która to norma pozostaje przepisem szczególnym. W przypadku tworzenia polskich związków sportowych do wniosku o wpis do Krajowego Rejestru Sądowego obligatoryjnie należy dołączyć zgodę ministra właściwego do spraw kultury fizycznej na utworzenie polskiego związku sportowego. Na marginesie należy nadmienić, że ze względu na szczególny charakter polskich związków sportowych w Krajowym Rejestrze Sądowym przy podmiocie będącym polskim związkiem sportowym znajduje się o tym wzmianka. Dokonując więc przeglądu podmiotów wpisanych do Krajowego Rejestru Sądowego możemy zauważyć, że dany podmiot status polskiego związku sportowego przybiera. Powyższe wynika z rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie szczegółowego sposobu prowadzenia rejestrów wchodzących w skład Krajowego Rejestru Sądowego oraz szczegółowej treści

²⁸³ M. Gniatkowski, P. Kokot, *Polski związek sportowy* [w:] red. M. Gniatkowski, *Ustawa...*, s. 69-70.

²⁸⁴ W. Cajselski, *Ustawa...*, s. 103.

²⁸⁵ E. J. Krześniak, *Kluby i organizacje...*, s. 409-410.

²⁸⁶ Właściwego miejscowo według siedziby tworzonego polskiego związku sportowego.

²⁸⁷ M. Gniatkowski, P. Kokot, *Polski związek sportowy* [w:] red. M. Gniatkowski, *Ustawa...*, s. 71-72.

wpisów w tych rejestrach²⁸⁸. Polski związek sportowy, jest na tej podstawie wpisywany do Rejestru stowarzyszeń, innych organizacji społecznych i zawodowych oraz samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej. Jeśli polski związek sportowy prowadzi działalność gospodarczą, to wpisywany jest także do Rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego.

Niezależnie od kwestii formalnych trzeba zwrócić uwagę, że monopol polskich związków sportowych rodzi wątpliwości związane z już wcześniej omawianym problemem ich charakteru prawnego i rozważaniami, czy organizacje te należy zaliczyć raczej do podmiotów publicznych, czy jednak do podmiotów prywatnych. Wyłączność polskich związków sportowych na organizację współzawodnictwa w danym sporcie przybliża jego strukturę do organów administracji publicznej, choć polskie związki sportowe organami administracji publicznej faktycznie nie są. R. Hauser zauważa, że aktualnie obowiązująca ustawa o sporcie cechuje się wykorzystaniem środków administracyjnoprawnych przyjętych dla właściwego uregulowania działalności polskich związków sportowych. Autor zaznacza, że uregulowanie nowych podstaw funkcjonowania finansowego i organizacyjnego polskich związków sportowych, a także silny nadzór ze strony administracji rządowej stanowi o typowej regulacji administracyjnej, z tym, że relacja pomiędzy ministrem właściwym do spraw kultury fizycznej a polskimi związkami sportowymi przypomina organizację administracji publicznej w formie zdecentralizowanej²⁸⁹.

Jak wspomniano, pozycja monopolistyczna polskich związków sportowych powiązana jest z prawami wyłącznymi wynikającymi z ustawy o sporcie. Analizując ten wątek, należy zwrócić uwagę, że zgodnie z art. 13 ust. 1 u.s. polski związek sportowy ma wyłączne prawo do:

- 1) organizowania i prowadzenia współzawodnictwa sportowego o tytuł Mistrza Polski oraz o Puchar Polski w danym sporcie;
- 2) ustanawiania i realizacji reguł sportowych, organizacyjnych i dyscyplinarnych we współzawodnictwie sportowym organizowanym przez związek, z wyjątkiem reguł dyscyplinarnych dotyczących dopingu w sporcie;
- 3) powołania kadry narodowej oraz przygotowania jej do igrzysk olimpijskich, igrzysk

²⁸⁸ Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 listopada 2014 roku w sprawie szczegółowego sposobu prowadzenia rejestrów wchodzących w skład Krajowego Rejestru Sądowego oraz szczegółowej treści wpisów w tych rejestrach (Dz. U. z 2014, poz. 1667 ze zm.).

²⁸⁹ R. Hauser, *Aspekty administracyjnoprawne w ustawie o sporcie* [w:] red. A. J. Szwarc, *Ustawa o sporcie. Komentarz*, Wydawnictwo Poznańskie, Poznań 2011, s. 32-34.

paraolimpijskich, igrzysk głuchych, mistrzostw świata lub mistrzostw Europy;

4) reprezentowania tego sportu w międzynarodowych organizacjach sportowych.

Oprócz powyżej wymienionych praw, po stronie polskiego związku sportowego występują także inne wyłączne uprawnienia uregulowane w dalszej części art. 13 u.s. oraz art. 14 i 15 u.s. Jak stanowi art. 13 ust. 2 u.s. polski związek sportowy, Polski Komitet Olimpijski i Polski Komitet Paraolimpijski umieszczają, odpowiednio, na stroju reprezentacji kraju, na stroju reprezentacji olimpijskiej oraz na stroju reprezentacji paraolimpijskiej godło Rzeczypospolitej Polskiej, chyba że przepisy międzynarodowej organizacji sportowej działającej w danym sporcie, do której należy polski związek sportowy, przepisy Międzynarodowego Komitetu Olimpijskiego lub przepisy Międzynarodowego Komitetu Paraolimpijskiego stanowią inaczej. Zgodnie zaś z art. 13 ust. 4 u.s. polski związek sportowy, Polski Komitet Olimpijski i Polski Komitet Paraolimpijski mają prawo do wykorzystania do swoich celów gospodarczych przedmiotów będących odwzorowaniem, odpowiednio, stroju reprezentacji kraju, stroju reprezentacji olimpijskiej lub stroju reprezentacji paraolimpijskiej, w zakresie wyznaczonym przez przepisy polskiego związku sportowego, przepisy międzynarodowej organizacji sportowej działającej w danym sporcie, do której należy polski związek sportowy, przepisy Międzynarodowego Komitetu Olimpijskiego lub przepisy Międzynarodowego Komitetu Paraolimpijskiego. Na mocy art. 14 u.s. członek kadry narodowej udostępnia, na zasadach wyłączności, swój wizerunek w stroju reprezentacji kraju polskiemu związkowi sportowemu, który jest uprawniony do wykorzystania tego wizerunku do swoich celów gospodarczych w zakresie wyznaczonym przez przepisy tego związku lub międzynarodowej organizacji sportowej działającej w danym sporcie. Podobnie rzecz ma się w zakresie członka kadry olimpijskiej, który udostępnia, na zasadach wyłączności, z chwilą powołania do reprezentacji olimpijskiej, swój wizerunek w stroju reprezentacji olimpijskiej Polskiemu Komitetowi Olimpijskiemu, który jest uprawniony do wykorzystania tego wizerunku do swoich celów gospodarczych w zakresie wyznaczonym przez swoje przepisy lub przepisy Międzynarodowego Komitetu Olimpijskiego.

W zakresie wyżej wskazanych uprawnień, w kontekście ustalenia charakteru prawnego licencji sportowej, zasadnym jawi się omówienie dwóch pierwszych uprawnień polskiego związku sportowego – wynikających z art. 13 ust. 1 pkt 1 i 2 u.s. Polski związek sportowy jest władny do organizowania i prowadzenia współzawodnictwa sportowego o tytuł Mistrza Polski oraz o Puchar Polski w danym sporcie, a także do ustanawiania i realizacji reguł sportowych, organizacyjnych i dyscyplinarnych we współzawodnictwie sportowym organizowanym przez

ten związek, z wyjątkiem reguł dyscyplinarnych dotyczących dopingu w sporcie. Skoro ustawodawca precyzuje, że polski związek sportowy jest uprawniony do organizacji wskazanego współzawodnictwa sportowego, a w żadnych przepisach prawa powszechnie obowiązującego nie uregulowano szczegółowych reguł takiego współzawodnictwa, to polski związek sportowy musi dysponować uprawnieniami do samodzielnego ustalania tychże reguł. Reguły te wprowadzane są regulacjami wewnętrznymi, opisanymi szerzej we wcześniejszym fragmencie niniejszego rozdziału. W kontekście przedmiotu niniejszego opracowania, a to charakteru prawnego licencji sportowej, uprawnienie do organizacji współzawodnictwa i co ważne, do ustanawiania i realizacji reguł sportowych przybiera kluczowe znaczenie, bowiem to polskie związki sportowe pozostają władne do ustanawiania regulacji dotyczących licencji sportowych w danej dyscyplinie, a także do realizacji ustanawianych przez siebie przepisów w tym zakresie. Polskie związki sportowe pozostają więc uprawnione do przyznawania i pozbawiania licencji sportowych na podstawie reguł wewnętrznych²⁹⁰. W literaturze przedmiotu wskazuje się, że uregulowanie wskazanych wyżej praw wyłącznych świadczy o tym, że polski związek sportowy przybiera status prawem chronionego monopolisty – w obszarze współzawodnictwa sportowego²⁹¹. Dysponowanie przez polski związek sportowy prawami wyłącznymi pozwala mu na dyskrejonalne (choć osadzone na podstawie prawa wewnętrznego) przyznawanie, odmawianie i pozbawianie licencji sportowych. W zakresie praw wyłącznych polskiego związku sportowego, w dyskursie publicznym przedstawiono tezę, że w przypadku braku powołania polskiego związku sportowego w danej dyscyplinie sportu, dopuszczalne jest realizowanie praw wynikających z art. 13 ust. 1 u.s. przez inne organizacje niebędące polskimi związkami sportowymi. M. Broda wskazuje, że *„ustawodawca wprowadzając art. 13 ustawy o sporcie nie przyznał specjalnych uprawnień polskiemu związkowi sportowemu, lecz ograniczył możliwość korzystania z nich przez inne podmioty z uwagi na szczególny status polskich związków sportowych. W sytuacji, gdy w obrocie prawnym nie funkcjonuje polski związek sportowy organizujący współzawodnictwo w danym sporcie, każdy z podmiotów ma np. prawo do powoływania kadry narodowej w danej dyscyplinie (...). Skoro zatem ustawa o sporcie nie nakłada żadnych ograniczeń w sportach, w których nie funkcjonują polskie związki sportowe, należy uznać, że nie ma prawnych możliwości ograniczenia w zakresie powoływania reprezentacji kraju w danym sporcie i korzystania z innych uprawnień*

²⁹⁰ Postanowienie Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 9 czerwca 2016 roku, sygn. II GSK 2494/16.

²⁹¹ B. Chelmecki, *Menadżer w polskim związku sportowym. Studium Zawodu*, Wydawnictwo Estrella, Warszawa 2017, s. 38.

określonych w art. 13 ust. 1 u.s.”²⁹². W podobnym tonie wypowiada się W. Cajselski, który również uważa, że w braku powołania polskiego związku sportowego inne podmioty mogą organizować współzawodnictwo o tytuł Mistrza Polski²⁹³. Inni przedstawiciele doktryny prawa sportowego wskazują natomiast, że możliwość organizacji współzawodnictwa o tytuł Mistrza Polski i Puchar Polski zastrzeżona jest do wyłącznych kompetencji polskiego związku sportowego. W pozostałym zakresie inne organizacje sportowe mogą organizować współzawodnictwo, tym niemniej dwie powyższe formy są zastrzeżone jedynie dla polskich związków sportowych. W tym jednak przypadku występuje problem praktyczny, gdyż ustawa o sporcie nie przewiduje jakichkolwiek sankcji za naruszenie tych praw. Oczywiście istnieje możliwość poszukiwania sankcji na gruncie innych ustaw (np. ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji), jednak wyegzekwowanie tego może być utrudnione²⁹⁴. Podsumowując opisany syntetycznie wątek praw wyłącznych z art. 13 u.s., należy zgodzić się z E. Krześniakiem, że do każdego z tych praw należy podchodzić z osobna, a nie łącznie, bo choć zostały uregulowane w jednym przepisie, o tyle każda z tych kompetencji ma inny charakter, a także inne są sankcje związane z naruszeniem tych przepisów²⁹⁵.

Istotne znaczenie przybiera zarazem uprawnienie polskiego związku sportowego statuowane art. 15 u.s., w zakresie powołania ligi zawodowej. Zgodnie z art. 15 u.s., w sporcie, w którym współzawodnictwo sportowe jest organizowane w formie rozgrywek ligowych, polski związek sportowy może utworzyć ligę zawodową. W przypadku gdy ponad połowa klubów sportowych biorących udział w rozgrywkach ligowych w najwyższej klasie rozgrywkowej w danym sporcie działa w formie spółek akcyjnych, polski związek sportowy jest obowiązany utworzyć ligę zawodową. W skład ligi zawodowej w grach zespołowych wchodzi wyłącznie kluby sportowe działające jako spółki akcyjne lub spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. Liga zawodowa jest zarządzana przez osobę prawną działającą w formie spółki kapitałowej. Zasady funkcjonowania ligi zawodowej są ustalane w umowie zawartej między polskim związkiem sportowym a spółką zarządzającą ligą zawodową. Umowa powinna zawierać w szczególności postanowienia gwarantujące realizację praw polskiego związku sportowego określonych w art. 13 u.s. oraz jego udział w przychodach związanych z zarządzaniem ligą zawodową. Zawarcie umowy, o której mowa w ust. 5, następuje po

²⁹² M. Broda, *Kompetencje wyłączne, a brak polskiego związku sportowego*, zob. <https://prawosportowe.pl/a/kompetencje-wylaczne-a-brak-polskiego-zwiazku-sportowego>, dostęp online: 21.05.2024 r.

²⁹³ W. Cajselski, *Ustawa...*, s. 113.

²⁹⁴ M. Badura, H. Basiński, G. Kałużny, M. Wojcieszak, *Ustawa...*, s. 193.

²⁹⁵ E. J. Krześniak, *Ustawa...*, s. 221-222.

uzyskaniu zgody ministra właściwego do spraw kultury fizycznej. Minister właściwy do spraw kultury fizycznej odmawia wyrażenia zgody na zawarcie umowy w przypadku stwierdzenia niezgodności jej postanowień z przepisami prawa. Wyrażenie zgody oraz odmowa wyrażenia zgody na zawarcie umowy następuje w drodze decyzji. Z uwagi na obszerność zagadnienia związanego z ligą zawodową, należy zwrócić uwagę jedynie na kwestie ligi zawodowej w kontekście przedmiotu niniejszej dysertacji, a więc w zakresie licencji sportowej. Choć na pierwszy rzut oka mogłoby się wydawać, że z uwagi na treść art. 15 ust. 5 u.s., przekazanie lidze zawodowej praw wyłącznych polskiego związku sportowego może mieć charakter pełny²⁹⁶, to jednak w piśmiennictwie podnosi się, że przekazanie praw wyłącznych nie dotyczy kwestii dotyczących spraw licencyjnych. E. Krześniak zaznacza, że „*poza zakresem działania spółki zarządzającej ligą zawodową pozostają kwestie związane z funkcjonowaniem sędziów, obserwatorów i delegatów ds. bezpieczeństwa, zasady udzielania i cofania licencji oraz rozwiązywania umów pomiędzy klubami a zawodnikami bądź trenerami. Te kwestie są w gestii polskich związków sportowych*”²⁹⁷. Co istotne, sama możliwość przynależności do danej ligi zawodowej często może być związana z uprzednim uzyskaniem licencji, która to licencja zostanie udzielona przez polski związek sportowy. Słowem, jeśli przykładowo klub sportowy chciałby przystąpić do ligi zawodowej, to jego przystąpienie nie nastąpi automatycznie, lecz po uprzednim uzyskaniu uprawnienia w postaci licencji udzielonej przez polski związek sportowy²⁹⁸.

W zakresie polskich związków sportowych warto syntetycznie opisać kwestie związane z nadzorem, albowiem rozważenie tego zagadnienia będzie miało istotne znaczenie dla możliwości działania podmiotów ubiegających się o licencje sportowe, w szczególności w przypadkach, gdy podmiotowi takiemu licencja nie zostanie udzielona albo gdy zostanie jej pozbawiony. Ustawa o sporcie precyzuje, że nadzór nad działalnością polskich związków sportowych sprawuje minister właściwy do spraw kultury fizycznej. *De lege lata* nadzorem ministra właściwego do spraw kultury fizycznej nie są objęte decyzje dyscyplinarne i regulaminowe władz polskich związków sportowych związane z przebiegiem współzawodnictwa sportowego. Co istotne jednak, minister właściwy do spraw kultury fizycznej ma prawo żądać udostępnienia odpisów uchwał władz polskiego związku sportowego

²⁹⁶ Ze względu na to, że art. 15 ust. 5 ustawy o sporcie wskazuje, iż umowa pomiędzy polskim związkiem sportowym a spółką zarządzającą ligą zawodową powinna zawierać w szczególności postanowienia gwarantujące realizację praw polskiego związku sportowego określonych w art. 13 u.s., może się wydawać, że polski związek sportowy może przekazać pełnię praw wyłącznych.

²⁹⁷ E. J. Krześniak, *Ustawa...*, s. 256.

²⁹⁸ Por. M. Badura, H. Basiński, G. Kałużny, M. Wojcieszak, *Ustawa...*, s. 247-248.

oraz udzielenia pisemnych wyjaśnień dotyczących działalności polskiego związku sportowego, a także dokonywać kontroli polskiego związku sportowego. W zakresie możliwości nadzorczych ministra właściwego do spraw kultury fizycznej mieszczą się także sprawy związane ze statutem polskich związków sportowych, co omówiono szczegółowo powyżej. Istotnymi pozostają jednocześnie czynności nadzorcze, którymi dysponuje minister na podstawie art. 22 i 23 u.s. Jeżeli działalność władz polskiego związku sportowego narusza prawo, postanowienia statutu lub postanowienia regulaminów polskiego związku sportowego, minister właściwy do spraw kultury fizycznej, w zależności od stopnia stwierdzonych nieprawidłowości, jest uprawniony do: udzielenia władzom polskiego związku sportowego upomnienia i zażądania od nich podjęcia działań mających na celu zapewnienie stanu zgodnego z prawem, uchylenia decyzji władz polskiego związku sportowego albo do wystąpienia do sądu rejestrowego z wnioskiem o zastosowanie środka w postaci zawieszenia w czynnościach władz polskiego związku sportowego lub też rozwiązania polskiego związku sportowego (jeżeli jego działalność wykazuje rażące lub uporczywe naruszanie prawa albo postanowień statutu i nie ma warunków do przywrócenia działalności zgodnej z prawem lub statutem). Dla zobrazowania aktualnych kompetencji ministra w zakresie nadzoru nad polskimi związkami sportowymi, koniecznym jest zwrócenie uwagi na wcześniejsze brzmienie przepisów ustawy o sporcie dotyczących rzeczono nadzoru, bowiem zestawienie dwóch stanów prawnych, a to funkcjonującego do 12 września 2017 roku i stanu prawnego obecnego, ma kluczowe znaczenie dla możliwości podjęcia przez ministra doraźnych działań związanych z decyzjami polskiego związku sportowego. W brzmieniu ustawy o sporcie obowiązującym do 12 września 2017 roku²⁹⁹, po stronie ministra właściwego do spraw kultury fizycznej istniała możliwość wstrzymania wykonania decyzji władz polskiego związku sportowego i wezwania ich do jej zmiany lub uchylenia w określonym terminie. Co jednak istotne, już wtedy podejmowano próbę ustalenia na podstawie ówczesnego brzmienia przepisu art. 22 u.s. w zw. z art. 16 u.s., w jakim zakresie minister właściwy do spraw kultury fizycznej może podjąć działania. J. Dytko wskazywał, że wzywaniem władz polskiego związku sportowego do zachowań zgodnych z prawem i nakazanie wstrzymania przedsięwziętych decyzji dotyczy wyłącznie sfery wewnętrznej działalności polskiego związku sportowego. Możliwościami nadzorczymi nie są objęte oświadczenia woli obejmujące sferę praw innych podmiotów, a więc w szczególności umowy cywilnoprawne³⁰⁰. Powyższe ujęcie znajduje także odzwierciedlenie w aktualnie

²⁹⁹ Tekst jedn. Dz.U. z 2017, poz. 1463.

³⁰⁰ J. Dytko, *Determinanty ingerencji nadzorczej i sądowej kontroli działalności polskiego związku sportowego*, Ius et Administratio, nr 4/2014, s. 11-12.

obowiązujących przepisach ustawy o sporcie, co oznacza, że minister właściwy do spraw kultury fizycznej nie dysponuje instrumentami prawnymi, umożliwiającymi mu doraźne działanie w incydentalnej sprawie, w tym w sprawach pomiędzy polskim związkiem sportowym a konkretnym jego członkiem. Z tego względu również sprawy licencyjne *in concreto* nie będą sferą, w której minister będzie mógł podjąć skuteczne działania. Możliwości ministra ograniczone będą w tym zakresie wyłącznie do rozwiązań systemowych zawartych w regulaminach polskiego związku sportowego, nie zaś w sprawach indywidualnych.

W kontekście polskiego związku sportowego należy nadmienić jeszcze o aspektach związanych z członkostwem w związku oraz jego władzami. Przepis art. 8 ust. 1 u.s. stanowi, że członkiem polskiego związku sportowego może być klub sportowy, związek sportowy oraz inna osoba prawna, której statut, umowa albo akt założycielski przewiduje prowadzenie działalności w danym sporcie. Zgodnie zaś z art. 8 ust. 2 u.s., klub sportowy będący członkiem polskiego związku sportowego uczestniczy we współzawodnictwie sportowym organizowanym przez ten związek. Choć unormowania ustawy o sporcie dość klarownie wyliczają, kto może być członkiem polskiego związku sportowego, to praktyka przynosi jednak odmienne uwarunkowania. *A contrario* członkiem polskiego związku sportowego nie może być co do zasady osoba fizyczna. Poprzednio obowiązująca ustawa o sporcie kwalifikowanym dopuszczała możliwość bycia członkiem przez osoby fizyczne³⁰¹. Skoro więc ustawodawca zdecydował się obecnie na wyłączenie osób fizycznych z kręgu członków polskiego związku sportowego, to uznać należy, że co do zasady osoby fizyczne członkami polskiego związku sportowego być nie mogą³⁰². Tym niemniej w wielu polskich związkach sportowych, których statuty były zatwierdzane przez ministra właściwego do spraw kultury fizycznej już pod rządami aktualnie obowiązującej ustawy o sporcie, dopuszczane było członkostwo osób fizycznych, choć w innym charakterze. Niektóre polskie związki sportowe przewidują różnorakie statusy członkostwa. Przykładowo Polski Związek Biathlonu dopuszcza możliwość członkostwa honorowego dla osób fizycznych³⁰³, a Polski Związek Badmintona³⁰⁴, czy Polski

³⁰¹ Por. J. Bączyk, *Prawne aspekty działalności...*, s. 229-230.

³⁰² Postanowienie Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 17 czerwca 2013 roku, sygn. VI SA/Wa 2573/12.

³⁰³ Statut Polskiego Związku Biathlonu, zob. https://assets-global.website-files.com/638207aee52e44628494052a/640873bac460df8c2f73ffa2_Statut-PZBiath.-25.05.2018.pdf, dostęp online: 21.05.2024 r.

³⁰⁴ Statut Polskiego Związku Badmintona, zob. https://pzb主.pl/wp-content/uploads/2021/10/nowy-statut_wersja-czysta_RC.pdf, dostęp online: 21.05.2024 r.

Związek Tenisa Stołowego³⁰⁵ przewidują możliwość stania się członkiem wspierającym także przez inne podmioty, niż wymienione aktualnie w ustawie o sporcie. W zakresie możliwości tego rodzaju członkostwa zgodzić należy się z E. Krześniakiem, że osoby fizyczne mogą występować w charakterze podmiotów wspierających, czy członków honorowych³⁰⁶. Członkostwo tego rodzaju się wiąże się bowiem ściśle z udziałem we współzawodnictwie sportowym, a często ma charakter pomocniczy, stąd brak jest uzasadnienia dla wykluczania osób fizycznych z tego kręgu. Niezależnie od powyższego wskazać należy, że członkowie polskiego związku sportowego zmuszeni są poddać się regulaminom i innym aktom prawa wewnętrznego oraz jurysdykcji polskiego związku sportowego. Przystępując bowiem do polskiego związku sportowego akceptują jego regulacje i normy przez polski związek sportowy stawiane. Co więcej, w przypadku sprzeczności pomiędzy podstawą prawną działania danego członka (np. aktu założycielskiego, umowy spółki, czy statutu) a statutem polskiego związku sportowego, decydujące znaczenie będą miały postanowienia statutu polskiego związku sportowego. Regulacje polskiego związku sportowego mają bowiem charakter nadrzędny³⁰⁷. Związanie członka polskiego związku sportowego ma kluczowe znaczenie dla spraw dotyczących przyznawania i pozbawiania licencji sportowych. Fakt związania członków wewnętrznymi regulacjami związkowymi wpływa bowiem nie tylko na możliwości odwoławcze, związane z odmową udzielenia licencji albo jej pozbawieniem, ale rzutują także na charakter stosunku prawnego pomiędzy polskim związkiem sportowym a jego członkiem.

W aspekcie dotyczącym władz polskiego związku sportowego, jedynie dla porządku wypada nadmienić o najważniejszych kwestiach z tym związanych, nie powielając treści szerokiej regulacji ustawodawcy. Co do zasady kadencja władz polskiego związku sportowego nie może być dłuższa niż cztery lata, zaś funkcję prezesa zarządu polskiego związku sportowego można pełnić nie dłużej niż przez dwie następujące po sobie kadencje. Na marginesie należy jednak dodać, że ze względu na ograniczenia związane z koronawirusem w czasie pandemii, na podstawie regulacji szczególnych możliwe było wydłużenie kadencji władz polskiego związku sportowego. Regulacja ta była odpowiedzią na problemy wynikające z niedoprecyzowania statutów polskich związków sportowych w zakresie możliwości organizacji walnych zebrań delegatów lub członków w trybie zdalnym³⁰⁸. W pozostałej części

³⁰⁵ Statut Polskiego Związku Tenisa Stołowego, zob. <https://www.pzts.pl/wp-content/uploads/2020/11/STATUT-PZTS-z-dnia-2018.06.30.pdf>, dostęp online: 21.05.2024 r.

³⁰⁶ E. J. Krześniak, *Ustawa...*, s. 126.

³⁰⁷ Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 20 listopada 2013 roku, sygn. VI SA/Wa 1944/13.

³⁰⁸ Uzasadnienie do rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi

dotyczącej władz polskich związków sportowych, ustawa o sporcie stanowi o uprawnieniach i zakazach związanych z zasiadaniem w organach polskich związków sportowych.

Podsumowując charakterystykę polskich związków sportowych należy zauważyć, że ich pozycja ustrojowa nie jest jednorodna. Wiele aspektów ich funkcjonowania przybliża polskie związki sportowe do organów administracji publicznej, a co za tym idzie do podmiotów publicznych. Z drugiej zaś strony, polski związek sportowy cechuje się w swej strukturze przymiotami zbliżającymi go do podmiotów prywatnych. Wydaje się jednak, że dopóki ustawodawca nie wypowie się jednoznacznie na temat statusu i charakteru polskiego związku sportowego, dopóty na tym tle powstawać może wiele kontrowersji wynikających z jego bieżącej działalności.. Dobitym tego przykładem jest chociażby opisywana w niniejszej dysertacji licencja sportowa, która według znacznej części doktryny ma charakter prywatnoprawny. Występują w tym zakresie jednak głosy przeciwne zbliżające licencję do środków reglamentacyjnych, w związku z przypisaniem jej administracyjnoprawnego charakteru. A zaznaczyć należy, że wątpliwości te występują nie tylko wśród przedstawicieli nauki prawa sportowego, a także w orzecznictwie. Ponownie więc postulować należy, aby prawodawca w sposób jednoznaczny uregulował charakter prawny polskiego związku sportowego.

sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw, zob
<https://orka.sejm.gov.pl/Druki9ka.nsf/0/0ED4D419861EFC71C12585370038D29C/%24File/299.pdf>, dostęp
online: 21.05.2024 r.

ROZDZIAŁ 2

Koncepcje licencji w polskim prawie sportowym

1. Uwagi ogólne.

Problematyka licencji sportowej w prawie polskim jest problemem złożonym. W obecnie obowiązujących przepisach prawa powszechnie obowiązującego nie tylko nie ma definicji legalnej tego pojęcia, ale w ogóle brak jest unormowania w tym zakresie. W poprzednio obowiązującym stanie prawnym przepisy ustawy o sporcie kwalifikowanym przewidywały regulację dotyczącą licencji sportowych. Ustawa o sporcie kwalifikowanym wyróżniała wówczas licencje dla klubów sportowych, licencje zawodnicze, trenerskie i sędziowskie. Co istotne, ówczesna ustawa przewidywała, że w sprawach licencyjnych właściwym środkiem zaskarżenia pozostaje skarga do wojewódzkiego sądu administracyjnego, co kierunkowało wówczas licencję jako środek o charakterze publicznoprawnym. W związku z brakiem uregulowania kwestii licencyjnych obecnie, niekiedy ustalenie charakteru prawnego licencji sportowej może nastroczać trudności. Z jednej bowiem strony wiele aspektów licencji przypomina o jej administracyjnoprawnym charakterze, z drugiej zaś praktyka działania polskich związków sportowych i zawieranie niejako umów licencyjnych, zbliża licencję do środka prywatnoprawnego. Status prawny licencji sportowej może być wywodzony od strony podmiotowej, ze względu na charakter podmiotu wydającego licencję (a więc status polskiego związku sportowego). Drugą z możliwości jest poszukiwanie charakteru prawnego licencji sportowej od strony przedmiotowej, a zatem charakteru relacji (stosunku prawnego) łączącej podmiot udzielający licencji z jej beneficjentem.

Niejednorodny charakter licencji sportowej może wywoływać problemy nie tylko natury teoretycznoprawnej, ale również w praktyce. Od charakteru prawnego licencji sportowej zależy będzie chociażby właściwa droga sądowa i jurysdykcja, a w konsekwencji realne możliwości zaskarzania decyzji licencyjnych. Jak się wydaje, pomimo prawie czternastu lat funkcjonowania ustawy o sporcie, kwestia ta jednoznacznie nie jest rozstrzygnięta i może wywoływać, a nawet wywołuje wątpliwości po stronie judykatury (jak zostanie to opisane w niniejszym rozdziale).

Dla zobrazowania, czym aktualnie jest licencja sportowa w prawie polskim należy przedstawić wszystkie stanowiska i argumenty przemawiające za konkretnym jej charakterem, opisując zarówno koncepcje administracyjnoprawne, jak i cywilnoprawne. Dopiero bowiem szczegółowe zestawienie wszystkich poglądów w tym zakresie pozwoli przedstawić pełny

obraz charakteru prawnego licencji oraz będzie stanowiło podbudowę do podjęcia próby skonstruowania definicji licencji sportowej. Zauważyć od razu należy, że licencja sportowa nie jest wymagana na samo uprawianie aktywności fizycznej. Sam bowiem sport i aktywność fizyczna nie są przez ustawodawcę ograniczane. Sport będzie reglamentowany w ramach licencji udzielanych przez polskie związki sportowe na etapie dopuszczania do profesjonalnego współzawodnictwa sportowego³⁰⁹.

Przed przejściem do dogłębnej analizy dopuszczalnych koncepcji licencji sportowej, koniecznym staje się nakreślenie rysu historycznego w tym zakresie. Przeprowadzona bowiem analiza orzecznictwa oraz poglądów przedstawicieli doktryny, prowadzi do wniosku, że wielu autorów oraz wiele składów orzekających, analizując problematykę licencji sportowej, odnosi się do kwestii historycznych i nie do końca aktualnych. Pierwszą regulacją prawną powszechnie obowiązującą, która wypowiedała się na temat licencji sportowych była ustawa z dnia 18 stycznia 1996 roku o kulturze fizycznej. Poprzednia regulacja sportowa nie uwzględniała w żadnym stopniu kwestii licencji sportowej. Ustawa z dnia 3 lipca 1984 roku o kulturze fizycznej, choć regulowała organizację sportu, to jednak nie wypowiedała się ani na temat polskich związków sportowych, ani licencji sportowej³¹⁰. Ustawa o kulturze fizycznej z 18 stycznia 1996 roku tylko w dwóch miejscach, a to w art. 22 i w art. 28 odnosiła się do kwestii licencji, nie uściślając jednak, o jakie licencje chodzi. Wzmiankowano tam jedynie o zawodnikach nieposiadających licencji, bez szerszego doprecyzowania. Pierwszą regulacją, która w dużo większym stopniu odnosiła się do zagadnienia licencji sportowej była ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o sporcie kwalifikowanym. Ustawa ta wyróżniała w swej treści cztery rodzaje licencji, a to wspomniane już licencje zawodnicze, licencje dla klubów sportowych oraz licencje dla trenerów i sędziów sportowych. Co istotne, przepisy ustawy o sporcie kwalifikowanym w zakresie odnoszącym się do poszczególnych rodzajów licencji zawierały przepisy wspólne dla każdego z rodzajów licencji. Zarówno w przypadku licencji klubowych, zawodniczych, jak i sędziowskich oraz trenerskich, ustawa przyjmowała, że warunki i tryb przyznawania i pozbawiania licencji były określane w regulaminach właściwych polskich związków sportowych, a w sprawach tych od orzeczeń polskiego związku sportowego podmiotowi ubiegającemu się o licencję lub podmiotowi, który licencji został pozbawiony przysługiwała skarga do wojewódzkiego sądu administracyjnego. Tego rodzaju uregulowanie licencji sugerowało, że licencja w czasach ustawy o sporcie kwalifikowanym cechowała się

³⁰⁹ M. Matuszak, *Umowa o pracę...*, s. 118.

³¹⁰ Ustawa z dnia 3 lipca 1984 roku o kulturze fizycznej (Dz. U. z 1984, Nr 34, poz. 181 ze zm.).

administracyjnoprawnym charakterem, choć jak zaznaczali wówczas niektórzy przedstawiciele doktryny, nie miała ona statusu decyzji administracyjnej³¹¹. Z drugiej strony orzecznictwo sądów administracyjnych przedstawiało pogląd przeciwny i wskazywało, że decyzje licencyjne przedsiębrane przez polski związek sportowy były decyzjami administracyjnymi³¹². Powyższe rozbieżności dowodzą przy tym, że od wielu lat charakter prawny licencji sportowej nie był jednorodny.

Przechodząc do szczegółów tej regulacji należy wskazać, że ustawa o sporcie kwalifikowanym warunkowała istnienie statusu zawodnika od posiadania licencji sportowej, przy czym licencje zawodnicze dotyczyły zarówno zawodników zrzeszonych w klubach sportowych, jak i niezrzeszonych³¹³. Zgodnie z art. 29 ust. 1 u.s.k. licencję zawodnika, uprawniającą do uczestnictwa w sporcie kwalifikowanym, przyznawał właściwy polski związek sportowy lub, z jego upoważnienia, związek sportowy działający w danej dyscyplinie sportu – na wniosek osoby zainteresowanej uzyskaniem statusu zawodniczego. W zakresie uzyskiwania licencji zawodniczych ustawa o sporcie kwalifikowanym precyzowała jedynie podstawowe wymagania związane z dokumentacją niezbędną dla procedowania wniosku oraz lakonicznie wypowiadała się na temat opłaty. Co jednak istotne, jak wyżej wspomniano, w art. 29 ust. 5 u.s.k. nastąpiło odesłanie do regulacji wewnętrznych polskich związków sportowych. W podobnym tonie uregulowana została w art. 6 u.s.k. kwestia licencji dla klubów sportowych. Ustawodawca pozostawił szeroką autonomię polskim związkom sportowym w zakresie szczegółów udzielania licencji. Zbliżony zakres regulacji następował w przypadku sędziów i trenerów sportowych. Dodać jednak należy, że w kontekście pozyskiwania licencji trenera, ustawa precyzowała kwestie stypendium trenerskiego. Odnośnie zaś licencji dla sędziów sportowych, ponad tożsamą dla wszystkich rodzajów licencji specyfikę, ustawa o sporcie kwalifikowanym wyraźnie wskazywała trzy podstawowe warunki *sine qua non* przyznania licencji sędziowskiej. Na marginesie, a co ciekawe, należy zwrócić uwagę, że w ustawie o sporcie kwalifikowanym wskazano także jedną przyczynę możliwości pozbawienia licencji zawodniczej. W art. 53 ust. 3 u.s.k. dodano, że możliwym jest czasowe pozbawienie licencji zawodniczej (na okres od 6 miesięcy do dwóch lat), w przypadku odmowy poddania się badaniom antydopingowym.

Jak widać, pomimo, iż w znacznej części ustawa o sporcie kwalifikowanym odsyłała do

³¹¹ W. Cajselski, *Ustawa o sporcie kwalifikowanym. Komentarz*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2006, s. 58, s. 157.

³¹² Por. Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 28 listopada 2012 roku, sygn. VIII SA/Wa 535/12.

³¹³ Rozstrzygnięcie Nadzorcze Wojewody Lubelskiego z dnia 21 lipca 2010 roku, znak: NK.II.0911/231/10.

regulacji wewnętrznych polskich związków sportowych, to jednak regulowała podstawy związane z przyznawaniem poszczególnych rodzajów licencji sportowej i co ważne, wskazywała właściwość odpowiedniej drogi sądowej – w przypadku zaistnienia sporów na tym tle. Obecnie obowiązująca ustawa z dnia 25 czerwca 2010 roku o sporcie, w żadnym miejscu nie wypowiada się wprost na temat licencji sportowej, co utrudnia analizę jej prawnego charakteru.

2. Cywilnoprawna koncepcja licencji sportowej.

Przechodząc do szczegółowej analizy i dokonując odróżnienia elementów publicznych od elementów prywatnych, koniecznym jest przedstawienie stanowiska, które jak się wydaje, dominuje wśród czołowych przedstawicieli doktryny prawa sportowego, a to stanowiska opowiadającego się za cywilnoprawnym charakterem licencji sportowej. Rozważając, skąd wywodzi się cywilnoprawna koncepcja licencji sportowej, w pierwszej kolejności należy zauważyć, że do charakteru prawnego licencji należałoby podchodzić od dwóch stron – podmiotowej i przedmiotowej. Strona podmiotowa związana będzie z charakterem i przymiotami podmiotu udzielającego licencji sportowej (a więc co do zasady, polskiego związku sportowego), zaś strona przedmiotowa odnosić się będzie do ustalenia, czym w ogóle licencja sportowa jako taka jest, ze szczególnym uwzględnieniem formy prawnej jej udzielania.

Rozszerzając poczynione wcześniej syntetyczne wywody na temat charakteru prawnego polskiego związku sportowego, przy analizie cywilnoprawnej koncepcji licencji sportowej, należy wyjść od statusu polskiego związku sportowego. Jak wspomniano wcześniej, polski związek sportowy, z mocy art. 6 i 7 u.s., przybiera formę stowarzyszenia lub związku stowarzyszeń. Choć samo utworzenie polskiego związku sportowego następuje w sposób szczególny – ze względu na wymóg uzyskania uprzedniej zgody ministra właściwego do spraw kultury fizycznej – to jednak nadal mamy do czynienia formalnoprawnie z polskim związkiem sportowym jako stowarzyszeniem³¹⁴. Oczywiście, w literaturze prawa sportowego, jak i w orzecznictwie można spotkać poglądy o zbliżeniu charakteru prawnego polskiego związku sportowego do organów administracji publicznej (o czym mowa szerzej w dalszej części niniejszego rozdziału), to jednak polski związek sportowy *de lege lata* nadal będzie stowarzyszeniem lub związkiem stowarzyszeń, w rozumieniu ustawy – Prawo o stowarzyszeniach. Stowarzyszenie i związek stowarzyszeń, działają na zasadach określonych w preambule do wskazanej ustawy i na podstawie art. 2 ust. 1 u.p.s., zgodnie z którym

³¹⁴ W. Cajselski, *Ustawa...*, s. 67-69.

stowarzyszenie jest dobrowolnym, samorządnym, trwałym zrzeszeniem o celach niezarobkowych. Analizując przesłanki najbardziej istotne z perspektywy weryfikacji statusu polskiego związku sportowego jako podmiotu udzielającego licencji sportowej, należy rozważyć pierwsze dwie w postaci dobrowolności i samorządności.

Dobrowolność w ramach polskiego związku sportowego działającego w formie stowarzyszenia lub związku stowarzyszeń oznaczać będzie przede wszystkim zakaz przymuszania kogokolwiek do przystąpienia do takiego związku, ale także przymuszenia do wystąpienia z niego. Podobnie z powodu braku przynależności do takiego stowarzyszenia lub związku stowarzyszeń, nikt nie powinien ponosić negatywnych konsekwencji prawnych, ani faktycznych³¹⁵. Z drugiej zaś strony, w aspekcie funkcjonowania polskich związków sportowych powstaje pytanie, czy regulacja przyznająca polskim związkom sportowym prawa wyłączne, a także wykreowana zasada „jeden sport = jeden polski związek sportowy”, rzeczywiście wypełnia podstawowe założenia stowarzyszeń w zakresie owej dobrowolności. Przypomnieć należy, że to polski związek sportowy, jako jedyny podmiot w Polsce, jest uprawniony do organizacji oraz prowadzenia współzawodnictwa sportowego o tytuł Mistrza Polski oraz o Puchar Polski w danym sporcie – zarówno w sportach drużynowych, jak i indywidualnych³¹⁶. Co za tym idzie, co do zasady nie może istnieć w Polsce drugie stowarzyszenie i organizacja w danym sporcie, która byłaby uprawniona do organizacji współzawodnictwa sportowego o tytuł Mistrza Polski lub o Puchar Polski. Patrząc *prima facie*, w tym zakresie trudno mówić o dobrowolności przystępowania do stowarzyszeń, jeśli klub sportowy lub zawodnik będzie chciał rywalizować o wymienione wyżej tytuły, bowiem jedyną możliwością będzie przystąpienie do właściwego polskiego związku sportowego działającego w danym sporcie. Nadto, co zostanie wykazane w dalszej części dysertacji, przystąpienie do polskiego związku sportowego najczęściej będzie wiązało się z akceptacją wszystkich regulacji wewnętrznych polskiego związku sportowego, a także z akceptacją jurysdykcji jego organów. Tym niemniej weryfikując problem ten holistycznie, należy odnieść się do przesłanki dobrowolności w nieco odmienny sposób. Rzeczoną dobrowolność trzeba pożytywać raczej jako brak przymusu przynależności do danej organizacji³¹⁷. Słowem, jeśli klub, zawodnik, czy inny podmiot przystępujący do polskiego związku sportowego, nie będzie zgadzał się z regułami w nim panującymi, nie będzie miał prawnego obowiązku udziału w działaniach

³¹⁵ D. Ostrowska, *Prowadzenie działalności kulturalnej* [w:] red. J. Hołda, Z. Hołda, D. Ostrowska, *Prawne podstawy działalności kulturalnej*, Zakamycze, Warszawa 2005, s. 83-84.

³¹⁶ S. Fundowicz, *Prawo...*, s. 90.

³¹⁷ M. Augustyniak, *Formy współdziałania j.s.t. i obszary metropolitalne* [w:] red. I. Lipowicz, *System prawa samorządu terytorialnego. Ustrój samorządu terytorialnego*, Wolters Kluwer, Warszawa 2022, s. 418.

przedsięwziętych przez ten związek i przynależności do niego. Podmiot taki musi liczyć się jednak z tym, że w związku z brakiem przynależności nie będzie mógł uczestniczyć w każdym rodzaju współzawodnictwa w danym sporcie. Zadając przy tym pytanie, czy taki sposób organizacji polskiego związku sportowego wyklucza zasadę swobody i powszechności dostępu do sportu oraz aktywności sportowej, o którym mowa w art. 68 ust. 5 Konstytucji RP, należy postawić odpowiedź negatywną. Jak się wydaje, a co wynika także z uzasadnienia do ustawy o sporcie, ustawodawca ze względu na ważny interes publiczny postanowił o prawnej reglamentacji sportu w ramach należących do zadań polskiego związku sportowego, kreowanych ustawą o sporcie³¹⁸. Co jednak ważne, w orzecznictwie Naczelnego Sądu Administracyjnego przedstawiono ważny pogląd o charakterze przynależności do polskiego związku sportowego, w aspekcie dotyczącym wolności zrzeszania. W jednym z wyroków zaznaczono, że „*wolność zrzeszania się wynikająca z przepisów konstytucyjnych (art. 12 w zw. z art. 68 ust. 5 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej) posiada (choć nie jest to w omawianych przepisach sformułowane w sposób wyraźny) także aspekt negatywny rozumiany jako wolność nieprzystępowania do zrzeszeń, a wolność ta nie ma jednak również charakteru absolutnego. Zrzeszanie się polskich związków sportowych jest ponadto instytucją odrębną od politycznej idei wolności zrzeszania się obywateli określonej w Konstytucji. Celem istnienia polskiego związku sportowego jest stworzenie organizacji w pewnym sensie typu samorządowego, umożliwiającej korzystanie z przyznanych przez ustawodawcę praw wyłącznych wynikających m.in. art. 13 ust. 1 ustawy o sporcie*”³¹⁹. Jak można zauważyć, prawa wyłączne polskiego związku sportowego, a także pozostałe regulacje składające się na specyficzny status prawny polskiego związku sportowego, nie niweczą przesłanki dobrowolności.

Z perspektywy przystępowania do polskiego związku sportowego (jako stowarzyszenia) istotna pozostaje zarazem kwestia jego samorządności. Samorządność ta polegać będzie przede wszystkim na swobodzie kształtowania wewnętrznych regulacji prawnych, zwłaszcza w zakresie ustanawiania i realizacji reguł sportowych, organizacyjnych i dyscyplinarnych we współzawodnictwie sportowym, czy też swobodzie kształtowania kryteriów członkostwa³²⁰. Co istotne, samorządność stowarzyszeń związana jest realizacją szeroko zakrojonych celów (w szczególności celów działania polskiego związku sportowego), ale nade wszystko samorządność opiera się na daleko idącej autonomii

³¹⁸ Uzasadnienie do ustawy z dnia 25 czerwca 2010 roku o sporcie; zob. <https://orka.sejm.gov.pl/Druki6ka.nsf/wgdruku/2313>, dostęp online: 22.05.2024 r.

³¹⁹ Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 27 maja 2021 roku, sygn. II GSK 114/20.

³²⁰ D. Ostrowska, *Prowadzenie...* [w:] red. J. Hołda, Z. Hołda, D. Ostrowska, *Prawne...*, s. 84.

wewnątrzorganizacyjnej. Oznacza to, że stowarzyszenie jako organizacja jest uprawnione do podejmowania decyzji władczych w ramach swojej struktury (a nie na zewnątrz)³²¹. Przenosząc to na kanwę polskich związków sportowych należy zauważyć, że polskie związki sportowe posiadają szczególną autonomię, dzięki regulacji z art. 13 u.s. Zakres działania organów państwowych w tym zakresie został w istocie wyłączony (z zabezpieczeniem w postaci uprawnień nadzorczych ministra właściwego do spraw kultury fizycznej) i przekazany organizacjom samorządnym – polskim związkom sportowym jako stowarzyszeniom³²². Reguły samorządności, na których opiera się działalność polskich związków sportowych i które powiązane są z prawami wyłącznymi (z art. 13 u.s.), mają więc kluczowe znaczenie dla przyjmowania cywilnoprawnej koncepcji licencji sportowej. Skoro bowiem w ramach dobrowolnych zrzeszeń, jakimi są stowarzyszenia, podmioty ubiegają się o udzielenie licencji sportowych, uprawnionym będzie przyjęcie, że polski związek sportowy, będący stowarzyszeniem, ma charakter prywatnoprawny, a co za tym idzie uprawnienia przez niego udzielane będą przybierały cywilnoprawny charakter. Niemniej pomimo takiego charakteru, wskutek przyznanej autonomii, relacja łącząca polskie związki sportowe z podmiotami doń przystępującymi, ma charakter szczególny, który może opierać się na swego rodzaju nierównorzędności³²³.

W orzecznictwie zaznacza się równocześnie, że polskie związki sportowe uznawane są za szczególne organizacje społeczne, które jednak spełniają wszystkie podstawowe cechy stowarzyszeń. Podmioty i osoby przystępujące do polskiego związku sportowego wchodziły w skład organizacji realizującej wspólne cele w obszarze sportu i posiadającej stałą więź o charakterze organizacyjnym. Charakter polskich związków sportowych opiera się na samodzielności, dobrowolności i trwałości, o czym mowa w art. 2 ust. 1 u.s. Co ważne, polski związek sportowy jako szczególny rodzaj stowarzyszenia w sposób samodzielny określa swoje cele działania, struktury wewnątrzorganizacyjne, ale także w ramach swojej autonomii tworzy własne akty prawa wewnętrznego – wiążące jego członków, przystępujących na zasadach dobrowolności. Co więcej, w ramach przyznanej polskim związkom sportowym autonomii, organizacje te zostały jeszcze silniej wyposażone przez ustawodawcę w niezależność od aparatu państwowego.³²⁴

Dla ujęcia cywilnoprawnego statusu licencji od strony podmiotowej, nie bez znaczenia

³²¹ J. Blicharz, *Zagadnienie charakteru prawnego stowarzyszeń jednostek samorządu terytorialnego*, Acta Universitatis Vratislaviensis, Przegląd Prawa i Administracji CIX, Wrocław 2017, s. 120.

³²² M. Gniatkowski, P. Kokot, *Polski związek sportowy* [w:] red. M. Gniatkowski, *Ustawa...*, s. 76.

³²³ Por. J. Bączyk, *Prawne aspekty działalności...*, s. 227-228.

³²⁴ Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 20 września 2022 roku, sygn. III OSK 1877/21.

pozostaje stosunek członkostwa i charakter przystąpienia do polskiego związku sportowego. Choć przy stowarzyszeniach działających wyłącznie w oparciu o przepisy ustawy – Prawo o stowarzyszeniach, zasadniczo stosunek członkostwa regulowany jest na podstawie statutu, to w przypadku polskich związków sportowych, jak sprecyzowano we wcześniejszym rozdziale, członkostwo zostało dodatkowo unormowane w ustawie o sporcie. Dla zawiązania stosunku członkostwa w polskim związku sportowym, konieczne staje się złożenie oświadczeń woli – zarówno przez przystępującego, jak i przez polski związek sportowy, a ściślej, przez osoby lub organy umocowane do składania i przyjmowania takich oświadczeń. W literaturze prawa sportowego wskazuje się, że stosunek członkostwa w polskim związku sportowym ma charakter cywilnoprawny, a stosunek łączący polski związek sportowy z jego członkiem stanowi umowę cywilnoprawną³²⁵. Z podobnym przyjęciem można spotkać się w orzecznictwie sądów powszechnych, gdzie zaznacza się, że wspomniane przystąpienie i członkostwo w polskim związku sportowym jest dobrowolne, a dla jego dokonania wymagane jest złożenie oświadczenia woli przez obie strony. Nawiązanie członkostwa jest zdarzeniem cywilnoprawnym, bowiem prowadzi do stworzenia nowego prawa podmiotowego, choć istniejącego w relacji dwustronnej (pomiędzy stowarzyszeniem a przystępującym)³²⁶. Mimo, że teoretycznie, zgodnie z art. 60 k.c., wola osoby dokonującej czynności prawnej może być wyrażona przez każde zachowanie się tej osoby, które ujawnia jej wolę w sposób dostateczny, to w sferze nawiązania członkostwa z polskim związkiem sportowym, a dalej także nawiązania stosunku licencyjnego, konieczne będzie złożenie oświadczenia woli w jednoznacznej, najczęściej formie pisemnej, o czym stanowią przepisy praktycznie wszystkich polskich związków sportowych.

Dla rozważenia statusu licencji sportowej, znaczenie będzie miał także charakter statutu polskiego związku sportowego. Statuty stowarzyszeń, jakimi są polskie związki sportowe również w przeważającej części orzecznictwa uznawane są za szczególny rodzaj umowy, w związku z czym postanowienia statutu nie będą rozumiane jako akt o charakterze władczym (który w normalnym toku rzeczy zbliżałby taki dokument do aktu administracyjnego), ale tłumaczone będą w ramach wykładni oświadczeń woli, zgodnie z przepisami Kodeksu cywilnego³²⁷. Oczywiście podmiot przystępujący do polskiego związku sportowego, tak jak do każdego innego stowarzyszenia, będzie musiał stosować się do jego postanowień. Nie wyklucza to jednak interpretacji jego postanowień zgodnie z wolą stron. Badając charakter

³²⁵ M. Badura, H. Basiński, G. Kałużny, M. Wojcieszak, *Ustawa...*, Warszawa 2011, s. 114.

³²⁶ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 24 stycznia 2013 roku, sygn. I ACa 623/12.

³²⁷ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 kwietnia 2015 roku, sygn. II CSK 392/14.

statutu polskiego związku sportowego w relacji z podstawami prawnymi funkcjonowania jego członków, przyjmuje się, że statut polskiego związku sportowego ma charakter nadrzędny. Pomimo, że traktować należy go jako umowę i koniecznym jest dokonywanie wykładni, zgodnie z wolą każdej ze stron, statut polskiego związku sportowego jest *lex superior* względem statutów i innych aktów stanowiących podstawę działania jego członków. Zaznaczyć przy tym trzeba, że nadrzędność ta znajdzie zastosowanie wyłącznie w razie kolizji norm, nie zaś co do wyłączenia działania całego aktu³²⁸.

Przenosząc powyższe rozważania w zakresie statusu prawnego polskiego związku sportowego, wskazać należy, że cywilnoprawna koncepcja licencji sportowej wywodzona jest właśnie z charakteru prawnego podmiotu udzielającego licencji. Skoro bowiem polski związek sportowy udziela klubom sportowym czy zawodnikom licencji, to dokonuje tego w ramach swojej autonomii organizacyjnej. Biorąc pod uwagę, że w aktualnym stanie prawnym prawodawca nie zdecydował się na wprowadzenie przepisów dotyczących licencji sportowej w akcie prawnym rangi ustawowej, ani w innym akcie prawa powszechnie obowiązującego³²⁹, to regulacje licencyjne należą do wyłącznej kompetencji polskich związków sportowych. Zgodnie z art. 13 ust. 1 pkt 2 u.s. polski związek sportowy ma wyłączne ustanawianie i realizacji reguł sportowych, organizacyjnych i dyscyplinarnych we współzawodnictwie sportowym organizowanym przez związek. W ramach rzeczonych reguł sportowych i organizacyjnych mieszczą się właśnie regulacje licencyjne³³⁰.

Choć jak wskazuje się w literaturze przedmiotu, że reguły ustanawiane przez polskie związki sportowe nie stanowią norm prawnych (a raczej są normami o charakterze organizacyjnym), to jednak obowiązują one uczestników współzawodnictwa sportowego organizowanego przez dany polski związek sportowy. Prawo do ustanawiania i realizacji reguł sportowych oraz organizacyjnych bezpośrednio powiązane jest z tworzeniem przez polskie związki sportowe systemów licencyjnych, stanowiących uprawnienia dla klubów, zawodników, trenerów, czy innych podmiotów – które chcą uczestniczyć w rozgrywkach sportowych lub w szeroko pojętym współzawodnictwie sportowym. Przepisy licencyjne kreowane przez polskie związki sportowe w ramach dysponowanych praw wyłącznych nie stanowią jednak norm o charakterze absolutnym, ponieważ mogą być poddawane jurysdykcji właściwych sądów, a same przepisy związkowe mogą podlegać weryfikacji przez organ nadzorczy, jakim

³²⁸ Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 20 listopada 2013 roku, sygn. VI SA/Wa 1944/23.

³²⁹ Za wyjątkiem uprawnień wynikających z ustawy o broni i amunicji.

³³⁰ W. Cajsel, *Ustawa...*, s. 112-113.

jest minister właściwy do spraw kultury fizycznej³³¹. Jak wskazuje E. Krześniak, polskie związki sportowe tworzące reguły sportowe i organizacyjne w zakresie licencji sportowych, pełnią funkcję legislacyjną (choć z zakresie wiążącym jedynie członków polskiego związku sportowego). Tworzone przez polskie związki sportowe systemy licencyjne stanowią kontrolę na podmiotami uczestniczącymi we współzawodnictwie sportowym. Celem systemów licencyjnych jest zaś reglamentacja dostępu i udziału w sferze sportu profesjonalnego i zorganizowanego³³².

Mając na uwadze opisane przymioty polskiego związku sportowego i jego uprawnienia, dość klarownie można zauważyć, że jego charakter w dużej mierze może świadczyć o zbliżeniu licencji sportowej do środka o charakterze prywatnoprawnym. Choć polski związek sportowy może być opisywany inaczej (a to od strony administracyjnoprawnej, co zostanie szczegółowo wskazane w dalszej części dysertacji), to jednak podstawy prawne jego działania, jakimi są przepisy ustawy – Prawo o stowarzyszeniach dają asumpt do kwalifikowania polskiego związku sportowego jako organizacji prywatnej. Jeśli polski związek kwalifikowany będzie w ten sposób, to stanowić to będzie dodatkowy argument dla ujęcia licencji sportowej od strony podmiotowej jako środka o charakterze cywilnoprawnym.

Dla rozumienia licencji jako instrumentu prywatnoprawnego kluczowe znaczenie będzie miała jednak strona przedmiotowa, czyli odpowiedź na pytanie, czym licencja sportowa jest. Oczywiście odpowiedzi na to pytanie udzielić może nie tylko doktryna i orzecznictwo (choć poglądy bywają tutaj sprzeczne i sporne), ale przede wszystkim praktyka polskich związków sportowych. Przykładowe systemy licencyjne w polskich związkach sportowych opisane zostaną szczegółowo w rozdziale czwartym, tym niemniej już teraz należy zauważyć, że charakterystyka niektórych polskich związków sportowych prowadzi do wniosków o cywilnoprawnym charakterze licencji sportowej. Przykładowo w Polskim Związku Motorowym, aby uzyskać licencję na udział we współzawodnictwie sportowym organizowanym przez ten związek w sporcie żużlowym, koniecznym staje się zawarcie umowy cywilnoprawnej stanowiącej załącznik do regulaminu przyznawania, odmowy przyznania i pozbawiania licencji uprawniających do udziału we współzawodnictwie sportowym w sporcie żużlowym dla klubów Ekstraligi oraz I i II ligi żużlowej. Umowa ta nazwana została przez Polski Związek Motorowy „umową o przystąpieniu do rozgrywek”, jednak bez jej zawarcia

³³¹ M. Gniatkowski, P. Kokot, *Polski związek sportowy* [w:] red. M. Gniatkowski, *Ustawa...*, s. 74-79.

³³² E. J. Krześniak, *Ustawa...*, s. 231.

niemożliwym staje się otrzymanie licencji właściwej³³³. Tego rodzaju przykłady praktyczne skłaniają wielu autorów do przyjęcia prywatnoprawnego charakteru licencji sportowej.

Oczywiście można dyskutować nad statusem polskiego związku sportowego i tworzonymi przez taki związek przepisami wewnętrznymi, w tym swoistego rodzaju „narzucaniem” norm prawnych przez polski związek sportowy. Pamiętać jednak należy, że nawet w relacji umownej może pojawić się nierównorzędnosc stron umowy, a pomimo to umowa nie będzie traciła swojego cywilnoprawnego charakteru. Przykładem tego rodzaju umów są tak zwane umowy adhezyjne (nazywane czasami także umowami przystąpienia). Umowa adhezyjna charakteryzuje się tym, że często już góry zostanie ustalony wzorzec umowny albo treść umowy, a druga strona kontraktu zawiera umowę poprzez przystąpienia do niej i wyrażenie zgody na warunki zawarte w takiej umowie³³⁴. Mogą powstawać wątpliwości, czy umowa adhezyjna stanowi, z perspektywy regulacji prywatnoprawnej, dopuszczalną formę kontraktowania. Otóż zauważyć przy tym trzeba, że mechanizm zawarcia takiej umowy oparty jest na konstrukcji oferty i jej przyjęcia, a więc instytucji znanej materialnemu prawu cywilnemu³³⁵. Istotne jest jednak to, aby zawarcie umowy przystąpienia nie pozostawało sprzeczne z treścią art. 5 k.c. oraz art. 353¹ k.c., a zatem byleby treść lub cel umowy nie sprzeciwiały się właściwości stosunku i społeczno-gospodarczemu przeznaczeniu prawa, ustawie ani zasadom współżycia społecznego³³⁶. Przenosząc powyższe na kanwę licencji sportowej, silniejsza pozycja polskiego związku sportowego nie przesądza o jego władztwie administracyjnym i nie wyłącza możliwości zastosowania instytucji umów adhezyjnych. Z tego powodu możliwym staje się rozumienie licencji sportowej jako cywilnoprawnej umowy przystąpienia. To, że podmioty ubiegające się o licencje sportową stoją przed dylematem uzyskania licencji sportowej i poddania się bezwzględnie wszystkim regulacjom polskiego związku sportowego, nie oznacza, że nie korzystają z ochrony. Pamiętać bowiem należy, że relacja prywatnoprawna pomiędzy polskim związkiem sportowym a podmiotem ubiegającym się o licencję sportową lub podmiotem, który licencję sportową otrzymał, może być chroniona

³³³ Regulamin przyznawania, odmowy przyznania i pozbawiania licencji uprawniających do udziału we współzawodnictwie sportowym w sporcie żużlowym dla klubów Ekstraligi oraz I i II ligi żużlowej; Wzór umowy o przystąpienie do rozgrywek DM II ligi; zob. <https://pzm.pl/zuzel/regulaminy-licencje-klubowe>, dostęp online: 21.05.2024 r.

³³⁴ M. Chmielnicki, *Zadania publiczne realizowane przez Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej jako przykład realizacji konstytucyjnej zasady sprawiedliwości społecznej* [w:] red. M. Stahl, M. Kasiński, K. Właźlak, *Sprawiedliwość i zaufanie do władz publicznych w prawie administracyjnym*, LEX a Wolters Kluwer business, Warszawa 2015, s. 830.

³³⁵ E. Wójtowicz, *Zawieranie umów między przedsiębiorcami*, Oficyna a Wolters Kluwer business, Warszawa 2010, s. 253.

³³⁶ Wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 1 października 2019 roku, sygn. XXIII Ga 1023/19.

nie tylko poprzez cywilnoprawną drogę ochrony prawnej, ale także poprzez instrumenty publicznoprawne wynikające z ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Polskie związki sportowe, z perspektywy tych przepisów, będą zobowiązane chociażby do równoprawnego traktowania klubów sportowych, zawodników, czy trenerów³³⁷.

Trzeba jednakowoż zwrócić uwagę, że licencja sportowa jest stosunkiem prawnym dość specyficznym. W jednym z wyroków Sąd Apelacyjny w Szczecinie wskazał, że relacja pomiędzy polskim związkiem sportowym a jego członkiem w zakresie licencji jest umową „wyalienowaną” z uwagi na fakt kształtowania tej umowy przez praktykę i zwyczaj, a także przepisy wewnętrzne. Co istotne, przepisy wewnętrzne zostają narzucone z góry przez polski związek sportowy. Jak zaznaczył Sąd, nie powoduje to jednak dezawuowania zasady swobody umów z art. 353¹ k.c., bowiem nadal mamy do czynienia z umową, tyle że umową nienazwaną. Podporządkowanie się przez kluby sportowe czy zawodników regułom tworzonym przez polski związek sportowy jest cechą typową dla aktualnego prawa sportowego, ale owo podporządkowanie nie oznacza z automatu przejścia na administracyjnoprawny charakter licencji³³⁸. Rozbieżności dotyczące charakteru prawnego licencji sportowej i przyznania prymatu licencji o charakterze prywatnoprawnym były już znane u schyłku lat 80-tych. W postanowieniu Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 8 grudnia 1989 roku powoływano się na prywatnoprawną koncepcję licencji. Zauważono, że rozstrzygnięcia wydawane przez organizacje sportowe nie są aktami, czy decyzjami o charakterze administracyjnym, ale raczej zbliżone są do aktów wewnątrzorganizacyjnych, mających charakter prywatnoprawny³³⁹. Licencja sportowa rozumiana bywa jako stosunek prawny wewnętrzny, łączący kluby sportowe i inne podmioty z federacją sportową³⁴⁰. W ujęciu cywilnoprawnym, licencja sportowa nie powstaje jednostronnie i nie ma charakteru wyłącznie władczego po stronie polskiego związku sportowego, ale jest wyrazem konsensu pomiędzy wspomnianym związkiem a beneficjentem licencji³⁴¹. Słowem, bez woli ze strony klubu sportowego, zawodnika, czy trenera nie dochodzi do nawiązania stosunku licencyjnego. Oczywiście można dywagować nadal nad charakterem czynności ubiegania się o licencję. Z jednej bowiem strony w procedurach administracyjnych znany jest tryb wnioskowy

³³⁷ Zob. <https://www.rp.pl/opinie-prawne/art4895111-sport-licencja-zawodnika-jak-umowa>, dostęp online: 22.05.2024 r..

³³⁸ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 30 stycznia 2020 roku, sygn. I ACa 716/19.

³³⁹ Postanowienie Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 8 grudnia 1989 roku, sygn. I SA 832/89, niepubl.

³⁴⁰ Postanowienie Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 12 lutego 2010 roku, sygn. VI SA/Wa 1153/09.

³⁴¹ Postanowienie Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 7 września 2010 roku, sygn. VI SA/Wa 550/10.

uzyskiwania uprawnień, z drugiej zaś w sferze prawa cywilnego istnieją wspomniane umowy przystąpienia. Tym niemniej prywatnoprawny charakter licencji sportowej wywodzony jest nie ze sposobu uzyskiwania licencji, ale raczej relacji łączącej polski związek sportowy z podmiotem otrzymującym licencję. W orzecznictwie zaznacza się równocześnie, że „sprawy związane z przyznawaniem i pozbawianiem licencji zawodnika są uregulowane w przepisach o charakterze wewnątrzorganizacyjnym właściwych polskich związków sportowych lub - z ich upoważnienia - związków sportowych działających w danej dziedzinie sportu. (...) w obecnym stanie prawnym należy opowiedzieć się za cywilnoprawnym charakterem licencji, jako "zezwoienia" (zgody) udzielanego przez prywatnoprawną organizację społeczną, w ramach przyznanego jej przez ustawodawcę wyłącznego prawa do ustanawiania i realizacji reguł organizacyjnych we współzawodnictwie sportowym organizowanym przez ten podmiot”³⁴². Powyższe prywatnoprawne przyjęcie wywodzi się z charakteru prawnego polskiego związku sportowego rozumianego jako organizacja społeczna. J. Akińcza wskazuje przy tym, że licencjonowanie sportu poprzez dopuszczanie przez polski związek sportowy do współzawodnictwa w danej dyscyplinie sportu cechuje się wyraźnym elementem cywilnoprawnym oraz gospodarczym, co wynika z zakresu oddziaływania licencji na sferę różnorodnych stosunków prawnych oraz konsekwencji związanych z przyznaniem licencji sportowej³⁴³.

W doktrynie prawa sportowego, jak wspomniano, większość przedstawicieli opowiada się za prywatnoprawną koncepcją licencji sportowej. W literaturze przedmiotu zauważa się, że licencja sportowa tworzy cywilnoprawny stosunek kształtujący wzajemne prawa i obowiązki związane z umożliwieniem brania udziału we współzawodnictwie sportowym, organizowanym przez federację sportową. Co ważne, nabycie licencji sportowej będzie ściśle powiązane z uzyskaniem prawa do uczestnictwa w działalności organizowanej przez polski związek sportowy, z jednoczesnym zobowiązaniem do poddania się przez beneficjenta licencji prawu tworzonemu przez ten związek. To cywilnoprawne związanie stron daje możliwość polskim związkom sportowym do wpływania na zachowania swoich członków związane z rywalizacją sportową³⁴⁴. Niezależnie od powyższego, przyjmuje się, że cywilnoprawny charakter licencji sportowej stanowi środek o charakterze obligacyjnym (a więc podobnym do umów

³⁴² Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 29 maja 2014 roku, sygn. II GSK 529/13.

³⁴³ J. Akińcza, *Zagadnienia prawne i finansowe postępowania licencyjnego przed Komisją do spraw licencji PZPN. Koegzystencja prawa gospodarczego z prawem piłkarskim* [w:] red. M. Dumkiewicz, K. Kopaczyńska-Pieczniak, J. Szczotka, *Sto lat polskiego prawa handlowego. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Andrzejowi Kidybie. Tom II*, Lex Omega, dostęp online: 22.05.2024 r.

³⁴⁴ B. Chelmecki, *Menadżer w polskim związku...*, s. 78.

cywilnoprawnych). Sam zaś fakt wyposażenia polskiego związku sportowego przez ustawodawcę w możliwość wydawania rozstrzygnięć władczych, a także fakt dysponowania prawami wyłącznymi i wyprowadzanie tych uprawnień z przepisów prawa powszechnie obowiązującego, nie dezawuuje prywatnoprawnego charakteru licencji. Nadal bowiem wszelkie rozstrzygnięcia i działania pozostają w sferze wewnątrzorganizacyjnej funkcjonującego w danym sporcie polskiego związku sportowego.³⁴⁵ Na obligacyjny charakter licencji sportowej, zwrócono także uwagę w innym opracowaniu, zaznaczając, że tego rodzaju stosunek prawny ma na celu niejako „wymuszenie” spełniania przez beneficjentów licencji podstawowych kryteriów związanych ze współzawodnictwem sportowym³⁴⁶. Rozumienie licencji sportowej jako obligacyjnego środka o charakterze cywilnoprawnym, wywodzone jest także paradoksalnie z autonomii polskich związków sportowych. Niektórzy autorzy uznają, że autonomia polskich związków sportowych niekoniecznie musi być powiązana z władztwem administracyjnym, którym dysponują organy administracji publicznej, ale autonomia ta oznaczać ma, że sport organizowany przez polski związek sportowy pozostaje poza sferą państwa, a więc także poza sferą szeroko pojętej administracji publicznej. Z tego też powodu uznaje się, że stosunek licencyjny łączący federacje sportowe z klubami sportowymi, zawodnikami, czy trenerami związany jest wyłącznie z działalnością polskiego związku sportowego jako organizacji społecznej.³⁴⁷

Na marginesie należy dodać, że w ramach działań podejmowanych przez polskie związki sportowe, są one niejednokrotnie traktowane nie tylko jako organizacje społeczne, czy prywatne, ale także jako przedsiębiorcy. W świetle prawa unijnego związki sportowe są uznawane za przedsiębiorstwa lub związki przedsiębiorstw, względem których stosowane są regulacje prawa antymonopolowego, w tym przepisy dotyczące ewentualnego nadużywania pozycji dominującej³⁴⁸. W najnowszym orzecznictwie Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów również można spotkać się z takim stanowiskiem. W postępowaniu dotyczącym nadużywania pozycji dominującej przez Polski Związek Motorowy, Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów przyjął, że działania Polskiego Związku Motorowego przesądzą o powzięciu uchwały przez organ stanowiący związek przedsiębiorstw (Główną Komisję Sportu Żużlowego Polskiego Związku Motorowego) oraz decyzji związku

³⁴⁵ S. Fundowicz, *Prawo...*, s. 67.

³⁴⁶ M. Badura, H. Basiński, G. Kałużny, M. Wojcieszak, *Ustawa...*, Warszawa 2011, s. 40.

³⁴⁷ *Ibidem*, s. 41.

³⁴⁸ M. Kolasiński, *Z orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego (sądowoadministracyjna kontrola orzeczeń polskiego związku sportowego w sprawie udzielania licencji na dany sezon rozgrywkowy)*, Państwa i Prawo, nr 12/2011, s. 121.

przedsiębiorstw w ujęciu prawa Unii Europejskiej. Z tego względu polskie związki sportowe są traktowane również jako prywatnoprawne organizacje, posiadające w świetle ustaw antymonopolowych status przedsiębiorcy. Jest więc to element zbliżający licencję sportową do cywilnoprawnego charakteru³⁴⁹.

Co ciekawe, cywilnoprawna koncepcja licencji sportowej nie jest odosobniona i występuje również w innych krajach europejskich. Przykładowo, w Niemczech, choć federacje sportowe często występują w relacjach publicznoprawnych, to licencja sportowa ma charakter umowny. Wskazuje się, że licencja sportowa opiera się na tak zwanej *Vertragstheorie*, a więc teorii umowy. Koncepcja ta zakłada, że licencja tworzy stosunek kontraktowy pomiędzy federacją sportową a beneficjentem licencji. Przy tym założeniu istotną rolę odgrywa statut federacji, który bywa rozumiany jako wielostronna czynność prawna, do której przystępują członkowie. Z tego względu uznaje się, że licencja sportowa ma charakter umowny.³⁵⁰ Z podobnymi rozwiązaniami mamy do czynienia także w regulacjach szwajcarskich, w których licencja uważana jest za relację umowną, a regulaminy federacji sportowych traktowane są jako ogólne warunki umowy (zwane w Polsce jako OWU). Natomiast w Wielkiej Brytanii licencja jako relacja umowna traktowana jest w sposób dorozumiany. Jak można zauważyć, na gruncie europejskim, dominującym poglądem pozostaje koncepcja licencji sportowej jako umowy, a więc środka o charakterze prywatnoprawnym³⁵¹.

Podsumowując wątek dotyczący cywilnoprawnej koncepcji licencji sportowej, należałoby podjąć próbę skonstruowania definicji licencji sportowej od tej strony. Uważam, że przy opisanych powyżej przymiotach, licencja sportowa w ujęciu prywatnoprawnym winna być rozumiana jako uprawnienie do udziału we współzawodnictwie sportowym organizowanym przez polski związek sportowy konstruowane na podstawie zgodnych oświadczeń woli polskiego związku sportowego i podmiotu ubiegającego się o licencję, dokonywane na zasadzie przystąpienia i akceptacji przez podmiot starający się o przyznanie licencji sportowej warunków stawianych przez polski związek sportowy w aktach prawa wewnętrznego.

3. Administracyjnoprawna koncepcja licencji sportowej.

Na drugim biegunie leży natomiast administracyjnoprawna koncepcja licencji

³⁴⁹ Decyzja Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów nr DOK-1/2023 z dnia 5 czerwca 2023 roku, zob. https://decyzje.uokik.gov.pl/bp/dec_prez.nsf/0/2DA67204160684ABC12589F8002EFC0F?openDocument&act=Decyzja&mobile=yes, dostęp online: 22.05.2024 r.

³⁵⁰ A. Wach, *Próba ujęcia sportowej odpowiedzialności dyscyplinarnej jako odpowiedzialności cywilnoprawnej*, Przegląd Sądowy 11-12/2023, s. 54.

³⁵¹ E. J. Krzeński, *Kluby i organizacje...*, s. 459-460.

sportowej. Podobnie, jak w przypadku koncepcji prywatnoprawnej, dojście do rozumienia licencji sportowej w ten sposób może następować zarówno od strony podmiotowej, jak i przedmiotowej. Jak się jednak wydaje, obecnie wiele poglądów aprobujących tę koncepcję opiera się na nieobowiązującej już ustawie o sporcie kwalifikowanym. W ustawie o sporcie kwalifikowanym argumentem przemawiającym za zakwalifikowaniem licencji jako środka o charakterze administracyjnym, było wykreowanie przez ustawodawcę drogi sądowej w sprawach dotyczących licencji – jako drogi sądowo-administracyjnej. Wynikało to wprost z przepisów art. 6 ust. 7, art. 30 oraz art. 49 u.s.k., na mocy których w sprawach przyznawania i pozbawiania licencji – tak dla klubów sportowych, zawodników, jak i trenerów oraz sędziów sportowych, kompetentnym organem pozostawały wojewódzkie sądy administracyjne. Co ciekawe, a o czym mowa szerzej w dalszej części niniejszego rozdziału, nawet w okresie obowiązywania ustawy o sporcie kwalifikowanym sądy administracyjne miały wątpliwości związane z charakterem prawnym licencji sportowej. Mimo to, autorzy i orzecznictwo opowiadający się za publicznoprawnym charakterem licencji sportowej, często wywodzą tenże charakter prawny nie z aktualnego statusu polskiego związku sportowego, czy przymiotów licencji sportowej, ale z nieaktualnej już ustawy o sporcie kwalifikowanym.

Asumptem dla twierdzeń o administracyjnoprawnym charakterze licencji sportowej stało się też doniosłe pod względem prawnym orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego z dnia 19 października 2010 roku, sygn. P 10/10³⁵². W judykacie tym przedstawiono pogląd o charakterze licencji sportowej. Trybunał Konstytucyjny wskazał argumenty aprobujące administracyjnoprawny charakter licencji sportowej. Sęk w tym, że charakter ten w przywołanym orzeczeniu był opiniowany przez Trybunał z perspektywy ustawy o sporcie kwalifikowanym, co powoduje, że w świetle obecnych przepisów, rozstrzygnięcie to może tracić na aktualności. Tym niemniej w orzeczeniu przedstawiono bardzo ważne poglądy rzutujące na rozumienie *per se* licencji sportowej.

Analizując administracyjnoprawną koncepcję licencji sportowej od strony podmiotowej, ponownie należy powrócić do statusu polskiego związku sportowego. Jak wspomniano przy koncepcji cywilnoprawnej, polski związek sportowy (a więc podmiot przyznający licencje sportowe w Polsce) był tam rozumiany jako organizacja społeczna występująca poza sferą *dominium* państwa. Przy publicznoprawnym ujęciu polskiego związku sportowego, jego status zarysowuje się nieco inaczej.

Pozostając przy przywołanym orzeczeniu Trybunału Konstytucyjnego, wskazać należy,

³⁵² Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 19 października 2010 roku, sygn. P 10/10.

że Trybunał zwrócił uwagę na dość istotny aspekt podmiotowy polskiego związku sportowego. Mianowicie wskazano tam (w ślad za poglądami ówczesnego Marszałka Sejmu) na wykonywanie przez polski związek sportowy zadań publicznych, co miało przesądzać o wykonywaniu przez ów związek funkcji administracji publicznej³⁵³. Nie ulega wątpliwości, że polski związek sportowy realizuje zadania publiczne. Kwestia ta była już przedmiotem orzeczeń sądów administracyjnych, które dość jasno wypowiedziały się na temat realizacji zadań publicznych przez polskie związki sportowe³⁵⁴. Tym niemniej realizacja zadań publicznych przez polskie związki sportowe może być analizowana na różnych płaszczyznach. To, że polskie związki sportowe wykonują zadania publiczne, o jakich mowa przykładowo w ustawie o dostępie do informacji publicznej, nie oznacza z automatu, że realizację zadań publicznych wiązać należy ze statusem licencji sportowej. Oczywiście, jest to jedna z podstaw dla wywodzenia administracyjnoprawnego charakteru licencji sportowej, tym niemniej nie można abstrahować od pozostałych argumentów.

Rozważając administracyjnoprawny charakter licencji sportowej od strony podmiotowej odnieść należy się także do innych poglądów opowiadających się na koncepcją publicznoprawną. O czym mowa była już wcześniej, jeden z autorów zaliczył polskie związki sportowe do grona zakładów administracyjnych³⁵⁵. Przyjmując hipotetycznie tego rodzaju rozumowanie, należałoby zadać pytanie, czy licencja sportowa byłaby tutaj rozumiana jako akt prawa zakładowego, czy też w odmienny sposób, albo czy za akt prawa zakładowego uznajemy tylko i wyłącznie przepisy wewnętrzne federacji sportowych, na podstawie których przyznawane są licencje sportowe. K. Karski przyjmuje, że działalność polskich związków sportowych jest dosadnym przykładem zakładowej formy administracji publicznej. Zdaniem autora, polski związek sportowy spełnia cechy typowe dla zakładu administracyjnego, a to: jest wyodrębnioną jednostką organizacyjną powołaną w celu realizacji zadań publicznych, organy administracji publicznej i aparat władzy państwowej mają wpływ na kształt funkcjonowania polskiego związku sportowego jako zakładu, polski związek sportowy posiada użytkowników zakładu administracyjnego w postaci klubów sportowych oraz zawodników, występuje element władztwa zakładowego, polski związek sportowy jest (przynajmniej w części) finansowany z budżetu państwa i stanowi formę zakładu administracyjnego typu zamkniętego, a nadto polski związek sportowy, podobnie jak inne zakłady administracyjne, działa w oparciu o własne

³⁵³ *Ibidem*.

³⁵⁴ Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 15 czerwca 2021 roku, sygn. II SAB/Wa 98/21.

³⁵⁵ K. Karski, *Problematyka...* [w:] red. K. Nessel, *Bohaterowie...*, s. 172-176.

statuty i regulaminy. Tego rodzaju okoliczności skłoniły autora do przyjęcia tezy o działalności polskiego związku sportowego jako zakładu administracyjnego³⁵⁶. Pogląd taki został poddany krytyce. E. Krześniak wskazuje, że choć mogą istnieć elementy spójne w działalności polskich związków sportowych z działalnością organów administracji publicznej, to jednak nie należy utożsamiać działań podejmowanych przez polskie związki sportowe w kategorii decyzji administracyjnych³⁵⁷. Wskazać przy tym trzeba, że choć aktualnie kwestia statusu licencji sportowej z tej perspektywy nadal pozostaje dyskusyjna (choć w przeważającej większości uznawana jest za instrument prywatnoprawny), to istniejące wcześniej pod rządami ustawy o sporcie kwalifikowanym systemy licencyjne i ich struktura, zbliżały polskie związki sportowe do grona organów administracji publicznej. Jak się jednak wydaje, pominięcie w obecnie obowiązującej ustawie o sporcie przepisów dotyczących licencji i zaniechanie precyzowania tej kwestii mogło doprowadzić do istniejącego obecnie prymatu cywilnoprawnej koncepcji licencji sportowej³⁵⁸.

Nawiązując do wzmiankowanej kwestii realizacji przez polskie związki sportowe zadań publicznych należałoby zadać pytanie, czy w sferze realizacji zadań publicznych przez polskie związki sportowe, mieści się także kwestia przyznawania licencji sportowych. Do głównych zadań polskiego związku sportowego należą m.in. organizowanie współzawodnictwa sportowego w sporcie objętym działalnością polskiego związku sportowego, dążenie do rozwoju danej dyscypliny sportu oraz jej promocja i rozpowszechnianie, a nadto tworzenie perspektywicznych strategii rozwoju dyscypliny oraz prowadzenie kadr narodowych i olimpijskich³⁵⁹. Co istotne, jak wskazuje się w orzecznictwie, zadania publiczne mogą być wywodzone z treści statutów poszczególnych polskich związków sportowych i określonych w tych statutach celów, dla których polskie związki sportowe działają³⁶⁰. Podkreślenia wymaga przy tym, że polskie związki sportowe nie są jedynymi podmiotami wykonującymi zadania publiczne w sferze sportu. Do podmiotów wykonujących zadania publiczne (przykładowo w związku z otrzymywanymi z jednostek samorządu terytorialnego dofinansowaniami) w zakresie sportu, zaliczyć można także kluby sportowe³⁶¹. Powracając natomiast do kwestii

³⁵⁶ *Ibidem*, s. 172-175.

³⁵⁷ E. J. Krześniak, *Kluby i organizacje...*, s. 357.

³⁵⁸ *Ibidem*, s. 357-358.

³⁵⁹ D. Mańkowski, *Polski Związek Sportowy jako organizacja w teorii pól Fligsteina i McAdama* [w:] red. W. Woźniak, *Socjologia sportu i rekreacji fizycznej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2018, s. 29.

³⁶⁰ Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 15 czerwca 2021 roku, sygn. II SAB/Wa 98/21.

³⁶¹ W. Kiełbasiński, *Klub sportowy jako podmiot zobowiązany do udostępniania informacji publicznej* [w:] red. J. Batorski, S. Kościółek, *Młodzi o sporcie 2021: W poszukiwaniu wyzwań menadżerskich*, Uniwersytet Jagielloński Instytut Przedsiębiorczości, Kraków 2021, s. 80-81.

polских związków sportowych, dodać trzeba, że polskie związki sportowe realizują szeroko pojęte zadania publiczne w zakresie sportu, wynikające z normy ogólnej z art. 68 ust. 5 Konstytucji RP. Co istotne, jak wskazuje się w piśmiennictwie, sam fakt korzystania przez polskie związki sportowe z dotacji ministerialnych, może przesądzać o realizacji takich zadań³⁶². Dodatkowo szczegółowych zadań publicznych można upatrywać w art. 29 u.s. W tymże przepisie wprost powołano się na zadania publiczne, które może realizować m.in. polski związek sportowy. Przepis art. 29 ust. 7 u.s. precyzuje, że minister właściwy do spraw kultury fizycznej, w zakresie dofinansowania zadań związanych z przygotowywaniem kadry narodowej do udziału w igrzyskach olimpijskich, igrzyskach paraolimpijskich, igrzyskach głuchych, mistrzostwach świata lub mistrzostwach Europy, może zlecać polskim związkom sportowym, Polskiemu Komitetowi Olimpijskiemu i Polskiemu Komitetowi Paraolimpijskiemu realizację zadań publicznych z pominięciem otwartego konkursu ofert, o którym mowa w art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Skoro mowa tutaj o zlecaniu zadań publicznych, nie ulega wątpliwości, że polski związek sportowy dysponuje narzędziami prawnymi do realizacji wskazanych zadań. W dość powiedziec aktualnym orzeczeniu Naczelnego Sądu Administracyjnego wskazano wprost, że polski związek sportowy jest podmiotem, „który jedynie wykonuje zadania publiczne lub dysponuje majątkiem publicznym pochodzącym z dotacji i subwencji. Wynika to przede wszystkim z celu związku, którym jest realizacja zadań publicznych w zakresie kultury fizycznej i sportu, a w szczególności organizacja współzawodnictwa sportowego, popularyzacja i rozwój sportu w Polsce”³⁶³. Skoro w orzecznictwie uznaje się, że przez zadania publiczne realizowane przez polski związek sportowy rozumie się samą organizację współzawodnictwa sportowego, to uzasadnionym byłoby przyjęcie, że licencja sportowa, oparta bądź co bądź na regulaminach polskich związków sportowych (a więc regulaminach tworzonych w oparciu o prawa wyłączne polskiego związku sportowego do tworzenia reguł organizacyjnych współzawodnictwa sportowego), może być przyjmowana jako przejaw realizacji zadań publicznych. Co ważne, stanowisko w zakresie licencji jako sposobu realizacji zadań publicznych potwierdził Naczelny Sąd Administracyjny w innym judykacie, zaznaczając, że udzielanie uprawnień przez polskie związki sportowe (takie jak licencje, czy pozwolenia) oznaczają wykonywanie przez dany

³⁶² M. Ćwikła, *Dostęp do informacji publicznej w polskim związku sportowym*, Przegląd Prawa Handlowego, listopad 2021, s. 48-49.

³⁶³ Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 29 lutego 2024 roku, sygn. III OSK 6557/21.

polski związek sportowy zadań publicznych³⁶⁴. Mając na uwadze powyższe, uzasadnionym wydaje się rozumowanie części przedstawicieli doktryny prawa sportowego o zbliżeniu charakteru prawnego licencji sportowej do sfery administracyjnoprawnej. Kategoryczne odrzucanie poglądów o realizacji zadań publicznych przez polskie związki sportowe, a w konsekwencji stanowcze kwestionowanie publicznoprawnego charakteru licencji sportowej może zdawać się nie w pełni uzasadnione. Faktem jest, że istnieje wiele argumentów zbliżających licencję sportową do koncepcji umownej, tym niemniej fakt zaniechania przez ustawodawcę określenia jednoznacznego charakteru prawnego licencji sportowej otwiera pole do dyskusji w tym temacie.

W zakresie administracyjnoprawnej teorii licencji sportowej, od strony podmiotowej, a więc przymiotów polskiego związku sportowego należałoby zastanowić się nad ewentualnym dysponowaniem przez polskie związki sportowe władztwem administracyjnym. To, że rozważanie władztwa administracyjnego po stronie polskich związków sportowych nie jest zagadnieniem zupełnie abstrakcyjnym, potwierdzone zostało w orzecznictwie sądów powszechnych. Na kanwie rozpoznawania spraw związanych z uprawnieniami licencyjnymi, Sąd Okręgowy w Warszawie wskazał na cechy różniące polski związek sportowy od podmiotów ubiegających się o licencję, precyzując tę kwestię w następujący sposób: *„Sprawa ma charakter sprawy cywilnej, jeżeli treść łączących strony stosunków prawnych, obejmująca ich wzajemne prawa i obowiązki albo tworząca dany stan prawny, zakłada potrzebę ochrony interesów uczestniczących w nich podmiotów. Sprawa cywilna wymaga przy tym pozostawiania dwóch lub więcej podmiotów w stosunku prawnym, regulowanym przepisami kodeksu cywilnego i innymi ustawami, którego podmioty - w wypadku sporu - występują jako równorzędni partnerzy. Jeżeli natomiast jeden z nich uzyskuje pozycję podmiotu działającego z mocy swojej władzy zwierzchniej, to stosunek taki nie jest stosunkiem cywilnoprawnym. (...) wskazać należy, że w ocenie Sądu nie sposób uznać, że stosunek jaki istnieje pomiędzy powodem a pozwanym ma cechy stosunku cywilnoprawnego albowiem nie sposób uznać, że strony w niniejszym postępowaniu występują jako równorzędni partnerzy”*³⁶⁵. Z powyższego zapatrywania wynika, że w ocenie Sądu relacja pomiędzy polskimi związkami sportowymi a beneficjentami licencji nie ma spełnia kryteriów stosunku dwóch równorzędnych podmiotów, zaś polski związek sportowy dysponuje swego rodzaju władztwem. O relacji przypominającej władztwo administracyjne wypowiedział się Trybunał Konstytucyjny w przywołanym już

³⁶⁴ Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 7 lipca 2023 roku, sygn. III OSK 5123/21.

³⁶⁵ Postanowienie Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 12 grudnia 2016 roku, sygn. III C 105/16.

wyżej wyroku. Wskazano tam, że choć polskie związki sportowe formalnie nie stanowią organów władzy państwowej, to charakter relacji pomiędzy nimi, a uczestnikami współzawodnictwa sportowego stanowi o władcym i asymetrycznym zakresie stosunków. Wynika to z faktu, że warunki licencyjne są uprzednio (a nie w drodze negocjacji z podmiotem ubiegającym się o licencję) ustalane przez polski związek sportowy, a następnie rozstrzygane są indywidualne sprawy licencyjne poszczególnych podmiotów. Taka zależność stanowi o zbliżeniu działań podejmowanych przez polskie związki sportowe do władztwa administracyjnego³⁶⁶. Samo władztwo administracyjne polega w swojej istocie na nierównorzędnosci w sferze obrotu prawnego, gdzie kolokwialnie mówiąc „ważniejszym” podmiotem lub też podmiotem posiadającym pozycję nadrzędną jest organ władzy publicznej. Wówczas organ władzy publicznej pozostaje władny do kształtowania sytuacji prawnej drugiego podmiotu, niezależnie od jego woli lub zgody³⁶⁷. Dodatkowo zaznacza się, że w państwie, w którym obowiązują demokratyczne zasady prawa (a z mocy art. 2 Konstytucji RP, Polska jest demokratycznym państwem prawa) władztwo zawsze musi wynikać z przepisów i nie można go domniemywać³⁶⁸. Analizując takie przyjęcie, oczywiście mogą istnieć daleko idące wątpliwości, czy polski związek sportowy takimi uprawnieniami dysponuje, a w konsekwencji, czy został wyposażony we władztwo administracyjne. Jak się wydaje polskie związki sportowe nie dysponują *stricte* władztwem administracyjnym na podstawie przepisów ustawy. Prawa takiego nie sposób wywodzić z uprawnień w postaci kompetencji wyłącznych, wynikających z art. 13-15 u.s. Przyjmując za słuszne stanowisko, że władztwa administracyjnego nie można domniemywać, stwierdzić należy, że ustawodawca nie wyposażył polskich związków sportowych w tego rodzaju władztwo. Dodatkowym argumentem przemawiającym za odrzuceniem tezy o władztwie administracyjnym polskich związków sportowych przy udzielaniu licencji jest kwestia statusu polskiego związku sportowego. Jak wcześniej wskazano, z mocy ustawy o sporcie, polskie związki sportowe działają w organizacyjnoprawnej formie stowarzyszenia i nie stanowią organów administracji publicznej. Choć sfera uprawnień polskich związków sportowych w sprawach licencyjnych nie jawi się jako sfera typowego władztwa administracyjnego, to jednak z *sui generis* władztwem mamy do czynienia. Ze względu na formę działania polskich związków sportowych można pokusić się o stwierdzenie, że władztwo, którym dysponują polskie związki sportowe

³⁶⁶ Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 19 października 2010 roku, sygn. P 10/10.

³⁶⁷ L. Bielecki, *Publiczne prawa podmiotowe, interes publiczny, władztwo administracyjne, władza dyskrecyjna i inne postacie luzu decyzyjnego* [w:] red. M. Zdyb, J. Stelmasiak, *Prawo administracyjne*, Wolters Kluwer, Warszawa 2020, s. 120.

³⁶⁸ J. Zimmerman, *Aksjomaty administracji publicznej*, Wolters Kluwer, Warszawa 2022, s. 43.

przypomina bardziej władztwo statutowe. Część z komentatorów traktuje władztwo statutowe jako element władztwa administracyjnego³⁶⁹. Oczywiście władztwo statutowe jest przynależne przede wszystkim do jednostek samorządu terytorialnego z mocy art. 169 ust. 4 Konstytucji RP³⁷⁰, tym niemniej jego cechy pozostają podobne do charakteru działania polskich związków sportowych od strony podmiotowej w zakresie spraw licencyjnych. To bowiem statut polskich związków sportowych stanowi podstawę i bazę normatywną (choć pozostającą w sferze regulacji wewnętrznych) dla ustanawiania dalszych reguł sportowych i organizacyjnych w sprawach licencyjnych (z mocy uprawnień nadanych na podstawie art. 13 u.s.). Pojęcia władztwa administracyjnego lub władztwa statutowego w stosunku do polskich związków sportowych jako podmiotów udzielających licencji możemy używać jedynie posługując się zwrotami, że władztwo polskich związków sportowych jest „zbliżone” do wymienionych rodzajów władztwa. Patrząc rzetelnie na całokształt charakteru prawnego polskiego związku sportowego stwierdzić należy, że wprost związki te wskazanymi władztwami nie dysponują. Mimo to w orzecznictwie sądów administracyjnych pojawiło się określenie, które zdaje się najlepiej odzwierciedlać rodzaj władztwa, którym dysponują polskie związki sportowe jako organy licencyjne. Otóż w jednym z orzeczeń znalazło się określenie, że władztwo, którym dysponują polskie związki sportowe, określać można jako władztwo korporacyjne³⁷¹. Faktycznie, biorąc pod uwagę wzmiankowany już w niniejszym rozdziale (w zakresie cywilnoprawnej koncepcji licencji sportowej) charakter prawny relacji polskich związków sportowych ze swoimi członkami, jakimi będą kluby sportowe, a nadto z trenerami, zawodnikami, czy sędziami sportowymi, to stosunek ten zbliżony jest do sfery prywatnoprawnej. Jeśli wskazane podmioty uczestniczą w jakikolwiek sposób we współzawodnictwie organizowanym przez dany polski związek sportowy, akceptując uprzednio wszelkie regulacje wewnętrzne przez polskie związki sportowe tworzone, to kreuje to nowy stosunek prawny w postaci rzeczzonego władztwa korporacyjnego. Władztwo to ma jednak bardziej charakter prywatnoprawny, co pozwala na odrzucenie poglądów o administracyjnoprawnym statusie licencji sportowej. W mojej ocenie władztwem administracyjnym, ani innym władztwem w sferze publicznoprawnej, polskie związki sportowe nie dysponują. Co za tym idzie, argument dotyczący władztwa nie może przesądzać

³⁶⁹ Por. J. Korczak, *Dowolnościowe czynniki wyznaczenia układu administracyjnego w sferze władztwa statutowego korporacji publicznoprawnych* [w:] red. J. Korczak, *Układ administracji publicznej*, Wolters Kluwer, Warszawa 2020, s. 182-183; P. Charzewski, *Aktualność pojęcia korporacji publicznoprawnej na tle dorobku literatury przedmiotu i stanu regulacji prawa* [w:] red. W. Jakimowicz, *Aktualność pojęć prawa administracyjnego*, Wolters Kluwer, Warszawa 2021, s. 312.

³⁷⁰ Zob. Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 9 grudnia 2021 roku, sygn. III OSK 3983/21.

³⁷¹ Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 8 grudnia 2006 roku, sygn. II FSK 1445/05.

o administracyjnoprawnym charakterze licencji.

Należy przy tym zwrócić uwagę, że wywodzenie administracyjnoprawnego charakteru licencji sportowej możliwe jest także od strony relacji wiążącej polski związek sportowy z podmiotem ubiegającym się o przyznanie licencji. Jak wcześniej zaznaczono przy analizie cywilnoprawnej koncepcji licencji, przeważającym w doktrynie i orzecznictwie poglądem jest związanie polskiego związku sportowego jako stowarzyszenia prywatnoprawnym stosunkiem. Słowem, stosunek członkostwa i przystąpienie do stowarzyszenia, jakim jest polski związek sportowy rozumiane jest jako zgodne złożenie oświadczeń woli, a co w konsekwencji ma przesądzać o cywilnoprawnym charakterze tej relacji. W literaturze przedmiotu zaznacza się, że odszukać można także poglądy odosobnione, wskazujące na administracyjnoprawny charakter członkostwa w stowarzyszeniu³⁷². Pogląd o możliwym rozumieniu członkostwa w stowarzyszeniu jako stosunku administracyjnoprawnego przedstawił P. Suski, który zaznacza, że statuty stowarzyszeń, a więc także polskich związków sportowych uznawać można za akty normatywne prawa przedmiotowego. Przyjęcie to opiera się na założeniu, że rejestracja stowarzyszenia związana jest z konkludentną akceptacją przez organy państwowe statutów stowarzyszeń, które to statuty z mocy prawa staną się administracyjnymi normami prawnymi, a związku z tym, skoro stosunek członkostwa kreowany jest na podstawie rzeczonych statutów, to może być on ujmowany od strony publicznoprawnej³⁷³. Z tego względu przyznanie licencji miałyby stanowić środek o administracyjnoprawnym charakterze.

Analizując natomiast status prawny licencji sportowej od strony przedmiotowej, również można zastanawiać się, jak licencja w sferze publicznoprawnej może być traktowana. Istotny pogląd w tym zakresie przedstawił we wspomnianym wyroku Trybunał Konstytucyjny. Wskazano tam, że *„mając na uwadze przedstawioną wyżej rolę licencji jako dokumentów dopuszczających kluby sportowe do uczestnictwa w sporcie kwalifikowanym w danej dyscyplinie sportu, należy dostrzec ich podobieństwo do niektórych form reglamentacji działalności gospodarczej, wydawanych w formie decyzji administracyjnych przez organy władzy publicznej. Dotyczy to w szczególności zezwoleń, rozumianych jako dopuszczenie przez organ administracji konkretnego przedsiębiorcy do podjęcia i wykonywania określonej, ograniczanej w interesie publicznym działalności gospodarczej po uprzednim stwierdzeniu, że spełnia on wszelkie warunki wykonywania tej działalności”*³⁷⁴. Rozważając charakter licencji od tej strony należałoby w pierwszej kolejności zastanowić się, czy licencja sportowa wywiera

³⁷² Por. szerzej: M. Badura, H. Basiński, G. Kałużny, M. Wojcieszak, *Ustawa...*, s. 114.

³⁷³ P. Suski, *Stowarzyszenia i fundacje*, Wolters Kluwer, Warszawa 2018, s. 177.

³⁷⁴ Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 19 października 2010 roku, sygn. P 10/10.

w jakiegokolwiek części wpływ na działalność gospodarczą. Nie ulega wątpliwościom, że w przypadku podmiotów ubiegających się licencje, wiele z nich jest przedsiębiorcami, a więc podmiotem prowadzącym działalność gospodarczą. Taka sytuacja najczęściej będzie spotykana wśród klubów sportowych, a także pośród części zawodników czy trenerów, gdzie ze względu finansowych, często w celu optymalizacji, zawodnicy prowadzą jednoosobowe działalności gospodarcze³⁷⁵. Powstaje więc pytanie, czy licencja sportowa może być rozumiana jako uprawnienie do prowadzenia działalności gospodarczej. Patrząc po tym, co może być przedmiotem działalności gospodarczej, już na pierwszy rzut oka może wydawać się, że licencja sportowa może być elementem niezbędnym dla prowadzenia określonej działalności gospodarczej. *A contrario* brak licencji nie powoduje, że dany klub czy zawodnik nie może prowadzić działalności gospodarczej, ale okoliczność ta może ową działalność znacznie utrudniać, czy też zakres działalności gospodarczej kształtować. Sięgając do przepisów prawa powszechnie obowiązującego, należałoby powrócić do zakresu prowadzenia działalności gospodarczej w sporcie. Aby to zweryfikować koniecznym staje się sięgnięcie do kodów Polskiej Klasyfikacji Działalności, a przynajmniej do klasycznych przykładów działalności gospodarczej w sporcie. I tak Polska Klasyfikacja działalności w zakresie związanym ze sportem obejmuje następujące możliwości:

- prowadzenie obiektów sportowych,
- działalność drużyn i klubów sportowych oraz niezależnych sportowców biorących udział głównie w imprezach sportowych na żywo przed publicznością,
- działalność właścicieli samochodów wyścigowych, psów, koni itd. biorących udział w wyścigach, polegającą przede wszystkim na wystawianiu ich na wyścigach lub innych imprezach sportowych,
- działalność trenerów sportowych świadczących specjalistyczne usługi dla uczestników imprez i zawodów sportowych,
- działalność związaną z prowadzeniem hal sportowych i stadionów,
- pozostałą działalność w zakresie organizowania, promowania i zarządzania imprezami sportowymi, gdzie indziej niesklasyfikowaną.

³⁷⁵ Tego rodzaju podejście nie jest niczym zaskakującym, w szczególności biorąc pod uwagę możliwe zasady rozliczeń podatkowych. W świecie sportu żużlowego, ale także innych przypadki takie były spotykane. Przykładem pozostają orzeczenia związane z możliwością rozliczania się podatkiem liniowym sportowców, prowadzących jednoosobowe działalności gospodarcze – zob. wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 29 września 2015 roku, sygn. II FSK 3173/12.

W zakresie szczegółowym, przykładowo w podklasie 93.11.Z wskazano, że podklasa ta związana jest między innymi z organizowaniem i przeprowadzaniem imprez sportowych dla sportowców zawodowych lub amatorów z wykorzystaniem własnych, otwartych lub zamkniętych obiektów sportowych. Choć z powyższego wprost nie wynika, aby dla prowadzenia działalności gospodarczej w takim przedmiocie wymagana była licencja sportowa, to jednak biorąc pod uwagę, że w danym sporcie co do zasady funkcjonuje jeden tylko polski związek sportowy, faktycznie prowadzenie działalności w pewnym zakresie może być niemożliwe lub co najmniej utrudnione. Przenosząc to na grunt praktyczny, trudno wyobrazić sobie, że kluby sportowe organizować będą zawody lub mecze w ramach współzawodnictwa sportowego o tytuł Mistrza Polski, jeśli uprzednio nie otrzymają licencji. Podobnie nie sposób uzmysłowić sobie, że trener sportowy, który nie posiada licencji udzielonej przez polski związek sportowy, będzie mógł prowadzić działalność rozumianą jako działalność trenerów sportowych świadczących specjalistyczne usługi dla uczestników imprez i zawodów sportowych. Słowem, choć *prima facie* brak licencji sportowej nie powinien oddziaływać na możliwość prowadzenia działalności gospodarczej, to w praktyce może się tak zdarzyć. Nie dziwią więc porównania licencji sportowej do środków reglamentacji działalności gospodarczej.

Zaznaczyć jednak należy, że porównanie licencji sportowej do zezwolenia dokonane było przez Trybunał Konstytucyjny w czasie, kiedy obowiązywały jeszcze przepisy ustawy o sporcie kwalifikowanym, a w zakresie spraw dotyczących przedsiębiorców – ustawa o swobodzie działalności gospodarczej. Pod rządami ustawy o swobodzie działalności gospodarczej, koncesja, zezwolenie i wpis do rejestru działalności regulowanej nie były jedynymi instrumentami, które stanowiły środki reglamentacji działalności gospodarczej. Aktualnie zaś, wobec treści ustawy – Prawo przedsiębiorców, wymienienie przez ustawodawcę środków reglamentacji działalności gospodarczej w postaci, koncesji, zezwoleń i wpisu do rejestru działalności regulowanej, stanowi wyliczenie enumeratywne³⁷⁶. Z tego względu licencja sportowa *de lege lata* nie może być aktualnie traktowana jako środek reglamentacji działalności gospodarczej. Oczywiście, można uznawać, że jej charakter jest zbliżony do zezwolenia, czy innego środka, w ramach którego organy administracji publicznej nakładają w drodze decyzji administracyjnej uprawnienie lub obowiązki³⁷⁷, ale jednak w sensie prawnym,

³⁷⁶ Ł. Mroczynski-Szmaj, *Reglamentacja działalności gospodarczej w świetle ustawy – Prawo przedsiębiorców* [w:] red. A. Powalowski, R. Blicharz, *Prawo...*, s. 97.

³⁷⁷ M. Badura, H. Basiński, G. Kałużny, M. Wojcieszak, *Ustawa...*, Warszawa 2011, s. 198.

środkiem reglamentacji działalności gospodarczej nie jest.

Dodatkowo należy zauważyć, że niekiedy poglądy o publicznoprawnym charakterze licencji sportowej, wywodzone są z kształtu regulacji wewnętrznych polskich związków sportowych. W ostatnim rozdziale niniejszej dysertacji, na przykładach praktycznych ukazane zostanie, jak tworzone są przepisy licencyjne w poszczególnych polskich związkach sportowych oraz jaka jest konstrukcja wewnętrznych aktów prawnych w tym zakresie. Tym niemniej w jednym z orzeczeń sądów powszechnych przedstawiono pogląd, że niektóre regulaminy licencyjne przypominają postępowania administracyjne na gruncie Kodeksu postępowania administracyjnego. Często bowiem konstrukcja tych przepisów, jak chociażby w kwestii sposobu prowadzenia postępowania zmierzającego do przyznania licencji albo sposobu zaskarżenia rozstrzygnięć w sprawach licencyjnych, może odzwierciedlać ogólne postępowanie administracyjne³⁷⁸. W tej sytuacji, nie powinno dziwić, że wobec braku jednoznacznej regulacji ustawowej co do charakteru prawnego licencji, istnieją próby wywodzenia administracyjnoprawnego statusu licencji sportowej od tej strony.

Warto jednak szeroko zacytować pogląd przedstawiony przez W. Górniego, w którego przekonaniu licencja sportowa ma charakter *quasi-administracyjny*. Autor ten wskazuje, iż *„bezspornym jest, że decyzje organów związków sportowych, jednostronnie kształtujące sytuację uczestników ruchu sportowego, w tym decyzje w sprawie przyznania licencji, nie są decyzjami administracyjnymi w ścisłym tego słowa znaczeniu. Decyduje o tym chociażby charakter organizacji sportowych, które nie są organami administracji publicznej. Trudno się jednak zgodzić z argumentacją wskazującą na cywilnoprawny charakter licencji. Jej posiadanie – obejmujące zarówno korzyści płynące z uczestnictwa w rywalizacji sportowej, jak i związane z tym obowiązki – poza tym, że warunkowane jest spełnieniem przez podmiot ubiegający się o licencję określonych kryteriów, dokonywane jest w postaci jednostronnego, władczego aktu organu związkowego (...). Podmiot ubiegający się o przyznanie licencji nie dysponuje ani swobodą zawarcia umowy (nieubieganie się o licencję wyklucza go z rywalizacji w danej dyscyplinie), ani swobodą wyboru kontrahenta (istnieje tylko jeden podmiot przyznający licencję), ani swobodą kształtowania treści licencji (jest ona gotowym – niepodlegającym negocjacom pakietem uprawnień i obowiązków), w końcu nie posiada także swobody wyboru formy prawnej zawarcia umowy, ponieważ nie istnieje alternatywna dla licencji forma uzyskania wynikających z niej uprawnień. Zasadnym wydaje się więc w tym kontekście uznanie faktu, iż istnieje kategoria spraw quasi administracyjnych, załatwianych*

³⁷⁸ Postanowienie Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 12 grudnia 2016 roku, sygn. III C 105/16.

*przez organy organizacji sportowych w oparciu o prawo związkowe. Postępowanie licencyjne jest ich znakomitym przykładem*³⁷⁹. Nie sposób przy tym nie zauważyć, że W. Górny opiera się na wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 19 października 2010 roku, sygn. P 10/10. Należy jednak przypomnieć, że orzeczenie to zapadło na kanwie ustawy o sporcie kwalifikowanym, która w swojej treści zawierała regulacje dotyczące licencji, a w zakresie spraw spornych, kreowała uprawnienie do wystąpienia ze skargą do właściwego wojewódzkiego sądu administracyjnego. Tymczasem aktualnie obowiązująca ustawa o sporcie w żadnej swojej części nie wskazuje wprost na licencję sportową i jej charakter, a także nie precyzuje właściwej drogi sądowej. Z tego względu wydaje się, że kreowanie obecnie poglądów na temat charakteru prawnego licencji sportowej w oparciu o przywoływany wyrok Trybunału Konstytucyjnego, może jawić się jako nieaktualne i nieadekwatne. Co ciekawe, nawet pod rządami ustawy o sporcie kwalifikowanym sądy administracyjne miały wątpliwości co do charakteru prawnego licencji sportowej i swojej właściwości. W jednym z takich orzeczeń, choć ustawa o sporcie kwalifikowanym wprost przyznawała prawo do skierowania skargi do wojewódzkiego sądu administracyjnego w sprawach dotyczących licencji, Wojewódzki Sąd Administracyjny odrzucił skargę uznając, że sprawa nie należy do właściwości sądów administracyjnych. U podstaw takiego rozstrzygnięcia legło przekonanie, że fakt określenia warunków przyznawania i pozbawiania licencji sportowych w regulaminach wewnętrznych powoduje przypisanie tego zagadnienia do reguł wewnątrzorganizacyjnych stowarzyszenia, jakim jest polski związek sportowy. Zdaniem Sądu, z samego wskazania możliwości skierowania skargi do sądu administracyjnego nie można wywodzić administracyjnoprawnego charakteru licencji, zwłaszcza w sytuacji, gdy przyznawanie i pozbawianie licencji następuje w oparciu o prywatnoprawny akt wewnętrzny organizacji³⁸⁰. W podobnym tonie wypowiedział się Naczelny Sąd Administracyjny, który dodał, że administracyjnoprawnego charakteru licencji (pod rządami ustawy o sporcie kwalifikowanym) nie można wywodzić też z przepisów ustawy – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi³⁸¹. Istotny pogląd odnoszący się do prób kwalifikowania licencji jako środka o charakterze administracyjnoprawnym przedstawił Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie w innym swoim judykacie. Wskazał, że „w obecnym stanie prawnym należy opowiedzieć się za cywilnoprawnym charakterem licencji, jako "zezwolenia" (zgody)

³⁷⁹ W. Górny, *Zakres prawa sportowego – analiza zjawiska*, Przegląd Prawa Publicznego, nr 9/2018, s. 30-31.

³⁸⁰ Postanowienie Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 7 września 2010 roku, sygn. VI SA/Wa 551/10.

³⁸¹ Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 29 maja 2014 roku, sygn. II GSK 529/13.

udzielanego przez prywatnoprawną organizację społeczną, w ramach przyznanego jej przez ustawodawcę wyłącznego prawa do ustanawiania i realizacji reguł organizacyjnych we współzawodnictwie sportowym organizowanym przez ten podmiot³⁸². Orzeczenie to zapadło również na tle wykładni pojęcia licencji w ustawie o sporcie kwalifikowanym. Z tego względu uznać należy, że w orzecznictwie sądów administracyjnych pogląd o administracyjnoprawnym charakterze licencji sportowej był i jest odrzucany.

Tym niemniej, szanując poglądy części przedstawicieli doktryny o administracyjnoprawnym charakterze licencji sportowe, należałoby podjąć próbę ustalenia, jak na kanwie tej koncepcji licencja może być rozumiana. Mając na uwadze powyższe rozważania, trzeba wskazać, że licencja sportowa w takim ujęciu byłaby rozumiana jako uprawnienie do udziału we współzawodnictwie sportowym, udzielane władczo przez polski związek sportowy, na podstawie stanowionych przez polski związek sportowy reguł organizacyjnych.

4. Wybór koncepcji licencji sportowej a jurysdykcja sądowa lub sądowno-administracyjna.

Brak wyraźnego uregulowania przez ustawodawcę charakteru prawnego licencji sportowej, prowadzi do wątpliwości związanych z właściwością sądów, a idąc krok dalej, do wątpliwości związanych z dopuszczalnością drogi sądowej. *De lege lata* ustawodawca nie rozstrzyga o charakterze licencji sportowych i nie tworzy jakiegokolwiek regulacji w prawie powszechnie obowiązującym w tym zakresie. W związku z przyznaną polskiemu związkowi sportowemu autonomią organizacyjną, w zasadzie ustawodawca w sposób dorozumiany pozostawił polskiemu związkowi sportowemu niemal w całości sprawy licencyjne.

Poprzednia regulacja w postaci ustawy o sporcie kwalifikowanym zawierała postanowienia dotyczące drogi sądowej. W zakresie przyznawania i pozbawiania licencji sportowych, klubom sportowym, zawodnikom, trenerom i sędziom sportowym przysługiwała skarga do właściwego wojewódzkiego sądu administracyjnego. Warunkiem złożenia takiej skargi było uprzednie wyczerpanie przysługujących ewentualnie środków zaskarżenia (a więc także środków wynikających z przepisów wewnętrznych polskich związków sportowych, gdyż w czasie obowiązywania ustawy o sporcie kwalifikowanym, prawodawca pozostawił polskiemu

³⁸² Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 28 listopada 2012 roku, sygn. VIII SA/Wa 535/12.

związkom sportowym prawo do precyzowania w regulacjach wewnętrznych kwestii dotyczących licencji sportowych)³⁸³. W związku z tym, że aktualnie nie ma przepisu regulującego wprost kwestie zaskarżania spraw licencyjnych, podmioty ubiegające się o przyznanie licencji lub podmioty, które licencji zostały pozbawione, stoją przed dylematem, czy przysługują im jakiegokolwiek środki zaskarżenia do sądu, a jeżeli tak, to do jakiego – sądu powszechnego, czy sądu administracyjnego. Niestety praktyka orzecznictwa w ostatnich latach, wynikająca poniekąd z braku jednoznacznego ustalenia charakteru prawnego licencji sportowej, zadania tego nie ułatwia. Przeciwnie, zapadały orzeczenia ze sobą sprzeczne i w istocie pozbawiające kluby sportowe, zawodników czy trenerów możliwości zaskarżenia decyzji w sprawach dotyczących licencji. Dodatkowo regulacje wewnętrzne uchwalane przez polskie związki sportowe, często możliwości zaskarżenia rozstrzygnięć licencyjnych w praktyce wyłączały lub próbowały wyłączać.

Obecnie podmiot ubiegający się o licencję lub podmiot, który licencji został pozbawiony stoi przed dylematem, w jaki sposób rozstrzygnięcie licencyjne może zaskarżyć. Skupiając się w pierwszej kolejności na możliwości zaskarżenia w takich sprawach do sądów, w literaturze przedmiotu można spotkać pogląd, że możliwość taka została w ogóle przez ustawodawcę wyłączona. M. Kolasiński w ślad za przywołanym orzeczeniem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 19 października 2010 roku twierdzi, że nowa ustawa z dnia 25 czerwca 2010 roku o sporcie w ogóle likwiduje sprawowanie kontroli przez sądy nad sprawami licencyjnymi i możliwość weryfikacji prawidłowości decyzji licencyjnej w incydentalnej sprawie³⁸⁴. Oczywiście, patrząc na praktykę orzecniczą sądów w tym zakresie, ale też na sposób kreowania przepisów wewnętrznych przez polskie związki sportowe (o czym będzie mowa w dalszej części dysertacji), można poddawać w wątpliwość, czy podmioty ubiegające się o licencje sportowe lub licencji pozbawiane mogą korzystać ze skutecznej ochrony sądowej, niemniej nie można zgodzić się z poglądem, że wskutek braku regulacji spraw licencyjnych w ustawie droga sądowa została wyłączona, zwłaszcza, że obowiązują jeszcze przepisy ogólne postępowania cywilnego, czy sądownoadministracyjnego. Jak się wydaje, zależnie od charakteru rozstrzygnięcia organu polskiego związku sportowego w sprawie licencyjnej, przysługują odpowiednie środki zaskarżenia do sądu.

Pozostając już przy kwestii aktualnie obowiązującej ustawy, istnieją może nie tyle wątpliwości co do samej możliwości skorzystania z drogi sądowej, ale ze względu na

³⁸³ W. Cajsels, *Ustawa o sporcie kwalifikowanym...*, s. 59.

³⁸⁴ M. Kolasiński, *Z orzecznictwa...*, s. 122.

niejednorodny charakter licencji sportowej, powstaje pytanie, która droga sądowa jest właściwa, to znaczy, czy możliwe jest zaskarżenie rozstrzygnięcia organu polskiego związku sportowego do właściwego sądu administracyjnego, czy też do sądu powszechnego. Tego rodzaju niejasności wynikają nie tylko z czystych rozważań teoretycznych na temat statusu licencji sportowej w prawie polskim, ale przede wszystkim sądy nie są do końca pewne, czy pozostają właściwe w rozstrzyganiu takich spraw. Co ciekawe, nawet na obszarze tej samej apelacji, funkcjonują odmienne rozstrzygnięcia co do dopuszczalności drogi sądowej³⁸⁵. Przed przejściem do opisu szczegółów takich rozbieżności, należy syntetycznie przybliżyć charakter poszczególnych dróg sądowych i podstawy prawne w tym zakresie.

Sięgając do podstaw ustrojowych, należy zauważyć, że prawo do sądu może być wywodzone z różnych podstaw prawnych. Pierwszą z nich jest Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych³⁸⁶. Zgodnie z treścią art. 14 ust. 1 Paktu, każdy ma prawo do sprawiedliwego i publicznego rozpatrzenia sprawy przez właściwy, niezależny i bezstronny sąd, ustanowiony przez ustawę, przy orzekaniu co do zasadności oskarżenia przeciw niemu w sprawach karnych bądź co do jego praw i obowiązków w sprawach cywilnych. Inną podstawą prawa do sądu pozostaje Karta Praw Podstawowych³⁸⁷. Stosownie do art. 47 Karty Praw Podstawowych, każdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia jego sprawy w rozsądnym terminie przez niezawisły i bezstronny sąd ustanowiony uprzednio na mocy ustawy. Z podobnym zakresem mamy do czynienia w przypadku drugiej z podstaw, a to Konstytucji RP. Stosownie do art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, każdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd. Już więc z tych podstaw wywodzić można, że prawo do sądu przysługiwać będzie także co do zasady w sprawach dotyczących licencji sportowej, choć rzeczywiście mogą powstawać wątpliwości, czy w ramach praw wyłącznych nadanych polskiemu związkowi sportowemu, sprawy te nie zostały oddane do wyłącznego rozpoznania polskim związkom sportowym. Pozostając jednak poza dyskusją w tym zakresie przypomnieć należy, że w sprawach licencyjnych rozważać możemy dwie drogi sądowe, a to postępowanie przed sądami administracyjnymi oraz postępowanie przed sądem powszechnym.

³⁸⁵ Por. postanowienie Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 12 grudnia 2016 roku, sygn. III C 105/16, wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 6 marca 2018 roku, sygn. III C 551/17 oraz wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 29 listopada 2018 roku, sygn. VI ACa 356/18.

³⁸⁶ Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych otwarty do podpisu w Nowym Jorku dnia 19 grudnia 1966 r. (Dz. U. z 1977, Nr 38, poz. 167).

³⁸⁷ Karta Praw Podstawowych (2016/C 202/02 – Dz. U. UE C z dnia 7 czerwca 2016 r.).

Jeśli chodzi o postępowanie sądownoadministracyjne, zgodnie z art. 1 § 1 p.p.s.a., sądy administracyjne sprawują wymiar sprawiedliwości przez kontrolę działalności administracji publicznej oraz rozstrzyganie sporów kompetencyjnych i o właściwość między organami jednostek samorządu terytorialnego, samorządowymi kolegiami odwoławczymi i między tymi organami a organami administracji rządowej. Przeciwnicy administracyjnoprawnego charakteru licencji sportowej kwestię dopuszczalności tej drogi sądowej skwitowałiby jednym zdaniem, a mianowicie, że z przyczyn podmiotowych, sądy administracyjne nie mogą obecnie rozpoznawać jakichkolwiek spraw związanych z licencją. Polski związek sportowy w tym ujęciu nie jest bowiem jakimkolwiek organem wymienionym w tym przepisie. Istotnie, analizując drogę sądownoadministracyjną w kontekście licencyjnym, słusznie stwierdza się, że sądy administracyjne nie powinny sprawować kontroli w tym zakresie. Oczywiście w poprzednio obowiązującym stanie prawnym, pod rządami ustawy o sporcie kwalifikowanym, droga ta była dopuszczalna, ale wynikało to z jednoznacznej dyspozycji ustawowej, na mocy której sprawy związane z licencjami rozpoznawane były przez właściwe sądy administracyjne. Z tego też należało wywodzić ich właściwość. W związku z tym, że obecnie odesłania takiego nie mamy, dopuszczalność drogi sądownoadministracyjnej należałoby poddawać w wątpliwość. Głównie jednak droga sądownoadministracyjna byłaby niedopuszczalna ze względu na treść art. 1 § 1 p.p.s.a. Patrząc na przywołany przepis pod kątem przedmiotowym, zakresem sprawy przed sądem administracyjnym jest kontrola działalności organów administracji publicznej i eliminowanie z obrotu prawnego aktów i czynności organów, sprzecznych z obowiązującymi przepisami³⁸⁸. Dodatkowo należałoby stwierdzić, że przedmiotem sprawy sądownoadministracyjnej jest weryfikacja działań i zaniechań wspomnianych organów administracji publicznej w zakresie stosowania przez nie prawa³⁸⁹. Co istotne, kontrolą sądownictwa administracyjnego objęte są przede wszystkim sprawy wymienione w art. 3 § 2 p.p.s.a., który to katalog ma charakter taksatywny oraz sprawy, w których ustawy szczególne kontrolę sądownoadministracyjną przewidują³⁹⁰. Od strony podmiotowej można spotkać poglądy o tym, że sądy administracyjne wykonują kontrolę nie jedynie nad organami administracji publicznej w rozumieniu ustrojowym, ale także nad organami w znaczeniu funkcjonalnym, które to organy z uwagi na swoją formę prawną, czy

³⁸⁸ M. B. Wilbrandt-Gotowicz, *Instytucja pytań prawnych w sprawach sądownoadministracyjnych*, Oficyna a Wolters Kluwer business, Warszawa 2021, s. 60.

³⁸⁹ H. Knysiak-Sudyka, *Sądowa kontrola działalności administracji publicznej* [w:] red. H. Knysiak-Sudyka, *Postępowanie sądownoadministracyjne. Zarys wykładu*, Wolters Kluwer, Warszawa 2020, s. 19.

³⁹⁰ T. Woś, *Pojęcie postępowania sądownoadministracyjnego i jego przedmiot – sprawa sądownoadministracyjna* [w:] red. T. Woś, *Postępowanie sądownoadministracyjne*, Wolters Kluwer, Warszawa 2017, s. 38-39.

organizacyjną lub status własnościowy nie są rozumiane *sensu stricte* jako organy administracji publicznej³⁹¹. Rzeczywiście, tytułem przykładu wystarczy wskazać na spółki prawa handlowego, których działania mogą być kontrolowane przez sądy administracyjne, jak ma to miejsce w sprawach dostępu do informacji publicznej. Patrząc od strony funkcjonalnej, również działalność polskich związków sportowych w tym zakresie, jako pokazuje praktyka, podlega jurysdykcji sądownictwa administracyjnego. Z tego względu odrzucenie drogi sądowej od strony administracyjnej w sprawach dotyczących licencji nie jest proste i jednoznaczne. Po raz kolejny winien decydować o tym charakter licencji sportowej, który nie jest jednoznaczny i nie został jasno określony przez ustawodawcę.

Z drugiej strony, możliwą drogą sądową byłyby sprawy cywilne. Patrząc na stanowisko większości przedstawicieli doktryny nadające prymat cywilnoprawnemu charakterowi licencji sportowej, trzeba rozważyć, czy sprawy licencyjne mogą być rozumiane jako sprawy cywilne. Na pojęcie sprawy cywilnej wskazuje aktualnie art. 1 k.p.c., który stanowi, że Kodeks postępowania cywilnego normuje postępowanie sądowe w sprawach ze stosunków z zakresu prawa cywilnego, rodzinnego i opiekuńczego oraz prawa pracy, jak również w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych oraz w innych sprawach, do których przepisy tego Kodeksu stosuje się z mocy ustaw szczególnych. Stosownie zaś do art. 2 k.p.c. do rozpoznawania spraw cywilnych powołane są sądy powszechne, o ile sprawy te nie należą do właściwości sądów szczególnych oraz do Sądu Najwyższego. Nie są natomiast rozpoznawane w postępowaniu sądowym sprawy cywilne, jeżeli przepisy szczególne przekazują je do właściwości innych organów. Sama droga sądowa rozumiana jest jako zdolność lub kompetencja do rozpoznawania przez sądy powszechne spraw cywilnych. Dopuszczalność drogi sądowej następować będzie z zasady wtedy, gdy dana sprawa posiadać będzie status sprawy cywilnej³⁹². Oczywiście część ze spraw, pomimo, że będą rozpoznawane przez sądy powszechne, może mieć charakter hybrydowy, to znaczy będą zawierały elementy administracyjnoprawne i prywatnoprawne zarazem³⁹³. Sprawę cywilną można rozmieść w co najmniej dwóch ujęciach – formalnym i materialnym. Podejście formalne oznaczać będzie konkretne regulacje prawne, na mocy których prawodawca wprost zastrzega właściwość sądów powszechnych. W rozumieniu sprawy cywilnej w aspekcie materialnym, to czy mamy do czynienia z takim charakterem,

³⁹¹ J. Drachal, J. Jagielski, P. Gołaszewski [w:] red. R. Hauser, M. Wierzbowski, *Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi. Komentarz*, Legalis, dostęp online: 22.05.2024 r.

³⁹² I. Wolwiak, *Zarzut niedopuszczalności drogi sądowej w sprawach cywilnych* [w:] red. M. Rzewuski, *Środki obrony pozwanego w postępowaniu przed sądem I instancji*, Wolters Kluwer, Warszawa 2022, s. 92-93.

³⁹³ O. M. Piaskowska [w:] red. O. M. Piaskowska, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Art. 1-505³⁹. Tom I*, Wolters Kluwer, Warszawa 2024, s. 44-45.

zależać będzie od skutku danego stosunku prawnego, a to czy wywołuje on konsekwencje cywilnoprawne³⁹⁴. Generalnie droga sądowa w procedurze cywilnej jest rozumiana szeroko, bowiem sposób sformułowania żądania i weryfikacja, czy żądanie mieści się w zakresie kategorii spraw cywilnych ma znaczenie dla dopuszczalności rozpoznania sprawy przed sądem powszechnym³⁹⁵. Co istotne, to sąd powszechny, do którego trafi sprawa, jest zobowiązany do zbadania z urzędu, czy sprawa ma charakter cywilnoprawny, czy też administracyjnoprawny³⁹⁶. W przypadku wątpliwości, czy dany stosunek prawny przybiera charakter prywatnoprawny czy publicznoprawny, to sąd powszechny będzie zmuszony przeprowadzić co najmniej w części postępowanie i zweryfikować podstawy materialne i formalne danego roszczenia³⁹⁷. Za każdym jednak razem, zarówno sąd powszechny, jak i sąd administracyjny muszą badać podstawy kierowanych do rozpoznania roszczeń.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej pracy, przed przejściem do konkretnych przypadków związanych z drogą sądową w sprawach dotyczących licencji sportowej, na początku należy przedstawić, jakie środki zaskarżenia rozstrzygnięć polskich związków sportowych w zakresie licencji potencjalnie mogą przysługiwać, przy czym wywody w tym zakresie ograniczone zostaną do środków zaskarżenia do sądów, z uwagi na fakt, iż każdy polski związek sportowy może przewidywać inny sposób kwestionowania swoich rozstrzygnięć, w ramach przepisów wewnętrznych.

Opisując możliwości, jakie przysługują beneficjentom licencji sportowych, w pierwszej kolejności odnieść należy się do możliwości na gruncie prawa administracyjnego. Niegdyś ustawa o sporcie kwalifikowanym przewidywała wprost, że podmiotom ubiegającym się o uzyskanie licencji sportowej lub podmiotom, które zostały pozbawione licencji przysługuje skarga do właściwego wojewódzkiego sądu administracyjnego. Aktualnie, aby zweryfikować możliwość zaskarżenia rozstrzygnięć polskich związków sportowych w sprawach licencyjnych, należałoby poczynić założenie, że mamy do czynienia ze sprawą administracyjną, w szczególności na gruncie ustawy – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi³⁹⁸. Przy takim przyjęciu, dopiero można rozważać, czy i jakie środki na gruncie ustaw administracyjnoprawnych mogą potencjalnie przysługiwać skarżącemu. Przy

³⁹⁴ J. Gudowski [w:] red. T. Ereciński, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom I. Postępowanie rozpoznawcze. Art. 1-124*, Wolters Kluwer, Warszawa 2023, s. 36-39.

³⁹⁵ Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 lipca 2023 roku, sygn. I CSK 6235/22.

³⁹⁶ J. Gudowski, *Kodeks postępowania cywilnego. Orzecznictwo. Piśmiennictwo. Tom I*, Lex Omega, dostęp online: 22.05.2024 r.

³⁹⁷ Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 października 2021 roku, sygn. I CSKP 226/21.

³⁹⁸ Ustawa z dnia 30 sierpnia 2002 roku – Prawo o postępowaniu przed Sądami Administracyjnymi (tekst jedn. Dz. U. z 2023, poz. 1634 ze zm., dalej jako: p.p.s.a.).

dokonywaniu takiej analizy koniecznym jest sięgnięcie przede wszystkim do art. 3 ust. 2 p.p.s.a. Zgodnie z jego treścią, kontrola działalności administracji publicznej przez sądy administracyjne, obejmuje orzekanie w sprawach skarg na:

- 1) decyzje administracyjne;
- 2) postanowienia wydane w postępowaniu administracyjnym, na które służy zażalenie albo kończące postępowanie, a także na postanowienia rozstrzygające sprawę co do istoty;
- 3) postanowienia wydane w postępowaniu egzekucyjnym i zabezpieczającym, na które przysługuje zażalenie;
- 4) inne niż określone w pkt 1-3 akty lub czynności z zakresu administracji publicznej dotyczące uprawnień lub obowiązków wynikających z przepisów prawa, z wyłączeniem aktów lub czynności podjętych w ramach postępowania administracyjnego określonego w ustawie z dnia 14 czerwca 1960 r. - Kodeks postępowania administracyjnego (Dz.U. z 2023 r. poz. 775 i 803), postępowań określonych w działach IV, V i VI ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Ordynacja podatkowa (Dz.U. z 2022 r. poz. 2651, z późn. zm.), postępowań, o których mowa w dziale V w rozdziale 1 ustawy z dnia 16 listopada 2016 r. o Krajowej Administracji Skarbowej (Dz.U. z 2023 r. poz. 615, z późn. zm.), oraz postępowań, do których mają zastosowanie przepisy powołanych ustaw;
 - 4a) pisemne interpretacje przepisów prawa podatkowego wydawane w indywidualnych sprawach, opinie zabezpieczające i odmowy wydania opinii zabezpieczających;
 - 4b) opinie, o których mowa w art. 119zzl § 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Ordynacja podatkowa, i odmowy wydania tych opinii;
- 5) akty prawa miejscowego organów jednostek samorządu terytorialnego i terenowych organów administracji rządowej;
- 6) akty organów jednostek samorządu terytorialnego i ich związków, inne niż określone w pkt 5, podejmowane w sprawach z zakresu administracji publicznej;
- 7) akty nadzoru nad działalnością organów jednostek samorządu terytorialnego;
- 8) beczynność lub przewlekłe prowadzenie postępowania w przypadkach określonych w pkt 1-4 lub przewlekłe prowadzenie postępowania w przypadku określonym w pkt 4a;
- 9) beczynność lub przewlekłe prowadzenie postępowania w sprawach dotyczących innych niż określone w pkt 1-3 aktów lub czynności z zakresu administracji publicznej dotyczących

uprawnień lub obowiązków wynikających z przepisów prawa podjętych w ramach postępowania administracyjnego określonego w ustawie z dnia 14 czerwca 1960 r. - Kodeks postępowania administracyjnego oraz postępowań określonych w działach IV, V i VI ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Ordynacja podatkowa oraz postępowań, do których mają zastosowanie przepisy powołanych ustaw.

Weryfikując zakres jurysdykcji sądów administracyjnych, oczywistym jest, że nie wszystkie kategorie spraw będą należały do właściwości polskich związków sportowych, albo żeby w ogóle pod tym kątem można było je analizować w zakresie licencji sportowej. Z tej przyczyny już *prima facie* odpadają podstawy określone w pkt 3), 4a), 4b), 5), 6) oraz 7). W pozostałym zakresie, w aspekcie dotyczącym licencji sportowej, można rozważać, czy skarga do sądu administracyjnego może przysługiwać.

Jeśli chodzi o składanie skarg na decyzje administracyjne, względnie także na postanowienia kończące postępowanie lub rozstrzygające sprawę co do istoty, to kwestia ta była już przedmiotem analiz doktryny prawa sportowego oraz orzecznictwa sądów administracyjnych. W tym przypadku od przyjęcia charakteru licencji sportowej zależało bowiem, czy przyznanie licencji sportowej możemy równać z wydaniem decyzji administracyjnej. W ocenie E. Krześniaka, polskie związki sportowe nie są uprawnione do wydawania jakichkolwiek decyzji administracyjnych³⁹⁹. W podobnym tonie wypowiedział się W. Górny, wskazując, że decyzje licencyjne polskich związków sportowych nie są decyzjami administracyjnymi w rozumieniu Kodeksu postępowania administracyjnego, tym niemniej autor uważa, że rozstrzygnięć tych nie można zaliczyć do kategorii spraw cywilnoprawnych. W jego ocenie, rozstrzygnięcie polskiego związku sportowego w przedmiocie licencji ma charakter władczy i stanowi o asymetrycznej pozycji polskiego związku sportowego w relacji z klubami, zawodnikami, trenerami, czy sędziami⁴⁰⁰. Ze zbliżonym poglądem można było spotkać się z orzecznictwie sądów administracyjnych, w zakresie, w jakim wskazywano, że licencje sportowe przypominają władcze formy rozstrzygnięć organów administracji publicznej i swoim charakterem zbliżone są do decyzji administracyjnych, to jednak formalnoprawnie decyzjami administracyjnymi nie są⁴⁰¹. Co ciekawe, T. Długosz zwraca uwagę na kwestie wątpliwości wynikających z charakteru prawnego licencji sportowej, wskazując w ślad za przywołanym już wcześniej wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego na zasadę legalizmu, która

³⁹⁹ E. J. Krześniak, *Kluby i organizacje...*, s. 357.

⁴⁰⁰ W. Górny, *Zakres...*, s. 30-31.

⁴⁰¹ Postanowienie Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 7 września 2010 roku, sygn. VI SA/Wa 550/10.

pozwalalaby rozważać możliwość zaskarżania spraw licencyjnych do sądu administracyjnego⁴⁰². W judykaturze rozważano także, czy rozstrzygnięcia polskich związków sportowych można traktować w kategoriach decyzji administracyjnych. W jednej z rozpoznawanych spraw, Naczelny Sąd Administracyjny wskazał, że odmowa wysłania sędziego na międzynarodowy kurs trenerski traktowana nie może być jako akt administracyjny w postaci decyzji administracyjnej, wbrew stanowisku Ministra Sportu⁴⁰³. Mając na uwadze powyższe, przegląd orzecznictwa oraz doktryny sugeruje, że *de lege lata* w sprawach licencyjnych, skarga na podstawie art. 3 ust. 2 pkt 1 i 2 p.p.s.a. nie przysługuje.

Mimo to, zastanowić trzeba się, czy zaskarżanie rozstrzygnięć polskich związków sportowych w zakresie licencji sportowych, nie można byłoby oprzeć na art. 3 ust. 2 pkt 4 p.p.s.a., a więc skardze inne niż określone w art. 3 ust. 2 pkt 1-3 p.p.s.a. akty lub czynności z zakresu administracji publicznej dotyczące uprawnień lub obowiązków wynikających z przepisów prawa. W tej sytuacji, gdyby przyjąć, że czynności wykonywane przez polskie związki sportowe należą do sfery administracji publicznej, możliwym byłoby rozważenie zaskarżania rozstrzygnięć licencyjnych do sądów administracyjnych na tej podstawie. Dla zastosowania wskazanej podstawy prawnej, kluczowe znaczenie ma zakwalifikowanie podmiotu wydającego rozstrzygnięcie do grona organów administracji publicznej. Jak wskazuje T. Woś, organ administracji publicznej, musi być wyodrębniony z aparatu państwowego. Odróżnić należy go jednak od innych struktur, w tym organizacji społecznych. Organ administracji publicznej dysponuje bowiem możliwością użycia środków przymusu państwowego, zaś organizacje społeczne, nawet jeśli wykonują zadania publiczne, możliwości takich nie posiadają. Sfera możliwości organizacji ogranicza się co najwyżej do kwestii przyznawania i pozbawiania członkostwa lub dostępu do oferowanych przez organizację usług⁴⁰⁴. Taki status oddala jednak polskie związki sportowe jako podmioty udzielające licencji od grona organów administracji publicznej, co w konsekwencji może uniemożliwiać złożenie skargi na inne akty lub czynności do wojewódzkiego sądu administracyjnego. Z drugiej strony, zwolennicy poglądu o publicznoprawnym statusie związku sportowego mogą wskazywać, że w wielu przypadkach orzecznictwo sądów administracyjnych opowiadało się za szerokim rozumieniem organów administracji publicznej, nawet w przypadku gdy podmioty nie należą

⁴⁰² T. Długosz, *Kompetencja w publicznym prawie gospodarczym*, Legalis, dostęp online: 22.05.2024 r.

⁴⁰³ Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 10 stycznia 2013 roku, sygn. II GSK 1960/11.

⁴⁰⁴ T. Woś, *Przepisy wstępne* [w:] red. T. Woś, *Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi. Komentarz*, Wolters Kluwer, Warszawa 2016, s. 47-48.

do rozumianego *sensu stricte* aparatu państwa⁴⁰⁵. Zagłębiając się w orzecznictwo sądów administracyjnych, choć nie w zakresie spraw licencyjnych, to jednak sądy administracyjne orzekały w zakresie spraw prowadzonych przez polskie związki sportowe. Uznawano tam, że polskie związki sportowe, ze względu na realizację zadań publicznych, mogą być rozumiane jako organy, wobec których rozstrzygnięć lub zaniechań mogą być składane skargi do wojewódzkiego sądu administracyjnego na podstawie art. 3 ust. 2 pkt 4 p.p.s.a.⁴⁰⁶ Co ciekawe, na gruncie jurysdykcji sądów administracyjnych przyjęto, że orzeczenia na podstawie art. 3 ust. 2 pkt 4 p.p.s.a. mogą być wydawane w sprawach, w których jako organ występuje spółka celowa, powoływana przez polski związek sportowy, a więc między innymi ligi zawodowe, czy inne podmioty prawa handlowego tworzone przez te związki⁴⁰⁷. Niezależnie od powyższego, w zakresie możliwości zaskarżania innych aktów lub czynności organów administracji publicznej, przyjęto także kognicję sądów administracyjnych w sprawach polskich związków sportowych. W innym z judykatów wskazano, że polskie związki sportowe, co najmniej w części przejmują obowiązki państwa w zakresie sportu, a realizacja zadań w tym zakresie przesądza o ich publicznym statusie. Z tego względu uznaje się, że możliwym byłoby orzekanie w sprawach polskich związków sportowych, na mocy art. 3 ust. 2 pkt 4 p.p.s.a.⁴⁰⁸ Od strony przedmiotowej, możliwym do obrony byłby pogląd, że licencja sportowa stanowi inny akt lub czynność. Jak wskazano wcześniej, trudno jest przyjąć, że licencja sportowa jest decyzją administracyjną. Tak w orzecznictwie, jak i doktrynie, choć licencja sportowa mogła przypominać rozstrzygnięcie o charakterze decyzji administracyjnej, to jednak formalnoprawnie udzielenie licencji sportowej w takiej formie nie następuje. Niemniej biorąc pod uwagę, że charakter prawny licencji sportowej do dziś pozostaje niejednorodny, to uprawnionym jest twierdzenie że udzielenie licencji sportowej jest innym aktem lub czynnością. Oczywiście, przeciwnicy tego poglądu nawiązywać będą do prywatnoprawnego statusu rozstrzygnięć organizacji społecznych, jednakowoż faktem jest, że rozstrzygnięcia polskich związków sportowych od strony publicznej także mogą być tak traktowane. Warunkiem dopuszczalności takiego uznania jest publicznoprawny charakter aktu lub czynności oraz warunek formalny, że rozstrzygnięcie nie jest decyzją administracyjną, ani

⁴⁰⁵ J. P. Tarno, *Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi. Komentarz*, wyd. V, Lex Omega, dostęp online: 22.05.2024 r.

⁴⁰⁶ Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 30 lipca 2015 roku, sygn. II SAB/Wa 304/15.

⁴⁰⁷ Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Bydgoszczy z dnia 7 grudnia 2021 roku, sygn. II SAB/Bd 101/21.

⁴⁰⁸ Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Krakowie z dnia 20 stycznia 2015 roku, sygn. II SAB/Kr 401/14.

postanowieniem organu administracji publicznej⁴⁰⁹. Mając na uwadze powyższe, w tym fakt, że w praktyce licencja sportowa często jest uprawnieniem udzielanym na podstawie władczego rozstrzygnięcia polskiego związku sportowego, to próba podejścia do charakteru prawnego licencji sportowej od tej strony byłaby uprawniona, choć aktualnie poglądy te pozostają w mniejszości.

Oprócz podstawy z art. 3 ust. 2 pkt 3 p.p.s.a., można rozważać, czy sprawy licencyjne mogą podlegać jurysdykcji sądów administracyjnych, także na podstawie art. 3 ust. 2 pkt 8 i 9 p.p.s.a. Zgodnie z jego treścią skarga do wojewódzkiego sądu administracyjnego przysługuje m.in. na beczynność lub przewlekłe prowadzenie postępowania w przypadkach określonych w art. 3 ust. 2 pkt 1-4 p.p.s.a. oraz beczynność lub przewlekłe prowadzenie postępowania w sprawach dotyczących innych niż określone w art. 3 ust. 2 pkt 1-3 p.p.s.a. aktów lub czynności z zakresu administracji publicznej dotyczących uprawnień lub obowiązków wynikających z przepisów prawa podjętych w ramach postępowania administracyjnego określonego w Kodeksie postępowania administracyjnego. Oczywiście, aby mówić o beczynności warunkiem koniecznym dla jej stwierdzenia jest uprzednie istnienie sprawy administracyjnej i zawisłość tej sprawy przed organem administracji publicznej⁴¹⁰. Sama beczynność zaś rozumiana jest jako niezakończona sprawa w terminie przez organ administracji publicznej. Przewlekłość postępowania oznacza, że sprawa jest rozpatrywana dłużej, aniżeli jest to potrzebne dla jej załatwienia⁴¹¹. Równocześnie zaznaczyć należy, że w kontekście beczynności, rozpoznanie sprawy w terminie dotyczy nie tylko czasu na przeprowadzenie postępowania zakreślonego przepisami Kodeksu postępowania administracyjnego, ale także terminów wynikających z przepisów szczególnych⁴¹². Odnosząc kwestię skargi na beczynność do spraw związanych z licencją sportową, w praktyce zagadnienie to może potencjalnie pojawić się na etapie opieszałości polskich związków sportowych i ich organów licencyjnych w zakresie związanych z udzieleniem licencji. Beczynność mogłaby polegać hipotetycznie na nierozpoznaniu sprawy w określonym przepisami wewnętrznymi terminie, gdyż nierzadko regulaminy licencyjne przewidują terminy

⁴⁰⁹ B. Dauter, A. Kabat, M. Niezgódka-Medek, *Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi. Komentarz, wyd. II*, Lex Omega, dostęp online: 22.05.2024 r.

⁴¹⁰ Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 12 grudnia 2023 roku, sygn. I OSK 681/23.

⁴¹¹ A. Gołęba, *Dział I. Przepisy ogólne* [w:] red. H. Knysiak-Sudyka, *Kodeks postępowania administracyjnego. Komentarz*, Wolters Kluwer, Warszawa 2023, s. 368-369.

⁴¹² Z. Kmiecik, *Dział I. Przepisy ogólne* [w:] Z. Kmiecik, J. Wenger, M. Wojtuń, *Kodeks postępowania administracyjnego. Komentarz*, Wolters Kluwer, Warszawa 2023, s. 293.

na rozpoznanie wniosku licencyjnego⁴¹³. Również przewlekłość powstawałaby w sytuacji, gdyby organ licencyjny rozpoznawał sprawę przez czas dłuższy niż jest to uzasadnione okolicznościami. Tym niemniej, w zakresie udzielania licencji, trudno byłoby wykazać, że polskie związki sportowe i ich organy związane są załatwieniem sprawy w terminie określonym kodeksowo lub w przepisach szczególnych, gdyż ewentualne normy płyną wyłącznie z przepisów wewnętrznych. Wydaje się, że w zakresie bezczynności lub przewlekłości w sprawach licencyjnych trudno jest mówić o skutecznej drodze sądownoadministracyjnej. W odniesieniu do spraw licencyjnych, z całą pewnością możliwa byłaby skarga na bezczynność lub przewlekłość, w zakresie dotyczącym wniosku o udostępnienie informacji publicznej w części dotyczącej licencji sportowej.

Analizując zaś drugą z rozważanych dróg sądowych, wskazać należy na przepisy kreujące jurysdykcję sądów powszechnych w sprawach licencyjnych. W sprawach cywilnych, w przypadku postępowań procesowych, mamy do czynienia zasadniczo z trzema rodzajami powództw, a to powództw o ukształtowanie prawa, o ustalenie i o zasądzenie świadczenia⁴¹⁴. Wywody w zakresie dopuszczalności drogi sądowej w sprawach cywilnych, w zakresie dotyczącym licencji sportowej, ograniczą się w zasadzie wyłącznie do postępowań procesowych. W analizowanym zakresie trudno bowiem wskazać na rodzaj spraw związanych z licencją sportową, które mogłyby stać się przedmiotem postępowania nieprocesowego.

Jeśli chodzi o pierwszy z rodzajów możliwych powództw na gruncie cywilnoprawnym, czyli powództwo o ukształtowanie prawa lub stosunku prawnego, może ono polegać w szczególności na żądaniu stworzenia nowego stosunku lub prawa, zmiany istniejącego stosunku albo prawa, czy wreszcie ich zniesienia⁴¹⁵. Tego rodzaju sposób konstruowania powództwa może mieć różne podstawy materialnoprawne⁴¹⁶. Wskazać jednak trzeba, że o zakresie wskazanego powództwa decyduje sformułowanie żądania przez stronę powodową, które to żądanie powinno wskazywać rodzaj żądania oraz określenie stosunku prawnego, którego rozstrzygnięcie sądu ma dotyczyć⁴¹⁷. Przenosząc powyższe na grunt praktyczny, to

⁴¹³ Tak: Regulamin Licencyjny Polskiego Związku Golfa, s. 12, zob. https://polski.golf/wp-content/uploads/2023/06/regulamin-licencyjny-pzg_last-1.pdf, dostęp online: 22.05.2024 r.

⁴¹⁴ A. Góra-Błaszczkowska, *Zasady orzekania* [w:] red. T. Ereciński, T. Wiśniewski, *System Prawa Procesowego Cywilnego. Postępowanie procesowe przed sądem pierwszej instancji. II. cz. 2*, Wolters Kluwer, Warszawa 2016, s. 571.

⁴¹⁵ A. Cempura, A. Kasolik, *Metodyka sporządzania pism procesowych w sprawach karnych, cywilnych, gospodarczych i administracyjnych*, Wolters Kluwer, Warszawa 2022, s. 293.

⁴¹⁶ Może być związany np. z żądaniem zawarcia umowy przyrzeczonej na podstawie art. 390 k.c., czy też na żądanie uznania bezskuteczności czynności prawnej w trybie art. 59 k.c. itp.

⁴¹⁷ H. Pietrkowski, *Czynności procesowe zawodowego pełnomocnika w sprawach cywilnych*, Wolters Kluwer, Warszawa 2024, s. 304-305.

w zakresie dotyczącym licencji sportowej można wyobrazić sobie pozew kreowany jako powództwa o ukształtowanie prawa lub stosunku prawnego. W przypadku uznania, że normy wewnętrzne polskich związków sportowych, dotyczące licencji stanowią wzorzec umowny lub co najmniej są umową, strona powodowa, na podstawie konkretnych przepisów materialnoprawnych może żądać chociażby stwierdzenia nieważności tych przepisów wewnętrznych (art. 58 k.c.) lub też uznania ich bezskuteczne w stosunku do powoda (art. 59 k.c.). Pamiętać jednak należy, że w powszechnie obowiązujących przepisach prawa materialnego, brak jest obecnie norm, na mocy których możliwe byłoby wykreowanie żądania w pozwie wprost o ukształtowanie prawa w postaci przyznania licencji sportowej. Właściwym w tym zakresie może być powództwo o ustalenie prawa (z art. 189 k.p.c.), o czym mowa poniżej.

W przypadku powództwa o zasądzenie świadczenia, będziemy mieli co do zasady do czynienia z żądaniem zasądzenia oznaczonej sumy pieniężnej, wydania rzeczy, dokonania czynności faktycznej lub nieprzeszkadzania w podejmowanych czynnościach faktycznych⁴¹⁸. Co istotne, w sprawach o zasądzenie świadczenia, dla wykazania zasadności roszczenia wystarczającym staje się wypełnienie podstawy materialnoprawnej świadczenia, bez konieczności wykazywania interesu prawnego, jak ma to miejsce w przypadku powództwa o ustalenie. Sama legitymacja do wystąpienia z takim rodzajem powództwa opierać się będzie na istniejącym prawie lub stosunku prawnym⁴¹⁹. W przypadku postępowań w sprawach licencyjnych powództwo o ustalenie będzie rzadko wykorzystywane. Wyobrazić można sobie sytuację, że powództwo o zasądzenie świadczenia może być konsekwencją wadliwego lub bezprawnego nieprzyznania licencji sportowej, prowadzącego do powstania szkody i kreującego zarazem oznaczone roszczenie pieniężne. W innych natomiast przypadkach na drodze cywilnoprawnej wykorzystywane będzie innego rodzaju powództwo.

Dla spraw związanych z licencją sportową kluczowe znaczenie będzie zyskiwało powództwo o ustalenie i będzie ono najczęściej spotykanym rodzajem powództwa w takich zagadnieniach. Stosownie do art. 189 k.p.c., powód może żądać ustalenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, gdy ma w tym interes prawny. Słowem, aby możliwym było procedowanie przez sąd sprawy i weryfikowanie, czy stosunek prawny lub praw istnieją, czy też nie, koniecznym jest uprzednie wykazanie interesu prawnego. Tego rodzaju obowiązek stawia powództwo o ustalenie jako sformalizowany sposób dochodzenia

⁴¹⁸ T. Wiśniewski, *Przebieg procesu cywilnego*, LEX a Wolters Kluwer Business, Warszawa 2013, s. 89.

⁴¹⁹ J. May, *Zarzut braku interesu prawnego* [w:] red. M. Rzewuski, *Środki...*, s. 424.

praw. Interes prawny jest elementem materialnoprawnym, bez wykazania którego niemożliwym staje się rozpoznanie sprawy przez Sąd. Interes prawny z jednej strony może być rozumiany jako potrzeba prawna, z drugiej zaś oznaczać może zainteresowanie danego podmiotu w osiągnięciu konkretnego rozstrzygnięcia⁴²⁰. Co istotne, ciężar wykazania interesu prawnego, stosownie do art. 6 k.c., spoczywa na stronie powodowej. To strona żądająca ustalenia istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego albo prawa musi udowodnić, że niepewność w zakresie prawa, czy stosunku prawnego może wywołać negatywne konsekwencje⁴²¹. Przesłankami dla wystąpienia z powództwem o ustalenie istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa są wspomniany interes prawny, legitymacja procesowa oraz istnienie stosunku prawnego (choć paradoksalnie nawet wtedy, kiedy twierdzimy, że stosunek prawny nie istnieje – po wydaniu przez sąd wyroku)⁴²². W orzecznictwie sądów powszechnych wskazuje się, że interes prawny musi być realny, a nie jedynie hipotetyczny. Oznacza to nic innego jak tyle, że musi zaistnieć sytuacja faktyczna wymagająca uzyskania orzeczenia o konkretnej treści, a istnieje przy tym zagrożenie dla sfery prawnej podmiotu, który z takim powództwem występuje⁴²³. Poza koniecznością wykazania interesu prawnego, należy zwrócić uwagę na drugą część podstawy do wystąpienia z powództwem o ustalenie. Chodzi tu bowiem o ustalenie istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego albo prawa. Stosunek prawny z jednej strony może być rozumiany jako relacja pomiędzy podmiotami występującymi w sferze prawa, które to podmioty dysponują własnymi prawami i obowiązkami. Z drugiej zaś strony, stosunek prawny może być analizowany jako normy prawne regulujące zachowania podmiotów uprawnionych, podporządkowane działaniom i zaniechaniom innej osoby czy podmiotu. Zauważyć przy tym trzeba, że stosunek prawny może zaistnieć nie tylko na podstawie dobrowolnej relacji, jaką jest umowa, ale także na podstawie czynów niedozwolonych⁴²⁴. Istnienie lub nieistnienie prawa będzie wywodzone najczęściej z istniejącego przepisu prawa materialnego. Nadmienić należy, że powództwo o ustalenie jest niedopuszczalne, jeśli cywilnoprawna droga sądowa jest możliwa na mocy innego trybu. Słowem, powództwo o ustalenie jest niedopuszczalne, jeśli możliwe jest

⁴²⁰ T. Żyznowski, *Postępowanie przed sądami pierwszej instancji* [w:] red. T. Wiśniewski, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom I. Artykuły 1-366*, Wolters Kluwer, Warszawa 2021, s. 920-923.

⁴²¹ K. Jasińska, *Spory o naruszenie ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji* [w:] K. Jasińska, Z. Pinkalski, J. Rasiewicz, A. Sokołowska-Ławniczak, *Metodyka pracy pełnomocnika w sprawach cywilnych z zakresu prawa własności intelektualnej*, Wolters Kluwer, Warszawa 2021, s. 417.

⁴²² M. Romańska, *Wykorzystanie powództwa o ustalenie (art. 189 k.p.c.) w stosunkach umownych*, *Palestra*, nr 5-6/2015, s. 95.

⁴²³ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 28 listopada 2014 roku, sygn. I ACa 652/14.

⁴²⁴ T. Żyznowski [w:] red. H. Dolecki, T. Wiśniewski, *Kodeks postępowania cywilnego. Tom I. Art. 1-366*, LEX a Wolters Kluwer Business, Warszawa 2013, s. 702-703.

wystąpienia z powództwem o zasądzenie świadczenia, o ukształtowanie, czy gdy właściwym będzie pozostawić tryb nieprocesowy. Co istotne, wyrok w sprawach z art. 189 k.p.c. ma charakter deklaratoryjny, co oznacza, że potwierdza on tylko nabycie prawa lub potwierdza nieistnienie prawa albo stosunku w przeszłości. Nie ma jednak mocy prawnotwórczej⁴²⁵. Zestawiając powyższe rozważania teoretyczne z praktyką w sprawach dotyczących licencji, wskazać należy, że w doktrynie i w orzecznictwie dopuszcza się możliwość wystąpienia z powództwem na podstawie art. 189 k.p.c.⁴²⁶ Co ciekawe, na gruncie powództwa o ustalenie rozpoznawane są także sprawy dotyczące uprawiania sportu w oparciu o licencję w ramach rozgrywek ligowych⁴²⁷. W literaturze przedmiotu zauważa się jednakowoż, że możliwość wystąpienia z powództwem o ustalenie na podstawie art. 189 k.p.c. do dziś pozostaje dyskusyjna. Wynika to z braku jednoznacznego określenia statusu norm wewnętrznych polskich związków sportowych. Przy przyjęciu ich cywilnoprawnego charakteru, posiadając interes prawny, możliwym staje się wystąpienie z powództwem o ustalenie stosunku prawnego lub prawa. Krótko mówiąc, w przypadku licencji sportowej rozumianej prywatnoprawnie jako stosunek prawny, możliwym jest domaganie się przez powoda ustalenia jego istnienia (najczęściej podmioty ubiegające się o licencje lub które zostały licencji pozbawione, będą występowały o ustalenie istnienia, gdyż rzadko interes prawny po stronie takich podmiotów będzie wynikał z nieistnienia)⁴²⁸. W podobnym tonie wypowiada się E. Krześniak, który precyzuje, że w braku uregulowań związkowych dotyczących drogi odwoławczej w sprawach licencyjnych, otwarta pozostaje droga sądowa w postaci powództwa o ustalenie w rozumieniu art. 189 k.p.c.⁴²⁹ Powstaje przy tym pytanie, dlaczego autor wskazuje, że w braku uregulowań polskich związków sportowych, możliwe jest kreowanie powództwa na podstawie art. 189 k.p.c. Wynika to przede wszystkim z faktu, że niektóre polskie związki sportowe w ramach swoich struktur tworzą własną drogę odwoławczą w sprawach licencyjnych. Przykładowo w Polskim Związku Piłki Nożnej utworzono Piłkarski Sąd Polubowny, który rozpoznaje między innymi sprawy o ustalenie istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego albo prawa (oczywiście w zakresie swojej właściwości)⁴³⁰. Wydaje się przy tym, że nawet w przypadku

⁴²⁵ P. Telenga, *Postępowanie przed sądami pierwszej instancji* [w:] red. A. Jakubecki, *Kodeks postępowania cywilnego. Tom I. Komentarz do art. 1-729*, Wolters Kluwer, Warszawa 2017, s. 359-360.

⁴²⁶ K. Siemion, *Umowa o profesjonalne uprawianie piłki nożnej*, Białystok 2020 s. 129, zob. https://repozytorium.uwb.edu.pl/jspui/bitstream/11320/10192/1/K_Siemion_Umowa_o_profesjonalne_uprawiani_e_piłki_nożnej.pdf, dostęp online: 22.05.2024 r.

⁴²⁷ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 5 kwietnia 2018 roku, sygn. V AGa 48/18.

⁴²⁸ M. Badura, H. Basiński, G. Kałużny, M. Wojcieszak, *Ustawa...*, Warszawa 2011, s. 68-69.

⁴²⁹ E. J. Krześniak, *Ustawa...*, s. 234-235.

⁴³⁰ Regulamin Piłkarskiego Sądu Polubownego PZPN, zob. https://www.pzpn.pl/public/system/files/site_content/635/3840-

gdy organy polskiego związku sportowego będą pozostawały właściwe do rozpoznawania spraw licencyjnych w takim trybie, nie będzie to wyłączać możliwości wystąpienia z powództwem przed sąd powszechny. Norma prawa wewnętrznego nie może bowiem wyłączać regulacji prawa powszechnie obowiązującego, nawet gdy mówimy o szeroko pojętej autonomii polskich związków sportowych. A. Wach dodaje, że w większości państw europejskich sprawy licencyjne są rozpoznawane w trybie cywilnoprawnym – w szczególności jako sprawy o ustalenie stosunku prawnego⁴³¹. Podsumowując powyższe wywody, stwierdzić należy, że powództwo z art. 189 k.p.c. jest jedną z możliwych metod dochodzenia swoich praw w sprawach licencji sportowej.

Przenosząc powyższe rozważania teoretyczne w zakresie możliwych środków ochrony prawnej na kanwę praktyczną, wskazać należy, że stanowisko w zakresie jurysdykcji sądów administracyjnych i cywilnych nie jest jednoznaczne i w orzecznictwie wywołuje wątpliwości, prowadzące do odmiennych rozstrzygnięć. To z kolei przekłada się na brak pewności prawa po stronie podmiotów ubiegających się o przyznanie licencji sportowej lub podmiotów licencji pozbawionych. Zanim dokonana zostanie analiza rozbieżnych poglądów orzeczniczych w sprawach licencyjnych, przypomnieć należy, że zgodnie z art. 2 Konstytucji RP, Rzeczpospolita Polska jest demokratycznym państwem prawnym, urzeczywistniającym zasady sprawiedliwości społecznej. Z powyższej zasady wywodzi się między innymi postulat pewności prawa i swego rodzaju przewidywalność działania organów państwa, w tym na gruncie ustawodawczym⁴³². Co istotne, zasada pewności prawa ma gwarantować stabilność norm prawnych, ale także ma służyć podmiotowi lub jednostce w kształtowaniu w sposób swobodny i pewny swoich praw⁴³³. Mając na uwadze powyższe, należałoby zadać pytanie, czy aktualne regulacje sportowe w Polsce dotyczące licencji (a w zasadzie ich brak, ponieważ regulacja z ustawy o sporcie ogranicza się jedynie do zapewnienia polskim związkom sportowym praw wyłącznych) potrafią sprostać zasadzie demokratycznego państwa prawa i wywodzonej z niej zasady pewności prawa. Odpowiadając na to pytanie, kluczowym jest uprzednie przeanalizowanie orzecznictwa sądów administracyjnych i sądów powszechnych w tym zakresie. Patrząc na przywołane niżej orzeczenia, oczywiście mogą pozostawać

REGULAMIN%20PI%20C5%81KARSKIEGO%20S%20C4%84DU%20POLUBOWNEGO%20PZPN%20STAN%20PRAWNY%202023%2003%202021.pdf, dostęp online: 22.05.2024 r.

⁴³¹ A. Wach, *W sprawie „innego organu powołanego do rozpoznawania lub egzekwowania roszczeń danego rodzaju” (art. 123 § 1 pkt 1 k.p.c.)* [w:] red. T. Ereciński, P. Grzegorzcyk, K. Weitz, *Sine ira et studio. Księga jubileuszowa dedykowana Sędziemu Jackowi Gudowskiemu*, Wolters Kluwer, Warszawa 2016, s. 633-634.

⁴³² M. Florczak-Wątor [w:] red. P. Tuleja, *Konstytucja...*, s. 31.

⁴³³ M. Zubik, W. Sokolewicz [w:] red. L. Garlicki, M. Zubik, *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz. Tom I, wyd. II*, Lex Omega, dostęp online: 22.05.2024 r.

wątpliwości co do samego rozumienia licencji sportowej, jak i właściwej drogi sądowej. Nie tylko przedstawiciele doktryny mają bowiem w tym zakresie wątpliwości, ale posiadają je zarazem sędziowie na co dzień stosujący prawo w praktyce.

Odnosząc powyższe do praktyki orzeczniczej na wstępie trzeba zwrócić uwagę na orzecznictwo sądów powszechnych, które w zakresie drogi sądowej w sprawach licencyjnych nie pozostaje jednolite. Co ciekawe, dokonując przeglądu orzeczeń judykatury występują sytuacje, w których te same sądy, choć w różnych składach orzekających wydawały odmienne w swojej treści rozstrzygnięcia, związane z dopuszczalnością drogi sądowej w zakresie licencji sportowej. Jednym z dość powiedzieć kontrowersyjnych judykatów stało się postanowienie Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 12 grudnia 2016 roku, sygn. III C 105/16. W sprawie tej Sąd odrzucił pozew skierowany na podstawie art. 189 k.p.c. wskazując na brak drogi sądowej w sprawach cywilnych, odsyłając jednocześnie stronę powodową do sądu administracyjnego. Aby spróbować zrozumieć motywy, którymi kierował się Sąd rozstrzygając sprawę w ten sposób, należy szeroko zacytować fragment rzeczzonego postanowienia, w którym Sąd Okręgowy w Warszawie wskazał następująco: *„Charakter prawny licencji sportowych budzi wątpliwości w doktrynie i orzecznictwie. Możliwe rozwiązania polegają na uznaniu ich charakteru administracyjnego (charakteru decyzji administracyjnej) lub cywilnoprawnego. Przepisy ustawy o sporcie kwalifikowanym nie określały w żaden sposób formy prawnej licencji, jednocześnie jednak art.41 ustawy o sporcie, decyzje w zakresie licencji sportowych i potwierdzania uprawnień przekazywał do kompetencji Ministra właściwego ds. kultury fizycznej. Pozwalało to na uznanie, iż mogła to być forma jakiegoś rodzaju decyzji administracyjnej. Również w obecnym stanie prawnym nie można opowiedzieć się za jednoznacznie cywilnoprawnym charakterem licencji, jako "zezwoeniem" (zgodą) udzielaną przez prywatnoprawną organizację społeczną, w ramach przyznanego jej przez ustawodawcę wyłącznego prawa do ustanawiania i realizacji reguł organizacyjnych we współzawodnictwie sportowym organizowanym przez ten podmiot (...). Mając na względzie powyższe, zasadnym było odrzucenie pozwu w niniejszej sprawie albowiem nie sposób uznać, że rozstrzygnięcie w przedmiocie ustalenia prawa powoda do posiadania licencji trenerskiej A powinno zapaść w drodze postępowania cywilnego. Pomimo braku wyraźnych uregulowań w tym zakresie w obecnie obowiązującej ustawie o sporcie, a także Regulaminie wydawania licencji trenerskich w (...), stwierdzić należało, że założeniem ustawodawcy przy wprowadzaniu zmian w ustawie o sporcie, nie mogło być wyłączenie sporów jakie mogą wyniknąć w związku z nadawaniem licencji czy to dla klubów czy to trenerskich spod jurysdykcji sądów*

administracyjnych (...). Na marginesie należy wskazać, że gdyby uznano, iż droga sądowa w niniejszej sprawie jest dopuszczalna, Sąd w celu zbadania zasadności roszczenia wysuniętego przez powoda, tj. ustalenia istnienia prawa powoda do wykonywania zawodu trenera w klubach (...) ligi piłki ręcznej, jako spełniającego wymogi ustawy z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie, a także zobowiązanie pozwanego Związku (...) w Polsce do wydania powodowi licencji trenerskiej A Związku (...) w Polsce, musiałby de facto przeprowadzić postępowanie, jakie prowadzi Związek w celu wydania takiej licencji. Sąd zatem byłby zmuszony wejść niejako w kompetencje Związku, a konkretnie organu wydającego licencje, czyli Dyrektora Sportowego i zbadać, czy w niniejszych okolicznościach faktycznych i prawnych powód dysponuje kwalifikacjami i kompetencjami, które umożliwiają mu pełnienie funkcji trenera Superligi oraz I ligi piłki ręcznej. Zważywszy na precedensowy charakter sprawy, znaczne wątpliwości co do dopuszczalności drogi sądowej a także z uwagi na fakt, iż w przypadku niedopuszczalności drogi sądowej zachodzi nieważność postępowania (art.379 pkt.1 kpc), Sąd uznał za zasadne wydanie postanowienia w przedmiocie odrzucenia pozwu⁴³⁴. Analizując szerzej przywołane orzeczenie, nie sposób nie zauważyć, że u podstaw swojego rozstrzygnięcia, Sąd Okręgowy w Warszawie badał także poprzednio obowiązującą ustawę o sporcie kwalifikowanym oraz opierał się na wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 19 października 2010 roku, sygn. P 10/10, a więc wyroku, który również odnosił się do ustawy o sporcie kwalifikowanym. Problem jednak w tym, że Sąd Okręgowy w Warszawie w przywołanym orzeczeniu, odesłał niejako stronę do postępowania sądownoadministracyjnego, a w tego rodzaju sprawach sądy administracyjne również nie czują się kompetentne do rozpoznawania skarg z zakresu licencji sportowych, o czym mowa w dalszej części dysertacji. Należy jednak dodać, że postanowienie Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 12 grudnia 2016 roku było orzeczeniem jednostkowym i incydentalnym. Badając rozstrzygnięcia sądów cywilnych w sprawach licencyjnych, opartych na art. 189 k.p.c., zauważa się, że sądy powszechne na szczęście nie widzą problemów w rozpoznawaniu takich spraw, co służy ochronie podmiotów ubiegających się o licencje lub licencji pozbawionych.

Przed Sądem Okręgowym w Warszawie, jak wskazano zapadały także orzeczenia odmienne w stosunku do powyższego. Przykładem takiego judykatu jest wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 6 marca 2018 roku, sygn. III C 551/17, w którym dopuszczono cywilnoprawną drogę sądową w sprawach związanych z ustaleniem prawa

⁴³⁴ Postanowienie Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 12 grudnia 2016 roku, sygn. III C 105/16.

wykonywania zawodu trenera sportowego⁴³⁵. Na obszarze apelacji warszawskiej istotnym pozostaje także rozstrzygnięcie Sądu Apelacyjnego w Warszawie w sprawie związanej z licencją trenerską. W wyroku z dnia 29 listopada 2018 roku, sygn. VI ACa 356/18 uznano, że dopuszczalnym jest dochodzenie swoich praw w zakresie związanym z licencją sportową na podstawie art. 189 k.p.c.⁴³⁶ Jak można zauważyć, Sąd nie miał obiekcji co do badania przepisów wewnętrznych polskiego związku sportowego i nie uznał, że wkracza w prawa wyłączne polskiego związku sportowego, jak przyjął to Sąd Okręgowy w Warszawie w postanowieniu z dnia 12 grudnia 2016 roku, sygn. III C 105/16.

Znamiennym dla dopuszczalności drogi sądowej w sprawach dotyczących licencji sportowej jest orzeczenie Sądu Apelacyjnego w Krakowie. W wyroku z dnia 3 marca 2022 roku, sygn. I ACa 773/21, Sąd Apelacyjny w Krakowie wskazał, że *„Sąd Apelacyjny ponownie rozpoznając sprawę podkreśla, że żądanie ustalenia nieważności/ ewentualnie bezskuteczności/ i ustalenia istnienia stosunku licencyjnego oparte było na art. 189 k.p.c. Przepis ten ma charakter materialnoprawny. Nie jest więc zasadny zarzut strony pozwanej o niedopuszczalności rozpoznania takiego żądania. W orzecznictwie dopuszcza się bowiem wytaczanie powództw, których celem jest ustalenie istniejących stosunków prawnych (lub ich nieistnienie) i to także przez przesłankowe stwierdzenie nieważności bądź ważności dokonywanych czynności (...). O dopuszczalności drogi sądowej nie decyduje obiektywne istnienie prawa podmiotowego, lecz twierdzenie strony o jego istnieniu. Jeśli zatem powód twierdzi, że pomiędzy nim i pozwanym istnieje stosunek cywilnoprawny i zgłasza żądanie wydania orzeczenia o roszczeniu, które z tego stosunku ma wynikać, to w każdym wypadku konieczna jest autorytatywna merytoryczna wypowiedź bezstronnego i niezawisłego sądu na temat zgłoszonego żądania (...). Powód żądał stwierdzenia nieważności (ewentualnie bezskuteczności) uchwały nr (...) Zarządu (...) Związku (...) dnia 2 grudnia 2010 r. Na gruncie wcześniej obowiązującej ustawy z dnia z dnia 29 lipca 2005 r. o sporcie kwalifikowanym Dz. U. 2005.155.1298 ustawodawca przewidywał w sprawach przyznawania i pozbawiania licencji skargę do wojewódzkiego sądu administracyjnego od orzeczeń polskiego związku sportowego klubowi sportowemu (art. 6 ust. 7). Ustawa ta została uchylona ustawą z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie Dz. U. 2010.127.857, która weszła w życie 16 października 2010 r. i zastąpiła tę regulację. Poprzednia regulacja potwierdza jednak również, że stosunek wynikający z przyznania licencji nie ma charakteru cywilnoprawnego. Trybunał Konstytucyjny*

⁴³⁵ Wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 6 marca 2018 roku, sygn. III C 551/17, niepubl.

⁴³⁶ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 29 listopada 2018 roku, sygn. VI ACa 356/18.

w powołanym wyżej wyroku ponadto odnosił się częściowo do nowowprowadzonej regulacji wynikającej z ustawy z dnia 25 czerwca 2010 r., która już obowiązywała w dacie podejmowania uchwały przez stronę pozwaną. Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że ta nowa ustawa nie zawiera przepisów dotyczących zaskarżenia pozbawienia licencji sportowych (w tym nie przewiduje odpowiednika art. 6 ust. 7 poprzedniej ustawy o sporcie kwalifikowanym) i w ogóle nie reguluje trybu postępowania przed organami związków sportowych, pozostawiając te kwestie do samoistnego uregulowania w drodze aktów wewnętrznych. Oznacza to w praktyce likwidację zaskarżonego mechanizmu kontroli decyzji licencyjnych przez sądy administracyjne⁴³⁷. Co istotne, orzeczenie to zapadło wskutek uchylenia poprzedniego rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy, który w ramach zapatrywań prawnych nakazał Sądowi Apelacyjnemu w Krakowie rozważenie, czy posiada on kognicję do rozpoznawania spraw dotyczących licencji sportowych⁴³⁸. Jak widać, Sąd Apelacyjny w Krakowie poszedł krok dalej i wywiódł drogę cywilnoprawną, mając na względzie przepisy ustawy o sporcie kwalifikowanym. Sąd rozpoznając sprawę nie oparł się bezpośrednio na niej i z ustawy tej nie czynił użytku w sensie poszukiwania podstawy formalnej i materialnej żądania ustalenia stosunku prawnej, ale wydedukował na tej bazie, że zastąpienie ustawy o sporcie kwalifikowanym ustawą o sporcie, doprowadziło do zakończenia rozpoznawania spraw licencyjnych przez sądy administracyjne. Zestawiając takie rozumowanie z orzeczeniami sądów administracyjnych, zapadających na kanwie ustawy z dnia 25 czerwca 2010 roku o sporcie, można pokusić o stwierdzenie, że pogląd ten wydaje się słuszny.

Weryfikując orzecznictwo sądów administracyjnych w zakresie licencji sportowej, spotkać można rozstrzygnięcia kwestionujące na gruncie obecnie obowiązujących przepisów kognicję sądów administracyjnych w sprawach licencyjnych. W jednym z orzeczeń Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie wskazano, że nie ma podstaw do uznawania, iż licencje sportowe mają charakter decyzji administracyjnych w rozumieniu materialnego prawa administracyjnego, a co za tym idzie, skargi wytaczane przed sądy administracyjne podlegają odrzuceniu z uwagi na brak ich właściwości do rozpoznawania tego typu spraw. Choć licencje sportowe przypominają swoim charakterem zezwolenia, to jednak są uprawnieniami udzielanymi przez prywatnoprawną organizację, jaką jest polski związek sportowy i świadczą o istnieniu stosunku prawnego o charakterze cywilnoprawnym⁴³⁹. Tożsamy

⁴³⁷ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 3 marca 2022 roku, sygn. I ACa 773/21.

⁴³⁸ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 lutego 2021 roku, sygn. III CSKP 8/21.

⁴³⁹ Postanowienie Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 26 stycznia 2016 roku, sygn. VI SA/Wa 2746/15.

pogląd przedstawił Naczelny Sąd Administracyjny wskazując, że uchwały lub decyzje organów odpowiadających za udzielanie lub pozbawianie licencji w polskich związkach sportowych nie podlegają ocenie sądów administracyjnych. Oceny charakteru prawnego zaskarżonego aktu lub czynności należy dokonywać od strony podmiotowej i przedmiotowej. Od strony podmiotowej, zdaniem Naczelnego Sądu Administracyjnego, nie można mówić o publicznoprawnym charakterze uchwały lub decyzji polskiego związku sportowego, gdyż związki te nie są organami administracji publicznej i nie stosują władztwa administracyjnego. Od strony przedmiotowej zaś, regulacje na podstawie których udzielane są licencje mają charakter wewnątrzorganizacyjny i z tego względu, rozstrzygnięć takich nie można zaskarżać na którejkolwiek z podstaw wymienionych w art. 3 ust. 2 p.p.s.a., a co za tym idzie, skargi składane w tym zakresie muszą być odrzucane ze względu na brak kognicji sądów administracyjnych⁴⁴⁰. Co ciekawe, na brak jurysdykcji sądów administracyjnych zwracano już uwagę pod rządami ustawy o sporcie kwalifikowanym. W jednym ze swoich judykatów, Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie wskazał, że warunki, tryb i zasady udzielania i pozbawiania licencji sportowych wskazane są w przepisach wewnętrznych polskich związków sportowych, co powoduje, że tego rodzaju sprawy nie należą do sądów administracyjnych. Sąd zaznaczył, że skargi w tego rodzaju sprawach powinny podlegać odrzuceniu, a nie oddaleniu. Gdyby bowiem sąd administracyjny rozpoznał sprawę, ale skargę oddalił, wówczas co najmniej pośrednio uznałby swoją kognicję w takich sprawach, do czego w ocenie Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie nie ma podstaw⁴⁴¹.

Mając na uwadze powyższe, w ślad za R. Hauserem należałoby dokonać rozróżniania spraw, które na kanwie ustawy o sporcie mogą być rozpoznawane przez sądy cywilne oraz przez sądy administracyjne. Autor wskazuje, że z perspektywy zasad konstytucyjnych droga sądowa koniecznie musi zostać zapewniona. Jednak na tle ustawy o sporcie mogą powstawać wątpliwości – nie czy droga sądowa w ogóle istnieje, ale czy właściwa pozostaje jurysdykcja sądów administracyjnych czy też sądów powszechnych. Zasadniczo tam, gdzie na gruncie ustawy o sporcie pojawi się organ administracji publicznej, jakim będzie minister właściwy do spraw kultury fizycznej, uznać będzie można, że sprawy związane z zakresem jego uprawnień, mogą znaleźć swoje rozwiązanie przed sądami administracyjnymi. Z drugiej strony, nie należy zapominać, że sprawy ściśle związane z działalnością polskich związków sportowych poprzez odesłanie do przepisów ustawy – Prawo o stowarzyszeniach i prywatnoprawne regulacje w tym

⁴⁴⁰ Postanowienie Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 9 czerwca 2016 roku, sygn. II GSK 2494/16.

⁴⁴¹ Postanowienie Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 7 września 2010 roku, sygn. VI SA/Wa 551/10.

zakresie, mogą podlegać kognicji sądów powszechnych⁴⁴². Wydaje się, że tak też powinno być w przypadku licencji sportowych, udzielanych na podstawie przepisów wewnętrznych polskich związków sportowych, w zakresie realizowania przez te związki praw wyłącznych. Podsumowując wątek dotyczący dopuszczalnej jurysdykcji sądowej w sprawach licencji sportowej, zauważyć należy, że przeważająca część doktryny oraz orzecznictwa opowiada się za kognicją sądów powszechnych w ramach powództwa o ustalenie istnienia stosunku prawnego lub prawa. Mając na uwadze aktualne brzmienie ustawy o sporcie, poglądy te należałoby podzielić, wskazując przy tym, że uznanie kognicji sądów powszechnych może mieć pozytywne konsekwencje praktyczne, o których mowa w kolejnym podrozdziale i może stanowić zarazem bezpieczniejszy sposób obrony praw podmiotów ubiegających się o licencje sportowe lub licencji pozbawianych. W związku z brakiem jednoznacznego określenia przez ustawodawcę charakteru prawnego licencji sportowej oczywistym wręcz jest, że zarówno w doktrynie, jak i w orzecznictwie pojawiać się będą poglądy przeciwne. Niezależnie jednak od treści tych poglądów i wyboru odpowiedniej jurysdykcji, postulować należy, aby sama droga sądowa była zawsze w takich sprawach zapewniona, a nawet jednoznacznie przez ustawodawcę uregulowana.

Niestety czasami zdarza się, że autonomia polskich związków sportowych próbuje sięgać na tyle daleko, że podejmowane są próby wyłączenia jurysdykcji sądów powszechnych, czy administracyjnych. Przykładowo w jednym z regulaminów Polskiego Związku Motorowego wprowadzono co najmniej dwa kontrowersyjne przepisy w tym zakresie. W § 31 ust. 5 Regulaminu przyznawania, odmowy przyznania i pozbawiania licencji uprawniających do udziału we współzawodnictwie sportowym w sporcie żużlowym dla klubów Ekstraligi oraz I i II Ligi Żużlowej wskazano, że *„udziały lub akcje Licencjobiorcy lub Wnioskodawcy nie mogą być przedmiotem obrotu prawnego z podmiotem pozostającym w sporze sądowym z PZM lub EŻ z wyjątkiem sytuacji, w których Zespół wyraził na to zgodę stosownie do treści § 28 Regulaminu, a także z wyjątkiem sporów toczących się przed Trybunałem PZM”*⁴⁴³. Jak można zauważyć, w sposób pośredni wyłącza się możliwość toczenia sporu prawnego z Polskim Związkiem Motorowym lub powołaną przez ten związek spółką zarządzającą ligą zawodową. Mogłoby się wydawać, że takie lub podobne postanowienia wykluczałyby w jakimkolwiek zakresie pozostawanie w sporze prawnym z polskim związkiem sportowym i wykluczałyby

⁴⁴² R. Hauser, *Aspekty...* [w:] red. A. J. Szwarc, *Ustawa...*, s. 38-41.

⁴⁴³ Regulamin przyznawania, odmowy przyznania i pozbawiania licencji uprawniających do udziału we współzawodnictwie sportowym w sporcie żużlowym dla klubów Ekstraligi oraz I i II Ligi Żużlowej, zob. https://pzm.pl/pliki/zg/prezydialny/2023/regulamin_licencyjny_2024_20.09.2023_clean_.pdf, dostęp online: 22.05.2024 r.

drogę sądową zarazem. Tymczasem pamiętać należy, że przyjmując cywilnoprawną koncepcję licencji sportowej oraz przyjmując, że regulaminy polskich związków sportowych stanowią wzorce umowne w rozumieniu przepisów Kodeksu cywilnego, możliwe byłoby prowadzenie sprawy cywilnej o ustalenie nieważności wzorca umownego lub jego części, co utorowałoby drogę do dochodzenia obrony praw. Drugi natomiast z przykładów znajduje się w załączniku do wskazanego regulaminu, który to załącznik stanowi wzór umowy pomiędzy Polskim Związkiem Motorowym a klubem żużlowym. Wprowadzono tam zapis na sąd polubowny, który w sposób kategoryczny wyłącza jurysdykcje tak sądów powszechnych, jak i administracyjnych. Sprecyzowano tam, że wszelkie spory majątkowe lub niemajątkowe „związane z uczestnictwem Klubu we wszelkim współzawodnictwie sportowym organizowanym i prowadzonym przez Polski Związek Motorowy lub spółkę Ekstraliga Żużlowa Sp. z o.o. (jako spółkę zarządzającą rozgrywkami Ekstraligi Żużlowej), a także powstałe na tle uprawiania, organizacji, upowszechniania i rozwoju sportu żużlowego, w szczególności wszelkie spory majątkowe lub niemajątkowe mogące wyniknąć w związku z zawarciem, interpretacją, wykonywaniem lub rozwiązaniem niniejszej Umowy oraz stosowaniem Przepisów wewnętrznych Polskiego Związku Motorowego i spółki Ekstraliga Żużlowa Sp. z o.o. (w tym w szczególności wszelkich przepisów licencyjnych i przepisów dyscyplinarnych), zostają poddane wyłącznej właściwości i jurysdykcji Trybunału Związku, będącego – zgodnie z § 42 Statutu PZM – stałym sądem polubownym (zapis na sąd polubowny)”⁴⁴⁴. Przykład ten nie jest przypadkiem odosobnionym w polskich związkach sportowych. W tych bowiem związkach, w których stworzono sądownictwo polubowne, wyłączenie jurysdykcji sądu powszechnego jest dość powszechnym przypadkiem.

W rozpoznawaniu sporów na tle spraw licencyjnych kluczowe znaczenie mogą odgrywać właśnie sądy polubowne. Jeśli w przepisach wewnętrznych polskiego związku sportowego w sprawach dotyczących licencji sportowych lub innych został poczyniony skuteczny zapis na sąd polubowny, wówczas co do zasady właściwym organem do rozpoznawania spraw w tym zakresie będzie sąd polubowny. Zgodnie z art. 1161 § 1 k.p.c., poddanie sporu pod rozstrzygnięcie sądu polubownego wymaga umowy stron, w której należy wskazać przedmiot sporu lub stosunek prawny, z którego spór wyniknął lub może wyniknąć. Na kanwie polskich związków sportowych za taką umowę należy uznać statut, wszelkie regulaminy i inne dokumenty wewnątrzorganizacyjne. Stosownie do art. 1165 § 1 k.p.c.,

⁴⁴⁴ Załącznik nr 8 Wzór umowy o przystąpieniu do rozgrywek DM II Ligi, zob. https://pzm.pl/pliki/zg/prezydialny/2023/zalacznik_nr_8-umowa_o_przystapieniu_do_rozgrywek_ii_liga_20.09.2023_clean.pdf, dostęp online: 22.05.2024 r.

w razie wniesienia do sądu sprawy dotyczącej sporu objętego zapisem na sąd polubowny, sąd odrzuca pozew lub wniosek o wszczęcie postępowania nieprocesowego, jeżeli pozwany albo uczestnik postępowania nieprocesowego podniósł zarzut zapisu na sąd polubowny przed wdaniem się w spór co do istoty sprawy. Z tego względu, w razie podjęcia aktywności procesowej polegającej na podniesieniu zarzutu peremptoryjnego zapisu na sąd polubowny, sprawa nie może być rozpoznawana przez sąd cywilny. Z odrzuceniem pozwu nie będziemy mieli jednak do czynienia, gdy zapis na sąd polubowny jest nieważny, bezskuteczny, niewykonalny albo utracił moc, jak również wtedy, gdy sąd polubowny orzekł o swej niewłaściwości. Instytucja sądownictwa polubownego ma być w założeniu wyrazem woli stron, które chcą poddać rozstrzygnięcie sprawy organowi (sądowi polubownemu), leżącego czysto teoretycznie poza sferą sądów powszechnych⁴⁴⁵. Pamiętać należy, że wyrok sądu polubownego niejako zastępuje wyrok sądu powszechnego⁴⁴⁶. Oznacza to nic innego jak tyle, że dana sprawa została prawomocnie rozpoznana, a więc istnieje powaga rzeczy osądzonej (*res iudicata*)⁴⁴⁷. Orzeczenie sądu polubownego nie podlega merytorycznej ocenie sądu powszechnego. Może być jedynie przedmiotem skargi, o której mowa w art. 1205 k.p.c. Skarga o uchylenie wyroku sądu polubownego może być oparta jedynie na kwestiach formalnych wymienionych w art. 1206 k.p.c. Oznacza to, że rozpoznanie w tym zakresie sprawy przez sąd powszechny nie jest kolejną instancją, ale badana jest prawidłowość formalna wyroku i przebiegu postępowania. Jak wskazał Sąd Najwyższy, „*istotą skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego jest stworzenie mechanizmu kontrolnego, respektującego z jednej strony odrębność i autonomię sądownictwa polubownego, z drugiej zaś strony, zapobiegającego funkcjonowaniu w obrocie prawnym orzeczeń sądów niepaństwowych naruszających praworządność. W postępowaniu wszczętym wskutek skargi sąd państwowy nie bada trafności oceny materiału dowodowego przeprowadzonej przez sąd polubowny, poprawności ustaleń faktycznych ani trafności wykładni i zastosowania norm prawa materialnego*”⁴⁴⁸. Z tego względu, jak sprecyzowano, kognicja sądu powszechnego może ograniczać się jedynie do zbadania poprawności formalnej wydania wyroku przez sąd polubowny. W przypadku sporów na tle licencji sportowej, oddanie tych spraw pod orzecznictwo sądów polubownych, na podstawie skutecznego zapisu na sąd polubowny, powoduje, że możliwość dochodzenia swoich praw na drodze sądowej jest utrudniona lub w niektórych przypadkach w praktyce niemożliwa. Jedyną w zasadzie

⁴⁴⁵ M. Orecki, *Sądownictwo polubowne a sądy państwowe wobec zasady nieingerencji sądu państwowego w działalność sądu polubownego i jego skład*, Wolters Kluwer, Warszawa 2019, s. 174.

⁴⁴⁶ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 15 grudnia 2014 roku, sygn. VI ACa 311/14.

⁴⁴⁷ M. Manowska, *Wznowienie postępowania w procesie cywilnym*, Lex Omega, dostęp online: 22.05.2024 r.

⁴⁴⁸ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 października 2020 roku, sygn. II CSK 37/20.

praktyczną możliwością oddania sprawy pod rozstrzygnięcie sądu powszechnego staje się zakwestionowanie prawidłowości zapisu na sąd polubowny lub brak podniesienia takiego zarzutu w odpowiedzi na pozew – w przypadku wytoczenia powództwa.

Co ciekawe, przywołana wyżej skarga na wyrok sądu polubownego może przysługiwać także na orzeczenia Trybunału Arbitrażowego do Spraw Sportu przy Polskim Komitecie Olimpijskim. W orzecznictwie dopuszczono możliwość rozpoznawania przez sądy powszechne spraw skarg na wyroki ww. Trybunału, pod warunkiem istnienia skutecznego zapisu na sąd polubowny⁴⁴⁹. To, czy Trybunał Arbitrażowy ds. Sportu jest władny do rozpoznawania spraw licencyjnych może budzić wątpliwości. J. Paśnik wskazuje na możliwość rozpoznawania spraw dotyczących odmowy przyznania licencji sportowej przez Trybunał⁴⁵⁰. K. Wach zaznacza natomiast, że w art. 45a ust. 3 u.s. nie zdecydowano się na powierzenie Trybunałowi Arbitrażowemu kognicji w sprawach rozstrzygnięć regulaminowych (pozostawiono tylko kwestie dyscyplinarne), a więc może istnieć luka między innymi w zakresie spraw licencji sportowych⁴⁵¹, chyba że kwestie licencyjne staną się przedmiotem zapisu na sąd polubowny, na mocy art. 45a ust. 2 u.s. Na podobne wątpliwości wskazuje E. Krześniak, precyzując przy tym, że interpretując rozszerzająco pojęcie spraw dyscyplinarnych, możliwym było zakwalifikowanie spraw dotyczących pozbawienia licencji sportowej do tej kategorii, co otworzyłoby jurysdykcję Trybunału Arbitrażowego ds. Sportu. Autor postuluje jednak, aby celem uniknięcia wątpliwości, polskie związki sportowe same wprowadziły w sprawach licencyjnych drogę odwoławczą do Trybunału⁴⁵². Z poglądem tym należałoby się zgodzić wskazując, że dla zastrzeżenia jurysdykcji Trybunału i stworzenia drogi odwoławczej, wystarczające byłoby skonstruowanie w sposób prawidłowy, w akceptowanych przez podmioty ubiegające się lub posiadające licencje regulaminach wewnętrznych, zapisu na sąd polubowny – do Trybunału Arbitrażowego do Spraw Sportu przy Polskim Komitecie Olimpijskim.

5. Konsekwencje prawne i praktyczne związane z wyborem charakteru prawnego licencji sportowej.

Przyznanie, odmowa przyznania lub pozbawienie podmiotu licencji sportowej

⁴⁴⁹ Postanowienie Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 3 marca 2004 roku, sygn. I C 255/04.

⁴⁵⁰ J. Paśnik, *Wybrane aspekty organizacji i działalności Trybunału Arbitrażowego do spraw Sportu przy Polskim Komitecie Olimpijskim*, Przegląd Prawa Publicznego, nr 4/2020, Lex Omega, dostęp online: 22.05.2024 r.

⁴⁵¹ K. Wach, *Konstrukcja arbitrażu przymusowego*, Przegląd Prawa Handlowego, nr 6/2018, Lex Omega, dostęp online: 22.05.2024 r.

⁴⁵² E. J. Krześniak, *Ustawa...*, s. 518-520.

bezsprzecznie wiąże się z konsekwencjami prawnymi, organizacyjnymi czy finansowymi, niezależnie od tego, czy mamy do czynienia z klubem sportowym, zawodnikiem, sędzią sportowym, czy trenerem. Problemy związane z brakiem licencji sportowej są powszechnie widoczne. Nawet w orzecznictwie zaznacza się, że nieprzyznanie lub pozbawienie licencji sportowej w sferze praktycznej oznacza marginalizację danego podmiotu i tworzy problemy finansowe, w szczególności, że *de lege lata* trudno jest działać w sporcie organizowanym poza sferą polskich związków sportowych⁴⁵³. Podmiot, który nie uzyskał albo utracił licencję sportową, nie tylko nie może brać udziału we współzawodnictwie sportowym, czy w szeroko pojętej sferze danego sportu, ale traci często także wpływy materialne i finansowe. Dość powiedzieć, że sport, w szczególności sport o charakterze masowym w wielu przypadkach wiąże się z wysokimi apanażami, pochodzącymi przykładowo od sponsorów, czy z praw telewizyjnych⁴⁵⁴. Z tego względu brak licencji na udział we współzawodnictwie może prowadzić do pozbawienia podmiotu takich korzyści. Jeśli jednak klub, zawodnik, czy trener nie otrzymają licencji sportowej lub licencji zostaną pozbawieni, z pewnością będą oni rozważać możliwość skarżenia takich rozstrzygnięć, dochodzenia swoich praw i ewentualnego naprawienia szkody. Wobec braku przypisania jednoznacznego charakteru licencji sportowej, podmioty te mogą mieć wątpliwości, w jaki sposób swoje działania powinni podejmować oraz który kierunek związany z charakterem licencji sportowej jest właściwy, ale także który pozwoli zabezpieczyć ich roszczenia, choćby czasowo (w czasie trwania postępowania). Oczywistym jest, że konsekwencje prawne i praktyczne przedstawione w niniejszym podrozdziale nie są wszystkimi, które mogą wynikać z przyjęcia danej koncepcji licencji sportowej, ale wydają się następstwami o najbardziej doniosłym charakterze.

Patrząc wyłącznie teoretycznoprawnie, koncepcje licencji sportowej są dwie – cywilnoprawna oraz administracyjnoprawna. Od przyjęcia koncepcji zależeć będzie droga sądowa. Abstrahując od wątpliwości związanych z właściwą drogą sądową, choć aktualnie raczej należałoby się skłonić ku kognicji sądów powszechnych w sprawach licencyjnych, powstaje pytanie, które z postępowań może być szybciej prowadzone i w którym postępowaniu klub sportowy, zawodnik, trener czy sędzia mogą zostać lepiej zabezpieczeni – słowem – które z postępowań (sądowoadministracyjne czy cywilne) jest dla nich bezpieczniejsze i w którym mogą uzyskać pełniejszą ochronę prawną.

⁴⁵³ Postanowienie Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 2 lutego 2011 roku, sygn. VI SA/Wa 550/10.

⁴⁵⁴ Przykładowo w sezonie 2023/2024 – do podziału pomiędzy kluby należące do Ekstraklasa S.A. były przeznaczone środki w kwocie ok. 270.000.000,00 złotych, zob. <https://www.bankier.pl/wiadomosc/Rekordowe-pieniadze-w-polskiej-pilce-Tyle-zarobia-kluby-z-Ekstraklasy-8590927.html>, dostęp online: 22.05.2024 r.

Jednym z największych problemów wymiaru sprawiedliwości w Polsce jest długotrwałość postępowań sądowych, utrudniająca stronom możliwość obrony swoich praw⁴⁵⁵. Obserwując praktykę orzeczniczą inny będzie czas trwania postępowań przed sądami administracyjnymi i inny przed sądami powszechnymi. W przypadku postępowań sądowoadministracyjnych należałoby rozróżnić czas trwania postępowań przed wojewódzkimi sądami administracyjnymi i przed Naczelnym Sądem Administracyjnym. Sprawy przed wojewódzkimi sądami administracyjnymi rozpoznawane są zazwyczaj w czasie kilku miesięcy, choć zdarzają się od tego odstępstwa zarówno w jedną, jak i w drugą stronę (występują sytuacje, gdzie sprawy będą rozpoznawane nawet w przeciągu miesiąca, zaś w przypadku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie, obserwuje się nieco dłuższy czas rozpatrywania środków zaskarżenia). Przed Naczelnym Sądem Administracyjnym sprawy potrafią bez rozpoznania pozostawać przez okres dwóch lat, a nawet dłużej⁴⁵⁶. Według najświeższych statystyk, w terminie do 3 miesięcy wojewódzkie sądy administracyjne rozpoznały średnio 37,13% skarg na akty i inne czynności oraz beczynność organów i przewlekłe prowadzenie postępowania, do 4 miesięcy załatwiono 53,12% spraw, a w terminie do 6 miesięcy rozpoznano 74,80% spraw⁴⁵⁷. Co ciekawe, sądownictwo administracyjne w Polsce w sferze europejskiej, należy do jednych z najszybszych⁴⁵⁸. Wprowadzone do ustawy – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi rozwiązanie, jakim jest możliwość rozpoznania spraw przez wojewódzkie sądy administracyjne i Naczelny Sąd Administracyjny na posiedzeniu niejawnym, znacznie przyspieszyło postępowania. Obserwuje się, że dzięki temu sprawy rzeczywiście rozpoznawane są szybciej, ale nadal jest to czas relatywnie długi⁴⁵⁹. Jeśli chodzi o sprawy rozpoznawane przed sądami powszechnymi, a ze względu na przedmiot niniejszej dysertacji chodzić będzie przede wszystkim o sprawy cywilne, postępowania można określać w wielu przypadkach mianem długotrwałych. Tutaj podobnie obserwuje się wydłużony czas trwania przed sądami warszawskimi, w szczególności przed Sądem

⁴⁵⁵ Por. szerzej: A. Klepczyński, P. Kładoczny, K. Wiśniewska, *W poszukiwaniu rozsądnego czasu...postępowań sądowych. Raport o przewlekłości postępowań w Polsce*, Helsińska Fundacja Praw Człowieka, Warszawa 2021.

⁴⁵⁶ *Wyrok sądu w 25 dni dzięki posiedzeniu w trybie niejawnym*, zob. <https://www.prawo.pl/podatki/wyrok-sadu-na-posiedzeniu-w-trybie-niejawnym-krotki-czas,501914.html>, dostęp online: 22.05.2024 r.

⁴⁵⁷ Informacja o działalności sądów administracyjnych w 2022 roku, zob. <https://orka.sejm.gov.pl/Druki9ka.nsf/0/7A2CEC5EECB72597C12589AA003DECEE/%24File/3214.pdf>, dostęp online: 28.04.2024 r.

⁴⁵⁸ P. Krzykowski, *Sprawność postępowania przed sądami administracyjnymi w czasach pandemii COVID-19*, *Studia Prawnoustrojowe*, Olsztyn 2023, s. 238-239.

⁴⁵⁹ P. Rojek-Socha, *Posiedzenia niejawne mają rozładować zaległości w sądach administracyjnych*, zob. <https://www.prawo.pl/prawnicy-sady/posiedzenia-niejawne-w-postepowaniach-przed-sadami,517485.html>, dostęp online: 22.05.2024 r.

Okręgowym w Warszawie⁴⁶⁰. Patrząc natomiast na statystyki czasu rozpoznawanych spraw, pamiętać należy, że zawsze istnieją od tego odstępstwa, związane na przykład z obłożeniem referatu danego sędziego, stopniem skomplikowania sprawy, ale także z działaniami podejmowanymi przez strony postępowania. Niemniej aktualnie sprawy cywilne trwają średnio w sądach okręgowych około 8 miesięcy, zaś przed sądami rejonowymi około 6,1 miesiąca⁴⁶¹. Jest to jednak czas trwania dłuższy, aniżeli przed sądami administracyjnymi. Praktyka zawodowa autora niniejszej dysertacji wskazuje, że wiele sprawy trwa jeszcze dłużej niż jest to podawane w oficjalnych statystykach. Odnosząc jednak powyższe statystyki do spraw licencji sportowych pamiętać należy, że większość polskich związków sportowych ma siedzibę w Warszawie. Biorąc tylko tą okoliczność na wzgląd można zastanawiać się nad realnym dostępem do drogi sądowej przez podmioty ubiegające się o licencje sportowe lub które licencji zostały pozbawione, wszak sprawy administracyjne przed Wojewódzkim Sądem Administracyjnym w Warszawie trwają sześć, a nawet więcej miesięcy, zaś przed sądami cywilnymi jeszcze dłużej. Z tego względu należałoby się zastanowić, jak na gruncie danej koncepcji licencji sportowej, a co za tym idzie wyboru właściwej drogi sądowej, strony mogą zostać w czasie trwania postępowania ochronione.

Weryfikując w pierwszej kolejności administracyjnoprawną teorię licencji sportowej i przyjętą w ślad za nią jurysdykcją sądów administracyjnych, rozważenia wymaga, jakie środki może przedsięwziąć strona składająca skargę do wojewódzkiego sądu administracyjnego. Na gruncie postępowań sądowoadministracyjnych w zasadzie jedyną z rozważanych możliwości będzie uprawnienie wynikające z art. 61 § 2 pkt 1 i 2 oraz § 3 p.p.s.a., a więc złożenie wniosku o wstrzymanie wykonania decyzji, czynności lub aktu. Możliwym jest zatem wstrzymanie wykonania decyzji, postanowienia, czynności lub aktu z urzędu przez organ który wydał rozstrzygnięcie lub akt albo podjął czynność, jak i na wniosek skarżącego. Wstrzymać wykonanie może również właściwy wojewódzki sąd administracyjny rozpoznający sprawę. Instytucja ta ma na celu zapewnienie tymczasowej ochrony stronie postępowania, która nie zgadza się z rozstrzygnięciem lub czynnością organu administracji publicznej i domaga się jej oceny przed właściwym sądem administracyjnym⁴⁶². Aby wykonanie zostało wstrzymane, konieczne jest spełnienie przesłanek w postaci zaistnienia niebezpieczeństwa wyrządzenia znacznej szkody lub spowodowania trudnych do odwrócenia skutków. Zasadniczo ciężar

⁴⁶⁰ Por. <https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/rpo-ms-dlugie-terminy-na-rozpoznanie-sprawy-przez-sady-odpowiedz>, dostęp online: 22.05.2024 r.

⁴⁶¹ Zob. <https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/sady-pracuja-sprawniej>, dostęp online: 22.05.2024 r.

⁴⁶² J. P. Tarno, *Prawo...*, Lex Omega, dostęp online: 22.05.2024 r.

wykazania tych kwestii spoczywa na skarżącym⁴⁶³. Analizując możliwość wstrzymania wykonania decyzji, czynności lub aktu od strony postępowań licencyjnych, przy przyjęciu publicznoprawnego charakteru licencji sportowej, możliwa byłaby próba żądania wstrzymania na podstawie art. 61 § 2 pkt 1 i 2 oraz § 3 p.p.s.a. W tym miejscu należałoby się jednak zatrzymać i wskazać, że czysto logicznie wstrzymanie wykonania rozstrzygnięcia w przedmiocie licencji sportowej nie będzie dotyczyło każdej sytuacji faktycznej i każdego rodzaju decyzji polskiego związku sportowego. Oczywistym jest, że zarówno odmowa przyznania licencji sportowej, jak i pozbawienie tejże licencji może prowadzić do wyrządzenia znacznych szkód finansowych, a i skutki z tym związane mogą stać się nieodwracalne. Trudno przykładowo wyobrazić sobie sytuację, w której klub sportowy otrzymuje licencję na udział we współzawodnictwie sportowym, jeśli przed prawomocnym rozstrzygnięciem spraw przez sąd administracyjny sezon już się skończył. Tym niemniej patrząc na skutek, ale skutek który można osiągnąć poprzez wstrzymanie wykonania czynności, aktu lub rozstrzygnięcia, nie sposób doszukać się sensu zastosowania instytucji wstrzymania wykonania decyzji polskiego związku sportowego w zakresie odmowy przyznania licencji. Jeśli bowiem podmiot licencji nie uzyskał i licencji też nie posiada, trudno oczekiwać, że wstrzymanie wykonania rozstrzygnięcia o odmowie przyznania licencji doprowadzi do chociażby czasowego dopuszczenia podmiotu do współzawodnictwa sportowego. Sąd administracyjny nie dysponuje bowiem uprawnieniami, które pozwolą wykreować prawa dodatkowe na czas trwania postępowania, ale może co najwyżej wstrzymać wykonanie zaskarżonego rozstrzygnięcia. Inaczej rzecz będzie miała się przy rozstrzygnięciach pozbawiających licencji sportowej, gdyż wstrzymane może zostać wykonanie rozstrzygnięcia, które realnie wyzbywa podmiot z uprawnienia, którym do tej pory dysponował. Z tego względu z perspektywy postępowań sądoadministracyjnych, ochrona klubów sportowych, trenerów, sędziów, zawodników i innych podmiotów występujących w postępowaniach licencyjnych, jawi się jako niepełna.

Na drugim biegunie pozostają zaś postępowania cywilne w ramach dominującej w orzecznictwie i w doktrynie prywatnoprawnej koncepcji licencji sportowej. Rozważając środki, z których można skorzystać zaskarżając rozstrzygnięcie polskiego związku sportowego w przedmiocie licencji, na czoło wysuwa się instrument w postaci postępowania zabezpieczającego. Zgodnie z art. 730 k.p.c., w każdej sprawie cywilnej podlegającej rozpoznaniu przez sąd lub sąd polubowny można żądać udzielenia zabezpieczenia. Sąd może udzielić zabezpieczenia przed wszczęciem postępowania lub w jego toku. Co istotne, złożony

⁴⁶³ Postanowienie Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 8 listopada 2022 roku, sygn. II OSK 2321/22.

wniosek o zabezpieczenie, pozwala na szybkie rozpoczęcia sprawy i na rychłą ochronę interesów strony ubiegającej się o zabezpieczenie. Stosownie do art. 737 wniosek o udzielenie zabezpieczenia podlega rozpoznaniu bezzwłocznie, nie później jednak niż w terminie tygodnia od dnia jego wpływu do sądu, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej. Jeżeli ustawa przewiduje rozpoznanie wniosku na rozprawie, należy ją wyznaczyć tak, aby rozprawa mogła odbyć się w terminie miesięcznym od dnia wpływu wniosku. Dodać przy tym należy, iż Regulamin urzędowania sądów powszechnych zalicza postępowania zabezpieczające do kategorii spraw pilnych⁴⁶⁴. Aby uzyskać zabezpieczenie, zgodnie z zasadą ogólną z art. 730¹ § 1 k.p.c., należy wykazać interes prawny w udzieleniu zabezpieczenia i uprawdopodobnić roszczenie. Uprawdopodobnienie na gruncie cywilnoprawnym jest środkiem słabszym, aniżeli udowodnienie i polega na przedstawieniu i prawidłowym uzasadnieniu twierdzeń o zasadności dochodzonego roszczenia. Odnosi się ono zarówno do wykazania okoliczności faktycznych, jak i uzasadnienia prawnego⁴⁶⁵. Jeśli chodzi o wykazanie interesu prawnego w udzieleniu zabezpieczenia, to jak wskazuje Sąd Najwyższy, „*interes prawny w udzieleniu zabezpieczenia istnieje wtedy, gdy brak zabezpieczenia uniemożliwi lub poważnie utrudni wykonanie zapadłego w sprawie orzeczenia lub w inny sposób uniemożliwi lub poważnie utrudni osiągnięcie celu postępowania w sprawie*”⁴⁶⁶. Bacząc na przedmiot niniejszego opracowania, dla zabezpieczenia w sprawach licencyjnych, kluczowe znaczenie będą miały przepisy dotyczące zabezpieczeń roszczeń niepieniężnych. Samo bowiem pozbawienie licencji lub odmowa jej przyznania nie będą miały charakteru świadczeń majątkowych. Z tego względu sposoby zabezpieczenia roszczeń podmiotów ubiegających się o licencję lub licencji pozbawianych regulować będzie przede wszystkim art. 755 § 1 k.p.c., normujący przykładowe sposoby zabezpieczenia. Zgodnie z jego treścią, jeżeli przedmiotem zabezpieczenia nie jest roszczenie pieniężne, sąd udziela zabezpieczenia w taki sposób, jaki stosownie do okoliczności uzna za odpowiedni, nie wyłączając sposobów przewidzianych dla zabezpieczenia roszczeń pieniężnych (a więc sposoby wymienione w art. 747 k.p.c.). W szczególności sąd może:

- 1) unormować prawa i obowiązki stron lub uczestników postępowania na czas trwania postępowania;
- 2) ustanowić zakaz zbywania przedmiotów lub praw objętych postępowaniem;

⁴⁶⁴ Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości Regulamin urzędowania sądów powszechnych z dnia 18 czerwca 2019 roku (tekst jedn. Dz. U. z 2022, poz. 2514 ze zm.).

⁴⁶⁵ M. Dziurda, *Kodeks postępowania cywilnego. Praktyczny komentarz do nowelizacji z 2023 roku*, Wolters Kluwer, Warszawa 2023, s. 421-422.

⁴⁶⁶ Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2022 roku, sygn. I NKRS 20/22.

- 3) zawiesić postępowanie egzekucyjne lub inne postępowanie zmierzające do wykonania orzeczenia;
- 4) uregulować sposób roztoczenia pieczy nad małoletnimi dziećmi i kontaktów z dzieckiem;
- 5) nakazać wpisanie stosownego ostrzeżenia w księdze wieczystej lub we właściwym rejestrze.

Dla spraw licencyjnych podstawowe znaczenie będą miały dwa pierwsze sposoby zabezpieczenia, gdyż pozostałe nie są w zasadzie w żaden sposób związane z rozstrzygnięciem organów licencyjnych. Nietrudno wyobrazić sobie sytuację, w której strona występuje z powództwem w trybie art. 189 k.p.c., żądając jednocześnie zabezpieczenia roszczenia. Przykładem żądania we wniosku o zabezpieczenie może być nie tylko oczekiwanie wstrzymania wykonania rozstrzygnięcia organu licencyjnego na czas trwania postępowania, ale także tymczasowe dopuszczenie do rozgrywek sportowych lub udziału we współzawodnictwie. Szeroki zakres uprawnień i sposobów zabezpieczenia roszczeń niepieniężnych w postępowaniu cywilnym, może być w sposób swobodny przez sąd kształtowany, co powoduje większą elastyczność w stosowaniu zabezpieczeń. Swobodny sposób kształtowania sytuacji prawnej w ramach zabezpieczenia nie oznacza dowolności, w związku z czym sąd orzekający w tym przedmiocie pozostaje związany treścią złożonego wniosku⁴⁶⁷. Sąd wydając postanowienie w przedmiocie zabezpieczenia powinien mieć na uwadze charakter roszczenia głównego, jak również sposób zabezpieczenia powinien uwzględniać ochronę uprawnionego i umożliwić wykonanie roszczenia w przyszłości⁴⁶⁸. Mając na względzie przytoczoną wyżej argumentację stanowczo należy opowiedzieć się za schematem, w którym podmioty pozbawione licencji sportowej lub które spotkały się z odmową jej przyznania wystąpią z powództwem o ustalenie istnienia stosunku prawnego, tj. umownego stosunku licencji. Jeśli klubowi, zawodnikowi, sędziemu, czy trenerowi zależy na czasie i ograniczeniu negatywnych skutków braku licencji, rekomendowanym jest szybkie złożenie powództwa wraz z wnioskiem o zabezpieczenie roszczenia lub samego wniosku o zabezpieczenie roszczenia, a następnie w terminie określonym przez sąd (nie dłuższym niż dwa tygodnie) wniesienie powództwa. Taki sposób działania i zabezpieczenie roszczenia niepieniężnego, może pozwolić chociażby na tymczasowy udział we współzawodnictwie sportowym – na czas trwania postępowania

⁴⁶⁷ Postanowienie Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 28 listopada 2018 roku, sygn. XVII Amz 15/18.

⁴⁶⁸ Z. Woźniak [w:] J. Gołaczyński, *Kodeks postępowania cywilnego. Postępowania zabezpieczające*, Wolters Kluwer, Warszawa 2021, s. 142-143.

sądowego i uniknięcie niedających się odwrócić skutków, jakimi byłoby zaniechanie udziału we współzawodnictwie w danym sezonie. Mając na uwadze powyższe, na etapie stosowania instytucji zabezpieczających stronę, zdecydowanie większe możliwości dla klubów sportowych, zawodników, trenerów, czy sędziów płyną z uregulowań Kodeksu postępowania cywilnego, co wynika z szerokiej możliwości zabezpieczenia roszczeń niepieniężnych. Jak widać, wybór dominującej koncepcji licencji sportowej jaką jest przyjęcie jej cywilnoprawnego charakteru może prowadzić do szybszej, większej i pewniejszej ochrony beneficjentów licencji.

Nadto należy zwrócić uwagę, że w przypadku gdyby spory licencyjne prowadzone były przed sądami polubownymi, to przepisy Kodeksu postępowania cywilnego kreują dodatkowe możliwości. Jak wskazuje treść art. 1166 § 1 k.p.c., poddanie sporu pod rozstrzygnięcie sądu polubownego nie wyłącza możliwości zabezpieczenia przez sąd roszczeń dochodzonych przed sądem polubownym. Przyjmując więc prywatnoprawną koncepcję licencji sportowej, nawet jeśli spory na tle licencji sportowych oddane zostaną do właściwości sądów polubownych, to nie jest wyłączona możliwość żądania zabezpieczenia roszczenia. W tym zakresie do postępowania zabezpieczającego w sytuacji, gdy sprawa będzie objęta właściwością sądu polubownego, zastosowanie znajdują przepisy ogólne Kodeksu postępowania cywilnego dotyczące zabezpieczeń⁴⁶⁹. Wystąpienie z wnioskiem o zabezpieczenie we wskazanym trybie, nie wyłącza jurysdykcji sądu polubownego i nie czyni zapisu na sąd polubowny nieważnym albo nieobowiązującym⁴⁷⁰. Zabezpieczenie roszczenia przez sąd powszechny pozwala stronie występującej z takim wnioskiem na zastosowanie elementu zaskoczenia, gdyż co do zasady wnioski o zabezpieczenie może być rozpoznany jeszcze przed złożeniem odpowiedzi na pozew. W sprawach natomiast przed sądami arbitrażowymi, ewentualnie udzielane zabezpieczenia są stosowane dopiero po wymianie pism pomiędzy stronami, co wydłuża znacznie zabezpieczenie interesów na czas trwania postępowania i może powodować nieodwracalne skutki prawne i faktyczne⁴⁷¹. Możliwości udzielenia zabezpieczenia, pomimo zapisu na sąd polubowny, nie mogą wyłączyć inne regulacje, w szczególności przepisy wewnętrzne⁴⁷². Jak widać, podmioty ubiegające się lub pozbawione licencji sportowej, niezależnie od spotykanych często w praktyce polskich związków sportowych zapisów na sąd polubowny, mają realną możliwość ochrony swojej sytuacji poprzez instytucję zabezpieczenia

⁴⁶⁹ P. Prus [w:] red. M. Manowska, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom II. Art. 428-1217*, wyd. IV, Wolters Kluwer, Warszawa 2021, s. 1692.

⁴⁷⁰ M. Orecki, *Sądownictwo polubowne...*, s. 232-233.

⁴⁷¹ Z. Kruczkowski, *Zabezpieczanie roszczeń w arbitrażu*, Rzeczpospolita, nr 2015/3/17.

⁴⁷² Por. szerzej: K. Zawisłak, *Przesłanki formalne postępowania zabezpieczającego w procedurze cywilnej*, Przegląd Sądowy, nr 2002/3/17, s. 17-35.

roszczenia. Sposób ochrony klubów sportowych, czy zawodników poprzez zabezpieczenie roszczenia może pozwolić chociażby na tymczasowy udział we współzawodnictwie sportowym. Oczywiście, gdyby roszczenie główne zostało później oddalone, to na zasadach ogólnych zabezpieczenie by upadło. Niemniej bezpieczniejsza dla każdej strony procesu wydaje się sytuacja, w której usuwa się skutki udziału klubu czy zawodnika (np. poprzez odjęcie punktów itp.) niż braku udziału we współzawodnictwie, który to udział może być niemożliwy do późniejszego przywrócenia.

Niezależnie od zabezpieczania roszczeń i innych tymczasowych środków ochrony prawnej w postępowaniach sądowych, wybór koncepcji licencji sportowej rodzi też inne konsekwencje. Jak już wcześniej wspomniano, przy uznaniu prywatnoprawnego charakteru licencji sportowej przyjmuje się, że udzielanie i pozbawianie licencji następuje w oparciu o przepisy wewnętrzne polskich związków sportowych, które to regulacje stanowią wzorce umowne w rozumieniu art. 384 § 1 k.c., choć dla porządku przyznać należy, że w literaturze przedmiotu występują poglądy przeciwne⁴⁷³. Przepisy wewnętrzne w zakresie spraw licencyjnych nierzadko zawierają załączniki w postaci umów o przystąpienie do rozgrywek ligowych i innych podobnych umów dotyczących licencji sportowych. Projekty takich umów, które opierają się na adhezyjności, tj. przystąpieniu do istniejącego wzorca, można traktować jako wzorzec umowny⁴⁷⁴. Działanie polskiego związku sportowego w sprawach licencyjnych i innych w oparciu o wzorce umowne, jak i szeroko pojęte działanie jako podmiot prywatnoprawny (przy takim przyjęciu), relewantnie wiąże się z możliwością weryfikacji jego działań przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów. Zresztą działalność Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów nie jest *novum*. Organ ten w zakresie spraw licencyjnych i współzawodnictwa sportowego zwracał już uwagę na normowanie tej kwestii w regulaminach polskich związków sportowych oraz niekiedy także lig zawodowych, jak i poprzez stosowane wzory umów. Wzorce te są uchwalane przez właściwe organy polskiego związku sportowego i są wiążące dla podmiotów uczestniczących we współzawodnictwie sportowym⁴⁷⁵. Stosowanie publicznoprawnych przepisów dotyczących ochrony konkurencji w sprawach dotyczących licencji nie jest obecnie niczym zaskakującym.

⁴⁷³ R. Adamus, *Niewypłacalność piłkarskiego klubu sportowego*, Doradca Restrukturyzacyjny, nr 18 [4/2019], s. 109.

⁴⁷⁴ K. Siemion, *Umowa o profesjonalne uprawianie piłki nożnej*, Białystok 2020 s. 164-165, zob. https://repozytorium.uwb.edu.pl/jsui/bitstream/11320/10192/1/K_Siemion_Umowa_o_profesjonalne_uprawianie_piłki_nożnej.pdf, dostęp online: 22.05.2024 r.

⁴⁷⁵ Decyzja Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów nr DOK-1/2023 z dnia 5 czerwca 2023 roku, zob. https://decyzje.uokik.gov.pl/bp/dec_prez.nsf/0/2DA67204160684ABC12589F8002EFC0F?openDocument&act=Decyzja&mobile=yes, dostęp online: 22.05.2024 r.

Mechanizmy ochrony konkurencji są powszechnie stosowane, w szczególności w zakresie obejmującym porozumienia ograniczające konkurencje lub w części dotyczącej nadużywania pozycji dominującej. W praktyce spotyka się także sprawy związane z podstawami prawnymi w sferze licencji sportowych, jakimi są wewnętrzne regulacje polskich związków sportowych oraz w zakresie związanym z wzorcami umownymi w sprawach licencyjnych⁴⁷⁶. Zastosowanie powyższych regulacji wynika co najmniej pośrednio z przyjęcia danej koncepcji licencji sportowej.

Wybór charakteru prawnego licencji sportowej będzie odgrywał dużą rolę także w sytuacjach roszczeń szkodowych, w związku z odmową przyznania licencji albo w przypadkach jej pozbawienia. Wiadomym jest, że podmiot wskutek nieprzyznania mu lub pozbawiania go licencji może doznać szkody zarówno odnoszącej się do szkody rzeczywistej (*damnum emergens*) jak i utraconych korzyści (*lucrum cessans*). Szkada rzeczywista związana będzie z już istniejącymi uszczupleniami majątkowymi związanymi z negatywną decyzją licencyjną, zaś utracone korzyści mogą obejmować środki finansowe, które strona mogła w przyszłości uzyskać przykładowo w związku z przyznaniem licencji i udziałem w danych rozgrywkach sportowych (np. z tytułu praw telewizyjnych albo umów sponsorskich). Możliwość kierowania takich roszczeń wynika wprost z art. 361 § 2 k.c., zgodnie z którym, w braku odmiennego przepisu ustawy lub postanowienia umowy, naprawienie szkody obejmuje straty, które poszkodowany poniósł, oraz korzyści, które mógłby osiągnąć, gdyby mu szkody nie wyrządzono. W orzecznictwie wskazuje się, że „*stratą (damnum emergens) jest pomniejszenie majątku poszkodowanego i polega ona na uszczupleniu aktywów lub na zwiększeniu pasywów. Z kolei szkoda związana z utraconymi korzyściami (lucrum cessans) polega na tym, że majątek poszkodowanego nie wzrósł tak, jakby to się stało, gdyby nie nastąpiło zdarzenie, z którym łączy się czyjaś odpowiedzialność (zdarzenie sprawcze)*”⁴⁷⁷. Pamiętać trzeba przy tym, że wybór podstawy wykazywania szkody ma kluczowe znaczenie. Inne bowiem są przesłanki dla wykazania szkody na zasadach winy, inne na zasadach ryzyka, a inne także w przypadku odpowiedzialności przy wykonywaniu władzy publicznej. Od wyboru podstawy prawnej szkody zależeć też będzie kierunek postępowania dowodowego i ewentualne szanse na pozytywne rozstrzygnięcie sprawy. W przypadku spraw licencyjnych, wybór koncepcji licencji sportowej będzie w praktyce przekładał się także na podstawę

⁴⁷⁶ Por. W. Lewandowski, *Stosowanie prawa konkurencji do sportu przez krajowe organy ochrony konkurencji na przykładzie aktualnej działalności Prezesa UOKiK*, Internetowy Kwartalnik Antymonopolowy i Regulacyjny, nr 1 (12), s. 85-103.

⁴⁷⁷ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 23 lutego 2022 roku, sygn. II AKa 78/21.

roszczeń szkodowych związanych z utratą lub nieprzyznaniem licencji. W przypadku przyjęcia cywilnoprawnego charakteru licencji sportowej, jak się wydaje, dominować będzie podstawa roszczenia kreowana na zasadzie winy, a więc na podstawie art. 415 k.c., zgodnie z którego treścią, ten kto z winy swej wyrządził drugiemu szkodę, obowiązany jest do jej naprawienia. Co ciekawe w doktrynie prawa sportowego przyjmuje się, że w sprawach związanych z uprawnianiem sportu odpowiedzialność na zasadzie winy jest zdecydowanie dominująca⁴⁷⁸. Próba dochodzenia odszkodowania w związku z odmową przyznania albo pozbawieniem licencji poprzez kreację odpowiedzialności polskiego związku sportowego na zasadach winy powodować będzie konieczność wykazania trzech przesłanek odszkodowawczych, a to: zaistnienia bezprawnego i zawinionego czynu niedozwolonego, wystąpienie szkody oraz wykazanie związku przyczynowego pomiędzy czynem a szkodą⁴⁷⁹. Ujmując to syntetycznie, klub sportowy, zawodnik, trener, czy sędzia musieliby przede wszystkim wykazać, że polski związek sportowy odmawiając przyznania licencji albo jej pozbawiając działają w sposób zawiniony, przykładowo postępując wbrew własnym regulacjom wewnętrznym. Z drugiej strony, gdyby ujmować licencję sportową jak akt o charakterze administracyjnym, można byłoby rozważać, czy przy postępowaniach cywilnych związanych z odpowiedzialnością odszkodowawczą, możliwe jest stosowanie w odniesieniu do odpowiedzialności polskich związków sportowych przepisów art. 417 k.c. i następnych, to jest norm związanych z wykonywaniem władzy publicznej. Oczywiście, rozważania mają tutaj charakter bardziej teoretyczny, jednak nawiązując do wcześniej poczynionych wywodów w zakresie przymiotów polskiego związku sportowego, można forsować twierdzenia o wykonywaniu władzy publicznej przez polskie związki sportowe, w zakresie, w jakim sfera sportu podlega ich reglamentacji. Co ciekawe, w literaturze przedmiotu wskazuje się, że na gruncie art. 417 k.c. pojęcie władzy publicznej powinno być rozumiane możliwie szeroko i związane jest z prerogatywami danego podmiotu⁴⁸⁰. Jeśli więc uznawać wykonywanie władzy publicznej przez polskie związki sportowe poprzez dysponowanie przez nie prawami wyłącznymi i możliwość kształtowania w sposób swobodny reguł organizacyjnych, w tym dotyczących licencji sportowych, to twierdzenia o możliwości stosowania art. 417 k.c. i następnych nie

⁴⁷⁸ P. Wyszynska-Ślufińska, *Odpowiedzialność cywilna za szkody doznane w związku z uprawnianiem sportu w perspektywie prawnoporównawczej*, Gdańsk 2021, s. 166-167, zob. https://bip.ug.edu.pl/sites/default/files/postepowania_naukowe/103763/praca/p.wyszynska-slufinska_doktorat.pdf, dostęp online: 22.05.2024 r.

⁴⁷⁹ L. Jantowski [w:] red. M. Balwicka-Szczyrba, A. Sylwestrzak, *Kodeks cywilny. Komentarz*, Wolters Kluwer, Warszawa 2022, s. 729.

⁴⁸⁰ M. Wałachowska [w:] red. M. Frasz, M. Habdas, *Kodeks cywilny. Komentarz. Tom III. Zobowiązania. Część ogólna (art. 353-534)*, Wolters Kluwer, Warszawa 2018, s. 425-426.

stałyby na straconej pozycji. Wybór administracyjnoprawnej koncepcji licencji sportowej, a w końcu wykreowanie odpowiedzialności odszkodowawczej na podstawie art. 417 k.c. może stanowić ułatwienie procesowe dla strony powodowej w procesie. W sprawach prowadzonych na tej podstawie, brak jest bowiem konieczności wykazywania winy, ale wystarczającym staje się dowodzenie bezprawności i powiązania jej z wadliwym wykonywaniem władzy publicznej. Przesłanki w tym zakresie są więc uproszczone w stosunku do odpowiedzialności na zasadzie winy⁴⁸¹. Mając na uwadze powyższe rozważania, dość jasno widać, że wybór koncepcji licencji sportowej może zyskać wymiar praktyczny. Mimo to, wydaje się, że biorąc pod uwagę całą charakterystykę polskich związków sportowych i licencji sportowych, opowiedzieć należy się w tym przypadku za koncepcją cywilnoprawną i odpowiedzialnością na zasadzie winy.

Istotną jeszcze konsekwencją związaną z przyjęciem danej koncepcji licencji sportowej będzie kwestia wywodzenia odpowiedzialności dyscyplinarnej podmiotów dysponujących licencją. Zasadniczo w większości przypadków związkowej odpowiedzialności dyscyplinarnej podlegać będą podmioty dysponujące licencją – jako uczestnicy współzawodnictwa sportowego. Z charakteru prawnego licencji sportowej i jej cywilnoprawnej natury, A. Wach wywodzi podstawy do stosowania odpowiedzialności dyscyplinarnej wobec sportowców, trenerów, sędziów, czy klubów sportowych. Jego zdaniem sport, a w szczególności licencje sportowe opierają się na umownych tytułach prywatnoprawnych, co kreuje naturę odpowiedzialności dyscyplinarnej jako prywatnoprawną⁴⁸². Odpowiedzialność dyscyplinarna w sporcie, wywodzona z cywilnoprawnego charakteru przepisów wewnętrznych oraz charakteru licencji sportowych jest specyficzna, bowiem zakłada swoistego rodzaju władztwo federacji sportowych⁴⁸³. Niemniej władztwo to następuje po akceptacji przez członka polskiego związku sportowego, aktów prawnych wewnątrzorganizacyjnych. Pogląd w zakresie tego, że cywilnoprawna koncepcja licencji sportowej i przepisów federacji sportowych wpływa na zakres odpowiedzialności dyscyplinarnej i jej prywatnoprawny charakter zaaprobował także B. Wojnicz, wskazując, że stosowanie kar dyscyplinarnych swoją konstrukcją przypomina instytucję kar umownych z Kodeksu cywilnego, co tylko wzmacnia argumentację o cywilnoprawnych przymiotach⁴⁸⁴. Dla rzetelnego przedstawienia zagadnienia należy jednak wskazać, że w literaturze można spotkać poglądy odrzucające argumenty forsowane przez powyższych autorów. Niekiedy wskazuje się, że charakter licencji sportowej nie ma wpływu

⁴⁸¹ G. Karaszewski [w:] red. J. Ciszewski, P. Nazaruk, *Kodeks cywilny. Komentarz*, Wolters Kluwer, Warszawa 2019, s. 749.

⁴⁸² A. Wach, *Próba...*, s. 57-63.

⁴⁸³ *Ibidem*, s. 64.

⁴⁸⁴ B. Wojnicz, *Sport: licencja jako umowa*, Rzeczpospolita, nr PCD 2014/9/11.

na rozumienie postępowań dyscyplinarnych w sporcie oraz że odpowiedzialność dyscyplinarna nie ma jednoznacznego charakter, ani cywilnego, ani administracyjnego, ani karnego, ale odpowiedzialność ta jest samoistna⁴⁸⁵. Mimo takiego podejścia, jak się wydaje, źródłem odpowiedzialności dyscyplinarnej można doszukiwać się w charakterze licencji sportowej, będącej uprawnieniem do udziału we współzawodnictwie, ale także kreatorem obowiązków, w tym etycznych i dyscyplinarnych po stronie beneficjentów licencji.

Jak widać z powyższych rozważań, choć zdać sobie należy sprawę, że nie są one pełne, gdyż przykładów konsekwencji wyboru koncepcji licencji sportowej może być wiele, brak jednoznacznego określenia przez ustawodawcę charakteru licencji sportowej może prowadzić do namnożenia szeregu wątpliwości zarówno na kanwie teoretycznej, jak i przede wszystkim praktycznej. Już więc chociażby z tego względu należałoby postulować *de lege ferenda* określenie przez prawodawcę w sposób jasny i klarowny charakteru licencji sportowej i charakteru podmiotów udzielających licencji, a więc polskich związków sportowych.

⁴⁸⁵ Por. P. Sławicki, P. Sławicki, *Odpowiedzialność dyscyplinarna w sporcie w świetle nowej ustawy*, Państwo i Prawo, nr 4/2012, s. 67-77.

ROZDZIAŁ 3

Charakterystyka systemów licencyjnych i rodzaje licencji w polskim sporcie

1. Uwagi ogólne.

Tworzenie systemów licencyjnych w polskim sporcie pozostaje nierozzerwalnie związane z dysponowaniem przez polskie związki sportowe prawami wyłącznymi, w szczególności prawem wynikającym z art. 13 ust. 1 pkt 2 u.s., to jest prawem do ustanawiania i realizacji reguł sportowych, organizacyjnych i dyscyplinarnych we współzawodnictwie sportowym. Jak wskazuje się w literaturze przedmiotu, „*pomimo że ustawodawca zrezygnował z wyraźnego przyznania polskim związkom sportowym kompetencji do wprowadzenia systemu licencjonowania klubów, zawodników, trenerów lub sędziów, ustanowienie licencji i określenie wymogów niezbędnych do jej uzyskania przez poszczególne kategorie uczestników współzawodnictwa sportowego jest nadal w pełni dopuszczalne, właśnie w ramach wykonywania prawa wyłącznego do ustanawiania reguł organizacyjnych*”⁴⁸⁶. Tworzenie systemów licencyjnych przez polskie związki sportowe pozostaje obecnie w niemal wyłącznej ich autonomii, z zastrzeżeniem, że systemy licencyjne nie mogą pozostawać sprzeczne z przepisami prawa powszechnie obowiązującego.

Mając na uwadze powyższe, trzeba przyjąć że charakterystyka postępowania w danym polskim związku sportowym jest wyrazem prawotwórstwa własnego i jak się wydaje, pozostaje dostosowana do realiów danego sportu. Dobrym tego przykładem jest opisywana w ostatnim rozdziale niniejszej pracy kwestia licencji w Polskim Związku Motorowym, w którym funkcjonują podstawowe regulacje dla klubów sportowych, ale w przypadku klubów żużlowych, mamy do czynienia z odrębną i oddzielną regulacją oraz znacznymi restrykcjami w postępowaniu licencyjnym, co nie jest dziełem przypadku, ale wynika z doświadczeń lat poprzednich i likwidacjami oraz upadłościami wielu klubów żużlowych z uwagi na problemy finansowe⁴⁸⁷. Przykłady takie jak ten pokazują, że sposób prowadzenia postępowań licencyjnych jest zależny niemal wyłącznie od potrzeby danego polskiego związku sportowego.

Odnosnie samych licencji sportowych, podkreślenia wymaga, że rodzaje licencje zależą również od ich przyjęcia przez polski związek sportowy. Podstawowe rodzaje licencji funkcjonujące w polskich związkach sportowych odnoszą się do klubów sportowych,

⁴⁸⁶ M. Badura, H. Basiński, G. Kałużny, M. Wojcieszak, *Ustawa...*, Warszawa 2011, s. 196-197.

⁴⁸⁷ Zob. <https://pzm.pl/zuzel/regulaminy-licencje-klubowe>, dostęp online: 22.05.2024 r.

zawodników, trenerów i sędziów sportowych, ale proponowane są czasem także licencje dla podmiotów odmiennych. Czasami zaś licencje nie mają charakteru podmiotowego, a raczej przedmiotowy, kiedy na przykład licencję będzie musiał uzyskać obiekt sportowy lub stadion.

Wreszcie trzeba wspomnieć, że choć polskie związki sportowe posiadają autonomię w tworzeniu regulacji licencyjnych, to istotnym dokumentem w tym zakresie pozostaje opisywany wcześniej Kodeks Dobrego Zarządzania dla polskich związków sportowych. Z jego treści wynikają obostrzenia dotyczące tworzenia przez polskie związki sportowe systemów licencyjnych i zalecenia co do samych postępowań licencyjnych. Choć dokument ten stanowi tak zwane *soft law*, to jednak biorąc pod uwagę możliwy nadzór ze strony ministra właściwego do spraw kultury fizycznej, polskie związki sportowe winny stosować się do jego treści, a zwłaszcza wytycznych bezwzględnie wiążących.

2. Podmioty udzielające licencji sportowych.

Podmiotem udzielającym licencji sportowej w rozumieniu *sensu largo* jest polski związek sportowy. Oczywiście, mogą występować inne organizacje sportowe, niebędące polskimi związkami sportowymi, które będą tworzyły własne regulacje wewnętrzne i systemy licencyjne. Dotyczyć będzie to jednak zasadniczo sportów, w których nie utworzono polskiego związku sportowego. W pozostałym zakresie, to polskie związki sportowe, w ramach posiadanej autonomii, będą podmiotami odpowiadającymi za tworzenie reguł licencyjnych i prowadzenie postępowań w tym zakresie⁴⁸⁸.

Polscy związki sportowe w zakresie spraw licencyjnych, będzie przede wszystkim rozumiany jako podmiot nadający uprawnienia do udziału we współzawodnictwie sportowym organizowanym przez tenże związek. Słowem, polski związek sportowy w tym zakresie będzie niejako świadczył usługi sportowo-organizacyjne dla zawodników, ale także klubów i innych podmiotów⁴⁸⁹. Udzielając licencji, polskie związki sportowe stają się niejako podmiotami realizującymi zadania publiczne⁴⁹⁰. Uprawnienie do brania udziału we współzawodnictwie sportowym jest jednym z podstawowych praw wynikających z przepisów Konstytucji RP oraz ustawy o sporcie. Samo pominięcie spraw licencyjnych w obecnie obowiązującej ustawie o sporcie (gdzie w ustawie o sporcie kwalifikowanym regulacje dotyczące licencji

⁴⁸⁸ W. Cajselski, *Ustawa...*, s. 112-113.

⁴⁸⁹ S. Fundowicz, *Prawo...*, s. 51.

⁴⁹⁰ K. Karski, *Problematyka...* [w:] red. K. Nessel, *Bohaterowie...*, s. 170.

obowiązywały), jak wskazuje się w literaturze przedmiotu, wzmocniło prywatnoprawny charakter podmiotów udzielających licencji, jakimi są polskiego związku sportowe⁴⁹¹. Jak wynika z uzasadnienia do ustawy o sporcie, polski związek sportowy pozostaje monopolistą w sporcie, w którym prowadzi i organizuje współzawodnictwo. Jednym z przejawów monopolu polskiego związku sportowego pozostaje właściwość do ustanawiania przepisów licencyjnych, a w konsekwencji nadawania uprawnień w tym zakresie⁴⁹².

Mogą powstawać pytania, skoro organem licencyjnym pozostaje polski związek sportowy, to czy w przypadku utworzenia ligi zawodowej, do przyznawania licencji władna będzie spółka zarządzająca ligą zawodową. W piśmiennictwie zaznacza się, że liga zawodowa, czy też ściślej, spółka nią zarządzająca, nie jest uprawniona do rozpoznawania spraw licencyjnych⁴⁹³. W podobnym tonie wypowiada się W. Cajselski, który wskazuje wprost, że sprawy licencyjne są wyłączone spod jurysdykcji podmiotów zarządzających ligą zawodową⁴⁹⁴. Co więcej, warunkiem przynależności do ligi zawodowej może być uprzednie spełnienie warunków licencyjnych obowiązujących w danym polskim związku sportowym i posiadanie licencji przez polski związek sportowy udzielonej⁴⁹⁵. Oczywiście liga zawodowa zarządza rozgrywkami sportowymi, w założeniu w sposób profesjonalny⁴⁹⁶, jednak do tego zarządzania nie zalicza się ustanawiania reguł organizacyjnych, czy realizacji w tym zakresie szeroko pojętych praw wyłącznych należących z mocy art. 13 ust. 1 u.s. do polskich związków sportowych. Słowem, sprawy licencyjne pozostają poza zakresem działania ligi zawodowej, co zresztą potwierdzają przykłady polskich związków sportowych, w których takie ligi zawodowe powołano. W żadnym z polskich związków sportowych sprawy licencyjne, nie są zastrzegane dla spółek zarządzających ligą zawodową, a stanowią wewnętrzną i wyłączną regulację polskiego związku sportowego.

W przypadku organów licencyjnych w rozumieniu *sensu largo*, mówimy, jak wskazano, o polskim związku sportowym. Jednak ujmując tą problematykę *sensu stricte* faktycznie licencje udzielane są przez organy funkcjonujące w strukturze polskich związków sportowych. Na wstępie należałoby wskazać, że w doktrynie przyjmuje się, iż w sprawach licencyjnych, mamy do czynienia ze swego rodzaju domniemaniem kompetencyjnym, w ramach którego

⁴⁹¹ E. J. Krześniak, *Ustawa...*, s. 109.

⁴⁹² Uzasadnienie do ustawy z dnia 25 czerwca 2010 roku o sporcie; zob. <https://orka.sejm.gov.pl/Druki6ka.nsf/wgdruk/2313>, dostęp online: 22.05.2024 r.

⁴⁹³ E. J. Krześniak, *Ustawa...*, s. 256.

⁴⁹⁴ W. Cajselski, *Ustawa...*, s. 137.

⁴⁹⁵ M. Badura, H. Basiński, G. Kałużny, M. Wojcieszak, *Ustawa...*, Warszawa 2011, s. 266.

⁴⁹⁶ Por. E. J. Krześniak, *Kluby i organizacje...*, s. 448.

sprawy licencyjne co do zasady będą zastrzeżone do dyspozycji polskich związków sportowych⁴⁹⁷. Analizując regulacje wewnętrzne w różnych polskich związkach sportowych w niewielkiej liczbie sprawami licencyjnymi zajmują się organy umocowane do reprezentacji polskiego związku sportowego, czyli zarząd. W większości przypadków powoływane są zespoły lub komisje zajmujące się tymi sprawami i prowadzące postępowania w sprawach przyznania lub pozbawiania licencji. Trzeba przy tym rozróżnić, że ze względu na przyjętą charakterystykę, praktycznie we wszystkich polskich związkach sportowych, w których regulacje licencyjne pozostają dostępne w domenie publicznej, postępowania pozostają dwuinstancyjne, co powoduje, że sprawy licencyjne są rozpoznawane oddzielnie przez organy pierwszej instancji, a następnie przez organy drugiej instancji, o ile zostanie złożony środek zaskarżenia, generując tym samym potrzebę rozpoznania sprawy przez organ polskiego związku sportowego w drugiej instancji. W tym miejscu wypada podać kilka przykładów organów licencyjnych, opisywanych szerzej w rozdziale 4. Przykładowo, w Polskim Związku Piłki Nożnej sprawy rozpoznają Komisja do spraw Licencji Klubowych w pierwszej instancji⁴⁹⁸, zaś w drugiej instancji Komisja Odwoławcza do spraw Licencji Klubowych⁴⁹⁹. W Polskim Związku Piłki Siatkowej, występują wątpliwości co do nomenklatury organów licencyjnych w pierwszej instancji – sprawy rozpoznaje albo Komisja do spraw Wydawania Licencji albo Komisja do Spraw Licencji albo Komisja Licencyjna⁵⁰⁰. Nie ma wątpliwości natomiast co do organu w postępowaniu drugoinstancyjnym, ponieważ w tym zakresie za rozpoznawanie spraw odpowiada Sąd Odwoławczy przy Polskim Związku Piłki Siatkowej⁵⁰¹. W Związku Piłki Ręcznej w Polsce pojawiają się takie organy jak Komisarz Rozgrywek oraz

⁴⁹⁷ E. J. Krześniak, *Kluby i organizacje...*, s. 470.

⁴⁹⁸ Regulamin Komisji ds. Licencji Klubowych PZPN, zob.

https://cdn.laczynaspilka.pl/advertisement/upload/prod/251262_Uchwa%C5%82a%20nr%20III%2040%20.pdf, dostęp online: 22.05.2024 r.

⁴⁹⁹ Regulamin Komisji Odwoławczej ds. Licencji Klubowych PZPN, zob.

https://cdn.laczynaspilka.pl/advertisement/upload/prod/251263_Uchwa%C5%82a%20nr%20III%2041.pdf, dostęp online: 22.05.2024 r.

⁵⁰⁰ Regulamin wydawania licencji klubowych na sezon 2023/2024, zob. <https://www.pzps.pl/pl/zwiazek/wydzialy-i-komisje/komisja-licencyjna/regulaminy-wydawania-licencji>, dostęp online: 22.05.2024 r.

⁵⁰⁰ Wprowadzenie informacyjne dotyczące zasad ubiegania się o licencję dla podmiotów sportowych Polskiego Związku Piłki Siatkowej, zob. <https://www.pzps.pl/pl/zwiazek/wydzialy-i-komisje/komisja-licencyjna/regulaminy-wydawania-licencji>, dostęp online: 22.05.2024 r., dalej jako: „Wprowadzenie informacyjne”.

⁵⁰¹ Regulamin wydawania licencji klubowych na sezon 2023/2024, zob.

<https://www.pzps.pl/pl/zwiazek/wydzialy-i-komisje/komisja-licencyjna/regulaminy-wydawania-licencji>, dostęp online: 22.05.2024 r.

rozpoznająca odwołania Komisja Dyscyplinarna Związku Piłki Ręcznej w Polsce⁵⁰². W przypadku licencji trenerskich może to być Dyrektor Sportowy Związku Piłki Ręcznej w Polsce, a w drugiej instancji Komisja Odwoławcza Związku Piłki Ręcznej w Polsce⁵⁰³. Nie mnożąc dalszych przykładów takich organów, jak widać, rozpoznawanie spraw licencyjnych w polskich związkach sportowych jest najczęściej przekazywane do dyspozycji dedykowanych organów polskich związków sportowych. Jak się wydaje, rozwiązanie, gdzie funkcjonuje szczególnie organ zajmujący się sprawami licencyjnymi, świadczy o próbie profesjonalizacji działalności organizatorskiej polskiego związku sportowego.

Niezależnie od powyższego zauważyć trzeba, że podmiotami rozpoznającymi sprawy licencyjne mogą być także inne podmioty. Zdarza się, że do weryfikacji spraw licencyjnych na ścieżce zaskarżenia, dedykowane będą sądy polubowne. Tak przykładowo jest w Polskim Związku Piłki Nożnej, gdzie Piłkarski Sąd Polubowny rozpoznaje skargi jako, można powiedzieć, trzecia instancja⁵⁰⁴. Sprawy te co prawda nie są rozpoznawane w oparciu zapis na sąd polubowny, ale z mocy przepisów wewnętrznych dedykowane zostały temu sądowi polubownemu.

Idąc kolejno tokiem instancji należałoby wskazać, że sprawy licencyjne są rozpoznawane także przez sądy powszechne w ramach wspomnianego już powództwa o ustalenie stosunku prawnego lub prawa⁵⁰⁵. Rozstrzygnięcie sądu może zastąpić decyzję polskiego związku sportowego w przedmiocie licencji. Jeśli polski związek sportowy nie przyzna licencji – przykładowo licencji klubowi sportowemu czy trenerowi – możliwym jest, że posiadanie licencji ustali sąd w ramach władczego rozstrzygnięcia. W takim zakresie obecnie sądy powszechne można uznać za podmioty udzielające licencje, w tym znaczeniu, że są umocowane do orzekania w zakresie posiadanego przez beneficjenta licencji prawa lub stosunku prawnego. Można rozważać także rozpoznawanie spraw licencyjnych przez sądy administracyjne, niemniej mając na względzie aktualną linię orzeczniczą oraz przedstawione

⁵⁰² Regulamin przyznawania licencji dla klubów piłki ręcznej, stanowiący załącznik nr 6 do uchwały Nr 35/2023 Zarządu Związku Piłki Ręcznej w Polsce z dnia 28 lipca 2023 r., zob. https://zprp.pl/wp-content/uploads/2023/02/Statut_tekst-jednolity_wersja-na-stron_RC.BES_.pdf, dostęp online: 22.05.2024 r.

⁵⁰³ Regulamin wydawania licencji sędziowskich w ZPRP, zatwierdzony uchwałą nr 21/24 z dnia 27 marca 2024 roku, zob. https://zprp.pl/wp-content/uploads/2024/04/REGULAMIN-wydawania-licencji-trenerskich-w-ZPRP-zmiany-20.03.2024-Wybitny-Zawodnik_25-03.pdf, dostęp online: 22.05.2024 r.

⁵⁰⁴ Uchwała nr 111/39 z dnia 9 października 2021 roku Zarządu Polskiego Związku Piłki Nożnej w sprawie przyjęcia Regulaminu Piłkarskiego Sądu Polubownego PZPN, zob. https://cdn.laczynaspilka.pl/advertisement/upload/prod/373290_Uchwa%C5%82a%20nr%20XIII%20177.pdf, dostęp online: 22.05.2024 r.

⁵⁰⁵ Zob. postanowienie Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia z dnia 12 grudnia 2016 roku, sygn. III C 105/16, wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 6 marca 2018 roku, sygn. III C 551/17 oraz wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 29 listopada 2018 roku, sygn. VI ACa 356/18.

wcześniej stanowisko przedstawicieli doktryny, *de lege lata* sądy administracyjne nie rozpoznają postępowań w przedmiocie ustalenia prawa do licencji.

Wreszcie wskazać trzeba, że licencje mogą być udzielane także przez inne organizacje sportowe, niebędące polskimi związkami sportowymi. Oczywiście, przyznawanie licencji będzie odbywało się poza normą z art. 13 ust. 1 pkt 2 u.s., bowiem kompetencja w tym zakresie należy wyłącznie do polskich związków sportowych, jednak w praktyce systemy licencyjne tworzone poza działalnością polskich związków sportowych mogą funkcjonować. Dobrym tego przykładem jest Polski Związek Kiteboardingu. Choć jego nazwa może mylić i sugerować, że Polski Związek Kiteboardingu jest polskim związkiem sportowym, to formalnie tego rodzaju związkiem nie jest i nie uzyskał decyzji w przedmiocie wyrażenia zgody na utworzenie polskiego związku sportowego⁵⁰⁶. Polski Związek Kiteboardingu przewiduje jednak licencje uprawniające do udziału w sporcie kiteboardingowym⁵⁰⁷, a także licencje instruktorskie, czy licencje dla szkół kiteboardingowych⁵⁰⁸.

3. Systemy licencyjne w polskich związkach sportowych.

W niemal każdym polskim związku sportowym funkcjonuje odrębny system licencyjny, obejmujący udzielanie uprawnień klubom sportowym, zawodnikom, trenerom, sędziom sportowym oraz innym podmiotom. Tworzenie systemów licencyjnych należy do sfery autonomii polskich związków sportowych i mogą one kształtować je wedle własnego uznania w ramach dysponowanych praw wyłącznych, w szczególności prawa do tworzenia reguł sportowych i organizacyjnych⁵⁰⁹. Historycznie kwestia tworzenia systemów licencyjnych wyglądała nieco inaczej niż występuje obecnie. W poprzednio obowiązującej ustawie, a to ustawie o sporcie kwalifikowanym, prawodawca co prawda odsyłał adresatów tego aktu prawnego do wewnętrznych regulacji polskiego związku sportowego, jednak wskazywał wówczas na rodzaje licencji i stworzył system zaskarżania rozstrzygnięć w takich sprawach do sądów administracyjnych. Aktualne regulacje prawa powszechnie obowiązującego nie zawierają jakichkolwiek regulacji dotyczących systemów licencyjnych, a pełną swobodę w zakresie ich kreowania pozostawiają polskim związkom sportowym. *De lege lata* zrezygnowano z tworzenia nawet ram systemów licencyjnych, odstępując równocześnie od

⁵⁰⁶ Zob. <https://www.gov.pl/web/sport/polskie-zwiazki-sportowe2>, dostęp online: 22.05.2024 r.

⁵⁰⁷ Statut Polskiego Związku Kiteboardingu, zob. <https://pzkite.org/pzkite/statut-3/>, dostęp online: 22.05.2024 r.

⁵⁰⁸ Zob. <https://pzkite.org/licencja-dla-szkol/>, dostęp online: 22.05.2024 r.

⁵⁰⁹ W. Cajsel, *Ustawa...*, s. 112-113.

ustalenia drogi sądowej w zakresie zaskarżania rozstrzygnięć podejmowanych przez polskie związki sportowe w sprawach licencyjnych. Ustawodawca nie wprowadza aktualnie bezpośredniej dyspozycji prawnej dającej polskiemu związkowi sportowemu możliwość tworzenia systemów i reguł licencyjnych, ale nadaje uprawnienia te w sposób pośredni, jak wskazano, poprzez możliwość tworzenia wszelkich reguł organizacyjnych, co wynika wprost z przepisu art. 13 ust. 1 pkt 2 u.s.⁵¹⁰ Tworzone przez polskie związki sportowe systemy licencyjne regulują kształty rywalizacji sportowej oraz nadają im ramy organizacyjne. Uprawnienia te wynikają z posiadanych przez polskie związki sportowe praw wyłącznych i ich autonomii w tym zakresie⁵¹¹.

Tworzenie przez polskie związki sportowe systemów licencyjnych ma doniosłe znaczenie w szczególności dla funkcjonowania sportu profesjonalnego. Systemy licencyjne i regulowanie w ich ramach zasad dotyczących przyznawania i pozbawiania uprawnień na udział we współzawodnictwie sportowym organizowanym przez polski związek sportowy, kształtuje niewątpliwie otoczenie prawne podmiotów występujących w ruchu sportowym. Nie ulega bowiem wątpliwości, że możliwość udziału we współzawodnictwie sportowym jest uzależniona od uzyskania uprawnienia w postaci licencji⁵¹². Niemożliwym jest chociażby branie udziału w rozgrywkach ligowych przez klub, który licencji nie uzyska. Wprowadzenie zasad i podstaw udzielania licencji oraz stworzenie przez polski związek sportowy procedury licencyjnej stanowi system licencyjny. Choć niniejsza dysertacja skupia się przede wszystkim na unormowaniach prawa polskiego w zakresie dotyczącym licencji sportowej, to jednak nie sposób pominąć w tym miejscu akt prawny w postaci Białej Księgi na temat Sportu. Z jego treści płyną bowiem istotne wytyczne związane z tworzeniem systemów licencyjnych oraz stawiane są cele, które systemy licencyjne mają za zadanie realizować. Prawodawca europejski w dokumencie tym wskazuje: *„Komisja uznaje przydatność skutecznych systemów licencyjnych dla zawodowych klubów sportowych na poziomie europejskim i krajowym jako narzędzia propagowania dobrego zarządzania w sporcie. Systemy licencji mają ogólnie na celu zapewnienie, że kluby sportowe będą przestrzegały tych samych podstawowych przepisów dotyczących zarządzania finansowego i przejrzystości, jednakże mogą również objąć przepisy dotyczące dyskryminacji, przemocy, ochrony nieletnich i treningów. Tego rodzaju systemy muszą być zgodne z przepisami dotyczącymi konkurencyjności i rynku wewnętrznego, jak*

⁵¹⁰ Rozstrzygnięcie nadzorcze Nr NPII.4131.1.892.2019 Wojewody Śląskiego stwierdzające nieważność całości uchwały Nr XV/117/2019 Rady Gminy Gierałtowiec z dnia 20 listopada 2019 r. w sprawie określenia zasad i trybu przyznawania, pozbawiania oraz wysokości stypendiów sportowych, Dz. Urz. Woj. Śląsk. z 2019, poz. 9310.

⁵¹¹ M. Biliński, *Sport elektroniczny. Charakter prawny*, Legalis, dostęp online: 22.05.2024 r.

⁵¹² W. Górny, *Zakres...*, s. 30.

również nie mogą wykraczać poza niezbędne ramy realizacji zgodnych z prawem celów związanych z odpowiednią organizacją oraz prowadzeniem działalności sportowej”⁵¹³. Jak widać, ówczesnie funkcjonująca Komisja Wspólnot Europejskich osadzała funkcjonowanie sportu na systemach licencyjnych zapewniających, transparentność, konkurencyjność, równe traktowanie i proporcjonalność.

Oczywistym jest, że systemy licencyjne w poszczególnych polskich związkach sportowych mogą się różnić, co zresztą zostanie zobrazowane w ostatnim rozdziale niniejszej dysertacji. Choć nie jest to regułą, to im większy polski związek sportowy lub im szerszy jest zakres jego działalności oraz powszechność danego sportu, tym systemy licencyjne pozostają bardziej rozbudowane i złożone. Nierzadko bardziej skomplikowane systemy licencyjne występują w sportach, w których utworzono ligi zawodowe, jak chociażby w Polskim Związku Piłki Nożnej, czy w Związku Piłki Ręcznej w Polsce⁵¹⁴. W polskich związkach sportowych, w których działają ligi zawodowe często wprowadza się właśnie dodatkowe kryteria w ramach systemów licencyjnych, w szczególności związane z transparentnością finansów, czy zapewnieniem odpowiedniej infrastruktury sportowej i zaplecza technicznego⁵¹⁵.

W związku z profesjonalizacją sportu, ale także ze względu na coraz większą powszechność sportu w mediach, w szczególności w telewizji, polskie związki sportowe często dążą do tworzenia rozbudowanych systemów licencyjnych w celu zwiększenia popularności danego sportu. Przejawia się to chociażby w wyśrubowanych warunkach licencyjnych, które muszą spełniać kluby sportowe, aby uzyskać uprawnienie do udziału w rozgrywkach współzawodnictwa sportowego. Sytuacje takie występują zwłaszcza, gdy w systemach licencyjnych tworzy się złożone i skomplikowane warunki infrastrukturalne, które kluby sportowe muszą spełnić. W ostatnich latach można nawet zaobserwować, że w niektórych polskich związkach sportowych systemy licencyjne są dostosowywane do potrzeb telewizji, która transmituje rozgrywki sportowe. Przykładowo w Polskim Związku Motorowym systemy licencyjne obejmują kryteria infrastrukturalne. Klub żużlowy biorący udział w rozgrywkach musi zapewnić dostosowane do potrzeb telewizji oświetlenie, stanowiska radiowo-telewizyjne, parking dla samochodów telewizyjnych i radiowych, czy w kwestiach ściśle technicznych, zapewnić przepusty dla okablowania telewizyjnego⁵¹⁶. Jak widać warunki licencyjne tak

⁵¹³ Biała księga na temat sportu z dnia 11 lipca 2007 roku (przedstawiona przez Komisję) {SEC(2007) 932} {SEC(2007) 934} {SEC(2007) 935} {SEC(2007)936}.

⁵¹⁴ E. J. Krześniak, *Ustawa...*, s. 235-236.

⁵¹⁵ E. J. Krześniak, *Kluby i organizacje...*, s. 470.

⁵¹⁶ Załącznik nr 3 – Kryteria dot. Infrastruktury – do Regulaminu przyznawania, odmowy przyznania i pozbawiania licencji uprawniających do udziału we współzawodnictwie sportowym w sporcie żużlowym dla

rozbudowane dostosowane są do potrzeb telewizyjnych. Podobnie Polski Związek Piłki Nożnej w Podręcznikach Licencyjnych bardzo rozbudowuje kwestie warunków, które kluby piłkarskie muszą spełniać, na przykład poprzez obowiązek oznakowania miejsc dla fotoreporterów i pracowników technicznych telewizji, stworzenie pomieszczeń dla mediów, przygotowanie stanowisk niezbędnych do wykonywania konferencji prasowych, czy zapewnienie niezależnych stanowisk dla komentatorów telewizyjnych i radiowych⁵¹⁷. Sytuacja taka nie dziwi, ponieważ wpływy z praw telewizyjnych związanych z transmisjami medialnymi przynoszą ogromne zyski nie tylko polskim związkom sportowym, czy ligom zawodowym, ale przede wszystkim klubom, zawodnikom, a pośrednio także ich kontrahentom, którzy dzięki promocji swoich reklam sponsorskich mogą uzyskać większe zasięgi medialne, zwiększając w ten sposób swój potencjał. We wspomnianych wyżej polskich związkach sportowych kwoty z praw telewizyjnych do podziału pomiędzy kluby oscylowały w dość powiedzieć wysokich sumach. W Polskim Związku Piłki Nożnej, w rozgrywkach organizowanych przez Ekstraklasę Spółkę Akcyjną, w sezonie 2023/2024 do podziału pomiędzy kluby będzie kwota bagatela około 270 milionów złotych⁵¹⁸. W sporcie żużlowym zaś do podziału przeznaczona była kwota ponad 60 milionów złotych⁵¹⁹. Nie dziwi więc, że systemy licencyjne zawierają regulacje i obowiązki bezpośrednio zapewniające wymagania techniczne mediów, a całe systemy licencyjne pozostają mocno obudowane.

Faktem równocześnie jest, że niektóre polskie związki sportowe tworzą systemy licencyjne bardziej rozbudowane i złożone, inne zaś kreują bardzo uproszczone warunki otrzymania licencji. Zawsze jednak systemy licencyjne pozostają dostosowane do realiów danego sportu i okoliczności, a nade wszystko stanowią odpowiedź na bieżące potrzeby zapewnienia odpowiednich standardów działalności sportowej. Nawet paradoksalnie w obszarze tego samego polskiego związku sportowego tworzone są w zakresie niektórych

klubów Ekstraligi oraz I i II ligi żużlowej, zob. https://pzm.pl/pliki/zg/zuzel/2024/regulaminy/zalacznik_nr_3-kryteria_dot_infrastruktury_2024_14.11.2023_clean.pdf, dostęp online: 22.05.2024 r.

⁵¹⁷ Podręcznik Licencyjny dla Klubów Ekstraklasy na sezon 2023/2024 i następne, zob. https://pzpn.pl/public/system/files/site_content/1065/5626-Podrecznik%20Licencyjny%20dla%20Klub%C3%B3w%20Ekstraklasy%20na%20sezon%202023_2024%20i%20nast%C4%99pne.pdf, dostęp online: 22.05.2024 r.

⁵¹⁸ <https://przehladsportowy.onet.pl/pilka-nozna/ekstraklasa/fortuna-270-mln-na-stole-w-ekstraklasie-jest-o-co-walczyz/4wb69e4>, dostęp online: 22.05.2024 r.

⁵¹⁹ <https://przehladsportowy.onet.pl/zuzel/ekstraliga/ekstraliga-oglosila-konkurs-ofert-na-prawa-dopokazywania-zuzla-ile-dostana-kluby/2d4eptj>, dostęp online: 22.05.2024 r.

dyscyplin systemy licencyjne skomplikowane, a w innych dyscyplinach systemy o uproszczonym charakterze⁵²⁰.

Patrząc jednak na systemy licencyjne w polskich związkach sportowych, ustalić przede wszystkim należy, w jakiej formie prawnej systemy licencyjne są tworzone. We wszystkich polskich związkach sportowych, systemy licencyjne są wprowadzane poprzez ich regulacje wewnątrzorganizacyjne. Nie ma obecnie bezpośredniej podstawy wprowadzania systemów licencyjnych w przepisach prawa powszechnie obowiązującego, za wyjątkiem regulacji ustawy o broni i amunicji, która w zakresie pozwolenia na broń dotyczącą strzelectwa sportowego, odsyła do licencji udzielanych przez polskie związki sportowe, a ściślej przez Polski Związek Strzelectwa Sportowego. System licencyjny wypracowany w tymże polskim związku sportowym i nadawanie na jego podstawie uprawnień, stanowi potwierdzenie posiadania kwalifikacji osobistych do posiadania broni⁵²¹. W pozostałych polskich związkach sportowych, wprowadzanie systemów licencyjnych następuje poprzez akty prawa wewnętrznego. Jeśli chodzi o formę prawa wewnętrznego, w przeważającej części mamy do czynienia z regulaminami, uchwałami zarządów polskich związków sportowych lub z załącznikami do takich regulaminów i uchwał⁵²². W orzecznictwie sądów administracyjnych zwraca się przy tym uwagę, że wprowadzenie przez polskie związki sportowe systemów licencyjnych, stanowi domenę ich wewnętrznych uregulowań, z zastrzeżeniem, że regulacje te funkcjonują na zasadzie dobrowolności, co oznacza, że uczestnicy ruchu sportowego w sposób swobodny i nieprzymuszony przystępują i pośrednio akceptują regulacje polskich związków sportowych w tym zakresie, a także biorą udział w postępowaniach licencyjnych, prowadzonych na ich podstawie⁵²³.

Powstaje jednocześnie pytanie, jakie cele stoją u podstaw wprowadzania systemów licencyjnych w polskich związkach sportowych. W pierwszej kolejności należałoby wskazać tutaj, przywołaną już wcześniej profesjonalizację sportu. Można nawet pokusić się o stwierdzenie, że im bardziej złożony system licencyjny i im bardziej rozbudowane są warunki licencyjne, tym większe prawdopodobieństwo zwiększenia profesjonalizacji sportu. Niezależnie od tej okoliczności, systemy licencyjne mają za zadanie zapewnić bezpieczeństwo

⁵²⁰ Przykładem tego może być Polski Związek Motorowy, który wprowadził złożony system licencyjny w sporcie żużlowym, pozostawiając mniej skomplikowane rozwiązania w sporcie samochodowym, motocyklowym i kartingowym.

⁵²¹ C. Kąkol, *Ustawa o broni...*, s. 102.

⁵²² E. J. Krześniak, *Ustawa...*, s. 236.

⁵²³ Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 22 września 2022 roku, sygn. II GSK 1016/22.

obrotu oraz stworzyć warunki dobrego zarządzania w sporcie⁵²⁴. Jasne i klarowne zasady wynikające z systemów licencyjnych, mają przynieść uczestnikom ruchu sportowego pewność prawa i stabilność ich sytuacji oraz funkcjonowania we współzawodnictwie sportowym, a także możliwość dalszego rozwoju.

Co istotne, wdrożenie w polskich związkach sportowych systemów licencyjnych powoduje dokonanie selekcji związanej z przymiotami uczestników ruchu sportowego. W szczególności w polskich związkach sportowych zarysowuje się podział systemów licencyjnych nie tylko ze względu na poziom współzawodnictwa sportowego, powodujący, że dla danej klasy rozgrywkowej mogą obowiązywać inne przepisy licencyjne, ale także względu na płeć. Często wprowadza się oddzielne regulacje dla występujących w sporcie kobiet i mężczyzn, oddzielne dla poszczególnych kategorii wiekowych, czy wreszcie oddzielne ze względu na poziom zaawansowania zawodników. Działania takie nie są jednak przejawem jakiegokolwiek dyskryminacji na etapie tworzenia systemów licencyjnych, ale stanowią przede wszystkim o wyrównywaniu szans podmiotów określonych kategorii, co finalnie prowadzi także do profesjonalizacji rozgrywek sportowych⁵²⁵.

Dodać równocześnie należy, że przepisy prawa powszechnie obowiązującego nie tworzą żadnych zakazów dla podmiotów innych niż polskie związki sportowe w tworzeniu własnych systemów licencyjnych. Oczywiście w przypadku polskich związków sportowych i ich monopolu w danym sporcie wynikającym z praw wyłącznych, ingerencja w nadawanie uprawnień do udziału we współzawodnictwie sportowym jest silniejsza i bardziej trwała, tym niemniej dopuszczalne jest tworzenie systemów licencyjnych w prywatnych organizacjach sportowych⁵²⁶. W ostatnim czasie coraz bardziej popularne stają się sporty walki oraz sporty siłowe, w których powstają organizacje niebędące polskimi związkami sportowymi. Mimo to, wprowadzają one własne systemy licencyjne, tworząc je wedle własnego uznania⁵²⁷. Wskazać jednak trzeba, że w ostatnich latach systemy licencyjne pozostające poza sferą polskich związków sportowych są krytykowane, a to z uwagi na brak ścisłego nadzoru, jak ma to miejsce przy polskich związkach sportowych, chociażby poprzez nadzór ministra właściwego do spraw

⁵²⁴ B. Rischka-Słowik, *Konstytucja sportu w Unii Europejskiej*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2014, s. 46.

⁵²⁵ B. Rischka-Słowik, *Konstytucja...*, s. 46-47.

⁵²⁶ M. Biliński, *Sport...*, Legalis, dostęp online: 22.05.2024 r.

⁵²⁷ Przykładowo w Polskiej Federacji Sztuk i Sportów walki (zob. <https://federacjassw.pl/dokumenty/>, dostęp online: 22.05.2024 r.), czy w Polskiej Federacji Sportów Odważnikowych (zob. <https://www.sportyodwaznikowe.pl/licencje-zawodnicze/>, dostęp online: 22.05.2024 r.) wprowadzono samodzielne systemy licencyjne, nadające uprawnienia uczestnikom ruchu sportowego do udziału we współzawodnictwie sportowym.

kultury fizycznej, czy poprzez poddanie polskich związków sportowych kontroli Polskiej Agencji Antydopingowej, co pozostaje poza sferą podmiotów innych niż polskie związki sportowego.

Pozostając przy kwestii związanej z nadzorem, w literaturze przedmiotu wskazuje się, że systemy licencyjne w polskich związkach sportowych stanowią instrument nadzorowania przez polski związek sportowy sportu zorganizowanego w danej dyscyplinie sportu⁵²⁸. Systemy te pełnią jednocześnie funkcję gwarancyjną. Uczestnik ruchu sportowego zapoznaje się bowiem z regulacjami wewnętrznymi funkcjonującymi w ramach systemów licencyjnych, a które to regulacje pozostają co do zasady równe i transparentne dla danej kategorii podmiotów ubiegających się o licencje. Systemy licencyjne dają jednocześnie rękojmię prawidłowej organizacji i przebiegu współzawodnictwa sportowego, a swoim zakresem mogą przypominać restrykcje dotyczące niektórych wolnych zawodów⁵²⁹. Nie stanowią jednak, jak się wydaje, obostrzeń nadmiernych. Wdrożenie systemów licencyjnych i stworzenie w tym zakresie nadzoru ma także za zadanie ochronę sportu przed czynnikami pozasportowymi, a w konsekwencji zapewnienie podstawowych i minimalnych uwarunkowań w zakresie zarządzania i organizacją sportu, a także ochroną sportu w wymiarze fiskalnym, ze szczególnym uwzględnieniem uczestników ruchu sportowego⁵³⁰. Zaznaczyć wypada, że dokonując przeglądu systemów licencyjnych w polskich związkach sportowych, w aspekcie finansowym chronieni pozostają nie tylko uczestnicy ruchu sportowego w postaci zawodników, klubów, trenerów i innych podmiotów, ale także podmioty i osoby trzecie. Podstawy aksjologiczne kreowania systemów licencyjnych mają u źródła także wprowadzenie zasad ochrony wierzycieli przed ewentualną niewypłacalnością klubów oraz innych podmiotów⁵³¹. W doktrynie prawa sportowego dodaje się przy tym, że na systemy licencyjne składa się zestaw kryteriów licencyjnych. Kryteria te zapewniają przejrzystość zarządzania rozgrywkami sportowymi oraz transparentność spraw finansowych, jak i promują rozwój infrastrukturalny wśród uczestników ruchu sportowego⁵³².

Mając na uwadze powyższe, nie ulega wątpliwości, że potrzeba funkcjonowania w sporcie systemów licencyjnych jest potrzebą pierwszorzędą, w szczególności w sporcie profesjonalnym i zorganizowanym – zwłaszcza pod egidą polskich związków sportowych.

⁵²⁸ M. Matuszak, *Umowa o pracę...*, s. 118.

⁵²⁹ *Ibidem*, s. 120.

⁵³⁰ M. Badura, H. Basiński, G. Kałużny, M. Wojcieszak, *Ustawa...*, Warszawa 2011, s. 40.

⁵³¹ R. Adamus, *Niewypłacalność...*, s. 111.

⁵³² S. Fundowicz, *Prawo...*, s. 67.

Normowane w systemach licencyjnych wymagania dla uczestników ruchu sportowego, poprzez obowiązki związane z zapewnieniem wiarygodnych i przejrzystych finansów, prawidłowego funkcjonowania infrastruktury sportowej, są elementem wpływającym na prawidłowe działanie mechanizmów konkurencyjnych w świecie sportu⁵³³. Dodatkowo ujednolicenie jasnych i klarownych zasad dostępu do współzawodnictwa sportowego dla uczestników ruchu sportowego jest działaniem ważnym z perspektywy pewności co do prawa dla podmiotu ubiegającego się o licencję sportową. Można postawić nawet miejsce tezę, że brak systemów licencyjnych w polskich związkach sportowych mógłby doprowadzić do chaosu organizacyjnego i zaburzenia podstawowych zasad rywalizacji sportowej, która w założeniu powinna być oparta na równości uczestników pod względem prawnym i faktycznym.

4. Charakterystyka postępowań licencyjnych.

Postępowania w sprawach licencyjnych stanowią ważną część tworzonych przez polskie związki sportowe systemów licencyjnych. Konstrukcja postępowań licencyjnych oraz ich przebieg mogą rzutować w dużej mierze na próbę skonstruowania charakteru prawnego samej licencji sportowej. Nie ulega bowiem wątpliwości, że struktura postępowania oraz możliwe do stosowania w jego ramach środki prawne mogą sugerować, z jakim modelem licencji (prywatnoprawnym czy publicznoprawnym) mamy do czynienia.

Na wstępie opisu postępowań licencyjnych należałoby wskazać, że procedury te prowadzą do nadawania uprawnień uczestnikom ruchu sportowego do udziału we współzawodnictwie sportowym. W pierwszej kolejności zaznaczyć trzeba, że postępowania licencyjne rozpoczynają swój bieg co do zasady wskutek złożenia stosownego wniosku. Oczywiście dotyczy to spraw związanych z przyznaniem licencji sportowej. W przypadku prowadzenia postępowań w przedmiocie pozbawienia licencji sportowej, postępowania takie inicjowane są z urzędu przez polskie związki sportowe, najczęściej w przypadku deliktów dyscyplinarnych skutkujących możliwością pozbawienia uczestnika ruchu sportowego licencji albo jej cofnięcia⁵³⁴. Słowem, nadawanie uprawnień następować będzie z inicjatywy beneficjenta licencji, zaś utrata takich uprawnień najczęściej będzie inicjowana przez polskie związki sportowe i ich organy z urzędu.

⁵³³ Por. E. J. Krześniak, *Kluby i organizacje...*, s. 454-455.

⁵³⁴ P. Sławicki, P. Sławicki, *Odpowiedzialność...*, s. 70-72.

Procedury licencyjne określają także przede wszystkim organy odpowiedzialne za prowadzenie postępowań i przyznawanie oraz pozbawianie licencji sportowych. Jak wspomniano, choć formalnie prowadzenie postępowań licencyjnych jest domeną polskich związków sportowych, to podmiotami odpowiedzialnymi za te procedury w polskich związkach sportowych pozostają ich organy, zespoły, komisje, czy regionalne oddziały polskich związków sportowych. W przypadku postępowań dyscyplinarnych prowadzących do pozbawienia licencji, postępowania w tym zakresie bywają prowadzone przez organy dyscyplinarne⁵³⁵. Podmiotami uczestniczącymi w postępowaniach licencyjnych pozostawać mogą kluby sportowe, zawodnicy, sędziowie lub kandydaci na sędziów sportowych, trenerzy lub aspirujący trenerzy oraz instruktorzy, kandydaci na agentów sportowych, czy inne osoby lub podmioty, którym uprawnienia licencyjne mogą być nadawane. Pozostają oni równocześnie stroną postępowań licencyjnych, co wiąże się z przydzieleniem im określonych w przepisach wewnętrznych praw.

Badając charakterystykę postępowań licencyjnych w różnych polskich związkach sportowych, można zaobserwować, że ograniczają się one najczęściej do dwóch instancji. Oczywiście, mogą zdarzać się wyjątki, jak na przykład w Polskim Związku Piłki Nożnej, którego regulacje wewnętrzne dopuszczają możliwość kwestionowania ostatecznych decyzji rozpoznawanych podejmowanych przez Komisję Odwoławczą do Spraw Licencji Klubowych poprzez skargę do Piłkarskiego Sądu Polubownego⁵³⁶. Tym niemniej pomimo wyjątków, postępowania w sprawie licencji sportowej cechują się z zasady dwuinstancyjnością, przy czym orzeczenie organu drugiej instancji otrzymuje przymiot ostateczności⁵³⁷. Wieloinstancyjność takich postępowań chroni przede wszystkim przed jednostronnymi i arbitralnymi rozstrzygnięciami, a także zapewnia podmiotom biorącym udział w postępowaniu licencyjnym możliwość obrony praw⁵³⁸. Dodać należy, że choć tok instancji przed polskim związkiem sportowym może zakończyć się na drugiej lub kolejnej instancji, to jak wykazano wcześniej, uczestnikom ruchu sportowego przysługują uprawnienia związane z prawem do sądu na

⁵³⁵ E. J. Krześniak, *Kluby i organizacje...*, s. 470.

⁵³⁶ Podręcznik Licencyjny dla Klubów Ekstraklasy na sezon 2023/2024 i następne, zob. https://pzpn.pl/public/system/files/site_content/1065/5626-Podrecznik%20Licencyjny%20dla%20Klub%C3%B3w%20Ekstraklasy%20na%20sezon%202023_2024%20i%20nast%C4%99pne.pdf, dostęp online: 22.05.2024 r.

⁵³⁷ E. J. Krześniak, *Kluby i organizacje...*, s. 470.

⁵³⁸ D. Lis-Staranowicz, *Konstytucyjne środki ochrony wolności i praw* [w:] red. M. Chmaj, *Wolność i prawa człowieka w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej*, Oficyna a Wolters Kluwer Business, Warszawa 2008, s. 206-207.

podstawie przepisów powszechnie obowiązujących, w szczególności powództwo o ustalenie stosunku lub prawa na podstawie art. 189 k.p.c.⁵³⁹

W postępowaniach licencyjnych w polskich związkach sportowych rzadko obserwuje się tworzenie zasad ogólnych takich postępowań, jak ma to miejsce w wielu procedurach – w tym w postępowaniach karnym, administracyjnym, czy cywilnym. Brak uregulowania takich zasad w przepisach proceduralnych nie oznacza jednak, że nie ma jakichkolwiek norm, którymi kierują się polskie związki sportowe. Często jednak mamy do czynienia z zasadami o ogólnym charakterze wynikającym ze statutów polskich związków sportowych i celów, które polskie związki sportowe realizują, choć nie są to zasady czysto procesowe.

Przyglądając się konstrukcjom postępowań licencyjnych w polskich związkach sportowych można dostrzec wyraźne odwzorowanie regulacji znanych procedurom cywilnym i administracyjnym. Po częstokroć procedury licencyjne zawierają unormowania dotyczące terminów czy doręczeń. Zdarza się, że przepisy wewnętrzne polskich związków sportowych w zakresie postępowań licencyjnych wskazują terminy załatwienia spraw. Choć bywają one inne niż w chociażby w przepisach Kodeksu postępowania administracyjnego, to fakt ich wyznaczania może sugerować przeciętnemu obserwatorowi zbliżenia tych procedur do spraw administracyjnych.

W niektórych polskich związkach sportowych w ramach procedur spotyka się także regulacje dotyczące postępowania dowodowego. Przede wszystkim jednak procedury licencyjne określają sposób konstruowania wniosków o przyznanie licencji oraz ujawniają wykaz dokumentów i dowodów niezbędnych dla pozytywnego rozpoznania wniosku. Jasne przedstawienie w procedurach wytycznych dotyczących zawartości wniosku oraz wskazanie dokumentów niezbędnych do wykazania przez uczestników ruchu sportowego stanowi o ujednoczeniu i unifikacji zasad wobec wszystkich podmiotów, co minimalizuje ryzyko dowolności decyzji licencyjnej i tworzy obiektywne kryteria nadawania uprawnień – obowiązujące w równym stopniu wszystkich beneficjentów licencji⁵⁴⁰. W postępowaniach licencyjnych nie spotyka się raczej przepisów dotyczących zawieszania postępowań.

Kluczowe znaczenie dla przypisania charakteru prawnego licencji sportowej mają jednak rozstrzygnięcia wydawane w ramach postępowań licencyjnych. W zdecydowanej większości polskich związków sportowych można zaobserwować, że orzeczenia wydawane są

⁵³⁹ Por. M. Badura, H. Basiński, G. Kałużny, M. Wojcieszak, *Ustawa...*, s. 68-73.

⁵⁴⁰ B. Rischka-Słowik, *Konstytucja...*, s. 46-47.

w formie decyzji lub postanowień. Decyzje dotyczą rozstrzygnięć merytorycznych, zaś postanowienia rozstrzygnięć wpadkowych i technicznych. Weryfikując jednak wydawane w postępowaniach licencyjnych decyzje oraz bacząc na ich konstrukcję, nie można powiedzieć, że stanowią one decyzje administracyjne w rozumieniu Kodeksu postępowania administracyjnego. Oczywiście, w literaturze przedmiotu zarysowują się poglądy opowiadające się za przyjęciem, że licencja sportowa jest decyzją administracyjną, jednak prymat cywilnoprawnej koncepcji licencji nad tymi poglądami przeważa⁵⁴¹. Patrząc *stricte* na Kodeks postępowania administracyjnego, do elementów decyzji administracyjnej zalicza się: oznaczenie organu administracji publicznej, datę wydania, oznaczenie strony lub stron, powołanie podstawy prawnej, rozstrzygnięcie, uzasadnienie faktyczne i prawne, pouczenie, czy i w jakim trybie służy od niej odwołanie oraz o prawie do zrzeczenia się odwołania i skutkach zrzeczenia się odwołania, podpis z podaniem imienia i nazwiska oraz stanowiska służbowego pracownika organu upoważnionego do wydania decyzji oraz ewentualne pouczenie o dopuszczalności wniesienia powództwa, sprzeciwu od decyzji lub skargi oraz wysokości opłaty od powództwa lub wpisu od skargi lub sprzeciwu od decyzji. Weryfikując postępowania licencyjne w polskich związkach sportowych, w tym opisanych szczegółowo w ostatnim rozdziale niniejszej dysertacji, przepisy licencyjne niektórych polskich związków sportowych wymieniają niektóre z powyższych elementów decyzji. Nie dziwi więc, że co jakiś czas wśród przedstawicieli doktryny prawa sportowego pojawiają się głosy o zbliżeniu rozstrzygnięć licencyjnych do decyzji administracyjnej, w szczególności jeśli charakterystyka postępowań licencyjnych do takich wniosków zbliża. Elementy konstrukcyjne decyzji administracyjnej stanowią o tym, że jest to rozstrzygnięcie jednostronne i władcze⁵⁴². Do podobnych wniosków można dojść analizując strukturę decyzji wydawanych w toku postępowań licencyjnych, bowiem rozstrzygnięcia licencyjne w sposób jednostronny kształtują sytuację prawną uczestników ruchu sportowego, nadając bądź odmawiając nadania im uprawnień na udział we współzawodnictwie sportowym⁵⁴³. Decyzje licencyjne jako rozstrzygnięcia władcze podporządkowują także uczestników ruchu sportowego przepisom federacji sportowych⁵⁴⁴.

⁵⁴¹ A. Górski, *Odpowiedzialność odszkodowawcza polskich związków sportowych w przypadku błędów popełnionych przy powoływaniu kadry narodowej*, Przegląd Sądowy, nr listopad-grudzień 2016, s. 141-143.

⁵⁴² B. Adamiak [w:] B. Adamiak, J. Borkowski, *Postępowanie...*, s. 122.

⁵⁴³ W. Górny, *Zakres...*, s. 30.

⁵⁴⁴ A. Wach, *Znaczenie koncepcji pluralizmu prawnego i lex mercatoria dla rozwoju pojęcia lex sportiva*, Przegląd Prawa Handlowego, nr grudzień 2023, s. 17.

Postępowania licencyjne, zawierają także przywołane już procedury odwoławcze, które powiązane są z instancyjnością postępowań. Dominującą w polskich związkach sportowych formą zaskarżenia pozostają odwołania od decyzji licencyjnych, choć w praktyce spotyka się także instytucje skargi. Choć na pierwszy rzut oka nomenklatura środka zaskarżenia, jakim jest odwołanie mogłaby zbliżać postępowania licencyjne do postępowań administracyjnych, to jednak w przeważającej większości polskich związków sportowych skarżenie decyzji objęte zostaje odpłatnością. Oczywiście, w postępowaniu sądownoadministracyjnym spotykane są opłaty i wpisy, natomiast odwołania na mocy Kodeksu postępowania administracyjnego co do zasady nie podlegają opłacie⁵⁴⁵. Odpłatność środków zaskarżenia jest za to nieodzownym elementem postępowań cywilnych, tak procesowych jak i nieprocesowych. Innym elementem procedury odwoławczej w sprawach licencyjnych pozostaje kwestia wymogów związanych z zawartością odwołania. W niektórych polskich związkach sportowych, jak na przykład w Polskim Związku Motorowym, wymogi formalne odwołań odzwierciedlają *essentialia negotii* apelacji cywilnej⁵⁴⁶. Z tego względu, choć nazwa środka zaskarżenia może mylić, to jego cechy przypominają raczej instrumenty cywilnoprawnej ochrony.

Pozostając przy kwestii odpłatności wniosków licencyjnych, zauważyć należy, że w praktyce obrotu kwestia ta jest rozwiązywana w różnoraki sposób. Niektóre z polskich związków sportowych wymagają jednorazowych opłat licencyjnych (najczęściej przy kierowaniu wniosku), inne nakazują dokonywania opłat cyklicznych, a w innych jeszcze postępowania licencyjne, jak i samo udzielenie licencji pozostaje nieodpłatne. Licencje mogą być przyznawane terminowo lub bezterminowo. W praktyce działalności polskich związków sportowych wyróżnia się także licencje warunkowe, bezwarunkowe, czy nadzorowane.

Mając na uwadze nakreśloną wyżej charakterystykę postępowań licencyjnych, uzasadnione jest stwierdzenie, że procedury w tym zakresie nie są jednolite i zawierają rozwiązania charakterystyczne zarówno dla postępowań administracyjnych, jak i postępowań cywilnych. Choć należałoby postulować ujednoczenie procedur i wskazanie przez ustawodawcę podstawowych ram regulacji licencyjnych, to jednak nadal należy pamiętać, że polskie związki sportowe dysponują szeroką autonomią organizacyjną. W przywołanym już wcześniej postanowieniu Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 12 grudnia 2016 roku, sygn.

⁵⁴⁵ Choć dodać należy, że zdarzają się postępowania szczególne, w ramach których odwołanie od decyzji pozostaje odpłatne.

⁵⁴⁶ Regulamin przyznawania i pozbawiania licencji uprawniającej kluby do udziału we współzawodnictwie sportowym w sportach motorowych, stanowiący załącznik do Uchwały Zarządu Głównego Polskiego Związku Motorowego z dnia 26 stycznia 2019 roku, zob. https://pzm.pl/pliki/zg/motocykle/rozne/05_01_2023_licencje_klubowe.pdf, dostęp online: 22.05.2024 r.

III C 105/16, zwracano uwagę na zbliżenie charakterystyki postępowań licencyjnych do przepisów procesowego prawa administracyjnego. Co prawda, z zasadniczymi motywami tego judykatu nie sposób się zgodzić (zresztą orzeczenie to było przedmiotem krytyki ze strony orzecznictwa i doktryny), to faktem jest, że autonomia polskich związków sportowych i swoboda kształtowania przez nie otoczenia prawnego prowadzi do stworzenia hybrydy postępowań administracyjnych i cywilnych. Taka charakterystyka postępowania licencyjnego, jak się wydaje, wynika przede wszystkim z braku regulacji prawnej w tym zakresie w ustawie o sporcie i odejścia przez prawodawcę od normowania spraw licencyjnych.

5. Rodzaje licencji sportowych.

De lege lata brak jest wyszczególnienia przez ustawodawcę w prawie polskim rodzajów licencji sportowej. Pod rządami ustawy o sporcie kwalifikowanym, wyróżniano licencje klubowe, zawodnicze, trenerskie oraz sędziowskie⁵⁴⁷. Aktualnie, tworzenie poszczególnych rodzajów licencji zostało zastrzeżone do autonomii polskich związków sportowych, a prawodawca świadomie zrezygnował z uregulowania tej sfery⁵⁴⁸. Krótko mówiąc, to polskie związki sportowe określają, jakich licencji sportowych udzielają.

Analizując regulacje wewnętrzne polskich związków sportowych, wyróżnienie rodzajów licencji może następować zarówno pod kątem podmiotowym jak i przedmiotowym. W znaczeniu podmiotowym najczęściej spotykanymi licencjami są licencje przydzielane podmiotom, które były już wcześniej normowane w ustawie o sporcie kwalifikowanym, a więc chodzi tu o licencje klubowe, zawodnicze, trenerskie i sędziowskie. Dodatkowo, zależnie od specyfiki danego sportu, można napotkać także licencje lekarskie, menadżerskie, czy licencje dla agentów sportowych. Od strony przedmiotowej, w polskich związkach sportowych dostrzec można chociażby licencje terminowe i bezterminowe, albo w przypadku rozbudowanych systemów licencyjnych, licencje bezwarunkowe, warunkowe i nadzorowane⁵⁴⁹.

Ze względu na zakres uregulowania rodzajów licencji sportowej pod kątem podmiotowym, zarówno w aspekcie aktualnych rozwiązań w polskich związkach sportowych,

⁵⁴⁷ W. Cajsels, *Ustawa o sporcie kwalifikowanym...*, s. 58-63, 147-156, 229-250.

⁵⁴⁸ M. Badura, H. Basiński, G. Kałużny, M. Wojcieszak, *Ustawa...*, Warszawa 2011, s. 38-39.

⁵⁴⁹ Takie licencje przykładowo wyróżnia się w sporcie żużlowym w Polskim Związku Motorowym - Regulamin przyznawania, odmowy przyznania i pozbawiania licencji uprawniających do udziału we współzawodnictwie sportowym w sporcie żużlowym dla klubów Ekstraligi oraz I i II Ligi Żużlowej, zob. https://pzm.pl/pliki/zg/prezydialny/2023/regulamin_licencyjny_2024_20.09.2023_clean_.pdf, dostęp online: 22.05.2024 r.

jak i w zakresie historycznym, wynikającym z ustawy o sporcie kwalifikowanym, w niniejszym rozdziale omówione zostaną licencje od strony podmiotowej. Już teraz wskazać należy, że nadawanie uprawnień na udział we współzawodnictwie sportowym ustawowo uregulowane zostało wyłącznie w zakresie działalności trenerów i instruktorów, a w pozostałej części regulacje bazują tutaj na prawie wewnętrznym polskich związków sportowych.

5.1 Licencje dla klubów sportowych.

Jeśli chodzi o pierwszy rodzaj licencji sportowej, licencje mogą być nadawane przez polskie związki sportowe klubom sportowym. Przypomnieć trzeba, że w aktualnym stanie prawnym nie ma definicji klubu sportowego. W przepisie art. 3 u.s. ograniczono się jedynie do wskazania, że działalność sportowa jest prowadzona w szczególności w formie klubu sportowego oraz że klub sportowy posiada osobowość prawną. Klub sportowy może być zatem rozumiany jako podmiot posiadający osobowość prawną wykonujący jakiś rodzaj działalności sportowej⁵⁵⁰. Kluby sportowe stanowią jednocześnie zrzeszenia zawodników biorących udział w rywalizacji sportowej⁵⁵¹. Czasami w praktyce występują sytuacje, że możliwość rywalizacji sportowej przez zawodników będzie wiązała się z koniecznością przynależności do klubu sportowego, a bez członkostwa w klubie sportowym może okazać się niemożliwe otrzymanie licencji zawodniczej⁵⁵².

Wskazać przy tym należy, że samo posiadanie statusu klubu sportowego może być niewystarczające do udziału we współzawodnictwie sportowym. Oczywiście w razie działalności poza strukturami polskich związków sportowych kluby sportowe mogą prowadzić dowolną wręcz działalność (o ile nie będzie ona pozostawać sprzeczna z przepisami prawa), o tyle po częstokroć warunkiem udziału we współzawodnictwie sportowym organizowanym przez polski związek sportowy jest posiadanie licencji klubowej⁵⁵³. Niewystarczającym będzie też samo członkostwo w polskim związku sportowym, ponieważ rodzi ono co najwyżej wewnętrzny stosunek relacyjny pomiędzy polskim związkiem sportowym a klubem

⁵⁵⁰ E. J. Krześniak, *Ustawa...*, s. 61-62.

⁵⁵¹ E. J. Krześniak, *Kluby i organizacje...*, s. 37.

⁵⁵² Przykładowo w Polskim Związku Biathlonu warunkiem otrzymania licencji zawodniczej jest złożenie wniosku przez klub sportowy, do którego przynależy zawodnik - Regulamin Polskiego Związku Biathlonu dotyczący warunków i trybu przyznawania i pozbawiania licencji uprawniające zawodników do udziału we współzawodnictwie sportowym w dyscyplinie sportu biathlon, zob. https://assets-global.website-files.com/638207aee52e44628494052a/655ca9b98d80053ba5a1e0bd_Regulamin-przyznawania-licencji-zawodniczej-2023.pdf, dostęp online: 22.05.2024 r.

⁵⁵³ M. Badura, H. Basiński, G. Kałużny, M. Wojcieszak, *Ustawa...*, s. 38.

sportowym, ale nie kreuje *ex lege* uprawnień do udziału we współzawodnictwie sportowym – uprawnieniem takim będzie licencja klubowa.

Jak już wcześniej wyjaśniono, w aktualnie obowiązujących przepisach ustawy o sporcie brak jest jakiegokolwiek regulacji na temat licencji klubowych. Oznacza to, że wszelkie normy w tym zakresie co do zasady wynikać będą z regulacji wewnętrznych polskich związków sportowych. Odstępstwo od regulacji tej kwestii w przepisach prawa powszechnie obowiązującego było świadomym zabiegiem ustawodawcy, który chciał pozostawić wolność funkcjonowania sportu, oddając część władzy państwowej w ręce federacji sportowych, które we własnym zakresie decydują o przyznawaniu klubom uprawnień licencyjnych⁵⁵⁴. Wskazuje się równocześnie, że pominięcie w regulacji ustawowej spraw związanych z licencjami klubowymi stanowiło odejście od reglamentacji w tym zakresie i spowodowało uproszczenie procedur⁵⁵⁵. Wydaje się jednak, że względem poprzednio obowiązującego stanu prawnego niewiele się zmieniło, gdyż wówczas również w sprawach szczegółów przyznawania licencji, ustawodawca odsyłał do unormowań wewnętrznych polskich związków sportowych, a więc sytuacja w praktycznie pozostawała zbliżona do sytuacji obecnej.

W aktualnym otoczeniu prawnym licencje klubowe można uznawać za uprawnienia wydawane przez polskie związki sportowe na udział we współzawodnictwie sportowym organizowanym przez ten związek⁵⁵⁶. Choć licencja klubowa będzie uprawniała do rywalizacji sportowej pod egidą polskiego związku sportowego, to może ona również zyskiwać na znaczeniu w wymiarze fiskalnym. Nierzadko zdarza się bowiem, że posiadanie licencji klubowej może być warunkiem otrzymania dotacji ze strony jednostek samorządu terytorialnego⁵⁵⁷.

Dodatkowo w doktrynie wskazuje się: *„ustanawianie licencji klubowych i określenie wymogów niezbędnych do jej uzyskania przez kluby pozostaje nadal możliwe i skuteczne – i to zarówno z perspektywy prawa krajowego, jak i wspólnotowego. Co więcej, przy zachowaniu odpowiednich proporcji wprowadzania systemów licencyjnych dla klubów w poszczególnych sportach jest wręcz pożądane i przyczynia się do wyraźnego poprawienia standardów finansowych i organizacyjnych poszczególnych rozgrywek. Licencja stanowić powinna instrument obligacyjny, który wymusza na klubie spełnienie minimalnych kryteriów*

⁵⁵⁴ *Ibidem*, s. 38-39.

⁵⁵⁵ J. Bączyk, *Prawne aspekty działalności...*, s. 214.

⁵⁵⁶ M. Gniatkowski, P. Kokot, *Kluby sportowe i związki sportowe* [w:] red. M. Gniatkowski, *Ustawa...*, s. 32.

⁵⁵⁷ A. Ostrowska, *Dotowanie sportu przez jednostki samorządu terytorialnego*, *Finanse Komunalne*, nr 12/2013, s. 13.

zapewniających bezkolizyjny jego udział w organizowanych rozgrywkach”⁵⁵⁸. Rzeczywiście, badając zakres unormowań w polskich związkach sportowych dotyczących klubów sportowych, w wielu przypadkach od klubów wymaga się spełnienia dodatkowych standardów, w szczególności w aspekcie związanym z prawidłowym funkcjonowaniem korporacyjnym oraz finansowym. Obserwując największe polskie związki sportowe i stworzone przez nie systemy licencji klubowych (opisane szczegółowo w ostatnim rozdziale niniejszej dysertacji), można stwierdzić, że restrykcje nakładane na kluby sportowe sprawdzają się. Oczywiście, zakres ingerencji polskich związków sportowych w prywatnoprawną sferę działalności klubowej może wzbudzać wątpliwości, tym niemniej stawiane polskim związkom sportowym oraz przez polskie związki sportowe cele, wydają się być spełniane. Co raz rzadziej w najbardziej powszechnych sportach słyszy się o ogłaszaniu upadłości przez kolejne kluby profesjonalne, co pozwala na przyjęcie, że systemy licencji klubowych dobrze funkcjonują.

Abstrahując od środków stosowanych przez polskie związki sportowe w zakresie licencji klubowych, należy też zwrócić uwagę na istotny aspekt związany z licencjami klubowymi w kontekście lig zawodowych. Rzecz jasna, podmioty zarządzające ligą zawodową nie będą przyznawały klubom takich licencji, jednak w rozgrywkach prowadzonych w ramach ligi zawodowej nie wszystkie kluby będą mogły brać udział⁵⁵⁹. Licencję uprawniającą do udziału we współzawodnictwie sportowym organizowanym w ramach ligi zawodowej, będą mogły otrzymać wyłącznie kluby prowadzące działalność w formie spółki akcyjnej lub spółki z ograniczoną odpowiedzialnością⁵⁶⁰. Powyższe wynika literalnie z treści art. 15 ust. 3 u.s. Wymogi związane z dopuszczeniem do udziału we współzawodnictwie sportowym poprzez zobowiązanie do występowania w konkretnej formie organizacyjnoprawnej spotkało się z krytyką w doktrynie prawa sportowego⁵⁶¹. Wydaje się jednak, że celem ustawodawcy pozostaje tutaj profesjonalizacja sportu, gdyż działalność spółek prawa handlowego, a także obowiązki rachunkowe tych spółek mogą pozostawiać i zapewniać większą transparentność działań. Dlatego też ligach zawodowych, choć przyznawaniem licencji klubowych nadal zajmują się polskie związki sportowe, nie powinno dziwić, że wymaganiami licencyjnymi w tym zakresie pozostaje występowanie klubu sportowego w odpowiedniej formie organizacyjnoprawnej.

⁵⁵⁸ M. Badura, H. Basiński, G. Kałużny, M. Wojcieszak, *Ustawa...*, Warszawa 2011, s. 40.

⁵⁵⁹ E. J. Krześniak, *Ustawa...*, s. 256.

⁵⁶⁰ Dodać jednak należy, że systemy licencyjne w polskich związkach sportowych, w których powołano ligi zawodowej mogą wymagać występowania wyłącznie w formie spółki akcyjnej.

⁵⁶¹ W. Cajselski, *Ustawa...*, s. 131.

Finalnie w zakresie licencji klubowych trzeba zwrócić uwagę na ich charakter prawny. Mając na uwadze wcześniej poczynione wywody związane z koncepcją licencji sportowej, ale także przeanalizowane regulacje polskich związków sportowych w sferze licencji klubowych, stwierdzić należy, że licencja winna być rozumiana jako stosunek prawny o charakterze wewnętrznym, łączący polski związek sportowy z klubem sportowym przynależącym do tego związku⁵⁶². Stosunek prawny umożliwia udział w danych rozgrywkach w ramach współzawodnictwa organizowanego przez polski związek sportowy. Przypomnieć w tym miejscu należy, że większość klubów sportowych prowadzi działalności gospodarcze. Z tego względu licencja klubowa dopuszczająca do współzawodnictwa sportowego będzie bezwzględnie związana także ze zwiększeniem potencjału gospodarczego klubu sportowego. Sama przecież organizacja zawodów sportowych czy meczów i innych rozgrywek stanowi przedmiot działalności gospodarczej klubów sportowych. Licencja klubowa w tym wymiarze ma zatem doniosłe znaczenie prawne, faktyczne i gospodarcze.

5.2 Licencje zawodnicze.

Drugim rodzajem licencji sportowej, o którym należy wspomnieć są licencje zawodnicze. Już teraz wskazać trzeba, że zawodnikami pozostają co do zasady osoby fizyczne. Co do zasady, ponieważ zdarzają się incydentalne przypadki, gdzie licencje zawodnicze będą mogły zostać przyznane nawet osobom prawnym, czego przykładem są normy wewnętrzne Polskiego Związku Motorowego w sportach samochodowych⁵⁶³. Podobnie jak licencje klubowe, licencje zawodnicze były przedmiotem regulacji ustawy o sporcie kwalifikowanym, jednak aktualnie podstawy udzielenia licencji zawodniczych normują poszczególne polskie związki sportowe, które kreują przepisy licencyjne dla zawodników w sposób adekwatny do danego sportu⁵⁶⁴. Prawodawca zrezygnował więc z normowania kwestii związanych z licencjonowaniem zawodników uczestniczących we współzawodnictwie sportowym organizowanym przez polskie związki sportowe⁵⁶⁵. Licencje sportowe dla zawodników udzielane są przez federacje sportowe – w Polsce zwłaszcza przez polskie związki sportowe.

⁵⁶² Tak: M. Badura, H. Basiński, G. Kałużny, M. Wojcieszak, *Ustawa...*, s. 41.

⁵⁶³ Regulamin licencji sportu samochodowego, zob. https://pzm.pl/pliki/zg/samochody/regulamin_licencji_sportu_samochodowego_2024_na_dzien_2024.03.19.pdf, dostęp online: 22.05.2024 r.

⁵⁶⁴ W. Cajsels, *Ustawa o sporcie kwalifikowanym...*, s. 155.

⁵⁶⁵ Rozstrzygnięcie nadzorcze Nr NPII.4131.1.892.2019 Wojewody Śląskiego stwierdzające nieważność całości uchwały Nr XV/117/2019 Rady Gminy Gierałtowice z dnia 20 listopada 2019 r. w sprawie określenia zasad i trybu przyznawania, pozbawiania oraz wysokości stypendiów sportowych, Dz. Urz. Woj. Śląsk. z 2019, poz. 9310.

⁵⁶⁶ M. Biliński, *Sport elektroniczny. Charakter prawny*, Legalis, dostęp online: 22.05.2024 r.

Oprócz dopuszczenia do udziału we współzawodnictwie, w niektórych sportach mogą one umożliwiać zawieranie z klubami kontraktów sportowych⁵⁶⁶.

Choć rzecz mogłaby wydawać się oczywista, że ten rodzaj licencji przyznawany jest zawodnikom, to jednak na tym gruncie zdefiniowania wymaga pojęcie zawodnika. Nie istnieje obecnie w ustawie o sporcie definicja legalna zawodnika, która mogłaby ułatwić rozumienie tego pojęcia. W prawie sportowym zawodnik może być inaczej rozumiany, co jest zależne od kontekstu. W piśmiennictwie zwraca się uwagę, że w sferze zwalczania dopingu w sporcie, należy szeroko konstruować to pojęcie i przyjąć, że zawodnikiem będą osoby biorące udział w sporcie tak profesjonalnym, jak i amatorskim. Zaznacza się, że wadliwe jest przyjęcie, że zawodnikiem jest wyłącznie osoba uczestnicząca we współzawodnictwie sportowym i dysponująca stosowną licencją⁵⁶⁷. Wydaje się jednak, że w zakresie licencjonowania zawodników przez polskie związki sportowe zawodników należy rozumieć jako osoby biorące udział we współzawodnictwie sportowym organizowanym przez te związki, zwłaszcza, że licencja irrelewantnie pozostaje związana z autonomią polskich związków sportowych, a sport amatorski i pozostała aktywność fizyczna, może odbywać się poza właściwością tychże związków. Celem licencjonowania zawodników staje się chęć profesjonalizacji sportu⁵⁶⁸. Licencja zawodnicza jest równocześnie instrumentem, który umożliwia polskim związkom sportowym prowadzenie selekcji osób ubiegających się o możliwość udziału we współzawodnictwie sportowym. Polski związek sportowy uzyskuje sposobność oceny potencjalnych zawodników pod kątem ich zdolności do udziału w rzeczonym współzawodnictwie⁵⁶⁹.

Licencja zawodnicza stanowi uprawnienie dla sportowców na udział we współzawodnictwie sportowym organizowanym przez polski związek sportowy. Ustawodawca odstąpił od reglamentowania wszelkiej aktywności fizycznej, a pozostawił ją wyłącznie w ramach działania polskich związków sportowych. Tym samym aktywność fizyczna sportowców nie będzie podlegała licencjonowaniu. Licencje trzeba będzie uzyskać dopiero w przypadku chęci udziału przez zawodnika w rozgrywkach organizowanych przez polski związek sportowy. Jak wskazuje przy tym M. Matuszak, podstawowym celem licencji

⁵⁶⁶ Decyzja Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów nr DOK-1/2023 z dnia 5 czerwca 2023 roku, zob. https://decyzje.uokik.gov.pl/bp/dec_prez_nsf/0/2DA67204160684ABC12589F8002EFC0F?openDocument&act=Decyzja&mobile=yes, dostęp online: 22.05.2024 r.

⁵⁶⁷ M. Leciak, *Doping w sporcie i jego prawnokarne oceny*, Legalis, dostęp online: 22.05.2024 r.

⁵⁶⁸ B. Rischka-Słowik, *Konstytucja...*, s. 43.

⁵⁶⁹ W. Cajselski, *Podstawy prawne zatrudniania zawodników profesjonalnych*, Wydawnictwo C.H. Beck, Toruń 2004, s. 57.

zawodniczej jest zapewnienie sportowcowi możliwości rywalizacji i współzawodnictwa oraz dopuszczenie go do wszelkich uprawnień nadawanych zawodnikom z mocy przepisów wewnętrznych polskiego związku sportowego⁵⁷⁰. Nadanie licencji zawodniczej ma charakter prawnokształtujący i umożliwia współzawodnictwo sportowe na poziomie ustalonych kwalifikacji. Słowem, skutek nadania licencji, status prawny zawodnika zmienia się, bowiem zyskuje on nowe uprawnienia⁵⁷¹.

Dostęp zawodników do posiadania licencji w danym sporcie zależy od jego specyfiki. W polskich związkach sportowych w wielu przypadkach wprowadzane są restrykcje dotyczące licencji zawodniczych, związane z przymiotami osób ubiegających się o takie licencje. Czasami wymagane jest osiągnięcie przepisanej wieku, czy spełnienie dodatkowych wymagań w postaci złożenia egzaminów teoretycznych i praktycznych. W innych przypadkach licencje zawodnicze nie bywają obciążone zbyt wygórowanymi wymaganiami, choć ponownie zastrzec należy, że zależy to od specyfiki panującej w danej federacji sportowej. Problem związany ze zbyt łatwym dostępem do licencji sportowych pojawił się w czasie wprowadzania restrykcji związanych z pandemią koronawirusa. W początkowej fazie tak zwanego *lockdownu*, większość obywateli w Polsce nie miała możliwości uprawiania aktywności fizycznej, co wzbudzało negatywne nastroje, ale i próby obchodzenia wprowadzanych restrykcji. W domenie publicznej można było wtedy znaleźć wiele poradników dotyczących obejścia wprowadzanych tymczasowo regulacji⁵⁷². Jednym z takich sposobów było uzyskanie licencji zawodniczej w dowolnym polskim związku sportowym. Choć zdarzały się polskie związki sportowe, które wymagały od zawodników aktualnych badań, co należy zaaprobować⁵⁷³, to jednak zaobserwowano zjawisko masowego wzrostu licencji zawodniczych w Polskim Związku Przeciągania Liny⁵⁷⁴. Można w tym miejscu postawić śmiałą tezę, że tego rodzaju działania, choć nie były *expressis verbis* zakazane, to zmierzały do obejścia prawa. Przykłady te ukazały dodatkowo, że brak regulacji kwestii licencji sportowej w przepisach prawa powszechnie obowiązującego może prowadzić do niedających pogodzić się z podstawowymi zasadami prawa skutków. Celem licencji zawodniczej w sporcie uprawianym pod auspicjami polskiego

⁵⁷⁰ M. Matuszak, *Umowa o pracę...*, s. 118.

⁵⁷¹ W. Cajselski, *Podstawy prawne...*, s. 51.

⁵⁷² Zob. <https://www.eska.pl/wiadomosci/jak-uzyskac-licencje-sportowa-instrukcja-krok-po-kroku-ile-kosztuje-aa-HPwR-p581-UUMh.html>, dostęp online: 22.05.2024 r.

⁵⁷³ Zob. <https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/rpo-mst-koronawirus-zwiazki-sportowe>, dostęp online: 22.05.2024 r.

⁵⁷⁴ Zob. <https://www.sport.pl/inne/7,64998,27915892,pzpn-nie-jest-juz-najwiekszym-zwiazkiem-w-polsce-sensacyjny.html>, dostęp online: 22.05.2024 r. zob. <https://gazetakrakowska.pl/nowy-sposob-na-korzystanie-z-silowni-sali-gimnastycznej-lub-basenu-zapisac-sie-do-polskiego-zwiazku-przeciagania-liny-zdjecia/ar/c2-15393827>, dostęp online: 22.05.2024 r.

związku sportowego jest dopuszczenie zawodnika do rzeczywistej rywalizacji sportowej, nie zaś umożliwienie uprawiania zwyczajnej aktywności fizycznej, niepodlegającej reglamentacji, wyłącznie w celu obejścia innych przepisów.

Licencja zawodnicza powinna z zasady pozostawać bez wpływu na sprawy związane z zatrudnianiem zawodników lub nawiązywaniem z nimi innego cywilnoprawnego stosunku. Polskiemu porządkowi prawnemu są znane działania regulacyjne, jak choćby w przypadku wykonywania wolnych zawodów. Systemy licencjonowania zawodników nie stanowią na tyle nadmiernych restrykcji, aby negatywnie oddziaływać na sferę zatrudniania i nawiązywania stosunków prawnych ze sportowcami. Licencje zawodnicze nie utrudniają też ewentualnego wprowadzenia do ustawodawstwa umowy o pracę sportową, na co wskazuje M. Matuszak⁵⁷⁵.

Licencjonowanie zawodników nie tylko przynosi im uprawnienia związane z udziałem we współzawodnictwie sportowym organizowanym przez dany polski związek sportowy, ale nakłada także dodatkowe obowiązki, w szczególności związane z respektowaniem przepisów wewnętrznych polskiego związku sportowego, w tym kreuje równocześnie odpowiedzialność dyscyplinarną zawodników. Licencja zawodnicza tworzy w tym zakresie pomiędzy zawodnikiem a polskim związkiem sportowym stosunek przynależności federacyjnej oraz kreuje więź prawno-organizacyjną pomiędzy nimi⁵⁷⁶. Licencja zawodnicza, choć nadal należy obstawiać przy cywilnoprawnej koncepcji licencji, tworzy swego rodzaju stosunek podporządkowania. Ma on natomiast charakter wewnątrzorganizacyjny i prywatnoprawny.

W kwestii licencji zawodniczych, należy zwrócić uwagę na jeszcze jeden istotny aspekt, a mianowicie na przepis art. 37 ust. 1 u.s. Stosownie do jego treści, zawodnik uczestniczący we współzawodnictwie sportowym organizowanym przez polski związek sportowy jest obowiązany do uzyskania orzeczenia lekarskiego o stanie zdrowia umożliwiającym bezpieczne uczestnictwo w tym współzawodnictwie. Prawodawca nie posługuje się tu bezpośrednio pojęciem licencji lub licencji zawodniczej, jednak skoro wskazuje w tym przepisie nie na członkostwo w klubie bądź polskim związku sportowym, ale na udział we współzawodnictwie organizowanym przez polski związek sportowy, to chodzić tu będzie przede wszystkim o zawodników dysponujących właściwą licencją, bowiem to licencja najczęściej uprawnia zawodników do udziału we współzawodnictwie i rozgrywkach sportowych. Szczegóły związane z pozyskiwaniem orzeczeń lekarskich przez zawodników normuje obecnie

⁵⁷⁵ M. Matuszak, *Umowa o pracę...*, s. 118.

⁵⁷⁶ A. Wach, *Stosunki prawne sportowców ze związkami i federacjami sportowymi* [w:] A. Kijowski, *Status prawny sportowców*, Wydawnictwo Poznańskie, Poznań 2001, 80-83.

Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 22 lipca 2016 roku w sprawie kwalifikacji lekarzy uprawnionych do wydawania zawodnikom orzeczeń lekarskich o stanie zdrowia oraz zakresu i częstotliwości wymaganych badań lekarskich niezbędnych do uzyskania tych orzeczeń⁵⁷⁷. Przyznanie licencji zawodniczej osobie, która posiada aktualne badania lekarskie wydane na podstawie ww. rozporządzenia prowadzi nie tylko do profesjonalizacji sportu, ale ma w założeniu zapobiec sytuacjom, w których we współzawodnictwie sportowym uczestniczy zawodnik mający przeciwwskazania do rywalizacji z przyczyn zdrowotnych. Zawodnik co do zasady nie powinien otrzymać licencji, jeśli decyzją lekarza-orzecznika nie będzie zdolny do uprawiania sportu lub rywalizacji sportowej⁵⁷⁸. Można stwierdzić, że przyznanie licencji sportowej winno być uzależnione od badań lekarskich i pozytywnej oceny lekarza co do udziału zawodnika w uprawianiu sportu w ramach współzawodnictwa⁵⁷⁹. Powinno, ale nie zawsze tak jest. Z uwagi na brak unormowania przez ustawodawcę kwestii licencyjnych, jak wskazuje się w literaturze przedmiotu, w obecnym stanie prawnym otrzymanie licencji, czysto formalnoprawnie, nie jest uzależnione od posiadania orzeczenia lekarskiego. Oczywistym jest, że polskie związki sportowe w ramach uchwalanych przez siebie przepisów wewnątrzorganizacyjnych mogą tworzyć tego rodzaju przesłanki przyznania licencji zawodniczej, jednak ustawowo nie jest to wymogiem⁵⁸⁰. Jest to więc kolejny przypadek praktyczny, który sugeruje, że prawodawca powinien choć w minimalnym stopniu uregulować sprawy licencyjne na poziomie ustawy.

Podsumowując wątek dotyczący licencji zawodniczych, nie ulega wątpliwości, że licencje w tym zakresie stanowią przede wszystkim instrument uprawniający zawodników do udziału we współzawodnictwie sportowym organizowanym przez polski związek sportowy. Choć mogą pozostawać wątpliwości co do ich charakteru prawnego, to mając na uwadze wcześniejsze rozważania, należy uznać je za środek o charakterze cywilnoprawnym. Wydaje się jednak, że mając na względzie wskazane wyżej wywody, zasadnym byłoby choć w niewielkim stopniu, uregulowanie kwestii licencji zawodniczych przez ustawodawcę.

5.3 Licencje trenerskie.

⁵⁷⁷ Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 22 lipca 2016 roku w sprawie kwalifikacji lekarzy uprawnionych do wydawania zawodnikom orzeczeń lekarskich o stanie zdrowia oraz zakresu i częstotliwości wymaganych badań lekarskich niezbędnych do uzyskania tych orzeczeń (tekst jedn. Dz. U. z 2020, poz. 812).

⁵⁷⁸ M. Gniatkowski, R. Rzeszutarski, *Bezpieczeństwo w sporcie* [w:] red. M. Gniatkowski, *Ustawa...*, s. 174-175.

⁵⁷⁹ W. Cajselski, *Ustawa...*, s. 289-290.

⁵⁸⁰ M. Badura, H. Basiński, G. Kałużny, M. Wojcieszak, *Ustawa...*, s. 400.

Kolejnym z najczęściej spotykanych rodzajów licencji sportowej są licencje trenerskie. Rozwiązania prawne w tym zakresie mają doniosłe znaczenie, przede wszystkim z uwagi na fakt, że kwestia uprawnień trenerskich wprowadzona została do przepisów ustawy o sporcie. Prawodawca, choć nie posługuje się tutaj wprost pojęciem licencji, ma na myśli przede wszystkim licencje trenerskie, normowane przez przepisy wewnętrzne polskich związków sportowych, choć dla rzetelności wyводу należałoby wskazać, że w niektórych polskich związkach sportowych, uprawnienia trenerskie nie zawsze nazywane są licencjami⁵⁸¹.

Analizując zagadnienie licencji trenerskich, w pierwszej kolejności należy odnieść się do regulacji ustawowych w tym zakresie. Zgodnie z art. 41 ust. 1 u.s., zorganizowane zajęcia w zakresie sportu w związku sportowym oraz w klubie sportowym uczestniczącym we współzawodnictwie organizowanym przez polski związek sportowy może prowadzić wyłącznie trener lub instruktor sportu w rozumieniu ustawy. Z unormowania tego wynika, że licencja trenerska stanowi uprawnienie do prowadzenia zorganizowanych zajęć i ćwiczeń w klubach sportowych oraz innych organizacjach występujących pod auspicjami polskiego związku sportowego. Przyznanie licencji trenerskiej będzie stanowiło jednocześnie o nadaniu trenerowi lub instruktorowi tytułu zawodowego⁵⁸². Do zadań trenera lub instruktora sportu należy poza prowadzeniem zajęć, także przekazywanie aktualnej wiedzy teoretycznej i praktycznej z zakresu treningu sportowego i współzawodnictwa sportowego w danym sporcie.

Wreszcie wskazać należy, że zgodnie z art. 41 ust. 3 u.s., trenerem lub instruktorem może być osoba, która:

- 1) ukończyła 18 lat,
- 2) posiada co najmniej wykształcenie średnie lub średnie branżowe,
- 3) posiada wiedzę, doświadczenie i umiejętności niezbędne do wykonywania zadań trenera lub instruktora sportu,
- 4) nie była skazana prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo, o którym mowa w art. 46-50, lub określone w rozdziale XIX, XXIII, z wyjątkiem art. 192 i art. 193, rozdziale XXV i XXVI Kodeksu karnego.

⁵⁸¹ Tak przykładowo w Aeroklubie Polskim, w którym dla kadry trenerskiej po prostu nadaje się uprawnienia trenera, zob. https://bip.aeroklub-polski.pl/wp-content/uploads/2014/01/190221-REG-KADRY-TRENERSKIEJ-AP_2019_Uch89_.pdf, dostęp online: 22.05.2024 r.

⁵⁸² M. Gniatkowski, R. Danielczak, *Kwalifikacje zawodowe w sporcie* [w:] red. M. Gniatkowski, *Ustawa...*, s. 192-193.

Mając powyższe na uwadze należy uznać, że choć polskie związki sportowe nadal posiadają autonomię w regulowaniu kwestii wykonywania zawodu trenera, to autonomia ta została ograniczona poprzez wskazaną wyżej regulację. Wynika z tego, że polskie związki sportowe nie są uprawnione do zmiany podstawowych wymagań dla przyznawania licencji trenerskich. Oczywiście kandydatom na trenerów i instruktorów mogą być stawiane przez polskie związki sportowe inne jeszcze wymogi, niemniej te wynikające z art. 41 ust. 3 u.s. są wytycznymi minimalnymi. Dodać przy tym należy, że w orzecznictwie sądów powszechnych w zakresie związanym z wykonywaniem zawodu trenera pojawił się pogląd odmienny, mówiący o tym, że prawa wyłączne, którymi dysponuje polski związek sportowy na mocy art. 13 ust. 1 u.s., nie mogą wyłączać konstytucyjnej zasady wolności wykonywania zawodu, o której mowa w art. 65 ust. 1 Konstytucji RP. Chodzi tutaj przede wszystkim o ograniczanie w wykonywaniu zawodu trenera ze względu na klasy trenerskie. Rzeczywiście do 23 sierpnia 2013 roku w ustawie o sporcie obowiązywała regulacja, która dzieliła trenerów na poszczególne klasy. Z unormowania takiego jednak w późniejszym czasie zrezygnowano. W swoim judykacie Sąd Apelacyjny w Warszawie podkreślił, że wobec takiej zmiany i odstępstwa ustawodawcy od podziału trenerów na klasy, niedopuszczalne staje się czynienie tego w przepisach wewnętrznych polskich związków sportowych⁵⁸³. Takie rozumienie przepisów ustawy o sporcie w zakresie licencjonowania trenerów stanowi ważny głos judykatury i ma kapitalne znaczenie dla potencjalnych trenerów. Wiadomym powszechnie jest, że im wyższa klasa rozgrywkowa, tym trener sportowy może liczyć na bardziej lukratywny kontrakt lub inne korzyści z tym związane. Odejście natomiast od podziału trenerów na klasy i kategorie, może dostęp do wykonywania zawodu trenera ułatwić. Na marginesie, wskazać należy, że naruszenia przez polskie związki sportowe przepisów powszechnie obowiązujących w sferze dotyczącej wykonywania zawodu trenera lub instruktora, mogą przynieść negatywne konsekwencje dla federacji sportowych, nie tylko związane z samym skierowaniem powództwa o ustalenie prawa do wykonywania zawodu trenera w trybie art. 189 k.p.c. i ewentualne koszty z tym związane, ale także roszczenie odszkodowawcze. Przywołana wyżej sprawa rozpoznawana przez Sąd Apelacyjny w Warszawie dotyczyła trenera piłki ręcznej Krzysztofa Kotwickiego. Wygrana trenera w tej sprawie spowodowała, że po jego stronie zaczęły być wysuwane roszczenia z tytułu wyrządzenia mu szkody rozumianej jako *lucrum cessans* (utracone korzyści) w kwotach rzędu około 400.000,00 złotych⁵⁸⁴. Dla porządku dodać trzeba,

⁵⁸³ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 29 listopada 2018 roku, sygn. VI ACa 356/18.

⁵⁸⁴ Zob. <https://sportowefakty.wp.pl/pilka-reczna/899956/trener-krzysztof-kotwicki-stracil-kilka-lat-kariery-teraz-moze-puscic-zwiazek-pi>, dostęp online: 22.05.2024 r.

że przywołany wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie został uchylony wyrokiem Sądu Najwyższego, który wskazał, że *„jeżeli polski związek sportowy ma wyłączne prawo do ustanawiania i realizacji reguł sportowych, organizacyjnych i dyscyplinarnych we współzawodnictwie sportowym organizowanym przez związek, a zgodnie z art. 41 ust. 3 pkt 3 ustawy o sporcie trenerem lub instruktorem sportu w tych sportach może być osoba, która posiada wiedzę, doświadczenie i umiejętności niezbędne do wykonywania zadań trenera lub instruktora sportu w tych właśnie sportach, to nie powinno być wątpliwości, że polski związek sportowy ma prawo zweryfikować kompetencje osoby ubiegającej się o status trenera lub instruktora sportu w obszarze objętym prawem wyłączności związku”*⁵⁸⁵. Jak widać, Sąd Najwyższy wywodzi prawo do tworzenia klas i zakresu wykonywania zawodu trenera z prawa do oceny przez polskie związki sportowe kompetencji danej osoby i radykalnie zmienia optykę w tej kwestii. W doktrynie prawa sportowego można spotkać poglądy krytykujące przywołany wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie jako zbyt ingerujący w autonomię polskich związków sportowych⁵⁸⁶. Wydaje się jednak, że kwestie te należałoby wypośrodkować i częściowo zgodzić się z Sądem Apelacyjnym w Warszawie i częściowo z orzeczeniem Sądu Najwyższego w tym zakresie, wskazując, że możliwa i pożądana jest autonomia polskiego związku sportowego, gdy nie będzie ona przekraczała ram nakreślanych art. 41 u.s., a w szczególności gdy ocena przydatności i kwalifikacja trenerów będzie dokonywana w oparciu o kryteria obiektywne, nie zaś w sposób dowolny. Zgodzić należy się z S. Fundowiczem, że regulacje wewnętrzne polskich związków sportowych nie powinny naruszać norm i wytycznych zawartych w art. 41 u.s.⁵⁸⁷

Po kilku latach obowiązywania ustawy o sporcie w zakresie dotyczącym uprawnień trenerskich, w tym już po wprowadzeniu ustawy deregulującej zawód trenera i instruktora, Najwyższa Izba Kontroli zaobserwowała, że przepisy polskich związków sportowych w zakresie przyznawania licencji trenerskich są nie tyle restrykcyjne, co zbyt liberalne. Zwrócono uwagę, że może to prowadzić nie tylko do obniżenia jakości szkolenia w danej dyscyplinie sportu, ale także do tego, że w najbliższym czasie w poszczególnych sportach może zabraknąć wykwalifikowanych trenerów i instruktorów. Przeprowadzona przez Najwyższą Izbę Kontroli analiza doprowadziła do wypracowania zaleceń dla Ministra Sportu i Turystyki, Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz dla rektorów akademii wychowania fizycznego i Prezesów Zarządów polskich związków sportowych. Sugerowano tam podjęcie współpracy

⁵⁸⁵ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 grudnia 2021 roku, sygn. I CSKP 170/21.

⁵⁸⁶ E. J. Krześniak, *Ustawa...*, s. 477-478.

⁵⁸⁷ S. Fundowicz, *Prawo...*, s. 61.

między wskazanymi Ministrami i opracowanie przez nich planów działania w zakresie polepszenia jakości i kompetencji pracy trenerów. Ministrowi Sportu i Turystyki zalecono bezpośrednio dokonanie przez tego ministra rozważenia polecenia uczelniom wyższym wykonywania określonych zadań z zakresu nauczania kadr trenerskich oraz stworzenie opracowania zawierającego dobre praktyki trenera sportowego, w szczególności w obszarze zdrowia i bezpieczeństwa zawodników w czasie treningów. Szkołom wyższym oraz polskim związkom sportowym zasugerowano natomiast podjęcie ze sobą ścisłej współpracy w sferze doskonalenia zawodowego trenerów i instruktorów⁵⁸⁸.

Pozostając przy kwestii akademii wychowania fizycznego, w piśmiennictwie zaznacza się, że po zmianie treści art. 41 u.s. znaczenie tych podmiotów dla przygotowania zawodowego trenerów i instruktorów drastycznie zmalało. O ile wcześniej funkcjonował wymóg wykształcenia dla pełnienia funkcji trenera lub instruktora sportowego, o tyle po nowelizacji kształcenie w tym zakresie w większości przeniosło się do polskich związków sportowych i organizowanych przez nie kursów specjalistycznych dla trenerów i instruktorów oraz kandydatów na te stanowiska⁵⁸⁹.

Mając na względzie wskazane wyżej okoliczności nie ulega wątpliwości, że licencje trenerskie i instruktorskie są szczególnego rodzaju środkiem, w ramach którego polskie związki sportowe nadają nie tylko uprawnienia na udział we współzawodnictwie sportowym, ale tworzą tytuł zawodowy. Zawód trenera lub instruktora mogą wykonywać jedynie osoby spełniające przesłanki z art. 41 ust. 3 u.s. i wytyczne dotyczące odpowiedniego przygotowania i poziomu merytorycznego do wykonywania tego zawodu w danym sporcie⁵⁹⁰. Nierzadko od trenerów wymaga się złożenia egzaminów, co jak się wydaje, pozytywnie wpływa na stałe podnoszenie poziomu sportowego, zwłaszcza, że w toku swojej pracy, nawet jeśli licencja trenerska zostanie udzielona bezterminowo, trenerzy i instruktorzy *ex lege* są zobowiązani do podnoszenia swoich kwalifikacji zawodowych. Mimo to, aktualnie w szkoleniu trenerów i instruktorów kluczową rolę odgrywają polskie związki sportowe i to w ich gestii leży stałe i konsekwentne podnoszenie poziomu trenerskiego lub co najmniej tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi działalności trenerskiej.

5.4 Licencje sędziowskie.

⁵⁸⁸ Raport Najwyższej Izby Kontroli, pn. „Trenerzy bez dyplomu”, zob. <https://www.nik.gov.pl/aktualnosci/trenerzy-bez-dyplomu.html>, dostęp online: 22.05.2024 r.

⁵⁸⁹ E. J. Krześniak, *Ustawa...*, s. 466.

⁵⁹⁰ M. Badura, H. Basiński, G. Kałużny, M. Wojcieszak, *Ustawa...*, Warszawa 2011, s. 437.

Następnym rodzajem licencji sportowej wymagającym syntetycznego omówienia są licencje udzielane sędziom sportowym. W poprzednio obowiązującym stanie prawnym, pod rządami ustawy o sporcie kwalifikowanym, licencje sędziowskie były przez prawodawcę wprost wyróżniane. Z odstępstwem od normowania licencji sędziowskich mamy do czynienia w związku z wejściem w życie przepisów ustawy o sporcie. Przy poprzedniej regulacji sędzią sportowym mogła być wyłącznie osoba posiadająca licencję danego polskiego związku sportowego. Kandydat na sędziego musiał spełniać odpowiednie wymagania stawiane przez polskie związki sportowe, ale także musiał czynić zadość przesłankom ustawowym, do których zaliczało się: posiadanie pełnej zdolności do czynności prawnych, korzystanie z pełni praw publicznych, a także konieczne było złożenie pisemnego zobowiązania do przestrzegania postanowień statutu i regulaminów polskich związków sportowych oraz międzynarodowych organizacji sportowych, w tym także do poddania się odpowiedzialności dyscyplinarnej. Choć obecnie w przepisach ustawowych takich wymogów nie ma, to jednak badając regulacje licencyjne w polskich związkach sportowych, większość z nich wymogi, które obowiązywały w ramach ustawy o sporcie kwalifikowanym, nadal kreuje, tyle, że wymogi te zostały przeniesione do prawa wewnętrznego federacji sportowych. Wydaje się, że obecnie licencję sędziowską możemy rozumieć jako uprawnienie do prowadzenia zawodów i rozgrywek sportowych i oceny ich przebiegu, udzielane przez polski związek sportowy w danej dyscyplinie sportu⁵⁹¹.

Należy przy tym zwrócić uwagę, że posiadanie licencji sędziego sportowego zyskuje doniosłe znaczenie, w szczególności, że co do zasady decyzje sędziego nie podlegają zmianom o charakterze reformatoryjnym⁵⁹². Oczywiście, prawidłowość pracy sędziów może być oceniana, choćby w ramach odpowiedzialności dyscyplinarnej, jednak decyzje sędziów w toku rozgrywek są z zasady ostateczne. Okoliczność taka dowodzi, że w systemie sportu profesjonalnego pozycja sędziów jest mocna. Z tego też względu należałoby postulować, aby dobór sędziów i dopuszczanie ich do współzawodnictwa sportowego było oparte na ścisłych i restrykcyjnych kryteriach – w celu zapewnienia odpowiedniego poziomu sportowego ocenianych przez sędziego zawodów lub rozgrywek.

Dysponowanie licencjami przez sędziów sportowych jest również istotne o tyle, że sędziowie w ramach swoich kompetencji stosują reguły gry ustanawiane przez polskie związki sportowe. W doktrynie przyjmuje się, że wypełnianie tych kompetencji przez sędziów

⁵⁹¹ Por. A. Górski, *Odpowiedzialność...*, s. 141.

⁵⁹² W. Górny, *Zakres...*, s. 27.

sportowych stanowi co najmniej pośredni sposób realizacji praw wyłącznych przez polskie związki sportowe. Choć sędziowie nie są uprawnieni do stanowienia tych reguł, gdyż zajmują się tym organy uchwałodawcze polskich związków sportowych, to jednak dysponujący licencją sędziowie, w toku rozgrywek i zawodów sportowych, mogą reguły te interpretować i wedle własnego uznania stosować⁵⁹³. Z tej przyczyny i z perspektywy zapewnienia należytego poziomu sportowego, tak pod kątem bezpośrednich uczestników współzawodnictwa, jakimi są zawodnicy, jak i pośrednich, jakimi są sędziowie, należałoby postulować dokonanie regulacji w tym zakresie przez ustawodawcę.

Mimo, że do tej pory polskie związki sportowe raczej dobrze dbały o zapewnienie poziomu sportowego sędziów, to w piśmiennictwie można spotkać poglądy krytyczne związane z brakiem wprowadzenia do ustawy o sporcie przepisów dotyczących licencjonowania sędziów sportowych. Poglądy te są krytyczne do tego stopnia, że brak inicjatywy ze strony ustawodawcy określany jest w tej mierze „absurdem”, „niedbałością”, czy „uwstecznieniem polskiego prawa sportowego”⁵⁹⁴. Rzeczywiście, postulat uregulowania choć w podstawowym stopniu tego oraz pozostałych rodzajów licencji jest słuszny, to jednak pamiętać nadal należy, że wprowadzenie systemów licencyjnych z mocy prawa leży w gestii polskich związków sportowych, dlatego też takie określenia jak wyżej pozostają zbyt krytyczne. Decyzje sędziów sportowych mają istotne znaczenie dla klubów czy zawodników i czasem decydować będą nie tylko o udziale w danej klasie rozgrywkowej, ale z tego względu także o predyspozycjach finansowych uczestników ruchu sportowego. Niemniej sędziowie sportowi w ramach posiadanych licencji nadal są podmiotem stosującym i interpretującym nie prawo powszechnie obowiązujące, ale przepisy wewnętrznego federacji sportowych i stąd też bierze się szeroka swoboda ich uznania.

5.5 Pozostałe rodzaje licencji podmiotowych.

W niemal każdym polskim związku sportowym funkcjonują licencje klubowe, zawodnicze, trenerskie i sędziowskie, a więc te, które były już wyróżnione w obowiązującej do 2010 roku ustawie o sporcie kwalifikowanym. W wielu jednak przypadkach w polskich związkach sportowych można spotkać także inne ich rodzaje, co związane jest przede wszystkim ze specyfiką danej dyscypliny sportowej. W tego względu jedynie dla porządku należałoby zwrócić uwagę na kilka przykładów innych licencji sportowych niż wyżej wymienione.

⁵⁹³ E. J. Krześniak, *Ustawa...*, s. 225-226.

⁵⁹⁴ P. Sławicki, P. Sławicki, *Odpowiedzialność...*, s. 76.

Przykładowo w polskich związkach sportowych mogą występować także licencje dla menadżerów sportu. Choć instytucja ta nie jest normowa przepisami ustawy, to podmioty takie są powszechnie znane, a przepisy licencyjne w tym zakresie mają chronić osoby korzystające z usług menadżerskich oraz osoby lub podmioty biorące udział w kontaktach z menadżerami⁵⁹⁵. Zadaniem menadżerów jest także w szczególności zarządzanie i organizacja sportu, zwłaszcza w klubach sportowych⁵⁹⁶. Oprócz licencji menadżerskich można spotkać także licencje dla agentów sportowych, czy licencjonowanych organizatorów imprez sportowych. W sportach natomiast, w których wymagane jest bieżące ocenianie zdolności zawodników do udziału w zawodach (np. w sporcie żużlowym), wydawane są także licencje lekarskie. Zastrzec jednak należy, że wprowadzenie poszczególnych rodzajów licencji zastrzeżone będzie do kompetencji polskiego związku sportowego, wynikających z nadanych im praw wyłącznych, określonych w art. 13 ust. 1 u.s. Oczywiście przy tym jest, że istnieje jeszcze wiele innych rodzajów licencji, przyjmowanych zarówno od strony podmiotowej, jak i przedmiotowej, a decyzję w zakresie ich stworzenia podejmują właśnie polskie związki sportowe.

6. Wytyczne dotyczące systemów licencyjnych w Kodeksie Dobrego Zarządzania dla polskich związków sportowych.

Mając na uwadze przepisy ustawy o sporcie, polskie związki sportowe dysponują autonomią regulacyjną w aspekcie organizatorskim, czy sportowym. Mimo to, jak wspomniano wcześniej, przygotowano Kodeks Dobrego Zarządzania dla polskich związków sportowych. Regulacje w tym zakresie nie są prawem powszechnie obowiązującym, a raczej stanowią tak zwane *soft law*, niemniej z uwagi na sprawowany przez ministra właściwego do spraw kultury fizycznej nadzór nad polskimi związkami sportowymi, ich przestrzeganie leży w interesie polskich związków sportowych. Brak poszanowania tej regulacji przez polskie związki sportowe może prowadzić do konsekwencji związanych z niezatwierdzeniem statutów, a finalnie nawet do problemów natury organizacyjnej⁵⁹⁷.

Przepisy Kodeksu Dobrego Zarządzania dla polskich związków sportowych stanowią także o stanowieniu przez polskie związki sportowe prawa w zakresie dotyczącym licencji. Można w tym miejscu stwierdzić, że funkcjonowanie regulacji o takim charakterze jest

⁵⁹⁵ S. Fundowicz, *Prawo...*, s. 62.

⁵⁹⁶ M. Gniatkowski, R. Danielczak, *Kwalifikacje zawodowe w sporcie* [w:] red. M. Gniatkowski, *Ustawa...*, s. 194.

⁵⁹⁷ E. J. Krześniak, *Ustawa...*, s. 108.

wyrazem realizacji postulatu idei znanej w różnych porządkach prawnych, jaką jest idea *good governance*⁵⁹⁸. Tworzenie bowiem jasnych, przejrzystych i transparentnych przepisów licencyjnych w polskich związkach sportowych, zgodnie z wytycznymi ministra właściwego do spraw kultury fizycznej, spowoduje efekt w postaci sprawiedliwej ochrony praw uczestników ruchu sportowego.

Kodeks Dobrego Zarządzania dla polskich związków sportowych, w swojej treści, w najszerszym zakresie wypowiada się na temat licencji trenerskich i instruktorskich. Brak jest obszernych regulacji na temat klubów sportowych, czy zawodników, choć należy zwrócić uwagę, że ww. Kodeks normuje pojęcie licencji zawodniczej. Zgodnie z jego treścią, ilekroć w Kodeksie mowa jest o licencji zawodniczej, należy przez to rozumieć licencję oraz każdy inny dokument potwierdzający uczestnictwo zawodników we współzawodnictwie sportowym, organizowanym przez dany polski związek sportowy. Poza tego rodzaju uregulowaniem Kodeks Dobrego Zarządzenia dla polskich związków sportowych nie precyzuje szerzej kwestii licencji zawodniczych.

W zakresie systemów licencyjnych Kodeks Dobrego Zarządzania dla polskich związków sportowych, postawił na zasadę przejrzystości i transparentności działania polskich związków sportowych. Realizacja tego postulatu następuje w skierowanych do polskich związków sportowych wytycznych bezwzględnie wiążących. Polskie związki sportowe są tutaj zobowiązane w szczególności do podawania informacji statystycznych na temat liczby wydanych licencji zawodniczych oraz licencji trenerskich i instruktorskich.

Niezależnie od powyższego wytyczne zawarte w Kodeksie Dobrego Zarządzania ogniskują się nie tylko w zakresie organizacyjnym, ale także w sferze finansowej i fiskalnej. Wskazuje się tutaj, że elementem konstruowania budżetu są wpływy z organizowanych przez polskie związki sportowe zawodów, składki członkowskie, wynagrodzenia od sponsorów, darowizny, spadki, zapisy, dochody z działalności gospodarczej, ale przede wszystkim wpływy z opłat licencyjnych. Oczywiście nie każdy polski związek sportowy wymaga uiszczenia opłat licencyjnych i nie od każdego rodzaju licencji, ale wpływy z opłat są podstawowym źródłem utrzymania budżetu. Przykładowo w Polskim Związku Triathlonu w 2021 roku wpływy z licencji sięgnęły kwoty 2.882.887,76 złotych, co stanowiło około 62% całego budżetu tego

⁵⁹⁸ M. Żak, *O możliwych zastosowaniach idei good governance w naukach prawnych i praktyce prawniczej*, Państwo i Prawo, nr 9/2019, s. 56.

polskiego związku sportowego⁵⁹⁹. Nie powinno więc budzić zdziwienia, że Kodeks Dobrego Zarządzania dla polskich związków sportowych sugeruje opłaty licencyjne jako znaczący sposób finansowania federacji sportowych.

W dalszej kolejności Kodeks Dobrego Zarządzania dla polskich związków sportowych przechodzi już do kierowania wytycznych w zakresie licencjonowania trenerów i instruktorów sportu. Wskazuje się, że licencjonowanie trenerów ma na celu zwiększenie potencjału kadrowego polskich związków sportowych, w tym bieżące weryfikowanie rozwoju trenerów, instruktorów, a nawet sędziów sportowych. Kwestia licencjonowania tych osób po ustawie deregulującej model funkcjonowania trenerów, została oddana do oceny polskim związkom sportowym. Decyzje w tym zakresie nie powinny być jednak dowolne. W celu monitorowania rozwoju trenerów i instruktorów polskie związki sportowe powinny tworzyć systemy licencyjne, bazujące na ocenie kompetencji i umiejętności osób prowadzących zajęcia i szkolenia sportowe, a także na weryfikacji, czy osoby te stale podnoszą swoje kwalifikacje zawodowe. Co istotne, Kodeks Dobrego Zarządzania dla polskich związków sportowych daje wskazówkę dla tworzenia systemów licencjonowania trenerów i instruktorów, odsyłając w tym zakresie do Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 czerwca 2017 roku w sprawie Sektorowej Ramy Kwalifikacji w sektorze sport⁶⁰⁰. Przedmiotowe rozporządzenie przedstawia kwalifikacje, które przygotowują do wykonywania działalności usługowej, w tym zarządczej, koordynacyjnej, specjalistycznej, doradczej oraz pomocniczej w sektorze sport w ramach zawodów i specjalności wskazanych w przepisach wydanych na podstawie ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. Rozporządzenie zawiera wykaz efektów uczenia się dla poziomów Sektorowej Ramy Kwalifikacji w sektorze sport, które ujęte są w kategoriach wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych. Badając jednak przepisy licencyjne polskich związków sportowych trudno dostrzec, aby w zakresie wykonywania zawodu trenera lub instruktora stosowano lub powoływano się bezpośrednio na wskazaną w Kodeksie Dobrego Zarządzania dla polskich związków sportowych regulację.

W zakresie licencjonowania trenerów w Kodeksie Dobrego Zarządzania zaznacza się nadto, że na polskich związkach sportowych spoczywa odpowiedzialność za prowadzenie kształcenia trenerów w danym sporcie. Niezależnie od tworzonych systemów licencjonowania

⁵⁹⁹ Sprawozdanie finansowe Polskiego Związku Triathlonu za 2021 rok, zob. <https://www.gov.pl/web/sport/sprawozdania-polskiego-zwiazku-triathlonu-za-2021-r-zatwierdzone-w-2023-r>, dostęp online: 22.05.2024 r.

⁶⁰⁰ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 czerwca 2017 roku w sprawie Sektorowej Ramy Kwalifikacji w sektorze sport (Dz. U. z 2017, poz. 1268).

trenerów i weryfikacji ich zdolności zawodowych, każdy polski związek sportowy powinien umożliwiać im doskonalenie zawodowe, pomagać w uczestnictwie podwyższającym kwalifikację trenerskie kursach, a także wspierać w szkoleniach organizowanych przez podmioty inne niż polski związek sportowy, w tym organizowanych przez podmioty zagraniczne. Wprowadzenie takich wytycznych ma prowadzić do standaryzacji i parametryzacji szkoleń w polskich związkach sportowych, które w ocenie ministra właściwego do spraw kultury fizycznej pozostają na rozbieżnych poziomach w różnych polskich związkach sportowych. Dodatkowo zwraca się uwagę, że w przypadku tworzenia ram licencjonowania trenerów, kluczowe znaczenie zyskuje kwestia ich zatrudniania, a zwłaszcza zatrudniania trenerów kadr narodowych. Zaznacza się przy tym, że zatrudnianie tych trenerów w oparciu o umowy cywilnoprawne może powodować brak pewności zatrudnienia, a w konsekwencji częste zmiany trenerów, zaburzenie procesu szkoleń, a finalnie gorsze wyniki sportowe. Postanowienia Kodeksu Dobrego Zarządzania kierują dodatkowo wobec polskich związków sportowych wytyczne względnie wiążące. Zobowiązują one w szczególności do prowadzenia systemów licencjonowania sędziów i instruktorów, które będą określać wymogi kwalifikacyjne wykonywania zawodu trenera oraz które będą gwarantować stały rozwój i podnoszenie kwalifikacji zawodowych przez instruktorów i trenerów.

Niezależnie od powyższego, Kodeks Dobrego Zarządzania wykreował także wytyczne bezwzględnie wiążące dla polskich związków sportowych, które niejako muszą być przez nie stosowane. W zakresie związanym z licencjami sportowymi regulacja ta wymaga od polskich związków sportowych zwłaszcza prowadzenia rejestru zawodników uczestniczących we współzawodnictwie sportowym, w tym zawodników posiadających licencje, prowadzenia rejestru trenerów oraz rejestru instruktorów przeprowadzających szkolenia w polskich związkach sportowych i klubach sportowych, prowadzenia rejestru sędziów zaangażowanych we współzawodnictwo sportowe, a w dalszej części także rejestru klubów sportowych uczestniczących we współzawodnictwie sportowym. Wytyczne te zostały opatrzone komentarzem, zgodnie z którym prowadzenie wskazanych wyżej rejestrów ma być wykonywane w sposób rzetelny i ma cechować się jednolitą metodologią, która zakłada bieżące aktualizowanie informacji gromadzonych w tych rejestrach – nie rzadziej niż raz na trzy miesiące, a także usuwanie danych historycznych i zarazem nieaktualnych. Prowadzenie rejestrów, jak wskazuje się w Kodeksie Dobrego Zarządzania, może być powiązane z obowiązującym w danym polskim związku sportowym systemem licencyjnym.

Jedynie na marginesie, w Kodeksie Dobrego Zarządzania dla polskich związków sportowych dodaje się, że aspektem regulacji polskich związków sportowych może być także kwestia certyfikacji agentów sportowych. Dokument nie posługuje się tutaj pojęciem licencji, niemniej praktyka działalności niektórych polskich związków sportowych przyjęła licencjonowanie agentów sportowych, w celu zapewnienia ochrony przed ewentualnym wyciskiem ekonomicznym. Takie rozwiązania są znane chociażby w Związku Piłki Ręcznej w Polsce⁶⁰¹.

W tym stanie rzeczy, Kodeks Dobrego Zarządzania, choć jest regulacją istotną dla funkcjonowania polskich związków sportowych, to w zakresie licencji zawiera, dość powiedzieć, lakoniczne unormowania. W sferze licencji skupia się on przede wszystkim na aspektach licencjonowania trenerów i instruktorów, a więc w części dotyczącej jedynej regulacji, która znalazła swoje źródło w ustawie o sporcie. Z tego względu Kodeks Dobrego Zarządzania dla polskich związków sportowych, można uznać do najwyżej jako akt stanowiący minimum organizacyjne dla tworzenia systemów licencyjnych i nie oddziałuje on wyraźnie na licencjonowanie uczestników ruchu sportowego.

⁶⁰¹ Regulamin Agenta Piłki Ręcznej, zob. https://zprp.pl/wp-content/uploads/2020/06/Regulamin-Agenta-Pilki-Recznej_nowelizacja_20.06.2020.pdf, dostęp online: 22.05.2024 r.

ROZDZIAŁ 4

Procedury licencyjne na przykładzie postępowań licencyjnych w wybranych polskich związkach sportowych

1. Uwagi ogólne.

Polskie związki sportowe, jak wcześniej wskazywano, dysponują w ramach swoich kompetencji wyłącznych, prawem do ustanawiania reguł sportowych i organizacyjnych. Tak też unormowania w zakresie licencji przyjmowane przez polskie związki sportowe tworzą samodzielne i autonomiczne przepisy (wewnętrzne). Ustawodawca nie zdecydował się na przypisanie konkretnego charakteru prawnego licencjom sportowym, w związku z czym można postawić tezę, że częściowo przekazał tworzenie tego charakteru polskim związkom sportowym. Częściowo dlatego, że polskie związki sportowe w ramach swoich uprawnień, nie są władne wyłączać przepisów prawa powszechnie obowiązującego dotyczącego chociażby sfery zaskarżania rozstrzygnięć w sprawach licencyjnych do sądów, które to środki zaskarżenia wywodzi się z ogólnego charakteru prawnego licencji sportowej.

Jak ukazuje przeprowadzona analiza postępowań licencyjnych w polskich związkach sportowych, licencje na tym tle cechują się daleko idącą różnorodnością, także w sferze rozumienia samej licencji, jak i trybu przyznawania licencji oraz szeroko pojętych postępowań licencyjnych, włącznie ze ścieżką zaskarżenia. To z kolei utrudnia przypisanie licencjom w danym polskim związku sportowym jednoznacznego charakteru prawnego, ponieważ często przepisy w tym zakresie są swego rodzaju hybrydą i połączeniem regulacji o charakterze prywatnoprawnym z regulacjami publicznoprawnymi. W niniejszej dysertacji przeanalizowano unormowania prawa wewnętrznego sześciu przykładowych polskich związków sportowych. Ich wybór nie był przypadkowy, ponieważ każdy z tych związków w inny sposób uregulował kwestie związane z licencją – jedne polskie związki sportowe w sposób bardziej złożony, drugie zaś w sposób uproszczony. Mimo to, w regulacjach wewnętrznych można zaobserwować, w jaki sposób polskie związki sportowe podchodzą do konstrukcji regulaminowych, a także jak czasem odbiegają od prawa powszechnie obowiązującego. Mimo to przeprowadzona analiza skłania ku refleksji i prowadzi do wniosków *de lege ferenda* o potrzebie uregulowania charakteru licencji sportowej przez ustawodawcę.

2. Postępowania licencyjne w Polskim Związku Piłki Nożnej.

Polski Związek Piłki Nożnej, zgodnie ze swoim statutem, jest polskim związkiem sportowym działającym w piłce nożnej w rozumieniu obowiązujących przepisów prawa⁶⁰². Polski Związek Piłki Nożnej powstał już ponad 100 lat temu, a dokładniej w 1919 roku⁶⁰³. Od tego czasu zajmuje się organizacją współzawodnictwa sportowego w piłce nożnej tak profesjonalnej, jak również amatorskiej – zarówno przy piłce nożnej uprawianej przez kobiety oraz mężczyzn. Polski Związek Piłki Nożnej, z uwagi na swój status, przynależy także do Międzynarodowej Federacji Piłki Nożnej (FIFA) oraz do Unii Europejskich Związków Piłkarskich (UEFA).

Odnosząc się natomiast do kwestii postępowań licencyjnych, należy zauważyć, że przepisy wewnętrzne Polskiego Związku Piłki Nożnej, a ściślej Statut PZPN, stworzyły definicję legalną licencji. Licencja w tym ujęciu jest rozumiana jako stosunek prawny łączący Polski Związek Piłki Nożnej w szczególności z klubem sportowym, sędzią piłkarskim, trenerem, członkiem sztabu medycznego. Jak widać, Statut PZPN nie określa wprost, jakim stosunkiem prawnym jest licencja, a to czy jest stosunkiem cywilnoprawnym, czy też administracyjnoprawnym, dlatego charakteru licencji w Polskim Związku Piłki Nożnej należy poszukiwać raczej w konstrukcji przepisów wewnętrznych, jak i w charakterystyce samej procedury licencyjnej.

W Polskim Związku Piłki Nożnej wyróżnia się kilka rodzajów licencji sportowej. Rozróżnienie licencji następuje pod względem podmiotowym. Funkcjonują przede wszystkim licencje klubowe, licencje trenerskie, licencje lekarskie oraz licencje sędziowskie. Wcześniej obowiązywały w Polskim Związku Piłki Nożnej jeszcze licencje menadżerskie, ale w związku ze zmianami dokonanymi przez FIFA, dotychczasowi licencjonowani menadżerowie z mocy uchwały Zarządu Polskiego Związku Piłki Nożnej stali się pośrednikami transakcyjnymi⁶⁰⁴. Obecnie działalność pośredników licencyjnych jest uregulowana, ale nie wymaga uzyskania licencji. Statut PZPN wskazuje także na licencjonowanych organizatorów imprez piłkarskich, choć nie reguluje tej kwestii w szerszym zakresie (będzie tu jednak chodziło o podmioty uprawnione do organizacji meczów piłkarskich w rozumieniu ustawy o bezpieczeństwie imprez

⁶⁰² Statut Polskiego Związku Piłki Nożnej, zob. https://pzpn.pl/public/system/files/site_content/635/5858-STATUT%20POLSKIEGO%20ZWI%C4%84ZKU%20PI%C5%81KI%20NO%C5%BBNEJ%20TJ%20PO%20ZMIANACH%2020.10.2023.pdf, dostęp online: 23.05.2024 r., dalej jako: Statut PZPN.

⁶⁰³ Zob. <https://pzpn.pl/federacja/historia>, dostęp online: 23.05.2024 r.

⁶⁰⁴ Zob. <https://pzpn.pl/federacja/aktualnosci/2015-03-27/komunikat-zespolu-ds-licencjonowania-menedzerow-pzpn>, dostęp online: 23.05.2024 r.

masowych). Co ciekawe, choć Polski Związek Piłki Nożnej w Statucie PZPN wskazuje w art. 12 § 1 pkt 25 na udzielanie licencji zawodnikom, to brak jest w statucie dalszego uregulowania dotyczącego licencji zawodniczych⁶⁰⁵. Stworzona została natomiast procedura uzyskiwania uprawnień do gry przez piłkarzy i normowana ona jest właściwą uchwałą Zarządu Polskiego Związku Piłki Nożnej⁶⁰⁶.

Dokonując syntetycznego opisu poszczególnych licencji sportowych w Polskim Związku Piłki Nożnej, w pierwszej kolejności należałoby przeanalizować regulację, dość powiedzieć, najszerszą, a więc w zakresie dotyczącym klubów sportowych. Podstaw prawnych licencji dla klubów piłkarskich należy upatrywać nie tylko w przepisach wewnętrznych Polskiego Związku Piłki Nożnej, ale z uwagi na przynależność do federacji międzynarodowej i federacji europejskiej, także w regulacjach uchwalanych przez FIFA i UEFA. Jeśli chodzi natomiast o regulacje Polskiego Związku Piłki Nożnej, to dla uzyskiwania przez kluby piłkarskie uprawnień na udział we współzawodnictwie sportowym kluczowe znaczenie mają Podręczniki Licencyjne. Aktualnie w Polskim Związku Piłki Nożnej obowiązują cztery Podręczniki Licencyjne:

- 1) Podręcznik Licencyjny dla Klubów Ekstraklasy na sezon 2023/2024 i następne⁶⁰⁷,
- 2) Podręcznik Licencyjny dla Klubów I Ligi na sezon 2023/2024 i następne⁶⁰⁸,
- 3) Podręcznik Licencyjny dla Klubów II Ligi na sezon 2023/2024 i następne⁶⁰⁹,
- 4) Podręcznik Licencyjny dla Klubów Ekstraligi Kobiet na sezon 2023/2024 i następne⁶¹⁰.

⁶⁰⁵ E. J. Krześniak, *Kluby i organizacje...*, s. 461-462.

⁶⁰⁶ Uchwała nr VIII/124 z dnia 14 lipca 2015 roku Zarządu PZPN w sprawie statusu zawodników oraz zasad zmian przynależności klubowej, ze zm. zob. https://cdn.laczynaspilka.pl/advertisement/upload/prod/313050_Uchwa%C5%82a%20nr%20II%2025%20z%20dnia%2021%20lutego%202023%20roku.pdf, dostęp online: 23.05.2024 r.

⁶⁰⁷ Podręcznik Licencyjny dla Klubów Ekstraklasy na sezon 2023/2024 i następne, zob. https://pzpn.pl/public/system/files/site_content/1065/5626-Podrecznik%20Licencyjny%20dla%20Klub%C3%B3w%20Ekstraklasy%20na%20sezon%202023_2024%20i%20nast%C4%99pne.pdf, dostęp online: 23.05.2024 r.

⁶⁰⁸ Podręcznik Licencyjny dla Klubów I Ligi na sezon 2023/2024 i następne, zob. https://pzpn.pl/public/system/files/site_content/1065/5628-Podr%C4%99cznik%20Licencyjny%20dla%20Klub%C3%B3w%20I%20ligi%20na%20sezon%202023_2024%20i%20nast%C4%99pne.pdf, dostęp online: 23.05.2024 r.

⁶⁰⁹ Podręcznik Licencyjny dla Klubów II Ligi na sezon 2023/2024 i następne, zob. https://pzpn.pl/public/system/files/site_content/1065/5625-Podr%C4%99cznik%20LIGA%20sezon%202023_2024%20i%20nast%C4%99pne.pdf, dostęp online: 23.05.2024 r.

⁶¹⁰ Podręcznik Licencyjny dla Klubów Ekstraligi Kobiet na sezon 2023/2024 i następne, zob. https://pzpn.pl/public/system/files/site_content/1065/5627-Podr%C4%99cznik%20Licencyjny%20dla%20Klub%C3%B3w%20Ekstraligi%20Kobiet%20na%20sezon%202023_2024%20i%20nast%C4%99pne.pdf, dostęp online: 23.05.2024 r.

Udzielanie licencji dla klubów piłkarskich na podstawie powyższych podręczników licencyjnych zastrzeżone zostało dla szczebla centralnego i to organy Polskiego Związku Piłki Nożnej decydują o przyznaniu, bądź odmowie przyznania licencji. W przypadku zaś niższych szczebli lig, prowadzenie spraw licencyjnych zostało powierzone Wojewódzkim Związkom Piłki Nożnej. Odrębne przepisy licencyjne obowiązują dla III Ligi⁶¹¹ oraz oddzielne dla IV Ligi i pozostałych lig. Należy przy tym wyraźnie zastrzec, że wyłączne kompetencje w zakresie przyznawania klubom piłkarskim licencji sportowych zostały wyraźnie zastrzeżone Polskiemu Związkowi Piłki Nożnej oraz właściwym Wojewódzkim Związkom Piłki Nożnej. W sprawach licencyjnych legitymowana nie jest natomiast liga zawodowa, którą obecnie pozostaje Ekstraklasa Spółka Akcyjna⁶¹².

Skupiając się wyłącznie na wyższych klasach rozgrywkowych oraz regulacji Podręczników Licencyjnych, wskazać należy, że dla trzech najwyższych klas rozgrywkowych piłki nożnej mężczyzn oraz dla Ekstraligi Kobiet te same organy odpowiadają za przyznanie oraz pozbawiania licencji klubowych. Podręczniki Licencyjne kreują organy pierwszej oraz drugiej instancji. Organem pierwszej instancji w przypadku licencji klubowych jest Komisja ds. Licencji Klubowych PZPN, funkcjonująca w oparciu o Regulamin Komisji ds. Licencji Klubowych PZPN⁶¹³. Organem drugiej instancji w sprawach licencji dla klubów piłkarskich jest Komisja Odwoławcza ds. Licencji Klubowych PZPN, działająca zgodnie z Regulaminem Komisji Odwoławczej ds. Licencji Klubowych PZPN⁶¹⁴.

Podmiotami ubiegającymi się o licencje klubowe będą przede wszystkim kluby sportowe w rozumieniu ustawy z dnia 25 czerwca 2010 roku o sporcie. Dodać jednak należy, że dla rozgrywek piłki nożnej mężczyzn w postaci Ekstraklasy oraz I Ligi Piłkarskiej, co do zasady koniecznym jest funkcjonowanie klubu w formie spółki akcyjnej. W przypadku prowadzenia działalności w innej formie, koniecznym może stać się spełnienie dodatkowych warunków określonych w danym Podręczniku Licencyjnym. W pozostałym ligach dopuszczalne są inne formy organizacyjnoprawne, jak chociażby spółki z ograniczoną

⁶¹¹ Przepisy Licencyjne dla Klubów III Ligi na sezon 2023/2024, zob. https://www.pzpn.pl/public/system/files/site_content/635/5158-Uchwa%C5%82a%20Licencyjna%20dla%20Klub%C3%B3w%20III%20ligi%20na%20sezon%202023_2024%20i%20nastepne.pdf, dostęp online: 23.05.2024 r.

⁶¹² E. J. Krześniak, *Ustawa...*, s. 256.

⁶¹³ Regulamin Komisji ds. Licencji Klubowych PZPN, zob. https://cdn.laczynaspilka.pl/advertisement/upload/prod/251262_Uchwa%C5%82a%20nr%20III%2040%20.pdf, dostęp online: 23.05.2024 r.

⁶¹⁴ Regulamin Komisji Odwoławczej ds. Licencji Klubowych PZPN, zob. https://cdn.laczynaspilka.pl/advertisement/upload/prod/251263_Uchwa%C5%82a%20nr%20III%2041%20.pdf, dostęp online: 23.05.2024 r.

odpowiedzialnością, czy stowarzyszenia. Badając przyznawanie licencji dla klubów piłkarskich, Podręczniki Licencyjne regulują przede wszystkim proces licencyjny oraz kontrolę i nadzór nad klubami dysponującymi licencją, ale przede wszystkim stawiają kryteria niezbędne dla przyznania i dalszego posiadania licencji klubowej. Wszystkie Podręczniki Licencyjne wymieniają kryteria, takie jak: kryteria sportowe, kryteria odpowiedzialności społecznej w piłce nożnej, kryteria infrastrukturalne, kryteria dotyczące personelu i administracji, kryteria prawne oraz kryteria finansowe.

Przechodząc do opisu procedur licencyjnych w sprawach klubów piłkarskich w Polskim Związku Piłki Nożnej, dodać należy, że Podręczniki Licencyjne składają się z zasad ogólnych oraz szczególnych dotyczących procesu licencyjnego. Patrząc na treść procedur przyznawania licencji klubowych oraz ich strukturę nie sposób nie odnieść wrażenia, że swoją konstrukcją przypominają nieco Kodeks postępowania administracyjnego. Jak można wyczytać z ich treści, Komisja ds. Licencji Klubowych PZPN wydaje decyzje i postanowienia, a procedura odwoławcza odwzorowuje niejako procedurę składania odwołań w toku instancji w postępowaniach administracyjnych. Co jednak ciekawe, pomimo takiego podobieństwa w kwestii tej wypowiedział się Naczelny Sąd Administracyjny, który wskazał, że licencji udzielanych na podstawie Podręcznika Licencyjnego, nie można uznać za zezwolenia o charakterze administracyjnoprawnym. Choć struktura Podręcznika Licencyjnego może przypominać Kodeks postępowania administracyjnego, to jednak przepisów tych nie stosuje się do postępowań w sprawie licencji klubowych⁶¹⁵. Z drugiej strony, choć można snuć rozważania o zbliżeniu Podręczników Licencyjnych do Kodeksu postępowania administracyjnego, to dla pełności wyводу należałoby zaznaczyć, że istnieją także dodatkowe argumenty w procedurze licencyjnej dowodzące o jej cywilnoprawnym charakterze. Przykładem tego będą środki kontroli regulowane Podręcznikami Licencyjnymi, których definicja wprost wskazuje, że mają charakter cywilnoprawny. Kwestia ta może zatem dowodzić, że relacja organów licencyjnych w sprawach licencji klubowych w Polskim Związku Piłki Nożnej pozostaje relacją prywatnoprawną.

Zgłębiając się szczegółowo w procedury licencyjne dla klubów piłkarskich, trzeba zaznaczyć, że proces licencjonowania klubów sportowych jest co do zasady dwuinstancyjny. Sam wniosek o przyznanie licencji podlega opłacie, która jest różna dla Ekstraklasy, I Ligi oraz

⁶¹⁵ Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 3 października 2011 roku, sygn. II GSK 1121/11.

II Ligi⁶¹⁶. Podręcznik Licencyjny dotyczący Ekstraligi Kobiet nie reguluje wprost kwestii wysokości opłaty. Dodać przy tym należy, że licencje klubowe są udzielane z zasady na jeden sezon rozgrywkowy. Podręczniki Licencyjne w zakresie przebiegu postępowań licencyjnych dla klubów sportowych zawierają podstawowe regulacje dotyczące między innymi terminów, doręczeń, orzeczeń oraz odwołań. W pozostałym zakresie procedura licencyjna obejmuje szczegółowe czynności związane z oceną wniosku licencyjnego, w szczególności w zakresie spełniania przez klub piłkarski kryteriów określonych w Podręczniku Licencyjnym.

Skupiając się jednak na kwestiach kluczowych dla przypisania charakteru prawnego licencji klubowej, przypomnieć należy, że Podręcznik Licencyjny umocowuje Komisję ds. Licencji Klubowych, jak i Komisję Odwoławczą ds. Licencji Klubowych do wydawania decyzji i postanowień. Decyzje podobnie jak w regulacjach Kodeksu postępowania administracyjnego odnoszą się do rozstrzygnięć merytorycznych, zaś postanowienia zapadają w kwestiach ściśle proceduralnych. Komisja ds. Licencji Klubowych PZPN podejmuje decyzje w kwestii przyznania Licencji. Decyzja jest podejmowana w oparciu o dokumenty złożone w wyznaczonym przez Licencjodawcę terminie oraz poprzez weryfikację, czy kryteria zostały spełnione. Komisja ds. Licencji Klubowych PZPN, w przypadkach określonych w Podręczniku Licencyjnym PZPN, może podjąć decyzję o nieprzyznaniu, zawieszeniu lub o cofnięciu Licencji. Jeśli chodzi zaś o decyzje Komisji Odwoławczej ds. Licencji Klubowych PZPN, to odpowiada ona za wydanie ostatecznej decyzji w sprawie przyznania licencji, choć dodać należy, że decyzja ta pozostaje zaskarżalna do Piłkarskiego Sądu Polubownego, o czym mowa za chwilę.

Decyzje organów licencyjnych muszą być sporządzone na piśmie i zawierać: oznaczenie organu, podstawę prawną, imiona i nazwiska jego członków wydających decyzję oraz datę i miejsce wydania decyzji, wymienienie uczestników postępowania, oznaczenie przedmiotu sprawy oraz rozstrzygnięcie i jego zwięzłe uzasadnienie, a także w stosownych przypadkach pouczenie o możliwości wniesienia odwołania od decyzji. W przypadku gdy decyzja organu licencyjnego jest zgodna z żądaniem, organy licencyjne mogą odstąpić od jej uzasadnienia, w każdym innym przypadku uzasadnienie musi być sporządzone. Decyzje powinny być podpisane przez Przewodniczącego posiedzenia, tj. Przewodniczącego lub Wiceprzewodniczącego Organu Licencyjnego, oraz Kierownika Działu Licencji. Uzasadnienie powinno zawierać wskazanie podstawy faktycznej rozstrzygnięcia oraz wyjaśnienie jego

⁶¹⁶ Dla klubów Ekstraklasy opłata licencyjna wynosi 5.000,00 złotych, dla klubów I Ligi 2.500,00 złotych, zaś dla klubów II Ligi 2.000,00 złotych.

motywów i powinno być podpisane przez Przewodniczącego Organu Licencyjnego lub upoważnionego przez niego Wiceprzewodniczącego oraz Kierownika Działu Licencji. Patrząc na tak sprecyzowaną regulację, należałoby przypomnieć o treści art. 107 k.p.a. Jak widać większość z elementów przedmiotowo istotnych decyzji administracyjnej i decyzji organów licencyjnych Polskiego Związku Piłki Nożnej zajął się. Nie dziwi się możliwość porównywania procedur licencyjnych do postępowania administracyjnego, skoro przepisy wewnętrzne są tworzone na jego wzór. Bywa to uzasadnione tym bardziej, że jak widać schemat decyzji licencyjnych zostaje niejako przejęty z procedur administracyjnych. W procedurze administracyjnej wydanie decyzji, zgodnej z żądaniem strony nie wymaga z zasady uzasadnienia, zaś uzasadnia się decyzje dla strony niekorzystne. W procedurze cywilnej, w przeważającej większości sporządzenie uzasadnienia rozstrzygnięć (za wyjątkiem np. wyroków uchylających) wymaga złożenia wniosku podlegającego opłacie.

Co istotne pod kątem badania charakteru prawnego licencji sportowej, w sprawach licencji klubowych Podręczniki Licencyjne przewidują także drogę odwoławczą w postaci odwołania do Komisji Odwoławczej ds. Licencji Klubowych PZPN. Choć samo w sobie odwołanie jako środek odwoławczy mogłoby *prima facie* przypominać administracyjnoprawny środek zaskarżenia, to jednak w sprawach licencji dla klubów piłkarskich, odwołanie podlega opłacie - kaucji, której wysokość jest zależna od poziomu rozgrywkowego⁶¹⁷. Konieczność uiszczenia opłaty stanowiącej kaucję przypomina już bardziej stosunki cywilnoprawne i środki zaskarżenia w procedurze cywilnej, podlegające opłacie. Sama kaucja zaś stanowi zabezpieczenie, na mocy którego niespełnienie świadczenia (a w przypadku spraw licencyjnych, nieuwzględnienie odwołania), prowadzi do możliwości zatrzymania wniesionej kwoty⁶¹⁸. Odwołanie powinno zostać sporządzone na piśmie i zawierać: oznaczenie organu licencyjnego, do którego jest skierowane, dane składającego odwołanie, oznaczenie decyzji, od której jest składane, ze wskazaniem, czy jest ona zaskarżona w całości, czy w części, zwięzłe przedstawienie zarzutów, uzasadnienie zarzutów, wnioski o zmianę lub o uchylenie decyzji z zaznaczeniem zakresu żądanej zmiany lub uchylenia, podpis składającego odwołanie i wymienienie załączników. Do odwołania należy załączyć dokumenty wykazujące umocowanie osoby lub osób podpisujących odwołanie oraz potwierdzenie uiszczenia kaucji. Patrząc na powyższe wytyczne związane z wniesieniem odwołania, środek zaskarżenia ten bardziej przypomina apelację w postępowaniu cywilnym, aniżeli odwołanie w rozumieniu

⁶¹⁷ Aktualnie dla klubów Ekstraklasy jest to kwota 10.000,00 złotych, dla klubów I Ligi kwota 7.500,00 złotych, dla klubów II Ligi 5.000,00 złotych, zaś dla klubów żeńskiej Ekstraligi kwota 1.000,00 złotych.

⁶¹⁸ Por. Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 maja 2016 roku, sygn. V CSK 481/15.

Kodeksu postępowania administracyjnego. W przypadku regulacji z Kodeksu postępowania administracyjnego brak jest bowiem szczególnych wymogów formalnych dla wniesienia odwołania. Strona nie musi przedstawiać szczegółowych zarzutów, a wystarczy, że wskaże, iż pozostaje niezadowolona z decyzji i spełni wymagania dla pisma w rozumieniu art. 63 k.p.a.⁶¹⁹. W przypadku apelacji cywilnej, zgodnie z art. 368 § 1 k.p.c. apelacja powinna czynić zadość wymaganiom przewidzianym dla pisma procesowego, a ponadto zawierać: oznaczenie wyroku, od którego jest wniesiona, ze wskazaniem, czy jest on zaskarżony w całości czy w części, zwięźle przedstawienie zarzutów, uzasadnienie zarzutów, powołanie, w razie potrzeby, nowych faktów lub dowodów oraz wnioski o zmianę lub o uchylenie wyroku z zaznaczeniem zakresu żądanej zmiany lub uchylenia. Jak widać, choć Podręczniki Licencyjne posługują się pojęciem odwołania, to bliżej im jednak, jeżeli chodzi o *essentialia negotii*, do procedury cywilnej. Co istotne, wniesienie odwołania nie wstrzymuje wykonania zaskarżonej decyzji Komisji ds. Licencji Klubowych PZPN, chyba że postanowienia Podręczników Licencyjnych stanowią inaczej albo Komisja ds. Licencji Klubowych PZPN lub Komisja Odwoławcza ds. Licencji Klubowych PZPN wstrzyma wykonalność decyzji.

Niezależnie od powyższego wskazać należy, że procedura odwoławcza zakłada jeszcze niejako „trzecią instancję” w sprawach licencji klubowych. Otóż możliwym staje się skierowanie skargi na decyzje Komisji Odwoławczej ds. Licencji Klubowych – do Piłkarskiego Sądu Polubownego orzekającego w składzie 5-osobowym. Piłkarski Sąd Polubowny jest stałym sądem polubownym w rozumieniu przepisów Kodeksu postępowania cywilnego. Kwestie złożenia skargi na ostateczną decyzję Komisji Odwoławczej ds. Licencji Klubowych PZPN reguluje dodatkowo Regulamin Piłkarskiego Sądu Polubownego⁶²⁰. Co jednak istotne, wczytując się dokładnie w treść Podręczników Licencyjnych i Regulaminu Piłkarskiego Sądu Polubownego można dostrzec, że procedura złożenia skargi nie opiera się na instytucji zapisu na sąd polubowny, ale stanowi normę wewnętrzną, otwierającą kolejny środek zaskarżenia w sprawie licencyjnej. W rozdziale 2 niniejszej dysertacji zwrócono uwagę na zasadę wyłączającą możliwość rozpoznania sprawy przez sąd powszechny w przypadku skorzystania z zapisu na sąd polubowny lub podniesienia w odpowiedzi na pozew zarzutu w tym zakresie. Biorąc pod uwagę, że w Polskim Związku Piłki Nożnej w sprawach licencji klubowych skarga nie opiera się na zapisie na sąd polubowny, kluby sportowe mają otwartą drogę do złożenia

⁶¹⁹ P. Przybysz, *Kodeks postępowania administracyjnego. Komentarz*, Wolters Kluwer, Warszawa 2021, s. 487.

⁶²⁰ Uchwała nr 111/39 z dnia 9 października 2021 roku Zarządu Polskiego Związku Piłki Nożnej w sprawie przyjęcia Regulaminu Piłkarskiego Sądu Polubownego PZPN, zob. https://cdn.laczynaspilka.pl/advertisement/upload/prod/373290_Uchwa%C5%82a%20nr%20XIII%20177.pdf, dostęp online: 23.05.2024 r.

choćby powództwa o ustalenie stosunku prawnego lub prawa w przedmiocie licencji sportowej. Podręczniki Licencyjne w swojej treści nie przewidują same w sobie sugestii co do wystąpienia przez klub do sądu powszechnego albo administracyjnego.

Oprócz licencji klubowych, należy opisać syntetycznie także licencje trenerskie. W zakresie licencji trenerskich w Polskim Związku Piłki Nożnej wskazać należy, że prymat zyskują tutaj regulacje UEFA, a ściślej Konwencja Trenerska UEFA 2020, regulująca podstawowe zasady związane z prowadzeniem drużyn piłkarskich przez trenerów odpowiednich kategorii⁶²¹. Dodatkowo w zakresie licencji trenerskich funkcjonują obecnie trzy akty wewnętrzne, jakimi są uchwały Zarządu Polskiego Związku Piłki Nożnej: uchwała dotycząca zasad regulujących stosunki pomiędzy klubem sportowym a trenerem piłki nożnej⁶²², uchwała dotycząca licencji trenerskich uprawniających do prowadzenia zespołów uczestniczących w rozgrywkach piłki nożnej w Polsce⁶²³ oraz uchwała w sprawie Organizacji Kursów Kształcenia Trenerów Piłki Nożnej zgodnie z wymogami Konwencji Trenerskiej UEFA 2020 oraz Karty Grassroots UEFA⁶²⁴.

Jeśli chodzi o przepisy federacji europejskiej UEFA, to regulują one podstawy związane z licencjami trenerskimi, ale ograniczonymi wyłącznie do licencji trenerskich UEFA. Konwencja Trenerska UEFA 2020 wskazuje, że licencja trenerska UEFA jest ważna przez trzy lata kalendarzowe, nie dłużej niż do 31 grudnia trzy lata po jej pierwszym wydaniu, a po wygaśnięciu licencji trenerskiej UEFA jej posiadacz traci prawo do wykonywania zawodu trenera i musi podjąć szkolenie uzupełniające w celu ponownego wydania licencji. Ważność każdej licencji UEFA jest uzależniona od zobowiązania posiadacza licencji do przestrzegania statutów, rozporządzeń, dyrektyw i decyzji UEFA oraz strony konwencji, która wydała daną licencję. Może ona podlegać również dalszym warunkom określonym przez stronę konwencji

⁶²¹ Konwencja Trenerska UEFA 2020, zob. <https://pilkaopolska.pl/download/konwencja-trenerska-uefa-2020-wersja-polska>, dostęp online: 23.05.2024 r.

⁶²² Uchwała nr XII/189 z dnia 12 grudnia 2014 roku Zarządu Polskiego Związku Piłki Nożnej dot. Zasad regulujących stosunki pomiędzy klubem sportowym a trenerem piłki nożnej, zob. https://media.laczynaspilka.pl/files/pzphp/Nzk7MDA_/b98fbfdae9c7190dc061106dd069b7c1.pdf, dostęp online: 23.05.2024 r.

⁶²³ Uchwała nr IV/71 z dnia 29 kwietnia 2021 roku Zarządu Polskiego Związku Piłki Nożnej w sprawie zmiany Uchwały nr IV/63 z dnia 20 kwietnia 2017 roku Zarządu Polskiego Związku Piłki Nożnej dot. licencji trenerskich uprawniających do prowadzenia zespołów uczestniczących w rozgrywkach piłki nożnej w Polsce, zob. https://media.laczynaspilka.pl/files/pzphp/MWI7MDA_/54d4375a3dc458e150e2ff198b483852.pdf, dostęp online: 23.05.2024 r.

⁶²⁴ Uchwała nr III/29 z dnia 9 lutego 2022 roku Zarządu Polskiego Związku Piłki Nożnej w sprawie Organizacji Kursów Kształcenia Trenerów Piłki Nożnej Zgodnie z Wymogami Konwencji Trenerskiej UEFA 2020 oraz Karty Grassroots UEFA, zob. https://media.laczynaspilka.pl/files/pzphp/NzQ7MDA_/7bfb703035a84d8290423b7e10189df1.pdf, dostęp online: 23.05.2024 r.

wydającą licencję. Co jednak istotne, zgodnie z Konwencją Trenerską UEFA 2020, konwencja podlega prawu szwajcarskiemu, zaś spory na tym tle rozpoznawane są przez Sportowy Sąd Arbitrażowy w Lozannie (CAS). Z tego względu Polski Związek Piłki Nożnej, przynależąc do UEFA, zawiera w ten sposób umowę o właściwość związaną z rozpoznawaniem sporów w sprawach objętych Konwencją.

W zakresie uprawnień trenerskich, przepisy UEFA oraz zgodne z nimi regulacje Polskiego Związku Piłki Nożnej wymieniają następujących 11 rodzajów licencji trenerskich: UEFA PRO, UEFA EY A, UEFA A, UEFA B, UEFA C, Grassroots C, Grassroots D, UEFA Goalkeeper A, UEFA Goalkeeper B, UEFA Futsal B oraz Futsal C. W przypadku kwestii związanych z procedurami licencyjnymi na gruncie regulacji wewnętrznych Polskiego Związku Piłki Nożnej, wskazać należy, iż uchwała Zarządu Polskiego Związku Piłki Nożnej precyzuje, kto może zostać trenerem piłkarskim. Zgodnie z art. 4 uchwały nr IV/63 z dnia 20 kwietnia 2017 roku Zarządu Polskiego Związku Piłki Nożnej w sprawie licencji trenerskich uprawniających do prowadzenia zespołów uczestniczących w rozgrywkach piłki nożnej w Polsce, trenerem prowadzącym zespół uczestniczący w rozgrywkach piłki nożnej w Polsce, może być osoba, która łącznie spełnia następujące warunki:

- 1) posiada licencję trenera uprawniającą do prowadzenia zespołu w danej lidze i klasie rozgrywkowej wydaną przez PZPN lub Wojewódzki ZPN,
- 2) posiada pełną zdolność do czynności prawnych,
- 3) korzysta z pełni praw publicznych,
- 4) nie może być skazana prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo, o którym mowa w art. 46-50 ust. o sporcie, lub określone w rozdziale XIX, XXIII z wyjątkiem art. 192 i art.193, rozdziale XXV i XXVI ustawy z dnia 6 czerwca 1997 roku – Kodeks karny (Dz.U. Nr 88, poz. 553, z późn. zmian.), chyba że nastąpiło zatarcie skazania,
- 5) nie jest osobą: wobec której został prawomocnie orzeczony środek karny w postaci zakazu działalności w piłce nożnej (wykonywania określonej działalności), chyba że nastąpiło zatarcie skazania lub osobą, która podlega karze bezwzględnej dyskwalifikacji orzeczonej przez organy dyscyplinarne PZPN za przewinienie korupcji w sporcie,
- 6) nie jest osobą, wobec której toczy się postępowanie dyscyplinarne za przewinienia określone w art. 79 Regulaminu Dyscyplinarnego PZPN,
- 7) nie jest osobą, która jest wpisana na listę pośredników transakcyjnych prowadzoną zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Jak widać zakres obwarowań jest szerszy niż wynikający z art. 41 ust. 3 u.s., choć pamiętać należy, że niezależnie od wyżej wymienionych przesłanek, trener musi spełniać wymagania wskazanego wyżej przepisu prawa powszechnie obowiązującego.

Co ciekawe, w przypadku licencji trenerskich, Polski Związek Piłki Nożnej, przyznanie lub przedłużenie licencji następuje w oparciu o złożony wniosek w formie elektronicznej, a dokumenty potwierdzające kwalifikacje niezbędne dla przyznania licencji powinny być złożone poprzez system teleinformatyczny w skanach. Zależnie od rodzaju licencji trenerskiej, wnioski składa się albo do Zespołu Kształcenia i Licencjonowania Trenerów PZPN albo do właściwego organu licencjonowania trenerów w danym Wojewódzkim Związku Piłki Nożnej. Podobnie jak w przypadku licencji klubowych, wydanie licencji trenerskiej następuje w oparciu o decyzję podmiotu, do którego złożony jest wniosek. Licencje udzielane przez Zespół Kształcenia i Licencjonowania Trenerów PZPN co do zasady nie podlegają opłacie, chyba, że licencje udzielane są w trybie nadzwyczajnym – poza terminami rozpoznawania wniosków. Opłacie, zależnej od rodzaju licencji, podlegać będą uprawnienia nadawane przez Wojewódzkie Związki Piłki Nożnej⁶²⁵. Zespół Kształcenia i Licencjonowania Trenerów PZPN może odmówić przyznania lub przedłużenia licencji trenerskiej, jeżeli wnioskodawca nie spełnił warunków określonych w Uchwale, a braki formalne we wniosku nie zostały usunięte, mimo wezwania w wyznaczonym terminie. Odmowa przyznania lub przedłużenia licencji trenerskiej wymaga pisemnego uzasadnienia, a także powiadomienia wnioskodawcy za zwrotnym potwierdzeniem odbioru. Od decyzji Zespołu Kształcenia i Licencjonowania Trenerów PZPN w sprawie odmowy przyznania lub przedłużenia licencji, a także w sprawie wstrzymania licencji na okres 1 roku przysługuje trenerowi odwołanie do Najwyższej Komisji Odwoławczej PZPN, wniesione w terminie 14 dni od daty otrzymania decyzji⁶²⁶. W przeciwieństwie do Podręczników Licencyjnych w sprawie licencji klubowych, procedura wydania decyzji oraz procedura odwoławcza nie zostały uregulowane szeroko i są dość powiedzieć uproszczone. Dodatkowo w sprawach licencji trenerskich, mamy do czynienia z innymi organami Polskiego Związku Piłki Nożnej, rozpoznającymi sprawy w pierwszej i w drugiej instancji. W przypadku licencji trenerskich nie ma natomiast możliwości złożenia skargi do Piłkarskiego Sądu Polubownego. Słowem, decyzja Najwyższej Komisji Odwoławczej PZPN jest ostateczna i nie

⁶²⁵ Licencja UEFA B to obecnie koszt 300,00 złotych, Futsal C oraz UEFA C to koszt 150,00 złotych, zaś Grassroots D podlega opłacie w kwocie 75,00 złotych.

⁶²⁶ Najwyższa Komisja Odwoławcza PZPN działa w oparciu o przyjęty regulamin – Regulamin Najwyższej Komisji Odwoławczej, zob. https://pzpn.pl/public/system/files/site_content/635/5428-Regulamin%20Najwy%C5%BCsza%20Komisja%20Odwo%C5%82awcza%209.10.21.pdf, dostęp online: 23.05.2024 r.

przysługuje od niej dalszy środek zaskarżenia na podstawie przepisów wewnętrznych. Nie oznacza to jednak, że osoba ubiegająca się o licencje trenerską nie może złożyć pozwu o ustalenie istnienia prawa do wykonywania zawodu trenera. Istotnie powództwo takie niewątpliwie przysługuje i może stanowić drogę ochrony prawnej trenera lub osoby aspirującej do wykonywania zawodu trenera⁶²⁷. Możliwym jest także złożenie skargi do Trybunału Arbitrażowego ds. Sportu przy Polskim Komitecie Olimpijskim.

Kolejną z licencji sportowych regulowanych przepisami wewnętrznymi Polskiego Związku Piłki Nożnej są licencje sędziowskie. S. Fundowicz wskazywał, że w poprzednio obowiązującej ustawie o sporcie kwalifikowanym przewidywano udzielanie licencji sędziom sportowym. W obecnie obowiązującej ustawie o sporcie rozwiązań takich nie zaproponowano, niemniej nie stoi na przeszkodzie uregulowania tej kwestii bezpośrednio przez polskie związki sportowe⁶²⁸. I rzeczywiście obecnie podobnie sytuacja kształtuje się w Polskim Związku Piłki Nożnej. Kwestie związane z uzyskaniem licencji sędziowskiej uregulowane zostały w uchwale nr VII/93 z dnia 13 czerwca 2022 roku Zarządu Polskiego Związku Piłki Nożnej - Konwencja Sędziowska PZPN⁶²⁹. Oczywiście regulacja ta dotyczy się wyłącznie sędziów krajowych, ponieważ odrębne regulacje UEFA obowiązują w zakresie arbitrów międzynarodowych. Zgodnie z Konwencją Sędziowską PZPN sędzią piłkarskim jest sędzia piłki nożnej, w tym również sędzia zajmujący się wyłącznie futsalem lub piłką plażową, legitymujący się licencją sędziowską lub będący członkiem Fundacji Kolegium Sędziów Piłkarskich. Posiadanie licencji sędziowskiej jest warunkiem koniecznym dla prowadzenia zawodów piłki nożnej, futsalu czy piłki plażowej. Sędzią prowadzącym zawody piłki nożnej, futsalu czy piłki plażowej może być osoba, która łącznie spełnia następujące warunki, tj. posiada pełną zdolność do czynności prawnych (choć sędzią piłkarskim może być także osoba, która ukończyła 16 lat, z zastrzeżeniem, że w przypadku gdy osoba o ograniczonej zdolności prawnych podejmuje czynności, które dla swej ważności wymagają pełnej zdolności do czynności prawnych, czynność taka będzie wymagała zatwierdzenia przez przedstawiciela ustawowego takiego sędziego), odbyła kurs sędziowski zakończony stosownym egzaminem oraz posiada ważną licencję sędziego odpowiedniej lub wyższej kategorii uprawniającą do prowadzenia zawodów na danym poziomie rozgrywkowym. Licencję sędziowską przyznaje się na okres jednego

⁶²⁷ Por. E. J. Krześniak, *Ustawa...*, s. 473.

⁶²⁸ S. Fundowicz, *Prawo...*, s. 63.

⁶²⁹ Uchwała nr VII/93 z dnia 13 czerwca 2022 roku Zarządu Polskiego Związku Piłki Nożnej - Konwencja Sędziowska PZPN, zob. https://cdn.laczynaspilka.pl/advertisement/upload/prod/375625_Uchwa%C5%82a%20nr%20XIV%20191.pdf, dostęp online: 23.05.2024 r.

sezonu rozgrywkowego i ma ona charakter odpłatny. Wniosek licencyjny składa się do Kolegium Sędziów właściwego Wojewódzkiego Związku Piłki Nożnej. W przypadku decyzji negatywnej, wymaga ona uzasadnienia. Osoba ubiegająca się o licencję sędziowską jest uprawniona do złożenia odwołania do Zarządu danego Wojewódzkiego Związku Piłki Nożnej, a w przypadku sędziów zawodowych do Zarządu Polskiego Związku Piłki Nożnej. Dalsze środki zaskarżenia na podstawie przepisów wewnętrznych, podobnie jak przy licencjach trenerskich, nie przysługują. Niemniej zarekomendować należy choćby możliwość skierowania powództwa w trybie art. 189 k.p.c.

Co ciekawe, w Konwencji Sędziowskiej PZPN pojawiła się definicja licencji sędziowskiej. Licencja sędziowska to udzielane, zgodnie z postanowieniami uchwały zezwolenie sędziemu na prowadzenie zawodów piłkarskich na odpowiednim poziomie rozgrywkowym. Patrząc na tego rodzaju regulację, zrozumiałe są poglądy niektórych przedstawicieli doktryny i orzecznictwa, że licencja sportowa może przypominać *quasi*-zezwolenie lub decyzję administracyjną, skoro jest uprawnieniem udzielanym przez organ (polski związek sportowy). Z drugiej strony, Konwencja Sędziowska PZPN precyzuje, że w przypadku licencji sędziowskiej dokument licencyjny jest dokumentem zawierającym imię, nazwisko, zdjęcie sędziego, numer licencji oraz uprawnienia do danej klasy rozgrywkowej w danym sezonie opatrzone podpisem właściwym osób (Prezesa Wojewódzkiego Związku Piłki Nożnej lub Przewodniczącego Komisji Sędziowskiej Wojewódzkiego Związku Piłki Nożnej albo Prezesa Polskiego Związku Piłki Nożnej lub Przewodniczącego Komisji Sędziowskiej Polskiego Związku Piłki Nożnej). Jak widać, w ślad za udzielonym uprawnieniem, sędzia piłkarski otrzymuje swoistą legitymację (dokument papierowy) potwierdzający nadane uprawnienia.

W Polskim Związku Piłki Nożnej wyróżnia się także licencje lekarskie. Kwestie związane z uzyskiwaniem licencji lekarskich w piłce nożnej normuje uchwała nr X/141 z dnia 22 września 2022 roku Zarządu Polskiego Związku Piłki Nożnej w sprawie zasad przyznawania licencji dla lekarzy pracujących w klubach Ekstraklasy, I i II ligi oraz reprezentacjach narodowych. Zgodnie z tą regulacją, lekarzem sprawującym opiekę nad zespołem Ekstraklasy, I, II ligi piłki nożnej lub/i reprezentacją narodową może być wyłącznie osoba, która łącznie spełnia następujące warunki: posiada pełną zdolność do czynności prawnych, korzysta z pełni praw publicznych, jest specjalistą w zakresie ortopedii i traumatologii, chirurgii, chirurgii dziecięcej, medycyny wewnętrznej, kardiologii, anestezjologii, pediatrii, medycyny rodzinnej, rehabilitacji medycznej lub medycyny sportowej oraz posiada ważną Licencję Lekarską PZPN

przyznaną w trybie ww. uchwały. Podobnie jak w przypadku sędziów piłkarskich, uchwała Zarządu Polskiego Związku Piłki Nożnej kreuje definicję licencji lekarskiej. Jest ona rozumiana jako zezwolenie udzielone lekarzowi na sprawowanie opieki medycznej nad zawodnikami piłki nożnej zespołów Ekstraklasy, I, II ligi oraz Reprezentacji Narodowych na zasadach określonych przez przepisy PZPN. Znow więc taki rodzaj licencji może przypominać swoim charakterem środek o charakterze administracyjnoprawnym.

Wniosek o przyznanie licencji lekarskiej składa się za pośrednictwem systemu teleinformatycznego. Choć w przywołanej uchwale nie jest wskazane wprost, w jaki sposób należy dołączyć do wniosku niezbędne dokumenty, to wydaje się, że powinny zostać dołączone skany tych dokumentów (a więc tak jak zostało to wprost uregulowane w przepisach dotyczących licencji trenerskich). Licencja lekarska podlega opłacie. Przyznanie licencji po raz pierwszy następuje na okres jednego roku, przy czym możliwe jest przedłużenie tego okresu. W przypadku drugiej licencji i następnych, są one przedłużane na okres kolejnych dwóch lat, po złożeniu odpowiednich dokumentów. Organem odpowiedzialnym za przyznawanie licencji lekarskich jest Komisja Licencji Lekarskich PZPN, która wydaje w tym zakresie decyzje. W przypadku odmowy przyznania licencji, konieczne jest uzasadnienie decyzji. Nieco odmienna jest natomiast droga zaskarżania w sprawach licencji lekarskich, bowiem organy właściwe do rozpoznania spraw w drugiej instancji, będą zależały od tego, czy mamy do czynienia z odmową przyznania licencji, czy też z jej pozbawianiem. W przypadku odmowy przyznania licencji, organem właściwym do rozpoznania odwołania będzie Komisja Odwoławcza ds. Licencji Lekarskich. Jeśli natomiast lekarz zostanie pozbawiony licencji lekarskiej wskutek orzeczenia Komisji Dyscyplinarnej PZPN lub też jego licencja zostanie zawieszona, odwołanie przysługuje do Najwyższej Komisji Odwoławczej PZPN. Termin na złożenie odwołań w powyższym zakresie wynosi 14 dni. W zakresie licencji lekarskiej, podobnie nie można wykluczyć sposobności złożenia powództwa o ustalenie prawa w trybie art. 189 k.p.c.

Mając na uwadze przebieg oraz charakterystykę postępowań licencyjnych w Polskim Związku Piłki Nożnej, nie dziwią porównania licencji sportowych do środków o charakterze publicznoprawnym. Konstrukcja przepisów licencyjnych, władcze orzeczenie właściwych organów Polskiego Związku Piłki Nożnej, czy wreszcie droga odwoławcza, mogą sugerować taki charakter licencji sportowej. Co najmniej w części regulacje wewnętrzne w tym zakresie przypominają Kodeks postępowania administracyjnego. Choć podzielić należy ogólne stanowisko doktryny i orzecznictwa o cywilnoprawnym licencji, to jednak wewnętrzne

regulacje przypominające procedurę administracyjną takiego przyjęcia nie ułatwiają. Ujęcie spraw licencyjnych w Polskim Związku Piłki Nożnej w taki sposób, jest wyrazem swobody kształtowania regulacji w myśl praw wyłącznych. Swoboda ta, jakkolwiek słuszna, nasuwa jednak wątpliwości co do faktycznego charakteru prawnego licencji sportowej, w tym licencji w sprawach piłkarskich. Powstanie takich wątpliwości w związku z konstrukcją przepisów licencyjnych nie wynika jednak ze złej woli Polskiego Związku Piłki Nożnej, ale raczej z braku wykreowania przez ustawodawcę jednoznacznego charakteru licencji sportowej.

3. Postępowania licencyjne w Polskim Związku Piłki Siatkowej.

Kolejnym z polskich związków sportowych, którego przepisy licencyjne wymagają podsumowania, jest Polski Związek Piłki Siatkowej. Zgodnie ze swoim Statutem, Polski Związek Piłki Siatkowej jest ogólnokrajowym związkiem sportowym działającym w piłce siatkowej, we wszystkich jej odmianach aprobowanych przez FIVB (Międzynarodową Federację Piłki Siatkowej) i CEV (Europejską Konfederację Piłki Siatkowej)⁶³⁰. W Polskim Związku Piłki Siatkowej można wyróżnić między innymi licencje klubowe, trenerskie, sędziowskie, a nawet zawodnicze i menadżerskie.

Najszerszy zakres, co zrozumiałe, mają licencje klubowe w Polskim Związku Piłki Siatkowej. Jest to jedyny rodzaj licencji sportowej w Polskim Związku Piłki Siatkowej, który znalazł szersze uregulowanie w samym Statucie. W jego treści poświęcono odrębny rozdział Komisjom Licencyjnym, które dedykowane są dla załatwiania spraw licencji klubów siatkarskich. Statut Polskiego Związku Piłki Siatkowej stanowi, że związek ma prawo przyznawania licencji klubom siatkarskim. Wyeksponowanie takiego postanowienia nie jest do końca zrozumiałe, zwłaszcza biorąc pod uwagę, że na podstawie regulacji wewnętrznych licencje w Polskim Związku Piłki Siatkowej są przyznawane także sędziom, czy trenerom, a jednak uregulowania w tym zakresie w Statucie nie ma. W Statucie Polskiego Związku Piłki Siatkowej postanowiono, że przyznawaniem licencji klubom siatkarskim w pierwszej instancji zajmuje się Komisja do spraw Wydawania Licencji, zaś sprawy w drugiej instancji rozpoznaje Sąd Odwoławczy. Sądu Odwoławczego w Polskim Związku Piłki Siatkowej nie można jednak mylić z sądami powszechnymi czy sądami administracyjnymi, choć język prawny zna takie pojęcia dla sądów rozpoznających sprawy w drugiej instancji. Sąd Odwoławczy jest wyłącznie

⁶³⁰ Statut Polskiego Związku Piłki Siatkowej, zob. <https://www.pzps.pl/pl/zwiazek/przepisy/statut-pzps>, dostęp online: 23.05.2024 r.

organem Polskiego Związku Piłki Siatkowej. Statut Polskiego Związku Piłki Siatkowej w zakresie szczegółów związanych z przyznaniem licencji klubom sportowym odsyła do regulaminu uchwalonego przez Zarząd, a więc aktualnie do Regulaminu wydawania licencji klubowych na sezon 2023/2024⁶³¹. Oprócz wskazanego wyżej aktu, regulacje dotyczące licencji dla klubów siatkarskich zostały unormowane także w dokumencie pod nazwą – Wprowadzenie informacyjne dotyczące zasad ubiegania się o licencję dla podmiotów sportowych Polskiego Związku Piłki Siatkowej⁶³².

W zakresie organu odpowiadającego za przyznawanie licencji klubowych w Polskim Związku Piłki Siatkowej, w pierwszej kolejności należałoby zwrócić uwagę na nieścisłości w regulacjach wewnętrznych dotyczących nomenklatury. W statucie wyraźnie wskazano, że za przyznawanie klubom siatkarskim licencji odpowiada Komisja do spraw Wydania Licencji. Tymczasem zarówno przywołanym wyżej Regulaminie wydawania licencji klubowych na sezon 2023/2024, jak i we wskazanym Wprowadzeniu informacyjnym oraz na stronie internetowej Polskiego Związku Piłki Siatkowej⁶³³, stosowane są wymiennie nazwy w postaci: „Komisja Licencyjna” albo „Komisja ds. Licencji”. Choć oczywiście można domyślać się, że chodzi o ten sam organ, który kryje się pod różnymi nazwami, to dla zachowania spójności regulacji, postulowanym byłoby doprowadzenie nomenklatury organu licencyjnego do zgodności ze Statutem Polskiego Związku Piłki Siatkowej.

Przechodząc jednak do *clou* postępowań w sprawach licencji klubowych, wskazać należy, że Wprowadzenie informacyjne kreuje pojęcie licencji oraz licencjodawcy i licencjobiorcy. Zgodnie z jego treścią, licencja jest certyfikatem poświadczającym spełnienie przez licencjobiorcę wszystkich obowiązkowych, minimalnych wymagań i umożliwiających dopuszczenie do rozgrywek ligowych Polskiego Związku Piłki Siatkowej. Licencjodawcą jest Polski Związek Piłki Siatkowej, działający jako podmiot realizujący procedurę licencyjną i przyznający licencję, zaś licencjobiorcą pozostaje podmiot, któremu została przyznana licencja przez licencjodawcę, nazywany regulaminowo Wnioskującym o wydanie licencji. Wnioskującym o wydanie licencji jest z kolei podmiot prawny, członek Polskiego Związku

⁶³¹ Regulamin wydawania licencji klubowych na sezon 2023/2024, zob. <https://www.pzps.pl/pl/zwiazek/wydzialy-i-komisje/komisja-licencyjna/regulaminy-wydawania-licencji>, dostęp online: 23.05.2024 r.

⁶³² Wprowadzenie informacyjne dotyczące zasad ubiegania się o licencję dla podmiotów sportowych Polskiego Związku Piłki Siatkowej, zob. <https://www.pzps.pl/pl/zwiazek/wydzialy-i-komisje/komisja-licencyjna/regulaminy-wydawania-licencji>, dostęp online: 23.05.2024 r.

⁶³³ Zob. <https://www.pzps.pl/pl/zwiazek/wydzialy-i-komisje/komisja-licencyjna/sklad>, dostęp online: 23.05.2024 r.

Piłki Siatkowej w pełni i wyłącznie odpowiedzialny za klub, uczestniczący w krajowych i międzynarodowych rozgrywkach Polskiego Związku Piłki Siatkowej. Jak widać, a na co zwracano już uwagę przy Polskim Związku Piłki Nożnej, liga zawodowa funkcjonująca w polskiej piłce siatkowej nie pozostaje odpowiedzialna w żadnej mierze za przyznawanie licencji klubowych⁶³⁴. W przypadku zaś charakterystyki licencji, wewnętrzne regulacje Polskiego Związku Piłki Siatkowej, traktują licencję klubową jako dokument uprawniający do udziału w rozgrywkach ligowych. Należy więc licencję klubową traktować jako rodzaj prawa przyznawanego przez właściwe organy Polskiego Związku Piłki Siatkowej.

W dokumencie Wprowadzenie informacyjne wyróżnia się cele związane z udzieleniem licencji klubowych, do których należą: propagowanie i poprawa standardów we wszelkich aspektach funkcjonowania piłki siatkowej w Polsce, zapewnienie, że klub posiada odpowiedni poziom zarządzania i organizacji, weryfikowanie infrastruktury sportowej klubów oraz weryfikowanie ekonomicznych i finansowych możliwości klubów. Jak widać, stawiane cele mają w założeniu prowadzić do profesjonalizacji siatkówki klubowej w Polsce. Uczestnicy procesu licencyjnego w Polskim Związku Piłki Siatkowej mają zagwarantowane prawo do równego traktowania oraz prawo do uczciwego postępowania, w tym prawo do przedstawienia własnego stanowiska i wyrażania własnej opinii, prawo do zapoznania się z aktami sprawy, z dowodami, a także prawo do przedkładania dowodów i prawo do otrzymania uzasadnienia decyzji.

Wydawanie licencji klubowych w Polskim Związku Piłki Siatkowej następuje w oparciu o wnioski składane do 31 maja danego roku. Możliwe są dwie drogi złożenia wniosku, a to tradycyjna poprzez nadanie wniosku pocztą, bądź elektroniczna obejmująca umieszczenie wniosku licencyjnego i dokumentów na stronie internetowej Polskiego Związku Piłki Siatkowej. Klub siatkarski ubiegający się o przyznanie licencji musi spełnić wymagania prawne, finansowe i infrastrukturalne. Wniosek licencyjny podlega opłacie, której wysokość pozostaje uzależniona od klasy rozgrywkowej, w ramach której składany jest wniosek licencyjny⁶³⁵.

Kryteria prawne przyznania licencji klubowi siatkarskiemu są, dość powiedzieć, nieskomplikowane i niewygórowane. Pierwszym z warunków prawnych jest złożenie wniosku licencyjnego na druku zamieszczonym w komunikacie licencyjnym na dany sezon, drugim zaś

⁶³⁴ E. J. Krześniak, *Ustawa...*, s. 256.

⁶³⁵ Dla rozgrywek najwyższych klas rozgrywek kobiet i mężczyzn opłata wynosi aktualnie 2.500,00 złotych, dla I lig 1.000,00 złotych, zaś dla II Lig 500,00 złotych.

kryterium związane z formą organizacyjnoprawną i członkostwem w Polskim Związku Piłki Siatkowej. W przypadku złożenia wniosku licencyjnego, wzór druku jest jednostronicowy i obejmuje w zasadzie jedynie przedłożenie dokumentów niezbędnych dla rozpoznania wniosku. Dokumentami takimi są: wyciąg z Krajowego Rejestru Sądowego lub innego właściwego rejestru, poświadczony odpis statutu lub umowy spółki, zaświadczenie o niezaleganiu ze składkami ZUS oraz niezaleganiu z podatkami, list czystości za poprzedni sezon⁶³⁶, oświadczenie klubu na temat toczących się postępowań przed Sądem Odwoławczym przy Polskim Związku Piłki Siatkowej, Sądem Polubownym Polskiej Ligi Siatkówki Spółka Akcyjna, porozumienie dotyczące spłaty należności odłożonych w czasie (o ile klub pozostaje zadłużony), oświadczenie klubu o braku bezspornych zaległości finansowych w rozliczeniu z Polskim Związkiem Piłki Siatkowej, Wojewódzkim Związkiem Piłki Siatkowej, innymi klubami, osobami, przedsiębiorcami związanymi z klubem umową według stanu na dzień składania wniosku, zobowiązanie do przestrzegania regulaminów, oświadczenie klubu o zapoznaniu ze statutem i regulaminami Polskiego Związku Piłki Siatkowej, CEV i FIVB – zawodników, sztabu szkoleniowego oraz osób upoważnionych przez klub do podpisywania kontraktów, oświadczenie klubu o zapoznaniu zawodników i sztabu szkoleniowego z listą substancji i metod zabronionych, oświadczenie klubu o zapoznaniu z listą menedżerów licencjonowanych PZPS - zawodników, sztabu szkoleniowego oraz osób upoważnionych przez klub do podpisywania kontraktów, zobowiązanie klubu do poddania się rozstrzygnięciom Sądu Polubownego Polskiej Ligi Siatkówki Spółka Akcyjna oraz dokument - weryfikacja warunków obiektu sportowego potwierdzona przez właściwy Wojewódzki Związek Piłki Siatkowej. Jeśli natomiast chodzi o drugi element kryterium prawnego, to klub siatkarki ubiegający się o przyznanie licencji musi pozostawać członkiem danego Wojewódzkiego Związku Piłki Siatkowej oraz prowadzić działalność w formie stowarzyszenia kultury fizycznej, spółki akcyjnej lub innej osoby prawnej utworzonej na podstawie odrębnych przepisów, choć zastrzec tutaj należy, że w przypadku klubów uczestniczących w lidze zawodowej, jaką jest Polska Liga Siatkówki Spółka Akcyjna, wymagane jest działanie w formie spółki akcyjnej.

Jeśli chodzi o kryteria finansowe, to zasadniczo klub wnioskujący o przyznanie licencji musi posiadać wystarczające środki finansowe lub możliwości kredytowe pozwalające na zachowanie płynności finansowej w okresie do zakończenia najbliższego sezonu siatkarskiego. We Wprowadzeniu informacyjnym dodaje się, że weryfikacja tej przesłanki następuje

⁶³⁶ List czystości to oświadczenie klubu o niezaleganiu w płatnościach m.in. wobec zawodników i innych wykazanych osób. Posiadanie zobowiązań nie uniemożliwia otrzymania licencji, ale może prowadzić do przyznania tzw. licencji nadzorowanej.

w szczególności poprzez sprawdzenie historycznych informacji finansowych sporządzonych w oparciu o ustawę o rachunkowości. Wnioskujący o wydanie licencji musi udowodnić, że w kontekście zobowiązań umownych i prawnych nie posiada żadnych zaległości finansowych w rozliczeniu z zawodnikami, członkami sztabu Szkoleniowego lub innymi klubami, ZUS, Urzędem Skarbowym według stanu na dzień 31 lipca każdego roku. Klub wnioskujący o licencję nie może też posiadać jakichkolwiek zaległości finansowych w stosunku do FIVB, CEV, Polskiego Związku Piłki Siatkowej, Polskiej Ligi Siatkówki Spółka Akcyjna oraz wobec Wojewódzkich Związków Piłki Siatkowej.

Co do kryteriów infrastrukturalnych, regulacje w tym zakresie przewidziane są w odrębnym komunikacie Polskiego Związku Piłki Siatkowej. Niemniej dodać trzeba, że inne warunki infrastrukturalne określone zostają dla zawodów najwyższej klasy rozgrywkowej, organizowanych przez Polską Ligę Siatkówki Spółka Akcyjna, a inne dla zawodów I i II Ligi Polskiego Związku Piłki Siatkowej. W przypadku planowania meczów siatkarskich w formie imprez masowych, kluby siatkarskie obowiązane są do stosowania regulacji ustawy o bezpieczeństwie imprez masowych.

Po spełnieniu warunków przez klub siatkarki, Komisja ds. Licencji udziela licencji w drodze decyzji. Rozwiązanie to jest zatem zbliżone do innych polskich związków sportowych, w których również przyznanie licencji następuje w drodze decyzji właściwego organu związku. Decyzja przyznająca licencję klubową nie wymaga uzasadnienia. Uzasadnienia wymaga decyzja odmawiająca przyznania licencji. Tego rodzaju rozwiązania, podobnie jak przy licencjach w Polskim Związku Piłki Nożnej przypominają w tym zakresie normy z Kodeksu postępowania administracyjnego. Dodać trzeba, że odmowa przyznania licencji następuje zwłaszcza, gdy oświadczenia zarządu klubu, podpisane zostaną przez nieupoważnionych członków zarządu klubu, klub nie przedstawi kompletnej dokumentacji, klub ma wobec Polskiego Związku Piłki Siatkowej zobowiązania organizacyjno-finansowe z lat poprzednich, klub nie ma zabezpieczonego odpowiedniego obiektu sportowego do rozgrywania meczów ligowych na danym szczeblu rozgrywek albo gdy klub posiada zaległości finansowe wobec innych osób trzecich. Biorąc pod uwagę posłużenie się pojęciami o dość szeroko pojętym zakresie, a także możliwość odstępstwa o tych warunków, gdy pomimo zadłużenia klubu przyznawana jest licencja nadzorowana, decyzja w przedmiocie przyznania licencji ma charakter dyskrejonalny. Od decyzji odmownej przysługuje jednak odwołanie do Sądu Odwoławczego działającego przy Polskim Związku Piłki Siatkowej, choć dodać należy, że termin złożenia odwołania jest krótszy, ponieważ wynosi 7 dni od dnia otrzymania przez

klub decyzji. Regulamin w zakresie licencji klubowych nie precyzuje dalszych środków zaskarżenia. W konsekwencji negatywna decyzja Sądu Odwoławczego działającego przy Polskim Związku Piłki Siatkowej otwiera drogę do skierowania powództwa do sądu powszechnego o ustalenie prawa licencji.

Drugim z wyróżnianych w Polskim Związku Piłki Siatkowej rodzajów licencji są licencje trenerskie. Kwestie przyznawania licencji trenerskich regulują obecnie Przepisy Sportowo-Organizacyjne Polskiego Związku Piłki Siatkowej⁶³⁷ oraz Regulamin Kształcenia „Systemu weryfikacji przygotowania zawodowego oraz nadawania uprawnień trenerskich PZPS” na stopień „Trenera piłki siatkowej PZPS”⁶³⁸. Aby zostać trenerem piłki siatkowej, podstawowym warunkiem jest spełnienie wymogów z art. 41 ust. 3 u.s. Obostrzenie to dodatkowo wynika z Regulaminu Kształcenia. Aby jednak zostać licencjonowanym trenerem siatkarskim, konieczne jest złożenie w wyniku pozytywnym egzaminu teoretycznego. Egzamin trenerski składa się ze stu pytań. Aby zdać egzamin, kandydat na trenera musi udzielić co najmniej 70% poprawnych odpowiedzi. Jak wskazuje się w Regulaminie Kształcenia, pozytywny wynik egzaminu zobowiązuje Polski Związek Piłki Siatkowej do wystawienia dyplomu „Trenera piłki siatkowej PZPS”, który to dyplom będzie stanowił niejako dokument licencyjny dla trenera. Tytuł "Trener piłki siatkowej PZPS" uprawnia do szkolenia i prowadzenia zespołu w rozgrywkach organizowanych przez Polski Związek Piłki Siatkowej, Wojewódzkie Związki Piłki Siatkowej oraz Polską Ligę Siatkówki Spółka Akcyjna w piłce siatkowej i siatkówce plażowej, a nadto uprawnia do prowadzenia drużyn w grupie rozgrywkowej odpowiadającej zatrudnieniu trenera. Licencja jest ważna do czasu zorganizowania najbliższej konferencji licencyjnej lub do końca sezonu dla danej grupy rozgrywkowej. Kolejne licencje trener otrzymuje po spełnieniu wymogów regulaminów przyznawania licencji określonych przez Polski Związek Piłki Siatkowej. Licencjonowany trener, zgłoszony przez klub siatkarski do rozgrywek ma obowiązek uczestniczyć w konferencjach szkoleniowych organizowanych przez Polski Związek Piłki Siatkowej.

Jak wskazuje E. Krześniak, przepisy wewnętrzne w Polskim Związku Piłki Siatkowej nie przewidują drogi zaskarżenia w sprawach licencji trenerskiej, w tym w zakresie odwołania

⁶³⁷ Przepisy Sportowo-Organizacyjne Polskiego Związku Piłki Siatkowej, zob. <https://www.pzps.pl/pl/zwiazek/przepisy/przepisy-sportowo-organizacyjne>, dostęp online: 23.05.2024 r.

⁶³⁸ Regulamin Kształcenia „Systemu weryfikacji przygotowania zawodowego oraz nadawania uprawnień trenerskich PZPS” na stopień „Trenera piłki siatkowej PZPS”, zob. <https://www.egzaminytrenerskiepzps.pl/file/uploads/RegulaminKształcenia.pdf>, dostęp online: 23.05.2024 r., dalej jako: Regulamin Kształcenia.

od wyniku egzaminu⁶³⁹. Jak się wydaje, choć przepis ten nie jest bezpośrednio adresowany do spraw związanych z licencją trenerską, to drogi odwoławczej można poszukiwać w regulacji § 86 Przepisów Sportowo-Organizacyjnych Polskiego Związku Piłki Siatkowej, zgodnie z którą sprawy sporne nieujęte w regulaminach i przepisach rozstrzyga w zależności od swoich kompetencji Wydział Rozgrywek Polskiego Związku Piłki Siatkowej lub Wydział Dyscypliny Polskiego Związku Piłki Siatkowej, a w następnej instancji Sąd Odwoławczy działający przy Polskim Związku Piłki Siatkowej. Zastrzec jednak należy, że interpretacja w zakresie właściwości takiej drogi odwoławczej należeć będzie do decyzji Wydziału Rozgrywek Polskiego Związku Piłki Siatkowej, co wynika z § 87 ww. Przepisów. Wykładnia zamykająca drogę zaskarżenia do kolejnych instancji, nie blokuje jednak kandydatom na trenerów wystąpienia z powództwem do sądu powszechnego, co jest spotykane w praktyce⁶⁴⁰.

W Polskim Związku Piłki Siatkowej w aktach prawa wewnętrznego pojawiają się także wytyczne dotyczące licencjonowania samych zawodników. Podstawę prawną wydawania licencji zawodniczych stanowią wspomniane już Przepisy Sportowo-Organizacyjne Polskiego Związku Piłki Siatkowej. W literaturze przedmiotu wskazywano, że w Polskim Związku Piłki Siatkowej, procedura przyznawania licencji zawodnikom cechuje się odmiennością, gdyż licencja jest wydawana przez klub sportowy zatrudniający zawodnika – na podstawie zgłoszenia zawodnika do rozgrywek⁶⁴¹. Wskazanie to pozostaje jednak nieaktualne, gdyż obecnie, istotnie klub siatkarski bierze udział w procesie licencjonowania zawodników, jednak licencja zawodnicza przyznawana jest przez Polski Związek Piłki Siatkowej albo właściwy Wojewódzki Związek Piłki Siatkowej – na podstawie wniosku złożonego przez klub. Do wniosku o przyznanie licencji musi zostać załączona zgoda zawodnika (w przypadku zawodnika niepełnoletniego musi być to zgoda udzielona dodatkowo przez przedstawiciela ustawowego). Dostępne przepisy Polskiego Związku Piłki Siatkowej nie precyzują, w jaki sposób następuje udzielenie licencji zawodnikowi, czy też w jaki sposób można zaskarżyć decyzję odmowną. W zakresie zaskarżenia można przyjmować interpretację podobną jak przy licencjach trenerskich, to jest kreowaną w oparciu o § 86 Przepisów Sportowo-Organizacyjnych Polskiego Związku Piłki Siatkowej. Wydaje się, że zgłoszenie wniosku przez klub za zgodą zawodnika, powoduje, że udzielenie licencji w tym zakresie przybiera postać czynności materialno-technicznej Polskiego Związku Piłki Siatkowej lub właściwego Wojewódzkiego

⁶³⁹ E. J. Krześniak, *Kluby i organizacje...*, s. 463.

⁶⁴⁰ Por. Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 29 listopada 2018 roku, sygn. VI ACa 356/18.

⁶⁴¹ E. J. Krześniak, *Kluby i organizacje...*, s. 463.

Związku Piłki Siatkowej, bowiem wobec zawodników nie nakreśla się szczegółowych przesłanek dla posiadania takiego statusu.

Zgodnie z przepisami wewnętrznymi Polskiego Związku Piłki Siatkowej licencja stanowi dokument uprawniający zawodnika do gry w danych rozgrywkach. Licencja powinna przy tym określać klasę rozgrywkową, w której zawodnik może występować. Ważność licencji po jej upływie może być potwierdzana. Ważne jest zarazem to, że zawodnik co do zasady nie może dysponować dwiema lub większą liczbą licencji. Gdyby okazało się, że zawodnik dysponuje większą liczbą licencji, tak zawodnik, jak i klub narażają się na kary dyscyplinarne. Mimo to ważną pozostaje licencja, która została wydana jako pierwsza, zgodnie z zasadą, *prior tempore, potior iure*. Zarejestrowanie licencji zawodnika co do zasady odpłatne nie jest – odpłatne pozostaje przedłużenie ważności licencji.

W przepisach wewnętrznych Polskiego Związku Piłki Siatkowej pojawiają się także unormowania dotyczące licencji dla sędziów siatkarskich. *De lege lata* w Polskim Związku Piłki Siatkowej obowiązuje Regulamin sędziego Polskiego Związku Piłki Siatkowej, stanowiący podstawę dla przyznawania licencji sędziowskich⁶⁴². Zgodnie z jego treścią, rozgrywki sportowe organizowane przez Polski Związek Piłki Siatkowej i Wojewódzkie Związki Piłki Siatkowej mogą sędziować wyłącznie osoby posiadające łącznie licencję sędziego piłki siatkowej oraz certyfikat sędziego na sezon. Licencje sędziów piłki siatkowej wydają Zarządy Wojewódzkich Związków Piłki Siatkowej na wniosek Wydziału Sędziowskiego danego Wojewódzkiego Związku Piłki Siatkowej. Natomiast jurysdykcja w zakresie pozbawiania licencji należy do Zarządu Polskiego Związku Piłki Siatkowej w zakresie sędziów szczebla centralnego lub do zarządów Wojewódzkich Związków Piłki Siatkowej, w zakresie sędziów na pozostałych szczeblach rozgrywkowych. O licencję sędziego siatkarskiego ubiegać mogą się osoby, które ukończyły 16 lat, nie były karane za przestępstwo popełnione umyślnie ścigane z oskarżenia publicznego i które pisemnie zobowiążą się do przestrzegania postanowień statutów i regulaminów Polskiego Związku Piłki Siatkowej, CEV i FIVB, w tym także do poddania się odpowiedzialności dyscyplinarnej oraz osoby, które ukończyły kurs dla kandydatów na sędziów oraz zdały egzamin sędziowski z wynikiem pozytywnym. Jak widać, procedura licencjonowania sędziów jest zbliżona do licencjonowania trenerów w Polskim Związku Piłki Siatkowej.

⁶⁴² Regulamin sędziego Polskiego Związku Piłki Siatkowej, zob. <https://sedziowie.pzps.pl/sedziowie/index.php/9-regulaminy/157-regulamin-sedziego-pzps>, dostęp online: 23.05.2024 r.

Regulamin sędziego Polskiego Związku Piłki Siatkowej wyróżnia 6 klas sędziowskich, które są nadawane w procesie licencjonowania. Wyróżnia się następujące klasy:

- 1) kandydat na sędziego,
- 2) klasa III,
- 3) klasa II,
- 4) klasa I,
- 5) klasa związkowa,
- 6) klasa państwowa.

Przepisy wewnętrzne nie regulują kwestii zaskarżenia decyzji w przedmiocie samego egzaminu sędziowskiego, jak i przyznania licencji sędziowskiej. Po raz kolejny wskazać należy, że istnieje możliwość skarżenia decyzji w tej sferze do sądu powszechnego.

Choć w wielu miejscach regulacje Polskiego Związku Piłki Siatkowej nie są pełne i spójne (jak chociażby w zakresie nomenklatury czy drogi odwoławczej przy licencjach trenerskich, zawodniczych i sędziowskich), to jednak prostota unormowań pozwala na ustalenie jasnych i klarownych warunków przyznania licencji. Oczywiście, prostota ta powoduje, że decyzja organów licencyjnych może, przynajmniej w jakiejś części pozostawać dyskrejonalną, niemniej kluby, zawodnicy, czy trenerzy nadal dysponować będą możliwością zaskarżania tego rodzaju spraw do sądu powszechnego. Droga sądowa nie jest w żadnej mierze przez Polski Związek Piłki Siatkowej blokowana. Analizując natomiast strukturę przepisów Polskiego Związku Piłki Siatkowej, nie sposób nadać udzielanym przez ten związek licencjom jednoznacznego charakteru. Niektóre przepisy wewnętrzne mogą przypominać normy publicznoprawne, niemniej charakter związania beneficjentów licencji z Polskim Związkiem Piłki Siatkowej daje argumenty za jej cywilnoprawnym charakterem. Jest to jednak kolejny z polskich związków sportowych, w którym nie opowiedziano się jednoznacznie za charakterem licencji, co wzmacnia tylko postulat o konieczności uregulowania tej kwestii przez ustawodawcę.

4. Postępowania licencyjne w Związku Piłki Ręcznej w Polsce.

Związek Piłki Ręcznej w Polsce jest polskim związkiem sportowym działającym w zakresie sportu – piłki ręcznej kobiet i mężczyzn, zarówno w typie podstawowym, jaki i piłki

ręcznej plażowej⁶⁴³. Zgodnie ze Statutem Związku Piłki Ręcznej w Polsce, w piłce ręcznej wydawane są licencje dla klubów, zawodników, trenerów, sędziów oraz agentów zawodników. Każdy z tych rodzajów licencji został uregulowany w odrębnym Regulaminie przyjętym przez Zarząd Związku Piłki Ręcznej w Polsce.

W przypadku licencji klubowych, zasady ich przyznawania zostały unormowane w Regulaminie przyznawania licencji dla klubów piłki ręcznej⁶⁴⁴. W ujęciu tego regulaminu, licencja klubowa w piłce ręcznej jest dokumentem wewnętrznym Związku Piłki Ręcznej w Polsce wygenerowanym z systemu teleinformatycznego – Elektronicznego Systemu Zarządzania Rozgrywkami, na mocy którego zezwala się klubowi piłki ręcznej na udział jednej drużyny tego klubu w rozgrywkach Ligi Centralnej, I, II lub III Ligi kobiet i mężczyzn, organizowanych przez Związek Piłki Ręcznej w Polsce lub przez inny podmiot (np. ligę zawodową). Z powyższego wynika już, że wniosek licencyjny składany jest w formie elektronicznej. Do wniosku licencyjnego należy dołączyć: aktualny odpis z Krajowego Rejestru Sądowego lub ewidencji prowadzonej przez właściwego starostę, odpis statutu lub umowy spółki, dokument potwierdzający umocowanie do działania w imieniu klubu i możliwość zaciągania zobowiązań, potwierdzenie uiszczenia składek członkowskich, pisemne zobowiązanie do przestrzegania regulacji statutowych, regulaminowych i uchwał Związku Piłki Ręcznej w Polsce oraz federacji europejskiej i międzynarodowej w piłce ręcznej, oświadczenie o stanie rozliczeń wobec osób trzecich, oświadczenie o niezaleganiu w płatnościach wobec danego Wojewódzkiego Związku Piłki Ręcznej oraz o zapoznaniu zawodników i sztabu szkoleniowego z listą substancji zabronionych, oświadczenie o niezaleganiu w płatnościach wobec urzędu skarbowego oraz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, potwierdzenie uiszczenia ubezpieczenia NNW dla zawodników, a nadto potwierdzenia uiszczenia opłaty od wniosku licencyjnego.

Wniosek zawierający powyższe dane jest rozpoznawany w pierwszej instancji przez organ Związku Piłki Ręcznej w Polsce, jakim jest Komisarz Rozgrywek. W terminie 14 dni od dnia wpłynięcia wniosku w systemie teleinformatycznym, Komisarz Rozgrywek jest zobowiązany do wydania decyzji w przedmiocie przyznania licencji albo decyzji o odmowie przyznania licencji. Co istotne, odmowa przyznania licencji może nastąpić wyłącznie, gdy

⁶⁴³ Statut Związku Piłki Ręcznej w Polsce, zob. https://zprp.pl/wp-content/uploads/2023/02/Statut_tekst-jednolity_wersja-na-stron_RC.BES_.pdf, dostęp online: 23.05.2024 r.

⁶⁴⁴ Regulamin przyznawania licencji dla klubów piłki ręcznej, stanowiący załącznik nr 6 do uchwały Nr 35/2023 Zarządu Związku Piłki Ręcznej w Polsce z dnia 28 lipca 2023 r., zob. https://zprp.pl/wp-content/uploads/2023/02/Statut_tekst-jednolity_wersja-na-stron_RC.BES_.pdf, dostęp online: 23.05.2024 r.

wniosek licencyjny nie spełnia warunków określonych w Regulaminie przyznawania licencji dla klubów piłki ręcznej, co znacznie ogranicza swobodę uznania Komisarza Rozgrywek przy wydawaniu decyzji, czyniąc ją rozstrzygnięciem bardziej formalnym, niż dyskrejonalnym. Uznanie w toku wydawania decyzji licencyjnej pojawi się, gdy klub piłki ręcznej nie będzie spełniał wymagań i nie będzie mógł ich wypełnić do czasu rozpoczęcia rozgrywek. Wówczas Komisarz Rozgrywek pozostaje uprawniony do przyznania licencji warunkowej. Podobnie jak w innych polskich związkach sportowych, decyzja licencyjna pozytywna dla wnioskodawcy nie wymaga uzasadnienia. Uzasadnienia wymaga natomiast decyzja odmowna oraz decyzja o przyznaniu licencji warunkowej, a także decyzja o pozbawieniu licencji. W przypadku takich decyzji w terminie 14 dni od dnia otrzymania decyzji, klubowi piłki ręcznej przysługuje odwołanie do Komisji Dyscyplinarnej Związku Piłki Ręcznej w Polsce. Przepisy wewnętrzne przewidują konieczność uiszczenia kaucji tytułem rozpoznania odwołania przez Komisję Dyscyplinarną. Wysokość kaucji jest uregulowana w Regulaminie Dyscyplinarnym Związku Piłki Ręcznej w Polsce⁶⁴⁵. Kaucja dla odwołania od decyzji licencyjnej wynosi obecnie 2.000,00 złotych i podlega zwrotowi wyłącznie w przypadku uwzględnienia w całości odwołania wniesionego przez klub. Choć na pierwszy rzut oka, moglibyśmy uznawać, że kolejny rodzaj licencji może być zbliżony do środków administracyjnoprawnych i jest *quasi*-decyzją administracyjną, to jednak obowiązek uiszczenia stosownej opłaty od odwołania przybliża ten rodzaj licencji zdecydowanie do cywilnoprawnego charakteru.

W Związku Piłki Ręcznej w Polsce unormowane zostały także licencje trenerskie. Podstawą prawną w tym zakresie pozostaje aktualnie Regulamin wydawania licencji trenerskich w ZPRP⁶⁴⁶. W piłce ręcznej wyróżnia się cztery rodzaje licencji trenerskich:

- 1) licencja trenera kategorii A – uprawnia do prowadzenia zespołów wszystkich klas rozgrywkowych i zespołów reprezentacji wszystkich kadr narodowych,
- 2) licencja trenera kategorii B – uprawnia do prowadzenia drużyn I i II ligi i niższych seniorskich klas rozgrywkowych oraz rozgrywek młodzieżowych,
- 3) licencja trenera kategorii C – uprawnia do prowadzenia drużyn III ligi oraz wszystkich klas rozgrywek młodzieżowych,

⁶⁴⁵ Regulamin Dyscyplinarny Związku Piłki Ręcznej w Polsce, zob. https://zprp.pl/wp-content/uploads/2023/06/Regulamin-Dyscyplinarny-ZPRP_.pdf, dostęp online: 23.05.2024 r.

⁶⁴⁶ Regulamin wydawania licencji sędziowskich w ZPRP, zatwierdzony uchwałą nr 21/24 z dnia 27 marca 2024 roku, zob. https://zprp.pl/wp-content/uploads/2024/04/REGULAMIN-wydawania-licencji-trenerskich-w-ZPRP-zmiany-20.03.2024-Wybitny-Zawodnik_25-03.pdf, dostęp online: 23.05.2024 r.

- 4) licencja trenera kategorii D – uprawnia do prowadzenia drużyn dzieci w rozgrywkach do VI klasy szkoły podstawowej.

Regulamin wydawania licencji trenerskich stanowi, że trenerem może zostać osoba, która: spełnia wymagania ustanowione w art. 41 ust. 3 u.s., złożyła wniosek na ustalonym formularzu, złożyła dokumenty przewidziane w Regulaminie oraz uiściła stosowną opłatę licencyjną. Licencje trenerskie wydaje się z zasady na jeden sezon rozgrywkowy. Co jednak istotne, w zakresie uregulowań Związku Piłki Ręcznej w Polsce i wskazanych wyżej uprawnień krytycznie wypowiedział się Sąd Apelacyjny w Warszawie, ustalając prawo do wykonywania zawodu trenera piłki ręcznej w pełnym zakresie. Sąd Apelacyjny w Warszawie wskazał, że *„polski związek sportowy nie jest uprawniony do wprowadzania takich zasad organizacji współzawodnictwa sportowego, które jakkolwiek ograniczałyby osoby posiadające uprawnienia trenera w rozumieniu art. 41 ust. 3 ustawy o sporcie w wykonywaniu zawodu trenera, w szczególności poprzez uzależnienie możliwości prowadzenia drużyn w wyższych klasach rozgrywkowych od spełnienia dodatkowych, nieznanych ustawie, warunków. Nie oznacza to jednak, iż polski związek sportowy nie może wprowadzać w organizowanym przez siebie współzawodnictwie sportowym kwalifikacji trenerów, czy też instruktorów. Takie kwalifikowanie trenerów np. poprzez przyznawanie im określonych klas nie może jednak wpływać na zakres zatrudnienia takiego trenera. Będzie to sygnał dla klubów sportowych, iż określona osoba posiada dodatkowe kwalifikacje i umiejętności sprawdzone i potwierdzone przez polski związek sportowy, co być może ułatwiać będzie takim trenerom znalezienie zatrudnienia. Decyzja w tym zakresie należeć jednak będzie do konkretnych klubów sportowych”*⁶⁴⁷. Związek Piłki Ręcznej w Polsce, pomimo tak zapadłego wyroku nie odszedł od rozróżniania klas trenerów, bo oczywiście orzeczenie to miało charakter incydentalny, zostało następnie uchylone przez Sąd Najwyższy i nie zostało poddane kontroli pod kątem zgodności z prawem przez ministra właściwego do spraw kultury fizycznej. Mimo to, kreując powództwo, pomimo jednoznacznych regulacji związkowych, za każdym razem należy się zastanawiać nad związaniem klubu, zawodnika, trenera czy sędziego przepisami tego związku, zwłaszcza w przypadku istniejących w tym zakresie przepisów prawa powszechnie obowiązującego i możliwości wystąpienia z powództwem z art. 189 k.p.c., podobnie jak w analizowanym wyżej przez Sąd przypadku.

⁶⁴⁷ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 29 listopada 2018 roku, sygn. VI ACa 356/18.

Powracając natomiast do kwestii szczegółów przyznawania licencji trenerskich w Związku Piłki Ręcznej w Polsce, należy zauważyć, że licencje wydaje Dyrektor Sportowy Związku Piłki Ręcznej w Polsce (lub w przypadku trenerów kategorii C i D – Zarząd Wojewódzkiego Związku Piłki Ręcznej lub inny podmiot – na podstawie upoważnienia Dyrektora Biura Zarządu, po uprzednim złożeniu wniosku przez Dyrektora Sportowego). Przepisy wewnętrzne nie precyzują jednak, w jakie formie to następuje i czy podobnie jak w innych przypadkach licencji trenerskich jest to decyzja. Wskazuje się jedynie, że wnioski niespełniające wymogów formalnych będą pozostawiane bez rozpoznania, a o posiadaniu licencji świadczy jej zaewidencjonowanie w Elektronicznym Systemie Zarządzania Rozgrywkami. Dokumentem stwierdzającym posiadanie licencji trenerskiej określonej kategorii jest również dokument plastikowy opatrzony zdjęciem posiadacza licencji. Przepisy nie regulują drogi odwoławczej w zakresie odmowy przyznania licencji, jednak biorąc pod uwagę doświadczenia procesowe, uprawnionym jest wystąpienie z powództwem o ustalenie prawa do wykonywania zawodu trenera – w trybie art. 189 k.p.c., o czym świadczy przywołany wyżej w wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie przykład. Zaskarżenie w sprawach licencyjnych w drodze odwołania występuje wyłącznie w przypadku zawieszenia licencji lub jej pozbawienia i składa się je w terminie 14 dni od dnia otrzymania decyzji do Komisji Odwoławczej Związku Piłki Ręcznej w Polsce.

Przepisy wewnętrzne Związku Piłki Ręcznej w Polsce wyróżniają także licencje sędziowskie, których przyznawanie normuje Regulamin udzielania licencji sędziowskich w ZPRP⁶⁴⁸. Już na wstępie należałoby zaznaczyć, że wspomniany regulamin nadaje status licencji sędziowskiej oraz posiada zatytułowany paragraf jako „*Charakter prawny licencji sędziowskiej*”. Zgodnie z tym przepisem, licencje sędziego piłki ręcznej i piłki ręcznej plażowej są wewnętrznymi dokumentami Związku Piłki Ręcznej w Polsce, które potwierdzają, że ich posiadacze:

- 1) uzyskali kwalifikacje teoretyczne oraz umiejętności praktyczne, niezbędne do prowadzenia określonych zawodów piłki ręcznej lub piłki ręcznej plażowej,
- 2) zobowiązali się do przestrzegania statutu i regulaminów Związku Piłki Ręcznej w Polsce oraz przepisów IHF i EHF, w szczególności przepisów gry w piłkę ręczną i piłkę ręczną plażową,

⁶⁴⁸ Regulamin udzielania licencji sędziowskich w ZPRP, zatwierdzony uchwałą nr 43/14 Zarządu Związku Piłki Ręcznej w Polsce z dnia 13 grudnia 2014 roku, zob. <https://zprp.pl/wp-content/uploads/2015/12/Reg-wydawania-licencji-sedziowskich.pdf>, dostęp online: 23.05.2024 r.

- 3) zobowiązali się do uczestnictwa w systematycznym podnoszeniu kwalifikacji sędziowskich,
- 4) poddali się przewidzianej przez Związek Piłki Ręcznej w Polsce, EHF i IHF odpowiedzialności porządkowej i dyscyplinarnej za naruszenie przepisów tych organizacji.

Patrząc na powyższe unormowania z perspektywy niniejszej dysertacji, trudno na tej podstawie przypisać licencji sędziowskiej w Związku Piłki Ręcznej w Polsce jednoznaczny charakter cywilnoprawny lub administracyjnoprawny. Niemniej wydaje się, że na podstawie wskazanej regulacji, wyraźnie zostaje zaakcentowane, że mamy do czynienia z wewnętrznym dokumentem nadającym uprawnienia, w związku z którym uprawnieni zobowiązali się do stosowania norm i reguł wewnątrz korporacyjnych. To z kolei sugerowałoby cywilnoprawny charakter takiej licencji.

Niezależnie jednak od wymienionych wskazań, posiadanie licencji sędziego piłki ręcznej lub sędziego piłki ręcznej plażowej jest warunkiem koniecznym do prowadzenia zawodów piłki ręcznej. W przypadku licencjonowanych sędziów piłki ręcznej wyróżnia się zasadniczo trzy kategorie:

- 1) licencję sędziego kategorii A – upoważnia do prowadzenia zawodów najwyższej klasy rozgrywkowej, I i II ligi, niższych seniorskich klas rozgrywkowych oraz wszystkich klas rozgrywek młodzieżowych,
- 2) licencję sędziego kategorii B – upoważnia do prowadzenia zawodów piłki ręcznej wszystkich klas rozgrywek młodzieżowych oraz rozgrywek seniorskich poniżej II lig,
- 3) licencję sędziego kategorii C – upoważnia do prowadzenia zawodów w ramach turniejów krajowych i międzynarodowych piłki ręcznej plażowej.

Licencje sędziowskie co do zasady wydaje Przewodniczący Kolegium Sędziów Związku Piłki Ręcznej w Polsce, jednak Dyrektor Biura Związku Piłki Ręcznej w Polsce może – na wniosek Przewodniczącego Kolegium Sędziów – powierzyć wydawanie licencji sędziego kategorii B wszystkim lub wybranym zarządom Wojewódzkich Związków Piłki Ręcznej albo innym podmiotom w drodze umów cywilnoprawnych. Wniosek licencyjny podlega stosownej opłacie. Regulamin udzielania licencji sędziowskich w ZPRP jest kolejnym przykładem unormowania, które nie przewiduje możliwości zaskarżenia w przypadku odmowy udzielenia licencji sędziowskiej. Możliwość złożenia odwołania występuje wyłącznie w przypadku zawieszenia lub pozbawienia licencji. W tym zakresie należałoby więc

postulować, aby Związek Piłki Ręcznej w Polsce wypracował wprost drogę odwoławczą, tak jak ma to miejsce chociażby w przypadku licencji klubowych.

Związek Piłki Ręcznej w Polsce, choć fragmentarycznie, to zdecydował się jednak na uregulowanie licencji zawodniczych. W powszechnie dostępnych źródłach brak jest odrębnego regulaminu lub innego aktu traktującego o licencjach zawodniczych, niemniej fakt nabywania licencji przez zawodników można wywodzić z Regulaminu Związku Piłki Ręcznej w Polsce – Zmiany Barw Klubowych⁶⁴⁹ oraz z Przepisów Kwalifikacyjnych Związku Piłki Ręcznej w Polsce dla Zawodników⁶⁵⁰. Licencja zawodnicza przez pryzmat wskazanych regulacji jest traktowana jako zezwolenie dla zawodnika na reprezentowanie klubu sportowego w cyklu rozgrywkowym, wydawane przez Związek Piłki Ręcznej w Polsce, na podstawie odrębnych regulaminów. Licencja w tej mierze powiązana będzie z przynależnością do danego klubu sportowego. Słowem, uzyskanie uprawnienia do udziału we współzawodnictwie sportowym w danym sezonie rozgrywkowym następować będzie poprzez zgłoszenie wniosku zawodnika. Zewidencjonowanie zawodnika i przypisanie go do klubu stanowić będzie licencję na dany sezon. Poszukując w dostępnych źródłach, w jaki sposób kierowany jest wniosek licencyjny, można natknąć się na przykłady takich wniosków⁶⁵¹. Wynika z niego, że wniosek taki podpisuje zawodnik, jednak niezbędna jest aprobata takiego wniosku przez klub piłki ręcznej. Wniosek o przyznanie licencji dla zawodnika jest rozpoznawany przez Komisarza Rozgrywek, a licencja jest przyznawana na dany sezon. Brak jest dostępnych uregulowań na temat możliwości zaskarżenia rozstrzygnięć licencyjnych w tym zakresie, niemniej wydaje się, że wniosek licencyjny zawodnika i jego akceptacja przez Komisarza Rozgrywek ma charakter czynności materialno-technicznej. Zawodnik we wniosku domaga się jedynie przyznania licencji przynależnej do danego klubu piłki ręcznej i oświadcza o poddaniu się zobowiązaniu co do uczestnictwa we współzawodnictwie sportowym w konkretnych rozgrywkach, do posiadania aktualnych badań lekarskich, przestrzegania przepisów Związku Piłki Ręcznej w Polsce oraz IHF i EHF, poddania się odpowiedzialności dyscyplinarnej oraz deklaruje gotowość powołania do kadry narodowej i uczestnictwa w akcjach szkoleniowych z tym związanych.

⁶⁴⁹ Regulamin ZPRP Zmiany Barw Klubowych, zob. <https://zprp.pl/wp-content/uploads/2023/07/Regulamin-2023.pdf>, dostęp online: 23.05.2024 r.

⁶⁵⁰ Przepisy Kwalifikacyjne ZPRP dla Zawodników, zob. <https://zprp.pl/wp-content/uploads/2020/06/Przepisy-Kwalifikacyjne-ZPRP-lipiec-2020.pdf>, dostęp online: 23.05.2024 r.

⁶⁵¹ Wniosek o przyznanie licencji dla zawodnika, zob. https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https%3A%2F%2Fzprp.pl%2Fwp-content%2Fuploads%2F2015%2F02%2FWniosek_o_przyznanie_licencji_dla_zawodnika_-_sezon_2015.doc&wdOrigin=BROWSELINK, dostęp online: 23.05.2024 r.

Ostatnim z rodzajów licencji sportowej normowanej przez Związek Piłki Ręcznej w Polsce jest licencja dla agenta piłki ręcznej. Jest to swego rodzaju *novum* wśród regulacji polskich związków sportowych. U podstaw takiego unormowania leżą jednak konkretne cele, wynikające z Regulaminu Agentów Piłki Ręcznej⁶⁵². Wskazuje się, że celem tej regulacji jest zabezpieczenie realizacji optymalnych standardów etyczno-formalnych w relacjach pomiędzy klubami, zawodnikami, trenerami i agentami piłki ręcznej przy negocjowaniu, zawieraniu i rozwiązywaniu umów transferowych oraz kontraktów o profesjonalne uprawianie piłki ręcznej, chroniących interesy stron, a to zawodników, trenerów i klubów, przed wystąpieniem jakichkolwiek nieuczciwych lub nielegalnych praktyk bądź zachowań. Cel licencjonowania w tym zakresie wydaje się słuszny, ale patrząc na oczekiwane rezultaty, licencja (weryfikowana pod kątem aksjologicznym) może przypominać środek zbliżony do środków reglamentacji działalności gospodarczej, które są wprowadzane ze względów związanych z interesem publicznym⁶⁵³. Cele stawiane przez regulację związane z udzielaniem licencji agentom piłki ręcznej szeroko pojęte cele etyczne spełniają.

Analizując regulacje dotyczące agentów piłki ręcznej wskazać trzeba, że licencję w tym zakresie należy rozumieć jako oficjalne świadectwo wydane przez Związek Piłki Ręcznej w Polsce lub IHF, umożliwiające osobie fizycznej wykonywanie profesji licencjonowanego agenta piłki ręcznej, z tym zastrzeżeniem, że w przypadku posiadaczy oficjalnego świadectwa wydanego przez IHF, warunkiem wykonywania profesji Agentów Piłki Ręcznej jest uzyskanie wpisu do systemu rejestracyjnego. Agentem piłki ręcznej może być osoba posiadająca nieposzlakowaną reputację. Osoba taka w szczególności powinna charakteryzować się tym, że przeszłości nie została skazana prawomocnym wyrokiem sądowym skazującym go za jakiegokolwiek przestępstwo umyślne lub umyślne przestępstwo skarbowe, ścigane z oskarżenia publicznego (chyba, że nastąpiło zatarcie skazania), a także nie podlega karze dyskwalifikacji w okresie obejmującym bieżący sezon rozgrywkowy lub karze regulaminowej. W celu uzyskania uprawnień agenta piłki ręcznej, konieczne jest złożenie wniosku o przyznanie licencji (wniosek podlega stosownej opłacie). Wniosek ten jest oceniany przez powołanego przez Związek Piłki Ręcznej w Polsce Komisarza do spraw Agentów Piłki Ręcznej.

⁶⁵² Regulamin Agentów Piłki Ręcznej, zob. https://zprp.pl/wp-content/uploads/2020/06/Regulamin-Agentow-Pilki-Recznej-nowelizacja_20.06.2020.pdf, dostęp online: 23.05.2024 r.

⁶⁵³ Por. A. Powalowski, *Wprowadzenie do aksjologii prawa gospodarczego publicznego* [w:] red. A. Borkowski, W. Małecki, *Państwo a przedsiębiorca. Aktualne wyzwania*, Acta Universitatis Wratislaviensis, Tom 329 (2019), Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, s. 221-230.

Osoba aspirująca do uzyskania licencji agenta piłki ręcznej zobowiązana jest do uprzedniego uczestnictwa w seminarium, którego tematyka obejmuje szkolenie z zakresu znajomości bieżących przepisów prawa, w tym dotyczących piłki ręcznej, a w szczególności postępowania i organizacji transferów w Polsce, Europie i na Świecie (regulacje IHF, czy regulacje ZPRP), oraz przepisów Kodeksu cywilnego i innych regulacji sankcjonujących zawieranie umów, pełnomocnictw, kontraktów i zmian transferowych. Seminarium kończy się testem kompetencyjnym składającym się z 15 pytań. Aby uzyskać wynik pozytywny, konieczne jest udzielenie co najmniej 70% prawidłowych odpowiedzi. Jeśli osoba chcąc uzyskać uprawnienia agenta piłki ręcznej nie zamierza brać udziału w organizowanym przez Związek Piłki Ręcznej w Polsce seminarium, może od razu przystąpić do egzaminu licencyjnego składającego się tym razem z 30 pytań, w ramach którego należy zaliczyć co najmniej 80% poprawnych odpowiedzi. Jak widać, uzyskanie uprawnień licencyjnych agenta piłki ręcznej następuje w oparciu o obiektywne kryteria egzaminacyjne, nie zaś w oparciu o dyskrecjonalną decyzję. Powyższe wynika także wprost z Regulaminu Agentów Piłki Ręcznej, zgodnie z którym, postępowanie w sprawie wydania licencji agenta piłki ręcznej ogranicza się do weryfikacji spełniania przez wnioskodawcę wymogów przewidzianych regulaminem, w tym również uzyskania pozytywnego wyniku testu kompetencyjnego kończącego seminarium albo egzaminu licencyjnego i odbywa się na posiedzeniu niejawnym, bez udziału stron. Czynność przyznania licencji, po pozytywnym złożeniu egzaminu lub ukończeniu seminarium (zakończonego testem) ma więc charakter wyłącznie techniczny. Licencja agenta piłki ręcznej jest ważna co do zasady przez jeden sezon rozgrywkowy.

Dodać należy, że w przypadku decyzji negatywnej lub zawieszenia albo pozbawienia licencji, przysługuje odwołanie do Komisji Odwoławczej Związku Piłki Ręcznej w Polsce, składane w terminie 14 dni od dnia otrzymania decyzji z uzasadnieniem. Odwołanie składa się za pośrednictwem Komisarza do spraw Agentów Piłki Ręcznej lub Dyrektora Biura Związku, po wpłaceniu na rzecz Związku Piłki Ręcznej w Polsce kaucji w kwocie 2.000,00 złotych. Regulacja związana z uiszczeniem opłaty kaucyjnej, ponownie zbliża ten środek zaskarżenia do reguł prywatnoprawnych.

Mając na uwadze przedstawiony wyżej system licencyjny w Związku Piłki Ręcznej w Polsce, pozostaje on w dużej mierze zbliżony do unormowań w Polskim Związku Piłki Nożnej, czy w Polskim Związku Piłki Siatkowej. Charakter prawny licencji pozostaje jednak niejednorodny i nie sposób na podstawie przepisów wewnętrznych tego związku określić, czy normy są bliższe regulacjom cywilnoprawnym czy publicznoprawnym, co pozwala po raz

kolejny wysunąć postulat *de lege ferenda* o jednoznacznym usankcjonowaniu tej kwestii przez prawodawcę.

5. Postępowania licencyjne w Polskim Związku Motorowym.

Kolejnym z polskich związków sportowych, którego postępowania licencyjne wymagają omówienia, jest Polski Związek Motorowy. Polski Związek Motorowy jest polskim związkiem sportowym zrzeszającym członków i sympatyków motoryzacji w kilkuset automobilklubach i klubach sportowych⁶⁵⁴. Polski Związek Motorowy pozostaje polskim związkiem sportowym w zakresie sportów: samochodowego, motocyklowego, kartingowego i żużlowego⁶⁵⁵. W każdym z poszczególnych sportów objętych właściwością Polskiego Związku Motorowego funkcjonują odrębne regulacje licencyjne, które niniejszym zostaną pokrótce przedstawione. Z uwagi jednak na obszerność tych unormowań przedstawiona zostanie jedynie podstawowa charakterystyka tych postępowań, ze szczególnym uwzględnieniem procedur licencyjnych w sporcie żużlowym, z uwagi to, iż postępowania w tym zakresie przedstawiają najwięcej danych pozwalających przypisać charakter prawny licencji sportowej.

W Polskim Związku Motorowym wyróżnia się przede wszystkim licencje dla klubów sportowych, dla zawodników, trenerów i instruktorów sportu oraz dla sędziów, a nawet co ciekawe, od strony przedmiotowej, licencje dla torów i tras. Dla wszystkich sportów motorowych, a więc tak dla sportu samochodowego, motorowego, kartingowego i żużlowego obowiązuje taki sam akt prawa wewnętrznego o dość powiedzieć ogólnym charakterze, odnoszący się do licencji klubowych (choć Polski Związek Motorowy zastrzega, że Regulamin nie dotyczy klubów Ekstraligi żużlowej, I i II ligi żużlowej oraz klubów uczestniczących w nieprofesjonalnym współzawodnictwie w sporcie żużlowym, które prawo do udziału we współzawodnictwie sportowym w sporcie żużlowym nabywają na mocy licencji, których zasady przyznawania regulują odrębne przepisy). Jest to Regulamin przyznawania i pozbawiania licencji uprawniającej kluby do udziału we współzawodnictwie sportowym w sportach motorowych⁶⁵⁶. W dokumencie tym wskazuje się, że posiadanie licencji jest

⁶⁵⁴ Zob. <https://pzm.pl/o-nas/o-nas>, dostęp online: 23.05.2024 r.

⁶⁵⁵ Statut Polskiego Związku Motorowego, zob. https://pzm.pl/pliki/zg/prezydialny/2022/statut_pzm_25_06_2022_r..pdf, dostęp online: 23.05.2024 r.

⁶⁵⁶ Regulamin przyznawania i pozbawiania licencji uprawniającej kluby do udziału we współzawodnictwie sportowym w sportach motorowych, stanowiący załącznik do Uchwały Zarządu Głównego Polskiego Związku

warunkiem *sine qua non* uczestnictwa klubów w rozgrywkach o Mistrzostwo Polski, Pucharu Polski i nagrody Polskiego Związku Motorowego oraz w innych zawodach motorowych, organizowanych przez Polski Związek Motorowy lub na jego zlecenie. Co istotne, z postanowień wskazanego aktu prawa wewnętrznego wynika, że jego źródłem jest ustawa o sporcie i przyznawane na jej mocy prawa wyłączę w postaci możliwości ustanawiania reguł sportowych i organizacyjnych. Aby otrzymać licencję klub sportowy musi wypełnić statutowane ww. Regulaminem kryteria prawne, sportowe, infrastrukturalne i finansowe. Podstawowym warunkiem prawnym otrzymania licencji jest przynależność klubu do Polskiego Związku Motorowego na podstawie stosunku członkostwa (klub musi pozostawać członkiem rzeczywistym). Co istotne, drugim warunkiem prawnym jest zakaz uczestnictwa przez klub sportowy we współzawodnictwie sportowym organizowanym przez podmioty inne niż Polski Związek Motorowy. W taki sposób Polski Związek Motorowy wzmacnia swoją pozycję w sportach motorowych, kreując niemal swoją wyłączność w tym zakresie. W przypadku kryteriów sportowych, Regulamin odsyła jedynie do odrębnych regulaminów normujących kryteria sportowe w danych rozgrywkach. Jeśli chodzi o kryteria infrastrukturalne, to klub sportowy aspirujący do otrzymania licencji musi dysponować odpowiednio zabezpieczoną i wyposażoną infrastrukturą sportową, a tor lub trasa, którymi klub dysponuje muszą posiadać aktualną licencję Polskiego Związku Motorowego. W przypadku zawodów motorowych z udziałem publiczności, klub sportowy musi posiadać ważne zezwolenie na przeprowadzanie imprez masowych, o ile zezwolenie jest w danym przypadku wymagane. W kontekście kryteriów finansowych, warunkiem przyznania licencji i uczestnictwa klubu w rozgrywkach o Mistrzostwo Polski, Puchar Polski i nagrody Polskiego Związku Motorowego oraz w innych zawodach motorowych organizowanych przez Polski Związek Motorowy lub na jego zlecenie, jest posiadanie niezbędnych środków finansowych, prowadzenie przejrzystej ewidencji finansowej, oraz gwarantowanie interesów ewentualnych wierzycieli, jak również nieposiadanie przeterminowanych zobowiązań wobec PZM oraz zobowiązanie do regulowania należności wobec PZM na bieżąco a także wniesienie opłaty licencyjnej w wymaganej wysokości. Dodać w tym miejscu należy, że postanowienia dotyczące sfery finansowej mają tutaj charakter ogólny. W sporcie żużlowym natomiast regulacje regulaminowe w zakresie finansowym zostały bardziej skonkretyzowane i mają charakter mocno restrykcyjny, o czym mowa w dalszej części.

Organami właściwymi w sprawach licencji klubowych na podstawie Regulaminu przyznawania i pozbawiania licencji uprawniającej kluby do udziału we współzawodnictwie sportowym w sportach motorowych są – w pierwszej instancji Zespół do spraw licencji, zaś w drugiej instancji Prezydium Zarządu Głównego Polskiego Związku Motorowego, które odpowiada za rozpoznawanie odwołań w sprawach licencji dla klubów sportowych. Wnioski licencyjne w sporcie samochodowym i kartingowym są składane za pośrednictwem strony internetowej. W pozostałych sportach, wnioski składa się w formie pisemnej. Wniosek podlega opłacie licencyjnej⁶⁵⁷. Przyznana licencja może mieć charakter warunkowy (uzależniający jej posiadanie od wyznaczonych przez Zespół do spraw licencji wytycznych) albo bezwarunkowy. W sprawach licencji klubowych, od decyzji licencyjnej Zespołu do spraw licencji przysługuje odwołanie wnoszone w terminie 14 dni od dnia otrzymania rzeczony decyzji i składane jest w formie pisemnej do Prezydium Zarządu Głównego Polskiego Związku Motorowego. Odwołanie powinno zawierać: oznaczenie organu licencyjnego, do którego jest skierowane, dane składającego odwołanie, oznaczenie decyzji, od której jest składane, ze wskazaniem, czy jest ona zaskarżona w całości czy w części, związane przedstawienie zarzutów, uzasadnienie zarzutów, wniosek o zmianę lub o uchylenie decyzji z zaznaczeniem zakresu żądanej zmiany lub uchylenia, podpis składającego odwołanie i wymienienie załączników. Warunki formalne odwołania są niemal kalką wymogów formalnych apelacji w sprawach cywilnych, co pomimo nazwy przypominającej środek zaskarżenia z Kodeksu postępowania administracyjnego, w rzeczywistości odpowiada sprawom cywilnym. Do odwołania należy załączyć dokument wykazujący umocowanie osoby lub osób podpisujących odwołanie oraz potwierdzenie uiszczenia opłaty towarzyszącej odwołaniu w wysokości 500,00 złotych, co równocześnie wzmacnia argument o prywatnoprawnym charakterze tego środka. Jak wynika z przywołanego Regulaminu, decyzje Prezydium Zarządu Głównego Polskiego Związku Motorowego są ostateczne i nie podlegają dalszemu zaskarżeniu. Oczywiście należałoby w tym miejscu sprecyzować, że decyzje te nie podlegają zaskarżeniu w toku instancji przed Polskim Związkiem Motorowym. Nie zabrania to jednak klubowi wystąpienia z powództwem cywilnym do sądu powszechnego w sprawie istnienia stosunku prawa do licencji.

Jak wspomniano, szerszym uregulowaniem objęty został w zakresie licencji klubowych sport żużlowy. Kwestia odrębnego unormowania, jak się wydaje, wynika przede wszystkim z okoliczności związanych z żużlem oraz występującymi w ostatnich latach znacznymi

⁶⁵⁷ Aktualnie w wysokości 200,00 złotych.

zadłużeniami klubów żużlowych i ogłaszaniem ich upadłości albo likwidacji⁶⁵⁸. Problemy te stały się głównym asumptem do poprawy sytuacji nie tylko samych klubów, ale przede wszystkim zawodników i innych wierzycieli. Aktualne regulacje dotyczące klubów żużlowych zawierają szerokie zabezpieczenia finansowe, których przykłady zostaną niniejszym przedstawione. Ze względu na obszerność unormowań dotyczących licencji dla klubów żużlowych, koniecznym jest skupienie się wyłącznie na najważniejszych i najdalej idących oraz najbardziej ingerujących w swobodę działalności klubów, ale także kontrowersyjnych postanowieniach aktów prawa wewnętrznego.

Podkreślić należy, że kwestie związane z licencjami dla klubów żużlowych pozostają aktualnie ustalone w Regulaminie przyznawania, odmowy przyznania i pozbawiania licencji uprawniających do udziału we współzawodnictwie sportowym w sporcie żużlowym dla klubów Ekstraligi oraz I i II Ligi Żużlowej⁶⁵⁹. Co ciekawe, Polski Związek Motorowy uchwalając ten Regulamin zdecydował o wprowadzeniu preambuły, stanowiącej najważniejsze motywy wdrożenia jego postanowień. U podstaw stworzenia odrębnej regulacji dla klubów żużlowych legły między innymi kwestie stałej poprawy standardów we wszelkich aspektach funkcjonowania sportu żużlowego w Polsce oraz ciągłe uznawanie priorytetów w postaci szkolenia i opieki nad młodymi zawodnikami, dostosowanie infrastruktury sportowej, w celu zapewnienia zawodnikom, widzom oraz przedstawicielom mediów dobrze wyposażonych i bezpiecznych obiektów sportowych, zapewnienie stosowania przez kluby żużlowe odpowiedniego poziomu zarządzania i organizacji, poprawa ekonomicznych i finansowych możliwości klubów żużlowych oraz zwiększenie przejrzystości ich finansowania i wiarygodności, ochrona wierzycieli klubów poprzez zapewnienie, że kluby na bieżąco realizują zobowiązania wobec zawodników, trenerów, pracowników, organów administracji publicznej i samorządowej oraz innych podmiotów, a także zabezpieczenie ciągłości rozgrywek ligowych.

Polski Związek Motorowy w przywołanym Regulaminie wprowadził pojęcie licencji, licencjodawcy, licencjobiorcy czy także sezonu licencyjnego. Jeśli chodzi o rozumienie licencji, to za licencję w sporcie żużlowym uznaje się dokument potwierdzający spełnienie przez licencjobiorcę wszystkich obowiązkowych, minimalnych wymagań (kryteriów)

⁶⁵⁸ Takie przypadki występowały już w różnych ośrodkach żużlowych w ostatnich latach, np. w Ostrowie Wielkopolskim, w Częstochowie, w Rybniku, w Rzeszowie i innych miastach.

⁶⁵⁹ Regulamin przyznawania, odmowy przyznania i pozbawiania licencji uprawniających do udziału we współzawodnictwie sportowym w sporcie żużlowym dla klubów Ekstraligi oraz I i II Ligi Żużlowej, zob. https://pzm.pl/pliki/zg/prezydialny/2023/regulamin_licencyjny_2024_20.09.2023_clean_.pdf, dostęp online: 23.05.2024 r.

i umożliwiającą dopuszczenie do udziału w danych Rozgrywkach Klubowych Polskiego Związku Motorowego. W ramach licencji rozróżnia się jej trzy rodzaje, a to: licencja zwykła (bezwarunkowa lub z odstępstwami), licencja warunkowa oraz licencja nadzorowana. Licencjodawcą w rozumieniu ww. Regulaminu jest Polski Związek Motorowy działający jako podmiot odpowiedzialny za procedurę licencyjną i przyznający licencje, a także odmawiający ich przyznania lub pozbawiający licencji, zaś licencjobiorcą pozostaje wnioskodawca, któremu licencja już została przyznana. Sezon licencyjny zostaje sprecyzowany poprzez określenie dat jego trwania, to jest od 1 stycznia do 31 października danego roku kalendarzowego. Aby otrzymać licencję, klub żużlowy musi wypełnić określone przez Polski Związek Motorowy kryteria, stanowiące załączniki do ww. regulaminu. Aktualnie mamy do czynienia z czterema rodzajami kryteriów: prawnymi, sportowymi, dotyczącymi infrastruktury sportowej oraz finansowymi. Dodać przy tym trzeba, że każde ze wskazanych kryteriów dzieli się na pozycje „A” i „B”. Pierwsze z nich to warunki obowiązkowe, które klub żużlowy musi bezwzględnie wypełnić, drugie zaś stanowią kryteria uzupełniające. W ramach postępowania licencyjnego dotyczącego klubów żużlowych, organem pierwszej instancji pozostaje Zespół do spraw Licencji dla klubów Ekstraligi, DM I Ligi i DM II Ligi. Rozstrzygnięcia organu pierwszoinstancyjnego mogą być zaskarżane w drodze odwołania do Prezydium Zarządu Głównego Polskiego Związku Motorowego.

Regulamin dotyczący licencji dla klubów żużlowych nadaje Polskiemu Związkowi Motorowemu bardzo szerokie uprawnienia w ramach czynności kontrolnych. Organy licencyjne mogą w każdym momencie przeprowadzić samodzielną kontrolę działalności wnioskodawcy lub licencjobiorcy, zwłaszcza kontrolę sytuacji ekonomiczno-finansowej klubu lub kontrolę mającą na celu weryfikację spełnienia nałożonych na niego w decyzji licencyjnej nakazów lub zakazów, bądź zastosowanych środków nadzoru finansowego, na zasadach i warunkach określonych przez organ licencyjny w postanowieniu o przeprowadzeniu kontroli. Klub jest zobowiązany do umożliwienia przeprowadzenia wizytacji przez organ licencyjny lub wyznaczonych ekspertów oraz udostępnienia organowi licencyjnemu lub wyznaczonym ekspertom, na każde żądanie, wszelkich dokumentów dotyczących działalności klubu, w szczególności dokumentów finansowych, w określonym przez organ licencyjny lub wyznaczonego eksperta terminie, nie krótszym niż 3 dni od otrzymania wezwania. O ile oczywiście idea wynikająca już z preambuły jawi się jako słuszna, o tyle uzasadnionym jest użycie, dość powiedzieć, mocnego stwierdzenia, że Polski Związek Motorowy poprzez wewnętrzną regulację usurpuje sobie prawo, którym nie dysponuje chociażby aparat

państwowy. Patrząc na treść ustawy – Prawo przedsiębiorców, wszczęcia kontroli działalności gospodarczej (a taką prowadzą obecnie wszystkie kluby żużlowe w Polsce) można dokonać najwcześniej po upływie 7 dni od dnia doręczenia zawiadomienia o zamiarze wszczęcia kontroli, co jest wyrazem unikania nadmiernej uciążliwości postępowania kontrolnego⁶⁶⁰. Tymczasem Polski Związek Motorowy kreuje swoje prawo do praktycznie natychmiastowej kontroli klubu żużlowego w każdym aspekcie jego działalności, ze szczególnym uwzględnieniem spraw finansowych. Choć Polski Związek Motorowy rzeczywiście jako polski związek sportowy jest uprawniony do tworzenia na zasadzie prawa wyłącznego reguł organizacyjnych, to jednak nadawanie sobie uprawnień większych niż wynikają z regulacji ustawowej jest co najmniej wątpliwe.

Przechodząc jednak do samej procedury licencyjnej w zakresie dotyczącym klubów żużlowych, postępowanie jest dwuinstancyjne. Regulamin zawiera w swojej treści postanowienia dotyczące sposobu doręczeń, obliczania terminów, sposobów wydawania orzeczeń, co przypomina po części zarówno postępowania administracyjne, a po części cywilne. Na cywilnoprawny charakter postępowań wskazuje konieczność uiszczania opłat licencyjnych oraz opłat od ewentualnie wnoszonych odwołań. Same orzeczenia wydawane przez właściwe organy Polskiego Związku Motorowego przybierają tutaj formę decyzji i postanowień. Wczytując się głębiej w treść regulacji można wyraźnie dostrzec, że elementy konieczne decyzji i postanowień wydawanych przez organy licencyjne Polskiego Związku Motorowego w dużej mierze odpowiadają elementom decyzji i postanowień na podstawie Kodeksu postępowania administracyjnego. Co jednak ciekawe, w zakresie rozstrzygnięć organów licencyjnych i możliwości nałożenia przez organy licencyjne na kluby żużlowe obostrzeń, na uwagę zasługuje kwestia zobowiązania klubu do wystawienia na rzecz Polskiego Związku Motorowego weksla w przypadku nadania licencji nadzorowanej albo zobowiązania się przez klub do złożenia oświadczenia o bezpośredniemu poddaniu się egzekucji w trybie określonym w Kodeksie postępowania cywilnego, czy też złożenia gwarancji bankowej. Całkowicie wręcz zaskakującym wymaganiami pozostaje możliwość nałożenia obowiązku w przedmiocie konieczności złożenia przez członków zarządu klubu lub rady nadzorczej albo komisji rewizyjnej osobistego poręczenia wraz z notarialnym oświadczeniem o dobrowolnym poddaniu się przez poręczyciela egzekucji z tego tytułu. Ponownie należy zaznaczyć, że choć idea w tym zakresie jest słuszna, ponieważ w założeniu ma zabezpieczać wypłacalność klubów,

⁶⁶⁰ A. Żywicka [w:] red. M. Wierzbowski, *Konstytucja Biznesu. Komentarz*, Wolters Kluwer, Warszawa 2019, s. 200.

to jednak uzależnianie dopuszczenia do udziału w rozgrywkach od obciążenia osobistego osób fizycznych należących do organów klubu jawi się jako nadmiarowe i sprzeczne z zasadą proporcjonalności. Okoliczności takie, choć można postawić śmiałą tezę, że narzucane przez Polski Związek Motorowy, przybliżają jednak licencję do prywatnoprawnego charakteru.

W kwestii samych decyzji licencyjnych, Zespół do spraw licencji może wydać następujące rozstrzygnięcia:

- 1) uwzględnić wniosek licencyjny i przyznać wnioskodawcy licencję zwykłą (bezwarunkową lub z odstępstwami),
- 2) przyznać wnioskodawcy licencję warunkową,
- 3) przyznać wnioskodawcy licencję nadzorowaną,
- 4) oddalić wniosek licencyjny i odmówić przyznania wnioskodawcy licencji.

Wnoszącemu o licencję klubowi żużlowego przysługuje odwołanie od każdego rozstrzygnięcia w przedmiocie licencji, za wyjątkiem decyzji o przyznaniu licencji zwykłej bezwarunkowej. Tego rodzaju licencja zostaje udzielona bowiem w całości zgodnie z żądaniem klubu, w związku z czym wnioskujący nie ma wówczas tak zwanego *gravamenu* w zaskarżeniu rozstrzygnięcia. Co do pozostałych decyzji licencyjnych, jak i w przypadku pozbawiania, zawieszenia, wygaśnięcia albo zmiany warunków lub rodzaju licencji odwołanie przysługuje. Środek zaskarżenia ten składa się do Prezydium Zarządu Głównego Polskiego Związku Motorowego w terminie 7 dni od dnia doręczenia decyzji licencyjnej. Odwołanie składa się za pośrednictwem Zespołu do spraw licencji. Przepisy wewnętrzne Polskiego Związku Motorowego precyzują, że odwołanie w sprawie licencji dla klubów żużlowych, powinno zostać sporządzone na piśmie i zawierać: oznaczenie organu licencyjnego, do którego jest skierowane, dane składającego odwołanie, oznaczenie decyzji, od której jest składane, ze wskazaniem, czy jest ona zaskarżona w całości czy w części, zwięzłe przedstawienie zarzutów, uzasadnienie zarzutów, wnioski o zmianę lub o uchylenie decyzji z zaznaczeniem zakresu żądanej zmiany lub uchylenia, podpis składającego odwołanie i wymienienie załączników. Po raz kolejny wymogi formalne odwołań przypominają bardziej procedurę cywilną niż procedurę administracyjną, w której odwołanie traktowane jest jako zwykłe pismo i nie musi zawierać zarzutów, czy też ich uzasadnienia.

W kontekście aktów prawa wewnętrznego Polskiego Związku Motorowego w zakresie odnoszącym się do klubów żużlowych, z uwagi na obszerność regulacji, w niniejszej dysertacji nie sposób odnieść się do całej problematyki tego zagadnienia. Niemniej z uwagi na

wątpliwości, które powstały w toku analizy tych regulacji, na marginesie należy zwrócić uwagę na dwa elementy kryteriów prawnych, których spełniania wymaga Polski Związek Motorowy od klubów żużlowych. W tym miejscu trzeba powiedzieć, że warunki te pozostają co najmniej wątpliwe pod kątem zgodności z przepisami prawa powszechnie obowiązującego oraz sprzeczne z zasadą swobody działalności gospodarczej klubów żużlowych, będących równocześnie przedsiębiorcami. Pierwszą z takich wątpliwości pozostaje kryterium związane z posiadaniem osobowości prawnej. W kryteriach prawnych przyjętych przez Polski Związek Motorowy wskazano, że we współzawodnictwie organizowanym przez Polski Związek Motorowy w rozgrywkach o Drużynowej Mistrzostwo I Ligi i Drużynowe Mistrzostwo II Ligi uczestniczą kluby będące członkami Polskiego Związku Motorowego, działające jako osoby prawne utworzone na podstawie odrębnych przepisów. Nie byłoby tutaj większych wątpliwości, gdyby nie doprecyzowanie, że wymogi te nie dotyczą klubów zagranicznych. Faktem jest, że w sporcie żużlowym w Polsce występowały i występują kluby żużlowe z zagranicy⁶⁶¹. Niemniej faktem jest również, że na mocy art. 3 ust. 2 u.s. kluby sportowe działają jako osoby prawne i osobami prawnymi być muszą, aby brać udział we współzawodnictwie organizowanym przez polski związek sportowy. Choć w doktrynie występują poglądy krytykujące takie podejście ustawodawcy i dające prymat liberalizacji wykonywania działalności sportowej, to jednak wymóg działania jako osoba prawna jest bezwzględny i nie ma od niego odstępstwa⁶⁶². Postanowienia, które sprecyzował Polski Związek Motorowy mogą być objęte sankcją nieważności.

Drugim natomiast z przykładów wątpliwych pod kątem swobody prowadzenia działalności gospodarczej jest wymóg prawny związany z dysponowaniem przez kluby żużlowe obiektami sportowymi. W ramach kryteriów prawnych, które muszą spełnić kluby żużlowe chcące uzyskać licencje, wyróżniono postanowienie, które stanowi, że stadion żużlowy zgłoszony przez wnioskodawcę we wniosku licencyjnym jako pozostający w jego dyspozycji, nie mógł pozostawać w poprzednim sezonie licencyjnym w dyspozycji innego klubu, który nie wystąpił o przyznanie licencji na kolejny sezon licencyjny, utracił ją albo uzyskał decyzję odmowną, a posiada zadłużenie wobec: zawodników krajowych i zagranicznych, innych klubów żużlowych, FIM i FIM Europe oraz kontraktowych promotorów FIM i FIM Europe, Polskiego Związku Motorowego, Ekstraligi Żużlowej, osób urzędowych, osób zatrudnionych przez Klub i współpracujących z klubem. *Ratio legis* tego

⁶⁶¹ W 2024 roku w rozgrywkach ligowych bierze udział m.in. drużyna z Łotwy – Speedway Grand Prix of Latvia SK Lokomotive Daugavpils oraz drużyna z Niemiec – Automobilklub Landshut e.V im ADAC.

⁶⁶² E. J. Krześniak, *Ustawa...*, s. 60-61.

unormowania było i jest zapobieżenie sytuacjom, w których kluby kończą swoją działalność, pozostawiając niespłacone zobowiązania, a w tym samym mieście działalność rozpoczyna zupełnie nowy klub (nowy podmiot gospodarczy), startując bez żadnych zobowiązań. Znow, o ile idea wydaje się słuszna, o tyle nie daje się to pogodzić z podstawowymi zasadami, w tym z zasadą wolności gospodarczej. Co ciekawe, choć przepis ten teoretycznie dotyczy się wszystkich podmiotów, to interpretacja przedstawicieli Polskiego Związku Motorowego jest taka, że zakaz startów na stadionie, na którym w poprzednim sezonie licencyjnym startował inny klub i pozostawił po sobie zobowiązania, dotyczy tylko nowego klubu z tego miasta⁶⁶³. Regulacje takie budzą wątpliwości, mając na względzie, że kluby sportowe nie tylko prowadzą działalność sportową, ale przede wszystkim działalność gospodarczą. Organizacja imprez sportowych na danym stadionie jest przykładem prowadzenia przez kluby żużlowe działalności gospodarczej, a w ustawie brak jest przepisów zabraniających wykonywania działalności pod danym adresem. Wydaje się, że polskie związki sportowe prawa do nakładania takich ograniczeń, jak wskazane powyżej, nie posiadają. Biorąc pod uwagę powyższe unormowania, które pozostawiają wątpliwości w zakresie zgodności z prawem powszechnie obowiązującym, można zadać retoryczne w swej treści pytanie, czy prawo do ustanawiania reguł organizacyjnych przez polskie związki sportowe nie stanowi w takich sytuacjach próby stosowania *quasi*-władztwa administracyjnego, zbliżając pozycję polskich związków sportowych do organów administracji publicznej.

Pozostając jednak nieco poza sferą obszernych, acz ciekawych pod kątem prawnym regulacji dotyczącej klubów żużlowych, dla porządku wyводу należy wskazać także na pozostałe rodzaje licencji w Polskim Związku Motorowym. Istotne znaczenie zyskują bowiem także licencje zawodnicze. Poczynając jednak od pierwszego ze sportów objętych właściwością Polskiego Związku Motorowego, a to sportu samochodowego, wskazać trzeba, że sport samochodowy obejmuje obecnie 8 rodzajów, a to: Rajdy, Rallycross, Wyścigi górskie, Rajdy terenowe, Wyścigi równoległe, Wyścigi samochodowe, Autocross, Drift oraz Digital Motorsport. Dla wszystkich tych odmian sportu samochodowego w przypadku licencji zawodniczych, obowiązuje aktualnie ten sam akta prawa wewnętrznego – Regulamin licencji sportu samochodowego⁶⁶⁴. Licencja zawodnika jest wydawana przez Biuro Sportu i Turystyki Polskiego Związku Motorowego osobom fizycznym lub prawnym, wyłącznie na pisemny

⁶⁶³ Zob. <https://sportowefakty.wp.pl/zuzel/564020/stadion-w-ostrowie-dla-wszystkich-oprocz-ostrowa>, dostęp online: 23.05.2024 r.

⁶⁶⁴ Regulamin licencji sportu samochodowego, zob. https://pzm.pl/pliki/zg/samochody/regulamin_licencji_sportu_samochodowego_2024_na_dzien_2024.03.19.pdf, dostęp online: 23.05.2024 r.

wniosek osób posiadających pełnomocnictwo do ich reprezentowania. W nazwie tej licencji mogą być zawarte jedynie nazwy istniejących podmiotów gospodarczych, oficjalnie zarejestrowanych marek, nazwisko sponsora oraz określenia typowe dla zespołów sportowych. Co ciekawe licencja w sportach samochodowych może zostać udzielona nawet pod pseudonimem. Wydanie licencji zawodniczej w sportach samochodowych opiera się wyłącznie na przesłankach formalnych, aniżeli materialnych. Prawidłowo wypełniony wniosek o wydanie licencji, spowoduje, że nadanie licencji przybierze postać czynności materialno-technicznej, zwłaszcza, że przytoczony regulamin nie przewiduje wprost procedury odwoławczej w sprawach licencji zawodniczych w sportach samochodowych.

W sportach motorowych Polski Związek Motorowy przewiduje dziewięć dyscyplin: Motocross, Cross, Country, Baja, Enduro, Hard Enduro, Trial, Wyścigi motocyklowe, Supermoto oraz Mini Motorcycle Pit Bike. Kwestię licencji zawodniczych normuje Regulamin przyznawania i pozbawiania licencji zawodnika w sportach motorowych⁶⁶⁵ oraz Regulamin sportu motocyklowego⁶⁶⁶. Licencja dla zawodników w sportach motorowych stanowi uprawnienie do udziału w zawodach sportów motorowych. Licencja może być udzielana obywatelom polskim, ale i osobom z zagranicy. Warunkiem podstawowym przyznania licencji dla zawodnika jest przede wszystkim osiągnięcie wieku minimalnego odpowiedniego dla danej konkurencji motocyklowej (wiek pozostaje zależny m.in. od pojemności silnika). Dodatkowo wnioskujący o licencje muszą złożyć zaświadczenia z egzaminu jako potwierdzenia specjalistycznego przygotowania teoretycznego i praktycznego odpowiedniego dla danej dyscypliny sportu motorowego, którego sposób przeprowadzenia normuje wspomniany Regulamin sportu motocyklowego. Osoba wnioskująca o licencję zawodniczą zobowiązana jest także do złożenia oświadczenia o poddaniu się odpowiedzialności dyscyplinarnej oraz o zobowiązaniu się do przestrzegania postanowień przepisów ustanawianych przez Polski Związek Motorowy oraz federacje międzynarodowe. Zawodnik aspirujący do otrzymania licencji musi też przynależeć do podmiotu, będącego członkiem rzeczywistym Polskiego Związku Motorowego, a więc najczęściej do danego klubu sportowego. Wymagane wobec wnioskujących o licencję jest również złożenie zaświadczenia lekarskiego o braku przeszkód do uprawiania sportów motocyklowych. Licencje przyznają, działając z upoważnienia

⁶⁶⁵ Regulamin przyznawania i pozbawiania licencji zawodnika w sportach motorowych, zob. https://pzm.pl/pliki/zg/karting/zalacznik_nr_2.a.1_-_regulamin_przyznawania_i_pozbawiania_licencji_zawodnika_w_sportach_motorowych.pdf, dostęp online: 23.05.2024 r.

⁶⁶⁶ Regulamin sportu motocyklowego, zob. https://pzm.pl/pliki/zg/motocykle/rozne/rsm_2024_zmiany_-_21.03.2024_0.pdf, dostęp online: 23.05.2024 r.

Zarządu Głównego Polskiego Związku Motorowego, Biuro Sportu i Turystyki Polskiego Związku Motorowego lub biura właściwych Zarządów Okręgowych Polskiego Związku Motorowego. Decyzje w przedmiocie odmowy przyznania licencji, jej zawieszenia, czy pozbawiania mogą być zaskarżane do Głównej Komisji Polskiego Związku Motorowego. Co ciekawe, postępowanie w tym zakresie jest trójinstancyjne, ponieważ od decyzji Głównej Komisji Polskiego Związku Motorowego, przysługuje jeszcze odwołanie do Trybunału Polskiego Związku Motorowego. Dodać trzeba, że analogiczne zasady, na podstawie Regulaminu przyznawania i pozbawiania licencji zawodnika w sportach motorowych, obowiązują także w sporcie kartingowym.

W zakresie polskich licencji zawodniczych w sporcie żużlowym podstawowym dokumentem normującym zasady przyznawania licencji jest Regulamin szkolenia w sporcie żużlowym⁶⁶⁷. Tutaj podobnie, jak w przypadku sportów motocyklowych, za udzielenie licencji odpowiada w pierwszej instancji Biuro Sportu i Turystyki Polskiego Związku Motorowego. W drugiej instancji sprawy skierowane wskutek odwołania rozpoznaje Główna Komisja Sportu Żużlowego, która jest uprawniona jednocześnie do zawieszania i pozbawiania licencji żużlowców. Możliwość przyznania licencji dla zawodnika w sporcie żużlowym jest uzależniona od wieku oraz pojemności silnika motocykla. Licencję wydaje się osobie, która ma ukończone 15 lat w odniesieniu do klasy 500cc, 13 lat w odniesieniu do klasy 250cc, oraz 10 lat w odniesieniu do klasy 85-140cc. Warunkiem przyznania licencji jest oczywiście złożenie pisemnego wniosku według wzoru określonego przez Polski Związek Motorowy, przedstawienie aktualnej polisy ubezpieczeniowej NNW, ale co najważniejsze pozytywne złożenie egzaminu przed komisją wyznaczoną przez Główną Komisję Sportu Żużlowego. Egzamin przybiera zarówno formę teoretyczną, jak i praktyczną. Licencja żużlowa jest ważna co do zasady do 31 grudnia danego roku. Co ciekawe, licencje żużlowe zawodników przedłużają się automatycznie na przykład w przypadku udziału zawodnika w co najmniej 5 biegach zawodów o Mistrzostwo Polski lub zawodów towarzyskich pod auspicjami Polskiego Związku Motorowego.

Pozostając natomiast poza licencjami zawodniczymi, w Polskim Związku Motorowym przewiduje się także licencje sędziowskie. W poszczególnych dyscyplinach w Polskim Związku Motorowym mogą funkcjonować odmienne przepisy dotyczące licencji sędziowskich,

⁶⁶⁷ Regulamin szkolenia w sporcie żużlowym, zob. https://pzm.pl/pliki/zg/zuzel/2024/regulaminy/06b_regulamin_szkoleniowy_20240402.pdf, dostęp online: 23.05.2024 r.

niemniej wszystkie z nich łączy jeden syntetyczny w swej treści Regulamin przyznawania i pozbawiania licencji sędziego w sportach motorowych⁶⁶⁸. Licencja sędziowska jest uprawnieniem do sędziowania, decydowania i orzekania w czasie trwania zawodów i imprez w danej dyscyplinie sportu motorowego. W Polskim Związku Motorowym wyróżnia się następujące rodzaje licencji sędziowskich:

- 1) w sporcie samochodowym: licencja sędziego klasy II, licencja sędziego klasy I,
- 2) w sporcie motocyklowym: licencja sędziego klasy II, licencja sędziego klasy I,
- 3) w sporcie sport kartingowym: licencja sędziego klasy II, licencja sędziego klasy,
- 4) w sporcie żużlowym: licencja sędziego żużlowego, licencja osoby urzędowej.

W poszczególnych sportach motorowych, szczegółowy podział licencji sędziego, warunki pełnienia danej funkcji, kompetencje oraz obowiązki sędziego określają odpowiednie Główne Komisje. Warunkiem uzyskania licencji sędziego jest odbycie szkolenia teoretycznego i praktycznego oraz zdanie egzaminu z wynikiem pozytywnym ze znajomości regulaminów, organizacji i sędziowania zawodów lub imprez danej dyscypliny sportu motorowego, odpowiedniego dla danej klasy licencji. Warunkiem formalnym wniosku o przyznanie licencji jest zobowiązanie do przestrzegania postanowień statutu i regulaminów Polskiego Związku Motorowego oraz właściwych regulaminów międzynarodowych oraz poddania się odpowiedzialności dyscyplinarnej. Kandydat na stanowisko sędziego musi zobowiązać się do podnoszenia kwalifikacji sędziowskich poprzez udział w szkoleniach organizowanych lub wskazanych przez Polski Związek Motorowy. Licencje sędziowskie są przyznawane przez Biuro Sportu i Turystyki Polskiego Związku Motorowego lub biura właściwych Zarządów Okręgowych Polskiego Związku Motorowego. Od ich decyzji przysługuje odwołanie do Głównej Komisji. Środki zaskarżenia w przypadku licencji sędziowskich w Polskim Związku Motorowym są podobne do licencji trenerskich. Odwołanie od decyzji Głównej Komisji w sprawach odmowy przyznania, zawieszenia lub pozbawienia Licencji może być złożone do Trybunału Polskiego Związku Motorowego, za pośrednictwem odpowiedniej Głównej Komisji.

Podsumowując charakterystykę licencji w Polskim Związku Motorowym wskazać trzeba, że związek ten jest kolejnym, w którym na podstawie analizy regulacji wewnętrznych nie sposób przypisać jednoznacznego charakteru licencji sportowej. Elementy postępowań

⁶⁶⁸ Regulamin przyznawania i pozbawiania licencji sędziego w sportach motorowych, zob. https://pzm.pl/pliki/zg/karting/zalacznik_nr_2.b.1_-_regulamin_licencji_sedziowskich.pdf, dostęp online: 23.05.2024 r.

licencyjnych w części przypominają regulacje administracyjnoprawne, w innych zaś miejscach zbliżone są do postępowań cywilnych. Kreowana ścieżka odwoławcza w tego rodzaju sprawach, nie uniemożliwia dochodzenia roszczeń przez kluby, zawodników czy trenerów na podstawie powództwa o ustalenie. Tym niemniej konstrukcja przepisów aktów prawa wewnętrznego potwierdza tezę o możliwych wątpliwościach co do statusu licencji i wzmacnia argument o potrzebie uregulowania tej kwestii przez prawodawcę.

6. Postępowania licencyjne w Polskim Związku Biathlonu.

Kolejnym z polskich związków sportowych, którego regulacje dotyczące licencji należałoby syntetycznie omówić jest Polski Związek Biathlonu. Jest to przykład ciekawy o tyle, że sport biathlonowy nierozzerwalnie wiąże się z koniecznością posiadania broni, co normowane jest przepisami ustawy o broni i amunicji. Sam Polski Związek Biathlonu jest polskim związkiem sportowym uprawnionym do organizacji współzawodnictwa sportowego w biathlonie, ale także reprezentowania Polski w tym sporcie na arenie międzynarodowej⁶⁶⁹. Jeśli chodzi o licencję sportową, to w Polskim Związku Biathlonu wyróżnia się jej cztery rodzaje, podobnie jak w innych polskich związkach sportowych, a więc licencje klubowe, zawodnicze, trenerskie i sędziowskie. W Polskim Związku Biathlonu nie ma wspólnych regulacji dla wszystkich rodzajów licencji. Jedyne w Statucie Polskiego Związku Biathlonu fragmentarycznie zostaje wskazane, że prawa statutowe związku są realizowane poprzez prowadzenie postępowania o przyznanie licencji klubom sportowym, zawodnikom, trenerom i sędziom sportowym oraz ośrodkom biathlonowym, a zasady przyznawania licencji opracowywane są we współpracy z Międzynarodową Unią Biathlonu (IBU). Każdy rodzaj licencji w Polskim Związku Biathlonu normowany jest odrębnym regulaminem. Przepisy Polskiego Związku Biathlonu w tym zakresie są dość nieskomplikowane i uproszczone, co należy zaaprobować.

Poczynając od pierwszego rodzaju licencji sportowej, wypada zwrócić uwagę na licencje klubowe. W Polskim Związku Biathlonu kwestie te uregulowane zostały w Regulaminie Polskiego Związku Biathlonu dotyczącym warunków i trybu przyznawania i pozbawiania licencji uprawniających kluby sportowe do udziału we współzawodnictwie

⁶⁶⁹ Statut Polskiego Związku Biathlonu, zob. https://assets-global.website-files.com/638207aee52e44628494052a/640873bac460df8c2f73ffa2_Statut-PZBiath.-25.05.2018.pdf, dostęp online: 23.05.2024 r.

sportowym w dyscyplinie sportu biathlon⁶⁷⁰. Regulacje dotyczące przyznawania licencji w tym zakresie wiążą działalność klubów biathlonowych z prowadzeniem szkolenia w tym sporcie. Licencja klubowa stanowi uprawnienie do prowadzenia takich szkoleń. Organem właściwym do rozpatrywania spraw i rozstrzygnięć o przyznaniu, odmowie przyznania bądź pozbawieniu licencji jest Komisja licencyjna Polskiego Związku Biathlonu. Licencje dla klubów biathlonowych wydawane są bezterminowo. Za przyznanie licencji Polski Związek Biathlonu pobiera opłatę nieprzekraczającą kosztów jej wydania, co wskazuje, że opłata nie ma w założeniu stanowić zysku. Licencje przyznaje się na podstawie złożonego przez klub sportowy wniosku. Do wniosku o przyznanie licencji należy dołączyć m.in. odpis z właściwej ewidencji dla formy organizacyjnej danego klubu sportowego, kserokopię statutu klubu, pisemne zobowiązanie klubu sportowego do przestrzegania postanowień statutu, regulaminów i uchwał Zarządu Polskiego Związku Biathlonu oraz przepisów IBU, kserokopię uprawnień instruktora lub trenera biathlonu, prowadzącego zajęcia sportowe w klubie, dokumenty potwierdzające dysponowanie przez klub odpowiednią bazą szkoleniową umożliwiającą prowadzenie zajęć, kserokopię polisy ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej osób uczestniczących w systemie szkolenia sportowego i współzawodnictwa sportowego, kserokopię wpłaty składki członkowskiej oraz co najważniejsze, pozwolenie na posiadanie broni lub w przypadku uczniowskich klubów sportowych umowę z klubem patronackim, który posiada pozwolenie na posiadanie broni. Jak widać, warunkiem koniecznym dla uzyskania licencji klubowej, staje się posiadanie pozwolenia na posiadanie broni, a więc uprzednio koniecznym jest przeprowadzenie postępowania administracyjnego w tym zakresie. Może się jednak zdarzyć, że nowozakładany klub biathlonowy nie będzie jeszcze dysponował decyzją administracyjną zezwalającą na posiadanie broni. W takim przypadku istnieje możliwość odstępstwa i przyznania klubowi licencji warunkowej, na czas nie dłuższy niż pół roku. Decyzja Komisji licencyjnej Polskiego Związku Biathlonu w sprawie przyznania licencji klubowej bądź odmowy przyznania takiej licencji wymaga formy pisemnej, a odmowa przyznania licencji dodatkowo pisemnego uzasadnienia. Od decyzji Komisji licencyjnej Polskiego Związku Biathlonu przysługuje prawo wniesienia odwołania w terminie 14 dni od dnia otrzymania decyzji do Komisji Rewizyjnej Polskiego Związku Biathlonu.

⁶⁷⁰ Regulamin Polskiego Związku Biathlonu dotyczący warunków i trybu przyznawania i pozbawiania licencji uprawniających kluby sportowe do udziału we współzawodnictwie sportowym w dyscyplinie sportu biathlon, zob. https://assets-global.website-files.com/638207aee52e44628494052a/64087dc1ea8e3e3ebfc386f1_Regulamin-przyznawania-licencji-klubowej.pdf, dostęp online: 23.05.2024 r.

Drugi rodzaj licencji sportowej, odnoszący się do zawodników jest w Polskim Związku Biathlonu uregulowany w Regulaminie dotyczącym warunków i trybu przyznawania i pozbawiania licencji uprawniającej zawodników do udziału we współzawodnictwie sportowym w dyscyplinie sportu biathlon⁶⁷¹. Każda osoba aspirująca do brania udziału nie tylko we współzawodnictwie, ale w samym szeroko pojętym sporcie biathlonowym, zobowiązana jest do uzyskania licencji. Dopiero uzyskanie licencji umożliwia rozpoczęcie udziału we współzawodnictwie sportowym. Jeśli natomiast chodzi o przebieg postępowań licencyjnych, brzmienie ww. Regulaminu, może pozostawiać wątpliwości co do organu właściwego do rozpoznawania wniosków licencyjnych. Z jednej bowiem strony wskazuje się, że organem uprawnionym do rozpatrywania spraw i rozstrzygnięć o przyznaniu, odmowie przyznania bądź pozbawieniu licencji jest Komisja licencyjna Polskiego Związku Biathlonu, z drugiej zaś sprecyzowano, iż organem wydającym licencje jest Zarząd Polskiego Związku Biathlonu przy udziale administracyjnym Komisji licencyjnej Polskiego Związku Biathlonu. Wydaje się jednak, że udział Zarządu raczej należy rozumieć jako techniczny, a Komisji licencyjnej jako merytoryczny. Same licencje przyznawane są bezterminowo, podobnie jak ma to miejsce przy klubach biathlonowych. Co istotne, choć mamy do czynienia z licencją zawodniczą, to nie zawodnik jest uprawniony do złożenia wniosku licencyjnego. Licencje przyznawane są na wniosek klubu, który będzie reprezentowany we współzawodnictwie sportowym przez osobę ubiegającą się o wydanie licencji. Wniosek o przyznanie licencji zawodniczej musi zawierać w szczególności pisemne zobowiązanie do przestrzegania postanowień statutu, regulaminów i uchwał Zarządu Polskiego Związku Biathlonu oraz przepisów IBU, zaświadczenie albo protokół z przeszkolenia z zasad bezpiecznego posługiwania się bronią sportową, przepisów dotyczących jej posiadania i przechowywania oraz regulaminów strzelań w biathlonie, a także zaświadczenie lekarza podstawowej opieki medycznej lub lekarza medycyny sportowej o braku przeciwwskazań do uprawiania biathlonu. Wniosek o przyznanie licencji podlega opłacie (aktualnie w kwocie 20,00 złotych). Decyzja Komisji licencyjnej Polskiego Związku Biathlonu w sprawie przyznania licencji bądź odmowy przyznania licencji wymaga formy pisemnej, a odmowa przyznania licencji dodatkowo pisemnego uzasadnienia. Jeśli chodzi o środki zaskarżenia w prawie wewnętrznym, to od decyzji Komisji licencyjnej Polskiego Związku Biathlonu, podobnie jak w przypadku klubów biathlonowych, przysługuje prawo wniesienia

⁶⁷¹ Regulamin Polskiego Związku Biathlonu dotyczący warunków i trybu przyznawania i pozbawiania licencji uprawniającej zawodników do udziału we współzawodnictwie sportowym w dyscyplinie sportu biathlon, zob. https://assets-global.website-files.com/638207aee52e44628494052a/655ca9b98d80053ba5a1e0bd_Regulamin-przyznawania-licencji-zawodniczej-2023.pdf, dostęp online: 23.05.2024 r.

odwołania w terminie 14 dni od dnia otrzymania decyzji do Komisji Rewizyjnej Polskiego Związku Biathlonu.

Trzeci rodzaj licencji, a więc licencje trenerskie unormowany został w Regulaminie dotyczącym warunków i trybu przyznawania i pozbawiania licencji trenera w biathlonie⁶⁷². Wskazano tam, że Polski Związek Biathlonu jako jedyny jest uprawniony do wydawania decyzji dotyczących licencji trenera w biathlonie. Można więc przyjąć, że licencjonowanie trenerów stanowi o nadawaniu uprawnień trenera lub instruktora w rozumieniu art. 41 u.s. Posiadanie licencji przez trenera stanowi warunek konieczny do prowadzenia zajęć w biathlonie. W sporcie biathlonowym wyróżnia się trzy rodzaje licencji trenerskich:

- 1) licencja trenera biathlonu A – upoważnia do prowadzenia szkolenia sportowego w Kadrach Narodowych Polskiego Związku Biathlonu na poziomie kadr seniorskich,
- 2) licencja trenera biathlonu B – upoważnia do prowadzenia zajęć w zakresie biathlonu oraz w Kadrach narodowych młodzieżowych i juniorskich
- 3) licencja trenera biathlonu C – upoważnia do prowadzenia zajęć w zakresie biathlonu z wykorzystaniem broni śrutowej lub laserowej.

Postępowanie w przedmiocie uzyskania licencji trenera ma charakter wnioskowy, a sama licencja podlega opłacie. Do wniosku o przyznanie licencji trenerskiej załącza się m.in. oświadczenie o posiadaniu pełnej zdolności do czynności prawnych, dokumenty stwierdzające posiadanie uprawnień trenera biathlonu lub trenera narciarstwa i minimum instruktora strzelectwa sportowego, lub trenera strzelectwa sportowego i minimum instruktora narciarstwa, dokument potwierdzający posiadanie legitymacji dopuszczonego do dysponowania bronią, zaświadczenie lekarza medycyny sportowej lub medycyny pracy o zdolności wykonywania obowiązków trenera, a nadto oświadczenie o spełnianiu wymogu wskazanego w art. 41 ust. 3 pkt 4 u.s. oraz inne wymogi szczegółowo uregulowane w ww. Regulaminie. Co istotne, wnioskodawca może zostać zobowiązany także do przedstawienia innych dokumentów, jeśli będzie to niezbędne celem potwierdzenia posiadania przez nich wiedzy, doświadczenia lub umiejętności koniecznych do wykonywania zadań trenera lub instruktora sportu. Podobnie jak w przypadku licencji zawodniczych i klubowych, o przyznaniu, odmowie przyznania bądź pozbawieniu licencji jest Komisja licencyjna Polskiego Związku Biathlonu. Tutaj również

⁶⁷² Regulamin Polskiego Związku Biathlonu dotyczący warunków i trybu przyznawania i pozbawiania licencji trenera w biathlonie, zob. https://assets-global.website-files.com/638207aee52e44628494052a/64087dde939651295370d9bd_regulamin-lic.-trener-28.09.18-1.pdf, dostęp online: 23.05.2024 r.

decyzja Komisji licencyjnej w sprawie przyznania licencji bądź odmowy przyznania licencji wymaga formy pisemnej, a odmowa przyznania licencji dodatkowo pisemnego uzasadnienia, zaś od decyzji Komisji licencyjnej przysługuje prawo wniesienia odwołania w terminie 14 dni od dnia otrzymania decyzji do Komisji Rewizyjnej.

Ostatnim z wyróżnionych rodzajów licencji w Polskim Związku Biathlonu jest licencja sędziowska. Licencje te stanowią uprawnienie do prowadzenia zawodów w sporcie biathlonowym. Kwestie związane z licencją sędziowską zostały sprecyzowane w Regulaminie dotyczący, warunków i trybu przyznawania oraz pozbawiania licencji sędziego w biathlonie⁶⁷³. Zawody w zakresie dyscypliny biathlonu mogą przeprowadzać wyłącznie sędziowie po otrzymaniu licencji sędziego. Licencja sędziego w biathlonie przyznawana jest po odbyciu przeszkolenia teoretycznego i praktycznego oraz po pozytywnym zdaniu egzaminu końcowego. Egzamin odbywa się w formie pisemnej ze znajomości przepisów i zasad biathlonowych oraz aktywnym uczestnictwem w pierwszych zawodach biathlonowych. Po złożeniu egzaminu z wynikiem pozytywnym, możliwe jest skierowanie pisemnego wniosku o przyznanie licencji. Do wniosku załącza się w szczególności oświadczenie o posiadaniu pełnej zdolności do czynności prawnych oraz korzystaniu z pełni praw publicznych, dokumenty stwierdzające posiadanie kwalifikacji wymagane przez Polski Związek Biathlonu, zaświadczenie lekarza medycyny sportowej o zdolności wykonywania obowiązków sędziego, pisemne zobowiązanie do uczestnictwa w szkoleniach mających na celu podnoszenie kwalifikacji sędziowskich, organizowanych przez Polski Związek Biathlonu, a także pisemne zobowiązanie do przestrzegania postanowień statutu, regulaminów i uchwał Zarządu Polskiego Związku Biathlonu oraz przepisów IBU. Tryb wydawania decyzji licencyjnej jest analogiczny jak w przypadku pozostałych licencji, a organem właściwym w pierwszej instancji pozostaje Komisja licencyjna, zaś w drugiej instancji Komisja Rewizyjna. Decyzja w sprawie przyznania licencji, bądź odmowy przyznania licencji wymaga formy pisemnej, a odmowa przyznania licencji dodatkowo pisemnego uzasadnienia. Od decyzji Komisji licencyjnej przysługuje prawo wniesienia odwołania w terminie 14 dni.

Ze względu na szczególny charakter sportu biathlonowego, w którym niezbędne jest dysponowanie bronią, Polski Związek Biathlonu zdecydował się na unormowanie kwestii związanej z dopuszczeniem do posiadania broni, wprowadzając Regulamin – Postępowanie

⁶⁷³ Regulamin Polskiego Związku Biathlonu dotyczący warunków i trybu przyznawania oraz pozbawiania licencji sędziego w biathlonie, zob. https://assets-global.website-files.com/638207aee52e44628494052a/64087d9205a4659b1552f81a_Regulamin-PZBiath._licencja-sedziego.pdf, dostęp online: 23.05.2024 r.

kwalifikacyjne w zakresie zaświadczenia dla celów uzyskania dopuszczenia do posiadania broni⁶⁷⁴. Tenże akt prawa wewnętrznego został wprowadzony przede wszystkim ze względu na regulacje ustawy o broni i amunicji. Przepis art. 30 ust. 1 ustawy o broni i amunicji wskazuje, że osoby fizyczne mogą posługiwać się bronią podmiotów, o których mowa w art. 29 ust. 1, przy wykonywaniu zadań wymienionych w tym przepisie, po uzyskaniu dopuszczenia do posiadania broni z zachowaniem zasad określonych w art. 15 ust. 1–5 i art. 16 ust. 1 i 2 oraz zatrudnieniu przez te podmioty. Do takich podmiotów zalicza się także Polski Związek Biathlonu. Polski Związek Biathlonu jest uprawniony do wydania potwierdzenia kwalifikacji, na podstawie których możliwym jest ubieganie się o wydanie pozwolenia na broń do celów sportowych oraz dopuszczenia do posiadania broni na podstawie decyzji administracyjnej wydawanej przez właściwy organ. Potwierdzenie kwalifikacji dotyczy zwłaszcza zawodników i trenerów i następuje na podstawie przeprowadzonego egzaminu, składającego się z części teoretycznej oraz praktycznej. Bacząc na powyższe, mamy do czynienia niejako z hybrydą uzyskania uprawnień na podstawie regulacji ustawowych oraz pozaustawowych w postaci przepisów wewnętrznych Polskiego Związku Biathlonu. Zestawienie tego z postępowaniem administracyjnym w przedmiocie pozwolenia na broń może sugerować, że licencje wydawane przez Polski Związek Biathlonu są powiązane, choćby pośrednio z tą procedurą, a co za tym idzie zbliżają się do publicznoprawnego charakteru.

Niemniej jednak, choć należy zaaprobować uproszczoną strukturę regulacji licencyjnych w Polskim Związku Biathlonu, to po raz kolejny, na podstawie aktów prawa wewnętrznego nie sposób przypisać licencji sportowej w tym polskim związku sportowym jednoznacznego charakteru.

7. Postępowania licencyjne w Aeroklubie Polskim.

Ostatnim z przedstawionych do analizy polskich związków sportowych jest Aeroklub Polski. Aeroklub Polski jest polskim związkiem sportowym działającym w celu rozwoju i popularyzacji sportu lotniczego w Polsce, a także organizowania i prowadzenia współzawodnictwa sportowego w sporcie lotniczym oraz działalności na rzecz lotnictwa

⁶⁷⁴ Regulamin Polskiego Związku Biathlonu – Postępowanie kwalifikacyjne w zakresie zaświadczenia dla celów uzyskania dopuszczenia do posiadania broni, zob. https://assets-global.website-files.com/638207aee52e44628494052a/64087f1153298369ad65f33e_regulamin-dopuszczenie-do-posiadania-broni.pdf, dostęp online: 23.05.2024 r.

ogólnego i amatorskiego w Polsce⁶⁷⁵. W Statucie Aeroklubu Polskiego wskazuje się, że celem Aeroklubu Polskiego są realizowane między innymi poprzez wydawanie przepisów licencyjnych oraz nadawanie na tej podstawie uprawnień w postaci licencji. System licencyjny w Aeroklubie Polskim jest interesujący o tyle, że choć przewiduje nadawanie uprawnień trenerskich w rozumieniu art. 41 u.s., to jednak uprawnień tych nie nazywa wprost licencjami. Z powszechnie dostępnych aktów prawa wewnętrznego Aeroklubu Polskiego wynika, że zasadniczo funkcjonują trzy rodzaje licencji – licencje klubowe, licencje zawodnicze i licencje sędziów sportowych modelarstwa lotniczego i kosmicznego. Sporty lotnicze obejmują dziewięć odmian sportów:

- 1) akrobacja lotnicza,
- 2) modelarstwo lotnicze i kosmiczne,
- 3) sport balonowy i sterowcowy,
- 4) sport lotniowy i paralotniowy,
- 5) sport mikrołotowy,
- 6) sport samolotowy,
- 7) sport spadochronowy,
- 8) sport szybowcowy,
- 9) sport śmigłowcowy.

Jeśli chodzi o licencje dla klubów sportowych, Aeroklub Polski normuje te kwestie w Regulaminie licencjonowania klubów sportowych⁶⁷⁶. Licencje klubowe uprawniają do udziału we współzawodnictwie sportowym na terenie Rzeczypospolitej Polskiej, w dyscyplinie sportu lotniczego, dla której została wydana licencja. Nadto upoważniają do korzystania z pomocy finansowej, materiałowej i sprzętowej organizowanej przez Aeroklub Polski w ramach dyscypliny sportu lotniczego, dla której klub sportowy posiada ważną licencję, a także uzyskania dofinansowania działalności sportowej od jednostek samorządu terytorialnego. Jak widać, w ślad za posiadaniem licencji nie idzie wyłącznie uprawnienie do udziału we współzawodnictwie, ale także klub staje beneficjentem pod względem finansowym i rzeczowym, co stanowi *novum* w stosunku do licencji w innych polskich związkach sportowych. Licencje klubowe są odpłatne i są przyznawane na okres jednego roku kalendarzowego w formie dyplomu. Potwierdzeniem przyznania licencji, oprócz dyplomu, jest

⁶⁷⁵ Statut Aeroklubu Polskiego, zob. [zhttps://bip.aeroklub-polski.pl/wp-content/uploads/2014/01/zmiany-statutu-AP-po-VI-Kongresie-tekst-jednolity.pdf](https://bip.aeroklub-polski.pl/wp-content/uploads/2014/01/zmiany-statutu-AP-po-VI-Kongresie-tekst-jednolity.pdf), dostęp online: 23.05.2024 r.

⁶⁷⁶ Regulamin licencjonowania klubów sportowych, zob. https://bip.aeroklub-polski.pl/wp-content/uploads/2014/01/Reg_LKS_2018_zatw_uch46.pdf, dostęp online: 23.05.2024 r.

umieszczenie w rejestrze licencji na stronie internetowej Aeroklubu Polskiego numeru, nazwy klubu sportowego wraz z wykazem dyscyplin, dla których licencja została wydana oraz daty wydania licencji. Warunkiem otrzymania przez klub lotniczy licencji jest w szczególności pozostawanie członkiem zwyczajnym Aeroklubu Polskiego, deklaracja udziału we współzawodnictwie sportowym oraz prowadzenie działalności w dyscyplinie sportu lotniczego, dla jakiej ma być wydana licencja, czy też nieposiadanie przeterminowanych zobowiązań wobec Aeroklubu Polskiego. Wnioski w sprawach licencji klubowych przyjmowane są przez cały rok, choć dodać należy, że wnioski licencyjne mogą być składane wyłącznie w formie elektronicznej – w postaci załączenia skanu wypełnionego, podpisanego i zawierającego załączniki wniosku. W pierwszej instancji wnioski licencyjne są rozpoznawane przez Dyrektora Sportowego Aeroklubu Polskiego lub osobę zarządzającą Działem Sportu Aeroklubu Polskiego. Decyzja o przyznaniu licencji powinna zostać wydana w ciągu 14 dni licząc od dnia wpływu wniosku do Biura Aeroklubu Polskiego, o ile wniosek licencyjny spełnia wymogi formalne. Odmowa przyznania licencji musi być przekazana wnioskodawcy przez Dyrektora Sportowego Aeroklubu Polskiego lub osobę zarządzającą Działem Sportu Aeroklubu Polskiego wraz z uzasadnieniem w terminie 30 dni od otrzymania wniosku. W razie odmowy przyznania licencji, wnioskodawca ma prawo wniesienia skargi do Zarządu Aeroklubu Polskiego w terminie 14 dni od doręczenia decyzji z uzasadnieniem. Decyzja Zarządu Aeroklubu Polskiego jest ostateczna, jednak niezależnie od tego uprawnienia należy opowiedzieć się za możliwością skierowania powództwa o ustaleniu stosunku prawnego lub prawa na podstawie art. 189 k.p.c.

Drugi rodzaj licencji, a to licencje zawodnicze normowane są w Regulaminie Licencjonowania Zawodników⁶⁷⁷. Licencja zawodnicza uprawnia do uczestnictwa w krajowym i międzynarodowym współzawodnictwie sportowym w charakterze zawodnika, nawigatora, kierownika ekipy, asystenta lub pomocnika. Umożliwia też podejmowanie prób ustanawiania rekordów krajowych i międzynarodowych, a nadto uprawnia do otrzymania nominacji do kadry narodowej i reprezentacji Polski oraz do zdobywania klas sportowych. Aeroklub Polski zastrzega wprost, że licencje zawodnicze pozostają niezbywalne, choć biorąc pod uwagę, że we wszystkich polskich związkach sportowych, licencje zawodnicze są co do zasady przyznawane bezpośrednio konkretnej osobie, niezbywalność licencji pozostaje oczywista. Licencja zawodnicza może być przyznana osobie, która jest zawodnikiem podmiotu posiadającego status

⁶⁷⁷ Regulamin Licencjonowania Zawodników, zob. <https://licencje.aeroklub-polski.pl/regulamin-licencjonowania-zawodnikow/>, dostęp online: 23.05.2024 r.

członka zwyczajnego Aeroklubu Polskiego i posiadającego aktualną na dany rok licencję w dyscyplinie sportu lotniczego dla jakiej ma być wydana licencja zawodnicza. Wnioskodawca jest zobowiązany do uiszczenia opłaty za wniosek licencyjny. Licencja zawodnicza nie może być przyznana osobie, która posiada zobowiązania finansowe wobec Aeroklubu Polskiego. Licencję przyznaje się na podstawie pisemnego wniosku przesłanego pocztą tradycyjną lub pocztą elektroniczną. Podobnie jak w przypadku licencji klubowych, licencje zawodnicze wydawane są przez Dyrektora Sportowego Aeroklubu Polskiego lub osobę zarządzającą Działem Sportu Aeroklubu Polskiego. Decyzja o przyznaniu licencji powinna nastąpić w ciągu 14 dni licząc od dnia wpływu wniosku do Biura Aeroklubu Polskiego, o ile wniosek licencyjny spełnia wymogi formalne. Odmowa przyznania licencji musi być przekazana wnioskodawcy przez Dyrektora Sportowego Aeroklubu Polskiego lub osobę zarządzającą Działem Sportu Aeroklubu Polskiego wraz z uzasadnieniem w terminie 30 dni od otrzymania wniosku. W przypadku odmowy przyznania licencji, wnioskodawca ma prawo wniesienia skargi do Zarządu Aeroklubu Polskiego w terminie 14 dni od doręczenia decyzji z uzasadnieniem. Słowem tryb wydania licencji, jak i droga odwoławcza są tożsame z postępowaniem w sprawach licencji klubowych.

Trzecim rodzajem licencji w Aeroklubie Polskim są licencje sędziowskie. Dodać jednak należy, że licencje sędziowskie przyznawane są w zakresie modelarstwa lotniczego i kosmicznego. O tym rodzaju licencji stanowi Regulamin licencjonowania sędziów sportowych modelarstwa lotniczego i kosmicznego⁶⁷⁸. Licencje sędziowskie wydawane są w zakresie uprawnienia do sędziowania zawodów krajowych oraz międzynarodowych. W przypadku licencji dla zawodów krajowych wyróżnia się jedynie licencję sędziego sportowego (tu z kolei wyróżniane są klasy: sędzia klasy III – chronometrażysta, sędzia klasy II i sędzia klasy I). W zakresie zaś zawodów międzynarodowych możliwe jest przyznanie licencji sędziego sportowego (analogicznej jak przy zawodach krajowych) oraz w przypadku oceny subiektywnej – wpis na listę sędziów międzynarodowych. Licencje w przypadku sędziów zawodów krajowych przyznaje Komisja Modelarska Aeroklubu Polskiego za pośrednictwem upoważnionego pracownika Działu Sportu, zaś licencję dla sędziów zawodów międzynarodowych realizuje z upoważnienia Sekretarza Generalnego Aeroklubu Polskiego, delegat do Komisji Modelarstwa i Lotniczego Międzynarodowej Federacji Lotniczej. Regulacje wewnętrzne dotyczące licencji sędziowskiej przewidują ogólne warunki dla

⁶⁷⁸ Regulamin licencjonowania sędziów sportowych modelarstwa lotniczego i kosmicznego, zob. https://bip.aeroklub-polski.pl/wp-content/uploads/2014/01/2021_Regulamin_sedziowski.pdf, dostęp online: 23.05.2024 r.

wszystkich kategorii licencji sędziowskich oraz precyzują warunki szczególne w stosunku do konkretnych klas tejże licencji. Jeśli chodzi o warunki wspólne, normuje się, że licencję sędziego sportowego może otrzymać osoba, która jest członkiem klubu sportowego oraz posiada pełną zdolność do czynności prawnych i korzysta w pełni z praw publicznych, posiada praktyczne umiejętności sędziowania w zakresie uprawnień, o które się ubiega i spełnia pozostałe regulaminowe warunki. Co ciekawe, Aeroklub Polski jest nielicznym polskim związkiem sportowym, w którym sędzia przynależy do klubu sportowego i nie dostrzega się tutaj ewentualnego konfliktu interesów. Niezależnie od powyższego dodać należy, że w przypadku sędziów międzynarodowych, konieczne jest dodatkowo posiadanie umiejętności i doświadczenia w sędziowaniu zawodów modelarskich, posiadanie uprawnienia sędziego klasy I oraz znajomość języka angielskiego w stopniu umożliwiającym porozumiewanie się z innymi sędziami. Regulamin dotyczący licencjonowania sędziów nie jest jednak opracowaniem kompleksowym. Nie został tam bowiem precyzyjnie określony tryb przyznawania licencji, a także droga zaskarżenia. W przypadku negatywnej decyzji licencyjnej w tym zakresie nie przysługuje skarga, ale odwołanie składane w terminie 30 dni od dnia doręczenia decyzji do Sekretarza Generalnego Aeroklubu Polskiego, czy czyni, że przepisy dotyczące wszystkich rodzajów licencji nie pozostają jednolite.

Jak można zauważyć, w przypadku postępowań licencyjnych w Aeroklubie Polskim, regulacja pozostają niejednorodne i nie wskazują bezpośrednio na charakter licencji sportowej. W postępowaniach licencyjnych dotyczących klubów i zawodników przepisy prawa wewnętrznego posługują się w zakresie środków zaskarżenia pojęciem skarg, zaś w przypadku licencji sędziowskich pojęciem odwołania. Konstrukcja przepisów wewnętrznych, nie zbliża tych postępowań ani w stronę drogi administracyjnoprawnej ani cywilnoprawnej, tworząc normy autonomiczne. Tutaj również należałoby przyjąć wniosek, że kwestia charakteru prawnego licencji powinna zostać usystematyzowana i uregulowana przez prawodawcę.

PODSUMOWANIE

Podsumowując rozważania na temat charakteru prawnego licencji sportowej, w aktualnym stanie prawnym należy opowiedzieć się za cywilnoprawnym charakterem licencji sportowej. Oczywiście, nadal mogą pozostawać wątpliwości, czy rzeczywiście taki charakter występuje i nie należy krytykować przedstawicieli doktryny, którzy swoje poglądy ogniskują wokół administracyjnoprawnego charakteru licencji sportowej. Wątpliwości w tym zakresie wynikają bowiem nie tylko z braku ingerencji ustawodawcy w tej sferze, ale także z niejednorodnej charakterystyki postępowań licencyjnych w polskich związkach sportowych, których struktura często przypomina hybrydę postępowań cywilnych i administracyjnych. Sprawie nie pomaga fakt, że również orzecznictwo sądów powszechnych i administracyjnych na przestrzeni ostatnich lat nie było w tej mierze spójne.

W niniejszej dysertacji przedstawiono różne perspektywy rozumienia licencji sportowej, charakterystykę postępowań licencyjnych, ale przede wszystkim konsekwencje związane z odmiennym rozumieniem licencji sportowej. Nie da się ukryć, że brak jednoznacznego uregulowania w prawie powszechnie obowiązującym w zakresie licencji sportowej rezonuje na brak pewności prawa po stronie uczestników ruchu sportowego, którzy często nie wiedzą, jakimi uprawnieniami dysponują i w jaki sposób mogą chronić swoje prawa.

Aby spróbować przynajmniej rozwiązać te wątpliwości, należałoby udzielić odpowiedzi na postawione we wstępnej części pracy doktorskiej pytania badawcze. Rozważając, czy status prawny polskiego związku sportowego jako podmiotu udzielającego licencji sportowych ma znaczenie dla przypisania licencji cywilnoprawnego lub administracyjnoprawnego charakteru prawnego, odpowiedzieć należy, że tak. Jedną z podstaw wywodzenia prywatnoprawnej teorii licencji sportowej jest charakter prawny podmiotu udzielającego licencji. Choć w doktrynie i w orzecznictwie można spotkać poglądy przyjmujące, że polski związek sportowy przypomina organy administracji publicznej, a nawet zakłady administracyjne, to jednak stanowczo należy stwierdzić, że takimi podmiotami nie jest. Oczywiście, o ile pewne elementy i przymioty polskiego związku sportowego mogą przypominać działanie niektórych form administracji publicznej, to organem administracji publicznej *sensu stricte* polski związek sportowy nie jest. Polski związek sportowy przyznając licencje sportowe podejmuje niejako rozstrzygnięcie, ale nadal jest to rozstrzygnięcie wewnątrzorganizacyjne. Polskie związki sportowe nie dysponują zarazem władztwem administracyjnym. Władztwo, którym dysponują polskie związki sportowe można nazwać co najwyżej władztwem korporacyjnym, zwłaszcza,

że do polskich związków sportowych w odpowiednim zakresie stosuje się przepisy ustawy – Prawo o stowarzyszeniach. W danym sporcie może być utworzony jeden tylko polski związek sportowy, który będzie decydował zarazem o przyznaniu uczestnikowi ruchu sportowego licencji, dlatego stosunek prawny pomiędzy polskim związkiem sportowym a beneficjentem licencji sportowej nie opiera się na równorzędności stron, ale nadal może być rozumiany jako relacja o charakterze cywilnoprawnym, aczkolwiek oparta na zasadach adhezyjności (przystąpienia).

Dodać przy tym trzeba, iż obecnie sprawy związane z przyznawaniem licencji sportowych pozostają w niemal wyłącznej autonomii polskich związków sportowych i to z praw wyłącznych z art. 13 ust. 1 pkt 2 u.s. wywodzi się uprawnienie do swobodnego kształtowania regulacji licencyjnych przez polskie związki sportowe. Oczywistym jest, że procedury licencyjne w polskich związkach sportowych muszą pozostawać w zgodzie z przepisami prawa powszechnie obowiązującego, jednak ustawy wprost nie zabraniają, a nawet konkludentnie uprawniają polskie związki sportowe do samodzielnego tworzenia reguł sportowych i organizacyjnych w tym zakresie. Swoboda w tworzeniu procedur licencyjnych, czy własnej jurysdykcji polskich związków sportowych w sprawach dotyczących licencji nie oznacza dowolności. W takich przypadkach, przepisy obowiązującej ustawy o sporcie zawierają swego rodzaju bezpieczniki w postaci nadzoru ministra właściwego do spraw kultury fizycznej. Co więcej, w przypadku spraw indywidualnych uczestników ruchu sportowego, można spotkać się z weryfikacją uregulowań licencyjnych przez orzekające w tych sprawach sądy. Można odnotować w judykaturze poglądy na temat swobody tworzenia regulacji przez polskie związki sportowe, ale przy dominującej obecnie cywilnoprawnej koncepcji licencji sportowej, dopuszcza się także możliwość weryfikowania przez sądy prawa wewnętrznego polskich związków sportowych w kategoriach prywatnoprawnej instytucji nieważności umowy. Słowem, regulacje licencyjne polskich związków sportowych, choć mogą być kształtowane swobodnie, to podlegają one kontroli i nadzorowi – zarówno ogólnemu, jak i incydentalnemu.

Nie ulega wątpliwości, że wybór koncepcji licencji sportowej wpływa bezpośrednio na sytuację prawną uczestników ruchu sportowego. Jak wykazano, przyjęcie danego rozumienia licencji sportowej będzie wiązało się z konkretnymi konsekwencjami i to nie tylko w zakresie szeroko opisanego drogi sądowej i jej dopuszczalności w takich sprawach. Od wyboru teorii licencji sportowej zależeć będzie chociażby kwestia czasowego zabezpieczenia roszczeń uczestników niedopuszczonych do współzawodnictwa sportowego. Wiadomym powszechnie

jest, że brak licencji dla klubu sportowego, zawodnika, czy trenera może wywołać nie tylko problemy natury czysto sportowej, ale oddziałuje także na sytuację finansową tych podmiotów. Przyjmując koncepcję cywilnoprawną, a więc dominującą w orzecznictwie i w doktrynie, możliwość skutecznego zabezpieczenia roszczenia w sprawie licencyjnej jest zdecydowanie większa, aniżeli gdyby prowadzone było postępowanie sadowoadministracyjne. Wreszcie, wybór właściwej koncepcji licencji sportowej związany będzie z możliwością korzystania z ochrony prawnej na gruncie ustaw konkurencyjnych i weryfikację działalności polskich związków sportowych w tym zakresie przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów. Sposób podejścia do charakteru prawnego licencji będzie miał także kluczowe znaczenie dla ewentualnych roszczeń odszkodowawczych, co determinuje kierunek postępowania dowodowego w takich sprawach. Jednocześnie koncepcja licencji sportowej związana jest bezpośrednio z możliwością stosowania przez polskie związki sportowe odpowiedzialności dyscyplinarnej. Oczywiście, konsekwencji związanych z daną koncepcją licencji sportowej może być wiele. Sytuacja ta pokazuje, że kwestia charakteru prawnego licencji ma doniosłe znaczenie nie tylko dla teorii prawa sportowego, ale nade wszystko dla praktyki obrotu prawnego.

Mając na uwadze przedstawione problemy wynikające z niejednorodnego charakteru prawnego licencji sportowej należy opowiedzieć się za przyjęciem przez ustawodawcę rozwiązań systemowych w tym zakresie. I nie chodzi tu o dokonanie kompleksowej, czy kazuistycznej regulacji, ale raczej o wprowadzenie podwalin dla tworzenia systemów licencyjnych. Nic nie stoi na przeszkodzie, aby nadal za konstruowanie procedur licencyjnych odpowiadały polskie związki sportowe. Wydaje się, że prawo do kreowania reguł licencyjnych powinno po ich stronie pozostawać, gdyż to przedstawiciele polskich związków sportowych najlepiej wiedzą, jak powinny wyglądać regulacje licencyjne w danym sporcie, które niemal we wszystkich polskich związkach sportowych opierane są na specyfice danego sportu. Stworzenie przez prawodawcę przepisów w tej sferze nie musiałoby stanowić powrotu do norm, które istniały pod rządami ustawy o sporcie kwalifikowanym. Wprowadzenie przepisów dotyczących licencji w akcie prawnym rangi ustawowej mogłoby polegać na jednoznacznym umocowaniu polskich związków sportowych do kreowania systemów licencyjnych (a więc nie tylko poprzez domniemanie realizacji tych uprawnień w ramach praw wyłącznych z art. 13 ust. 1 pkt 2 u.s.) i wprowadzenie definicji legalnej licencji sportowej (bez konieczności wyróżniania rodzajów licencji), która jednoznacznie wskazałaby na jej charakter.

W toku analizy przepisów prawa powszechnie obowiązującego, jak i regulacji wewnętrznych polskich związków sportowych, autor niniejszej dysertacji doszedł do wniosku, że zależnie od przyjęcia danego charakteru licencji sportowej, można wykreować dwie definicje licencji. W przypadku cywilnoprawnej koncepcji licencji sportowej, licencję należałoby uznawać za uprawnienie do udziału we współzawodnictwie sportowym organizowanym przez polski związek sportowy, konstruowane na podstawie zgodnych oświadczeń woli polskiego związku sportowego i podmiotu ubiegającego się o licencję, dokonywane na zasadzie przystąpienia i akceptacji przez ten podmiot, warunków stawianych przez polski związek sportowy w aktach prawa wewnętrznego. W razie ujęcia licencji od strony administracyjnoprawnej licencję można byłoby rozumieć jako uprawnienie do udziału we współzawodnictwie sportowym organizowanym przez polski związek sportowy, udzielane władczo przez polski związek sportowy jako organ administracji publicznej, na podstawie stanowionych przez ten związek reguł organizacyjnych. Zrozumiałym jest, że powyższe ujęcia licencji sportowej są jedynie propozycją i stanowią wstęp do dalszej dyskusji w tym zakresie, niemniej mogą stać się bezpieczną alternatywą dla rozwiązań obecnych, które polegają w zasadzie na braku ingerencji ustawodawcy. Wprowadzenie definicji legalnej licencji sportowej, wyrażającej jej charakter prawny, pozwoliłoby trwale usunąć pozostające w tym zakresie wątpliwości i mogłoby spowodować, że orzecznictwo i doktryna prawa sportowego, pozostawałaby w tej mierze spójna. Nie jest tak, że ustawodawca powinien wprowadzić takie rozwiązania natychmiast, zwłaszcza, że przez blisko 14 lat funkcjonowania ustawy o sporcie, niezmienny system prawny w zakresie licencji obowiązywał, ale co najmniej postulować należy, aby rozpoczęte zostały w tej sferze konsultacje społeczne z udziałem środowisk sportowych.

Potrzeba wprowadzenia regulacji przez ustawodawcę nie jest tylko hipotetyczna, ale jak pokazała praktyka w ostatnich latach, realna. Doskonałym przykładem konsekwencji braku unormowania licencji w prawie polskim były sytuacje w czasie pandemii koronawirusa, związane z próbą obchodzenia regulacji mających na celu ochronę zdrowia ludzkiego, poprzez uzyskiwanie licencji zawodniczych. Okazało się, że wskutek łatwej dostępności do licencji, jeden z mało popularnych polskich związków sportowych stał się organizacją najbardziej liczną, jeśli chodzi o liczbę członków. Nie wynikało to z popularności sportu, ale próby obchodzenia obostrzeń związanych z tzw. *lockdownem*. Brak regulacji dotyczących licencji nie utrudniał, a być może nawet ułatwiał obchodzenie prawa w tym zakresie.

Niezależnie od powyższego, rozważając, którą z definicji należałoby wybrać, wydaje się, że dla zapewnienia bezpieczeństwa obrotu i ochrony praw uczestników ruchu sportowego, którzy siłą rzeczy pozostają w słabszej pozycji niż polskie związki sportowe, opowiedzieć trzeba się za cywilnoprawną koncepcją licencji, która w praktyce jest formą bardziej elastyczną, jeśli chodzi o stosowane instrumenty ochrony prawnej. Jednocześnie wybór takiej koncepcji odzwierciedlałby systemy licencyjne występujące w innych krajach europejskich, co pozwoliłoby na zachowanie harmonijności regulacji licencyjnych w różnych krajach, zwłaszcza, że sport jako taki, często nie ogranicza się wyłącznie do jednego tylko kraju, ale ma charakter powszechny. Zachowanie spójności prawa w tej mierze byłoby pozytywne także ze względu na fakt, że obecnie coraz częściej obserwowane jest uczestnictwo w ruchu sportowym podmiotów zagranicznych.

Niniejsze opracowanie, choć szeroko opisuje kwestię charakteru prawnego licencji sportowej oraz przedstawia specyfikę postępowań licencyjnych w polskich związkach sportowych, nie jest jeszcze opracowaniem kompleksowym, z czego autor zdaje sobie sprawę. Ze względu na obszerność regulacji wewnętrznych, nie ma wręcz możliwości pełnego opisania wszystkich problemów na tle spraw licencyjnych występujących. Z podobnych przyczyn, dysertacja nie ma charakteru prawnooporównawczego, ale opiera się na regulacjach polskich – tak powszechnie obowiązujących, jak i wewnętrznych. Dla przedstawicieli doktryny prawa sportowego stanowi jednak zaproszenie do dalszej dyskusji i podjęcia szerszej polemiki w zakresie licencji sportowej. Każde bowiem zdanie, czy pogląd w tym temacie, nawet jeśli będzie przeciwny do wysuwanych w przedmiotowej pracy spostrzeżeń, pozwoli na jak najlepsze wypracowanie rozwiązań systemowych i usprawnienie działalności zarówno polskich związków sportowych, jak i działalności uczestników ruchu sportowego.

BIBLIOGRAFIA

I. Akty prawne:

1. Traktat o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej z dnia 25 marca 1957 roku (Dz. U. z 2004, Nr 90, poz. 864 ze zm.),
2. Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych otwarty do podpisu w Nowym Jorku dnia 19 grudnia 1966 r. (Dz. U. z 1977, Nr 38, poz. 167),
3. Biała księga na temat sportu z dnia 11 lipca 2007 roku (przedstawiona przez Komisję) {SEC(2007) 932} {SEC(2007) 934} {SEC(2007) 935} {SEC(2007)936},
4. Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej 2012/C 326/02 (Dz. Urz. UE C 326/391),
5. Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 roku – Kodeks postępowania administracyjnego (tekst jedn. Dz. U. z 2024, poz. 572 ze zm.),
6. Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 roku – Kodeks cywilny (tekst jedn. Dz. U. z 2023, poz. 1610 ze zm.),
7. Ustawa z dnia 17 listopada 1964 roku – Kodeks postępowania cywilnego (tekst jedn. Dz. U. z 2023, poz. 1550 ze zm.),
8. Ustawa z dnia 3 lipca 1984 roku o kulturze fizycznej (Dz. U. z 1984, Nr 34, poz. 181 ze zm.),
9. Ustawa z dnia 7 kwietnia 1989 r. - Prawo o stowarzyszeniach (tekst jedn. Dz. U. z 2020, poz. 2261 ze zm.),
10. Ustawa z dnia 26 lipca 1991 roku o podatku dochodowym od osób fizycznych (tekst jedn. Dz. U. z 2024, poz. 226 ze zm.),
11. Ustawa z dnia 15 lutego 1992 roku o podatku dochodowym od osób prawnych (tekst jedn. Dz. U. z 2023, poz. 2805 ze zm.),
12. Ustawa z dnia 16 kwietnia 1993 roku o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (tekst jedn. Dz. U. z 2022, poz. 1233 ze zm.),
13. Ustawa z dnia 18 stycznia 1996 roku o kulturze fizycznej (Dz. U. Nr. 25, poz. 113 ze zm.),

14. Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 roku – Ordynacja podatkowa (tekst jedn. Dz. U. z 2023, poz. 2383 ze zm.),
15. Ustawa z dnia 21 maja 1999 roku o broni i amunicji (tekst jedn. Dz. U. z 2022, poz. 2516 ze zm.),
16. Ustawa z dnia 15 września 2000 roku – Kodeks spółek handlowych (tekst jedn. Dz. U. z 2024, poz. 18 ze zm.),
17. Ustawa z dnia 6 września 2001 roku o dostępie do informacji publicznej (tekst jedn. Dz. U. z 2022, poz. 902 ze zm.),
18. Ustawa z dnia 3 lipca 2002 roku – Prawo lotnicze (tekst jedn. Dz. U. z 2023, poz. 2110),
19. Ustawa z dnia 30 sierpnia 2002 roku – Prawo o postępowaniu przed Sądami Administracyjnymi (tekst jedn. Dz. U. z 2023, poz. 1634 ze zm.),
20. Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (tekst jedn. Dz. U. z 2023, poz. 571 ze zm.),
21. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o sporcie kwalifikowanym (Dz. U. Nr 155, poz. 1298 ze zm.),
22. Ustawa z dnia 16 lutego 2007 roku o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn. Dz. U. z 2024, poz. 594 ze zm.),
23. Ustawa z dnia 23 sierpnia 2007 roku o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym (tekst jedn. Dz. U. z 2023, poz. 845 ze zm.),
24. Ustawa z dnia 20 marca 2009 roku o bezpieczeństwie imprez masowych (tekst jedn. Dz. U. z 2023, poz. 616 ze zm.),
25. Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 roku o finansach publicznych (tekst jedn. Dz. U. z 2023, poz. 1270 ze zm.),
26. Ustawa z dnia 19 listopada 2009 roku o grach hazardowych (tekst jedn. Dz. U. z 2023, poz. 227 ze zm.),
27. Ustawa o sporcie z dnia 25 czerwca 2010 roku o sporcie (tekst jedn. Dz. U. z 2023, poz. 2048 ze zm.),

28. Ustawa z dnia 18 sierpnia 2011 roku o bezpieczeństwie i ratownictwie w górach i na zorganizowanych terenach narciarskich (tekst jedn. Dz. U. z 2023, poz. 1154 ze zm.),
29. Ustawa z dnia 18 sierpnia 2011 roku o bezpieczeństwie osób przebywających na obszarach wodnych (tekst jedn. Dz. U. z 2023, poz. 714 ze zm.),
30. Ustawa z dnia 21 kwietnia 2017 roku o zwalczaniu dopingu w sporcie (tekst jedn. Dz. U. z 2022, poz. 1258 ze zm.),
31. Ustawa z dnia 20 lipca 2017 roku o zmianie ustawy o sporcie oraz ustawy o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów (Dz. U. z 2017, poz. 1600),
32. Ustawa z dnia 6 marca 2018 roku – Prawo przedsiębiorców (tekst jedn. Dz. U. z 2024, poz. 236 ze zm.),
33. Ustawa z dnia 6 marca 2018 roku o zasadach uczestnictwa przedsiębiorców zagranicznych i innych osób zagranicznych w obrocie gospodarczym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (tekst jedn. Dz. U. z 2022, poz. 470 ze zm.),
34. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 2007 roku w sprawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (Dz. U. Nr 251, poz. 1885 ze zm.),
35. Rozporządzenie Ministra Sportu i turystyki z dnia 18 lutego 2011 r. w sprawie szczegółowych warunków uzyskiwania kwalifikacji zawodowych w sporcie (Dz.U. 2011 Nr 44, poz. 233),
36. Rozporządzenie Ministra Sportu i Turystyki w sprawie ewidencji klubów sportowych z dnia 18 października 2011 roku (Dz. U. z 2011, Nr 243, poz. 1449),
37. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 listopada 2014 roku w sprawie szczegółowego sposobu prowadzenia rejestrów wchodzących w skład Krajowego Rejestru Sądowego oraz szczegółowej treści wpisów w tych rejestrach (Dz. U. z 2014, poz. 1667 ze zm.),
38. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 4 września 2015 roku w sprawie Polskiej Klasyfikacji Wyrobów i Usług (Dz. U. z 2015, poz. 1676 ze zm.),
39. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 22 lipca 2016 roku w sprawie kwalifikacji lekarzy uprawnionych do wydawania zawodnikom orzeczeń lekarskich

o stanie zdrowia oraz zakresu i częstotliwości wymaganych badań lekarskich niezbędnych do uzyskania tych orzeczeń (tekst jedn. Dz. U. z 2020, poz. 812),

40. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 czerwca 2017 roku w sprawie Sektorowej Ramy Kwalifikacji w sektorze sport (Dz. U. z 2017, poz. 1268),

41. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości Regulamin urzędowania sądów powszechnych z dnia 18 czerwca 2019 roku (tekst jedn. Dz. U. z 2022, poz. 2514 ze zm.).

II. Literatura:

1. Adamiak B., Borkowski J., *Postępowanie administracyjne i sądownoadministracyjne*, Wolters Kluwer, Warszawa 2022,
2. Adamus R., *Niewypłacalność piłkarskiego klubu sportowego*, Doradca Restrukturyzacyjny, nr 18 [4/2019],
3. Babiaryz S., *Ustawa o grach hazardowych. Komentarz*, Wolters Kluwer, Warszawa 2017,
4. Badura M., Basiński H., Kałużny G., Wojcieszak M., *Ustawa o sporcie. Komentarz*, LEX a Wolters Kluwer business, Warszawa 2011,
5. Balicki R., Bernaczyk M., Hałub-Kowalczyk O., Jabłoński M., Jarosz-Żukowska S., Kłopocka-Jasińska M., Ławniczak A., Masternak-Kubiak M., Śledzińska-Simon A., Węgrzyn J., Wygoda K., *Konstytucja i prawo konstytucyjne. Zarys wykładu*, Wolters Kluwer, Warszawa 2021,
6. Balwicka-Szczyrba M., Sylwestrzak A., *Kodeks cywilny. Komentarz*, Wolters Kluwer, Warszawa 2022,
7. Batorski J., Kościółek S., *Młodzi o sporcie 2021: W poszukiwaniu wyzwań menadżerskich*, Uniwersytet Jagielloński Instytut Przedsiębiorczości, Kraków 2021,
8. Batorski J., Kościółek S., *Młodzi o sporcie 2022: wyzwania dla menadżerów*, Instytut Przedsiębiorczości Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2022,
9. Batorski J., Kościółek S., *Zarządzanie z Kodeksem: Młodzi o sporcie 2020*, Uniwersytet Jagielloński. Instytut Przedsiębiorczości, Kraków 2020,
10. Batorski J., Perechuda I., *Młodzi o sporcie 2017: Puchar dla menadżera*, Instytut

Przedsiębiorczości Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2017,

11. Bączyk J., *Prawne aspekty działalności gospodarczej w ruchu sportowym*, Wydawnictwo Akademii Wychowania Fizycznego, Warszawa 2018,
12. Biliński M., *Sport elektroniczny. Charakter prawny*, Legalis, dostęp online: 22.05.2024 r.
13. Blicharz J., *Prawne aspekty prywatyzacji*, Prawnicza i Ekonomiczna Biblioteka Cyfrowa, Wrocław 2012,
14. Blicharz J., *Zagadnienie charakteru prawnego stowarzyszeń jednostek samorządu terytorialnego*, Acta Universitatis Vratislaviensis, Przegląd Prawa i Administracji CIX, Wrocław 2017,
15. Blicharz R., *Publiczne prawo gospodarcze: zarys wykładu*, LEX a Wolters Kluwer Business, Warszawa 2015,
16. Blicharz R., A. Powalowski A., *Prawo przedsiębiorcy*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2019,
17. Bogucka I., *Działalność gospodarcza uczniowskiego klubu sportowego. Glosa do postanowienia s. okręg. z dnia 2 kwietnia 2013 r., VI Gz 44/13*, Lex Omega, dostęp online: 21.05.2024 r.
18. Bogucka I., *Działalność klubu sportowego w formie stowarzyszenia a jego działalność statutowa*, Wrocław 2012,
19. Borkowski A., Chełmoński A., Guziński M., Kiczka K., Kieres L., Kocowski T., Szydło M., *Administracyjne prawo gospodarcze*, Kolonia Limited, Wrocław 2009,
20. Borkowski A., Małecki W., *Państwo a przedsiębiorca. Aktualne wyzwania*, Acta Universitatis Vratislaviensis, Tom 329 (2019), Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego,
21. Broda M., *Kompetencje wyłączne, a brak polskiego związku sportowego*, zob. <https://prawosportowe.pl/a/kompetencje-wylaczne-a-brak-polskiego-zwiazku-sportowego>, dostęp online: 21.05.2024 r.,
22. Cajselski W., *Podstawy prawne zatrudniania zawodników profesjonalnych*, Wydawnictwo C.H. Beck, Toruń 2004,
23. Cajselski W., *Ustawa o sporcie. Komentarz*, C.H. Beck, Warszawa 2011,

24. Cajselski W., *Ustawa o sporcie kwalifikowanym. Komentarz*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2006,
25. Cempura A., Kasolik A., *Metodyka sporządzania pism procesowych w sprawach karnych, cywilnych, gospodarczych i administracyjnych*, Wolters Kluwer, Warszawa 2022,
26. Chełmecki B., *Menadżer w polskim związku sportowym. Studium Zawodu*, Wydawnictwo Estrella, Warszawa 2017,
27. Chmaj M., *Wolność i prawa człowieka w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej*, Oficyna a Wolters Kluwer Business, Warszawa 2008,
28. Ciszewski J., Nazaruk P., *Kodeks cywilny. Komentarz*, Wolters Kluwer, Warszawa 2019,
29. Ćwikła M., *Dostęp do informacji publicznej w polskim związku sportowym*, Przegląd Prawa Handlowego, listopad 2021,
30. Daciuk S., *Ubezpieczenie sportowców od następstw nieszczęśliwych wypadków*, zob. <https://prawosportowe.pl/a/ubezpieczenie-sportowcow-od-nastepstw-nieszczesliwych-wypadkow>, dostęp online: 21.05.2024 r.,
31. Dauter B., Kabat A., Niezgódka-Medek M., *Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi. Komentarz, wyd. II*, Lex Omega, dostęp online: 22.05.2024 r.
32. Długosz T., *Kompetencja w publicznym prawie gospodarczym*, Legalis, dostęp online: 22.05.2024 r.,
33. Dolecki H., Wiśniewski T., *Kodeks postępowania cywilnego. Tom I. Art. 1-366*, LEX a Wolters Kluwer Business, Warszawa 2013,
34. Dumkiewicz M., Kopaczyńska-Pieczniak K., Szczotka J., *Sto lat polskiego prawa handlowego. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Andrzejowi Kidybie. Tom II*, Lex Omega, dostęp online: 22.05.2024 r.,
35. Duniewska Z., Jaworska-Dębska B., Korzeniowski P., Olejniczak-Szałowska E., *Prawo administracyjne materialne*, Wolters Kluwer, Warszawa 2022,
36. Dytko J., *Determinanty ingerencji nadzorczej i sądowej kontroli działalności polskiego związku sportowego*, Ius et Administratio, nr 4/2014,

37. Dziadur J., *Lex sportiva – współczesny charakter prawa sportowego*, zob. <https://www.infor.pl/prawo/prawa-konsumenta/prawa-konsumenta/5135510,Lex-sportiva-wspolczesny-charakter-prawa-sportowego.html>, dostęp online: 20.05.2024 r.,
38. Dziurda M., *Kodeks postępowania cywilnego. Praktyczny komentarz do nowelizacji z 2023 roku*, Wolters Kluwer, Warszawa 2023,
39. Ereciński T., *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom I. Postępowanie rozpoznawcze. Art. 1-124*, Wolters Kluwer, Warszawa 2023,
40. Ereciński T., Grzegorzczak P., Weitz K., *Sine ira et studio. Księga jubileuszowa dedykowana Sędziemu Jackowi Gudowskiemu*, Wolters Kluwer, Warszawa 2016,
41. Ereciński T., Wiśniewski T., *System Prawa Procesowego Cywilnego. Postępowanie procesowe przed sądem pierwszej instancji. II. cz. 2*, Wolters Kluwer, Warszawa 2016,
42. Etel M., *Pojęcie przedsiębiorcy w prawie polskim i prawie Unii Europejskiej oraz w orzecznictwie sądowym*, Lex a Wolters Kluwer, Warszawa 2012,
43. Fornalik J., *Kilka słów o autonomii regulacji Polskiego Związku Piłki Nożnej*, zob. <https://fornalik.law/2018/06/13/kilka-slow-o-autonomii-regulacji-polskiego-zwiazku-pilki-noznej/>, dostęp online: 20.05.2024 r.,
44. Fras M., Habdas M., *Kodeks cywilny. Komentarz. Tom III. Zobowiązania. Część ogólna (art. 353-534)*, Wolters Kluwer, Warszawa 2018,
45. Fundowicz S., *Prawo sportowe*, LEX a Wolters Kluwer Business, Warszawa 2013,
46. Gajda A., *Jednostki organizacyjne powołane do prowadzenia działalności na rzecz sportu w wybranych miastach w Polsce*, Gdańskie Studia Prawnicze 2015, tom XXXIV,
47. Garlicki L., Zubik M., *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz. Tom I, wyd. II*, Lex Omega, dostęp online: 22.05.2024 r.
48. Glumińska-Pawlic J., *Działalność gospodarcza w sektorze MŚP. Praktyczne aspekty tworzenia, funkcjonowania i likwidacji przedsiębiorstwa*, Wolters Kluwer, Warszawa 2019,
49. Gniatkowski M., *Ustawa o sporcie. Komentarz*, Presscom Sp. z o.o., Warszawa

2011,

50. Gołaczyński J., *Kodeks postępowania cywilnego. Postępowania zabezpieczające*, Wolters Kluwer, Warszawa 2021,

51. Górny W., *Zakres prawa sportowego – analiza zjawiska*, Przegląd Prawa Publicznego, nr 9/2018,

52. Górski A., *Odpowiedzialność odszkodowawcza polskich związków sportowych w przypadku błędów popełnionych przy powoływaniu kadry narodowej*, Przegląd Sądowy, nr listopad-grudzień 2016,

53. Gronkiewicz-Waltz H., Wierzbowski M., *Prawo gospodarcze. Aspekty publicznoprawne*, Wolters Kluwer, Warszawa 2020,

54. Grudecki M., *Kontratypy pozaustawowe w polskim prawie karnym*, Legalis, dostęp online: 19.05.2024 r.,

55. Gudowski J., *Kodeks postępowania cywilnego. Orzecznictwo. Piśmiennictwo. Tom I*, Lex Omega, dostęp online: 22.05.2024 r.,

56. Hauser R., Niewiadowski Z., Wróbel A., *Publiczne prawo gospodarcze. System Prawa Administracyjnego. Tom 8A*, Legalis, dostęp online: 18.05.2024 r.,

57. Hauser R., Wierzbowski M., *Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi. Komentarz*, Legalis, dostęp online: 22.05.2024 r.

58. Hołda J., Hołda Z., Ostrowska D., *Prawne podstawy działalności kulturalnej*, Zakamycze, Warszawa 2005,

59. Jakimowicz W., *Aktualność pojęć prawa administracyjnego*, Wolters Kluwer, Warszawa 2021,

60. Jakubecki A., *Kodeks postępowania cywilnego. Tom I. Komentarz do art. 1-729*, Wolters Kluwer, Warszawa 2017,

61. Jara Z., *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, Legalis, dostęp online: 20.05.2024 r.,

62. Jasińska K., Pinkalski Z., Rasiewicz J., Sokołowska-Ławniczak A., *Metodyka pracy pełnomocnika w sprawach cywilnych z zakresu prawa własności intelektualnej*, Wolters Kluwer, Warszawa 2021,

63. Kaliński M., Koszowski M., *Prawo sportowe i turystyczne – między regulacją*

a deregulacją, AT Wydawnictwo, Kraków 2011,

64. Kąkol C., *Bezpieczeństwo imprez masowych. Komentarz*, Wolters Kluwer, Warszawa 2020,
65. Kąkol C., *Ustawa o broni i amunicji. Komentarz*, Wolters Kluwer, Warszawa 2021,
66. Kidyba A., *Umowy w obrocie gospodarczym. Wzory. Komentarze. Orzecznictwo*, Wolters Kluwer, Warszawa 2021,
67. Kidyba A., *Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością. Komentarz*, C.H. Beck, Warszawa 2014,
68. Kieres L., *Reglamentacja – ograniczenie i uprawnienie*, Acta Universitatis Wratislaviensis, nr 4101, Wrocław 2022,
69. Kijowski A., *Status prawny sportowców*, Wydawnictwo Poznańskie, Poznań 2001,
70. Klepczyński A., Kładoczny P., Wiśniewska K., *W poszukiwaniu rozsądnego czasu...postępowań sądowych. Raport o przewlekłości postępowań w Polsce*, Helsińska Fundacja Praw Człowieka, Warszawa 2021,
71. Klimczyk Ł., Leciak M., *E-sport. Aspekty prawne*, Legalis, dostęp online: 20.05.2024 r.,
72. Klisiński M., Szwaja M., *Zarządzanie ligą zawodową w systemie sportu profesjonalnego*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego nr 786. Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia nr 64/1 (2013),
73. Kmiecik Z., Wenger J., Wojtuń M., *Kodeks postępowania administracyjnego. Komentarz*, Wolters Kluwer, Warszawa 2023,
74. Knysiak-Sudyka H., *Postępowanie sądownoadministracyjne. Zarys wykładu*, Wolters Kluwer, Warszawa 2020,
75. Knysiak-Sudyka H., *Kodeks postępowania administracyjnego. Komentarz*, Wolters Kluwer, Warszawa 2023,
76. Kolasiński M., *Z orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego (sądownoadministracyjna kontrola orzeczeń polskiego związku sportowego w sprawie udzielania licencji na dany sezon rozgrywkowy)*, Państwa i Prawo, nr 12/2011,

77. Kołaczkowski B., Diallo B. S., *Kształtowanie się regulacji prawnej zrzeszeń sportowych. Wybrane aspekty krajowe i prawnomiędzynarodowe*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Poznań 2016,
78. Korczak J., *Układ administracji publicznej*, Wolters Kluwer, Warszawa 2020,
79. Kosikowski C., *Ustawa o swobodzie działalności gospodarczej. Komentarz*, Lexis Nexis, Warszawa 2011,
80. Kruczkowski Z., *Zabezpieczanie roszczeń w arbitrażu*, Rzeczpospolita, nr 2015/3/17
81. Krześniak E. J., *Kluby i organizacje sportowe w prawie polskim na tle rozwiązań zagranicznych*, Wolters Kluwer, Warszawa 2016,
82. Krześniak E. J., *Ustawa o sporcie. Komentarz*, Wolters Kluwer, Warszawa 2020,
83. Krzykowski P., *Sprawność postępowania przed sądami administracyjnymi w czasach pandemii COVID-19*, Studia Prawnoustrojowe, Olsztyn 2023,
84. Kupryjańczyk D., *Ustawa o swobodzie działalności gospodarczej: z komentarzem oraz ustawy szczegółowe*, Biblioteka Prawa, Warszawa 2010,
85. Leciak M., *Doping w sporcie i jego prawnokarne oceny*, Legalis, dostęp online: 22.05.2024 r.
86. Lewandowski W., *Stosowanie prawa konkurencji do sportu przez krajowe organy ochrony konkurencji na przykładzie aktualnej działalności Prezesa UOKiK*, Internetowy Kwartalnik Antymonopolowy i Regulacyjny, nr 1 (12),
87. Lipowicz I., *System prawa samorządu terytorialnego. Ustrój samorządu terytorialnego*, Wolters Kluwer, Warszawa 2022,
88. Liwo M. A., *Uwarunkowania prawne bezpieczeństwa w uprawianiu sportu i uczestnictwa we współzawodnictwie sportowym*, Przegląd Prawa Publicznego 2014, nr 1,
89. Łaszczycza G., Matan A., *System Prawa Administracyjnego Procesowego. Postępowania autonomiczne i szczególne. Postępowania niejurusdykcyjne. Tom IV*, Wolters Kluwer, Warszawa 2021,
90. Łebek P., *Autonomia organizacji sportowych*, Problemy Współczesnego Prawa Międzynarodowego, Europejskiego i Porównawczego, R. 9 (2011),

91. Maciejewski A., *Ewolucja definicji sportu*, Miesięcznik Literacki Akant 2017, nr 12, <https://akant.org/archiwum/191-archiwum-miesiecznik-literacki-akant-2017/akant-2017-nr-12/6449-andrzej-maciejewski-ewolucja-definicji-sportu>; dostęp online: 19.05.2024 r.,
92. Manowska M., *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom II. Art. 428-1217, wyd. IV*, Wolters Kluwer, Warszawa 2021,
93. Manowska M., *Wznowienie postępowania w procesie cywilnym*, Lex Omega, dostęp online: 22.05.2024 r.
94. Matuszak M., *Umowa o pracę sportową*, C.H. Beck, Warszawa 2023,
95. Michnik A., *Postępowanie o wpis do rejestru przedsiębiorców*, Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2009,
96. Miemiec M., *Materialne prawo administracyjne*, LEX a Wolters Kluwer business, Warszawa 2013,
97. Muszkiet J., Żukow W., Napierała M., Saks E., *Stan i rozwój regionalnego sportu i rekreacji*, Wyższa Szkoła Gospodarki, Bydgoszcz 2010,
98. Myrna S., *E-sport w świetle nowelizacji ustawy o sporcie*, Prawo Mediów Elektronicznych 2020, nr 1,
99. Napierała M., Skaliy A., Żukow W., *Stan, perspektywy i rozwój ratownictwa, kultury fizycznej i sportu w XXI wieku*, Wydawnictwo Uczelniane Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy, Bydgoszcz 2013,
100. Nessel K., *Bohaterowie drugiego planu w sporcie*, Uniwersytet Jagielloński. Instytut Przedsiębiorczości, Kraków 2015,
101. Olszak H., Łukomski J., *Klub sportowy w formie prostej spółki akcyjnej*, zob. <https://lukomski-niklewicz.pl/klub-sportowy-w-formie-prostej-spolki-akcyjnej/>, dostęp online: 20.05.2024 r.,
102. Orecki M., *Sądownictwo polubowne a sądy państwowe wobec zasady nieingerencji sądu państwowego w działalność sądu polubownego i jego skład*, Wolters Kluwer, Warszawa 2019,
103. Ostapowicz E., *Zadania z zakresu sportu i rekreacji a dotacja dla samorządowej instytucji kultury*, Legalis, dostęp online: 19.05.2024 r.,

104. Ostrowska A., *Dotowanie sportu przez jednostki samorządu terytorialnego*, *Finanse Komunalne*, nr 12/2013,
105. Pałucka D., *Obowiązek przynależności polskiego związku sportowego do międzynarodowej organizacji sportowej*, *IUS NOVUM* 2016, nr 4,
106. Paśnik J., *Wybrane aspekty organizacji i działalności Trybunału Arbitrażowego do spraw Sportu przy Polskim Komitecie Olimpijskim*, *Przegląd Prawa Publicznego*, nr 4/2020, Lex Omega, dostęp online: 22.05.2024 r.,
107. Piaskowska O. M., *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Art. 1-505³⁹. Tom I*, Wolters Kluwer, Warszawa 2024,
108. Pietrzak A., *Prawo przedsiębiorców. Komentarz*, Wolters Kluwer, Warszawa 2019,
109. Pietrkowski H., *Czynności procesowe zawodowego pełnomocnika w sprawach cywilnych*, Wolters Kluwer, Warszawa 2024,
110. Pietrzykowski K., *Kodeks Cywilny. Tom I. Komentarz. Art. 1-449¹⁰*, Legalis, dostęp online: 18.05.2024 r.,
111. Powalowski A., *Ustawa o swobodzie działalności gospodarczej. Komentarz.*, Lex Omega, dostęp online: 18.05.2024 r.,
112. Przybysz P., *Kodeks postępowania administracyjnego. Komentarz*, Wolters Kluwer, Warszawa 2021,
113. Rischka-Słowik B., *Konstytucja sportu w Unii Europejskiej*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2014,
114. Rojek-Socha P., *Posiedzenia niejawne mają rozładować zaległości w sądach administracyjnych*, zob. <https://www.prawo.pl/prawnicy-sady/posiedzenia-niejawne-w-postepowaniach-przed-sadami,517485.html>, dostęp online: 22.05.2024 r.,
115. Rok P., *Oszustwa w e-sporcie – e-doping* [w:] red. K. Grzybczyk, *E-sport. Prawne aspekty*, Wolters Kluwer, Warszawa 2021,
116. Romańska M., *Wykorzystanie powództwa o ustalenie (art. 189 k.p.c.) w stosunkach umownych*, *Palestra*, nr 5-6/2015,
117. Rzewuski M., *Środki obrony pozwanego w postępowaniu przed sądem I instancji*, Wolters Kluwer, Warszawa 2022,

118. Salachna J. M., Tyniewicki M., *Finanse publiczne. Komentarz*, Wolters Kluwer, Warszawa 2024,
119. Siemion K., *O zasadach dobrego zarządzania w sporcie*, Acta Scientifica Academiae Ostroviensis, Ostrowiec Świętokrzyski 2018,
120. Siemion K., *Umowa o profesjonalne uprawianie piłki nożnej*, Białystok 2020, https://repozytorium.uwb.edu.pl/jspui/bitstream/11320/10192/1/K_Siemion_Umowa_o_profesjonalne_uprawianie_pilki_noznej.pdf, dostęp online: 21.05.2024 r.,
121. Sieradzka M., Zdyb M., *Ustawa o swobodzie działalności gospodarczej. Komentarz*, LEX a Wolters Kluwer Business, Warszawa 2013,
122. Sławicki P., Sławicki P., *Odpowiedzialność dyscyplinarna w sporcie w świetle nowej ustawy*, Państwo i Prawo, nr 4/2012,
123. Stahl M., Kasiński M., Właźlak K., *Sprawiedliwość i zaufanie do władz publicznych w prawie administracyjnym*, LEX a Wolters Kluwer business, Warszawa 2015,
124. Staszczuk P., *Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie*, Wolters Kluwer, Warszawa 2022,
125. Strzyczkowski K., *Prawo gospodarcze publiczne*, Wydawnictwo Prawnicze Lexis Nexis, Warszawa 2009,
126. Strzyczkowski K., *Prawo gospodarcze publiczne*, Wolters Kluwer, Warszawa 2023,
127. Suski P., *Stowarzyszenia w prawie polskim*, Wydawnictwo Prawnicze Lexis Nexis, Warszawa 2002,
128. Suski P., *Stowarzyszenia i fundacje*, Wolters Kluwer, Warszawa 2018,
129. Szwarc A., *Kompatybilność pozaprawnych regulacji sportowych z regulacjami prawnymi*, Wydawnictwo Nauka i Innowacje, Poznań 2014,
130. Szwarc A., *Status prawny polskich klubów i związków sportowych*, Polskie Towarzystwo Prawa Sportowego, Poznań 2000,
131. Szwarc A. J., *Ustawa o sporcie. Komentarz*, Wydawnictwo Poznańskie, Poznań 2011,
132. Tarno J. P., *Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi. Komentarz*,

wyd. V, Lex Omega, dostęp online: 22.05.2024 r.

133. Tomanek M., Raniszewski S., *Problemy kultury fizycznej – aspekty ekonomiczne, prawne i pedagogiczne*, Akademia Sportu i Nauki, Bydgoszcz 2015,

134. Tuleja P., *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, Wolters Kluwer, Warszawa 2019,

135. Tymiński R., *Wykonywanie zawodu lekarza i lekarza dentystry. Aspekty administracyjnoprawne*, Wolters Kluwer, Warszawa 2019,

136. Ura E., *Prawo administracyjne*, Wolters Kluwer, Warszawa 2021,

137. Wach A., *Próba ujęcia sportowej odpowiedzialności dyscyplinarnej jako odpowiedzialności cywilnoprawnej*, Przegląd Sądowy 11-12/2023,

138. Wach A., *Znaczenie koncepcji pluralizmu prawnego i lex mercatoria dla rozwoju pojęcia lex sportiva*, Przegląd Prawa Handlowego, nr grudzień 2023,

139. Wach K., *Konstrukcja arbitrażu przymusowego*, Przegląd Prawa Handlowego, nr 6/2018, Lex Omega, dostęp online: 22.05.2024 r.,

140. Wetoszka D., *Prawo sportowe*, Warszawa 2018, Legalis, dostęp online: 21.05.2024 r.,

141. Widłak T., *Wybrane uwagi na temat charakteru i statusu lex sportiva w przestrzeni prawnomiędzynarodowej*, Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny, Rok LXXVII – zeszyt 4 – 2015,

142. Wierzbowski M., *Konstytucja Biznesu. Komentarz*, Wolters Kluwer, Warszawa 2019,

143. Wierzbowski M., Radowicki S., *Ustawa o grach hazardowych. Komentarz*, Wolters Kluwer, Warszawa 2019,

144. Wilbrandt-Gotowicz M. B., *Instytucja pytań prawnych w sprawach sądownoadministracyjnych*, Oficyna a Wolters Kluwer business, Warszawa 2021,

145. Wiśniewski T., *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom I. Artykuły 1-366*, Wolters Kluwer, Warszawa 2021,

146. Wiśniewski T., *Przebieg procesu cywilnego*, LEX a Wolters Kluwer Business, Warszawa 2013,

147. Wojnicz B., *Uczniowskie kluby sportowe w prawnym bałaganie*; zob. <http://www.rp.pl/artukul/1184931-Uczniowskie-kluby-sportowe-w-prawnym-balaganie.html#ap-1>, dostęp na dzień: 19.05.2024 r.,
148. Wojnicz, *Sport: licencja jako umowa*, Rzeczpospolita, nr PCD 2014/9/11,
149. Wolski D., *Regulacje przyjmowane przez międzynarodowe organizacje sportowe a prawo krajowe*, Czasopismo Problemy Współczesnego Prawa Międzynarodowego 2016, nr 14,
150. Woś T., *Postępowanie sądowoadministracyjne*, Wolters Kluwer, Warszawa 2017,
151. Woś T., *Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi. Komentarz*, Wolters Kluwer, Warszawa 2016,
152. Woźniak W., *Socjologia sportu i rekreacji fizycznej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2018,
153. Wójtowicz E., *Zawieranie umów między przedsiębiorcami*, Oficyna a Wolters Kluwer business, Warszawa 2010,
154. Wrześniewski P., *Ustawa o swobodzie działalności gospodarczej. Komentarz*, Oficyna Wydawnicza, Warszawa 2010,
155. Wyszynska-Ślufińska P., *Odpowiedzialność cywilna za szkody doznane w związku z uprawianiem sportu w perspektywie prawnoporównawczej*, Gdańsk 2021, s. 166-167, zob. https://bip.ug.edu.pl/sites/default/files/postepowania_naukowe/103763/praca/p.wyszynska-slufinska_doktorat.pdf, dostęp online: 22.05.2024 r.,
156. Zaporowski P., *Czy przedsiębiorcą może być osoba fizyczna niemająca pełnej zdolności do czynności prawnych?*, Palestra 2006, nr 7-8,
157. Zawiślak K., *Przesłanki formalne postępowania zabezpieczającego w procedurze cywilnej*, Przegląd Sądowy, nr 2002/3/17,
158. Zdyb M., Lubeńczuk G., Wołoszyn-Cichocka A., *Prawo przedsiębiorców. Komentarz*, Legalis, dostęp online: 18.05.2024 r.,
159. Zdyb M., Stelmasiak J., *Prawo administracyjne*, Wolters Kluwer, Warszawa 2020,

160. Zembura P., Gołdys A., *National Sports Observer. Raport Krajowy: Polska*, Instytut Studiów Społecznych im. Profesora Roberta Zajonca, Warszawa 2018,
161. Zimmerman J., *Prawo administracyjne*, Wolters Kluwer, Warszawa 2008,
162. Zimmerman J., *Aksjomaty administracji publicznej*, Wolters Kluwer, Warszawa 2022,
163. Żak M., *O możliwych zastosowaniach idei good governance w naukach prawnych i praktyce prawniczej*, Państwo i Prawo, nr 9/2019,
164. Żylicz M., *Prawo lotnicze. Komentarz*, Lex Omega, dostęp online: 21.05.2024 r.

III. Orzecznictwo:

1. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 29 października 2010 roku, sygn. P 10/10,
2. Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 11 maja 2005 roku, sygn. III CZP 16/05,
3. Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 kwietnia 2015 roku, sygn. II CSK 392/14,
4. Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 maja 2016 roku, sygn. V CSK 481/15,
5. Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 października 2020 roku, sygn. II CSK 37/20,
6. Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 lutego 2021 roku, sygn. III CSKP 8/21,
7. Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 października 2021 roku, sygn. I CSKP 226/21,
8. Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2022 roku, sygn. I NKRS 20/22,
9. Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 lipca 2023 roku, sygn. I CSK 6235/22,
10. Wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 24 stycznia 2013 roku, sygn. I ACa 623/12,
11. Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 28 listopada 2014 roku, sygn. I ACa 652/14,
12. Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 15 grudnia 2014 roku, sygn. VI

ACa 311/14,

13. Wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 5 kwietnia 2018 roku, sygn. V AGa 48/18,

14. Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 29 listopada 2018 roku, sygn. VI ACa 356/18.

15. Wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 30 stycznia 2020 roku, sygn. I ACa 716/19,

16. Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 17 września 2020 roku, sygn. III AUa 793/20,

17. Wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 27 stycznia 2021 roku, sygn. III AUa 933/19,

18. Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 23 lutego 2022 roku, sygn. II AKa 78/21,

19. Wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 3 marca 2022 roku, sygn. I ACa 773/21,

20. Postanowienie Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 16 czerwca 2016 roku, sygn. VI ACz 573/16,

21. Wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 6 marca 2018 roku, sygn. III C 551/17,

22. Wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 1 października 2019 roku, sygn. XXIII Ga 1023/19,

23. Postanowienie Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 3 marca 2004 roku, sygn. I C 255/04,

24. Postanowienie Sądu Okręgowego w Toruniu z dnia 2 kwietnia 2013 roku, sygn. VI Gz 44/13,

25. Postanowienie Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 12 grudnia 2016 roku, sygn. III C 105/16,

26. Postanowienie Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 28 listopada 2018 roku, sygn. XVII Amz 15/18,

27. Uchwała Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 22 czerwca 2015 roku, sygn. II FPS 1/15,
28. Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 10 lutego 1999 roku, sygn. II SA 1826/98,
29. Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 8 grudnia 2006 roku, sygn. II FSK 1445/05,
30. Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 3 października 2011 roku, sygn. II GSK 1121/11,
31. Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 18 września 2012 roku, sygn. I OSK 1583/12,
32. Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 12 lutego 2014 roku, sygn. II GSK 1566/12,
33. Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 29 maja 2014 roku, sygn. II GSK 529/13,
34. Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 29 września 2015 roku, sygn. II FSK 3173/12.
35. Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 11 sierpnia 2020 roku, sygn. I OSK 158/20,
36. Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 27 maja 2021 roku, sygn. II GSK 114/20,
37. Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 7 grudnia 2021 roku, sygn. II GSK 995/18,
38. Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 9 grudnia 2021 roku, sygn. III OSK 3983/21,
39. Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 31 marca 2022 roku, sygn. II GSK 225/22,
40. Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 20 września 2022 roku, sygn. III OSK 1877/21,
41. Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 22 września 2022 roku, sygn. II GSK 1016/22.

42. Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 7 lipca 2023 roku, sygn. III OSK 5123/21,
43. Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 12 grudnia 2023 roku, sygn. I OSK 681/23,
44. Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 29 lutego 2024 roku, sygn. III OSK 6557/21,
45. Postanowienie Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 8 grudnia 1989 roku, sygn. I SA 832/89, niepubl.,
46. Postanowienie Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 9 czerwca 2016 roku, sygn. II GSK 2494/16,
47. Postanowienie Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 8 listopada 2022 roku, sygn. II OSK 2321/22,
48. Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego we Wrocławiu z dnia 4 października 2012 roku, sygn. III SA/Wr 353/12,
49. Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 28 listopada 2012 roku, sygn. VIII SA/Wa 535/12,
50. Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 20 listopada 2013 roku, sygn. VI SA/Wa 1944/13,
51. Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Krakowie z dnia 20 stycznia 2015 roku, sygn. II SAB/Kr 401/14,
52. Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Poznaniu z dnia 20 maja 2015 roku, sygn. I SA/Po 174/15,
53. Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 30 lipca 2015 roku, sygn. II SAB/Wa 304/15,
54. Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gliwicach z dnia 23 lutego 2017 roku, sygn. III SA/Gl 1206/16,
55. Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 21 czerwca 2017 roku, sygn. II SA/Wa 2034/16,
56. Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 15 września 2017 roku, sygn. II SA/Wa 2040/16,

57. Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 29 września 2017 roku, sygn. II SA/Wa 2148/16,
58. Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 27 marca 2019 roku, sygn. III SA/Wa 1079/18,
59. Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Poznaniu z dnia 25 lutego 2021 roku, sygn. IV SA/Po 1513/20,
60. Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 15 czerwca 2021 roku, sygn. II SAB/Wa 98/21,
61. Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 31 sierpnia 2021 roku, sygn. II SAB/Wa 301/21,
62. Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 31 sierpnia 2021 roku, sygn. II SAB/Wa 407/21,
63. Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Bydgoszczy z dnia 7 grudnia 2021 roku, sygn. II SAB/Bd 101/21,
64. Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Opolu z dnia 9 czerwca 2022 roku, sygn. II SA/Op 125/22,
65. Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Poznaniu z dnia 16 stycznia 2024 roku, sygn. I SA/Po 757/23,
66. Postanowienie Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 12 lutego 2010 roku, sygn. VI SA/Wa 1153/09,
67. Postanowienie Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 7 września 2010 roku, sygn. VI SA/Wa 550/10,
68. Postanowienie Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 7 września 2010 roku, sygn. VI SA/Wa 551/10,
69. Postanowienie Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 17 czerwca 2013 roku, sygn. VI SA/Wa 2573/12,
70. Postanowienie Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 26 stycznia 2016 roku, sygn. VI SA/Wa 2746/15,
71. Wyrok Krajowej Izby Odwoławczej z dnia 11 lutego 2011 roku, sygn. KIO 200/11,

72. Rozstrzygnięcie Nadzorcze Wojewody Lubelskiego z dnia 21 lipca 2010 roku, znak: NK.II.0911/231/10,
73. Rozstrzygnięcie nadzorcze Nr NPII.4131.1.892.2019 Wojewody Śląskiego stwierdzające nieważność całości uchwały Nr XV/117/2019 Rady Gminy Gierałtów z dnia 20 listopada 2019 r. w sprawie określenia zasad i trybu przyznawania, pozbawiania oraz wysokości stypendiów sportowych, Dz. Urz. Woj. Śląsk. z 2019, poz. 9310,
74. Uchwała Regionalnej Izby Obrachunkowej w Rzeszowie z dnia 25 stycznia 2011 roku, sygn. II/345/2011,
75. Wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 16 marca 2010 roku, Sprawa C-325/08 Olympique Lyonnais SASP przeciwko Olivierowi Bernardowi i Newcastle UFC.

IV. Źródła internetowe:

1. Decyzja Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów nr DOK-1/2023 z dnia 5 czerwca 2023 roku, zob. https://decyzje.uokik.gov.pl/bp/dec_prez.nsf/0/2DA67204160684ABC12589F8002EFC0F?openDocument&act=Decyzja&mobile=yes, dostęp online: 22.05.2024 r.,
2. Informacja o działalności sądów administracyjnych w 2022 roku, zob. <https://orka.sejm.gov.pl/Druki9ka.nsf/0/7A2CEC5EECB72597C12589AA003DECEE/%24File/3214.pdf>, dostęp online: 28.04.2024 r.,
3. Interpretacja indywidualna – pismo z dnia 17 lipca 2015 r. Izby Administracji Skarbowej w Katowicach, znak: IBPB-1-3/4510-28/15/AW, <https://sip.lex.pl/orzeczenia-i-pisma-urzedowe/pisma-urzedowe/ibpb-1-3-4510-28-15-aw-pismo-wydane-przez-izba-skarbowa-w-184820742>, dostęp online: 19.05.2024 r.,
4. Kodeks Dobrego Zarządzania dla polskich związków sportowych, Warszawa 2018, zob. <https://www.gov.pl/web/sport/kodeks-dobrego-zarzadzania-dla-pzs45>, dostęp online: 20.05.2024 r.,
5. Konwencja Trenerska UEFA 2020, zob. <https://pilkaopolska.pl/download/konwencja-trenerska-uefa-2020-wersja-polska>, dostęp online: 23.05.2024 r.,

6. Pełny zapis przebiegu posiedzenia Komisji Kultury Fizycznej, Sportu i Turystyki z dnia 11 maja 2017 roku, zob. <https://orka.sejm.gov.pl/zapisy8.nsf/0/83E41C5D609BE5D1C125816900497ADE/%24File/0186608.pdf>, dostęp online: 20.05.2024 r.,
7. Pełny zapis przebiegu posiedzenia Komisji Kultury Fizycznej, Sportu i Turystyki z dnia 11 stycznia 2023 roku, <https://orka.sejm.gov.pl/zapisy9.nsf/0/746DB835A04E6728C1258942004B09C7/%24File/0340409.pdf>, dostęp online: 20.05.2024 r.,
8. Podręcznik Licencyjny dla PZPN: Sezon 2022/2023 i następne, zob. https://www.pzpn.pl/public/system/files/site_content/635/4411-Podr%C4%99cznik%20Licencyjny%20dla%20Klub%C3%B3w%20I%20ligi%20na%20sezon%202022_2023.pdf, dostęp online: 19.05.2024 r.,
9. Podręcznik Licencyjny dla Klubów Ekstraklasy na sezon 2023/2024 i następne, zob. https://pzpn.pl/public/system/files/site_content/1065/5626-Podrecznik%20Licencyjny%20dla%20Klub%C3%B3w%20Ekstraklasy%20na%20sezon%202023_2024%20i%20nast%C4%99pne.pdf, dostęp online: 22.05.2024 r.,
10. Podręcznik Licencyjny dla Klubów I Ligi na sezon 2023/2024 i następne, zob. https://pzpn.pl/public/system/files/site_content/1065/5628-Podr%C4%99cznik%20Licencyjny%20dla%20Klub%C3%B3w%20I%20ligi%20na%20sezon%202023_2024%20i%20nast%C4%99pne.pdf, dostęp online: 23.05.2024 r.,
11. Podręcznik Licencyjny dla Klubów II Ligi na sezon 2023/2024 i następne, zob. https://pzpn.pl/public/system/files/site_content/1065/5625-Podr%C4%99cznik%20%20LIGA%20sezon%202023_2024%20i%20nast%C4%99pne.pdf, dostęp online: 23.05.2024 r.,
12. Podręcznik Licencyjny dla Klubów Ekstraligi Kobiet na sezon 2023/2024 i następne, zob. https://pzpn.pl/public/system/files/site_content/1065/5627-Podr%C4%99cznik%20Licencyjny%20dla%20Klub%C3%B3w%20Ekstraligi%20Kobiet%20na%20sezon%202023_2024%20i%20nast%C4%99pne.pdf, dostęp online: 23.05.2024 r.,
13. Przepisy Kwalifikacyjne ZPRP dla Zawodników, zob. <https://zprp.pl/wp-content/uploads/2020/06/Przepisy-Kwalifikacyjne-ZPRP-lipiec-2020.pdf>, dostęp online: 23.05.2024 r.,

14. Przepisy Licencyjne dla Klubów III Ligi na sezon 2023/2024, zob. https://www.pzpn.pl/public/system/files/site_content/635/5158-Uchwa%C5%82a%20Licencyjna%20dla%20Klub%C3%B3w%20III%20ligi%20na%20sezon%202023_2024%20i%20nastepne.pdf, dostęp online: 23.05.2024 r.,
15. Przepisy Sportowo-Organizacyjne Polskiego Związku Piłki Siatkowej, zob. <https://www.pzps.pl/pl/zwiazek/przepisy/przepisy-sportowo-organizacyjne>, dostęp online: 23.05.2024 r.,
16. Raport Najwyższej Izby Kontroli, pn. „Trenerzy bez dyplomu”, zob. <https://www.nik.gov.pl/aktualnosci/trenerzy-bez-dyplomu.html>, dostęp online: 22.05.2024 r.,
17. Regulamin Agenta Piłki Ręcznej, zob. https://zprp.pl/wp-content/uploads/2020/06/Regulamin-Agenta-Pilki-Recznej_nowelizacja_20.06.2020.pdf, dostęp online: 22.05.2024 r.,
18. Regulamin Dyscyplinarny Związku Piłki Ręcznej w Polsce, zob. https://zprp.pl/wp-content/uploads/2023/06/Regulamin-Dyscyplinarny-ZPRP_.pdf, dostęp online: 23.05.2024 r.,
19. Regulamin Komisji ds. Licencji Klubowych PZPN, zob. https://cdn.laczynaspilka.pl/advertisement/upload/prod/251262_Uchwa%C5%82a%20nr%20III%2040%20.pdf, dostęp online: 22.05.2024 r.,
20. Regulamin Komisji Odwoławczej ds. Licencji Klubowych PZPN, zob. https://cdn.laczynaspilka.pl/advertisement/upload/prod/251263_Uchwa%C5%82a%20nr%20III%2041.pdf, dostęp online: 22.05.2024 r.,
21. Regulamin Kształcenia „Systemu weryfikacji przygotowania zawodowego oraz nadawania uprawnień trenerskich PZPS” na stopień „Trenera piłki siatkowej PZPS”, zob. <https://www.egzaminytrenerskiepzps.pl/file/uploads/RegulaminKształcenia.pdf>, dostęp online: 23.05.2024 r., dalej jako: Regulamin Kształcenia,
22. Regulamin licencji sportu samochodowego, zob. https://pzm.pl/pliki/zg/samochody/regulamin_licencji_sportu_samochodowego_2024_na_dzien_2024.03.19.pdf, dostęp online: 22.05.2024 r.,
23. Regulamin licencjonowania klubów sportowych, zob. https://bip.aeroklubpolski.pl/wp-content/uploads/2014/01/Reg_LKS_2018_zatw_uch46.pdf, dostęp

online: 23.05.2024 r.,

24. Regulamin licencjonowania sędziów sportowych modelarstwa lotniczego i kosmicznego, zob. https://bip.aeroklub-polski.pl/wp-content/uploads/2014/01/2021_Regulamin_sedziowski.pdf, dostęp online: 23.05.2024 r.,

25. Regulamin Licencjonowania Zawodników, zob. <https://licencje.aeroklub-polski.pl/regulamin-licencjonowania-zawodnikow/>, dostęp online: 23.05.2024 r.,

26. Regulamin Licencyjny Polskiego Związku Golfa, s. 12, zob. https://polski.golf/wp-content/uploads/2023/06/regulamin-licencyjny-pzg_last-1.pdf, dostęp online: 22.05.2024 r.,

27. Regulamin Licencyjny Polskiego Związku Narciarskiego, zob. https://www.pzn.pl/uploaded_images/1696511116_1696448357regulamin-licencyjny-pzn-2022-2023.pdf, dostęp online: 21.05.2024 r.,

28. Regulamin Najwyższej Komisji Odwoławczej, zob. https://pzpn.pl/public/system/files/site_content/635/5428-Regulamin%20Najwy%C5%BCsza%20Komisja%20Odwo%C5%82awcza%209.10.21.pdf, dostęp online: 23.05.2024 r.,

29. Regulamin Piłkarskiego Sądu Polubownego PZPN, zob. https://www.pzpn.pl/public/system/files/site_content/635/3840-REGULAMIN%20PI%C5%81KARSKIEGO%20S%C4%84DU%20POLUBOWNEGO%20PZPN%20STAN%20PRAWNY%2023%2003%202021.pdf, dostęp online: 22.05.2024 r.,

30. Regulamin Polskiego Związku Biathlonu dotyczący warunków i trybu przyznawania i pozbawiania licencji uprawniających kluby sportowe do udziału we współzawodnictwie sportowym w dyscyplinie sportu biathlon, zob. https://assets-global.website-files.com/638207aee52e44628494052a/64087dc1ea8e3e3ebfc386f1_Regulamin-przyznawania-licencji-klubowej.pdf, dostęp online: 23.05.2024 r.,

31. Regulamin Polskiego Związku Biathlonu dotyczący warunków i trybu przyznawania oraz pozbawiania licencji sędziego w biathlonie, zob. <https://assets-global.website->

files.com/638207aee52e44628494052a/64087d9205a4659b1552f81a_Regulamin-PZBiath._licencja-sedziego.pdf, dostęp online: 23.05.2024 r.,

32. Regulamin Polskiego Związku Biathlonu dotyczący warunków i trybu przyznawania i pozbawiania licencji trenera w biathlonie, zob. https://assets-global.website-files.com/638207aee52e44628494052a/64087dde939651295370d9bd_regulamin-lic-trener-28.09.18-1.pdf, dostęp online: 23.05.2024 r.,

33. Regulamin Polskiego Związku Biathlonu dotyczący warunków i trybu przyznawania i pozbawiania licencji uprawniającej zawodników do udziału we współzawodnictwie sportowym w dyscyplinie sportu biathlon, zob. https://assets-global.website-files.com/638207aee52e44628494052a/655ca9b98d80053ba5a1e0bd_Regulamin-przyznawania-licencji-zawodniczej-2023.pdf, dostęp online: 23.05.2024 r.,

34. Regulamin Polskiego Związku Biathlonu – Postępowanie kwalifikacyjne w zakresie zaświadczenia dla celów uzyskania dopuszczenia do posiadania broni, zob. https://assets-global.website-files.com/638207aee52e44628494052a/64087f1153298369ad65f33e_regulamin-dopuszczenie-do-posiadania-broni.pdf, dostęp online: 23.05.2024 r.,

35. Regulamin przyznawania i pozbawiania licencji sędziego w sportach motorowych, zob. https://pzm.pl/pliki/zg/karting/zalacznik_nr_2.b.1_-_regulamin_licencji_sedziowskich.pdf, dostęp online: 23.05.2024 r.,

36. Regulamin przyznawania licencji dla klubów piłki ręcznej, stanowiący załącznik nr 6 do uchwały Nr 35/2023 Zarządu Związku Piłki Ręcznej w Polsce z dnia 28 lipca 2023 r., zob. https://zprp.pl/wp-content/uploads/2023/02/Statut_tekst-jednolity_wersja-na-stron__RC.BES_.pdf, dostęp online: 22.05.2024 r.,

37. Regulamin przyznawania i pozbawiania licencji uprawniającej kluby do udziału we współzawodnictwie sportowym w sportach motorowych, stanowiący załącznik do Uchwały Zarządu Głównego Polskiego Związku Motorowego z dnia 26 stycznia 2019 roku, zob. https://pzm.pl/pliki/zg/motocykle/rozne/05_01_2023_licencje_klubowe.pdf, dostęp online: 22.05.2024 r.,

38. Regulamin przyznawania, odmowy przyznania i pozbawiania licencji uprawniających do udziału we współzawodnictwie sportowym w sporcie żużlowym dla

klubów Ekstraligi oraz I i II ligi żużlowej; Wzór umowy o przystąpieniu do rozgrywek DM II ligi; zob. <https://pzm.pl/zuzel/regulaminy-licencje-klubowe>, dostęp online: 21.05.2024 r.,

39. Regulamin sędziego Polskiego Związku Piłki Siatkowej, zob. <https://sedziowie.pzps.pl/sedziowie/index.php/9-regulaminy/157-regulamin-sedziego-pzps>, dostęp online: 23.05.2024 r.,

40. Regulamin sportu motocyklowego, zob. https://pzm.pl/pliki/zg/motocykle/rozne/rsm_2024_zmiany_-_21.03.2024_0.pdf, dostęp online: 23.05.2024 r.,

41. Regulamin szkolenia w sporcie żużlowym, zob. https://pzm.pl/pliki/zg/zuzel/2024/regulaminy/06b_regulamin_szkoleniowy_20240402.pdf, dostęp online: 23.05.2024 r.,

42. Regulamin udzielania licencji sędziowskich w ZPRP, zatwierdzony uchwałą nr 43/14 Zarządu Związku Piłki Ręcznej w Polsce z dnia 13 grudnia 2014 roku, zob. <https://zprp.pl/wp-content/uploads/2015/12/Reg-wydawania-licencji-sedziowskich.pdf>, dostęp online: 23.05.2024 r.,

43. Regulamin wydawania licencji sędziowskich w ZPRP, zatwierdzony uchwałą nr 21/24 z dnia 27 marca 2024 roku, zob. https://zprp.pl/wp-content/uploads/2024/04/REGULAMIN-wydawania-licencji-trenerskich-w-ZPRP-zmiany-20.03.2024-Wybitny-Zawodnik_25-03.pdf, dostęp online: 22.05.2024 r.,

44. Regulamin wydawania licencji klubowych na sezon 2023/2024, zob. <https://www.pzps.pl/pl/zwiazek/wydzialy-i-komisje/komisja-licencyjna/regulaminy-wydawania-licencji>, dostęp online: 22.05.2024 r.,

45. Regulamin ZPRP Zmiany Barw Klubowych, zob. <https://zprp.pl/wp-content/uploads/2023/07/Regulamin-2023.pdf>, dostęp online: 23.05.2024 r.,

46. Rozprawa doktorska Michała Bilińskiego, pt. *Państwa a sport. Węzłowe zagadnienia prawne*, Kraków 2011, zob. https://ruj.uj.edu.pl/xmlui/bitstream/handle/item/42070/bilinski_panstwo_a_sport_wezlowe_zagadnienia_prawne_2011.pdf?sequence=1&isAllowed=y, dostęp online: 20.05.2024 r.,

47. Słownik Języka Polskiego PWN, zob.

- <https://sjp.pwn.pl/slowniki/reglamentacja.html>, dostęp online: 20.05.2024 r.,
48. Sprawozdanie finansowe Legia Warszawa S.A. za rok obrotowy od 1 lipca 2017 r. do 30 czerwca 2018 r.; https://legia.com/regulaminy/RaportFinansowy_Legia2019_lite_FINAL.pdf, dostęp online: 19.05.2024 r.,
49. Sprawozdanie finansowe Polskiego Związku Triathlonu za 2021 rok, zob. <https://www.gov.pl/web/sport/sprawozdania-polskiego-zwiazku-triathlonu-za-2021-r-zatwierdzone-w-2023-r>, dostęp online: 22.05.2024 r.,
50. Statut Aeroklubu Polskiego, zob. <https://bip.aeroklub-polski.pl/wp-content/uploads/2014/01/zmiany-statutu-AP-po-VI-Kongresie-tekst-jednolity.pdf>, dostęp online: 23.05.2024 r.,
51. Statut Polskiego Związku Badmintona, zob. https://pzbad.pl/wp-content/uploads/2021/10/nowy-statut_wersja-czysta_RC.pdf, dostęp online: 21.05.2024 r.,
52. Statut Polskiego Związku Biathlonu, zob. https://assets-global.website-files.com/638207aee52e44628494052a/640873bac460df8c2f73ffa2_Statut-PZBiath.-25.05.2018.pdf, dostęp online: 21.05.2024 r.,
53. Statut Polskiego Związku Kiteboardingu, zob. <http://pzkite.org/pzkite/statut-3/>, dostęp online: 19.05.2024 r.,
54. Statut Polskiego Związku Koszykówki, zob. https://pzkosz.pl/m/files/160312/statut_pzkosz.pdf, dostęp online: 20.05.2024 r.,
55. Statut Polskiego Związku Lekkiej Atletyki, zob. <https://www.pzla.pl/aktualnosci/11331-statut-polskiego-zwiazku-lekkiej-atletyki>, dostęp online: 20.05.2024 r.,
56. Statut Polskiego Związku Motorowego, zob. https://pzm.pl/pliki/zg/prezydialny/2022/statut_pzm_25_06_2022_r.pdf, dostęp online: 23.05.2024 r.,
57. Statut Polskiego Związku Piłki Nożnej, zob. https://pzpn.pl/public/system/files/site_content/635/5244-STATUT%20POLSKIEGO%20ZWI%20C4%84ZKU%20PI%20C5%81KI%20NO%20C5%BBNEJ%20.pdf, dostęp online: 20.05.2024 r.,

58. Statut Polskiego Związku Piłki Siatkowej, zob. <https://www.pzps.pl/pl/zwiazek/przepisy/statut-pzps>, dostęp online: 23.05.2024 r.,
59. Statut Polskiego Związku Tenisa Stołowego, zob. <https://www.pzts.pl/wp-content/uploads/2020/11/STATUT-PZTS-z-dnia-2018.06.30.pdf>, dostęp online: 21.05.2024 r.,
60. Statut Związku Piłki Ręcznej w Polsce, zob. https://zprp.pl/wp-content/uploads/2023/02/Statut_tekst-jednolity_wersja-na-stron_RC.BES_.pdf, dostęp online: 20.05.2024 r.,
61. Uchwała nr 111/39 z dnia 9 października 2021 roku Zarządu Polskiego Związku Piłki Nożnej w sprawie przyjęcia Regulaminu Piłkarskiego Sądu Polubownego PZPN, zob. https://cdn.laczynaspilka.pl/advertisement/upload/prod/373290_Uchwa%C5%82a%20nr%20XIII%20177.pdf, dostęp online: 22.05.2024 r.,
62. Uchwała nr III/29 z dnia 9 lutego 2022 roku Zarządu Polskiego Związku Piłki Nożnej w sprawie Organizacji Kursów Kształcenia Trenerów Piłki Nożnej Zgodnie z Wymogami Konwencji Trenerskiej UEFA 2020 oraz Karty Grassroots UEFA, zob. https://media.laczynaspilka.pl/files/pzphp/NzQ7MDA_/7bfb703035a84d8290423b7e10189df1.pdf, dostęp online: 23.05.2024 r.,
63. Uchwała nr IV/71 z dnia 29 kwietnia 2021 roku Zarządu Polskiego Związku Piłki Nożnej w sprawie zmiany Uchwały nr IV/63 z dnia 20 kwietnia 2017 roku Zarządu Polskiego Związku Piłki Nożnej dot. licencji trenerskich uprawniających do prowadzenia zespołów uczestniczących w rozgrywkach piłki nożnej w Polsce, zob. https://media.laczynaspilka.pl/files/pzphp/MWI7MDA_/54d4375a3dc458e150e2ff198b483852.pdf, dostęp online: 23.05.2024 r.,
64. Uchwała nr VII/93 z dnia 13 czerwca 2022 roku Zarządu Polskiego Związku Piłki Nożnej - Konwencja Sędziowska PZPN, zob. https://cdn.laczynaspilka.pl/advertisement/upload/prod/375625_Uchwa%C5%82a%20nr%20XIV%20191.pdf, dostęp online: 23.05.2024 r.,
65. Uchwała nr VIII/124 z dnia 14 lipca 2015 roku Zarządu PZPN w sprawie statusu zawodników oraz zasad zmian przynależności klubowej, ze zm. zob. https://cdn.laczynaspilka.pl/advertisement/upload/prod/313050_Uchwa%C5%82a%20nr%20II%2025%20z%20dnia%2021%20lutego%202023%20roku.pdf, dostęp online:

23.05.2024 r.,

66. Uchwała nr XII/189 z dnia 12 grudnia 2014 roku Zarządu Polskiego Związku Piłki Nożnej dot. Zasad regulujących stosunki pomiędzy klubem sportowym a trenerem piłki nożnej, zob.

https://media.laczynaspilka.pl/files/pzphp/Nzk7MDA_/b98fbfdae9c7190dc061106dd069b7c1.pdf, dostęp online: 23.05.2024 r.,

67. Uchwała nr LXVIII/534/22 Rady Miasta Chełm z dnia 29 listopada 2022 roku w sprawie Programu współpracy Miasta Chełm z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na 2023 rok, zob. https://edziennik.lublin.uw.gov.pl/eli/POL_WOJ_LB/2022/6173/ogl/pol/pdf, dostęp online: 19.05.2024 r.,

68. Uchwała Rady Trybunału Arbitrażowego ds. Sportu przy Polskim Komitecie Olimpijskim z dnia 14 stycznia 2022 roku, zob. https://www.trybunalsport.pl/userfiles/download/n_1016.pdf, dostęp online: 20.05.2024 r.,

69. Uzasadnienie do ustawy z dnia 20 marca 2009 roku o bezpieczeństwie imprez masowych, zob. [https://orka.sejm.gov.pl/Druki6ka.nsf/0/DA36C82C8CD734EDC12574DA002C0991/\\$file/1074.pdf](https://orka.sejm.gov.pl/Druki6ka.nsf/0/DA36C82C8CD734EDC12574DA002C0991/$file/1074.pdf), dostęp online: 20.05.2024 r.,

70. Uzasadnienie do ustawy z dnia 25 czerwca 2010 roku o sporcie; zob. <https://orka.sejm.gov.pl/Druki6ka.nsf/wgdruku/2313>, dostęp online: 19.05.2024 r.,

71. Uzasadnienie do ustawy z dnia 20 lipca 2017 roku o zmianie ustawy o sporcie oraz ustawy o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów; zob. <https://www.sejm.gov.pl/Sejm8.nsf/druk.xsp?nr=1410>, dostęp online: 19.05.2024 r.,

72. Uzasadnienie do projektu ustawy o bezpieczeństwie osób przebywających na obszarach wodnych, zob. [https://orka.sejm.gov.pl/Druki6ka.nsf/0/8E4B740E2D042A0AC12577B40037041B/\\$file/3448.pdf](https://orka.sejm.gov.pl/Druki6ka.nsf/0/8E4B740E2D042A0AC12577B40037041B/$file/3448.pdf), dostęp online: 20.05.2024 r.,

73. Uzasadnienie do rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem

COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw, zob. <https://orka.sejm.gov.pl/Druki9ka.nsf/0/0ED4D419861EFC71C12585370038D29C/%24File/299.pdf>, dostęp online: 21.05.2024 r.,

74. Wprowadzenie informacyjne dotyczące zasad ubiegania się o licencję dla podmiotów sportowych Polskiego Związku Piłki Siatkowej, zob. <https://www.pzps.pl/pl/zwiazek/wydzialy-i-komisje/komisja-licencyjna/regulaminy-wydawania-licencji>, dostęp online: 22.05.2024 r., dalej jako: „Wprowadzenie informacyjne”,

75. Wystąpienie pokontrolne Najwyższej Izby Kontroli z listopada 2018 roku, znak: LWA. 410.016.02.2018, zob. https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwissOP9wKSGAxUGQIUIHembDXoQFnoECBcQAQ&url=https%3A%2F%2Fwww.nik.gov.pl%2Fkontrola%2Fwyniki-kontroli-nik%2Fpobierz%2Clol~p_18_040_201901171339501547732390~id1~01%2Ctyp%2Ckj.pdf&usq=AOvVaw08haGbMZG0L7Pp83A7uVT0&opi=89978449, dostęp online: 20.05.2024 r.,

76. Wieloletni Program Współpracy Wojewody Małopolskiego z Organizacjami Pozarządowymi i Innymi Podmiotami Prowadzącymi Działalność Pożytku Publicznego na lata 2023-2025, zob. <https://www.malopolska.uw.gov.pl/doc/Za%C5%82%C4%85cznik%20do%20zarz%C4%85dzenia%20nr%20poz.%20rej.%20808-22%20Wojewody%20Ma%C5%82opolskiego%20z%20dnia%2029%20listopada%202022%20r..pdf>, dostęp online: 19.05.2024 r.,

77. Wniosek o przyznanie licencji dla zawodnika, zob. https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https%3A%2F%2Fzprp.pl%2Fwp-content%2Fuploads%2F2015%2F02%2FWniosek_o_przyznanie_licencji_dla_zawodnika_-_sezon_2015.doc&wdOrigin=BROWSELINK, dostęp online: 23.05.2024 r.,

78. *Wyrok sądu w 25 dni dzięki posiedzeniu w trybie niejawnym*, zob. <https://www.prawo.pl/podatki/wyrok-sadu-na-posiedzeniu-w-trybie-niejawnym-krotki-czas,501914.html>, dostęp online: 22.05.2024 r.,

79. Załącznik nr 1 (kryteria prawne) do Regulaminu przyznawania, odmowy

przyznania i pozbawiania licencji uprawniających do udziału we współzawodnictwie sportowym w sporcie żużlowym dla klubów Ekstraligi oraz I i II Ligi Żużlowej, zob. załącznik_nr_1-kryteria_prawne_2023_19.11.2022_clean.pdf, dostęp online: 19.05.2024 r.,

80. Załącznik nr 3 – Kryteria dot. Infrastruktury – do Regulaminu przyznawania, odmowy przyznania i pozbawiania licencji uprawniających do udziału we współzawodnictwie sportowym w sporcie żużlowym dla klubów Ekstraligi oraz I i II ligi żużlowej, zob. https://pzm.pl/pliki/zg/zuzel/2024/regulaminy/zalacznik_nr_3-kryteria_dot_infrastruktury_2024_14.11.2023_clean.pdf, dostęp online: 22.05.2024 r.,

81. Załącznik nr 8 Wzór umowy o przystąpienie do rozgrywek DM II Ligi, zob. https://pzm.pl/pliki/zg/prezydialny/2023/zalacznik_nr_8-umowa_o_przystapienie_do_rozgrywek_ii_liga_20.09.2023_clean.pdf, dostęp online: 22.05.2024 r.,

82. Zarządzenie nr 2148/21 Prezydenta Miasta Gdańska z dnia 28 grudnia 2021 roku w sprawie przyjęcia szczegółowych warunków otwartego konkursu ofert na realizację zadań obejmujących rozwój sportu na terenie Gminy Miasta Gdańska w roku 2022 wraz z prowadzeniem działań z zakresu profilaktyki uzależnień, zob. https://baw.bip.gdansk.pl/UrządMiejskiwGdansk/document/549602/Zarządzenie-2148_21, dostęp online: 19.05.2024 r.,

83. <https://anty doping.pl/jedna-z-najwiekszych-akcji-w-historii-cbsp-wymierzona-w-przestepczosc-farmaceutyczna-udzial-wziela-polada/>, dostęp online: 20.05.2024 r.,

84. https://assets-global.website-files.com/638207aee52e44628494052a/655ca9b98d80053ba5a1e0bd_Regulamin-przyznawania-licencji-zawodniczej-2023.pdf, dostęp online: 22.05.2024 r.,

85. <https://www.bankier.pl/wiadomosc/Rekordowe-pieniadze-w-polskiej-pilce-Tyle-zarobia-kluby-z-Ekstraklasy-8590927.html>, dostęp online: 22.05.2024 r.,

86. https://bip.aeroklub-polski.pl/wp-content/uploads/2014/01/190221-REG-KADRY-TRENERSKIEJ-AP_2019_Uch89_.pdf, dostęp online: 22.05.2024 r.,

87. <https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/rpo-ms-dlugie-terminy-na-rozpoznanie-sprawy-przez-sady-odpowiedz>, dostęp online: 22.05.2024 r.,

88. <https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/rpo-mst-koronawirus-zwiazki-sportowe>,
dostęp online: 22.05.2024 r.,
89. <https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/klub-sportowy;3923092.html>, dostęp online:
19.05.2024 r.,
90. <https://www.eska.pl/wiadomosci/jak-uzyskac-licencje-sportowa-instrukcja-krok-po-kroku-ile-kosztuje-aa-HPwR-p581-UUMh.html>, dostęp online: 22.05.2024 r.,
91. <https://federacjassw.pl/dokumenty/>, dostęp online: 22.05.2024 r.,
92. <https://gazetakrakowska.pl/nowy-sposob-na-korzystanie-z-silowni-sali-gimnastycznej-lub-basenu-zapisac-sie-do-polskiego-zwiazku-przeciagania-liny-zdjecia/ar/c2-15393827>, dostęp online: 22.05.2024 r.,
93. <https://www.gov.pl/web/gov/przekaz-1-podatku-jako-emeryt-lub-rencista>,
dostęp online: 19.05.2024 r.,
94. <https://www.gov.pl/web/sport/polskie-zwiazki-sportowe2>, dostęp online:
22.05.2024 r.,
95. <https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/sady-pracuja-sprawniej>, dostęp online:
22.05.2024 r.,
96. <https://www.iwop.pl/aktualnosci/zalety-statusu-opp-organizacji-pozarzadowej/>,
dostęp online: 20.05.2024 r.,
97. <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=wdu20101270857>, dostęp
online: 21.05.2024 r.,
98. <https://prawo.gazetaprawna.pl/artykuly/825122,jak-pracowano-nad-ustawa-hazardowa.html>,
dostęp online: 20.05.2024 r.,
99. <https://prawosportowe.pl/a/dzialalnosc-gospodarcza-klubu-sportowego-a-sponsoring>,
dostęp online: 19.05.2024 r.,
100. <https://przegladSPORTOWY.onet.pl/pilka-nozna/ekstraklasa/fortuna-270-mln-na-stole-w-ekstraklasie-jest-o-co-walczyz/4wb69e4>, dostęp online: 22.05.2024 r.,
101. <https://przegladSPORTOWY.onet.pl/zuzel/ekstraliga/ekstraliga-oglosila-konkurs-ofert-na-prawa-do-pokazywania-zuzla-ile-dostana-kluby/2d4eptj>, dostęp online:
22.05.2024 r.,

102. <https://pya.org.pl/polski-zwiazek-zeglarski/page/patenty/>, dostęp online: 21.05.2024 r.,
103. <https://pzkite.org/licencja-dla-szkol/>, dostęp online: 22.05.2024 r.,
104. <https://pzm.pl/o-nas/o-nas>, dostęp online: 23.05.2024 r.,
105. <https://pzm.pl/zuzel/komunikaty-zespolu-ds-licencji-dla-klubow>, dostęp online: 20.05.2024 r.,
106. <https://pzpn.pl/federacja/aktualnosci/2015-03-27/komunikat-zespolu-ds-licencjonowania-menedzerow-pzpn>, dostęp online: 23.05.2024 r.,
107. <https://pzpn.pl/federacja/historia>, dostęp online: 23.05.2024 r.,
108. <https://www.pzps.pl/pl/zwiazek/wydzialy-i-komisje/komisja-licencyjna/sklad>, dostęp online: 23.05.2024 r.,
109. <https://www.pzss.org.pl/patenty-licencje/patent-strzelecki>, dostęp online: 21.05.2024 r.,
110. <https://www.rp.pl/opinie-prawne/art4895111-sport-licencja-zawodnika-jak-umowa>, dostęp online: 22.05.2024 r.,
111. <https://sjp.pwn.pl/szukaj/sport.html>; dostęp online: 19.05.2024 r.,
112. <https://www.sport.pl/inne/7,64998,27915892,pzpn-nie-jest-juz-najwiekszym-zwiazkiem-w-polsce-sensacyjny.html>, dostęp online: 22.05.2024 r.,
113. <https://sportowefakty.wp.pl/pilka-reczna/899956/trener-krzysztof-kotwicki-stracil-kilka-lat-kariery-teraz-moze-puscic-zwiazek-pi>, dostęp online: 22.05.2024 r.,
114. <https://sportowefakty.wp.pl/zuzel/564020/stadion-w-ostrowie-dla-wszystkich-oprocz-ostrowa>, dostęp online: 23.05.2024 r.,
115. <https://www.sportyodwaznikowe.pl/licencje-zawodnicze/>, dostęp online: 22.05.2024 r.,
116. <https://wsjp.pl/haslo/podglad/17419/sport/2360200/cwiczenia>; dostęp online: 19.05.2024 r..